Ve
H27
I

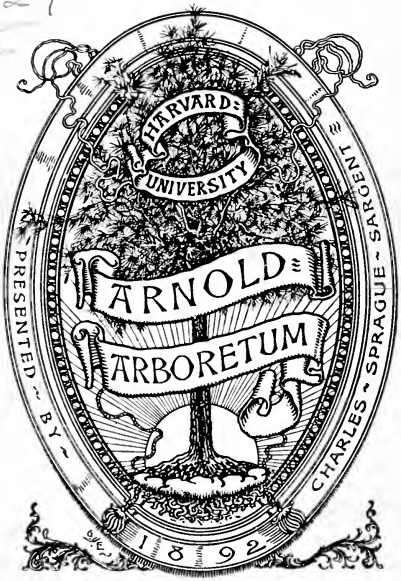

8/1187

No 4

Luzinsky Jacobson

Mat Pontin.

FREDRIC HASSELQUISTS M.D.
Societ. Reg. Scient. Upſal. & Stockholm. Soc.

ITER PALÆSTINUM

ELLER

RESA

TIL

HELIGA LANDET,

FÖRRÅTTAD IFRÅN

ÅR 1749 TIL 1752,

MED

Beſkrifningar, Rön, Anmärkningar,

ÖFVER

DE MÄRKVÄRDIGASTE NATURALIER,

PÅ

HENNES KONGL. MAJ:TS
BEFALLNING,

UTGIFVEN AF

CARL LINNÆUS.

STOCKHOLM,
Trykt på LARS SALVII kåſtnad, 1757.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/fredrichasselqui1757hass

* * *

FÖRETAL.

FREDRIC HASSELQUIST var född den 3 Januarii, ſt. vet. 1722, uti Öſtergötland och Törnvalla. Fadren *And. Haſſelquiſt*, dårſtådes Comminiſter vid den ſåmſta Sacellanie i Stiftet, afled i Sonens ſpåda år, utan at efterlåmna för honom minſta undſåttning; Modren *Maria Helena Pontin*, i ſinnes krafter lika ſvag, inlöſtes til fribröd i Vadſtena Hoſpital. Således hade denna FREDRIC, hvilken likſom uprunnit af en utmårglad rot, låtteligen förtvinat uti ſina ſpådaſte år, om ej Morbrodren Paſtor *Pontin* förbarmat ſig öfver honom, och hållit honom tillika med ſina barn i Linköpings Schola, dår han dock nog ſnart ſaknade detta underſtöd, och nödgades igenom yngre barns underviſning hjälpa ſig fram, ſom han kunde, til deſs han åndteligen var ſå vida kommen, at han borde låmna Scholan.

Hårifrån begaf han ſig til *Upſala Academie* år 1741, hvaråſt han måſte låta ſig åt-

nöja med de sämsta conditioner, som likväl tilbringade honom den förmon at stadigt få vistas vid Academien, och dageligen af höra Docentium Förelåsningar. Han fattade straxt en synnerlig hug för *Medicinska* Vetenskapen, och tillika uptändes uti honom en brinnande lust för *Naturkunningheten*, under det för öfrigt i honom lyste några gnistror af Poësie. Medicinska Faculteten märkte efter hand, huru denne yngling med en besynnerlig flit förkofrade sig uti de Vetenskaper til hvilka han vändt sin tanka, och därföre år 1746 tillade honom Stipend. Reg. uti samma Facultet. Det förssta offenteliga prof utaf denna sin förvärfvade kundskap, utgaf han *de Viribus Plantarum* år 1747, hvilket han så qvikt försvarade, som han det artigt utarbetat. Samma år hörde han en gång, uti mina enskildta förelåsningar Historien af Botaniquen, hvaribland uprepades hvilka Länders Natural Historie var allmänt kunnig, och hvilkas ännu låg orörd. Häribland förekom äfven det *Heliga Landet Palæstina*, hvilkets Naturalier in til denna dag voro mera obekan-

te

te än någonsin de, som finnas i de mäst aflägsne Indier; och fastän Natural Historien utaf et så märkeligt Land vore den oumgängeligaste och mäst åtkade, af de förste Theologer och lärdaste Philologer, som på Phytologia sacra användt otrolig möda, så hade de med alt sådant arbete föga minsta säkerhet at förvänta, förr än någon tilförene där på orten utstakade hvad växter och Naturalier Landet själfmant frambringar. Detta förekommer så mycket sällsammare, som Botaniken hafver at tacka flitige Theologer, at de uti flera landsändar noga upteknat de växter som där finnas; men ännu ingen, ehuru många religiosi catholici årligen anländt til Palæstina, någonsin låtit detta vara sig om hjärtat. Fredric Hasselquist fattade häraf en outsläckelig lust at blifva den i verlden, som en sådan sten rögde utur vågen, och satte sig aldeles i sinnet, at icke återvända förr än han kunde komma dit, och utreda Palæstinæ Natural Historia. Detta sit fattade upsåt förtrodde han mig icke långt därefter, men jag, som förundrade mig öfver en

ſådan tiltagſenhet, föreſtålde honom den långa vågen, den myckna möda, de många farligheter, den ſtora omkåſtnad, ſom vid et ſådant företagande ſkulle möta, och at två toma händer fåfångt fågtade i luften, ſamt åndteligen at han borde betrakta ſina ſvaga lifskrafter, och förnämligaſt ſit bråkliga bröſt, ſom redan haft anſtöt af blodſtörtning; han däremot yrkade ſaken ſå mycket mera, ſom juſt et ſvagt bröſt på intet annat ſått, ån igenom reſor och förändringar af climat kunde hjälpas, blef ockſå faſt vid ſit beſlut, at han ſade ſig icke kunna uphöra förr ån han kommit til Palæſtina, faſt han ån ſkulle til fots gå dit landvägen. Saken var hos honom afgjord; han begynte därföre at ſöka et eller annat af Stipendiis Magnatum, til et ſå låfvärdt åndamåls årnående, men lyckan gynnade honom intet härutinnan. Han förmådde ſina *Landsmän* at förſt ſammanſkjuta några penningar til denna reſa, och då han dem fått, anhölt han hos *Medicinſka* Faculteten åfven om något underſtöd, hvilken tillade honom tvänne rum af

Sti-

Stipendiis Regiis, och åfven *Juridiſka* Faculteten et, något dårefter gaf ock *Philoſophiſka* ſamt ändteligen *Theologiſka* Faculteten hvardera ſit rum. Men hvad kunde detta förſlå til en ſå koſtſam reſa? Imedlertid gjorde HASSELQUIST ſig alt mer och mer fårdig til fullbordan af ſit föremål: begynte låſa *Arabiſka* och andra Orientaliſka ſpråk; och på det denna föreſatta reſa icke ſkulle förhindra hans Academiſka åndamål, aflade han de vanliga ſpecimina academica, ſåſom *Examina*, *Diſputation* pro gradu, *Föreläſningar*, etc. at han faſt frånvarande måtte vinna de Honores Academicos, ſom en i Medicinen ſtadgad yngling har rått at fordra; hvarföre han ock år 1751 den 8 Martii under ſit ſiſta viſtande i Cairo vardt til *Doctor Medicinæ* proclamerad; Då Medicinſka Faculteten, ſom ſett dennas flit och tårftighet låmnat honom under alt ſit Academiſka viſtande gratis alla Collegia, Examina, Præſidia och Promotion.

Sedan de Academiſka ſtycken af Licentiaten HASSELQUIST voro förråttade, reſte

han om våren 1749 til *Stockholm*, dåreſt han under ſommartiden förelåſte Botaniquen och vant allas ynneſt, ſom Vetenſkapen gynnade. Under denna tiden beredde han ſig närmare til ſin reſas anſtållande, då Levantiſka Handels Compagniet lämnade honom fri reſa til Smirna.

Hårpå ſteg han om bord den 7 *Auguſti* ſamma år, och ankom lyckeligen til *Smirna* den 26 *November* nåſt dårpå följande. Til ſin ſtora förmon fant han i Smirna vår General-Conſul Herr *Anders Rydelius*, ſåſom en Landsman och ſlågtinge, hvilken uptog honom med all faderlig omvårdnad, och på alt uptänkeligt ſått gynnade hans reſa. Sedan han i Smirna hvilat öfver vintertiden och beſedt hvad et ſå milt climat åfven den tiden dåromkring frambringade, reſte han i Martii månad 1750 in åt *Natolien* til *Magneſia*, beſåg bårget *Sipylus*, ſamt åter förfogade ſig til den vårda *Rydelius* i Smirna.

Vid Maji månads början 1750 lämnade han Smirna och anſtålde reſan genom *Alexandria* och *Roſette*, ſamt uti Julii månad

an-

anlände til *Cairo*, hufvudſtaden i Ægypten, dår han et års tid fördrögde, under hvilken han hade det båſta tilfälle, at göra ſig underråttad om det ſällſamma Ægyptens climat, ſom ſå af åldre ſom yngre Scribenter blifvit namnkunnigt för ſit beſynnerliga lynne. Hår beſåg han *Pyramiderna*, et af de 7 verldenes underverk; gick ned i *Mumiernas* grafvar: tog i akt *Nilſtrömens* ſällſamma ſtigande och fallande, ſamlade de raraſte Naturens producter, och alt detta nogare, ån någon ſom före honom detta Land beſökt. Under all denna tid, brefväxlade han flitigt med ſina vånner i Fäderneslandet, och upfylde ſina bref med de hårligaſte Rön och Anmärkningar, hvilka blefvo inſatte uti *Lårda Tidningarna* och allmånna gjorde, då alle ſom dem låſte, fattade en ſynnerlig kårlek för en ſå upmårkſam Vandringsman. Hemma i Fäderneslandet var vår HASSELQUIST altſå icke eller förgåten. Medicinſka Faculteten i Upſala föreſlog honom i främſta rummet til den då lediga Medicinæ Adjuncturen, och Kongl. Vetenſkaps Societe-

terne i *Upſala* och *Stockholm* kallade honom til *Ledamot*. Han gjorde ſig och vårdig et ſådant förtroende igenom de präktiga rön, ſom han inſände til bägge Vetenſkaps Societeterna, och dår finnas indragne uti Deras Handlingar, ſåſom uti Actis *Upſalienſibus* 1750 *Mimoſa Lebbeck* pag. 9. *Cervus Camelo-Pardalis* p. 15. *Mus Jaculus* p. 17. *Turdus ſolitarius* p. 21. *Fulica atra* p. 22. *Coluber Vipera* p. 24. *Coluber cornutus* p. 27. *Anguis Ceraſtes* p. 28. *Lacerta Scincus* p. 30, och uti *Vetenſkaps Academiens* Handlingar 1750. *Aleppiſka Hemſjukan* pag. 136. 1751. *Bårg-falken* p. 196. *Salmiaks* tilredningen p. 259, 1752. *Gråshoppors* åtande i Arabien p. 76, *Bårgs-Råttan* p. 123. Når nu under denna tiden Doctor HASSELQUIST, ſtadd på en ſå dyr ort, dår man icke kunde komma et ſteg utan omkåſtnad, var til ſit underhåld och reſans befråmjande nödſtåld om pånningar, ſåg man med förundran vår *Nations* ömhet för en ſå vårdig mans underſtödjande, då alle de, ſom ålſkade Vetenſkaper, gjorde frivilliga *ſammanſkått*

nå-

några gångor, så at summan steg innom kårt tid til mer än 7000 Daler Koppar-mynt, et exempel, som man näppeligast skulle finna bland de rikaste Folkslag.

Ändteligen lämnade Doctor HASSELQUIST i Martii månad 1751 Cairo, och genom *Damiata* förfogade sig til *Jaffa* och det *Heliga Landet*. Här följe han til *Jerusalem* med Pelegrimerne, som skulle fira sin Pascha; och därifrån gick han til *Jericho*, *Jordan*, *Bethlehem*, *Rama*, *Acre*, *Nazareth*, *Tiberiad*, *Cana*, *Galilæa*, *Tyrus*, *Sidon*, hvarifrån han seglade öfver til *Cypren*, *Rhodus*, *Chio*, och åndteligen återkom oskadd til Smirna, rikt lastad med en otrolig myckenhet af Naturalier i alla tre Naturens Riken, som Orient, Ægypten och Palæstina frambringar.

Efter förrättad Resa återstod nu intet mera, än at afvänta Skepps lägenhet, med hvilken han kunde öfversätta sig och sina kästbara samlingar til Fäderneslandet;

Men

Men den beſvårliga Reſan i ſtark hetta uti Palæſtina hade nog utmattat hans krafter, och då han tänkte dem, igenom hvila uti Smirna at återhåmta, upvåktes den orm, ſom han ſå länge burit i ſin barm, och en tårande *Hectique* med matthet, ſömnlöſa, blodſpåttning och andetåppa, lade honom til ſångs, dock med det hopp, ſom alla af hans öde medföljer. Han åſtundade dårföre flyttas utur den oſunda Staden ut på Landsbygden, at i friare luft bruka mjölk-curen, ſåſom den enda tilflygt, hvilket ock ſkedde; men alt detta oaktadt, aftynade vår ålſkade Doctor HASSELQUIST dageligen, ſåſom en lampa hvars olja år förtärd, och *utſläcknade den 9 Februarii* 1752 klåckan 6 om aftonen, med allas ſorg och affaknad, ſom honom kände.

Detta dödsfall kundgjordes ſtrax utaf General-Conſuln Herr *Rydelius*, ſom med ſin kårlek följt ſalig Doctor HASSELQUIST i lifvet och efter döden, hvilken dårjåmte fördubblade ſorgen igenom det han låt

för-

förſtå, at ſalig Doctor HASSELQUIST, genom reſor på ſå koſtſam ort, fördjupat ſig i ſkuld til 14000 Daler Kopparmynt, och at hans Creditorer vid dödstimman i kvarſtad tagit alla Deſs efterlåmnade Samlingar utaf Naturalier, Obſervationer och Manuſcripter, hvilka icke utan reda pånningar kunde återfås. Således hade vi miſtat en ſå vårdig och ålſkad Landsman: hans namn ſtod i lika åfventyr, och hans gjorda arbeten hotades med lika undergång uti Barbarers händer. At få en ſådan ſumma i haſtighet tilſammans ſågo vi oſs ingen utväg, men den vårde Herr *Archiater Bäck*, ſom altid ſå högt ålſkat Vetenſkaper och deras idkare, vågade föredraga deſſa beklageliga omſtåndigheter för HENNES KONGL. MAJ:T vår allernådigſta Drottning LOVISA ULRICA, ſom ſå nådigt hågnat Vetenſkaper och fattat den finaſte ſmak för de ſällſammaſte Naturens under. H:s MAJ:T beſlöt ſtraxt, at utaf egna pånningar deſſe 14000 Dal. betala och Samlingen inlöſa, utom hvilken nåd, verlden ſent eller aldrig fått fågna ſig utaf detta verk.

verk. Året därpå ankommo til Kongl. Luſt-Slottet Drottningholm alle deſſe ſkatter bårgade och väl bevarade, då ock jag hade den nåden at ſtraxt blifva ditkallad, ſom hiſsnade vid beſkådandet utaf ſå många ohörda ſaker på en gång. De många *Herbarier* ifrån Natolien, Ægypten, Palæſtina, Cypren, etc.; alle de *Stenar* och Jordarter ifrån ſå många märkvärdiga ſtållen uti Ægypten och förlofvade Landet: de många ſällſynte *Fiſkar* utur Nil-ſtrömmen; och giftige *Ormar* ifrån Ægypten; de rare *Inſecter*; de vidlöftige ſamlingar utaf Orientaliſka *Droguer*; Arabiſka *Manuſcripter*; Ægyptiſka *Mumier*, etc. kunde intet annat ån ſätta en i ſtörſta förundran.

Förledit år ankom ock denna D. HASSELQUISTS *Reſa* afſkrefven, med de förnämſta Rön, ſom af honom ſjelf i lifstiden blifvit utförde, dem HENNES KONGL. MAJESTÄT täktes allernådigſt anbefalla mig at i ordning ſtålla och af trycket utgifva til det allmännas nöje och

och nytta. At efterkomma en så hög, som angenåm befallning, har jag ſtält verket i *ordning:* utſtakat hvart och et efter ſit *ſlägte:* tilſatt *namnen* på Örter och Djur: jämkat *Terminos artis* och den andra ſkrifarten, utan at därvid på något ſätt ändra Auctors mening: låtit verket tilbörligen *cenſureras* och vid ſjelfva trycket haft möjeligaſte uppſeende. *Synonyma* har jag hållit onödigt at tillägga, på det verket icke ſkulle blifva vidlyftigt, hälſt emedan de lätt kunna igenfås, uti tionde edition af Syſtema Naturæ, där jag indragit deſſa namn. För öfrigt finnes en otrolig mängd af alla tre Naturens Rikens producter uti den ſalige Auctors ſamling, ſom blifvit incorporerad uti Deras Kongl. Majeſtäters Cabinetter och redan åro beſkrefne, ſom ock torde ofördröjeligen med andra de ſtörſte Naturens under komma i dagsljuſet. Hvad *Örterne* angår, af hvilka Hennes Kongl. Majeſtät allernädigſt täktes tildela mig tripletterne, har jag dem på et annat ſtälle utredt, under namn af *Flora Palæſtina*,

men

men hållit onödigt at dem å nyo upräkna, emedan jag icke velat här införa annat, än det af Auctors egen pänna härflutit. Jag skal räkna för största båtnad om jag härutinnan kunnat efterkomma HENNES KONGL. MAJESTÄTS allernådigste vilja, och allmänhetens åstundan.

RE-

RESAN til SMIRNA.

Jag gick om bord 1749 den 7 Auguſti, på Svånſka Levantiſka Compagniets ſkepp *Ulrica*, ſom nu ſkulle göra 8:de reſan til *Smirna*, och fördes af Capit. JONAS EKEROTH, ſamt ſeglade kl. 10 från Stockholm. *Skägga-hamn* gaf oſs om aftonen vårt förſta nattläger.

Vi lofverade dagen därefter med et hårligt väder och Sydlig vind til *Djurhamn*, hvaråſt vi til den 13 lågo för motvind.

Jag hade altid haft mycken luſt, at botanicera uti den Svånſka Skårgården, och fick nu därtil et godt tilfälle; men måſte ſakna denna förmon, i anſeende til års-tiden, då Åkermannens lia hade gjort ända på denna ſommarens härlighet. Jag hoppades dock, at ſjöſtranden ſkulle någorlunda förnöja min

långtan; ſteg fördenſkul den 12. i land på en Holme; men fant där icke mer ån *Glaux maritima* och *Arenaria peploides*, ſom redan var gången i frukt.

Bårgsklipporne voro här af ſalta vågen kroſſade, ſå at de långs åt hade ſtora klyfter och ſkuror. Deſſa holigheter voro fylde med klaraſte *qvarts*, ſå at tydeligen kunde ſes ſpor til denna Sten-artens generation.

Vi kommo den 13 om natten kl. 2 til *Dalerön*, hvaråſt vi togo hamn, til at på Fåſtningen viſa våra paſs, och af Tull-betjenter blifva viſiterade. På båda ſidor om Hamnen voro här bygde ſmå tråhus, ſå at orten har anſeende af en liten ſtad eller köping. Det, ſom är bebodt på ena ſidan, kallas *Jutholmen*, och det andra egenteligen *Dalerön*. Invånarena åro på båda ſtållen merendels Lotſar. *Hornſimper* (*Cottus quadricornis*) fångades här på nåt, ſom undertiden ſkola fås til anſenlig myckenhet. Belågenheten af platſen var obehagelig, omgifven med bara bårg och torra backar. Jag kunde ej på denna vågen få höra af flera vådertecken, ån at då ſjön börjar ſtiga åt ſtränderna, blir viſt nordlig vind, ſom våra lotſar ſade ſig veta af gammal förfarenhet.

Den 14 ſeglade vi förbi *Sandmars* Herregård, ſom hade en ſkön belågenhet åt ſtora farvatnet, och en någorlunda vacker luſt-trågård, men eljeſt ingen ting märkvärdigt.

Vi lemnade *Dalerö-hamn* den 16. och lyfte vårt ankar kl. 5 för middagen, i tanka at icke fålla det, förr ån vi lagdt vårt Baltiſka Haf til rygga, hvilket ock efter önſkan för oſs lyckades.

Landsort var den ytterſta landkånning af Stockholms ſkår, hvaråſt til de ſjö-reſandes tjenſt hålles

Fyr-

Fyrbåk. Här ſteg vår ſiſta lots i land, och våre ſjömån antogo ſtyrelſen ſjelfve.

Under det vi den 17 i et makalöſt vackert våder ſpatſerade på halfdäcket, beråttade vår Capitaine en händelſe, han haft under ſina ſjö-reſor, at han varit den, ſom ifrån Corſica öfverfört til Holland den bekante Konung THEODOR, når han dårifrån måſte fly. Han blef honom ſtrax utanför Corſica öfverlåmnad af en Svånſk Capit. Lieutenant BLIX, ſom ſjöledes frålſt honom dårifrån, och Capit. EKEROTH låmnade honom från ſig på en Hollånſk Fiſkare-Buys utan för Texel. Hela hans ſuite beſtod då i en Kammartjenare och en Kock. Jag beråttar detta, i fall denna omſtåndighet ej varit kunnig för dem, ſom utgifvit en ſå bekant Perſons lefvernes beſkrifning.

Gottland viſte ſig i dag til vånſter om oſs med ſina höga ſandbårg, hvilka på långt håll tyktes föreſtålla likaſom med konſt uthugna Columner. Af landets byggnader kunde vi med glas ſe et Kyrko-torn.

Carlsöarne viſte ſig för oſs den 18. hela för middagen. Kalkbårgen, vid deras ſtråndер, ſtodo ſom höga ſönderbrutne murar mot Hafvet. Båda öarne voro aldeles bare, och ſyntes endaſt på den ena 2:ne buſkar. (*It. Gotl.* 282.)

Den 19. hade vi *Öland* på höger.

En liten grå fogel af ſparfve-ſlågtet, kom den 20 kl. 1. flygande tått efter Skeppet. Capitainen ſade ſtraxt, at den betydde Stormvåder. En half timma var knapt förbi, ifrån det vi ſågo honom, då vi fingo et nog ſtarkt våder, ſå at ſjön ſlog öfver relingen, ſom ånnu ej någon gång ſkett. Det ſamma

har jag ſedermera märkt åtſkilliga gånger, både i Öſter-Nord-och Spanſka ſjön, at då foglar komma om bord, följer altid något elakt våder efter, ſå at jag tyckes mig kunna giſſa, at *Stormvåders-fogelen* (Procellaria) är icke den enda oväders ſpåman til ſjöſs.

Bornholms ö var det förſta af Danſka landet, ſom vi den 21 Auguſti fingo i ögnaſigte. Skåne viſte ſig om ſtyrbord, ſå at båda 2 följde oſs hela dagen.

Den 22 kommo vi in til *Skånſka* vallen, och voro *Trälleborg* på et Canon-ſkott når mot aftonen, då de med ſådesſkylar tått beſatte Skånſka åkerfälten gofvo ögonen en angenåm blink af landets härlighet.

Sedan vi den 23 drifvit hela natten utanför Skånſka vallen, af fruktan för grund, om vi nattetid hade gått närmare Sundet, fingo vi med morgon-ronnan tvånne vackra åmnen för vår utſigt, det ena til lands af *Seelands* hvita Kritbårg, ſom emot Hafvet hade et ſkönt utſeende, det andra til ſjöſs af några ſeglare, ſom hint oſs, medan vi om natten lofverade. *Drakö* var en vacker by på vånſter om oſs med en kyrka. Här hiſſade vi flagg, och fingo 3 Danſka Lotſar om bord, ſom emot 6 Riksdalers betalning ledſagade oſs förbi *Köpenhamn*. At farvatnet var här farligt, ſågo vi på et Hollånſkt ſkepp, ſom dagen förut i vackert våder gått på grund, til hvilket från *Drakö* voro utgångne en ſtor hop ſmå fartyg, ſom ſkulle loſſa det ſamma. En vacker ſkogslund ſyntes emellan denna by ock *Köpenhamn*, ſom ſades vara en fri-lyſt Ekeſkog. Vid middagen voro vi KÖPENHAMN på et Canon-ſkott når, och kunde ſe deſs vackra Slott, Örlogsflotta, Arſenal och några vackra Kyrkor.

kor. Danſke lotſarne gingo här från oſs, ſedan de ſpått oſs vackert våder och god vind, hvilket ock icke ſlog felt. MALMÖS kyrkor och ſtora hus ſyntes om ſtyrbord tvärtemot *Köpenhamn*. En härlig Bokſkog, i hvilken lågo några ſköna Stenhus, ſades vara Kongl. Danſka Djurgården. Hela denna tracten ifrå *Drakö* var ganſka behagelig at ſegla förbi, och tyktes af Naturen vara ärnad at förnöja de Sjö-reſande från båda Hafven, ſom ofta på lång tid ej ſett annat ån himmel och vatten. LANDSKRONA viſte ſig kl. 2 om ſtyrbord, och vi gingo helt nära under *Hven*, ſom åt denna ſidan var aldeles obebodd. Vi kunde endaſt ſe en kyrka. Stränderne voro på denna ö helt gröna, ſom vi ej ſett på Skånſka ſtranden. Vi gingo i dag efter middagen til ankars på redden emellan *Helſingborg* och *Helſingör*, til at i denna ſiſta ſtaden betala Danſka Tullen. *Helſingör* var en liten ſtad, bygd af korsverkshus, bredevid hvilken låg fäſtningen *Cronoborg*, ſom utantil hade anſeende af, at vara tillräckelig til det han år ämnad, nämligen en nyckel til Baltiſka Hafvet.

Jag var den 24 uppe i ſtaden. Där ſåldes allahanda, ſom kunde tjena til förfriſkning för ſjö-reſande, åfven ſjö-kläder, ſom voro paſſade efter de kalla Haf, ſom här på båda ſidor ſtöta til. Träd-frukter funnos nu här i ſynnerhet til ſtor myckenhet. *Fiſkſlag* ſom här fångades, och vi fingo, voro *Torſk*, *Lax*, *Makrill*, *Hvitling* och *Flundror*. Staden kan kallas en Gåſtgifvaregård för de ſjöreſande.

Vi gingo den 26 bittida til ſegels från Sundet, och ſtälte vår koſa åt *Götheborg*, hvaräſt några Oſt-Indiſke Varor af oſs ſkulle inlaſtas, och för Levantiſka Compagniets räkning til *Smirna* öfverföras. *Kullen* var ytterſta udden af Skåne, 5 mil från Sun-

det, och beſtod af höga backar, på hvilka en båk var upreſt.

Den 27 blef jag här varſe ſådana djur och växter, ſom jag ej förr ſett. Om jag eljeſt ej vetat däraf, hade jag kunnat tänka, at jag nu var i et annat Haf. De förre voro *Manetter* (Meduſae), ſom både i går och dag blänkte tuſende tals i vatnet, och gofvo i en ſtilla ſjö, mot en klar himmel, med en ſkinande grön färg et härligt utſeende. De ſenare voro *Fuci veſiculoſus*, *faſtigiatus*, *ſaccharinus*, vid hvilka hängde en ſtor myckenhet med de aldraſmårſta Conchæ.

Hallåndſke kuſterne började viſa ſig för oſs. Sedan gingo vi den 28. bittida förbi *Warbergs*-ſtad och fäſtning, ſamt *Nidingen*, den förſta ö i Götheborgs ſkåren, ſom tände up för oſs om aftonen en ledſagande eld.

Vinga-ö och båk, ſamt en ankommande lots, gaf oſs den 29 tilkänna, at vi nalkades Götheborg.

Vi ſeglade förbi ELFSBORGS Fäſtning vid middagen, och gingo där innanföre til ankar. Fäſtningen tyktes väl förſedd, och var ganſka väl belägen, at ſpärra in farten til Götheborg. *Skåren* utan för Götheborg beſtår af många helt bara klippor, ſmå och tätt intil hvarandra belägne. Många af dem ligga under vattnet, ſå at inloppet här måſte vara nog farligt. At det ſå är, intygade et vrak af Oſt-Indiſka Compagniets ſkepp *Götheborg*, ſom för 3 år ſedan, då det kom laſtadt hem från Oſt-Indien, ſåg ſit öde på en blind klippa ſtrax innan för fäſtningen.

GÖTHEBORG den faſta och berömda handels-ſtaden, ſom öfveralt är bekant ibland de båſta ſtå-

ſtåder i Sverige nåſt til hufvudſtaden, viſte ſig den 30 för våra ögon. Vi hade en mil ſjövåg, at ro från fäſtningen in til ſtaden. *Hamnen* var det förſta jag ſåg. Den år ſtor och nog ſåker, omgifven med höga bårg. Hår lågo några ſmå Kongl. Örlogs-ſkepp och Galerer. Längre fram lågo 5 Oſt-Indiſka Compagniets Skepp. *Skeppsvarfven* voro 3 a 4 ſtycken. *Sågqvarn*, ſom drefs af våder och gick med ſtera blader, ſamt ſjelf fordrade upp timbret ur Sjön, var anlagd på en högd vid Hamnen. Utur den ſtörre Hamnen kommo vi in genom en ſlagbom i en graf eller murad Hamn, ſom gick tvårt igenom hela ſtaden. Dår lågo ſmå fartyg, i ſynnerhet Hollåndſka Smacker, ſom athåmtade Oſt-Indiſka Varor. Staden var medelmåttigt ſtor. Huſen voro öfveralt af trå, undantagande några få Stenhus. Byggnaden var ganſka nått, i det huſen voro med bråder öfverdragne och fårgade gule eller rödo. ſmå trånga gårdar voro vid hvart hus, ſom tyktes vara nog farlig anlåggning vid eldsvåder. Rådhuſet, det dår utmed nyſs upförda Stadshuſet, Oſt-Indiſka Compagniets hus voro de ſtörſta och vakraſte i ſtaden. De 2:ne ſiſta ſtodo ånnu under bygnad.

Jag blef mycket glad, då jag den 31. råkade min ſlågtinge Herr GUSTAF TOLLANDER, ſom ibland andra Oſt-Indie-farare i denna Sommar var hemkommen. Af honom fick jag åtſkilliga artiga underråttelſer om de orter och folk han hade ſett, i ſynnerhet Chineſerna. Jag betraktade rått noga den Chineſiſka vigten, och blef underråttad, at vigten i China år deld i 1 *Catche*, ſom har 16 Teel. 1 *Teel* 10 Mees. 1 *Mees* 10 Candrin. 1 *Candrin* 10 Caas. En Catche år ungefår 1¼ ℔. 100 Catche göra 142 Svånſka ℔. Den brukeliga *penninge-vigten* håller 50 Teel i China, ſom gör 3 Catche och 2 Teel. 1 Spanſkt

ſtyck v. Achten håller 7 Mees och 4 Candrin. Jag jämnförde den med Apothekare-vigten, och fant, at ℥j gick up mot 8 Mees.

Jag hade ej litet nöje den 1 Sept. at få träffa tvånne andra Oſt-Indiſka reſande. De voro Präſter, och hade i år kommit hem, M. THOREN med *Freden*, och M. HJORTBERG med *Hoppet*. De hade båda två, jämte ſina arbets-ſyſſlor, med ſtörſta beröm, vinlagt ſig om Natural-Hiſtorien i de orter de varit. De hade härom blifvit anmodade af Oſt-Indiſka Compagniet vid ſin bårtreſa, och efterkommit det til ſin ſtörſta heder. M. HJORTBERG höllt nu på at arbeta färdig ſin Dagbok, kunde rita, och hade därföre godt före at pryda ſit arbete med Tabeller, af det han ſett i naturalier. Han hade förnämligaſt utvalt *Fiſkar*, öfver hvilka i ſynnerhet *Hayen* (Squalus) med *Lotſoren* (Scomber Ductor) och *Sugaren* (Echeneis), han hade vackra anmärkningar och Figurer. Han hade åfven ſamlat några Inſecter och Vermes, och lofvade inlämna alt detta til Kongl. Svänſka Vet. Academien. M. THOREN hade i Botaniken viſt ſig vara en vårdig Diſcipel af ſin läromäſtare, Herr Arch. LINNÆUS, hvilken underviſning, han åtnöt kårt för ſin afreſa. Hans ſamling af örter ſkulle vara ganſka anſeenlig, den han redan lämnat til Commerce-Rådet LAGERSTRÖM, ſom öfverſtyrt den til Herr Arch. LINNÆUS, at til ſamlarens heder och Naturens älſkares nöje göras allmän.

Vidare fick jag den 2. i denna månad ſe allahanda Naturalier ifrån Oſt-Indien och China, hos Herr Commerce-Rådet och Directeuren af Oſt-Indiſka Compagniet LAGERSTRÖM. Denne Herren hade för flera år tilbaka nyttjat det tilfället han ägt, at med Oſt-Indiſka Skepp förſkaffa ſig ſamlingar ur Naturens

rens riken. Det jag i haſtighet ſåg, var en anſenlig *Snäcke-ſamling*. Sköna *Milleporæ*, i ſynnerhet en, ſom hade et ſtort ſtycke af ſin baſis vid ſig, ſom beſtod af lerå. Välbemälte Herre hade fått hem med ſiſta ſkepp *Gullfiſkar* (*Cyprinus aureus*) 4 ſtycken lefvandes i friſkt vatten, lyckeligen hemförde från Canton helt qvicka. Deras mat var Oblater; (*Beſkrifne af Arch. LINNÆUS i Svänſk. Vet. Acad. Handl.* 1746). En Qviga 9 månader gammal, från China, ſom var i ingen ting ſkild ifrån våra kor, endaſt ſåg hon något mer munter och qvick ut, likare at hon ſkolat varit upfödd på vilda fältet, och under bar himmel, än at hon någonſin varit inſtängd i trånga hus eller mörka hyddor, ſom altid ger djuren et trumpnare och dåligare utſeende. Fårgen var rödbrun. Hon var väl frodig och fet, få at ſjöreſan ej bekommit hänne illa. *Bambu-rör* (*Arundo Bambos*), ſom i China brukas ganſka mycket i deras Oeconomie, var växande hemförd, *Stammen* en tum tjock, articulatus, ſpithamæus inter genicula; *Folia* enſiformia; altit. bipedalis. GYMNASII-Bibliotheket öpnades för mig af deſs föreſtåndare M. ARVIDSON. Sebas präktiga verk, var väl den koſtbareſta boken där fants: En Naturalie ſamling var här vackert begynt: där viſtes *Flyg-fiſken*, en ogemen ſtor Ål, tånderna af *Manati*, et ganſka vackert *Lithodendron*, en *Ægagropila* ur en ko, af en fullkomlig knytnåfvas ſtorlek, en hop *Petrificater* af Salig Arch. STOBÆUS hit ſkånkte.

Qvinfolkens rågnkläder kommo här i Götheborg icke mindre mig, än andra reſande, ovanligt före, at ſe. Detta år et kläde, några alnar långt, af ſvart tyg, ſom de altid kaſta öfver hufvudet, och halfva kroppen, når de gå ut, få at åfven anſigtet år ſkylt. Det brukas af alla gifta af medelmåttigt ſtånd, och

år detta bruk ſå fortplantadt från åldre tider, då det utan tvifvel kommit in med utlånningar, ſom förſt anlagt ſtaden, at det intil vår tid ej kunnat undergå de omſtåndighets öden, ſom Fruentimbers klädebonad eljeſt år underkaſtad.

Jag begaf mig den 7. up i en Bondeby på landet, hvaråſt, ſom i hela Bohus lån, en del at Småland, och Skåne ſkal brukas, fönſtret var på taket, ſom gjorde ſtufvan nog mörk; men ſkal bidraga mycket til varma rum. *Blåkål* var hår planterad på ſtora kål-täppor utan för hvar bondeſtuga, och ſkal denna helſoſamma och nyttiga växt vara mer brukelig hår, ån i någon annan landsort.

Vi lyfte den 8 Sept. bittida om morgonen vårt ankar, och gingo itrån Elfsborgs fåſtning, ſågo efter midd. Marſtrand, och om natten Skagens Båk.

Den 9. hade vi Jutland om Babord.

ESOX roſtro cuſpidato. Art. Sp. 2. var en fiſk, ſom vi den 10. fångade på krok. *Nåbbgådda* kallas den allmånt på Svenſka, och i Bohuslån *Horngål*, deſs beſkrifning kommer måſt öfverens med vår allmånna gådda; men deſs långa nåbb ſkiljer hånne ganſka vål. Fjållen voro gröna, hela kroppen fårgade grönt af ſig, och ſjelfva ryggbenet och refbenen voro gröna, ſom jag eljeſt på ingen fiſk ſett.

Våſtlig vind med nog hårdt våder ſatte oſs den 13 an.

Några ſmå foglar, ſåſom *Rödſtjerten* (Ruticilla. Fn. Sv. 224). *Svalan* och en *Tårna* hade den 15 blifvit angrepne af ovådret, förr ån vi, och ſökte altſå hos oſs ſin tilflykt, och icke långt dårefter

up

upvåktes en ſtark ſtorm från N W. ſom påſtod i 3 dygn.

Vi hade et dygn haft ſtillare våder, då vi d. 20 för middagen fingo om bord några *Boſinkar* (*Fringilla celebs*) och en *Tårna* (*Sterna Hirundo*), vanlige ſpåmån til omſkifte af våder. De bebådade dock denna gången ej vårre, ån en ſtark kulning från W, ſom kom emot aftonen och gick ſnart öfver.

En ſjöman, ſom ſatt up i maſten, ropade om morgonen den 21, at han ſåg *Holländſka Vallen*; men vår Capitaine trodde, at vi ej vore komne ſå långt, och gaf därföre ingen akt därpå, förr ån efter middagen, då han med de andra kunde ſe Ängelſka kuſten vid *Yarmouth* från toppen; då förſtod han förſt hvaråſt vi vore, och at det var tid, at bruka förſigtighet; emedan vi ſvåfvade emellan de bekanta Ängelſka Bankarna. Lodet år vid ſådana tilfällen en ſjömans högra hand; det brukades ock nu rått flitigt, och det juſt emillan fruktan och hopp. Man hade vid en lodning 20, och vid en annan 5 famnars djup, ock ſå i några timars tid, tecken til den aldra ojämnaſte hafsbotten. Sjömännerne beſlöto, at de voro ur råtta farvattnet, och på någon bank, ſom i deras kort ej var utmårkt. Vår lycka var vid detta tilfället, at vi hugnades med et makalöſt vackert våder, hunne til natten i godt farvatten, och fingo en önſkelig vind.

Holländarne hade på deſſa bankar ſin guldgrufva, ſå kallas med ſkål deras Sillfiſkerien, hvilken icke kan beſtridas, at de tagit nårmare up vid ſina grannars, ån ſina egna ågor. Vi foro den 22 förbi ganſka många af dem; och kunde i ſynnerhet råkna öfver 30 ſtycken på en liten krets.

CA-

CANALENS ſmalaſte farvatten, emellan Frankrike och Ängeland, tillåt oſs den 23. vid Solens uppgång ſe kuſterna af båda deſſa mågtiga Konungariken. Det ſenare voro vi ganſka nåra, ſå at vi med klara ögon kunde ſkönja deſs kritbårg, beſpeckade med Flintſtenar, och den dår ofvanpå belågne Douvers fåſtning. Et hårligt våder, och en önſkelig bård förde oſs med nöje förbi de ſtållen, ſom i detta farvattnet blifvit ſå många ſjöreſandes graf. Vi kommo den 25 uti Spanſka ſjön vid middagstiden, ſedan vi på 2½ dygn ſeglat 90 Svånſka mil, hvilket utgör det egenteligen, ſom ſjömån råkna för Canalen.

Vår Svånſka flagg har föga at trukta för *Sjörôfvare* ifrån Barbariſka kuſten, ſå länge vår Krona, til handelens ſtora fördel, underhåller en god fred med de mågtigaſte af dem. Några ſmå rôfvare-fartyg ifrån Saleé och Tanger, ſom undertiden oroa detta farvatnet, åro de endaſte för hvilka Svånſka ſkepp måſte bruka den förſigtigheten, at ſåtta ſig i förſvars ſtånd; och emedan man aldrig bör anſe ſin fiende för ringa, ſå lagades til våra ſtycken och ſprångkiſtor, ſamt handgevår utdeltes den 26, åt ſå många, ſom voro om bord. Uti denna ſtållning hålla ſig gårna våra ſkepp til deſs de åro förbi Gibraltar.

Vi hade den 28, vid middagen i ögnaſigte högden af den bekanta udden, utom hvilken de gamle trodde ingen jord mera fants, och voro ej långre ifrå land, ån at några *Grönſiſkor* (Fringilla Ligurinus) hunno til oſs, at utmattade ſöka natthårberge.

Himmel och Haf tåflade om, under vår fart den 30 genom Spanſka ſjön, hvilken ſkulle öfvergå den andra uti behaglighet. Jag, ſom ej hant at ſtråcka min lilla inſigt i Naturen långre, ån til de 3 riken,

ken, fant mig i samma tilstånd, som den dår går uti en park, full med de hårligaste växter och djur, utan den ringaste insigt i Natural-Historien. Han kan säga, at det år vackert; men ej vidare. Jag tviflar ju icke at många vackra ämnen både på himmel och haf lupit oförmärkt förbi mina ögon, som kunnat gifva anledning til nyttiga anmärkningar, åt den, som haft kunskap uti Astronomie och Physique.

St. Vincents udde, som år en bekant landkånning för de sjöresande, hade vi nu låmnat efter oss; når vi den 9 Octob. för middagen hunno up en Hollåndsk Örlogs Fregatt, som skulle hemföra en Tripolitansk Ali Effendi, som kom ifrån sin beskickning hos Hollåndska Republiquen, och var den samme, som i samma årender, för några år sedan, varit i Stockholm. At vi voro i osåkert farvatten, at de icke hissade någon flagg, så snart vi hissat, och aldramåst, at vi lågo Turkar, och en hop manskap med öfvergevår på half-dåcket, såg nog misstånkt ut, och gaf våra sjömån anledning, at rusta sig något litet til försvar; men all misstanka förgick, då en Lieutnant med en Under-Officerare och 8 man kommo om bord, endast at fråga, hvadan vi komme, och hvart vi åmnade oss.

Vi hade ej sett *Tumlare*, sedan i början af Nordsjön, förån vi den 10. blefvo varse stora skockar af dem drifva från W. til O. Sjömännerne höllo dem för våder-spåmån, och sade, at då de synas så nåra i vattubrynet, kommer gårna hårdt våder ifrån det våderstrek, åt hvilket de fara. För denna gång slog deras spådom felt; ty det samma hårliga våder, som följt oss igenom hela Spanska sjön, varade ånnu i några dagar med stark vårma.

Afri-

Vi hade *Africanſka* kuſten den 11. hela dagen i ögnaſigte, och emot aftonen den Spanſka til höger ſom förut. Det feltes oſs altſå ganſka litet, at komma i et annat Haf; men vi måſte dock låta oſs nöja, at i 2 dygn krytſa mellan Spanien och Africanſka Vallen för en tämmelig ſtark Oſtlig vind.

Sundet, ſom ſkiljer Europa ifrån Africa, gingo vi den 14. efter midd. igenom. Höga kalkbårg ſyntes på båda ſidor af genomfarten, utur hvilka rök utflog från en ſtor hop eldar, hvilka åro kalkbrännerier, dem de drifva i båda kuſternas bårgsklyfter ömſom. Med deſſa kalkbårg, ſyntes andra utaf lös ſand, ſom ej voro ſå branta, utan ſluttade emot Hafvet. De voro helt gröna, öfvertäkte med en frutex, och hade äfven några vingårdar. Utſigten af deſſa bårg, är ingen ting mindre än behaglig. Nordiſka bårgens prydnader, ſtadigt grönſkande ſkogar af Gran, Tall och En, ſaknas här, och med dem det nöje de tildela ſina åſkådare.

GIBRALTAR-ſtad och fäſtning ſyntes den 15, och låg vid en hög klippa, ſom ſlöt de Spanſka bårgen vid Sundet. CEUTA låg nåſtan gent däremot på Africanſka ſidan. När deſſe åro lämnade akter ut, är man kommen igenom trångſten, och får ſe et annat Haf.

MEDELHAFVET kom oſs med morgonronnan i ögnaſigte, och vi lofverade längs efter Spanſka kuſten, hvilken altid de ſjöfarande hålla närmare til, än den Moriſka. Vi finge ifrån Spanſka kuſten en liten vacker *fogel* (*Motacilla hiſpanica**) om bord. Den ſpådde oſs et hårdt väder, ſom kom några timar efter med N. O. vind och varade hela natten.

Et

Et ſtarkt åſkedunder med ljungande, hagel och rågn kom öfver oſs den 18:de om natten, ſom vid denna årstiden var ovanligt för Svenſka ögon. De höga Spanſka bårgen följdes ännu åt, och ſyntes om dagen täkta med ſnö, och om natten lyſa af eldar, hvilka uptändas dels af dem, ſom hålla vakt, dels af dem, ſom åro tilſtådes vid kalkbränningarna. Vi fingo en *Lårka* (Alauda) och en *MOTACILLA corpore ex fuſco virideſcente, pectore ferrugineo*, om bord. Den förra kunde ej annat ån efter ſin vana til lands ſåtta ſig ned, åfven på Hafvet, men det bekom hånne illa. Många blefvo bårta, och en enda kom dåfven och eländig up på Skeppet.

Formentera viſte ſig den 25 för m. til vånſter. Den var en holme i Medelhafvet, mot Spanſka kuſten, på hvilken endaſt ſyntes några buſkar, hvars ſtränder ſkjuta perpendiculairt upåt Hafvet.

Vi fingo i några dagar förfara detta Climatets höſtevåder (i Medelhafvet) med ſtorm, kulen våderlek, rågn och om nåtterna et förſkråckeligt ljungande; men om natten emellan den 28. och 29. kl. 9, då vi vore 12 mil veſter om Sardinien, hade vi det grufveligaſte och hårdaſte våder, vi hit intil på hela vår reſa utſtått. En N. vind med aldraſtarkaſte ſtorm-ilningar: et håftigt ljungande från alla himmelens kanter med något åſkedunder: et ſlagrågn blandadt med hagel, ſtötte på en gång tilſamman; men påſtod ej långre, ån litet öfver en half tima. Haglen, ſom då föllo, voro til en del ovale, ſomliga ſphæriſke, ſomliga elliptiſke och platte, andra kantige. De ſtörſta voro ſtörre, ån valnötter, de mindre, ſom Muſkotter. De voro hvita och klara utan på, och hade invårtes en kårna, ſom ſtötte på blått af en årts ſtorlek. Jag vågde några ſom höllo ℥j.

När

När jag tog dem i munnen voro de så kalla, at jag fruktade tungan skulle bli paralytisk, om jag vidare fortsatte försöket. Sjöfolket, dem de slogo i hufvudet och på händerna, glömde ej den natten eller dagen därpå, at de fått känna dem. Något för detta oväder i skymningen, viste sig 100:de tals *Tumlare* (Delphinus 1. Linnæi S. N.) i vattubrynet, som sprungo åt Norden, et tecken til oväder, det jag ofta sett slå in. Mina vanlige Spåmän, *Sparfvar*, låto åfven se sig til myckenhet vid detta tilfället.

Afrikanska kusten syntes den 1 Nov. ifrån masttoppen, från hvilken kom en *Emberiza* (africana).

Vi seglade den 2. förbi Sicilien med en stark N. vind, för hvilken vi sågo Tumlare i vattubrynet och foglar kring skeppet.

En oräknelig myckenhet *Sparfvar* (Emberiza melitensis) kommo den 3. omkring vårt fartyg, och strax därpå blefvo vi anfatte af en stark storm, som varade hela den andra dagen.

Vi hade den 7. i ögnasigte kusten af Morea, då en *Levant* (Så kallar man en N. O. vind): mötte oss och gjorde, at vi til den 11:te måtte kreutsa, utan at vinna någon fördel.

Vi fingo den 12. bittida om morgonen se *Candia* och *Cerigo* på vänster.

Morea kom oss i ögnasigte den 13. på vänster, och *Milo* på höger, då en god börd gaf oss hopp at snart ända vår resa, och en härlig väderlek lindrade ledsamheten, som et så långt vistande emellan himmel och vatten naturligen kunnat åstadkomma. Men efter middagen byttes tilståndet om. Ju mera en sjöman nalkas land, ju säkrare räkning gör han sig

på

oſtadigt våder. Nordlig vind mötte oſs med det aldrafaſeligaſte ſtormvåder, och nödgade oſs at kreutſa i 2 dagar.

Til vår lycka voro vi Milo ſå når, at vi den 15 kunde ſöka des Hamn, i hvilken vi lupo in med en flygande ſtorm. MILOS-Hamn år en af de bäſta uti Archipel, omgifven med bårg på alla ſidor, af hvilka et, vid inloppet, har et förſtördt Caſtell, med en by, ſom ofelbart har en af de måſt höglänta belägenheter och vidlöftigaſte horizont i hela verlden. Vi kaſtade ankar på mer ån 20 famnars vatten, ſå djup år denna hamn, hvilket ej litet bidrager til deſs godhet. Han vore vård at ge inlopp åt et båttre land. Vi funno med beſvår ankar-botten på föreſagde djup, icke långt ifrån landet. Öfveralt var han eljeſt djupare.

Vi rodde den 16 för middagen i land, och gingo up til ſtaden, ſom har ſamma namn med ön. För mig var det kårt, at denna årstiden få ſe några växter i blomma, faſt ån höſten hade redan fått magt med de flåſta, etter hvilka jag endaſt kunde ſe deras förtorkade qvarlefvor. Den förſta jag ſåg, var ſvänſk, *Leontodon autumnale*, ſom åfven hos oſs blommar om höſten. *Anemone coronaria* ſtod ån i ſin bäſta blomma, af hvilken ſomlige voro hvita, ſomlige blå. *Nerium Oleander* ſtod på 2 ſtållen i ſtora buſkar ut vid vågen, och prydde ſit ſtälle med ſina faſta gröna blader och långa ſkidor, hvilkas frön ej ånnu hint at vål mogna. En qvarters hög buſke (*Meſembryanthemum nodiflorum*) ſtod öfver hela marken, med ſmå trubbuga, köttfulla blan, utan blomma. I murarna voro 2:ne buſkar, 2 alnar höga, den ene hade ſmå ovala gröna blan, inga blommor, (Rhamni ſpecies); Den andra med hvitgrå blader, ſom åfven beſkrefs. Vågen var full med klapperſten och klar Qvarts i löſa ſtycken,

ken, röd och ſvart Spat, åndteligen Sandſten och hård Kalkſten. På båda ſidor voro gårdesgårdar af grof Sandſten, bland hvilken var blandad en grof blekgul Lera i ſtora ſtycken, ſom af ſolhettan ſomligſtädes var ſå bränd, at den var helt röd. De voro härigenom ſå faſte, at ingen ting tyktes kunna rubba dem, och därtil med, på ſomliga ſtällen, ſå höga, at de ſnarare tycktes vara anlagde, at bevara en befäſt ſtad, än några illa brukade hvete-åkrar, ſom lågo där innanföre. Sedan vi gått $\frac{1}{8}$ mil ifrån ſtranden, kommo vi in til ſtaden. Deſs utſeende kunde ej annat, än upväcka ſina åſkådares medömkan, då den endaſt viſade bara lämningar af förſtörda hus, ſom vitnade, at de tilförene varit präktige, bygde af fyrkantig Kalkſten, och ſyntes ännu några qvarlefvor af deras forna, både in- och utvärtes prydnad. Innom deſſa eländiga murar, bodde några uſle inbyggare, af hvilka de fattige hade intagit underſte våningen, hvaråſt deras boning uti intet annat ſkildes ifrån våra ſvåra fängelſer, än at folket hade dörren öppen, och därigenom fingo ſit ljus, i ſtället för fönſter, och hade frihet at gå ut och in. Vi gingo ſtrax tillika med en Holländſk Sjö-Capitaine til Holländſka Conſuln, och ſedan han väl undfägnat oſs, och budit oſs til middags-måltid, följde vi Venetianſke Conſulen, ſom förſt förde oſs in i Stadſens kyrka. Vid vägen ifrån ſtranden funnes: *Nerium Oleander*, *Erigeri* ſpecies, *Meſembryanthemum etc.* I Trägårdarna, ſom voro eländige, ſyntes 2:ne *Palmträn* ganſka ſtora, några *Fikonträn*, *Roſenmarin* i gamla ſtora buſkar, *Narciſſus luteus*, *Majorana*, ſom var där hållen för den raraſte, och näſtan den endaſte bevarad i krukor. *Vildt* til ömnoghet fans där. Bland annat var där *Tjäder*, ſtörre än i Sverige, en ſällſynt fogel ſå långt i Söder. Staden är förſtörd och fattig; men full med folk. Barnen kommo af alla vinklar, alle uſle. De, ſom voro mera

väl-

vålmående, hade sin boning en trappa från jorden; men deras vistande var lika usselt. Där var 2:ne kyrkor, både Grekiske; här är nu ingen Romersk, ej eller någon Missionair af denna Religionen. Jag gick in i den ena, som var i anseende til det öfriga stadsens tillstånd tämmeligen väl vid magt hållen. De viste mig en curiositè, som var vård upmärksamhet. Det var et stycke af en skepsplanka, hvilken var igenomborad af et fiskeben, som var den stora tanden af *Artedii Monodon*, icke hel och hållen, utan et stycke afbrutit. En Fransk Capitain hade funnit det i kölen af sit skepp, kölhaladt vid Morea. Han hade huggit ut stycket, samt fördt det med sig hit, och låtit hånga det i kyrkan til åminnelse. Det var artigt, utan at vara Mirakel, som det goda folket ville gifva det ut före. De Franske hade här en Consul af sin egen Nation, och Hollåndarne samt Venetianerne hvar sin, som åro Græker af landets inbyggare. På hela denna ön är ingen Turk. Capitain PASCHAN skickar under sin fart i Archipel, en Galére hit, som hämtar Turkiska Keisarens årliga inkomst, hvilken är nog dryg, i anseende til landets fattigdom och brist på penningar. Det styres af Primater, hvilka uphämta och aflämna skatten, och bilägga tvistigheter. Folket öfver alt var ganska vänligt och höfligt. Qvinfolkens klädebonad är en af de besynnerligaste och tillika oanständigaste, man ser på någon ö i Archipel, af hvilken hvar och en har sit egit sätt för könet, at utstoffera sig. Här voro de, med et ord, nakne framtil, från hallen til medjan, och hade en kårt kjortel, som räkte til tjocka benet, samt på hufvudet et löst klåde, slångt öfver sina flätade hår, hvilka hångde dem til medjan. Ön kan aflämna något Bomull, som hämtas af Venetianer och Franska. Vin är här, men den, som vil veta, hvar det sämsta finnes i verlden, få kan jag visa honom til Milo.

Den 18:de lyfte vi ankar ifrån Milo, ſedan vi tagit lots, ſom ſkulle följa oſs genom hela Archipel.

Den 19. ſågo vi öarna Paris. Den 20. Tius, Negropont, och den 21. kaſtade vi ankare för kuſten af Karuburno, ſom är Natoliens faſta land, dår vi hade Natolien på den ena ſidan, och Scio på den andra. Samma dag gick jag i land vid Karuburno; men fant ingen ting, ſom lönte mödan, mer, ån at jag fick ſe *Thymus vulgaris*, den jag itrån barndomen ſett i våra trågårdar, våxa vildt. *Haliotis* och *Pumex* voro de öfriga naturalier, ſom jag fant.

Vi lyfte ankare den 25. och lofverade under Scio, då jag hade tilfälle, at på nog nåra håll ſe deſs tåmmeliga vackra ſtad med hus af vackert utſeende, men mera prydd at ſina planteringar och trågårdar, ſom frambringa den ſå kunniga *Maſtix*; denna öns enſak.

Den 26. kommo vi i Golfen af Smirna, då vi hade land af *Natolien* på båda ſidor.

Det var ej långt ifrån, at vi icke den 27 bittida, juſt då vi tånkte, at vi öfvervunnit alla olyckor, ſtannat til ſlut uti en ſvårighet, ſom tyktes vilja betaga oſs vårt hopp om lyckeligt ſlut på vår reſa. Vi hade ſtåndigt motvind, och nödgades dårföre loſvera emellan 2:ne land, hvilket år åfven ſå åfventyrligt i et ſmalt farvatten, ſom det år den endaſte och ſåkraſte tilflykt för en ſjöman i motvind, då han år i öppna ſjön. Vi lofverade åndteligen ej båttre, ån at vi gingo för når under land, och ſtötte på grund i dagningen. Strax kom en Græk och Turk om bord, ſom voro på ſtranden at fiſka, och tilbudo ſin tjenſt, at ſkaffa oſs ſmå fartyg, at låtta vårt; men vi behöfde ej deras hjelp. Ett våder ifrån landet tog uti våra

ſe-

ſegel, och hjelpte oſs i tilräckeligt vatten. Vid middagen kaſtade vi ankare utan för Smirna-Caſtell, ſom beſkjuter inloppet, då vi blefvo påhälſade, af våra Svenſka handlande, Herrar PALM och HEBBE. Vi lyfte ankare, och gingo in i Hamnen för Smirna, där vi efter vanligheten blefvo hälſade med ſtyckeſkott från alla Nationers fartyg, förutan de Franſke, ſom ej göra denna heder åt någon annan Nation, ej eller åtnjuta den af andra. Efter middagen gingo vi i land med Capitainen, och blefvo med den ynneſt och välvilja emottagne af vår Conſul Herr RYDELIUS, ſom vi kunde vänta af en man af hans ädla egenſkaper.

ARNOLD ARBORETUM HARVARD

RESAN KRING SMIRNA OCH MAGNESIA.

Jag gjorde den 29. min förſta viſite hos Herr PEYSSONEL, Franſk Conſul, och Ledamot af L'Academie des Inſcript &c. Hans märkeliga inſigt i de ſaker, ſom mäſt drifvas i detta vittra Sällſkap, ſärdeles Antiquiteter och Myntväſendet, hindrade icke, med mindre jag af honom fick en artig anmärkning, ſom hörde til Naturali-Hiſtorien. *Coralerne* hafva i vårt Seculo varit et inbundit ämne för de ſtörſta Naturaliſter. Naturen har ſå hopveklat deſſa ſina konſtverk, at det tyks vara omöjeligt, at utreda dem. Detta har gjordt, at de haft et öde, ſom andre naturalier icke undergått, at blifva förde af olika Lärde til olika Naturens Riken. De hafva gått igenom alla 3 deſſa Riken, och ännu vet ingen med viſhet, til hvilket de böra egenteligen höra. Det var i Herr PEYSSONELS umgånge, ſom den lärde Grefven MARSIGLI tyktes haft ſtörre lycka, at öfvervinna alla tvifvelsmål om deſſa naturalier, än han hade emot ſina ovänner, då han i ſin dyrbara Hiſtoria Maris ritade för hela verldenes ögon *Corallernas* blomma. De voro altſå då för tiden växter. Man vet ingen, ſom ſtraxt beſtridde denna mening. Grefve MARSIGLI blef båttre hörd af de lärda, än af ſina domare. Herr PEYSSONEL hade dock igenom några anmärkningar, dem han gjordt vid Franſka kuſten, äfven förr än MARSIGLI gifvit ſina i dagsljuſet, fått anledning, at falla på andra tankar, juſt de ſamma, ſom de lärde Franſoſer nyligen yttrat, underſtödde af rön, nämligen: at *Coralleme* voro maſkbon. Herr PEYSSONEL ſjelf hade ej Natural-Hiſtorien för ſit hufvud-arbete, gjorde därföre intet väſen-

ſende af deſſa anmärkningar. Han meddelte dem med ſin Bror, en lärd Medicus. Brodern ökte dem och tänkte göra dem allmänna, okunnog ännu om det, ſom MARSIGLI trott ſig uptäkt. Andteligen förekom Gref MARSIGLI Herr PEYSSONEL, och denne full af harm, at ſe ſin tanka kullkaſtas af en annan, ſom var honom tvärt emot, och hvars uphofsmans anſeende ibland de lärda, han til äfventyrs trodde kunna bidraga, at minſka deras förtroende til en annans anmärkningar, ſom ej ännu fått bland dem ſamma inſteg, förqvafde ſina och ſin Brors rön; men tankan blef dock icke aldeles nedgrafven. Herr Conſul PEYSSONEL yttrade den för Herr REAUMUR, och räkade juſt på den, ſom viſſte at göra nytta af en ſå märkelig ſpeculation. Herr REAUMUR meddelte den förökt med egna tankar och anmärkningar med Kongl. Franſka Vet. Academien, och underlät ej med heder, at komma ihog deſs förſta uphofsman. Sådan var början til den mening om *Corollerna*, ſom i vår tid funnits värdig Kongl. Franſka Vet. Academiens och andra Lärdas underſökning, och näſtan vunnit allmänt bifall, hvilket deſs uphofsman ej lofvade ſig, då den förſt föll honom in.

Den, ſom nyſs år ankommen i et främmande land, är nyfiken, at ſe deſs ſedvänjor. De, ſom angå Gudstjenſten äro artige, och en reſande, ſom antingen för ſit nöje, eller i någon nyttig affigt, vil närvarande göra ſig underråttad om alla Religioners Ceremonier, ſom gjordt måſta våſende af ſig, bör begifva ſig til någon viſs ſtad i Levanten, där kan han ſe alla, Afgudadyrkan undantagen. *Grækiſka* kyrkan mena många ibland de Chriſtna, vara den, ſom vid ſina Ceremonier kommer närmaſt in til det, ſom var öfligt med Chriſtna Gudsdyrkans början. Jag ſåg den förrättas den 5 Dec. af Förſamlingen i Smirna,

ſå namnkunnig för ſin ålder, och ännu mer därföre, at hon förföljd af Påfven och Turken, kunnat behålla ſig vid det tämmeliga goda tilſtånd, i hvilket hon är, då deſs ſyſtrar redan gifvit fornhåtarne ſyſla nog, at upſöka ſin plats. Förſamlingen i *Smirna* har en Biſkop, eftertrådare af den, ſom fick af öfverſta Herden en ſå märkelig titul. Hans välde ſträcker ſig ej längre, än öfver de Græker, ſom bo i ſtaden, af hvilka han, äfven genom ſammanſkott och viſſa Ceremonie-penningar, har ſin inkomſt, ſom bland det Grækiſka Präſterſkapet är en af de anſenligaſte.

Medicinens tilſtånd på åtſkilliga orter är det, ſom aldraminſt blifvit vidrördt, ſå framt det någonſin blifvit påtänkt af dem, hvilka gifvit oſs Reſebeſkrifningar, utom Europa. Få Medici hafva reſt utom den krets, ſom innefluter lårda verlden, och de öfrige hafva dragit omſorg, hvar och en om det, ſom hört til ſin Facultet. Jag har tunnit min ſkyldighet, at göra mig underråttad om det, ſom angår vårt, på de orter jag framfarit. *Smirna* var på den tiden, då de Græker gjordt Låkarekonſten til en del af Himlalåran, prydd med Guda-tempel, helgade åt Sundhetens och Konſtens Skydds-gudar. Där ſlogos mynt til deras åminnelſe, ſom förråttade en ſå helig Vetenſkaps hemligheter, och ſom med förnuft utdelte de medel, ſom Förſynen gifvit dem i händer til de ſjukas tröſt, ſe *Mead Orat. de honor. Med. London.* Tiden har oförlikneligen förändrat denna Konſts tilſtånd här å orten. Grækerne hafva ännu några gniſtor qvar af den eld, ſom lyſte i deras fäders ſnillen; men de blefve utan tvifvel aldeles förqvafde, om ej några få, mera upmuntrade af omtanka för ſin utkomſt, än af kårlek för vetenſkapen, tagit ſig före, at i vår vittra Europa låta dem upeldas. Man finner altſå i Conſtantinopel och Smirna,

nå-

några Græker, ſom ſtudera på Medicinen mäſt i Padua; de åro gemenligen födde på någon ö i Archipel. Scio har i ſynnerhet et antal af ſkickeliga Läkare, och meddelar åfven ämnen åt andra Platſar. Jag vet ej hvad för trihet kringflutne länder fått af Naturen, at frambringa Läkare-ſnillen: *Stanchio* (Cous) och Ängland gifva oſs märkvärdiga exempel. Jag fick anledning at göra deſſa anmärkningar, då Medici i Smirna kallade mig den 9. til et rådſlag vid ſia förnämſta medbroders ſjukdom, en Grækiſk Doctor, född på Scio, ſom innom några dagar afled af et Aſthma convulſivum. Han höll ſig ſjelf faſt vid den regel han följt i ſin Practique, at lämna alt åt Naturen, utan at bruka medel, om icke Diaetetiſka. Deſſe åro nåſtan de endaſte, ſom förordnas af Läkarena i Smirna, och hela diæten beſtår däruti, at faſta. De föregifva til orſak, at luften är födande, och gör tilfylleſt för en ſjuk til hans uppehälle; men jag ſtyrktes af en ny förfarenhet, i den ſanning, at de helſoſammaſte reglor kunde blifva ſkadelige, då de drifvas för långt, och ej lämpas med förſtånd til omſtändigheterna. Deſſe Medici voro i min tid en D. Demetri öfver 80 år gammal, född på Scio, ſom hade reſt i Ängland, öfver Tyſkland, practicerat i 9 år i St. Eſprit, det förnämſta Hoſpital i Rom, och åfven i ſin ungdom gjordt ſig hemma i Botaniken, hvilken vetenſkap han ej handterat med kallſinnighet, hålſt han vid denna ſin ålder ännu hade fullkomlig kunſkap om Raji och Tourneforts ſyſtemer. Jag gaf Idé om vår Linnæi af alla berömda, och af många vedertagna ſyſteme. Jag ſåg en gammal man gladlynt anſe de underrättelſer han fick ur en verld, hvars invånare han fordom varit, och från hvilken et hemviſt hos Barbarer hade utſtängdt honom på ſamma ſätt, ſom en krigsman af ſamma ålder, oförmögen at inſinna ſig vid ſlagtnin-

gar och belågringar, låter ſina ſkrynklor utplånas af et gladt lynne, då man börjar tala för honom om nya bardalekar. D. ZANI född på ön Santorin, var den andra af Facultetet i Smirna, ſom var i anſeende; en ung, vacker och naturligt qvicker man, förſedd med ſå mycken lärdom, ſom fordras ordenteligen, at kunna utreda ſig vid allmänna ſjukdomar: hade ſtörſta hopp, at vinna allmänhetens förtroende, hvartil han redan var på en god väg.

Den 16. gjorde jag min förſta luſtreſa til håſt, hvilken gaf mig inga behageliga tankar om Öſterländerna. Eländiga vågar öfver bårg och dalar, fulla med ſten eller gyttja, låto mig ſakna Sveriges makalöſa landsvägar, och ſatte mig i långt nedrigare tanka, om de utropade Södra Länder, ån jag tilförene haft. Men det, ſom på denna min reſa upväkte en ångſlig åtanka hos en Svänſk, var det ſtället, dår Herr KIERMAN, Svänſk handlande i Smirna, och Son af Herr Rådmannen i Stockholm, af ſamma namn, för 5 år ſedan, af ſtråt-röfvare, hade den olyckan, at blifva ihjälſkuten. Miſtningen för vår Svänſka handel, af en ung man, ſom tyktes vara född, at ſtadga den ſamma, kunde ej erſättas med det beklagande ſjelfve Turkarne yttrade öfver deſs olycka, ej eller kunde ſkadan erſättas, genom banemännernas råttmåtiga ſtraff, det de ock undergingo. Det förra viſar dock, at bland dem, ſom vi hålla för Barbarer, finnas kännare af dygd, och det ſenare intygar, at Turkarne lårt denna förnuftiga regel: At rått bör delas för människor, om icke för Religions förvanter. Holländſka Conſulns HOCHEPIEDS gård Budgia, til hvilken vi kommo, betog med ſina behageligheter deſſa ångſliga tankar. Deſs *Cypreſs*-park, full med *Gazeller*, och upfyld med *Påfoglar*, *Phaſaner*, röda *Åkerhöns* och *Nåktergalar*, år et ſårſkilt ſtycke.

Car-

Carnevals luſtbarheterne firades här vid årets början, bland Frankerna, ſom gifvo hvarandra Bale, och vackra afton-måltider. Jag infant mig den 5. Jan. om aftonen hos Holländſka Conſulen HOCHIEDE, ſom på båſta ſätt undfägnade ſin, och de öfriga Europeiſka Nationer. All ting var här väl anſtält efter Europeiſkt bruk. Muſiken är det endaſte, vi måſte här hålla til godo efter landſens plägſed, ſom väl är den eländigaſte någon kan höra. Den beſtod här af 2:ne uſla violer, och åfven ſå många Lutor, ſom viſt icke ſpeltes af några måſtare. Denna ädla konſten är altſå nu landsflygtig ur detta landet, dår den i de gamla Grækers tid var bragt til ſå ſtor högd. Man ſöker altſå fåfängt en ORPHEUS i dag hos Grækerna; men jag fick åndock här et fullkomligt nöje af en ſak, ſom var en qvarlåtenſkap af den Grækiſka ålderdomen. Det var *Grækiſka danſen*, ſom danſades endaſt af Grækiſka fruentimmer. De voro vid paſs 15 til antalet, af hvilka den främſta förde de andra an, och gaf dem ſina tecken med et kläde, ſom höllts i den ena handen. Grunden til hela danſen, var, at hålla en jämn half cirkel, hvilken togs under alla vånningar noga i akt. De utgjorde ock några gångor en Labyrinth; men togo ſtrax tilbaka ſin förra ſtällning. Jag vet icke hvad ſom var i denna dans, ſom vid förſta påſeendet ſade mig, at han måtte vara gammal. Jag blef ock ſtyrkt i min giſsning af Franſka Conſuln Herr PEYSSONEL, ſom har mycken inſigt i de ſaker, ſom röra den Grækiſka ålderdommen, hvilken åfven ſade mig, at man funnit minnes-märken af Marmor, i hvilka ſamma dans varit uthuggen. Det hade väl ſå mycken behagelighet med ſig, når han danſades af Grækinnor, hvilkas klädebonad tycktes vara af åfven ſå gammalt bruk, ſom danſen, och juſt til den ſamma lämpelig, at ingen ting af det vår tid i detta ſlags nöje upfunnit, tyktes ſvara däremot. Den

Mu-

Muſik, ſom hårvid brukades, förekom mig icke ſåſom af de gamla hår til lämpad. Det, ſom jag ſedermera hörde ſjungas, föreföll mig tjänligare därtil.

Den ſtarka kölden, ſom påſtått en hel vecka, och var den ſträngaſte, ſom det äldſta folket i Smirna kunde draga ſig til minnes, hade nu ſå vida ſlagit före, at jag den 2 Febr. efter middagen, kunde gå utom ſtaden i Trägårdarna, at ſe huru vinteren hushållat med mina blommor, dem jag för kårt tid ſett i ſin fägring. De hade väl uthärdat, ſå at *Chryſanthemum* och *Calendula* prydde, med åtſkillige andra, ännu marken; men *Syngeneſiſterne* hade til en del tagit ſkada. Konſten hade ſnart ſagt aldrig lagt handen vid *Trägårdarna* här omkring, om icke at plantera *Pomerants-trän*, ſom icke växa här vilda; men finnas dock til myckenhet. Naturen är här blid och vacker. Om allenaſt en ringa konſt komme til hjelp, ſå ſkulle man ſnart här få ſtörre trägårds härligheter, än de där pryda vårt Norra Europa, ſom fordrar ſå mycken möda och koſtnad, ſom finnes i deras trägårdar, där en hop *Pomerants-trän* växa, hvilkas frukt ingen aktar afhämta, utan den får ſitta hela året öfver til allmänhetens tjänſt, til deſs den faller ſjelf af, emot den tiden en ny blomma ſkal ſpricka ut. Några *Fikon*, *Oliver* och *Granat*-trän ſtå här och där i oordning om hvarandra. *Popelträn* äro nog allmänna. *Palm* eller *Dadelträn* ſynas ganſka få, ſom ock tyckas vara af en vacker ålder. *Cypreſſer* växa här och där, och ſtiga up åt ſkyn, ſom de ſtörſta Pyramider. Deſſe äro väl de ſtörſta prydnader, ſom Naturen har ſkänkt ſamma orter. *Hedera Helix* Murgrön växer omkring, och uti alla Smirna Trägårdar, ſå allmänt, at den knapt kan vara någorſtädes ymnogare. Den utgör ſtörſta delen af

de-

deras gårdesgårdar, och kryper öfveralt i trågårdarna, dem hon väl pryder, men föga gagnar. Jag såg i dag några Natursens mäster-stycken af denna växt, som vidare styrkte mig i det, jag tilförene vetat, huru tjänlig den är til trågårds-prydnader, i synnerhet om konsten lämpar hänne på goda ställen, hvilket här felas. Jag såg på et stycke en *Hedera* och en *Vinranka* följas åt, och beklåda et Granat-trå, hvilket gaf en härlig utsigt. På et annat ställe hade fyra refvor krupit up på et fikona-trå, och fäst sig i barken med sina hulningar, hvilket icke såg mindre täkt ut; men det skönaste stycke af alla var et Portskjul, som Naturen sjelf gjort af Hedera, som til en och en half alns tjocklek, och 4 alnars längd hade flätat sig tilsamman öfver en eländig trågårdsport. Sjelfva porten bestod af några hopspikade ohyflade bråder, hade varit nog slät för en gemen stallgård; men taket hade kunnat pryda ingången til en Konglig Trågård. *Planken* omkring trågårdarna äro sådane, som skogslöshet lärdt dem at göra. De äro mäst lefvande, och altså beständige. De göra dem af *Pilar*, dem de plantera vid et upgrafvit dike, til 2 alnar från hvarandra rundt omkring; eller af trän, som ännu äro präktigare, och endast detta landet förbehållne, nämligen *Caprificus*, dem de på samma sätt plantera. Jag tror at våra Svenska Hushållare ej låra drista sig, at fortplanta sådana gårdesgårdar; men det förra slaget vet jag, at hos oss kommit i åtanka, hvilka jag skulle önska få se i Sverige med samma framgång inrättade som här; emedan jag är försäkrad, at det låter göra sig. Jordvallar äro här ännu allmännare. Hedera och en hop andra buskar växa därpå, samt Strandrör *Arundo phragmites* (*Donax?*), mycket större än vårt Svenska, hvilka göra dem varaktige och oöfverstigelige. Jag har varit nyfiken at få veta, huru Röret kommit til en sådan myc-

ken-

kenhet, at växa i jordvallarna, och frågade folket, om det blifvit sått eller planteradt dit, til at pryda och stadga vallen? De hafva svarat: Nej. Jag frågade om de fördt jorden ifrån Hafsstranden, och om rötterna således följt med, som sedan här lupit up? det nekades äfven. Jorden til vallarna är tagen på stället där de äro, och upkastad ur diken, som äro på båda sidor. Det var då icke svårt, at med någon ringa eftertanka finna, hvarifrån denna växten på detta stället härstammade. Hafvet har ej så länge sedan gått up til de Trägårdar, som nu äro et Canon-skott därifrån belägne, då äfven som nu växt rör på dess stränder. Omsider har Hafvet tagit af, och dess botten blifvit fast land, så at rötterna af denna Hafsväxt blifvit qvare vid dess forna stränder, hvilka sedan jorden blitvit upkastad i vallar, fått frihet at utvidga sig, och at löpa up til stjelk och frukt, som den ömnigaste skog, hvilket icke var så lätt, då de lågo gömde i jorden under en allmän farvåg. *Lermurar* äro de sämsta slags stångsel, som har brukas.

Våren begynte redan den 12 Febr. frambringa denna Södra verldenes härligheter, som gofvo verkan af et blidt Climat. *Mandeltrådet* blomstrades rundt omkring Smirna på bar qvist. *Anemoner* och *Tulipaner* prydde fälten, och växte i dalarna och vid bårgsfötterna öfveralt vildt. De förra äro sköna, af åtskillige färgor, purpurfärgade, högröda, coccinel-fargade med en hvit ring vid basis af Petala. Jag beskref äfven i dag *Solitaire*, en fogel, som fans i vårt Svänska hus, och hölds i bur. Den är en slags *Trast* (*Turdus solitarius*), den är för sin härliga sång högt vårderad i Österländerna, och hafva de berättat mig, at den blifvit köpter i Constantinopel ända til 200 Piaster, jämväl af Turkar. Han hvisslar och kan lära at sjunga hela aires, når han blir tilhållen och öfvad.

De-

Deras hemviſt år på de Grækiſka öarna. Dårifrån föras de öfver, och fåljes af Græker, ſom på ſitt ſpråk kalla honom *μερμηλα*. Han lefver af fårſkt kött, Inſecter och Corinther, når han hålles i bur.

Opobalſamum eller Mecca balſam, ſom ſå ſållan fås upriktig i Europa, och kanſke aldrig kommit ren in på något Svenſkt Apothek, var jag angelågen om, at få ſe på en ort där jag viſſte den kunde finnas god, förd från ſit hemviſt; det år et Medicament, ſom år ibland de aldraſvåraſte, at få oförfalſkadt, åfven i ſjelfva Turkiet; ty de buſkar af hvilka den hämtas, åro juſt icke många i Arabien, och det ſom årligen af dem kan falla, år knapt mer ån hvad ſom kommer til Kejſarens Hof, och de ſtörſta Turkiſka Herrar. Några ſämre Turkar, ſom göra ſina hårfärder til Mecca, kunna ibland hafva en liten flaſka med ſig, ſom år obemängt, och näſtan ingen af 1000:de, ſom årligen fara dit kommer hem, ſom icke för med ſig någon blanning, den de gifva ut för ſamma Balſam, faſt de gjordt den af Terpentin, m. m. Sådant lårer det måſta vara, ſom finnes hos Europeiſke Drogue-Handlare och Apothekare; emedan jag ſjelf ſett Europeernas fullmägtige i Smirna, köpa ſådan blanning, i affigt at öfverſtyra den til dem, ſom i Europa handla med läkemedel, under namn af *Baum de la mecque*. Det ſom jag ſåg den 13 Febr. år jag förſäkrad om, at det var upriktigt; emedan omſtändigheterne härvid ſtämde öfverens med de beſkrifningar, ſom de båſte Auctorer oſs gifvit, ſamt med dem, jag har mig bekante om deſs öfverſändande. Det har ej felat mig tilfälle, at flera gånger få ſe det, de gifvit ut för god *Balſam*; men jag tog aldrig någon för upriktig mer ån denna, ſom var ſådan, ſom jag den beſkrifvit.

Vå-

Våren nalkades nu ju längre ju närmare: varmen var den ſtarkaſte vi här haft hit intil; ty gick jag den 14. utom ſtaden, at ſe hvad verkan en ſå hårlig väderlek gjorde i Naturen, och hvad örter denna vårtiden frambragte. Jag beſökte *Turkarnas begrafnings-platſar* vid detta tilfället, at ſe hvad de hade, ſom voro värdt, at anmärka. De begrafva merendels alla ſina döda utom ſtaden, dock har man här och där vid deras Kyrkor, äfven vid enſkilta hus, några ſmå platſer upfylta med grafſtållen. Men de ſom äro utom ſtaden äro de ſtörſta och måſta. De intaga anſenliga fält omkring ſtaden, och göra altſå en otrolig myckenhet jord obrukbar, hvilken dageligen ökes; emedan de altid gräfva up en ny graf, och ſtadigt ſöka ny plats, när de begrafva en död. De hade ſina grafplatſer omgifne med vackra murar, ſnyggare än de, ſom äro kring deras trå- och vingårdar. Vid hvar och en graf var upreſt en ſten af grof Marmor, måſt grå, och några bruna. På deſſa minnesmärken hade de användt mer eller mindre konſt, alt ſom den döde varit af förmögenhet, och i anſeende, då han lefde. Jag kunde ſluta, at de voro förnämſt, öfver hvilka var bygd en trekantig huft af ſten, därnäſt de, öfver hvilka voro upreſte afſånga ſtenar, på hvilkas ytterſta ända voro uthuggne en Turban eller Turkiſk hufvudbonad, hvilken om den är grön, utmärker det en Emir eller Mahomets ſlägtinge, ſom där blifvit begrafven. De ſämſte voro ſlätte ſtenar, på hvilka icke var användt något annat arbete, än at de voro huggne ur ſit bårg, och gjorde jämna. Bland deſſa voro ock af alla ſlagen de, ſom hade öfverſkrifter. Det ſom gör Turkarnas grafplatſer vackra och behageliga, är i ſynnerhet, at därvid finnas ſköna växter, ſom de äro få angelägne om, at plantera öfver ſina döda, *Cypreſſer* af anſenlig ſtorlek, och en oräknelig myckenhet af

Ro-

Roſmarin-buſkar voro de, ſom jag i ſynnerhet fant öfveralt planterade. De ſednare ſtodo nu i full blomma, och gofvo en härlig lukt. De förre, ſom hållas af Turkarna för ſorge-trå, hade ſin frukt, och äro icke mindre både vinter och ſommar angenäme för ſyn och lukt, ſå at en här med ſkål kan ſåga ſig ſe de dödas grönſkande ben. Turkarne hafva ej illa träffat, och äfven långt bättre än de Chriſtne, då de förſt lägga ſina dödas kroppar utom ſtaden, och ännu vidare plantera öfver dem de växter, ſom med ſin aromatiſka och balſamiſka lukt, kunna förtaga den giftiga ſtank, med hvilken luften på ſådana ſtällen blir upfyld. Jag är förſäkrad, at de härigenom bärtvända många olyckor, ſom i Chriſtenheten oförmärkt upkomma däraf, at de lefvande dageligen bo och vandra bland de döda. *Ranunculus Ficaria* af en ſtor och vacker varietet: *Androſace* Linn. voro nya blommor af året, ſom jag i dag fick åſkåda, ſåſom ock *Mandeltrån*, ſom voro ſnöhvita af blommor. Hvarföre blommar Mandeltrådet, ſom har Hermaphrodit blommor, på bar qviſt? ingalunda af ſamma orſak ſom Haſſelen, monne icke därföre at frukten, ſom är en nöt, behöfver längre tid at växa? de prydde högderna, och efter Naturens ordning borde de gifva anſenlig frukt, ſom blomſtras en årstid, då himmelen ſtadigt är härlig, och icke gifver något rägn eller annat oväder, ſom annorſtädes ofta hindrar en härlig blomma, at gifva en önſkelig frukt.

Jag fant den 17. *Hyachinthus Muſcari* allmänt växa omkring ſtaden, och ſtå i full blomma. Turkarne kalla denna blomma *Muſchirumi*, och tjänar dem i deras kärleks verk på detta ſätt: En ung karl ſkickar denna blomma til en flicka, ſom han fattat kärlek före. Då hon ſer, at det är Muſchirumi, bör hon komma ihog et ord på rim, ſom ſvarar däremot, och

 år

år *ydskerumi*, som påminner hånne genom omsvep, hvad hännes älskare af hanne åstundar. Detta må med rätta kallas et *förblomerad* sätt, at tala. Jag fick i denna afton lära et artigt sätt, at sätta en god och ljuflig smak på vin af Franska Consulen Herr PEYSSONEL, hvilken nyligen hade lärt det af Grækiska Biskopen i Smirna. Jag har beskrifvit det i mina samlingar, och förvarat det, hvarmed det skal göras, som af samma Consul mig lämnades.

Den 24 hade jag efter middagen tilfälle, at få se *Judarnas Synagoger*, då jag följde med Herr DE COSTA, den ansenligaste handlande af Judiska Nationen i Smirna, och tillika en Man, som ägde mycket vett, samt hade nog insigt i många saker, både af förnuft och läsning. *Synagogerne* åro ån vid pass 6 i Smirna, de hafva tilförene varit flere, som genom vådeld blifvit i aska lagde, och sedermera ej upbygde. De, som nu åro igen, åro små, men vackra hus. Midt i Synagogan var en upbygd plats, omgifven med et skrank, innom hvilket voro bänkar. Jag kunde anse dem, som där sutto, för helige Män. Rundt omkring väggarna voro åfven bänkar, på hvilka manfolken sutto och på sidorna voro afstängde skrank, så väl vid golfvet, som up vid taket, hvaråst qvinnokönet gjorde sin andakt. Utur taket hängde en hop med lampor af glas, och några ljusestakar at metall. Mosis böcker visades mig i den ena Synagogan, de voro med vacker Ebræisk stil skrefne på pergament, som sedan var öfverklädt med vackert sidentyg, och på kaflar uprullade, samt ombundne med sköna sidenband. De hade vid pass 4 skåp fulla af sådana Volumer. Desse skåp stodo in i väggen, och deras dörar voro täkte med förlåter, på hvilka Mosis lag: de 10 buden, och andra stycken ur hans skrifter, voro virkade med bokståfver af

fint

fint ſvart klåde utſkurne, och faſtſydde på klåde af åtſkilliga färgor. På ena ſidan om dören ſatt i hvar Synagoga en gammal Man, klådd i ſvart eller hvitt, ſom låſte för Förſamlingen Moſis böcker, hvilka ock åtſkillige af dem, ſom ſutto omkring på bänkarna hade och läſte efter. När jag kom hem fick jag en *Iris (tuberoſa)* imberbis, corollis apice purpureis.

Barnaba år en af de vackraſte byar omkring Smirna, 2 timmars reſa ifrån ſtaden, dit vi gjorde en luſtreſa den 6 Martii til håſt. En Aga hade öfverbefälet, ſå väl i denna, ſom några andra omliggande byar, och den, ſom hittils hade föreſtått detta ämbetet, hade tilfogat Frankerna åtſkilliga förtretligheter, ſom gifvit dem anledning, at vid Porten göra anſökning om deſs afſättning, vid början af denna månad, då alla mindre beſtallningar af Turkiſka Regeringen omſkiftas, och de blifva qvare, ſom Kejſaren eller hans båſta kreatur vilja hafva ſtadfäſtade; men de öfrige lemna ſin plats åt en annan. Således fick åfven denna oordningsman ſit reſepaſs härifrån, hvilket gaf Frankerna friare luft, at njuta de nöjen, ſom landsbygden i en annalkande härlig årstid kunde tilbringa. *Åkermannen* vände nu om den jord, ſom detta året hvilat ſig. Jordmonen år här ganſka lös och låttbrukad, och behöfver således föga möda til ſin ſkötſel. Den beſtår mäſt af en lös lera något ſandblandad och täkt med en rik ſvartmylla. Oxar brukas altid til åkrens plögning, huru plogen år gjord, har jag ſärſkildt beſkrifvit. Det artigaſte vid den ſamma år, at billen tages utaf, når de lyktadt at kôra, och ſättes på igen, når de vilja bruka honom. Vi foro förbi denna *Byens begrafningsplats*, litet förr ån vi kommo fram. Den var väl ſå ſtor, at många af våra Kyrko-ſoknar i Sverige icke har ſtörre Kyrkogård. Han ſkulle altſå tyckas vara mer ån

tilräckelig, åt en by, som vid pass har emillan 20 och 30 Familier; men efter Turkarnas sätt at begrafva, som aldrig lägga en död, där en annan legat förr, måtte en sådan plats årligen ökas, så at med tiden skulle det tyckas, at hela Byens ägor kunde bli upfylta med likstenar, och de dödas ben. Platsens storlek, och myckenheten af Minnesmärken visar, at det måtte vara en ansenlig tid, som folk lefvat och dödt i denna by, på en ort, där folket hinna til en hög ålder, och icke båra ut många lik om året. Vi foro up til den förnämsta Grækiska Köpmannen i Smirna Herr BEGLER, en Man, som jag med heder bör nämna, hade mycket vett, och de bästa egenskaper bland alla sina landsmän, på sin tid, som länge lefvat i Holland, och nu dref ansenlig handel på samma ort, i compagnie med en Köpman därifrån. Hans hus var bygdt i Hollänsk smak, och hade omkring sig en liten vacker Trägård, fastän där ej fants andra växter, än sådana, som i landet åro allmänne: (*Origanum Majorana*) Mejram, som gerna hvar bonde hos oss har i sin kryddegård, hölts här för den raraste växt, som stod i en kruka vid upgången til huset, emot hvilken på andra sidan svarade *Cheiranthus incanus*, på andra sidan voro *Fikonetrån*, *Mandeltrån*, *Pomerantztrån*, *Platanus orientalis etc.* som hos oss med mycken omsorg förvaras i varma rum, och stållas i krukor; men voro här under bar himmel, lämnade til Naturens omsorg; dock märkte jag med medömkan huru kölden, som i slutet af Februari Månad här var tämmelig stark, hade hushållat, i synnerhet med Pomeranstråna, hvilkas löf och frukt hade aldeles tagit sin undergång. Det samma hade äfven skedt i Staden, der några trån funnits. Vid vår återresa sågo vi *Storkar*, som voro resande, komne ifrån Söder, och ämnade sig åt Norden, hvilka hade tagit sit natthärberge på en hveteåker, der

de

de gingo ſå ſpake och orådde, ſom hemtamde foglar. Deſſe foglar hafva i Turkiet ſin lyckeligaſte plats. Turkarne åro deras ſtörſta Skyds-Herrar, och ſkulle vål en Chriſten råka til at döda en af deſſa hos dem helgade foglar, ſå ſkulle han löpa fara, at komma i ſtörre olycka, ån gårningen förtjänte, faſt han ock blefve angripen af en ifrig Muſulman. De, ſom åga hus, der Storkarne bygdt ſina näſten, hållas för et folk, ſom fått ſtor välſignelſe af ſin Skapare, och menas vara frikallade från all olycka. Et ſådant näſte vårderas mer af en vidſkepelig Turk, ån om han ägde fälten fulla med Får och Cameler; men man måſte dock föreſtålla ſig, at han bör hafva den nämde egenſkapen, eljeſt lärer han veta hvilket han heldre vil hafva.

Den 7. Martii beſåg jag efter middagen *Skepsvarfvet* i Smirna, efter där var et Svenſkt ſkepp til at kölhalas. Jag miſsbrukar detta namnet, då jag ſätter det på en eländig brygga, den Turkarne lagt an, vid hvilken ſkepp kunna vindas omkull til kölhalning, ſom icke kan ſke, med et medelmåttigt ſkepp, under 150 til 200 Piaſters omkoſtnad. Platſen, öfver hvilken vi ginge både bårt, och hem, rörde mer min upmärkſamhet, ån berörde ſtälle. Den beſtod af et tämmeligt vidlöftigt fält, ſom efter ögnaſigtet kunde innehålla et Svänſkt tunnelands jord. Jag anſåg detta fält ſåſom en ny verld, eller en ny tilökning af den bebodda jorden. Det torde vara ſvårt at finna någon plats, ſom ſå tydeligen viſar Hafvets aftagande, ſom denna, hår kunde jag tydeligen ſe en uttorkad Hafsbotten, ſom beſtod af lera, upfyld med ſnäckor, och allahanda ſjö-kråk, omkring hvars bråddar, eller de forna ſtrander, lågo allahanda ſlag af Kiſſelſtenar, ſom af Hafvet blifvit upvräkte. Hår hade ännu inga växter hunnit rota ſig, och för-

vandla ſig til ſvartmylla; men innom få år år jag förſakrad, at man får hår ſpatſera ſom i en Trägård, hamta frukt utur en Vingård eller ſkära en Åker, til hvilket ſenare Turkarne gjort en god början vid våſtra kanten af platſen, dår en liten rand var ſådd med korn, ſom våxte frodigt. Hela den plats, dår Smirna Stad nu år bygd, har haft lika uprinnelſe och lika utſigt med detta fält. Såſom ock deſs Trägårdar, Vingårdar och upplögde åkrar. Aldrig kunde något fynd vara mig kårare, ån då jag fant vår Svenſka *Sälting* (*Triglochin paluſtre*) vid detta fältets Norra kant. Om jag icke med ögonen kunnat ſkönja, och at landsfolkets berättelſe icke hördt bekräftas, at denna plats ſtått under vatten; ſå hade denna våxt varit tilråckelig, at hårom öfvertyga mig och andra, ſom känna deſs natur, och veta at han i hela verlden vil våxa på ſådana ſtållen, dår han kan hafva ſin nåring i en jord, ſom ånnu har låmningar af Hafvets ſålta.

Jag åſtundade ſe *Natoliens* inra låge och utſigt, innan jag begat mig från deſs kuſter, och reſte derföre den 11 Martii til Staden *Magneſia*, ſom år 8 timmars våg belågen ifrån Smirna. Jag gaf mig på vågen vid Solens upgång och tog i följe med mig en Drogueman, en Armenianſk drång och en vågviſare: alla voro vi vål bevåpnade, ſom hår i landet år brukeligt, och ofta nödvåndigt vid den minſta reſa. Vi togo oſs håſtar af Karavan, ſom går alla Ons- och Söndagar från Smirna til Magneſia. Landets utſeende, ſåſom det på denna ſidan kom mig för ögonen, var denna: En timas våg från Staden, mötte oſs et ſtort ſlått fält, bevåxt med *Olivetrån*, och på några ſtållen upbrukat til åkrar. Omkring detta fält, lågo några Byar, öfver hvilka en Aga hade befålet, ſom hade ſit ſåte i *Barnaba*, en af

de

de ſtörſta och vackraſte. När detta var ändat, begynte vi at ſe en annan ſkapnad på landet, och den ſå beſynnerlig, at jag tviflar, om någon kan inbilla ſig den ſamma, ſom icke ſett Öſterländerna. Bårg och dalar ömſade här om hvarandra, på ſamma ſätt, ſom en kan föreſtälla ſig, at bankar och djup åro blandade under en ſvåfvande bölja, och ingenſtädes år låttare, ån här, at ſe, huru det faſta land, ſom vi kalla jord, af början varit Hafvets botten. Bårgen voro til ſkapnad, ſomlige ojämne, ofvantil platte: en del på ſin yta jämnſlätte, och hade en rund kågelaktig ſkapnad (figura conica). På långt håll ſkulle mången tagit dem för hopſatte af ſand, grus, lera eller någon jordart; efter de åro täkte med ſvartmylla och växter. Men når de närmare åſkådades, fick en ſe, at den, ſom hade tagit dem för jord eller ſandbårg, hade bedragit ſig och andra. De beſtå ſomlige af en ſvartbrun, grof, lös Skiffer (*Schiſtus*) ſom tydeligen ſynes hopſatt af tunna ſkifvor, och kunna lätteligen med fingren ſöndergnuggas. Jag fant ſådana ſkifverbårg utvid vågen, och i dem ogement ſtora brott, ſom blifvit uthuggne, at genom bårgen göra våg. *Kalkſten*, ſom var hvitaktig, medelmåttigt fin, och hade grofva gniſtor, var den ſtenart, hvaraf de andra bårgen i Natolien beſtodo, i dem blef jag åfven varſe några ſtora bråtт; men oändeligen ſtörre myckenhet löſa ſtenar af ſamma art, täkte både bårg och vågar. Icke eller ſeltes löſa ſtenar af Quarts, Spat, rödaktig Kalkſten, Sandſten, Spat och med Quarts blandad; utan fans til myckenhet; dock var ren klar Quarts något ſällſynt, faſt altid i ſårſkildta ſtycken. Sådane *Gråbårg*, ſom vi mäſt hafve i Norden, ſynas här icke. Svartmyllan gör öfverſta ſkorpan på alla bårg, i hvilka finnes åtſkillige växter; men ingen år ſå allmän ſom *Arbutus Andrachne*. Denna buſke betäcker bårgen öfveralt

och växer i sådan ömnoghet, at jag aldrig sett något fält vara så öfverhölgt med Enebärsbuskar hos oss. Desse senare voro däremot här så sällsynte, at jag på hela vägen knapt sett et halft tjog däraf. Spansk Tall (*Pinus Picea*) var något allmännare, och intog de magraste stållen. Här syntes dock af den samma merendels unga trän. Alla bärgen lågo obrukade, til tecken af et illa håfdadt land. Vore Natolien starkt bebodd, och folket goda hushållare, så skulle man säkert se dem använda sjelfva bärgen til nytta. Här kunde de bäste Vingårdar anläggas, af det sköna slags Rankor, som finnes omkring Smirna. Här skulle kunna födas en myckenhet Får, på de stållen, som för dessa kreatur äro tjänlige, där (*Festuca ovina*) *Linnæi* fårgräs finnes tilräckeligt. Getter skulle här til långt större antal kunna födas, än här äro; ty här skulle hvarken felas dem qvistar at bita eller gräs at gnaga på. Ja, om all annor jord, som här ligger obrukad, vore använd til åker, så skulle en omtänkt hushållare på dessa bärg få den skönaste säd, hälst om han med *Andrachne* ville bränna Svedjeland, som vore en skog, den han lätteligen och utan affaknad kunde mista. Men det lärer gå några mansåldrar ut, innan Asiens Inbyggare behöfva så i bränd jord, där så god tilgång är, på den, som kan plögas. Dalarne, som lågo emellan bärgen, förekommo mig ej så märkvärdige, som själfva bärgen. De beståndo mera af smala dälder, som skilde et bärg ifrån det andra, än af några vida och slätta fält. Jag såg inga sådana slätter mer, än på 2 a 3 stållen, som dock ej voro stora eller öfverväxte med Andrachne. Denna landets skapnad väller, at utsigten är här mer underlig än behagelig, och at vägarne för de resande åro de aldrastyggaste och obeqvämligaste, där de emellan sönderbrutna stenar stadigt måste rida up och utföre

de

de högsta bårg. Vi foro öfver *stenlagda gator* på några ställen, som voro såsom lämningar af gamla verldens omsorg för sina resandes beqvämlighet. *Stenbryggor*, anlagde med hvalt och pelare, voro på några ställen bygde öfver floden - - de syntes för kostbara at vara upråttade af det folk, som nu styrer landet; det kunde ses at det var et arbete gjordt då landet varit i sit välstånd. De hafva ock fordom varit mer nödvändige ån nu, då floden måtte varit större; emedan vi nu ej behöfde at rida öfver dem, utan kunde med beqvämlighet komma öfver vattnet dem förutan. Krogar feltes ej vid vågen. Vi råkade 3 a 4 stycken; men de hafva intet annat at lämna de resande för penningar, ån Caffe och rent Vatten, det hvar och en kunde hämta utur källan sjelf, som var där bredevid. *Caffehuset* bestod af en upstaplad stenhög, öfvertäkt med en löthydda, på hvilken en Turk gjorde eld för Caffekannan och Tobakspipan, som jämte vattuskålen, åro de endaste, som en til kroppsens förnödenheter kan bekomma, på en resa i Turkiet. Vin och Brånvin åro ohörde saker för en Turk, at sälja eller gifva åt en resande; men blifver han fägnad med et glas däraf, som en resande förer med sig, så ges väl den, som glömmer Religionens stränghet, så länge han super det samma. Dock gör merendels en Turk af anseende och eftertanka sig samvete vid, at öfvertråda det Bud i deras Lag som förbjuder dem starka drycker. De finnas dock flere som anse nu detta för en lindrigare befallning, ån de, som hålla detta för en af de strångaste, och når den hopen bland Turkarna, som ej aktar fylleri för synd, blir så talrik, som den är hos de Christna folkslag, så skal lefnaden bli långt elåndigare både för dem och främmande. Vi stego af, at hvila vid et af dessa nästen, och jag betjente mig af detta tilfället, at se litet omkring mig, hvad växter Våren här fram-

bragte. *Safran* (*Crocus ſativus. Hort. Upſ.* 15) var den förſta, och tillika den dyrbaraſte jag fant. Om jag ej mera märkvardigt funnit på hela denna reſan, ſå tykte jag mig nögd, at få ſe den ſamma i ſit egit rike. Den Öſterländſka Safran är til ſit ſpecies ej ſkild ifrån den Europeiſka; men deſs godhet och kraft i Medicinen, har altid varit högre vårderad, ån den ſenare; darföre ock Doſis häraf är mindre, ſåſom den är ſtarkare. Den växte här, juſt icke ſå ymnog, bland buſkarna af *Arbutus Andrachne*; icke högſt uppå bärgen, utan vid deras ſlutning; icke i öpna ſolhettan, utan där den hade ſkugga. Färgen däraf var öfveralt blekgul; men jag har omkring Smirna ſett den, ſom varit mera mörk, och naſtan brandgul. Natolien är rik af denna dyra växt, utan at konſten har därvid något at ſyſſla, och på viſſa orter, ſom omkring Magneſia åt någden af Bruſſa, ſamlas däraf en anſenlig myckenhet, ſom ſkickas til andra orter, både i Aſien och Europa, dock har jag nog anledning at tviſla, det alla våra Europeiſka Apothekare äga den, ſom härifrån är hämtad, när vi föreſkrifva Crocus orientalis. En Medicus tillika med Apothekaren, kan ej annat ån tviſla om deſs upriktighet, ſedan den gått igenom några Krydkrämares (Droguiſters) händer, ſom jag ſjelf ſett huru de förſtått ſin konſt, at ſpäda ut en vara, ſom de med vinſt ej kunna ſälja ren. Därföre om någon vore angelägen om, at hafva Orientaliſk Safran oförfalſkad, ſom är ſå härligt Medicament; ſå måſte han ſöka, at få den utur förſta hand, ſom kan båſt ſke ifrån de nämnde Städer, och tillika några öar i Archipel, der Safran ånnu växer ymnogare. En Medicus, ſom ej är förſäkrad om, at medicamentet på detta ſättet är ſkaffadt, lärer finna öfverensſtämmande med förſigtigheten, at hålldre förordna den Europeiſka (Crocus britannicus) i ſtör-

i ſtörre doſis, ån at han ſkal ſkrifva et och få et annat. *Hyacinthus* (*) *Ornithogalum* (*) voro de öfrige Vårblommor, jag omkring mit hviloſtälle pläckade. Vi kommo til Staden kl. 3 efter middagen, och fingo Hårbärge i deſs förſta Khan eller Caravanſerai ſtälle, ſom ſvara til nyttan emot Gäſtgifvaregårdar i Chriſtenheten, och i hvilka en reſande har efter landets bruk det ſamma, ſom i de ſenare. Det var et vålbygt hus, men illa vid magt hållit, täkt med bly, och öfver hela taket voro uphögde runde hvalf vid paſs 6 alnar ifrån hvarandra. Bygnaden var 2 våningar hög. I den öfra voro Kamrar för folk, och i den andra eller nedra Magaſiner för varor, och rum för håſtar. Den var anlagd i fyrkant, och innefslöt en ſtor ſkön gård, ſom midt uti hade en god fontaine, ſom gaf godt vatten, hvilket är det, ſom Öſterländſke folken åro måſt angelägne om, at hålla vid magt för ſig och reſande. Jag fick här förſta gången förnimma, huru en reſande blifver hårbergerad i Turkiet. Vi blefvo uptörde i en Kammare, til hvilken upgången var ſvårare ån til de höga bårg, jag ſedermera ſteg upföre; emedan jag på de ſenare hade en faſt grund at ſtiga på, men här löſa upſtaplade ſtenar. Deſs anſeende var invårtes ſådan ſom den kunde vara, i et rum, ſom på några 100:de år ej hade varit omlagadt, nämligen ifrån ſin början, och kanſke några 1000:de Männiſkor viſtats däruti. En matta af Säf lades på golfvet för oſs hvardera, därpå lade vi våra ſängkläder, ſom vi fördt med oſs, och då ſågo vi alla våra Meubler, bord, ſtolar och ſäng. De göra här inga vidlöftiga anſtalter, til beqvämlighet för reſande, och de lefva ändock tämmeligen väl, endaſt ovanan gör någon ſvårighet i början. *Muſelem*, ſå kallas högſta befälhafvaren öfver en ſtad i Turkiet, var den förſte, hos hvilken jag borde göra min viſite, at lämna honom

nom mina befordrares bref från hans vänner i Smirna, och at gifva honom, såsom stadsens Styresman, tilkänna mit upsåt, at bese Staden och dess nägd. Jag gick strax til honom, lämnade honom några förâringar, som jag medbragt. Ingen resande vågar sig til någon Turkisk ämbetsman, i synnerhet om han har något at göra med honom, utan at han först tagit den omständighet i akt, at tilföra honom några skänker. Så är landets bruk, som det äfven varit hos de gamle Österlänningar, hvilket kan ses af gamla Testamentets Resebeskrifningar på några ställen: Sockerbakelse (confiturer) Thé eller något dylikt, äro de saker, som en resande vid dessa tilfällen kommer bäst til våga med, och som äfven äro välkomne. När jag först kom in, var han begrepen i et angelägnare verk, än at emottaga mit besök. Det var at göra sin bön, hvilken var den, som efter den Mahomitanska Religionen göres en stund för Solens nedergång, och ingen Musulman låter det vigtigaste ärende afbryta detta sit göromål. Jag gick därföre bårt, och blef af hans betjänter förd i et hus, där en Turkisk bröllops Högtid firades. Jag blef där, så väl som öfver alt, hvar jag kom i Staden, ganska höfligt emottagen. Sjelfva vigslen eller de nygifte kunde jag ej få se. De äro ganska få af Turkarna sjelfva, mycket mindre någon Christen, som härvid få vara tilstädes. Men jag fick fritt åskåda gästernas nöjen, som anstältes i det stora förmak, som altid är utanför Turkarnas Kammare. De bestodo här, som annorstädes, i Musik och dans, som dock var nog främmande i vår smak. Spelet bestod i 2:ne små Koppar-pukor, och en art stråft och illa låtande hackebräde. Både slagen rördes af spelmännen så starkt, at, i et ganska stort rum, som var öppit på alla sidor, kunde ingen höra hvad de andre talte med hög röst, men där var ingen liknelse til ordning eller

sam-

ſamljud. Danſen förrättades af en enda karl, ſom med rätta ſåges kunna danſa för alla. Han var klädd i ſin kårta tröja, och barfotad, och ſåg ut, ſom en Turkiſk Krigsman. Han höll i hvardera handen 2:ne trå-ſkedar. I denna ruſtning hoppade han omkring midt i ſalen, och rörde åfven ſå ſtadigt hufvudet och armarna, ſom fötterna, ſamt gjorde tillika många bögningar på ſjelfva kroppen fram och tilbaka, och åt ſidorna. Han höll ſkedarna ſå emellan fingren, at han ſom oftaſt kunde ſlå dem tilſamman, hvarje 2 på ſin ſida, ſom jämte den hårda Muſik gjorde et låte, ſom för främmande öron juſt icke var det behageligaſte. Så mycket jag kunde märka, ſå beſtod ſtörſta nöjet däruti, at ſe huru en människa kunde i fulla ¾ timmar uthårda med en ſå ſtark rörelſe, vid hvilken kropp och alla lemmar på en gång voro i fullt arbete. Det är altſå ännu qvar hos detta folk, hvad ſom hos de gamla deſſa länders inbyggare var brukeligt, at deras ſtörſta luſtbarheter beſtodo i, at viſa och ſe kropſens ſtyrka och öfning. Jag gick tilbaka til Muſelem, och fick nu hos honom tiltråde, ſamt blef emottagen med mycken höflighet. Han var vid den ålder, at hans Myſtacer nyſs begynte ſpricka ut, och hade altſå nog tidigt kommit til en ſå anſeenlig beſtållning. Vågen är den ſamma til åmbeten bland Turkarna, ſom hos andra folkſlag. Stundom hjälpa förtjänſter; men oftaſt ſlågt, rikedomar och magt. KARA OSMAN OGLOU, en af de märkvärdigaſte perſoner under Turkiſka Regeringen på denna tid, var hans fader. Han hade funnit utväg genom ſit anſeende, at ſkaffa ſig befålet öfver hela den delen af Natolien, ſom ſträcker ſig från Smirna til Bruſſe (Bourſe), och hade vid den omväxling, ſom Turkiſke Kejſaren i år gjort med åmbetsmän, uträttat ſå mycket, at han blifvit förordnad til Muſulem i Magneſia, där

han

han lämnade i sit ställe denna sin Son, och skickade sin Måg til Smirna, som hittils varit i Magnesia. Han sjelf bodde i Kyrkagatch, en by 2 dagsresor ifrån Magnesia, som har de rikaste och skönaste Bomullsplanteringar i Natolien. Han kunde strax boda upp 20000 män, som stodo under hans befäl, och til inkomster gaf rycktet honom 1200 Piaster om dagen. Det var nu vid Solenes nedergång, och altså den tid, då Turkarne höllo sin aftonmåltid; ty tog jag mit afträde, sedan jag blifvit anmodad, at dårpå komma tilbaka. Jag hant ej at stiga ned af soffan, och komma til dören, innan bordet var dukadt, och 2 rätter slutade. Turkarne åta med en otrolig hastighet. Jag vet at en måltid af några och tiugo rätter, har blifvit slutad innom en fjerdedels timma.

Innan jag något vidare kunde taga mig före, borde jag fortsätta min visite hos Mutelem. Jag var såsom Medicus ganska väl ansedd hos honom, hvilket exempel icke allenast alla hans betjänter, utan ock hela staden, dår jag gick fram, efterfölgde, och långt ifrån, at någon skulle peka finger åt mig eller min betjänt, och ropa Jaur (otrogen), som eljest år et allmänt bruk hos Turkarna mot de Christna, i synnerhet då de se en främmande, så hörde och såg jag mig öfveralt utmärkas, såsom *Hekim Pachi*. Jag åtnöt dock ej denna höflighet förgåfves. Han sjelf, såsom den förnämste i Staden, började at mycket sorgfälligt fråga mig om sin helsa, och åfven största delen af hans Hof folk, och så många i Staden jag kom at tala vid, följde hans efterdöme. Det år nog allmänt bland Turkarna, åfven hos Grækerna, at vara sjuka, så snart de få tala vid någon Läkare. De måste åro fallne, och en stor del angripne af Hypochondrie, och som den har med sig, at man altid tviflar om sin hel-

helſa, i ſynnerhet på landet, och i de ſmårre Städer, dår man kan ſke en gång eller aldrig, får ſe någon ſom har förſtånd, at gifva dem beſked om deras tilſtånd; ſå år ej underligt, om de åro nyfikne, och at en Läkare hos dem blir både välkommen och ſyſſoſatt. Det behöfves ej at begåra kånna på Pulſen. Det förſta den gör, ſom vil veta huru det ſtår til med ſig, år at han blåttar armen, och råcker fram honom. Jag vet ej hvar de lårt detta, ſom ofta i all ſin tid, och hvilkas förfåder, många til åtventyrs, aldrig viſat ſig för någon Läkare, ſom förſtått at dömma eller kånna efter, huru deras puls gått. Om jag får lof at giſſa, ſå år det en lämning af Föråldrar til barn, alt ifrån den tid, den ſtora Läkare-konſtens Mirakel, hår rådfrågades, ſom ſatte ſå ſtort och förnuftigt vårde på Pulſens utforſkning (*exploratio pulſuum*), hvilken var en af de vigtigaſte delar af deras vetenſkap. Jag har ej ſvårt, at föreſtålla mig, huru den ſtore Läkaren från Stankio (olim Cous), til at inhåmta en fullkomlig förfarenhet, på hvilken han bygde all ſin vetenſkap, hår i landet infördt det bruk, at ſå ſnart någon ſjuk rådfrågat honom, har han underſökt hans puls, hvilket han fortplantat på ſina lårjungar, ſom ſedan utſpridt det bland folket, hvilket behållit det in til denna dag, utan at veta hvarföre, på ſamma ſått, ſom det ſkedt med Ceremonier i Himla-Låran, bland många folkſlag, hvilka åro i behåll, faſt ingen af dem, ſom öfva dem, vet hvarifrån de kommit, eller förſtår hvartil de tjåna, ſedan de genom tidernas omväxling blifvit utödde, ſom förſt infördt och fortplantat dem. Jag gat min Muſulem medicamenter, ſom jag fördt med mig från Sverige, at ſtyrka magen; emedan han klagade, at han var ſvag, och full med ſlem. En Fruſtuga 15 ſjålar ſtark, hvilken han vid ſå tidig ålder lagt ſig til, var nog mågtig at göra en förſkåmd maga; men jag vil icke råda någon

gon af mina medbröder, som kunde komma i dylik händelse, at gifva råd åt en Turkisk Magnat om dess helsa, at läsa denna texten; ty det kunde lätteligen ske, at han blefve Martyr för sin sanning. Här är bäst at tänka och göra det, som en finner vara tjänligast; men tala det minsta, som möjeligt är. Här emot gaf han, såsom Herre öfver Staden, mig frihet, at obehindrad gå öfveralt, och se alt hvad jag åstundade, och lofvade at draga försorg, at bärgen och andre platser, där jag tänkte Botanicera, skulle vara säkre, som var för mig den bästa belöning jag kunde åstunda.

Grækiske och Armenianiske Kyrkorne hade i denna vecka (den 12 April) sin *Dömmelvecka* (La santa settimana). De följa gamla stylen, åfven som vi i Sverige; men vår *Celsianska* förbättring af Svenska Calendern gaf oss i år Påskan, och Fastan lika med Catholiker och andra, som följa nya stylen. De Ceremonier, som ofelbart utgöra det mästa af de härstädes Christnas Gudstjänst, viste sig alla dessa dagar mer, än någon annan tid; nu nämligen, då tiden fordrade, at de skulle vara i sin största andakt. De gå mäst alla därpå ut, och åro af ålderdomen inrättade, at lifligen visa och föreställa alt det, som Historien berättar skrifteligen om CHRISTI lidande, upståndelse och Hans dråpeliga gärningar. Om Skärtorsdagen firades åminnelsen af fota-tvagningen i båda Församlingarna. Om Långfredagen föreställtes begrafningen, aldeles efter bokstafven. Om Påskadagen vistes personligen, huru det gick til då CHRISTUS upstod; dock föreställtes icke FRÄLSARENS person af någon människa, utan den var målad på en tafla, med en fana i handen, som bars af Prester. Grækerne hålla åfven processioner; men drista sig ej at gå längre än omkring kyrkan, i stället Catholiker-

kerne gå fritt hela Franska gatan igenom från Capucinernas til Jesuiternas Kloster. De hafva den friheten, såsom undersåtare af Europeiska Magter; men Grækerne såsom Turkiska Kejsarens egne undersåtare tillåtes det icke. Jag såg *Fota-tvagningen* förrättas klockan 11 för middagen af Grækiska Biskopen, i deras största kyrka St. Photini, som på detta sättet gick til: Sedan Måssan var hällen, som skedde i Sakristian, hvarätt Prästerne och Biskopen ensamne begingo nattvarden, kommo 12 Präster utur Sakristian, klädde i Mässhakar, hade på hufvudet sina Prästerliga mysser med flor öfverhölgde, som är Grækiska Prästernas hufvudbonad. Desse intogo sina ställen på en upbygd Theater, 3 trappsteg hög, bygd i fyrkant, där de satte sig på 2:ne bänkar, 6 på hvarje sida. Biskopen kom en liten stund därefter, klädd i sin fulla skrud, med 2, om icke 3 Chorkåpor, med vidhängande små Bjelror, med Biskopsmyssa af förgylt silfver, och rikt med stenar beprydd; sin Biskops staf i handen, beledsagad af 4 Präster. Han steg up på Theatren, och intog sin stol främst, så at han hade sina Abbotar fram för sig på båda sidor. I det samma steg en gammal man, som varit Biskop på annat ställe; men blifvit af Turkarne afsatt, up på Predikstolen, som var midt emot Theatren, klädd i Chorkåpa, beledsagad af 4 Präster, och hade med sig Evangelisternas skrifter på Litteral Grækiska handskrefne i foliant, inbundne i et prägtigt silfverband. Så snart han var gången af sin Biskopliga stol, visade några förnäme Græker mig den höflighet, at de låto mig intaga den samma, hvarifrån jag väl kunde se alla Ceremonier. Den, som vil föreställa sig Biskopen, som vår HERra Christus, och de 12 Prästerne såsom Hans Apostlar, och låsa berättelsen om denna Act hos Evangelisterna; så kan han lätt begripa huru alt gick til. Historien om Christi fot-tvag-

ning var den, som måssades af Prästen på Prädikstolen, och så fort han sade hvad Frälsaren gjort, gjorde den andre det efter. *Judas* måste äfven vara med, at fylla antalet af de 12 Heliga Män; men hans Person ville icke gerna någon Präst iklåda sig uppenbarligen, utan han hade mödan väl belönt; därföre måste den af de andeliga, som påtager sig at vara Judas en liten stund, betalas med 15 Piaster. Det vore en möjelig sak, om det gingo öfver med at heta Judas i Kyrkan, så länge han låter tvätta fötterna; men han får gerna behålla namnet i all sin lifstid. *Petrus* gjorde sit höfliga afslag, då den delen af Texten lästes, som angick honom; därföre voro de ej mer än 11, som bletvo tvättade. Biskopen tog sina Chorkåpor på sig igen, och slöt med en välsignelse, sedan han sjelf hade tvättadt, torkat och kyst deras fötter, som voro hans ringaste medbröder, och de däremot haft den åran, at kyssa hans Biskopeliga hufvud, eller råttare, mössan, hvarmed Acten var slutad. Under hela acten brunno ganska många stora och små vaxljus i hela kyrkan, och en oändelig hop med lampor. Biskopen sjelf hade tre små vaxljus i handen, satte i korsvis, och hvar Präst bar åtven sit. Församlingen sång chor-vis sina hymnos: men med sin Grækiska Melodie, hvilken väl är den ömkeligaste, som en ovan någonsin kan höra. Buller och oljud, som äfven gick til örfilars utdelande, feltes icke medan detta påstod. I en Grækisk kyrka har tolket icke tilfälle at sofva, som likväl ofta plågar ske i andra vissa Religioners kyrkor; emedan de måste stå, och vara i en ständig rörelse med korsande och bugande; men de falla i det stället på den andra extremiteten, at vara för mycket vakande. Jag såg GRÆKERNAS *Nattvards-gång*, då jag gick utur kyrkan. Vigde Präster äro de endaste, som med egen hand få brödet och vinet, hvilka gifvas dem af Biskopen. Detta sked-

de

de i dag, ſom förr år ſagt, innan fot-tvagningen. Brödet var af hvete, tjokt, hårdt, i ſmå kakor af ½ quarters diameter; och, ſom jag kunde tycka, at det ſlaget, ſom Europeiſke Skeps-Capitainerne i Smirna låta baka til Skepsbröd, hvilket eljeſt aldrig brukas af folket i landet. Kakan bröts af Biſkopen i några ſmårre ſtycken. De togos af Präſterna, ſom ſtodo rundt omkring altaret, hvilka beto däraf en bit, och togo därpå vinet; ſom åfven Biſkopen gaf dem. Folket Communicerades af en Präſt efter fot-tvagnings acten. Han ſtod i et litet Capell, ſom var utmed Sakriſtian, öpnade en lukka, genom hvilken han utdelte Sacramentet. Han hade bröd och vin blandadt tilſammans i en Silfver-kalk, af hvilket han gaf en Thé-ſked full åt hvar och en, ſom kom fram, hvilket ſkedde i det ſamma, ſom folket ſtormade aldramåſt utur kyrkan, och hade juſt ſin väg förbi, der det förrättades, hvilket icke juſt tyktes vara den båſta inrättning vid et ſå vigtigt verk. Skriftermålet hade förut blifvit förrättadt, och ſker det här, ſom i Latinſka kyrkan, med hvar och en ſärſkildt (confeſſio auricularis). Grækiſka kyrkan pålägga barnen, ſå ſnart de kunna tala, at låta ſkrifta ſig, och gifva dem åfven nattvarden. ARMENIANERNE förrättade ſamma Act efter middagen. Men den hade ej på långt når det anſeende, ſom Grækernas. Den ſkedde framför altaret i kyrkan, af en ibland de förnåmſta Präſter; emedan de här ej hafva någon Biſkop boende, utan hålla ſig däruti gemenſamt under andra Förſamlingars Biſkopar, ſom då och då reſa hit. Där hölts förſt en måſſa. Präſten var klädd i Chorkåpa och Ceremonie-möſſa af ſilfver: ſatte ſig ned på en tapet, och framför honom ſtod en ländſtol, i hvilken den ene efter den andra ſatte ſig af dem, ſom ſkulle tvättas. De förſte, ſom blefvo tvättade, voro 12 Präſter, och ſedan gick ödmjuk-

heten längre, ån hos Grækerna; emedan här lämnades samma frihet åt hela Församlingen, utan åtskilnad imellan den rikaste Köpman och den samsta stalldräng, af hvilka 2:ne slag denna Församlingen snart sagt består. Prästerne tvättade och torkade fötterna, och smorde dem med smör, som sades vara gjordt af den första mjölken, som tages af en ung ko. Den tvättade och smorde, kysste Prästens hufvud, gick nögd bårt, och lämnade rum åt en annan, hvilket de sade mig, skulle dröja långt frampå natten. På båda sidor om Prästen var en hop med folk, unga och gamla, som sungo nästan i samma ångsliga Melodie, som Grækerne; men i Armeniska språket, hvilket ock brukas vid deras Gudstjänst, är Literal Armenianiska, som är så mycket åtskildt ifrån det, de i allmänhet tala, som Literal Grækiska ifrån det, som dageligen talas. Ordning och skickelighet togs mindre i akt här, ån hos de förra. Hvilken, som först kom åt, begynte at sjunga, och vid alt, som skulle göras med Prästernas af-och påklädande, ljusens uptänning m. m. märktes den ena springa kors om den andra. Här voro icke så många ljus, i anseende til kyrkan, som är stor, skön och präktig, mot hvilken Grækernas ingalunda går up. Det älskeliga könet visar sig aldrig uppenbarligen, vid de Österländska Christnas Gudstjänst, eller blandar sig i hop med manfolket; men finna sig altid tillstådes i kyrkan, där de hafva Låktare för sig allena, framför hvilka åro bygde träskrank, så at de kunna se alt hvad som förehafves, men blifva icke sedde tilbaka.

FRÄLSARENS *Begrafnings-Act* firades af Grækerna den 13 efter middagen. Evæ döttrar hafva i kraft af Evangeliska Historien sig förbehållit, at ensamne begå denna Ceremonie, det är ock skå-

ligt;

ligt; emedan Naturen har gjort dem ſkickeligaſt därtil; ſom härvid fordras, nämligen at gråta. Huru många de voro, ſom fullgjorde ſin ſkyldighet, år jag icke i ſtånd, at berätta; emedan jag ej åſtundade at gå dit in. Skränet gaf oſmak på långt håll, och där var intet behageligt at åſkåda; ty de voro hölgde. Huru mycket gick af hjärtat vet jag icke. Jag ſkulle tro at detta, ſom alt annat, var gjordt högtiden til prydnad.

Armenianerne höllo den 14. ſom var Påſkafton, efter middagen, en ſtor och präktig måſſa, vid hvilken jag var tilſtådes. Ifrån början til ſlutet gick där ſå til: I Choret nedanför altaret, ſattes en Pulpet, på hvilken lades Evangelii-Boken, ſkrefven på litteral-Armenianiſka, inbunden i foliant i rödt gull-moir. På ena ſidan af denna Pulpet, ſattes en ländſtol, hvilken intogs af den förnämſta Präſten, ſom ſkulle i ſtället för Biſkopen föra ſtyrelſen vid Acten, klädd i ſin Präſterliga ſvarta Kappa, och hufvud-dok. På hvardera ſidan om honom ſatt en Präſt på golfvet, klädd i ſamma drägt. Sex vigde Präſter gingo, den ene efter den andra, fram til Pulpeten, af hvilka ſomlige läſte, ſomlige måſſade et ſtycke ur boken. De voro klädde i ſina ſvarta Präſtkläder, och når de började ſin tjänſt, hängdes på dem en vacker Chorkåpa, hvilken den ene lämnade åt den andra. På båda ſidor om Pulpeten höllos vaxljus af en Präſt, klädd i Chorkåpa och Ceremonie-måſſa, ſamt några goſſar, klädde i hvita ſkjortor, med korſs beprydde. När deſſe lyktade ſin omgång, ſtego 12 unga vackra karlar fram til ſamma ſtälle, klädde i hvita fotſida ſkjortor, ſirade på rygg och armar med röda kors. De gingo med bart hufvud, voro rakade jämt med öronen, och hade öfverſt en plätt, ſom de Romerſke Munkar bruka. Efter den underråttelſe jag kunde få om deſſa, ſå voro ſomlige af dem ämneſvänner til det an-

deliga ſtåndet; men ſomlige voro gemena drångar, ſom dock hade den förmon, at de beſökt de heliga orter vid Jeruſalem, och förvårfvat ſig namn at *Hadgi*. Alle voro vakre och väl vuxne ynglingar, ſom hade anſeende at at vara ſkickeligare, at ſtå under en Öfverſtes, ån en Biſkops befal. När de gingo fram, kyſte hvar och en Vice-Biſkopens arm, hvilket de åfven togo i akt, då de gingo tilbaka. De måſſade eller låſte hvar och en ſit ſtycke ur boken, på ſamma ſätt, ſom de förre, och emellan hvar och en, ſteg en af de Präſter, ſom ſutto på golfvet up, och ſade några ord, 3 gånger de ſamme. Jag förſtod ej hvad det var; men ſom de ſade mig, ſå var det *Gloria*. Deras ſång blef åndad. Derpå ſteg en af dem, ſom åfven tilförene måſſat, up et trappſteg, då han ſtannade framför altaret, hvilket ånnu var tillſlutit med en gardin. När han där måſſat et ſtycke ur ſamma bok, börjades nedanföre Altaret en vocal och Inſtrumental Muſik. Denna ſenare beſtod af et ſlags ſmå järnrör, ej olika Nyckelharpor, ſom ſlogos tilſammans, och tvånne runda måſſingsplåtar, ſom efter någon takt ſlogos ihop. Denna Muſik är Turkiſk, och gifver bland ſång icke juſt et ſå aldeles obehageligt ljud. Då och då hördes några ſmå kläckor jämväl klinga. När Muſiken en ſtund påſtått, och var ſom ſtarkaſt, öpnades tapeten eller gardinen med hvilken altarets niche var hit intil täckt. När den var öpnad, fick man ſe en gammal hederlig Präſtman, prågtig med gyllende Biſkops-möſſa, prydd med vackra ſtenar, hvilken ſtod et ſtycke från Altaret. På båda ſidor om honom ſtodo 2:ne Präſter i ſvarta kläder, och närmare intil honom ſtod den Präſten, ſom tilförene var vid Pulpeten med rökelſe-kar, och ljus i händerna. Präſten begynte at måſſa, och dela ut välſignelſer, ſom med ſång och Muſik ſvarades af Förſamlingen. Efter en liten ſtund blef Sacramentet fram-

framburit utur et rum, ſom var bakom Altaret. Det bars af en de unga omtalta lårjungar, ſom förde det uphögdt jämt med ſit hufvud, och ſatte det på altaret. I det ſamma kom en annan, och tog möſſan af Präſten, hvars ſyſla var nu at välſigna Sacramentet, och viſa det för Förſamlingen. Hvar och en tände nu up ſit ljus, ſom tilförene för penningar voro utdelte i hela kyrkan, och af de ljuſen, ſom voro til anſenlig myckenhet och ſtorlek på Altaret, tändes 2 och 2 i ſånder up, ſå fort det led med Ceremoniernas förrättande. De ſtörſte, ſom ſtodo framför Altaret, och hade vid paſs en half fot i tvärſtrek, tändes up då Sacramentet välſignades. Dock voro icke de ſamme, ſom brunno; utan de hade ſatt faſt ſmårre, vid deras öfverſta ånda, ſom uptändes. Måſsning af Präſten, och ſång af Förſamlingen fortſättas ſedan til hela Actens ſlut. De Präſter, ſom ſtodo på ſidorna, hade en rund plåt, hopſatt af bjällror, fäſtad vid en lång ſtång, med hvilken de gjorde viſſa ſvångningar och ſlamrade, då något vigtigt förehades. Präſten med rökelſe-karet efterſatte ej eller ſin ſkyldighet, at flere gånger vefta och utdela ſina håfvor, både åt Altaret och Choret. Förlåten drogs omſider igen, til tecken at alt var ſlutadt, och at hvar och en kunde bege ſig til ſit. Tvånne ſmå Altare voro, et på hvar ſida om det ſtörre, vid hvilka ingen Ceremonie förrättades; men i et ſtort ſkönt Capell, utanför kyrkan, hölts måſſa af andra Präſter för dem, ſom ej hade rum i kyrkan.

Den 15 började PÅSKA Armenienarnas och Grækernas högtid. Det var vårdt at ſe, huru den firades af de ſenare; emedan det utmärkte huru mycket ånnu år qvar hos denna Nation, af deſs forna böjelſe til yppiga luſtbarheter vid ſina högtider. Den, ſom vet hvad ſom berättas om deras förfäders *Bacchanalier* etc. kan här ſe qvarlefvor af

dem hos deras efterkommande. De köpa ſig frihet af ſin öfverhet Turken, at utan hinder få fortfåtta ſina nöjen. Dårföre gifva de i Smirna hvart år en pung (500 Riksdaler) til Muſulem; men i Conſtantinopel betala de 5 á 6 pungar. Emot denna afgift hafva de frihet öfver alt, at i hus och på gator, ſupa ſig fulla, ſlåſs, danſa, ſpela och göra alt hvad deras hjårta lyſter, det de ock mårkeligen veta at ſtålla i verket. Sållan aflöper någon Påſkhelg i Conſtantinopel, dåreſt icke någon ſåtter lifvet til, då den ene mördar den andra i ſit raſeri. Påſk-natten hölts i båda deras kyrkor en ſtor måſſa. Den ſlöts vid midnatten, och knapt var hon ſluten innan hela Förſamlingen ropade med höga röſt Χριστὸς ἀνέστε, då var åfven deras ſtora och ſtränga faſta åndad, dårföre började de i ſamma ögnableck, at åta af hvad, ſom hvar och en tagit med ſig i kyrkan, och når de ſålunda börjat ſin glådje i kyrkan, ſåg man alt lefvande ruſa ut, at med nöje begifva ſig til ſitt kött-fat, och det med en ſådan häftighet, at jag år förſåkrad, at många fingo ynkeliga Påſkmårken, ſom voro i begrep at börja ſin glådje. En ſtor måſſa och pråktig Proceſſion förrättades af Biſkopen i St. Trinit. kyrka om Påſkedagen vid middagen, den upſtåndna Frålſaren til åra. Hårvid, ſå väl ſom vid hela deras Gudstjenſt, feltes intet af den prakt och anſeende, ſom kan röra en eftertånkſam åſkådares ſinne.

Den 16 och 17 var inter annat at ſe och höra, ån Grækernas Påſkfrögd, på gator och gråndar, i hus och gårdar. De tåflade med hvarannan, i ſynnerhet den menige hopen, hvem ſom ſkulle kunna ſupa och fråſſa mäſt. De danſade ſina Grækiſka danſar långs Franke-gatan, efter ſåckepipor, trummor och andra inſtrumenter, ſom icke åro bekante hos oſs, men hvarken ſå konſtige eller behagelige, at de

de förtjena mycken upmärksamhet. Et slag af dem bestod af Peritonæum af oxar, som var upspitad på en Cirkel af trå, på hvilket de slogo med fingren. At de måtte få supa utan kostnad, finna de up åtskilliga sukter, at göra på gatorna, för hvilka de få några penningar af dem, som hafva lust at vara deras åskådare. Bland andra såg jag en, som kunde så väl Balancera med hufvudet, at han satte därpå en stor flaska vin, på hvilken han lade en simla, och därofvanpå et glas med vatten, i hvilket han satte en qvast med Törne-rosor, och med detta dansade han hela gatan igenom, hoppade och höll god takt, hvilket var et märkeligt prof af en stark öfning. I all deras sång uprepade de som oftast χριστὸς ἄνησε. I denna Helgen hördes ej af något mord; emedan Biskopen brukat den försigtighet, at Påskafton förklara den för bannlyst, som skulle under högtiden bära knif eller pistol på sig. Armenianerne åro et långt sedigare och förnuftigare folk, som icke fira sin högtid med sådana öfverflödigheter. Jag såg dem aldrig dansa, supa eller hafva något uptog på gatorna, utan om de roa sig, så sker det i något hus eller i en Chan, där Armenianska drångar gingo tilsamman, och hade oskyldiga nöjen, eller göra de et sällskap, och fara ut til hast, hvaruti de hafva stort nöje, och visa at de ärft af sina förfäder at vara kåcka ryttare.

SEDEKIÖ vid Smirna, är en så märkelig ort, på hvilken den store SHERARD, som i sin tid var Regent i den Botaniska verlden, har gifvit Flora et säte, och borde ej med något ringa nöje af en Botanicus åskådas. Jag slöt derföre den 20, at göra mitt besök, på en så vårdig plats. Denne store Botaniquens ålskare och befordrare, hade sjelf, i det hus jag såg, sin nöjsamma Sommarboning, under hela den tid han var Ängelsk Consul i Smirna, och

i det samma haft det största sommar-nöje, som til äfventyrs någon Europé hittils på denna orten åtnjutit, då han här användt tiden til de största Botaniska samlingar, med hvilka han gjort sig odödelig. Vid huset är en liten trägård af honorn anlagd, i hvilken han ej infört några främmande växter, eller användt mycken möda til dess prydnad. Han har haft orsak, at häldre, vid en dylik anläggning, använda både tid och kostnad i sit fadernesland, än i et Barbariskt land, dår hans vistande ej vore aldeles stadigt.

RE-

RESAN TIL ALEXANDRIA.

Jag for den 15 Maji ut, at beſe Alexandrinſka Trågårdarna, hvilka voro det förſta ſtälle, ſom jag beſökte efter min ankomſt. Jag fick et res-don, ſom jag aldrig förr brukat. Det var en *Åſna*, med en Arabiſk ſadel, ſom beſtår endaſt af et hyende, på hvilket jag kunde ſitta, och et vackert betſel. På båda ſidor om Åſnans hufvud gik en Arab, och efter, en annan, ſom drogo omſorg om, at hjålpa mig fort. Kreaturet var i ſit ſlågte et af de vackreſta, ſom någon ville ſe: qvickt och väl hållit. Jag ſaknade hår den förmon jag ågde för 2:ne veckor ſedan i Natolien, at få rida på håſtar. Turkarnas höga tanka om ſig ſjelfva, oeh förakt emot Chriſtna, Judar och Morer, åro i Ægypten på det aldraſtrångaſte i akt tagen, hvarat detta år et prof, at de aldrig tillåta någon af de förutnämnde folkſlag rida på en håſt, hvilken de hålla för mera ådelt kreatur, ån at det ſkulle båra ſå förakteligt folk, och ſom endaſt bör tjåna en Muſelman. Viſſe Araber eller Morer, ſom åro af något anſeende, lagfarne mån eller dylike, hafva frihet at rida på en Mul-åſna. De Chriſtne roa ſig åt denna tokuga anſtalt, ſom icke annat utmärker, ån en dumhet, ſtigen til ſin högſta grad. Sedan vanan har infördt bruket af deſſa kreatur, kan det föga anſes för förakteligt. I det ſtället, må en på viſt ſått väl vara nögd med denna anſtalt. Man kan aldrig i någon ſtad komma låttare fort, ån i Cairo och Alexandria. Alla gator åro nåſtan fulla med Åſnor. Den, ſom ej årkar eller vil gå, ſtiger på en Åſna, ſom han båſt tycker om, och behöfver icke länge vänta, förr ån han år et ſtycke väg framkommen. Det betales 1, 2, högſt 3 para, ſå kan en reſa, om en ſå vil kring hela ſtaden. Morerne åro ågare at deſſa

deſſa kreatur, och ſåtta nog vårde på dem. Ingen ſkulle tro, at et ſå eländigt djur ſkulle köpas för ſtörre pris, ån det gifves för en ſkön håſt, både hår och i Chriſtenheten. Ägaren til den, ſom jag red på, ſade, at hon koſtade 20 Ducater, och han ville icke miſta hånne för dubbelt ſå mycket; emedan han af den ſamma ſkulle håmta all ſin inkomſt, och hela ſit lifs uppehålle. Jag hade på den ort jag hittils viſtats gått uti Trågårdar af Citron, Pomerants, Fikon och Mullbårſträ. Jag hade ſett hela fålt fulla med de ſkönaſte vinrankor. Jag hade farit igenom ſkogar af oljoträn, och hvilat i de hårligaſte lunder af Cypreſſer; men jag ſåg bland alla deſſa Öſtra verldenes hårligheter icke nu en enda möta mig i Ægypten. Hår mötte mig en Trågård full af et annat ſlags växt, den Skaparen låmnat Södra verlden til ſit hemviſt. Palm-eller Dadle-trån, voro de, ſom nu ſkylte oſs med ſin hårliga ſkugga. Jag begynte ſträxt at underråtta mig af landets folk, om de egenſkaper, ſom de kunde hafva ſig bekante om denna växt, at dårmed kunna öka Hiſtorien dårom, ſom hos Botaniſterna hit intil år ſå ofullkomlig, och hade redan frågat: om de viſte något om *han* och *hon* af Dadeltrådet, och om deſs parning; men den Franſke Drogue-man, ſom jag hade med mig, kom mig nu på et annat tal (*).

Jag reſte den 30, klåckan 2 om natten, från Alexandria med en liten båt. Klåckan 12 kom jag in i Nilen vid den öpningen, ſom går til Roſette dår han vid början år et Canon-ſkott bred. Stränderne voro i förſtone torra, betåckte med ſand; men längre in åt landet, ſom år jåmt, voro de fulle med vackra Palm-trån. Långre in blefvo ſtränderna ſmalare,

(*) *Beſkrifningen om Alexandria, ſom varit årnad til mera uplyſning, var hår ej fullföljd.*

lare, och hårligare prydde med Wafs och de fkönafte Ris-åkrar. Ännu långre in, funnos täta Palm-fkogar. Vi foro förbi tu fmå Caftell, et på hvardera fidan: det ena längre fram, än det andra. Några byar lågo på vänftra fidan, fom åro belägne på Delta. Delphiner och Morer tumlade i vattnet hvar på fin fida. Jag kom Kl. 2 til Rofette, och blef väl emottagen af Fr. Conful. du Salauze. Emot aftonen gick jag ut på Risåkrarna, fom voro fådde för 8 dagar fedan. Rifet var 1 qvart. högt. Vatnet ftod en tvärhand högt öfver jorden, och vindades up med hjul, hvilka drogos af oxar och fläptes på åkrarna, genom Canaler, hvilket ftadigt fker få länge rifet växer och mognar. Jag hörde et ljud, fom liknade något artificielt, til ex. fom om någon hade knackat ihop hårda träftycken emot hvarandra. När jag frågade hvad det var; fick jag veta, at det vore millioner af et litet flags *grodor*, fom höllo fig under vattnet och förorfakade detta låte. Vi voro på vägen förföljde af 2 flags djur, af olika natur; faft båda 2 hogade at göra ofs fkada, näml. *Myggor* och *Buffel-oxar*. De fenare hade befynnerligen ondt öga til mig och en Drogue-man, fom följde mig, efter vi vore rödklädde. Vår Janifar måfte med fin påk fåtta ofs i fäkerhet för defsa beftar, fom eljeft ofelbart gjort ofs fkada. Hvaråft en hålft år under Turkifk regering, måfte en hvart ögnableck vara beredd på våld och förfvar. Folket år i Rofette tämel. befkedligt eller fedigt, få at en kan vara fäker, at af dem ej blifva öfverfallen; men i det ftälle måfte man bereda fig på, at blifva angripen af defsa djur. En Janifar tjenar til förfvar emot dem bägge; men de andre våra fiender, *myggorne*, faft de voro långt fvagare til krafter, låto ej kufva fig af denna tuktemåftaren. Deras myckenhet gjorde, at de voro förtretelige och at de ej kunde öfvervinnas. Ris-åkrar-

ne,

ne, ſom ſtåndigt åro tåkte med vatten, och altſå utgöra en ſumpig jord, tjenlig til denna ohyrans underhåll, och i hvilken de kunna lägga ſina ägg, gynna hår ſom måſt deras ymniga framalſtring. De voro icke af ſamma ſlag, ſom de vi hafve i Europa. De voro väl mindre, men ſtucko vårre och låmnade ſtörre bulor i huden, med en oliderlig klåda, på det ſtålle de ſtungit. Deſſa åro af et tullkomligen ſårſkildt ſpecies, från dem jag ſåg i Allexandria, hvilka dår voro ſå ſtora ſom våra i Sverige; men af en annan färg, nåmligen aſkfärgade med hvita flåckar vid lederna på benen.

Den 11 Junii ſåg jag hos Ängelſka Conſ. M:r Barton *Tamarinder*, ſom lade ihop ſina blan emot aftonen och efter ſolens nedergång. En varietet af *Katt*-hufvuden, något mer aflångt ån på allmånna Kattor, deſs ſtorlek var märkvärdig och ſteg ſig til 5 ſpann lång, $3\frac{1}{2}$ hög, $2\frac{1}{4}$ bred, från ryggraden til naſlen. Arten finnes i Ægypten. Jag fick ock underråttelſe om Salmiac och huru det göres i Ægypten til myckenhet. En mera ån galen inbildning år, at deſs materia år Camel-urin. Det göres af ſot, ſom ſamlas af bränd dynga efter oxar och Cameler (*) föres af Venetianerne hårifrån til myckenhet. Tilredningen och ſtållet, der det göres, hålles fördoldt. Om *Stinchus marinus* et medicament, ſom år brukeligt i Europa, men nåſtan obekant til ſin hiſtoria, år en ödla, ſom finnes i Ægypten vid Nilens ſtränder och uppe i landet, åfven i huſen (*) Denna torkas och ſåljes åt Venetianer och Genueſer, ſom göra den til pulfver, för beqvåmligare öfverförſel, dårföre har det ock varit ſvårt, at få veta hvaraf Medicamentet var tagit. Landets inbyggare i Ægypten åro i allmänhet rådde för detta djur, dårföre finnes allenaſt några viſa, ſom för vinning ſkul fånga dem

och

och sålja dem åt Europæerna. Ægyptierne bruka den at stimulera venerem, af hvilka Europæerne utan tvifvel lårt samma dess bruk.

Jag bör ock något nämna om kycklingars utklåckning i Ægypten. Det aldraartigaste år, hvad qvinfolken därvid bruka, nämligen at klåcka ut dem på det sätt, at de lägga äggen i armgropen, och gifva sig tolamod at hålla dem där qvar, til dess den naturliga vårman frambragt kycklingen. Jag fick ock Coraller, som blifvit tagne vid röda Hafvet (*).

Vi redo ut den 12 Junii, bittida om morgonen, uti et sällskap at promenera, allesamman på åsnor, jämväl ock Consulen. På vägen var en otalig myckenhet Bönder, som drefvo åsnor, en del lastade med torkad tråck, andre med torra stjelkar af Saffaranos (Carthamus), hvars bärgning redan var förbi. Bägge desse voro ämnade til bränsle, hvartil man söker all ting i Ægypten. *Cassia fistula*, *Sesamum*, *Bammia* stodo nu i blomma. Vid hemresan fingo vi se en hop qvinfolk, som gingo omkring, at bjuda til Gästebod på et besynnerligt, märkvärdigt och utan tvifvel urgammalt sätt. De voro vid pass 10 a 12, öfverhölgde med svart dok efter landets bruk. För dem gingo 4 snöpingar. Efteråt, och på sidorna Morer med sina brukeliga stafrar. Under det de gingo, stämde de alla in med hvarannan i et låte, som sades mig skulle betyda glädje; men jag kunde därvid icke finna någon liknelse til frögd eller glädjesång. Ljudet var så besynnerligt, at jag har svårt vid at gifva begrep därom, för dem som ej hördt det. Det var gällt, som qvinfolks-röst år; men de hade et drillande, som var nog sårskildt, och hvilket de genom lång öfning lärdt sig. Det liknade mycket samma ljud, som jag hörde af grodorna omkring Rosette; men var högre och finare.

Kl.

Kl. 6 om aftonen följde vi Fr. Consulen, at se på en högtid, som firades af en rik Turk, hvilken skulle låta omskära sin Son. Fadren var en Privat Man af de rikaste i Ægypten; ty sparde han ingen omkostnad at fira denna högtid, som af Turkarne begås med all uptänkelig prakt. Högtideligheterne varade i 30 dagar för barnets omskärelse, af hvilka denne var den sista, och anstalterne hade alla dagar varit lika, med öpit bord för hvem som kom, fyrvärkerier och illuminationer, Musik och dans o. s. v. Vi gingo, at bese illuminationerna, som voro tilråttade på et stort fält (Ar. Birk), som var framför fadrens hus. De liknade väl icke dem, som göras i Christenheten; men voro artige nog at vara anståldte af detta landets folk. De voro 3. Til höger i et hörn på platsen, var en 12 dubbel ruta (Rhombus), som utantil slöts med en qvadrat, hvars hörn voro afhuggne. Til vänster vid andra hörnet föreståltes den Machine, i hvilken *Coran* plågar hvart år föras til Mecca, då Caravan med vallfarare reser dit. Där syntes tapeten uphögd och delt i sina torn, samt Camelen som bar den samma, artigt föreståld. Midt uti eller närmare intil dens hus, som kåstade på denna högtid, var en stor Portik; altsammans var hopsatt af lampor, som hängde på snören, utan någon vidare bygnad. Fyrvärkeriet bestod mäst uti en stor myckenhet Raqueter, som slego väl, några hjul och fontainer, samt 2:ne gossar, de där hade fästat midt om kroppen 2:ne Machiner, som liknade håstar, utur hvilka på alla sidor sprang ut eld. Artigt var at se huru folket, som til ansenlig myckenhet var församladt, satt stilla på marken i en ring, utan at göra minsta buller, tvärtemot det, som är vanligt i Christenheten vid dylika tilfällen. Musiken var efter landets smak, med skallmåjor och Pukor. Til ofs bars Caffé, som var af det präktigaste slaget och tapeter

i fall

i fall vi åftundade ſitta ned. Omkoſtnaden vid denna omſkårelſe-act troddes viſst ſtiga til 8000 Ducater. Deſſe koſtnader betalas, til en god del, med de anſenliga ſkånker, ſom ſkickas til den, ſom låter omſkåra ſit barn, af alla deſs vånner. Här taltes om 20 til 30 Cameler, laſtade med ſkånker, ſom blifvit ſkickade til honom, ſom gjorde denna fåſt. Vid ſådant tilfålle måſte ock alla deſs underhafvande viſa ſin ſkyldighet med några ſkånker, hvilka beſtå i Cameler, Får, Oxar, eller dylikt ſom räknas bland deras egendom.

Ægyptiſka danſerſkor viſte ſig den 22 Junii, vid middagstiden, utan för fönſtren af det Franſka huſet, dår jag hade tilfålle at få ſe dem. Hvart och et land har ſina egna nöjen, ſom ifrån urminnes tider åro lämpade efter folkets böjelſer. Ægyptierne, fallne för ſkörlefnad, förnöja ſig åt deſſa ſina allmänna danſerſkors uptåg; emedan de aldeles åro lämpade til at reta köttſens luſtar. Detta år ock förundran vårdt, at i det land, dår qvinfolken annars åro förvarade innom lås och nyckel och bevakade af ſtrång vakt, deſſe likvål hafva tilſtånd af Regeringen, icke allenaſt at viſa ſig för allmånheten, utan ock, at låta ſe ſig i de aldraliderligaſte och i Europa oanſtåndiga åthåfvor. De, ſom öfva detta ſpelet och ſkaffa ſig penningar dårigenom, åro unga bonde-pigor ifrån landet och ſtundom gifta qvinnor, alla ſvartbruna, och föga annat, ån nakne, klådde i et blått lintyg och ſirade med åtſkilliga bjållertyg, hopſatte af en hop aflånga ihåliga Silfver-Machiner, hvilka klingade, då de rörde ſig och utgjorde en del af den Muſik, ſom tjånte dem vid deras ſjolloghet. De hade ſina anſigten täckta efter landets bruk, med et täckelſe, ſom endaſt lämnar öpning för ögonen och hånger löſt ned öfver anletet, hvilket de pryda med allahan-

da klingande saker af måssing, silfver, åfven guld efter sin förmögenhet. De blottade sällan ansigtet; men hade intet betänkande vid at blotta de delar, som våra Europeiske qvinnor aldrig lämna bara i allmän åsyn, och frukta däremot ej at utan åtskillnad visa sina ansigten. Et bruk, som de i senare tider infört, hvilket största delen af de gamle folkslag hållit för åfven så oanständigt, som vi tycke det vara löjeligt, når vi se det, men behålles än i dag hos deras efterkommande i Österlanden. Musiken, som de hade härvid, förutan deras slammertyg, var et slags trumma med en botten, eller et pergament, utspändt på en träcirkel, på hvilket et qvinfolk slog med fingerna, och en art Viol med 2:ne strängar, som gaf et låte likare et blås-instrument, än någon Viol.

Jag såg vid middagstiden den 23. en Lik-process, som var ibland de märkvärdigaste här i landet. Det var en *Scheke*, så kallas Morernas och Arabernas Lagkloke. Denne mannen hade varit öfver 80 år gammal, som genom et fromt och årligt upförande gjort sig i lifstiden allmänt älskad, och mycket saknad, då han dog. De mente, at han skaffat sig et så stort anseende genom sit goda lefverne, at han skulle bli förklarad *Helig* på sin döda mull, hvilket är vedertagit hos Mahometanerna, så väl som vissa Christna. Han hade varit föreståndare för en Kyrka (Mosqué), belägen uti Christna quarteret; ty hade han ock haft tilfalle, at göra sig känd och älskad af Turkarna, dem han gjort goda tjänster, vid de tilfällen, som de behöft hans bistånd, hvilket är ganska nödigt i et tyranniskt land. Desse Scheker söka altid at vinna meniga hopens förtroende, och på det sättet kunna de göra sig nödvändiga, åfven frukrade hos sjelfva Turkiska Regeringen, såsom de, hvilka äro i stånd, at resa menigheten.

Lik-

Lik-proceſſen ſkedde på följande ſätt: främſt gick en gammal vördig *Dervich*, ſom bar en *fana*, ſådan, ſom brukas på deras Kyrkotorn (Minaret) vid deras högtider. På båda ſidor om honom gingo 2 anſeenlige Morer. Därpå följde en oräknelig hop med folk, alla karlar utan ordning, af hvilka en ſtor del ſtälte ſig på båda ſidor om gatan. Bland dem voro några Scheker, ſom buro Fanor. Ändteligen kom liket, lagt i en eländig kiſta, utan lock, öfverhölgdt med et groft ſtycke lintyg. Omkring liket buros Fanor. Näſt därefter kommo Qvinfolk til en tämmelig myckenhet, alla öfverhölgde med ſina brukeliga ſvarta kläder. Omſider ſlöts troppen med några fanor, ſom af manfolk buros i bredd. Hela hopen af manfolk ſkrek med hög röſt, och åkallade Gud för den döda, och ſig ſjelfva, hvilket gaf et faſeligt och obehageligt ljud. Qvinfolken däremot hade ſamma låte, ſom jag tilförene hört, då de budit til Gåſtebods. Sällſamt nog, at de ej antagit ſnarare ſorgeljud; men jag frågade orſaken härtil, då de ſvarade: at de mente Sångerſkor voro tjänligare, än gråteríkor, vid en rättfärdig mans Jordafärd, öfver hvars lyckeliga tilſtånd de borde vara glade. Vid andra Jordfärder i Cairo har jag ſett gråteríkor vara brukelige. Ingen ting var ſå ſällſynt, ſom at ſe huru angelägen hvar och en var, at röra vid den dödas kropp. Med ſtörſta möda, kunde de, ſom buro den ſamma, ſlippa fram, för den myckenhet folk, ſom trängde ſig igenom, at njuta denna förmon. Sedan de rört vid kroppen, förde de handen til ſin panna, med en mycket andäktig upſyn. Hela denna Proceſs gick den gatan fram, på hvilken den Franſka Nation har ſina hus; emedan den döde ſkulle bäras til en Mosqué, ſom var vid ſlutet på ſamma gata. Denna väg var nog beſvärlig för de öfrige Muſſelmän, ſom ſågo de Chriſtna åſkåda ſin andakt, och ſå många vålſignel-

ſer de utdelte öfver ſin döda, ſå många förbannelſer ſkickade de ut öfver ſina tros fiender.

Taſkſpelare åro allmänne i Ægypten. De åro bönder ifrån landet, ſom komma in til Cairo, at förtjåna ſig penningar med deſſa ſina uptåg. Jag ſåg den 24 en, ſom var nog behändig, och gick väl up i vighet mot dem, vi hafve i Europa; men de Ægyptiſke kunna dock göra en ting, ſom de Europeiſke ej åro i ſtånd, at göra dem efter; nämligen, *tjuſa ormar*. De taga de förgiftigaſte *Viperæ* med bara händer, leka med dem, ſläppa dem i barmen, och göra många flere konſter med dem, hvilket jag flera gånger ſett. Den, ſom jag ſåg i dag, hade endaſt en liten Vipera; men jag fant dem eljeſt ofta gå omkring med ſådana, ſom voro 3 til 4 fot långa, juſt af det grufveligaſte ſlaget. Jag har väl gjort mig underrättad, och ſett efter, om de icke klippa ut ormens giftiga tänder; men jag har blifvit af egen åſyn öfvertygad, at de ej göra det. Det är altſå ſåkert, at ån i dag finnes i Ægypten *Ormatjuſare* (*Pſylli*); men hvad konſt de bruka därtil är icke ſå lätt at utgrunda. Som folket är öfvermåttan vidſkepeligt, ſå tros allmänt, at detta ſker af någon öfvernaturlig konſt, hvilken de åga af något oſynligt väſende. Jag vet icke, antingen det är en ond eller god uphoſsman de tilſkrifva denna ſin kraft; men det vet jag, at de, til at företaga detta ſit göremål, bruka en hop vidſkepelſer. Jag ſkal utförligen gifva härom berättelſe och anmärkningar längre fram.

Jag var den 2 Julii hos *Grækiſka Patriarchen*, ſom här har ſit ſäte, i ſtället för Alexandria, och är St. Athanaſii efterträdare. En from man vid paſs 60 år gammal, ſom tyktes väl förſtå ſin Religions grundſatſer, och var mycket hogad för vår Evangeliſka

låra:

låra: talte ej annat, ån Grækiſka: var klådd i Grækiſk Praſte-habit: ſedan hos *Koptiſka Patriarken*, en Ægyptier, af Koptiſka Nation, vid paſs 40 år, var i ſtöga värde i anſeende til kläderna, ſom voro ſådane, ſom de brukas af en Arab eller Turk: var ganſka höflig: ſyſſloſatt vid min ankomſt, at afgöra tviſtigheter emellan ſina åhörare; emedan han är i mindre mål äfven Dommare, eller på Embetes vägnar en medlare. Han lät följa mig i ſin Patriarchal-kyrka. Ingången var i en ſmal mörk gata, genom en elandig trång port, ſom var endaſt et hål, huggit uti en tegelmur. Kyrkan var delt i 2:ne våningar, den nedre medelmåttigt ſtor, delt i 5 rum, med ſkrank, ſom gingo tvärt öfver det ena efter det andra. I det framſta var Altaret i en nicke under et hvalf, på hvilket låg et Riturium, handſkrifvit uti Koptiſka ſpråket. Skranket uti anför detta rum var nog prägtigt och väl arbetadt efter landets ſmak, bygt af dyrbara trån från Indien och öfveralt inlagdt med ſtora korſs och andra prydnader af Elfenben. På altaret ſtod et par ljuſaſtakar, ſom aldeles liknade förſta Förſamlingens enfaldighet. De beſtodo af et ſtycke trå at Sycomorus til fot, och en liten gren af ſamma trå til pipa eller arm, vid hvilkets ſida ljuſet klentes faſt. Ifrån taket hängde åtſkilliga lampor, hvars ſnören voro beprydde med Strutsfogel-ägg. Omkring på väggarna voro en hop målade taflor. Jungfru Maria med barnet JEſus. S:t Göran til häſt, ſom ſtridde med draken. St. Antonius med många flera deras helgon, ſom föreſtältes, efter gamla tidſens ſätt, at måla. Bland andra voro där ock några taflor, hvarpå nakne Människor voro målade, dem de ſade vara gjorde til åminnelſe efter några Indianer, ſom bliſvit af deras kyrka anſedde ſåſom helige. Ingen huggen bild. Beſynnerligt var, at jag ſåg bland annat i deras Kyrka, en myckenhet Kryckor, gjorde af obarkade grenar af

Sycomorus och andra trån til en half mans långd, och lagom tjock at handtera, med et korſs i öfverſta åndan, om en half alns långd. Sådana ſtodo i Choret eller främſta rummet en hop, och eljeſt öfveralt i Kyrkan; men innom dörren i ytterſta rummet lågo i et afſkildt rum 1000tals ſådane käppar. Jag frågade hvartil de voro åmnade? då Kopterne ſvarade mig, at i forna tider, vid förſamlingens början, hade de Chriſtne brukat dem til vapen, at förſvara ſig med, då de blefvo öfverfallne i kyrkan af ſina fiender, och ifrån den tiden, har bruket blifvit qvar, at hvar och en år förſedd med en ſådan käpp, under det han afhör måſſan, ſom dock nu ej tjenar til något annat, ån at dårpå hvila armarna, hvartil de åro beqvåmlige, och nödige i en Kyrka där inga ſtolar eller bånkar finnas.

Den 3. Det var nu råtta tiden, at fånga alla ſlags ormar, ſom finnas i Ægypten, då den ſtarka hettan frambragte desſa kråk. Jag lät dårföre göra anſtalt at ſamla ſå många, ſom Ægypten hyſer, och på en gång fick jag 4. ſårſkildta ſlag, dem jag beſkref och i aqva vitæ förvarade. Deſſe voro *Vipera vulgaris*, *Ceraſtes* alpini, *Jaculus*, en *Anguis marinus*. Den, ſom förde ormarna til mig, var en Ormtjuſerſka, hvilken ſatte mig i förundran tillika med franſka Conſulen Herr *Lironcourt* och nåſtan hela Franſka Nationen, ſom ſamlade ſig omkring oſs, at ſe huru hon handterade de aldragiftigaſte och farligaſte kreatur lefvande och qvicka med ſina bara händer, utan at de gjorde eller bödo til, at göra henne den minſta ſkada. När hon ſkulle lågga dem in i flaſkan, där de borde förvaras, tog hon dem emellan bara händerna, och handterade dem, ſom våra fruentimmer göra med ſina ſnörband. Hon hade ingen ſvårighet vid de öfriga, men huggormarne (Viperæ officinales) ville ej kännas vid detta hårbårget.

get. De funno ſått at ſlinga ſig ut, innan flaſkan handt blifva tiltåpt. De ſprungo öfver hånderna och in på bara armen på Qvinnan, utan at hon hade den ringaſte råddhoga vid en ſak, ſom ſåkert kunnat åſtadkomma flera dåningar hos den ſtarkaſte af våra Qvinnor. Hon tog ſina ormar med all ſagtmodighet ifrån ſin kropp, utan at de gjorde hånne något ondt, och körde dem in i det rum, ſom ſkulle bli deras graf. Samma qvinna hade tagit deſſa ormar ute på marken, utan ſvårighet, och med ſamma låtthet, ſom hon här handterade dem, hvilket den Araben, ſom förde hånne til oſs, beråttade. Det år ofelbart, at detta qvinfolk ågde någon hemlig konſt, med hvilken hon viſſte at ſå oſkyldigt omgås med de kreatur, ſom injaga en förſkräckelſe uti alt lefvande. Här var det ſå mycket mindre frågan om, at få någon uplyſning i denna ſak. Det var omöjeligt, at förmå hånne, at öpna ſin mun. Konſten at tjuſa ormar, år hos Ægyptierna en hemlighet. En ſak, ſom år vård alla Naturaliſters underſökning, och alla reſandes ſorgfållighet, at ſöka, om någon ſin tilfälle kan gifvas, at härom få veta något. Huru gammal denna konſten år hos Africanerna, kan ſlutas af de gamle Marii och Psylli, ſom voro från Africa, och viſade dageliga prof af ſin konſt i Rom. En mer ån märkvärdig omſtåndighet, at öfver 2000 år en ſak kunnat hållas ſå dold och bibehållen innom viſſa perſoner, där vi likvål ſett, at ſå många hemligheter blifvit på den tiden uppenbarade. De omſtåndigheter jag hört mig beråttas i Ægypten om deras ormtjuſeri, åro i ſynnerhet (a), at konſten endaſt år bekant för viſſa Familier, ſom fortplanta den ſamma på ſina efterkommande (b): at den, ſom åger konſten, at tjuſa ormar, befattar ſig aldrig med andra giftiga Djur, ſåſom Scorpioner, giftiga Ödlor eller dylikt. De åro ſårſkilte perſoner, ſom veta, at tjuſa

deſſa djur, hvilka däremot ej röra vid ormar (c): at de, ſom tjuſa ormar, åta dem både rå ock kokta, och koka åfven på dem en ſoppa, ſom de åta, hvilket år nog allmänt bland dem; men i ſynnerhet taga de altid til lifs en ſådan rått, då de tänka, at gå ut och fånga ormar. De hafva ock ſagt mig, at ormar ſtekte ock kokte, år en nog allmän ſpis bland Araberna, både i Ægypten och Arabien, faſt de icke åro tjuſare, utan fånga dem eljeſt med våld lefvande eller döde (d). Sedan de åtit ſin ſoppa, taga de en vålſignelſe af ſin Schek (Präſt och lagfaren), hvilken brukar några vidſkepeliga Ceremonier, och bland annat, at ſpotta några gånger med viſſa åthåfvor. Denna omſtändighet, at taga vålſignelſe af Scheken, år en ren vidſkepelſe, och gör viſſerligen icke det ringaſte til kraften, at tjuſa ormar; men de tro dock, eller vilja åtminſtone, at andre ſkola tro, at hela kraften härrörer därifrån. Man ſer härutaf, huru de veta at betjåna ſig af ſamma grep, ſom undertiden ſes hos andra folkſlag, nämligen, at ſkyla, under en vidſkepelig Religions mantel, det, ſom verkeligen bör och kan naturligen förklaras, hälſt når de antingen icke vilja eller kunna yppa och förklara den naturliga orſaken. Jag ſkulle tro, at alt det man talt fordom, och än i dag talar, om hexeri och trulldom bör komma under ſamma Artikel, med det Ægyptiſka ormtjuſandet. En liten omſtändighets uptäckande torde med tiden låra hela verlden at tjuſa ormar, och då kunde denna kraften utöfvas af dem, ſom icke undfått den ſamma af någon helig Scheks hand, åfven ſom vårman efter naturens ordning altid ſkulle bringa fram Kyklingar i Ægyptiſka ungarna, utan den omſtändighet, at en Schek lägger ſig naken öfver ugnen, då åggen åro nyſs inlagde, hvilken Ceremonie dock de vidſkepelige Ægyptier,

tier, tilskrifva all lyckelig utgång af Kyklingarnas utkläckning, då de tilspörjas om orsaken därtil. Det har blifvit berättadt för mig, om en ört, med hvilken de beströ eller bestryka sig, förr än de handtera ormarna; men jag har hittils ej härom fått den ringaste omständighet; ty har jag ansett det endast såsom et löst tal.

RESAN ifrån CAIRO til ÆGYPTISKA Pyramiderna.

Jag begaf mig den 17. kl. 4. efter middagen från Cairo, ledsagad at en Janisaire och min dräng. Jag tog ock til följeslagare en resande, född i Alepp, och upfödd i Tyska Kejsarens Hof, som här kallades Baron, med tilnamn af *Burkana*, och nyligen var hitkommen från Rom, en Georgianer Christen, som var en af landets Läkare, och en Judisk Rabin från Nyrenberg. Vi redo alle på åsnor. När vi ändat Cairos eländiga trånga dambiga och oftenlagda gator, kommo vi på et tämmeligen vidlöftigt och obebodt fält, som liknade en liten ödemark, endast med den åtskilnad, at några *Sycomori* och *Tamarisci* prydde med sina gröna löf detta torra och sterila sandfalt

Därnäst kommo vi til GAMLA CAIRO, som är en af Cairos förstäder. Vi sågo några stora och i landets smak vackra hus, här vid förbigående, som äro Turkiska Magnaternas sommarboningar. Vid hvart och et var en stor vidlöftig Trägård, med härliga trän af *Cassia*, *Acacia*, *Musa*, *Phœnix*, *Tamarix*, *Lebek* (Mimosa) och många flera; men alla utan ordning, och aldeles lämnade åt Naturens skötsel. Dessa lusthus lågo utmed Nilen, och var deras belägenhet sådan, at den verkeligen kunde förnöja sin ägare.

Den plats, där vatnets högd mätes (NILOMETREN) under den tid Nilen ökas, var det märkvärdigaste vid gamla Cairo. Det är et hus i fyrkant tämmeligen stort bygdt vid floden. Dess tak slutar sig i en murad hvit Pyramid. Nedre vid

dess

deſs grundval åro öpningar, igenom hvilka vatnet har fritt inlopp. Midt uti denna bygnad ſtår en Marmor-pelare, på hvilken år en ſcala af tum. På denna måttſtock år det, ſom de dageligen taga vatnets til-eller af-tagande i akt, alt intil deſs floden är inſlåpt i ſtaden, och öfver landet. Regeringen förordnar någon hit, at ſtundeligen göra föreſagde anmärkningar, och under denna tid tillåter deras vidſkepelighet icke, at någon af annan Religion, än den Mahometanſka får komma dit in. Det var altſå ej möjeligt för oſs, at för denna gången få ſe denna deras helgedom innantil; men jag fick tilfälle en annan gång, at ſe den ſamma. Vi låto ſåtta oſs öfver Nilen i en liten Prom eller Flackbåt, med våra Åſnor och alt vårt resdon, och kommo på andra ſidan til Giſa, en af de vackraſta byar omkring Cairo, där Salmiac åfven göres (*). Vi ſtego i land, och fortſatte vår väg til vårt Natthårbärge, en annan by et ſtycke därifrån. Jag hade et ſärdeles nöje, at få ſe på denna vägen en fullkomlig landsbygd, et ſlått land, byar, bönder, bondeqvinnor, åkrar, boſkap, åkerredſkap m. m. Ægypten liknar härutinnan aldeles våra Europeiſka ſlåtta landsbygder. Vid denna tiden liknade all ting vår höſt: åkrarne voro torra och tomma, och på hela marken ſyntes knapt et grönt blad, om icke här och där någon åker var beſådd med *Abdellavi* (*Cucumis*) och *Seſamum*. Det år vid vår vinter och vårtid i December, Januarii, Februarii och Mars månader, ſom Ægypten ſtår i ſin härlighet; ty då har Nilen lyktat at flöda, och all jorden år beſådd. Då ſynes det från et litet bärg, ſåſom et grönt haf, jag menar en grönſkande jord, hvars ände ej kan ſkönjas med ögonen. Vi kommo til vårt natthårbärge, där vi blefvo höfligt emottagne af den Schek, ſom var förnämſt i byen. Han lät föra oſs in i en ſtor ſal, uti et Stenhus, ſom hörde

en

en Turk i Cairo til. Efter en ſtund ſkulle vi ſpiſa aftonmåltid, hvilken var anrättad efter landets ſätt, utan mycken vidlöftighet. Vår Schek hade ſlagtadt 2 kid af hjorden. I ſamma ſpad, ſom de voro kokade, kokades en myckenhet hvetebröd til en gröt. Därmed fylde de 2 kåril af den ſtorlek, at 2 karlar behöfdes at bära hvardera. Midt uti öfver detta kokade brödet var kokadt ris. Rundt omkring bräddarna var köttet lagdt, ſönderſlitit i ſmå ſtycken. Golfvet blef vårt bord. En matta af vaſs tjänte til duk, handlofven til ſked och fingrarna til gaffel och knif. Den, ſom på detta ſättet, ej vil låta nöja ſig, at bli undfägnad af Araber, tager ſig illa fram bland dem. Men håller en til godo deras välmenta ſätt, at undfägna ſina främmande; ſå tviflar jag om någon ſtörre välvilja, öpenhjärtighet och gaſtfrihet ſkal finnas hos något folk, än hos dem. Sådant har varit deras fäders ſätt, hvilkas lefvernes beſkrifningar vi hafve i den Hel. Skrift, och ſådant är det än i dag och lärer bli oförändradt til evärdeliga tider. Sedan vi hvilat öfver natten, begåfvo vi oſs i förſta dagningen på vägen til vår töreſatta ort. Efter en och en half timas väg öfver åkerfält och förbi åtſkilliga byar, kommo vi til Arabernas tält, ſom hafva ſit läger rundt omkring Pyramiderna, hvilka hafva til ſin förman en Schek, utan hvilkens goda minne ingen kan komma til Pyramiderna. Han ſkickade ſin älſta Son emot oſs til fot, at bjuda oſs vara välkomne, hvilken ock förde oſs in i et litet hus, bygt för reſande, et ſtycke från deras tält. Jag lät där gifva honom de ſkänker, hvilka jag bragt med mig, och ſedan han gifvit oſs Caffé ſtego vi på våra åſnor, at fara til det ſtället, ſom var vårt ögnemärke. Scheken kom då ſjelf ut ifrån ſit läger med ſin yngſta Son, hvilka redo hvardera på en präktig häſt, och beledſagade oſs ända til Pyramiderna. Där fick

jag

jag låra, hvad åtskillnad det är imellan en lefvande och död ideé, imellan, at se ting med egna eller med andras ögon. Jag har läst alla Resebeskrifvares berättelser om Ægyptiska Pyramiderna. Jag har sett deras ritningar, jag har hört deras lefvande beskrifningar af dem, som där varit: än mer, jag har sjelf sett dem på längre och närmare håll, sedan jag kom til Ægypten, men med alt detta visste jag icke hvad Ægyptens pyramider voro til sin utvärtes skapnad, förr än jag var dem på 20 steg når, fast mindre til den invärtes, innan jag gått dit in. Vi gingo först omkring den största och vackresta Pyramiden, at bese dess högd, bredd, form och hopsättning. Därpå gingo vi in, sedan ingången var öpnad och vi tändt up våra facklor, samt lossat några Pistoler vid ingången. Scheken med sin Son ledsagade och följde mig trogit vid sidan genom alla hvalf, gångar och kamrar. Vi gingo dit in kl. 7 och kommo ut kl. half 9. När vi kommo ut, begynte jag ensam, medan de andre togo någon förfriskning, at utantil stiga up på samma Pyramid och samla de Naturalier, jag där fant af stenar och Petrificater. Jag utvalde västra sidan och höll mig närmast til den vänstra Angelen, såsom den bästa vägen. Jag hade redan lämnat halfva Pyramiden nedan om mig, och i hvar afsättning funnit något, som var värdt upmärksamhet, då stenarne af Solen upvärmde, begynte brånna igenom Papucherna, och altså mycket mindre låto röra sig med händerna, hvilket hindrade mig at för denna gången stiga up til Pyramidens spets. Måste altså åtnöja mig med, at samla, vid dess fot, det, som hörde til dess Natural-historia. Sedan begofvo vi oss til de mindre Pyramider, om hvilka jag red och betraktade noga deras utseende (*). Jag ville åndteligen veta om stenriket var det, som här endast kunde syssosätta min nyfikenhet, och om en brånnande sand al-

deles

deles utflöt alla invånare af de andra Naturens riken från denna ort. Om jag icke sett nogare omkring mig, hade jag såkert stannat vid den tankan, och altså bifallit deras sandsaga, som i Cairo sagt mig, at jag omkring Pyramiderna skulle fåfangt söka något lefvande djur, mycket mindre någon växt. I sjelfva verket är jordmonen sådan här, at mången skulle hålla för et underverk, om något lefvande eller växande, här kunde finna sin näring och uppehälle. Dock fant jag här af båda slagen, nämligen, en enda växt, som var en Syngenesist, (*Chondrilla juncea*). Af djur såg jag den lilla *Ödlan*, (*), som jag öfveralt i Levanten sett springa i murar, löpa til mycken het i sanden. Men det, som mäst gladde mig, var et *Myrlejon*, som här hade sin egen Republique. Sådane sprungo hundradetals i sanden, på samma sätt, som Myror. Alla höllo sten, sand, rutna träbitar eller något annat imellan sin artiga tång, och skyndade sig därmed til sina hemvist, dem de gjort sig här och där i sanden. Rundt omkring såg jag en myckenhet af dessa kråkens boningar. De voro upkastade i form af små tufvor i sanden, af vid pass 2 knytnåfvars storlek, ofvantil något nedkramade. Midt uti denna plattheten var et litet hål, om en vass pipas storlek, genom hvilket de gingo ut och in. Jag angrep dem i deras förskansning, och kastade öfverända några däraf, i tanka, at få se deras inra bygnad och hushållning; men jag bedrog mig, och gjorde härmed intet annat, än förstörde deras utanverk, ifrån hvilket gick en lönggång så konstig ledd, at det var fåfångt, at söka hinna deras innersta boning. All den bygnadskonst, prakt och kostnad, som lyser i de stålta Pyramider, kan ej gifva en Naturens betraktare de höga tankar, som detta lilla djurets konst förmår åstadkomma.

Jag

Jag såg imellan Arabernas tålt och Pyramiderna, den faſeliga ſtora BILDEN, ſom år omtalt af alla Auctorer. Han var nu ſå illa medfaren, at ingen liknelſe mer ſyntes af anſigtet. Araberne, ſom efter Mahometaniſka Religion ej tåla några bilder, hafva aldeles förſtört deſs anlete, i ſå måtto, at de kaſtat ſina Lantſar på bilden, ſåſom til et mål. I ſin tid har detta varit et präktigt ſtycke, måſt dårföre, at hela bilden varit på ſtället uthuggen i et kalkbårg.

Vi begofvo oſs tilbaka til våra Arabers tålt. Jag hade ej tilförene ſett deras lefnadsſätt; ty var jag nyfiken, at dårom närvarande underrätta mig, och vil jag i kårthet lemna följande beſkrifning. Araberne ſåtta ſig tilſamman i viſſa hushåll, ſom intaga en plats, dår de ſlå up ſina tålt. Denna hop utſer en til ſin Schek eller höfdinge. Hans göromål år, at bilägga de imellan dem upkomna tviſtigheter, ſamt at föra dem an, når det gäller på at förſvara ſig. Deras hushållning år ej vidlöftig; men aldeles tilräckelig, at gifva dem en förnögd lefnad. Deras tålt, ſom merendels åro gjorde af Camel-hår, åro deras boning. Det år ſå afdelt, at Qvinkönet har ſit rum för ſig, och Manfolken ſårſkildt; emedan båda könen, efter Öſterländſka bruket, ej få alt ſtadigt lefva i et rum tilſamman, ej eller få Qvinfolken efter Mahometiſka Religionen, låta ſe ſig för andra Manfolk. Deras husgeråd år hos de välmående en matta, den de breda öfver jorden i ſit tålt, hvarpå de ſåtta en Såffa främſt i tåltet, ſom tjänar dem til bord, ſtol och ſång. De hafva några kåril, at koka ſin mat uti af koppar, och några träfat at öſa den uti, då de ſkola åta. Deras ågendom beſtår i boſkaps kreatur, Håſtar, Åſnor, Cameler, Oxar, Kor, Får och Getter, af hvilka hvart och et hushåll har ſina, utan för ſit tålt.

tålt. De hålla fördenskul en myckenhet hundar. Vid denna tiden hade Araberne all sin boskap hemma, och födde den med hackelse och torkad våpling; men Håstarna med korn. Den tid på året, då Ægypten grönskas, söka de sådana platser, där deras kreatur kunna lefva af gröna växter. Håstar äro Arabernas största ägendom. De hafva ock orsak, at sätta stort värde på dem; emedan de säkert äro de vakraste och bäste, som någon vil se i deras slägte. En Arabisk håst är smärt, har lång hals, rena ben, fint hull, är full med eld, och har et ogement qvikt språng. De mästa äro tegelbrune til färgen, en del skumlige, af hvitt och järngrått blandadt. En svart håst är hos dem aldeles sällsynt. Om de få någon af den färgen, som icke har något märke, hålla de honom för olyckelig, och göra sig af med honom. Araberne äro stålta Ryttare, inöfvade från späda åldren; de sitta fast och väl til Håst. Deras sadel är nästan gjord på samma sätt som våra; men den efterста bommen är så hög, at han skyler mer än halfva ryggen på Ryttaren. Stegbyglorna äro på Turkiska sättet af en plåt, som skyler hela foten. De hafva aldrig någon buk-gjord, utan Sadelen ligger lös på håsten, hvilket gör konsten, at rida och at stiga til håst, så mycket större. Man ser Arabiska ynglingar, som midt under håstens fulla språng, resa sig up, stå raka i sadelen och hålla fullkomlig jämnvigt, kasta sin lants, vända sig fram och tilbaka; man ser ock dem, som i samma fulla språng, kasta sig om, och stå på hufvudet i Sadelen. Deras *kläder* äro ej mycket konstige. Öfver kroppen hafva de et stycke hvitt ylletyg, af hvilket skräddaren ej har någon förtjänst. De kasta det några slag up och ned ifrån fötterna öfver axlarna, således at händerna altid äro frie. De bruka ock lintyg. Desse, hos hvilka jag var, hade på fötterna röda Gampacher

cher och omkring hufvudet en Turband. Deras gevår är en lants, merendels af 6 alnars långd, med en ſpets på ena ändan, den de bruka i ſtrid, och då de göra någon lång ritt. En ſtridshammare fäſtad vid en käpp af 1½ alns långd, ſamt en liten kantig aflång järnklubba, fäſtad vid en dylik käpp, åro deras vapen, ſom de dageligen föra med ſig. De bruka inga Skjut-gevår, ej eller Sablar eller Knifvar.

Araberne åro af medelmåttig långd, köttfulle; men ej fete, hafva ſtarka muſklar och ſträf hud. Deras hy är ſvartbrun, och ſedan de åro gifte, låta de växa ſit ſkägg, hvilket alle hafva ſvart.

Med den Nymåne, ſom den 22 Julii kl. 7 för middagen gick in, börjades den tid, då alle, ſom åro Mahometanſka Religionen tilgifne, vända up och ned på Naturens ordning, i ſå måtto, at de göra natten til dag, och dagen til natt, hvilken tid utgör deras bekanta *Ramazan* eller *Ramadam*, och varar i 30 dagar, eller hela månadens omlopp. Under hela denna tid athåller hvar och en Muſelman ſig ifrån mat, dricka, Tobak och Caffé. Med et ord: ingen kan vid ſträff tilgörande taga til lifs en droppa vatten, ifrån Solenes upgång til hännes nedergång; men ſå ſnart Soſen är nedgången, börja de på at äta, dricka, göra ſig glada, intil deſs upgång. Alla Minarets eller torn på deras Moſquér, åro denna tiden prydde med brinnande lampor, hela nätterna igenom, ſåſom ock de förnämſta gator. Jag ſteg i afton klåckan 7. uppå en altan, at ſe Cairos oräkneliga Minerets illuminerade, hvilket var et tämmeligen vackert ſpectakel.

I Cairo hölts en högtid den 27, hvartil Naturen gifvit denna ſtad allena rått; och dårföre ingen an-

norſtådes i verlden kan firas. Det var i dag den tid, då vatnet ſläptes in i ſtaden utur Nil-ſtrömmen, och altſå gjordes en början til Ægyptens fruktbarhet för näſtkommande år. Nu ſom landets lycka eller olycka framter ſig på denna dagen, i anſeende til vatnets ymnoghet; ſå är den med ſkäl den högtideligaſte de hafva i hela året. Nilen ſtår hel och hållen under människors ſtyrelſe. Han öfverflödar landet; men härſkar icke efter ſin egen vilja. Han ledes, dämpas och ſtyres efter landets behof med förſigtighet, och omtanka. Endaſt kan ingen människlig konſt bidraga til deſs förökelſe. Detta är Naturens verk. När Nilen begynner växa, upkaſtas en dam af jord vid öpningen, af den graf, ſom för lång tid tilbaka af Kejſer TRAJANUS är gjord från floden, och går genom ſtaden, ſom fordom ſlutat ſig i Hafvet vid Roſette, ſedan den vatnat hela landet, där han lupit fram. När vatnet ſtigit til en tilräckelig högd, hvilket ſes i den namnkunnoga Nilometren, öpnas denna dam (Caliz) och grafven fylles med vatten, ſom ſedan efter hand ökes, och ledes genom Canaler öfver hela landet. Den dagen, ſom detta ſker, är högtidelig, hvilken jag nu ſåg firas. Högtideligheterne voro icke detta året ſå anſenliga, ſom de förra, af orſak, at Turkarne begynt ſin Ramadan, då all ting är tyſt och andäktigt. Ordenteligen förrättas Acten på följande ſätt: Pachan i Cairo, beledſagad af et detachement Janiſarer 1000:de man, eller flera, ſamt ſin Kiaja, och flera Officerare, beger ſig kl. 7 om morgonen til häſt til dammen, där han ſtiger in i en Tchioſsk (en öppen ſommar-bygning) och ger befallning, at de, ſom böra öpna dammen, hålla ſig färdige. Denna hedren, at förrätta öpningen är delt imellan Turkar, Copter och Judar, ſå at den tilkommer dem hvart ſit år. När alt är färdigt til öpning, kaſtar Pachan med egen hand en järn-

ſpa-

ſpada i dammen. Så ſnart han det gjort, håfves den omkull af dem, ſom dårtil åro förordnade, under et himmels högt rop af frögde-betygelſer, utaf en oräknelig myckenhet folk, af den nedrigaſte hopen.

Turkiſke Kejſaren hade ſkickat en ny Pacha til Ægypten, hvilket nåſtan ſker hvart år. Ali Paſcha, ſom för 6 månader ſedan, var ſtor-Vizir, var den, ſom för denna gång blifvit dårtil utſedd. Han kom den 16 Aug. om aftonen til Bulack, efter 10 dagars reſa på Nilen. Han hade drögt ſå länge på en kårt väg; emedan deſſe Fartyg, gå hvarken för ſegel eller åror, utan dragas med tog af en myckenhet folk, ſom gå på faſta landet. Vid en Pachas ankomſt göra Cairos Råds-Herrar (Beyer) och andre befäl-hafvare, anſtåndiga anſtalter til deſs emottagande. Deſſe voro de, ſom jag red ut med, at beſe proceſſion, tillika med Ängelſka Conſulen Herr Borton. När vi farit genom ſtaden och Bulak, ſtego vi af, och följde ſtranden längs efter til fots. Vi hade då Nilen på vänſtra handen, ſom nu var ſtigen til en tämmelig högd: ſtilla och behagelig at åſkåda, och på den vänſtra, Beyernas och de öfriga ſtoras prågtiga tålt, framför hvart och et, en vacker illumination af lampor i åtſkilliga figurer, på ſnören uphängde. Nilen och deſſa ljus bidrogo til hvars annars prydnad, och båda två gofvo ſina åſkådare nöje. Jag gick in i en ung Beys tålt, hvilkens ſal var af den ſtorlek, at 200 perſoner dår kunde hafva rum, öfver alt innantil beklådt med ſkönt Drap d'or, med ſåffor af ſamma tyg, och ſköna Indianiſka Tapeter uppå marken. En pragt, ſom båttre anſtår en Prins, ån en perſon, ſom för några år ſedan varit köpt för 50 a 60 Piaſter, hvars upkomſt varit, at ſtå på knå, och ſkånka uti Caffé, och at tånda på tobakspipan åt en, ſom tilförene ſtigit ſamma ſteg til årans ſtol.

Sådan år de Ægyptiſka Regenters upkomſt. Pachan hade lagt til land med ſina fartyg vid andra ſtranden, gent emot tålten, dår han blef i ſit fartyg öfver natten. Om morgonen därpå ſatt han öfver floden, och blef emottagen, af alla Beyerne på ſtranden, med mycken pragt. Han ſteg til håſt, och de beledſagade honom til fots in i et hus, ſom var ſtrax vid ſtranden, dår Pachan ordenteligen blifver i några dagar, innan han håller ſit intog i ſtaden. Den har en galen inbillning om Turkarna, ſom håller dem för grofva, ohöfliga, och okunniga om alt, ſom vi kalla belefvenhet. Den felas icke ibland dem. Jag ſåg åfven vid detta tilfället, ſom jag ofta gjort tilförene, berömliga prof däraf. Vi blefvo inkallade i åtſkilliga tålt til dem, ſom icke kände oſs, hvilka med all höflighet undfägnade oſs.

MEC-

MECCA-CARAVANS Beſkrifning från CAIRO.

Caravans affärd från Cairo til Mecca ſker, hvart år, vid denna tiden. *Beyens* uttog utur ſtaden, år en ibland de märkvärdigaſte Ceremonier, man ſer i Öſterlanden, hvilken jag den 10 Sept. hade tilfälle at åſkåda. Den begyntes kl. 8 för middagen, och gick ifrån en plats nedanför Slottet, dår alle förſamlades, ſom ſkulle gå til den plats utom ſtaden, dår Caravan har ſit läger. Ordningen vid detta uttog var följande: 1). En hop ledige *Cameler* ſadlade. 2). Sex *Fältſtycken* drogos af häſtar på Lavetter. 3). Sex *Port-Chaiſer* (Tartaravan) hopſatte af präktiga Sidentygs gardiner, ſom ſkylte en Såffa, hvar och en buren emellan 2:ne *Cameler* efter hvarandra. De åro endaſt för Beyen, och de förnämſta Officerare af Caravan, under reſan. Alla de andre höge och låge, måſte rida på Cameler. 4). Vid paſs 40 *Cameler* med lifs-och åfven ſå många med *Krigs-förråd.* 5). En hop Cameler laſtade med *vatten* i läder-ſäckar, til hvilkas underhåll anſenliga teſtamenten åro gjorde af de fordna Saraſeniſka Sultaner i Ægypten, ſom ännu vid magt hålles. 6). *Sjuk-fångar*, burne af Cameler på ryggen, en på hvardera ſidan. 7). *Fältmuſik* af trummor, Pukor och Skallmåjor. 8). En hop *Cameler* med toma ſadlar utan ordning, efter hvilka följde en hop Scheker. 9). Sex ſt. ſköna *Handhäſtar*, präktigt ſadlade, utur Turkiſka Kejſarens ſtall, ſom han låter underhålla i Cairo, at tjåna vid ſtora Ceremonie-dagar. 10). Pachans förnämſta ſnöping (*Kiſlar Aga*) med ſina ſlafvar, öfver 20, til häſt. 11). En hop lediga *Cameler.* 12). En hop andre rikt ſadlade ſköna *Handhäſtar.* 13). Turkiſka Kejſarens *Commiſ-*

farius (Vikil), den han håller i Cairo för enskylta göromål; Til exempel: at köpa up Slafvar och Slafvinnor, Håstar, Jouveler, curiositeter. m. m. 14). En hop ledige *Cameler* prydde och väl utsmyckade med Strutsfjädrar på hufvudet, med vackra hälsband fullsatte med snäckor och pärlor. Svarta Slafvar redo på några af dem. 15). En hop *Scheker* til fots. 16). Officerarnes *Handhåstar*. 17). Den *Officeraren*, som har inseende öfver vatnet på resan, hvilken är en af de anseenligaste, med sina slafvar i Cuiras. 18). Två par *pukor*: en stor och en liten tilsamman. 19). En hop ledige *Cameler* vid pass 60; 20). En tropp *Pelegrimer* til fot, hvilken slöts med några Scheker. 21). En tropp Cameler lastade med *vatten*. 22). Två par *Pukor*, följde af en hop Cameler, väl utsirade i 3 troppar, imellan hvar och en et par Pukor. 23). Tvånne *vägvisare*, som redo på Cameler; desse voro gamle män; hvardera hade en röd fana i handen, sirad med gröna Arabiska bokståfver. 24). En *Cadi*, som är ibland de förnämsta Officerare af Caravan, och har at göra med de saker, som angå Religion och råttegång på resan, följd af en myckenhet fanor af åtskilliga färgor, på hvilka följde en hop gröna fanor, som buros af Scheker. 25). Turkiska *Rytteriet* (Spahi) i samma ordning, som vid Pachans intog, endast med den åtskilnad, at hvar tropp var sluten med en hop Officerares slafvar, som redo på Cameler, hvilka hade kappor, vid somliga troppar svarta, vid andra hvita, och en hop ledige Cameler med präktiga sadlar, och sammets täcken öfverhölgde. 26. De *Janisarer* til fot, som egenteligen äro ämnade at beledsaga Caravan på hela resan, 400 til antalet. 27). Beyens tvånne *svantsar*, och 2:ne *fanor*. 28). Beyens *Secreterare* följd af några Janisar-Officerare. 29). *Agan* för Janisarerne och Azaberne i Ceremonie-drägt, beledsagade af sina Slafvar och vanliga

liga vakt. 30). Alla *Beyerne* i Ceremonie-kläder med ſina Officerare och Hofſtat. 31). *Azabernes* Corps, med ſina Officerare i ſamma ordning, ſom tilförene, med en hop fotfolk (Cuiraſs), ſom voro beväpnade med forna tiders gevår. 32). *Janiſarernas* Corps med deras Officerare, börjad med en hop unga Slafvar til fot. 33. Några Officerare af Pachans Hof-ſtat och deſs *Thauſer* i Ceremonie-myſſor, och hvita kläder. 34). *Beyen* ſjelf, ſom år anförare af Caravan följd af ſju Kihaja, och ſina Slafvar Cuiraſſer. På högra ſidan om honom, fördes en grön fana, hvilken är den, ſom Pachan i Turkiſka Kejſarens namn öfverlåmnar honom, at helgas med det, at han låter hånne röra vid Mahomets graf, hvilken han år förpliktad vid ſit lif, at föra helbregda fram och tilbaka, och ſom ſedan öfverſtyres til Conſtantinopel, ſamt tjenar til en mågtig upmuntring för alla trogne Muſſel-mån, at otörſkråkte följa den ſamma emot ſina fiender. Han var en 70 års man, rik och af mycket anſeende, ſom hade nu fjerde gången på rad denna vigtiga och anſeenliga förrättning, at vara anförare vid en färd, ſom af Turkarna år af ſå ſtort värde. 35). Beyens *Skattmåſtare*, och flere Officerare af deſs Hof-ſtat. 36). Deſs *Muſik*, nog talrik af pukor, trumpeter och Skalmejor, ſlöts med 10 ſt. trummor, alla på Cameler. 37). Sedan ſåg jag ej annat, ån en oråknelig hop *Scheker* (religionens föreſtåndare) indelte i ſina troppar, och nåſtan vid hvar tropp Dervicher, ſom åro nåſtan det ſamma bland Turkarna, ſom Munkar bland de Påfviſka, alla til fots, alla buro ſmå fanor af olika färg vid hvar tropp, ſomlige gröna, andre gula, andre röda, och andre hvita och röda med flera. En tropp bar i ſtållet för fanor långa rör, at dem ſom växa vid Nilen, hvilka lades vara de, ſom hade at göra med fiſkeriet i Nilen. De uptog, ſom detta folket hade för ſig, under ſin marche, voro

orå-

oråknelige, och alle löjelige, samt gofvo dem mer anseende af folk, som mist sit förstånd, än af förnuftiga människor. Alla skriade med hög röst, men utan ringaste Symphonie, Mahometaners vanliga trosbekännelse. Alla slängde ståndigt hufvudet fram och tilbaka. De måtte antingen hafva starkare hufvud än annat folk, eller en otrolig öfning, at kunna så länge fortfara med denna rörelse, utan at bli angripne af svimningar. Vid hvar och en tropp voro några, som hade utspökat sig på åtskilligt sätt. De måste halfnakne, andre merendels tiltygade så, at det var ingen ting bland dem, som syntes artigt at åskåda, utan tvärtom mera ohyggeligt, och tokugt. 38). Slutet af hela Cavalcaden, gjorde Camelen, som bar den *pavillon*, under hvilken tapeterne föras, som Turkiska Kejsaren årligen skickar til Mecca, at med dem klåda den prågtiga Mosquén, i hvilken Mahomets graf år. Camelen var på det ståteligaste utstofferad med fjäderbuskar, band, galloner, glaspårlor m. m. och förde sig så, at han gjorde heder för sin syssla. Den Pavillon, som han bar, var bygd i Pyramid, vid pass 3 alnar hög, öfverdragen med gröna Silfver- och Guldbokståfver på borderade sidentygs-täcken. Dårunder borde de omtalte Tapeter föras, men de voro dår ej närvarande, utan fördes inpackade på andra Cameler, så at denna hade endast hedern, utan at bära bördan. Et djur, som härtil blifvit utvaldt, kan verkeligen sägas bland sina vederlikar af ödet fått en lyckelig lott. Sedan det gjordt denna resan, blir det hållet på stall i hela sin lifstid, med en viss tillagen ränta til sit underhåll, uppassas af flere dertil förordnade personer med mycken sorgfällighet samt frikallas från alt arbete. Tapeterne, som skickas til Mecca förfärdigas i Cairo af Copter, som dårtil hafva vissa rum i slottet. De åro af et svart tyg, enkom dårtil väfne och sedan borderade med Gyllene bokståfver.

De

De ömsas hwart år, och de som föras dit det ena året, hämtas det andra tilbaka, delas då i åtskilliga stycken, af hvilka de måste skickas til Turkiska Kejsaren, som deraf ger til någon Mosquée et dörtäcke eller åt någon af sina största gunstlingar, såsom en dyrbar skänk. Caravan-Beyen behåller en del af dessa deras egendomar för sig, och ger något stycke åt de förnämsta Officerare. Då Camelen gick förbi var artigt at se med hvad häftighet den menige hopen stormade intil den samma, på det at hvar måtte få röra vid den omtalta Pavillon, såsom en för dem helig sak. De, som icke kunde komma så nära, at de kunde röra dervid med händerna, kastade sina näsdukar eller skärp på den samma, at åtminstone åga något, som kommit vid deras helgedom. Jag frägade min följeslagare, som kände landets bruk, om icke några vidskepelser begingos med det, som de så lätit röra vid. Men de nekade det och sade, at de endast gömde det til en åminnelse, at de sett en sak, som de hade så stor vördnad före, at ingen kan vara större och hvilken de ej altid kunna se. Några resebeskrifningar säga, at under denna Pavillen föres Alcoran; men jag vet icke hvar de tagit denna berättelse. Jag har frågat dem, som noga haft sig det bekant, bland Turkarna; men alle hava svarat mig, at där ej är någon Coran. Turkiske Kejsaren består af sina inkomster i Ægypten 20000 Ducater, a 110 Med. åt Beyen til de omkostningar, han bör göra vid Caravans anförande. En Bey, som gör resan allenast en gång vinner dervid ingen ting, utan torde snarare tappa, i anseende til det myckna och kostbara resetyg, som han måste skaffa sig, och de skänker, som han är förbunden, at lämna til Arabiska Höfvitsmännerna, öfver hvilkas land han far, på det de måge lämna honom vägen fri, hvilket han har stundom svårt vid at med skänker uträtta. Sedan Beyen tör Caravanen med

ſitt följe på detta ſått togat genom ſtaden, ſlår han låger en halt dagsreſa utom ſtaden på en ſtor plan, dår han väntar i 8 dagar. På hvilken tid alla de förſamla ſig, ſom antingen för andakt eller köpenſkap ſkul vilja ſamma gång göra ſin reſa til Mecca. Det ſades, at Caravan kunde detta år komma at beſtå til det minſta af 40000 ſjälar af båda könen. En hop qvinfolk år ock hvart år ibland dem, ſom företaga denna reſan. Deſſe delas i tvänne hopar, den ena utgör dem, ſom komma ifrån hela Africaniſka kuſten ända ifrån Tetuan och Marocco, til de tre Barbar Republiquerna. Denna utgör vid paſs 10000 man, hvilka vid bårtreſan ſluta Caravan; men gå förut vid hemreſan. Den, ſom vil tänka efter hvad väg detta folket gör, at komma från ytterſta kuſten af Africa, väſter ut, ända til Arabien, och genom hvad länder de måſte reſa, då de komma landvägen, ſom icke åro annat, än obebodde ödemarker, af brännande ſand, han lårer finna, at knapt något annat, än en obegripelig Religions-ifver kan vara i ſtånd, at förmå et folk til en dylik reſas företagande. Den andra hopen beſtår af Turkar, från alla de orter, ſom åro under Sultans välde, Syrien undantagit, och de, ſom gränſa åt Perſien, ifrån hvilka en annan Caravan ſamlar ſig i Damas, ſom möter denna på en viſs ort i vägen der de förenas. Turkarne drifva en anſenlig handel på denna reſan. Alle reſa ej för andakt ſkul, ſom befinna ſig i detta ſällſkapet. Det år en anſenlig del af dem, ſom gör reſan för vinſt. De uphandla i Cairo af Frankerna och föra öfver til Arabien, kläden, Cochenille, Specerier, Bly, Mäſſing, glaspårlor til Radband med mera, och det, ſom förſt bordt nämnas, en oräknelig myckenhet Spanſka Sevelianer och Tyſka Kejſerliga Riksdaler. Sedan föra de tilbaka Coffé, Opobalſam, Myrrha, Olibanum, Zedoaria med fiera drogver, Porcellainer från Indien, fina bom-

uls-

uls-tyger, Turbanter, Indianiſka Siden, och gyllende tyger, m. m. Af deſſa handlande kan Beyen göra ſig anſenlig vinſt. Tiden är, nämligen, altid viſs, huru länge Caravan bör vara på reſan, och huru länge de böra viſtas i Mecca. Om nu de handlande ej kunna afgöra ſina ſaker på den utſatte tiden, ſom är ganſka kårt, ſå begära de upſkof af Beyen för några dagar, hvilken tilſtådjer dem det, med vilkor, at de ſkola betala en viſs ſumma om dagen, hvilket de gerna göra; emedan deras vinſt fullkomligen tillåter det.

RE-

RESAN från CAIRO til MUMIERNAS Grafvar.

Nu var en beqvämlig tid, at beſe de *förnäs Ægyptiers graffſtällen*, där deras Balſamerade Qvinfolks kroppar ännu finnas, under namn af Mumier, då man kunde göra Reſan med båt öfver ſjelfva landet, ſom ſtod under vatten. Jag gaf mig den 16 på reſan, beledſagad af Herr ROBOLY, en Franſk Drogue-man i Alexandria, och tvänne Janiſarer, ſamt 2:ne Franſka Köpmän. Vi kommo vid aftonen til gamla Cairo, där vi togo Hårbärge hos Syriſka Köpmän från Damas. Medan vi väntade på vår aftonmåltid, låto vi komma til oſs en af landets Muſicanter, ſom var en Coptiſk Chriſten, at fördrifva tiden med, til at athöra hans art af Muſik. Hans Inſtrument var allmänt i Ægypten, och på många andra ſtällen i Öſterländerna, utan tvifvel et af de aldraäldſta, ſom efter all ſannolikhet varit et af Davids ſtrångaſpel. Landets Chriſtne, åfven de Franſke, ſom här handla, kalla det Pſalterium. Det är i form af en ſned triangel, ſå ſtort, at det beqvämligen kan ligga på knän, då en ſpelar, hopſatt af 2:ne botnar, 2 tum ifrån hvarandra, med vid paſs 20 tarmſträngar af olika tjoklek. Den, ſom ſpelar, har ſmå tangenter, på fingren, dem han täfter innom en ring vid ytterſta leden. Vår Muſikant ſång, med det ſamma han ſpelte, upbyggeliga Arabiſka viſor om *GUDS Förſyn*, om *förnöjſamt ſinne* m. m. Hvilket gaf en tämmelig vacker förnöjelſe. Det var icke ſvårt, at föreſtälla ſig, at detta enfaldiga dock artiga ſått varit det, på hvilket Davids viſor blifvit ſungne och ſpelte.

Den

Den 17. ſtego vi vid Solenes upgång om bord, på et af Nilens fartyg, ſedan vi ökat vårt ſällſkap med våra vårdar. Vi ſtålte vår fart förſt til de ſtora Pyramiderna, dem jag ånnu en gång hade luſt at ſe, ſå väl för deras märkvärdighet, ſom väl år vårdt flera reſor, når en år i Ægypten, ſom aldramåſt för det nöje, jag hade nu, at komma ända til deras fot öfver vatnet, ſamma väg, ſom jag för 2 månader ſedan ridit til lands. Denna farten år den behageligaſte någon månniſka kan föreſtålla ſig, vid denna tiden i Ægypten. En ſeglar i 2 til 4 fots vatten, och de ſtållen, ſom vatnet ej ånnu hunnit at öfverflöda eller dår det begynt redan at aftaga, viſa ſig i en hårlig prydnad af gröda, en ſtor del beſådde med *Turkiſkt hvete* (Zea Mays), andra med *Lucerne*, hvilka dock ånnu voro få; emedan detta ſenare ej allmånt ſås, för ån vatnet år aldeles aflupit. *Foglar* uppehålla ſig hår, på de vattufria platſer, til oräknelig myckenhet af åtſkilliga ſlag. Jag blef nu i ſynnerhet varſe (*Corvus Cornix. Fn. ſuec.* 71. *Tringa Hypoleucos Fn.* 147.) ſom nyſs voro ankomne, en *Charadius*, ſtor ſom en dufva, den jag beſkref; (*Alauda arvenſis Fn. ſuec.* 190). *Ardea Virgo* temporibus criſtatis. *Ardea orientalis*, den jag beſkrifvit i Smirna. *Pelicanus Onocratalus*, hvilka flögo i ſtora ſkockar förbi; emedan det var deras flyttningstid, då han beger ſig ifrån ſit ſommar-hemviſt, ſom han har omkring ſvarta Hafvet, och vid Grækiſka Kuſterna, hit åt de Södra orter. Alla deſſe rörde min upmärkſamhet; men ingen ſå mycket, ſom *Ardea Ibis* alba pedibus nigris, hvarföre jag fant honom måſt märkvärdig, var deſs otroliga myckenhet, ſom ſkylde öfver hela marken. Den, ſom har någon inſigt i Naturſens hushållning, har ej ſvårt at finna, hvarföre Skaparen förordnat denna fogel, at i ſådan myckenhet infinna ſig på Ægyptens ſumpiga fält vid denna tid. Han finner, nämligen

på

på dem ſin tjänliga näring, och ſin bäſta föda, af den myckenhet ſmå *grodor*, ſom öfverhölja landet, ſå ſnart vattnet aflupit, och ſom hålla ſig under vatnet, och där förökas i flödningstiden. Med det, at foglen förſer ſig med tjanligt uppehälle, gör han ofelbart en anſenlig tjänſt åt landet, ſom befrias ifrån en otalig ohyra, hvilken, om den ſkulle blifva qvar och rutna, ſkulle ſäkert åſtadkomma en dödelig ſtank både för människor och djur. Denne fogel flytter ej utur Ægypten. Jag har ſett honom hela den tid, landet varit torrt, på fälten; dock aldrig til ſådan myckenhet, ſom nu på viſſa ſtällen, hvilket kommer däraf, at tilförene har han kunnat utſprida ſig kring hela landet; men varder nödſakad, då vatnet kommer, at draga ſig tilſamman på torra platſer. Den tid, ſom Grodorne icke åro i ſådan myckenhet, lefver han af ſmå Gråshoppor, och andra Inſecter, hvilka aldrig felas på Ægyptens heta fält, och otvifvelaktigt ſkulle vara i ſtörre myckenhet, om de ej hade denna ſin fiende, ſom ſpåkte ſig. Jag har ſkutit honom i båda årstiderna, men funnit en anſenlig åtſkilnad i deſs fetma förra gången och nu, hvilket ger tilkänna, at han vid denna tiden finner mycken tjänligare och ömnogare föda. Bellonii och andras mörka berättelſer om foglar, ſom komma til Ægypten, efter flödningstiden bör läſas. Vid middagen kommo vi til de ſtora PYRAMIDERNA. De af mina följeſlagare, ſom ej hade ſett den ſtörſtas bygnad innantil, gingo in, och jag nyttjade tilfället at ſöka naturalier. Jag fant inga andra, än dem jag ſett förra gången, förutan en vacker ſvart *Jaſpis* (*), ſom låter arbeta ſig och tager en vacker glants. Den beſynnerliga *Råttan* (*Mus Jaculus*) ſom Ægyptierne kalla *Gerbua*, ſom jag tilförene (*Act. Upſ.* 1750. *p.* 17) beſkrifvit (*) och den lilla ſmala *ödlan*, ſom jag förſta gången här ſåg *Lacerta ægyptiaca* (*) hvilken de gam-

gamle Ægyptier hedradt med deſs bilds ingrafning i en *Hyacint*, den jag åger. Mitt upſåt, at klifva up til toppen af Pyramiden, hvilket hettan förſta gången hindrade, ville jag denna gången fullfölja; men det var likſom ödet velat, at vådret ſkulle altid hindra mig, at komma längre, än til hälften af denna högd. Då jag var midt på Pyramiden kom ſådant blåsväder, at både jag och min dräng voro glade, at vi voro på et ſtälle af Pyramiden, der vi kunde lägga oſs ned imellan affåttningarna, til deſs det' var öfvergångit, hvilket välde, at jag tykte det vara för mycket vågadt, at ſtiga högre, där jag til åfventyrs vid en dylik händelſe ej funnit ſamma undanflykt. Vi fortſatte vår reſa, hvilken genom vår ſkeppares oförſigtighet ej var aldeles ſå behagelig, ſom tilförene. Han förde oſs på ſådana ſtällen, där vattnet ej var tilräckeligen djupt, ſå at vår båt ſtannade i gyttjan. Här var ej ſå farligt, at grunda, ſom för *Öland* eller *Yarmouth*. Nilens ſtrömkarlar viſſte et behändigt ſätt, at hjelpa ſig fram i vattnet. De gingo 6 ſtycken på hvardera ſidan om båten, ſatte axlarna under relingen och ſå godt ſom buro honom hel och hållen, i hvilken vi voro öfver 20 perſoner med en myckenhet Pagage. På det ſättet fingo vi igen vår nöjſamma ſegelfart. Om aftonen kommo vi fram til Abuſir, en by vid hvilken är en af de gropar, genom hvilka man ſtiger ned i Mumiernas grafvar. Vi voro ej förr framkomne, än hela ſtranden var fyld med folk, unga och gamla, qvinnor och barn kommo utur byen, at ſe och ſpörja hvad vi ville. Bönder äro alleſtädes nyfikne och underſamme, då de ſe främmande folk, och de Ægyptier äro deſsutan åfven miſſtänkfulle. Åldermannen Schék eller Belled i byen, kom om bord, beledſagad af 2:ne grannar, beväpnade med Sablar och Piſtoler, hvilka ſågo ut, ſom oförſkräkte Araber. De underrättade ſig om vårt ärende,

och

och låto för penningar föra til oss får, at deraf tilreda vår aftonmåltid. Den gamle gick straxt ifrån oss och lemnade hos oss sina medbröder. Knapt var han kommen i land, förr än han vinkade åt våra Janisarer, at den som efter honom blef qvar på stranden af byens folk, hade de lof, at skjuta på, hvilket Poikarne som utgjorde största antalet af våra åskådare, togo för rent alfvare och begofvo sig hvar och en til sit. Bönderne spisade med oss ganska måtteligen och förnuftigt. Min Drogue-man frågade den ena, som var en stor och rasker karl, hvarföre han åt så litet? Det är en tok, svarade han, som äter mer, än naturen fordrar och har sedan ondt deraf. Et fel, för hvilket ingen i våra belefvade Europiska länder, vil sättas i dårhus. Våra gäster budo oss god natt, och vi hvilade öfver natten i vårt fartyg, där vi mådde bättre, än om vi tagit in en at böndernas eländiga stugor.

En härlig morgonronna lyste oss den 18 i ögonen, då Abusirs ålderman skickade oss til frukost en kaka af mjöl, honung, smör och vatten. Smakens godhet öktes af det enfaldiga och välmenta upsåt, i hvilket vi visste, at den var gifven. Den största dygd Ægyptierne och Araberne hafva qvar af dem, som funnos bland deras förfäder, är *gästfrihet*. Det vore et stort fel hos dem för en husfader, at låta en främmande gå bårt, utan at med något hafva fägnat honom. Den, som är hungrig och ser dem äta, kan med trygghet sätta sig ned, och taga för sig af det de hafva, utan at frukta, det någon tager det illa up. En frihet, som de äfven äfstunda tilbaka, så väl hos sina vederlikar, som andra. Vi gingo til fots til gropen åt Mumierna. På andra sidan om byen, mötte oss en lund af *Acacia* ægyptiaca, hvilken här i torra sanden ej hunnit längre, än til buskar, där den eljest i

god

god jord växer til ſtora trån. Den hade ännu ſina blommor qvar, och bar tillika både mogen och omogen frukt. Vi råkade på *Harar* (*Lepus Fn.* 19.) omkring denna lund i ſådan myckenhet, at vi utan hund, och utan, at anſtålla någon ordentelig jagt, vid deras förbiſpringande, däraf nedlade några ſtycken, hvilket gaf anledning åt min Drogueman, at efter vår hemkomſt til Cairo göra en reſa til ſamma ſtälle, endaſt at jaga, då han innom 2 dagar fick ſkjuta öfver 20 ſtycken. Araberne och Ægyptiſke Bönderne åro de endaſte, ſom lämna detta djuret i fred, ſom eljeſt år förfölgt öfver hela verlden. Herr BARTON, Angelſk Conſul i Cairo, berättade, at Herr Cancellie-Rådet CARLESON, under ſit viſtande i Ægypten, på ſamma ſtälle ſkjutit den förſta haren, ſom af Frankerna, hvilka länge varit i Cairo, blifvit ſedd. Förr den tiden hade föga varit i Cairo bekant, at detta djur funnits i Ægypten, åtminſtone icke för Europeerna, och än mindre för ſtadſens inbyggare, ſom hvarken åro ålſkare af deſs kött, eller af en ſådan ſlags jagt. På en liten ö ut med detta ſtället, hafva de Franſke i Roſette planterat Harar för ſit nöje ſkul, hvilka, ſom mig ſades, märkeligen ökat ſig. *Gazeller* (*Capra Cervicapra Linn. Syſt. nat.* 7.) felas ej eller på denna negden. Vi ſågo deras färſka ſpår i den fina ſanden, ſom här täkte marken öfver alt, ja, ſå tydeligen, ſom vi plåge kunna ſkönja åtſkilliga djurs i friſk ſpår-ſnö i Sverige. Om vi haft det ſom fordras til deras jagt, nämligen goda långſtrakta böſſor, en god fullkomlig Arabiſk Håſt, och en väl inrättad vint-hund, eller Falk, hade vi här kunnat göra en jagt, ſom i Europa ſkulle vara Konglig, med hvilken de förnäme Araber ofta förluſta ſig. De nedlägga Gazeller i ſprånget med ſin lants, och icke med eldgevär. Vi kommo åndteligen til gropen, ſom är et litet ſtyckeſkott från Abuſirs by, på en ſand-hed och

liknar fullkommeligen våra varggropar. Vi ſtego ned med ſtörſta fara och beſvärlighet på en repſtega, den vi fördt med oſs ifrån Cairo. Vid botnen af gropen, på den ſidan, ſom vette åt ödemarken, hade vi då för oſs ingången til de ſå namnkunnoga MUMIERNAS GRÄFVAR. Detta kalkbårg, hvilket jag menar vara hela Ægyptens grundval, har med obegripelig möda blifvit utgrafvit, at i det ſamma förvara de dödas aſka och kroppar. Det förſta vi ſåge vid ingången, var en oräknelig hop coniſka lerkåril, $1\frac{1}{4}$ fot långa, och en ſpann vid ſin baſis i Diameter. De åro af grof lera, brände efter Krukomakare-konſt, utan glaſering. Deras öpning år, vid ſtora ändan, täckt med et lock af ſamma arbete, något litet kupigt, och år tilkliſtrat med bruk. När deſſe kåril öpnas, finnes i dem, ſom åro väl bevarade, et ſtycke medelgroft gleſt linne, konſtigt ſvept i många hvarf, tilbundit med otvinnadt lingarn, ſom öfverveklas från ofvan til nedan, den ena ändan ſnedt öfver den andra. Innom detta linne förvaras en hop ſvartgrå aſka, blandad ſtundom med näbb eller ben, af en fogel. Denna aſka omſvept med ſit linne, utgör ſamma coniſka form, ſom deſs kåril, och finnes merendels tämmeligen hoppackad innom ſit täckelſe. Ofta finnes däri endaſt en klimp af aſka utan täckelſe, hvilket af tiden blifvit förtårdt. Ibland händer ock, faſt ganſka ſällan, at i en ſådan kruka finnes en fogel, bevarad til ſina fjådrar, hufvud, ben och fötter, ända in til tårgorna, ſå tydeligt, at en kan urſkilja af hvad ſlag den varit. *Storkar* (*Ardea Ibis*) och *Tranor* (*Ardea Grus*) hafva varit, ſå vida mig år ſagt, de endaſte man kunnat känna igen. Jag hade ej den lyckan, at finna någon förvarad, ehuru jag öpnade många tjog krukor. De, ſom funnit någon behållen, hafva ſagt mig, at deſs hufvud och ben varit hoplagde imellan vingarna, och ſåledes tilredt på ſamma ſätt, ſom de

af

af hvilka man sett askan. Där finnes åfven Balsamerade hundar, och insvepte i linne. Jag har sett en hos Franska Consulen i Cairo Herr LIVENCOURT, hvilken var så väl behållen, at jag af dess hår, färg och utseende, kunde finna, at samma gemena art af hundar (*Canis familiaris domesticus* Linn. S. N. a) är ännu behållen i Ægypten, som varit för några 1000:de år sedan, utan at någon af de många varieteter af detta kreatur, som vi hafve i Europa, här blifvit fortplantad. Hundarne hafva på den tiden haft bättre öde i Ægypten, än nu, då de genom en Religions artikel åro hâldne för orene, ovärdige, at komma under tak hos någon Mahometan, och dödade om de röra vid dess kläder, samt tvungne, at lefva under bar himmel, af barmhertigt folks testamenten, och allmosor, eller at söka sin näring af lyckans tillkyndelse. De hafva berättat mig, at en Fransk Jesuit SICARA, som för antiquiteter skull, rest, för några år sedan, med mycken upmärksamhet i öfra Ægypten, har funnit där en oxe på samma sätt Balsamerad, den han öfverskickat til Paris. Från de oskåliga djurens grafstållen, gingo vi längre in i dessa underjordiska gångar, til människornas. Detta sker ej utan fruktan at fara vilse om vågen, i synnerhet om en vågar sig något långt in i gången. På båda sidor om denna gång åro uthuggne nicher, i hvilka Mumierne uti sina kistor stå förvarade, stålte rätt up på sina fötter. Nichen är tilmurad, så at ingen ting kan skönjas utanpå.

Vi kommo kl. 10 för middagen tilbaka från dessa jordiska gömmor, hvilka ej så mycket behagade mig, som det öpna fältet jag fick se där omkring, hvaråt jag sökte efter Naturalier. *Insecter*, som uppehöllo sig i sand-heden, var den största frukt jag bragte af denna min färd. Jag råkade där på några, som jag

år förſåkrad, at ingen Naturaliſt förr ſett. Jag fant åfven åtſkilliga, ſom jag kände. Af de ſenare ſamlade jag 6 Species Libellulæ (*) innom en liten ſtund, och 4 *Cicadæ*, ſamt *Grylli*. Hvartil tjänar väl en vild öken fyld med en brännande ſand? Kan något lefvande där uppehålla ſig? åro deſſe ödemarker icke onyttige platſer på vårt jordklot? Så frågar den, ſom kaſtar et haſtigt öga på deſſa vilda fält. Men ſtannar han litet där qvar, och låter ej et brännande ſolbadd, eller en flygande ſand förſkräcka ſig: böjer han ſig ned, och ſkådar litet med upmärkſamhet omkring ſig; ſå ſkal han åfven i den torraſte ſandöken få et bevis af den ſanning, at Skaparen ingen ting gjort förgåfves: at ingen plats på vårt Jordklot finnes, där den ej är ämnad af Naturen til tjänligt hemviſt för någon lefvande. Efter middagen begofvo vi oſs på hemreſan, och lade til vid en liten vacker ſkog af *Acacia Ægyptiaca*, ſom hade på den ena ſidan et vidlöftigt fält planteradt med *Mays* (Turkiſkt hvete). Här fåg jag, at Acacia, ſom måſt alla löftrån, har ſin *Galla*, hvilken är mjukaktig, hvit, hopſatt af hinnor med flera rum (molliuſcula, alba, tunicata loculis plurimis). Den var nu full med ſina *larver*, hvilka frambringa utan tvifvel en *Cynips*, ſom tiden ej tillåt at få ſe. *Portulaca oleracea* var nyſs uprunnen på fuktiga ſtållen, där vatnet, ſom runnit utur åkrarna, hade ſtannat. Vi lade litet längre fram til lands vid en ſumpig ödemark, öfvervåxt med *Ononis ſpinoſa*, och full med den förr omtalta *Ardea*. Den nämnde våxten, ſom gör vår Skånſka Bonde ſå mycken olägenhet vid ſit åkerbruk, är icke mindre i Ægypten ganſka ymnog. Jag hat ſett den på flera ſtållen, ån här, intaga hela fälten. Om Ægyptierne vore angelägne om, at bruka all den jord, ſom kunde brukas, ſå ſkulle de ſåkert icke ſpara mödan, til en ſkadlig våxts utrotande; men fädernas fotſpor

ef-

eftertrådas med en helig ifver, ej mindre af dem, ån hos viſſa andra folkſlag. På ſamma fält, ſom Far och Farfar ſlåpt vatnet, ſlåpper Sonen ån i dag, och dår, ſom i deras tid varit törne och tiſtel, låmnas ånnu under ſamma börda af barn och barnabarn. De många ſtållen i Skriften, dår *Törne* nåmnes, med hvilket ord, ingen vet, hvad växt på de måſta förſtås, torde gifva våra Botanici Sacri anledning, at vid några af dem tånka på denna *Ononis ſpinoſa*, ſom til ſådan ymnoghet ej allenaſt finnes i Ægypten, utan åfven i de näſtgrånſande Aſiatiſka orter. En Mahometanſk Eremit, hade ej långt ifrån vatnet i denna ödemark ſit tilhåll vid en Dome, den de upreſt öfver en af ſina heliga. Sådane åro nog allmånne i Turkiet, aldramåſt i Ægypten. Vi fortſatte vår hemfart, och ſeglade hela natten ſamma koſa, ſom vid bårtreſan. På vågen hade jag ledighet, at beſkrifva en Ægyptiſk fogel, ſom min Janiſar ſköt ej långt från ſand-heden uti en liten Acacia-lund, den Araberne kalla *Kervan*, och ſatte et ſtort vårde på den ſamma, ſå vida de kunna lefvande förvara honom i bur. Den hörer til ordo Picarum, och år af genere Corvi, faſt deſs nåbb ej har några Setas vid baſin (*).

Vid min hemkomſt den 19, råkade jag 2:ne til Ægypten nyſs komna Europeiſka reſande af vårde, den ene var en Påviſk Prælat (Deſiderio de Caſa Baſciana) ſom hittils hade varit ſina 3 år Guardien för Påviſka Conventet i Jeruſalem, och nu var på ſin återreſa til Italien. En man af mycken förtjänſt, ſom emottog mig med all höflighet. Jag hade befordrans-bref til honom ifrån Hollåndſka Conſulen Hochepied, Jeſuiterna, och Fraſiſcanerna i Smirna; ty var tilfället mig fördelaktigt, at råka honom på ſin reſa. Han låmnade mig med mycken bevå-

genhet, i ſtället för deſſa, et annat til den ſamma, ſom kommit i hans ſtälle til berörde ſyſla. Den andre var en Commiſſarius, LAUDER, Skotte til ſit fädernesland. Den Romerſka Kejſaren, ſåſom Stor-Härtig til Toſcana, hade ſkickat honom, at på Levanten och i Indien ſkaffa ſig all nödig underråttelſe til den nya handelens upråttande, ſom ſamma Regent anlagt på Trieſte och Livorno.

Vatnet i Cairos Canal hade den 24 minſkat ſig ſå ögonſkenligen, at det kunde väl ſynas, til en half fot, på de marken de hade vid huſen, ſom åro på båda ſidor om Canalen. Denna anſenliga minſkning tildrager ſig, ſå ſnart en annan Canal är öpnad, ſom är vid paſs en dagsreſa ifrån Cairo, hvilken leder vatnet til et vidlöftigt ſtycke land imellan Cairo och Alexandria, hvilken öpning ſker vid denna tiden. I väderleken ſkedde åfven vid denna årstiden en märkelig ändring. Ifrån en hetta, ſom varit brännande, bytte han om til en vattenaktig köld, fullkomligen ſå ſtark, ſom hos oſs i September och October Månader, med en tämmelig ſtark blåſt och mulen himmel; dock utan rägn, hvilket ſenare är en ganſka ovanlig ting, at ſe i Cairo, hvareſt om det rägnar några droppar i December och November Månader, är det et ſtort under för landets invånare; men i Alexandria rägnar det ſomliga år, om höſtetiden i några hela dagar å rad. Denna haſtiga omväxling i väderleken, från vackert til en fuktig köld, är en farlig freſtelſe för helſan och en ſtor olägenhet för en reſande i Ægypten, ſom måſte noga akta ſig, at ej råka i någon ſjukdom vid denna tiden. Turkarne börja nu kläda ſig i ſina pälſar. En ſtor förſigtighet vid helſans bibehållande, är, at ömſa kläder efter årstiden. *Flugorne* begynte vid ſamma tid at ſynas i mycket ſtörre antal och mycket naſeviſare, än tilförene. Utan tvifvel

af

af orſak, at den ſtarka hettan i Sommar-månaderna, betog dem en ſtor del af ſin liflighet och tvang dem, at hålla ſig i ſina gömmor, dår de hade ſkugga; dåremot ger en kylaktig våderlek dem mera luft och frihet, at åtveralt förſöka ſin lycka. *Flyttfoglar* ankommo vid denna tid af åtſkilliga ſlag, Tranor, Pelikaner, Beckaſiner, Ficedulæ med flere.

Joſephs brunn år en af de mårkvårdigheter, ſom alla främmande i Cairo beſöka, hvilken jag ock företog mig den 29. at åſkåda. Så kallas en brunn, ſom år huggen och utgråfd i det kalkbårg, på hvilket Cairos Slott år bygt. På ſidan om deſs öpning år den bekanta och ſynvårda LABYRINTHEN, hvilken kan vara vid paſs $\frac{1}{8}$ ſvånſk mil, djup, och 2 famnar bred i fyrkant: fluttar ſtåndigt från ofvan och går på djupet, hvilket i långden ſvarar emot brunnens djuphet, och der han år aldraſmalaſt, 6 fot bred, men på ſomliga ſtållen bredare. I våggen åro på åtſkilliga ſtållen fyrkantiga hål hugne på högra handen vid ingången, genom hvilka dagen ſläppes in. Vid åndan af Labyrinthen år brunnens botten, utur hvilken vatnet uphåmtas, med det vanliga upfordrings verket i Ægypten, och ledes dårifrån til en ſtor Mosqué, och til et ſtort bad vid Pachans Palats. Vatnet ledes in i brunnen med et annat upfordringsverk, ſom ligger djupare ned ån denna brunn, och drages af oxar, ſom åro på ſidan, om den förſta brunnen, långre ned. Til denna nederſta brunnen föres vatnet genom aquæducter, från Nilen, vid gamla Cairo: et verk, ſom år en förfallen lämning af forna Ægyptiſka Regenters pragt. Det obegripeliga arbete, ſom blifvit dår nedlagt, och de otroliga koſtnader, den tidens Ægyptiſke Monarcher gjort, at i et tåmmeligen hårdt bårg, uthugga, en efter Mathematiſka reglor, vål drifven Labyrinth, af en ſå an-

ſenlig vidlöftighet, förtjänar en åſkådares upmärkſamhet, och viſar, hvad folk fordom ſtyrt i Ægypten. Bärget ar af ſamma art, ſom det, på hvilka Pyramiderne åro upförde, nämligen en hvitaktig kalkſten, upfyld med åtſkilliga ſlags ſnäckor och ſjökråk, hela och oförvandlade. *Slottet*, ſom fordom varit i godt förſvars ſtånd, år nu til ſtörſta delen förſtördt, och har endaſt några torn, af ſina gamla förſvarsverk, af hvilka et år fullkomligen förvaradt, men utan beſättning och ammunition; alt upförd af ſamma ſten, ſom jag förr nämdt, huggen i tyrkant. Vi beſågo til ſlut den förſtörda bygnad, ſom fordom varit Saraceniſka Sultanernas boning. Prägtiga Granit-Pelare öfver 2 famnar, eller vid paſs 6 alnar långa i et ſtycke, med väl arbetade hufvudſtycken (chapteaux), vakra i ſten huggna löfverk, och några dunkla lämningar af målningar med vattu-färgor, vakra nog efter den tid, de varit gjorde, af hvilka de tydeligaſte voro några Palmqviſtar, ſom här och där ſyntes bära märken af deſs anläggares prägt, och den tidens högtſtigna byggnads-konſt. Hvalfvet och pelarne i en ganſka ſtor ſal, voro ännu behållne, i hvilken ock ſyntes en myckenhet Arabiſke Inſcriptioner, med Coptiſka bokſtäfver omkring krantſen af hvalfvet. Ifrån denna ödeplats, kan näſtan hela Cairos ſtad ſynas. Så mycket jag af ögnaſigtet kunde döma, kan Cairo hafva vid paſs 4 Svänſka mil i omkrets. Utſigten år ingen ting mindre, än behagelig. Illa bygde hus med platta tak, grå, dammiga och ohyffade väggar, med en hop bland dem upſtickande Minarets (torn vid Moſquérna) en eländig Bygnads-konſt, kan icke göra den behageligare.

Grödan begynte den 12 Nov. at viſa ſig i Ægypten, ſedan vatnet til ſtörſta delen flutit af fältet. Detta år en tid, då landet kan ſes i ſin härlighet; ty re-

reſte jag til gamla Cairo, at där få tilfälle, at ſe hvad en grönſkande årstid, kunde gifva för ämnen til nyttiga anmärkningar. *Ketmia vulgaris* är en ibland de växter, ſom åtas i Ægypten, emot andra folkſlags vana. Hon var nu i full växt, och hade redan lyktat ſin blomma, då landsfolket hämtade up henne, bant henne i ſmå knippor, och förde henne til ſtaden, at ſäljas.

Ridderlige öfningar åro ej obekante bland Turkarna, et folk begifvit på krig. De regerande Turkar i Cairo, låta inöfva ſina Slafvar, ſom alle åro unge Chriſtne, köpte ſtörſta delen ifrån Circaſſien och Georgien, i de ſlags öfningar, ſom hos dem åro ſmakelige. Deſſe åro, at väl kunna rida en häſt efter deras ſätt, at ſkjuta viſt til fot, men aldramäſt til häſt. Detta ſenare torde vara det, ſom mäſt förtjänar deras upmärkſamhet, ſom förſtå alla brukeliga ſätt, at handtera gevär. De tända an ſin böſſa med lunta, hålla böſſan mot låret med en hand, och betſelet, ſamt luntan i den andra. De tända på, då häſten är i fullt ſprång, och råka likafullt, då de åro väl öfvade, på målet, hvilket är en upſtåld vattukruka. Den, ſom ſkjuter omkul krukan, har en belöning af den Officeraren, ſom anförer trouppen. Den tredje deras öfning är at kaſta en lants. I ſtället för lantſar, bruka de til låroſpän Palmqviſtar, hvarmed de ſätta efter hvarandra til häſt i fullt ſprång. Jag ſåg alla deras uptog, då jag red förbi den plats, imellan nya och gamla Cairo, där de 3 dagar i veckan komma tilſamman, at hålla deſſa ſpel under någon anſenlig Officerares upſeende.

Jag tilbragte den 13. hela dagen på en ö i Nilen, gent emot gamla Cairo. Här hade jag tilfälle at beſe Nilens Rör, ſom i ſynnerhet åro ſå mycket om-

talte i Skriften. Vid Nilen växer 2 slags RÖR. Det ena har nästan inga grenar; men så mycket mera blan (*), hvilka äro långa, jämna, ofvantil uthålkade, (canaliculata), och af 2 karlars längd. Bladerna brukas af Ægyptierne til rep. De lägga dem i vatten, at rötas såsom hampa, och göra sedan starka och goda tog deraf, hvilka jämte dem, som spinnas af Dadelträdets Integumentum, utgör nästan alt Nilens togverke. De binda sig flott-broar af rören, hvilka de bruka i stället för Båt eller Ekstock, då de draga not. Det andra slaget är en Naturens hushållning af större påfölgd. Det är et litet rör om 2 eller 3 fots längd, grenigt och fullt med stackiga, hvassa lancette-lika blan, hvars rötter, som äro äfven så tjocke, som stjelken, krypa och binda sig med hvarandra vidt och bredt. Denna växt är osynlig och til ingen ting nyttig i Ægyptens allmänna lefnad: har gjort och gör, at människor kunna lefva i Ægypten, det mägtiga Ægypten, som ofelbart varit en af de första platser, som kunnat bebos. Detta rör har af et Haf gjort Ægypten til land, då dess rötter stadgat en i vatnet flytande sandblandad lera, som omkring dem satt sig, och således formerat sig en byggelig jord. Innan jag öfvergaf denna plats, betraktade jag noga Nilens stränder, och den vid dem befinteliga sand. Den består af mästadelen hvitaktiga *Qvarts*-particlar, mindre svartaktiga hopkrammade aflånga strimmor af *Mica*, och ganska litet rosttfärgadt *Spat*.

Under mit vistande i gamla Cairo, vågade jag et steg, det jag tror ganska få resande förr mig gjort, och hvilket jag ej eller vil råda någon, at våga efter mit exempel; ty til äfventyrs kunde det ej aflöpa för alla med lika lätthet. Det var, då jag den 15:de gick in i en Turkisk Mosqué. Efter Turkarnas lag har en Christen, som gått in i dessa deras helgade

gade rum, et af de 2:ne at utvälja, antingen, at antaga den Mahometiska Religionen, eller at brännas lefvande. Det tredje, som år, at lösa sig med en otrolig summa penningar, har svårligen rum i detta fall, ehuru det gäller vid alla andra, åfven de grofvaste brottmål, undantagandes då någon haft förtroende med deras qvinfolk, hvilket brott år åfven så oförsonligt, som at se deras kyrkor. Mosqueèn, i hvilken jag gick in, var den, som år bredevid Nilens vattumåtning, Jag valde en tid, då ingen af de omkringboende Turkar voro tilstådes, och gick således in beledsagad af Herr Le Grand Fr. Drogueman, och en god årlig Janisar, som var mig tilgifven, sedan jag betalt Portvaktaren hederligen. Sådana göromål kunna aflöpa både illa och väl, til hvilka en resanej bör bege sig, utan med största förstigtighet, så mycket mer, som den endaste frukten af en slik fara år, at man kan säga det man sett et dylikt rum; ty märkvärdigheter tökes där såfängt. Alla Mosquéer åro måst bygde på et sätt, hopsatte af 4 gallerier, hvilka innesluta en fyrkantig plats, som år under bar himmel; men gallerierne åro täkte och understödde med pelare, hvilka då de åro af Marmor, Porphyr eller Granit, utgöra Mosquéns största prydnad. I et af dessa, det nämligen, som vetter åt Mecca, år midt uppå et aflångt hvalf, uthuggit i muren, i hvilket Coran ligger, och gent emot detta år imellan 2:ne pelare, et godt stycke från golfvet, en liten läktare, ifrån hvilken deras lagkloke läsa för folket något stycke af deras Coran, eller något annat, som kan vara upbyggeligt i deras lära och lefverne. Vid et af de andra gallerier, år upgången til Mosquéens mineret eller torn, från hvilka böneskunderne 6 gångor om dygnet utropas, som år vid Solens upgång, kl. 12 om dagen, kl. 3 efter middagen, vid Solens nedgång, kl. half 8 efter middagen, och vid midnatten.

ten. Tornet då det är väl bygt, utgör Mosquéns utvärtes prydnad, och bidrager något til Städernas fägring, om någon sådan kan ges bland et folk, som nästan allmänt äro föraktare af bygnadskonst, och som fåtta större åra uti, at härja, än at bygga. Deras torn äro Cylindriske, med en eller flera Altaner, til hvilken man går igenom 4 Portar, en emot hvarje väderstrek. En ort den de Christne hålla i vördnad. I gamla Cairo är den grotta, där vår Frälsare med sin Moder varit förborgad, under sin flykt i Ægypten, öfver hvilken Copterne hafva en tämmeligen välbehållen kyrka, och bruka grottan til Capell.

Vid *Matarèe*, en by 2 timmars väg från Cairo, ses en *brunn*, som har sött vatten, då alle andre hafva salt vatten. *En Obelisk*, den vackraste, som är qvar i Ægypten. Jag hade aldrig trott, at Natural-Historien hade varit så nyttig i Antiquiteters skärskådande, som jag här den 25. förnam. Den, som är kännare af foglar, kan vid första ögnekastet se, af hvad slägte de äro, som de gamle Ægyptier här utgrafvit. Jag kände igen *Strix*, som står aldraöfverst från täppen på Obelisken, en *Scolopax*, aldralikast en Pluvialis, en *Anas* och det, som jag håller för märkvärdigast, at jag kände tydeligen igen *Ardea Ibis alba* i samma ställning, som den ännu visar sig på alla fält i Ægypten, med uphögd hals och nedslåpt stjärt.

Förskantsningarna efter Selims läger, som integ Ægypten ifrån Mahometanerna, syntes ännu tydeligen. De voro upförde af tegel, torkadt i Solen, hopsatt af strå och lera, sådant som Israels barn blefvo tvungne til at göra, uti sin träldom i Ægypten, i Pharaos tid, af hvilket man än i dag ser lämningar i en Pyramid vid Sacchara, som däraf är upförd. Ægyptiska Bonden fortsatte ännu, at plöja och så sin åker,

åker, hvilket han börjat med denna Månad. Deras åkerredskap är den enfaldigaste, som dock gör tilfyllest, at bruka den blidaste jord under Solen. Et Årder (Plog) med lång stång, och 2:ne upprätt stående slåar, vid hvilka tömmen fästes: en Plog-stäck med en liten elak och ojämn bild, är deras förnämsta instrument (*). Oxar brukas til deras åkerbruk; deras slåtta åkerredskap håfver up alt för stora kokor, at lämnas hela; därföre huggas de sedan sönder med en art transversal-yxa, ganska tjänlig til jordenes sönderhackning och omhvälfning, med hvilken åfven deras Trågårds-fångar tilredas, och deras små Canaler vid åkrarna rånsas. Innan jag öfvergaf Mataré, lät jag åfven visa mig den Cycomor, som, efter sägen, gifvit vår Frälsare skugga, då Han flydde in i Ægypten; buren på sin Moders armar. Jag anskåg detta trädet, såsom en Naturens älskare. Det är fyra famnar tjokt, men därföre icke det största jag sett i Ægypten. På Östra sidan var det något skadadt, och minskadt til sin tjocklek. Efter den uträkning jag någorlunda kan göra om trädets växt, af dem hvilka jag sett unga, och vetat deras ålder, lärer detta och de öfrige af dess storlek, vid pass hafva 300 år. En ålder, som ej tillåter anse det, som en helgedom.

Janisarernas Port, är på vänstra händen vid ingången til Cairos slott, där de hafva sina vakt-rum för Officerare och gemena. Jag begaf mig dit den 26. efter middagen, at bese en bygnad, som den usurperade Commendanten där lät göra, til sit namns åminnelse. Den bestod i en vacker sal, för Janisar-Agan, som ofvantil skulle slutas i en dome, och hade väggarna belagde med fagauce, men taket understött med några vackra Marmor-Pelare, ifrån Italien. På båda sidor om salen bygdes et gallerie med platt

tak

tak, och målade väggar. Ingen må vänta, at se något spor i Turkarnas bygnadssätt, af den pragt, som lyser ännu i de gamla Ægyptiers, Grækers och Saraceners bygnads konst. Ingen Turk förstår at lägga en sten rätt, mycket mindre at föra up en vägg. Armenianerne åro deras bygg-måstare, hvilka efter den naturliga böjelse, de hafva för konsten, underhulpne af det de sett under sina resor i Orient, bygga så väl, som kan åstundas af en Måstare, hvilken ej haft annan Låro-måstare, än naturlig skickelighet. Om detta folket blefve tilhållit, at resa i Europa, och där upodla sit naturliga pund, skulle man få se i Österlanden Måstare i alla snille-bragder, som til äfventyrs skulle täfla med de gamla, och öfvergå många af de nya. Vid ingången til denna plats, syntes i et hvalf hänga en myckenhet af allahanda slags gevär, som varit brukade i Heliga Kriget, hvilka åro äfven få många lämningar af de Trophér, som Saracenerne och Turkarne efter sina segrar tagit af de Christnas troupper. Item Hjelmar, Harnesk, Stridsyxor, Spjut, Bardisaner, äfven några Bågar, i synnerhet en, som var ofanteligen stor. Alle desse hade varit den tidsens Mord-Instrument, förrån et olyckeligt Chemiskt påfund lärdt människorna genare väg, at skicka hvarandra i de dödas rike Janisar-Agan den Kihaja, som borde föra befälet i Politie-mål, och en Tchiauz åro de Officerare, som ståndigt åro förbundne, at bo i sina vakt-rum, hvilka jag alla besåg. En hop Capigi (Corporaler) eller Under-Officerare, åro ståndigt vid sin plats. Af Janisarer år här ej något visst antal. De komma och gå, som de finna för godt. Deras Soldater åro för store herrar, at låta binda sig til någon sträng vakthållning. De finna bättre sin uträkning vid, at hålla sig i staden, där de hafva tilfälle, at röfva och göra öfvervåld. Sådan år de-

ras

ras syfla, hvars göromål borde vara, at förekomma våld och orätt.

Jag såg den 27. *Svarta Slafvar* säljas i Aurel i Cairo, som kommit ifrån Abyssinien, Æthiopien och Dongala. De äro mäst Qvinfolk, nakne, endast täkte öfver sin blygsel: hafva sina hår flätade i små låckar, och smorde med et slags fett, samt sirade med Coraller och Corall-pärlor, som hånga i näsan och öronen. Prydnad skal dock vara hos alla folkslag. At dessas betraktande kan en lära, at människan är i anseende til den ena sin väsendtliga del, kroppen, et djur äfven så väl som andre, däruti Skaparen gjort hänne likadan. Den, som har glömt, at han är människa, bör betrakta sådana spectakel, och lära känna sig sjelf.

Den 6 Decemb. inlopp tidning i Cairo, om Kejserliga Commissarien Lauders återkomst til Ægypten, hvilken för 2 månader sedan reste härifrån til Smirna. I Archipel har han råkat 3 Kejserliga Krigsskepp, ämnade til Alexandria, med hvilka han kom tilbaka. Samma dag ankom tidning om Capitain Jacopssons ifrån Stockholm återkomst ifrån Livorno til Alexandria, hvarifrån han för 2 månader sedan afseglat. Vid denna sin ankomst, hade han om bord, förutan Köpmans-varor, 27000 Sevelianer för Judarnas räkning i Livorno.

Efter några dagar spordes, at *Imäel Effendi*, som commenderade Castellet i Alexandria, hade satt sig före, at uphitsa packet emot de ankomna Kejserliga Krigs-skepp. En främmande flagg och i synnerhet en svart fogel (Kejserliga Örn), som i den samma fördes, gjorde tilfylleft, at gifva Turkarna misstanka, som i Ægypten mer än på andra ställen

äro

åro fallne för vidskepelse, och åro nåstan i en ständig fruktan för något försök från Christna sidan. De hade skickat ifrån Alexandria til Cairo, at meddela sit upsåt med Regeringen och at jämväl förmå denna staden at resa sig; men fingo snöpligt afsked från Pachan och Janisarernas Commendant, som visste i hvad afsigt skeppen voro ankomne.

Herr Le Grand tog af mig den 1 Jan. 1751. det mig tilstälte Commendement at vara Consul i Ægypten. Jag visste ej hvad han ville göra därmed, tänkte dock, at han, som sig hade bordt, skulle gifva det åt Regeringen. I dag fick jag veta af E- - - Cons. at samma Commendement, och de medföljande bref, voro af Herr Le Grand lämnade åt Judarna, som arrendera Tullen i Cairo, samt at han hade anmodat dem, at göra därmed hvad de sjelfve ville; emedan det vore en sak, som angick en främmande Nation och han ville icke bekymra sig därmed.

Mecca Caravan hade i dag sit intog, sedan den ifrån den 10 Septemb. förledit år, gjort sin bårt- och återresa. Mycket folk hade blifvit på resan dödt, en del af rågn, kulit och elakt väder, som de ej förmått uthårda: en annan del var hjälflagen af Araberna, med hvilka Caravan vid alla resor måste hålla någon träffning, då de komma at röfva. 100000 Människo-själar, som på en dag tåga in i en stad, skulle tyckas böra åstadkomma en grufvelig ändring i näringspriſen. Jag tviflar ock, om någon stad i Europa vore i stånd, at på en gång taga emot et så drygt antal af gåster, utan at därvid märka et anſenligt omskifte i sin hushållning; men i Cairo kunde ej märkas någon brist på lifs uppehälle, oaktad denna märkeliga tilökning af invånare. Et bevis af et ym-

ymnogt land; men åfven prof af et ſparſamt folk, ſom ej ännu glömt, at Naturen år med litet nögd. Beyen för Caravan hade miſt 480 Cameler, och omſider jämväl ſjelf aflidit. När Camelen ej ſtått emot, måtte reſan viſſerligen varit beſvärlig. En af Cairos Commendanter, ſom varit 2 år i Mecca, kom tilbaka och emottogs med beſynnerlig heder. Alle, ſom gjort denna heliga reſan, låto vid ſin hemkomſt måla nederſta våningen på ſina hus, och hänga öfver ſin port *Aloë vera* Linn. H. Upſ. n. 3 ſom til myckenhet växer i Cairos trägårdar, at med en altid lefvande växt utmärka det hopp de åga. Detta var både en glädje- och ſorge-dag. De, ſom fingo omfamna ſina anhöriga och vänner, efter en åfven ſå farlig, ſom bland dem högſt värderad reſa, hade orſak, at ſjunga glädje-ſånger och möta dem med harpor och trummor; däremot de, ſom ſaknade dem de ſökte i ſåliſkapet, upfylte alla gator med jämmer och ſkrån af legda gråterſkor. Et handverk, ſom ännu från åldſta tider år qvar i Ægypten, ſå väl, ſom et annat, ſom år tvårt däremot, båda två ſala för penningar. När ſorg och glädje kunna ſåljas, ſå lårer ingen ting finnas i verlden, ſom ej med penningar kan utråttas.

Cairo firar, hvart år, på viſs dag, nämligen den 28 Januar. MAHOMETS *födelſe*-dag, på et mera urſkildt ſätt, än någon annan ort af dem, ſom vörda denna Öſterlandens Religions ſtiftares namn och åminnelſe. Jag kan ſåga, at alt, ſom kunde röra ſig, var i dag i rörelſe i Cairo, alt ſom kallas Muſſelman, var, at fira denna dagen, och de af andra ſlags Gudstjänſter, at vara åſkådare af de förras inråttningar. Medelpuncten af Högtideligheterna var den ſtora vackra platſen *Lesbikie*, ſom år ej långt ifrå Turkarnas gata, gent emot en annan måſt bebodd af Copter, på vänſtra handen, når en reſer til Bulac. Denna, ſom för nå-

gra veckor ſedan, var tåkt med Nilens vatten, lyſte om aftonen af eld. En ſtad måſte åga en *Nil* at kunna på et år hafva, på en och ſamma plats, en tid et luſtigt farvatten, en annan, ſe den ſamma upfyld med grönſkande växter, eller ock lyſa af allahanda luſt-eldar. För Cairos Fruentimer åro dylika högtider det ſamma, ſom en friſtund för våra Scholæ-goſſar. De ſenare hoppa af glådje, då de komma utur en knarrig Scholæ-måſtares åſyn och få en ſtund lämna fritt lopp åt ſina barndoms böjelſer. Likaledes måſte ock de förre hafva fog at fägna ſig, då dem lämnas en dag, på hvilken de kunna vinna tilfälle at åga de nöjen, ſom deras ſlägte öfver hela verlden föker naturligen, aldramåſt då det hålles i tvång. Det år dock en olycka för detta könet i Ægypten, at högtiden ej kan ſkaffa det all önſkad frihet. Snöpingar, deſs afſagde fiender, åro altid i deras följe; men miſtningen må bli för deras egen räkning, om de ej åro finare ån deſſe uſlingar. Anledning, hvarföre denna dagen firas i Cairo, framför andra orter, ger den anſenliga Abubekirs ſlägt, ſom här bor, hvilken kan bevisa ſin härkomſt i rått nedſtigande Linie från Mahomets ſvärfader. Af denna var i min tid öfrig en Schek, den aldramåſt anſedde af alla i Ægypten, ſom hade haft en Bror, för någon tid ſedan död, och af deras barn, ſom voro talrike, och altid gifta ſig med hvarandra, beror denna i Cairo ſå anſenliga ſtämma, ſom altſå efter all liknelſe ej har på lång tid, at frukta för undergång. Et prof af det värde de i Cairo ſätta på hufvudmannen til denna ſlägt, är at han i dag undfick beſök af alla de högſta i Regeringen, förutan Pachan, hvilka kommo i hans hus, och med handkyſsning betyga de för honom ſin högaktning. Någon tid därefter firades en annan högtid, til åminnelſe af 2:ne Propheters Söner; men med andra högtideligheter, och utan illuminationer på berörde plats.

plats. Huſen voro i ſtaden prydde med Tapeter vid de ſtörſta gator, och lampor uphängde vid de förnämſta.

Den 3 Febr. rågnade för middagen i Cairo, hvilket år vårdt at märka; ty det ſker ſå ſällan. Väderleken var vid denna tid oſtadig i Ægypten, på ſamma ſätt ſom i April Månad hos oſs; dock med åtſkilnad, i anſeende til Climatet.

Den 22. var det helt kulit med ſtark Nordanblåſt. Alla trän fälla vid denna tid ſina löf, och ſkjuta ut nya utur ſina knoppar. *Salix* Calaf. *Cycomorus*, *Mimoſa*, ſyntes alla med unga löf, och den förſta ſköt fram ſina blommor på bar qviſt, ſom vid denna tid fördes in i Apotheken, at af dem diſtillera det i Ægypten ſå namnkunniga och mycket brukade vatnet Calaf.

En revolution, ſom tildrog ſig i min tid i Cairo, hände den 7 Martii; men fick dock ej ſin fullbordan. Några af de Beyer, ſom vid den Regerande Abrahim Kihajas uphöjelſe til ſtörſta våldet, blifvit förjagade, hade nu funnit utväg, at ſmyga ſig in i ſtaden, i tanka, at göra något förſök emot ſin motſtåndare. Men det lyckades ej båttre, än at de blefvo uptäkte. Commendanten ſkickade manſkap at omgifva huſet, dår de undanſtuckit ſig. Deras trogne vård blef med tre af dem i ſtörſta haſt qvitt ſit hufvud: huſet ſattes i eld, i hvilket alle de, ſom voro dår inne, åfven qvinfolk, brunno up lefvande. De öfrige Beyer, och deras medhållare frälſte ſig med flykten, och Commendanten undgick denna ſtöt, hvilken faſt mera tjänte at ſtyrka honom i ſit välde. Hela oväſendet påſtod ej långre, än ifrån kl. 4 til 7. efter middagen. Turkarne göra ſnart at ſina ſaker, til ondt eller godt.

Jag öfvergaf Cairo den 10 Martii, juſt då Palmen var färdig at paras, alla blommor ſtodo i ſin fägring, träden ſköto ut ſina nya löf, ſamt Hvete och Korn ſtodo i ax, ſedan jag varit där i 9 Månaders tid och haft tilfäckligt tilfälle, at lära känna Ægypten, et land, ſom ej har ſin like, och Cairo en ſtad, ſom aldrabäſt år beſkrefven med den Titel, ſom des behärſkare Turkiſka Kejſaren ger honom, då han kallar honom *beſynnerlig i ſit ſlägte.*

RE-

RESAN til DAMIATA.

Vi foro den 13 Martii för middagen förbi MAUSORA, en plats, som fått et evärdeligt namn af Franska Konungen LUDVIC den heliges olyckeliga härfärd til Ægypten. Den är i vår tid en liten stad, eller råttare en stor by, brede vid Nilens strand, vid pass midt emellan Damiata och Cairo, väl skild ifrån de öfriga byar med, vid pass, 6 st. Mosquér, och med sina små hus, som dock äro tämligen vackra, och af sten bygde; däremot alle de öfrige äro bara jordkojor, och somlige hafva ingen Mosqué. Vi kommo til Damiata efter 3 dagars seglande på Nilen.

Den 16. gick jag bittida ut, at botanicera omkring Staden, hvars nägd ej frambringar något annat, än det, som är allmänt i Ægypten. Cichorium *spinosum*, Centaurea *Calcitrapoides*, Carduus *syriacus*, Tragopogon *picroides*, Medicago *polymorpha*, Trifolium *resupinatum*, Scorpiurus *sulcata*, Lathyrus *hispanicus*, Ranunculus *sceleratus*, Euphorbia *Peplus*, Poa *annua*, Hordeum *murinum*, Adiantum *capillus*, Trifolium *procumbens*, Poa *bulbosa vivip.* Apium *graveolens*, Salix *ægyptiaca*, Chenopodium *viride*. Daggen var ganska ymnog, hvilken faller starkt denna tiden, vid den del af Ægypten, som är närmast Hafvet, mer än i den aflägse, och gör fälten fruktbara, äfven där Nil-strömen ej hinner öfverflöda. *Rägnet* hjelper äfven til, som här kommer rätt ofta i Vinter-och Vår-månaderna, hvilket nästan aldrig sker vid Cairo. *Palmen* begynte nu öpna sin *Han-blomma*, som dock ej sker öfver alt, förän i nästa månad. I Damiata, hvars nägd frambringar en otrolig myckenhet *Lin*, tilverkas et slags vackra Servietter,

med hvita rutor, blå, röda, gula, och flera flags ränder, af hvilka faljes en ftor myckenhet i Turkiet. Jag befåg denna Fabrique, fom år anlagd i et litet Qvarter, afskildt från Staden. Vid hemgången gick jag in i et hus, dår RISET, Damiatas rikedom, bereddes. Det utpråffas med uthålkade jårnftampar, cylindriska af en fpans diameter, hvilka lyftas af et hjul, fom drages omkring af oxar. Imellan båda ftamparna fitter en karl, fom fkjuter rifet fram, få fnart ftampen lyfter fig up. En annan fållar, vannar och lågger det under ftampen. På detta fåttet arbetas det få länge, til defs det aldeles år rent från agnar. Då det år rent, lågges til 30 delar Ris, en del falt, och ftampas å nyo tilfamman, hvarefter rifet blir hvitt, fom tilförene var grått. Efter denna ftampningen fållas det igenom et fint fåll, hvarigenom faltet affkiljes och fåledes år det fårdigt. Damiata fåljer årligen 600000 fåckar Ris, hvardera af 75 Ok, fom ftörfta delen afgår til Turkiet, och nog til Livorno, Marfeille och Venedig. En vara, fom utgör en, af de våfåndteligafte delar af Ægyptens Rikedom, och endaft frambringas på de fruktbårande falten omkring Damiata och Rofette, hvilka med behåndighet af Nilen vatnas. Ægyptierne hafva låit at plantera Rifet at Indianerna, ofelbart under CALIFERNES Regering, då flere nyttige våxter blifvit öfver röda Hafvet införde från Indien til Ægypten, fom dår nu åro hemtamde och göra landet rikt, hvilket de, fom nu för tiden regera Ægypten ej fkulle bry fig om, at inskaffa, och til åfventyrs ej fkulle underhålla, om ej landets ålfte inbyggare, deras trålar, vore tvungne, at hålla fina fåders anlåggningar vid magt, utan at hafva den ringafte frukt af fit anletes fvett, hvilken de måfte upoffra hel och hållen åt fina tyranners vålluft.

Den

Den 19 for jag eftermiddagen ut på Nilen, at beſe ſtadens belägenhet och utſeende. *Damiata* är en liten ſtad, ſom utgör likſom en halfmåne vid Nilens ſtrand, på högra handen når en kommer ifrån Cairo. Nilen böjer ſig vid början af ſtaden något i öſter, innan han faller ut i Hafvet. Denna bugt, ſom är något bredare, än floden ordenteligen är, går förbi ſtaden och utgör deſs hamn, i hvilken endaſt landets fartyg, Muſcherne ifrån Cairo, Schambeckerne från Chypern, Syrien etc. Scheomeone från Alexandria och andre dylika ſmå ſeglare kunna inlöpa. Europeiſke fartyg måſte ankra på öpna redden, utanför Nilens utlopp, hvareſt de ej längre åro i ſakerhet, än vådret vil vara dem gunſtigt. Vid et upkommit ovader är deras endaſte undanflykt, at lämna ſit ankare och taga in Hafvet, eller ſöka hamn i Chyper. Detta gör Damiata til en eländig plats, ſom ej beſökes af andra Européer, än några Franſka, ſom från barndomen vant ſig vid farvatnet, hvilka ej låta ſkrämma ſig af deſſa olägenheter från den vinſt, ſom en ſtändig frakt af landets handlande dem tilbringar. Huſen i ſtaden åro vid ſtranden, efter Ægyptens ſätt, någorlunda väl bygda; men in i ſtaden de eländigaſte kulor, någon vil ſe. Jag räknade vid paſs 12 Moſquéer.

Sedan fortſatte jag min fart åt andra ſidan om floden, gick i land at ſöka växter, der jag fant den prägtigaſte i hela Ægypten och til åfventyrs i hela växtriket, *Muſa* menar jag, i ſtor ymnoghet, ſom med *Vinſtäckar*, *Mullbärsträn* och *Perſike-trän*, utgjorde en ſida af en gårdsgård omkring et fält, dår *Socker* och alla ſlags *Cucumer* voro planterade. Dyrbarare ſtängſel lårer ej på något annat ſtälle finnas. Om det dock vore gjordt af dyra Metaller, ſå ginge de dock ej up däremot. *Muſa* ſtod nu i blomma och

hade redan, vid nedra delen af ſit Blomſkaft, 2 tums lång frukt, på en ſtamm af 2 Spans tjocklek och vid pass 3 famnars högd. Cliffords Muſa var för dyrbar för vår LINNÆUS at anatomiſera. Efter honom ſtod ock för mig intet mer tilbaka, ån at utmärka deſs Anatomie, hvilken jag här med bequämlighet kunde göra, där jag fick ſkåra omkull hela växten, med blomma och löf, för 4 ſtyfver. Jag anſtälte altſå deſs Anatomie, ſom ej är mindre beſynnerlig, ån alt det öfriga, ſom min Låromäſtare om den ſamma anmärkt (*). *Vinſtockarne* hade nyſs ſkutit ut ſina löf. De ſkötas icke i Ægypten för vinpräſſning ſkul; emedan Religionen förbjuder deſs inbyggare, at dricka Vin. Således behålla de allenaſt några få för drufvornas ſkul, dem de åta farſka. *Perſikan* ſtod i blomma, men *Mullbärs-trädet* var i ſamma ſtånd, ſom vinrankan, anvåndes ej eller til den dyrbara nytta, den ger åt andra länder.

Malteſiſke Kreutfare uppehålla ſig gårna på redden utanför Damiata, då de åro i ſjön, ſom måſt ſker hvart år vid denna tiden, då Pelegrinerne gå öfver til det Heliga Landet. En ſådan viſte ſig den 20:de vid morgonſtunden, juſt utanför inloppet af Nilen, där han upſnappade 3 landets Chambeker, laſtade med ved ifrån Caramanien til Ægypten, på hvilka voro en myckenhet Turkar och Græker. Vid et ſådant tilfälle göras Turkarne til ſlafvar, men Grækerne ſläppas i frihet, faſtän alt deras gods förklaras til pris. Alle deſſe krytfare utruſtas på Malta; men ſällan går någon under Maltheſiſk flagg, förutan det ordenteliga Religions fartyg, hvars betål föres af en Riddare, ſom ſtändigt hålles i ſjön. De öfrige gå under Sardinſk, Spanſk eller Printſens af Marocco flagg, hvilka alla åro ſådane Magter, ſom ej hafva fred, hvarken med Porten eller Afri-

kani-

kaniſka Republiquerna. Den närvarande fördes under Sardinſk flagg, faſt han var ifrån Malta. Sex andre uppehöllo ſig vid ſamma tid på Syriens och Caramaniens Kuſter.

Den 21 hade jag i morgonſtunden det nöjet, at ſe från mit Kammarfönſter, et af de märkvärdigaſte Naturens ſpectakel. En *Palm-hona* (*PHOENIX Linn. Hort. Upſ.*) hade denna natten ſkutit ſina blommor fram ur ſin balja (Spatha). Jag gick dit, at ſe hänne med morgonronnan, och medan morgondaggen ännu föll. Jag fann en Trägårds-mäſtare, ſom klef up i denna ſin Palm, hvilken var ſå hög, ſom våra högſta Tallar. Han hade med ſig en klaſe *Han-blommor*, med hvilka han pudrade Honan, och på detta ſättet gjorde hänne hafvande, och förſäkrade ſig om en tilkommande frukt. Sedan han detta gjort, högg han bårt de nederſte grenarna eller löfven, imellan hvilka förledit års blommor framſtuckit, tillika med den beſynnerliga väf, ſom betäcker löfvens baſis, och går ifrån den ena kanten af et löf til den andra, och ſåledes altid täcker en baſis, då en annan år bar.

På en ſida af Damiata år en ſtor ſjö eller råttare Golfo, ſom har ſit inlop i Hafvet, och tager ſjämväl emot en gren af Nilen, hvilket gör landet, ſom Staden ligger på, til en ö. Jag gick den 22. ut, at beſe denna ſjön. Den blanning af Haf och Flod, gör vatnet hvarken til ſalt eller ſött, utan midt imellan. Här uppehåller ſig en myckenhet fiſk, ſom fångas vid Damiata, och beſtår måſt af Ægyptiernas *Burri* (*MUGIL.* *), och åtſkilliga Species *SCIÆNA Artedi*, dem jag beſkrifvit. Vid hemgången fick jag ſe en enda *CASSIA fiſtula*, ſom hade ſina ſkidor mogna; men ej ännu ſkutit ut nya löf. Detta dyrbara trå år, ſå långt ned i Ægypten, ſällſynt; men

mera allmänt kring Cairo: växer nu af sig sjelft, sedan det i början blifvit hitfördt från Indien. Det var på denna vågen, som jag fant de besynnerligaste *Dadeltråden*, som jag sett i Ægypten, 11 stycken hopvuxne vid sin basis til et enda; men 1 aln från jorden skilde, somliga större, somliga mindre. Ibland händer, at flere af dessa trån skjuta up så når intil hvarandra, at deras basis löper tilsamman, men de åro altid sårskildte trån, och aldrig ger en rot flere grenar. Det var dock mera sällsynt, som jag såg vid Tajum, nämligen et trå, som inemot sin topp delade sig i tvänne kronor. Vid ingången til staden såg jag det Hus, som Franska Consulen i Damiata bodt uti den tid han här vistades. Det var så aldeles förstördt, at ingen människa kunde bo däruti. Det har varit i samma stånd, sedan den tid denna Nations Consul, med sina Köpmän, blef af invånarena bårtkörd från staden för någon oro, som de ådragit sig, genom Qvinfolks saker: en så farlig och oförsonlig Artikel är detta bland Turkarna, då någon förbryter sig däremot. Ifrån den tid har ej varit hvarken Fransk Consul eller Köpman i Damiata. Eljest har här ingen annan Nation någonsin haft några göromål. *Grækiska Kyrkan* är den enda Christna i Damiata, hvilken jag sedan gick förbi. Den har en hop Präster och en tämmelig stor församling, i synnerhet nu, då en myckenhet af de Græker, som Turkiska tyranniet bårtjagat från Cypern, hit tagit sin tillflykt. Några Græker i Damiata, åro store köpmän, åfven är ock dess Tullnär, som betalar för tullen 400 pungar, en Græk; men hos måsta delen ser man här i staden största prof af denna Nations uselhet. *Catholikerne* hafva här hvarken Kyrka eller Missionairer; den enda plats af värde i Ægypten, som är utan detta slags Apostlar. Syriske Köpmän, som här åro vid pass 200, alle ansenlige, hafva 2:ne Munkar från Bärget Libanon af St. An-

to-

tonii Orden, ſom ſåga måſſan i deras Kamrar, af hvilka åfven Franſka Capitainerne betjåna ſig.

Invånarne i ſtaden åro til ſtörſta delen Turkar, alle Janiſarer och tillika alle köpmån, ſom ſtyras af Serdar; måſt alle vålmående och til ſtörſta delen utſkott af liderliga bofvar, ſom för grofva brottsmål rymt från andra orter, Conſtantinopel, Caramannien eller öarna. Sådane hafva tagit ſin undanflykt til Ægypten och lefva dår i ſäkerhet. Græker åro i anſenlig myckenhet. Copterne hafva några få hus. Syrerne vid paſs 200 rike köpmån. Judar i tåmmeligt antal. Sarasſerne eller myntſkiljare åro alle Judar, ſom några må vål, men til ſtörſta delen åro de fattige. De hafva hår ingen Synagoga, utan hålla ſin Gudstjänſt i enſkildta hus. Franker hafva aldeles måſt bege ſig hårifrån, ſedan de Franſke blifvit bårtkörde.

Vi hade det vackreſta våder, jag ſett på år och dag, den 24 efter middagen i Diamata, då det rågnade, och rågnade ſtarkt. Man bör viſtas en rund tid i et Cairiſkt Climat, dår ſtåndigt en brånnande Sol regerar och knapt 10 rågndroppar falla på et helt år, til at kunna kånna den vederqvåckelſe, både kropp och ſinne finner af et ſvalkande rågn.

Den 28 öfvergaf jag Damiata, nögd, at låmna en ort, ſom år den elåndigaſte i hela Turkiet för en Frank. Vi hade 2 timmars våg från Damiata ut til Hafvet, ånnu på Nilen. På denna trakten beſtod ſtranden åt högra ſidan af ſandhögar, med *Rör* invid ſtranden, och på vånſter af en fruktbårande jord. Ytterſt vid utloppet af Nilen på vånſter var en rundel, ſom ſkal blifvit anlagd vid St. Louis tid. På höger hade vi en by, vid hvilken vi lade til med vår båt och hvilade dår öfver natten.

Sedan jag ſidſta natten ſofvit på Nilen, ginge vi den 29. ut med vårt ſkepp, 3 timars våg åt Hafvet, och hade en Seglation ſom påſtod i 4 dagar.

RE-

RESAN til HELIGA LANDET.

År 1751 den 1 April kaſtade vi ankare för JAFFA, efter 4 dagars reſa från Damiata. Denna ſtad har ingen hamn, utan fartygen måſte ankra på öpna redden och altſå taga in ſjön vid minſta oväder, åfven ſom vid Damiata. Vatnet är ſå grundt nårmaſt intil landet, at vår båt ej kunde flyta til, utan vi måſte låta bära oſs et ſtycke innan vi kommo til lands. Vi ſtego då uppå den vackra ſtenbryggan, ſom nyligen blifvit anlagd långs efter ſtranden, ſom är den endaſte jag ſett af detta ſlaget i hela Levanten. Jag gick förſt in med min Capitaine hos en Franſk Factor, ſom hår hålles af köpmännerna i Rama, hvilken ock var den endaſte Frank, ſom viſtades i Jaffa, en gammal man med 2:ne ſina Söner. Dårifrån gick jag til *Latinſka* Munkarnas *hoſpitium*, ſom hår åro, at taga emot Pelegrimer, och at draga förſorg om deras fortkomſt. Dår voro 2:ne Munkar, en Präſt och en Laic, ſom var Procurator. Jag blef dår illa hårbergerad, i anſeende til deras lilla trånga bygnad; ty Turkarnas girighet hade ej tillåtit dem, at utvidga den ſamma, då de likvål bordt hafva et af de ſtörſta hårbergen i Levanten, i anſeende til den myckenhet reſande, ſom dit anlända; men dåremot blef jag vål undfågnad. Procuratoren begynte ſtrax göra anſtalt om min fortkomſt til Jeruſalem. Han började med en fråga, om hvilkens föreſtållning jag ej var mycket angelågen. Det var: om jag vore kommen at beſe de heliga orterna för devotion ſkul? Jag ſvarade honom utan omſvep, nej! hvad? fortfor Munken, ſom var en Spanior, reſa at beſe de heliga orter utan devotion? Jag ville ſluta et ſå förtroligt ſamtal, och begynte et annat, ſom

an-

angick penningar. Jag råknade til honom 62 Piaſter för mig och åfven ſå mycket för min dräng, hvilka åro de penningar, ſom en Frank ordenteligen ſåtter ned i Jaffa, för hela ſin reſa til deſs han kommer dit tilbaka. Jag lämnade honom alla mina ſaker i förvar til min återkomſt, och behöll ej mer til min reſa, ån en klädning och några böcker, at lägga in örter uti, hvilket ſkickades förut til Jeruſalem; men jag ſjelf kladd i en Levant-råck och en Grækiſk myſſa på hufvudet, ville icke föra det ringaſte med mig, utom min plånbok. När deſſe anſtalter voro gjorde, affardade Procuratoren en Courier med bref til Jeruſalem, at låta veta min ankomſt; hvars återkomſt jag måſte vänta, innan jag kunde fortſåtta min reſa. Jag var nögd med detta drögsmål, hvilket gaf mig tid, at hvila efter en beſvärlig ſjö-reſa, innan jag gaf mig på en annan, ſom var ånnu beſvärligare til lands. Jag var nu inkommen i det Heliga Landet, ty hade jag ej annat at förmoda, ån ſtändiga underrättelſer om helgedomar. Munkarne begynte med ſit hårberge, hvilket ſkulle vara den heliga orten, där *Petrus* haft ſin *Fiſkare-hydda*, och där han kaſtade den bekanta ringen i ſjön. Alt intil bordet, då vi ſpiſade aftonmåltid, ſträkte ſig helgedomar. *Vinet*, ſom vi drucko, var ifrån den heliga ödemarken, där Johannes viſtades och *Oliverne* voro ifrån det heliga oljobårget, vid Jeruſalem. Deſſe voro, dock helighetén å ſidoſatt, af det bäſta ſlag, jag ſmakat i Levanten, ſådane, ſom Palæſtina frambringar, hvilken altid varit berömd för ſina Oljoträn. Bland dem, af hvilka jag fick beſök under mit viſtande i Jaffa var en Samaritan-ſkrifvare vid Tullen, hvilken den 3. kom at hälſa på mig; hans ärende var, at upbära de 22. Piaſter, hvilka en Frank för ſin perſon måſte erlägga vid Tullen i Jaffa, för det han får frihet at ſtiga i land och reſa til de öfriga orter. Landſens Invåna-

re,

re, Armenianer, Græker med flere, betala ej mer ån hälften. Men så vida af dem årligen anlända 4000 personer, förutan Judar, som ifrån hela verlden åfven torde utgöra et lika antal; så kan man döma at denna inkomst för Turkarna årligen är ansenlig, såsom den ock är den endaste de kunna draga utur et obrukadt och obebodt land. Desse inkomster äro til största delen, genom Testamenten lämnade til Mecca. En spitsfundig hushållning, at de medel, som komma in genom en vidskepelse, gå ut til at underhålla en annan.

Den 4 April gick jag ut, at bese JAFFA. Orten, som kan anses för en liten stad, är belägen på en högd utmed sjöstranden och har på en klippa et litet Castell, commenderad af en Officer och några Soldater, hvilket kan beskjuta redden; men dess Canoner voro somlige bårtskämde af råst, och andre nedsunkne i vallen, efter Turkarnas sätt at hålla sina fästningar vid magt. Orten har tilförne varit, och var ännu för några år sedan, i långt sämre tillstånd, ån den nu är, til dess en Armenian från Constantinopel, jag vet ej för hvad orsak, skaffade sig frihet at göra någon förbättring på dess bygnad, hvilken bestod däruti, at han förnyade den bryggan, om hvilken jag talt ofvanföre, och at upbygga några Stenhus, samt Magasiner vid stranden, som gifver orten något bättre utseende åt sjösidan, ån af en eländig by, som den var tilförene. De öfrige husen i staden äro eländiga jordkojor, bebodde mäst af Turkar och Araber, och några Græker, samt Armenianer, hvilkas Munkar äfven här hafva hvardera sit härberge för Pelegrimers emottagande. Utom staden är orten ej särdeles behagelig. Vågarne äro breda och jämna, men besvärlige af en myckenhet lös sandmylla, som täcker dem. De vackra fält börjas straxt utom staden, som räcka ända til Rama, och närmast til staden

den åro några, efter landsens vis, vackra trågårdar, i hvilka i synnerhet växte några *Fikona*-trån, så vackra, som jag på något ställe sett dem i Levanten. Här voro åfven åtskillige *Cycomori*, som närmare in i landet åro mera sällsynte. Gårdesgårdarne voro bevåxte af åtskillige taggiga växter, i hvilka vildjur hade sina gångar och bon, i synnerhet den lilla Österländska vargen *Chikal*, som här omkring finnes til öfverflöd.

RE-

RESAN til JERUSALEM.

Jag reste den 5 April vid middagstiden ifrån *Jaffa* i följe med min Livorniska Köpman, och 2:ne Franska Munkar. Vi fingo af Munkarna i Jaffa, som draga omsorg för deras fortkomst, de där vilja besé Jerusalem, eländiga åsnor och ännu sämre sadlar, at hjelpa oss med, och til beledsagare 10 Araber, som togo emot oss utanför staden, samt 2:ne Turkiska ryttare. Hela negden ifrån Jaffa til RAMA består af små högder, emellan hvilka åro de jämnaste och vackraste dalar, som utgöra vidlöftiga fält. Desse åro til en del upbrukade til åker; men en myckenhet land ligger aldeles obrukat. Jordmonen består här af en lös rödaktig sandmylla och aldrig har jag på någon ort sett jorden så upkastad af *Mullvadar*, som på dessa fält. Det var knapt et steg emellan hvar hög. Detta är en fördelaktig omständighet, för alla slags vilda växter, at sjelfve kunna få sig. Därföre voro ock hela fälten fulla med *Buphthalmum foliis oblongis dentatis*, som gjorde dem långt gulare, än våra Svenska ängar åro i Junii Månad af Caltha palustri och Ranunculis. På andra ställen voro fälten hvita af en *Matricaria*. På 3 ställen hade vi vackra dalar bevåxte med sköna Oliveträn. *Tranor*, vilda fälts invånare, uppehöllo sig här til stor myckenhet. Vi kommo kl. 4 til RAMA och furo in i Munkarnas vackra Convent, som näst Jerusalems är det bästa Latinska i Heliga Landet.

Præsidenten vid *heliga grafven* i Jerusalem, gick tillika med förista delen af Munkarna i Kyrkan den 7 efter middagen, där heliga grafven är, at bli där til Påskedagen, sedan de först om morgonen, den 4, gjort et heligt besök til den ort, där örtagården

Get-

Gethſemane varit. Vid paſs kl. 3 efter middagen kom min Munk, ſom var mig lämnad til uppaſſning, och förde mig in i detta ſå namnkunniga Tempel, hvaråſt de ſtållen viſtes, ſom Chriſtus, genom ſit lidande, död och begrafning, gjort märkvärdiga. Utanför Templets port år en liten plats, til hvilken man ſtiger ned, genom en trappa af 10 a 12 ſteg. Den tjänar til torg, på hvilket radband var den förnämſta varan. Platſen dår Templet år bygdt, ſkal vara den, ſom vid Chriſti tid kallades *hufvudſkalleplatſen* (Calvaria). Europeerne tro, at detta år et bårg eller en högd, dår den tvärt om år en dal eller en ſidländ ort. Vi gingo nu i Templet, ſom hade, vid ſin ingång, 2:ne Portar i bredd, af hvilka den ene år igenmurad. Utanför ingången funno vi 3 Turkar, en Scherif eller Lagfaren, en Krigsman (Janiſar) och en Hofbetjänt, ſom var Boſtangi, hvilka åro af landets Regering dit förordnande. Den förſte, at uptekna deras namn, ſom gå dit in för betalningen ſkul, ſom Turkiſke Regeringen tager af alla Chriſtna, hvilka beſöka detta rum, ſå vida det hörer Turkarna til. De ſenare ſkola hafva tilſyn det icke något oväſende må förefalla, imellan de Chriſtna af ſå olika Secter, ſom hår begå ſin andakt. Det förſta, ſom viſades, ſedan jag var ingången, var den *ſten* på hvilken CHRIſti Kropp, efter deras berättelſe, varit lagd, då Han *ſmordes* af qvinnorna, förrån Han lades i grafven. Den år midt för dörren, några ſteg från den ſamma, omgifven med et långt järngaller. Det år en fin hvit Marmorſten, vid paſs 3 alnar lång och 1½ bred. Denna hörer Latinerna til; ty hvarje ſlags Chriſtne hafva hår ſina viſſa helgedomar i beſittning, förutan Proteſtanterne. Dårifrån gingo vi in i ſjelfva den *heliga grafven*, ſom år längre fram, midt uti det Chor, ſom utgör

medelpuncten af kyrkjan och år Latinerna tilhörigt.

Den 8 gick jag efter middagen ut, at beſe några märkvärdiga ſtållen i ſtaden. 1:o Deſs Bazar, ſom år elåndig och innehåller ej många eller dyrbara Varor. 2:do et hus dår Munkarne ſåga, at *Zebedæi Söners Moder* hade bodt. Malteſerne hafva haft det til ſin boning; då de voro Herrar öfver Jeruſalem. Grækerne hafva nu dår et hårberge för Pelegrimer, och et litet Capell. 3:tio en Syriernas kyrka, ſom föregifves varit St. *Marci Hus.* Dår viſtes et ſtenkar, i hvilket Apoſtlarne hafva döpt de förſta Chriſtna. 4:to Den ort dår *Hannæ palats* varit, för hvilken Chriſtus ſtod til råtta, hvilken år Armenianerna tilhörig, ſom dår hafva et litet Capell. Utan för detta hus vårdar detta folk et gammalt Olive-trå, hvars ſtock år öfverhölgd med jord, och har endaſt några grenar öfver jorden. De föregifva, at Frälſaren blifvit bunden vid detta trå, medan råttegången påſtod. 5:to Et annat Armenianernas Capell, ſom ſkal vara den ort, dår CHRIſtus förhördes af *Caipha*: var ej långt dårifrån, dock utom ſtadsporten. I båda två voro en liten afſkild kammare väl utprydd, juſt öfver det rum, på hvilket händelſen ſig tildragit, ſom dåruti var målad. I Caiphæ Capell beſtod altaret at en 4 alnar lång och $2\frac{1}{2}$ aln hög ſten, hvilken ſades vara den, ſom blifvit lagd öfver CHRIſti Graf, vid deſs begrafning, den qvinnorne ville hafva afvåltad; men funno honom för ſtor; den var nu öfverdragen med en tums tjokt kalkbruk, och beſtod af den hårda kalkſten, ſom år allmån i Palæſtina. På några ſtållen hafva de låmnat honom bar til andåktiga ſtenkyſſares tjänſt. Hår var åfven *Petri förnekelſe* målad. Dårifrån gingo vi ut igenom en af ſtadſens portar och kommo ſtrax på det heliga bårget *Sion*, ſå namnkun-

kunnigt i Davids tid. Det år nu en ödeplats, platt och jämn, belägen utanför staden utom stadsmuren. Den är intagen och lämnad åt de Christna til begrafningsplats, hvilka at alla secter här hafva sina grafställen. Härifrån sågo vi en Turkisk Mosquée, med en vacker kupell, upförd öfver *Davids* och *Salomons* grat. Samma ort skal ock vara den, på hvilken CHRIstus *instiktade Altarens Sacrament*, samt den, på hvilken den Helige Ande blef utguten öfver Apostlarna. En så vigtig plats bland helgedomarna, kan dock ingen Christen nalkas närmare, än at de från Sion, vid pass 2 bössskott därifrån, kunna vid dess åskådande förrätta sin andakt. Jag botanicerade på det torra och magra Sion, och fann där några allmänna växter, såsom Allium *pallens*, *veronense*, Betonica *officinalis*, Biscutella *didyma*, Trifolium *globosum*, *tomentosum*, *resupinatum*, Ephedra *distachya*.

Den 9:de för middagen besökte jag Armenianernas Patriarch i Jerusalem, som jag hade bekantskap med i Smirna. Han hade sit säte i denna Nations convent, som är det största i Jerusalem, större än Latinernas och näst detta det rikaste. Det har öfver 100de kamrar för Pelegrimer, förutan dem, som äro för Munkar. Den rike Armeniske Nation, som mer än någon annan af de Österländska, är fallen för andakt, om icke vidskepelse, har igenom sina Pelegrimsfärder satt detta sit andeliga hemvist i Jerusalem i så godt stånd. Intet år går förbi, som ej mer än 1000:de Pelegrimer ankomma ifrån Armenien, Persien och Turkiet, hvilka ej gå därifrån, utan at lemna ansenliga almosor efter sig. Deras Kyrka, som de hafva här i Conventet, är den vackraste i hela Jerusalem, ibland de enskildte, öfver alt prydd med rika Tapeter, vackra målningar, och en oräknelig myckenhet dyrbara lampor af silfver, en del förgylte och

nåstan alla af stora Måstares arbete. Jag gick, i hemvägen, förbi *Davids borg*, hvilket namn de i vår tid gåfvo åt en Turkarnas fåstning, den endaste, med hvilken de tro sig kunna bevara Jerusalem. Den är nåstan hel och hållen förstörd, som alla Sultans fåstningsverk. På en affåttning ligger et Dousin Canoner, hvilka behöfves at gjutas om, förån de kunna brukas. Så har vårdslösheten gjort dem obrukbara. Detta fåste ligger på en låglåndig ort och har ej någon belägenhet, at kunna styra staden. Det tjånar endast til at däritrån gifva kännetecken til Turkarnas högtider, med några Canonskott. Jerusalem har bland sina invånare 20000 Judar. I Judiska Qvinfolken kunna gå här med öpna anleten, hvilket så är förordnadt af Turkarna, at de må vara ökände ifrån deras qvinfolk. Judarne åro här, til största delen, fattige; emedan de ej hafva tilfälle, at drifva handel, utom hvilken detta folkslag ej trifves på någon ort i verlden. De hafva här ingen annan inkomst, ån hvad de kunna draga in af sin Nations Pelegrimer, som ifrån alla vida vågnar komma at vörda sina fäders säte. Deras förnåmsta Rabi har här vackra inkomster af sina Religions förvanter i hela verlden, af hvilka Turkarne draga den båsta musten, på hvilkas altare Judar så väl, som andre religions förvanter måste ständigt bringa feta offer, om de eljest vilja i ro få kyssa sina helgedomar.

RE-

RESAN til JERICHO.

Påskedagen inföll efter nya stylen den 11 Aprilis. Sedan Gudstjänsten och alla Ceremonier voro slutne vid den heliga grafven, gingo vi til St. Salvator at spisa middag. Vid måltiden slog Superioren up tystheten, som varat under hela fastan, och vid det samma gat han tilkänna, at så många, som ville anträda resan til Jordan och de märkvärdiga orter, som ligga däromkring, borde hålla sig färdige efter slutad middagsmåltid, då den ditämnade Caravan skulle aftoga. Vi samlades ock til den samma på föresagde tid, och funno en Samling af vid pass 4000:de man Græker, Armenianer, Copter, Syrier, och några få Catholiker, som voro i vårt sällskap. Från Latinernas Convent var Superioren, Procuratoren och Vicarien, vid pass 30 Munkar, Conventets Droguemän och Janisarer. Caravan blef anförd af Gouverneuren i Jerusalem med 300:de soldater, som hade i sit sällskap Arabernas Printsar och befälhafvande ifrån den negden, där vi borde fara fram. Denne resa gifver en ansenlig inkomst åt Gouverneuren, i anseende til den kårta tid och ringa möda han därvid använder; emedan han för hvart hufvud af landsens folk låter betala sig 4 Piaster och af hvar Frank 10. *Bethanien*, namnkunnig af Lazari upväckelse ifrån de döda, var den första märkvärdiga ort, som vi kommo til, vid pass $\frac{1}{4}$:dels mil ifrån staden. Där vistes stället, hvareft *Lazari graf* skal varit, öfver hvilket en liten stenkoja är upbygd, jämte lemningar af et gammalt hus; men eljeft inga tecken hvarken efter stad eller bygnader, som fordom där ofelbart varit. Efter 2 timmars väg, hvilade vi vid et annat gammalt förstördt hus, hvilken ort äfven Munkarne ville gifva ut för märkvärdig; men det artigaste var,

at de viſte orten, hvaråſt de ſade en ſak varit ſkedd, ſom ingen vet om den någonſin tildragit ſig. De gofvo före nåmligen, at denna var den ort, hvaråſt *mannen föll i röfvare händer*, ſom blef förbigången af präſten, och uptagen af en Samarit: en liknelſe, den Chriſtus efter ſit vanliga lärofått föredrog, ſom altſå ej tillåter, at utfåſtas til något viſst rum. Orten år ock obeqvåm at hyſa röfvare. Ej långt dårifrån år et bårg, på hvilket de Chriſtne i korsfärdstiden haft en fåſtning. På hela denna vågen viſar ſig den råttaſkapnaden af Judéen, ſom ännu år ſådan, ſom den varit ifrån evärdeliga tider, ehuru en hop Theologer påſtå, at Juda-landet undergått en hel förånding och blifvit, efter deras tale-ſått, förvandladt efter Chriſti död. Judéen år et land fullt med bårg och dalar, och ſådant omtalas det både i Gamla och Nya Teſtamentets Skrifter, dår det altid nåmnes för bårgsbygd och år alleſtådes namnkunnigt för ſina bårg. Bårgen åro öfveralt af medelmåttig högd, ojåmna, utan någon regelbunden figur, ſåſom många andre, de dår åro coniſke, hemiſphæriſke eller af annan ſkapnad. De beſtå i början nårmaſt til Jeruſalem af en ganſka hård *kalkſten*, ſom kommer nårmaſt intil Flinte-ſten, til färgen hvitaktige eller ſtötande något på blekgult. Sedermera och då en kommer nårmare åt döda Hafvet, åro de hopſatte af en löſare kalkſten, ſtundom hvit och ſtundom gråaktig, mellan hvilken hvarftals ligger en rödaktig *ſkimmerſten*, eller Saxum purum micaceum. Nårmaſt til Jeruſalem åro bårgen bevåxte med åtſkilliga våxter, af hvilka *Ceratonia*, *Myrtus* och *Terebinthus* utgöra de måſte; men långre in åt Jericho åro de bara och ofruktſamme. Dalarne åro åfven ſom bårgen ej af det vackreſta ſlaget, öde, obrukade, fulle med klapperſten, och utan våxter: beſtå dock af en god röd mylla, ſom ſkulle ömnogt löna deras möda, ſom ville bruka henne. De åro i

för-

förſtone mera trånge och ſmale; men blifva vidare och bredare, närmare åt Jordan. Denna omſkiftning af bårg och dalar gör vågarna i Judéen ſå farliga, ſom på något ſtälle, och ſådana, ſom ej ſkulle kunna ridas med andra, än Arabernas tilvande håſtar, hvilkas ſkickelighet at gå uppå ſteniga vågar, ſom mången ſkulle tro vara otilgängelige, är ganſka ſtor. Jag har ſjelf ſett ſådana prof härpå, ſom jag utan at hafva ſett dem, ſkulle hafva ſvårt vid at tro, i ſynnerhet vid reſan från Jericho til döda Hafvet. Ehuruväl deſſe kreatur åro vande at trafva i bårgen, vilja de dock vara väl ſtyrde, om de ej ſkola göra felſteg. Det ſåg jag på dem, ſom Munkarne redo på, de där voro ingen ting mindre än Ryttare, och därföre tyktes deras håſtar glömt bårt den färdighet och de ſakra ſteg, de eljeſt gjorde, under en ſkickelig ſtyresman. Solen hade redan gömt ſig nedanför ſteniga Arabiens bårg, och Månan reſte ſig up utur deſs dalar, då vi kl. 8 om aftonen kommo fram til vårt tilämnade läger, ſom var utſtakadt på det ſtora fältet vid Jericho, hvilket ſträcker ſig från Jericho 2 timmars väg i längden, utföre åt döda Hafvet. Här funno vi tält upſlagne för oſs, hvilka Procuratoren dragit förſorg om, at låta föra dit, under hvilka vi ſpiſade med nöje en ſöt måltid, och hvilade äfven det mörkaſte af natten. Mitt Herbarium tjänte mig til örnagått. Lyckeligt, at jag hade detta, då de öfrige af ſällſkapet, och ſjelfve Superioren, hade ej annat at luta ſig på, än bara jorden. Om vår ſång ej var beqvämlig, ſå var ej eller vår hvila lång. Vi ſtego up långt för dager, at bege oſs til bårget, där CHRISTUS faſtade och *freſtades af djefvulen*, til hvilket vi kommo vid Solenes upgång, och begynte ſtiga dit up, innan varman blef oſs hinderlig. Bårget är ſpetſigt och högt, hade på vänſtra handen, når vi gingo up en djup dal på ſidan, emot

hvilken klippan år tvår-brant. Det beſtår af en lös hvit kalkſten, bland hvilken åfven år blandad en annan hårdare gråaktig. Upgången til deſs högſta kulle år den farligaſte någon kan inbilla ſig. Smal, brant och full med klippor och ſtenar, öfver hvilka en måſte ſtundom gå och ſtundom krypa, innan en hinner til ſit åndamål. Svårigheten ökes däraf, at man har på ſidan bredevid ſig, den omtalta djupa dalen, hvilken, förutan at den ger et hiſkeligt utſeende, åfven år farlig, i fall en ſkulle ſnafva; emedan det då ej vore någon utväg, at frälſa det, ſom år kåraſt, och ſom år måſt utſatt vid dylika färder. På ſluttningen af bårgets ſpets åro lämningar efter et gammalt Grækiſkt Kloſter, vid hvilket ſkönjes, huru dana de förſta Chriſtna Munkars och Anachorethers boningsplatſer varit, ſådane nämligen, ſom med ſkäl kunna ſägas vara tjänlige, at föra en enſkild, afſöndrad och andäktig lefnad. Ödemarker och otilgängelige bårgsklippor blefvo dåfore, i Chriſtendomens början, utvalde til boſtällen af dem, ſom ville i enſlighet begå ſin andakt. De förra innehafvas ännu af Copternas Munkar i Ægypten, i hvars öknar de hafva 2:ne Kloſter, och i anſeende til de ſenare, ſå behålla Grækerne ännu ſina ålſta företrådares hemviſt på bårget Sinai, vid Saba, St. Elias och på flera ſtällen i Öſterlanden. Jag gick ſå långt upföre detta faſeliga förſökelſe-bårget, ſom förſigtigheten kunde tillåta; men vågade mig ej up til ſpetſen, dit jag ſkickade min dräng, at håmta hvad där kunde finnas af Naturalier, medan jag nedanföre ſamlade de växter, ſom där funnos, och Inſecter, af hvilka ſenare jag i ſynnerhet fann en ganſka artig, och för detta oſedd Cimex (*). Jag hade haft tilräckelig tid, at beſkåda bårget med deſs negd, då vi kl. 9. bröto up, at fortſätta reſan åt Jericho, hvilket vi gjorde, och foro öfver en del af deſs ſtora fält, öfver allt öde och obru-

obrukadt, endaſt bevåxt med en hop af de trån, ſom bringa Zacchæi olja, och med några af *Nabca* (*Rhamnus*). Vi kommo efter en liten ſtund til Eliſæ brun, hvilket namn gafs åt et vackert vattu-ſprång, med friſkt vatten, belägit i en dal, och omgifvit med åtſkilliga vackra trån, ſåſom *Salix* Saffaf, *Loniceræ affinis floribus coccineis*, och bland andra, jämväl Fikontrån, ſom där växte vildt. Därifrån fortſatte vi reſan öfver en dal på fältet, ſom var beſått med korn af Araberna, för deras håſtar, och var den enda fläck jag ſett använd til någon nytta, af all den jord jag öfverfarit ifrån Jeruſalem til Jericho, ſom är en ſtor dagsled. Vid middagstiden kommo vi til *Jericho* eller den plats, hvaråſt på en vidd af några ſtenkaſt, viſes lämningar ſåſom minnesmärken efter denna namnkunniga Staden. Nu är där icke den ringaſte bygnad, mer ån murarne af et gammalt hus, hvilket Munkarne, ſom gårna ſöka uttyda alt för helgedomar, hafva gifvit namn, af den bekanta *Zacchæi* hus, hvilken åfven på denna vägen ſkolat ſtigit up i en Sycomor, at få ſe Frälſaren, då Han gick där förbi. De Öſterländſke Chriſtne ſåga, at trädet, i hvilket han ſteg upp, varit det, ſom här växer öfveralt, af hvilkets frukt Araberne präſſa den oljan, ſom Pelegrimerne köpa under namn af Zacchæi olja. Græckiſke täxten ſäger tydeligen, at det var en *Sycomorus*, hvilket i Svänſkan är illa öfverſatt för *Mullbärsträd*. *Sycomorus* växer ej här omkring nu förtiden; men finnes dock på andra ſtällen i Judéen närmare åt Hafvet, och hade väl åfven här kunnat finnas planterad, den tid, då landet var bebodt och upbrukadt. Vi kommo efter middagen tilbaka til tälten, och ſedan jag ſpiſat, gick jag ut til fots, at ſöka naturalier, åt negden omkring Jericho, ſärdeles vid den bäcken, ſom löper tvärt öfver fältet. De märkvärdigaſte växter jag fann, var den namnkunni-

ga Judéens *Aſclepias gigantea*, och det trådet, ſom liknar til ſina blommor Lonicera, och har tjocka blan.

Strax efter midnatten bruto vi up från Jericho, at gå til Jordan. Vi foro öfver de öfriga af Jerichos fält och hade altſå en god våg. Kommo fram för dagningen til *Jordans* ſtrand, 3 timar från döda Hafvet. Sju Preſter gjorde måſſan därſtädes. Jag beſkådade Jordan, til deſs olika bredd. Der vi ſågo honom var han vid paſs 8 ſteg, ſtranderne perpendiculaire, 3 alnar djupa, vattnet djupt, grumligt, mera ljumt än kallt, långt ifrån Nilens godhet. Vid ſtranderna växte *Rhamnus*, *Vitex Agnus*, en *Salix*, af hvilken de göra ſig käppar, vid ſin Pelegrims-färd. Vi foro därifrån til *Döda Hafvet*, beledſagade af en arabiſk Prints. Fältet räkte ända til Hafvet, och var af 3 timmars väg, flätt, med några ſmå högder här och där ſtrödde, imellan hvilka äro ſmala diken eller dalar, obrukadt och obevåxt, beſtår af en ſandlera, gråaktig, ſå lös, at våra häſtar ofta ſjunkte ned til knåna. Hela ytan af denna jord var öfvertäkt med ſalt, på ſamma ſätt, ſom i Ægypten. Jorden var altſå ægyptiſk och kunde bli äfven ſå fruktſam, ſom den ſamma, om hon bletve brukad, ſom hon utan tvifvel varit i Iſraëliternas tid. Vi ſtego af, där *Jordan* faller in i döda Hafvet. Floden hade kaſtat up en myckenhet trän af Salix, vid ſit utlop. Stranden vid Hafvet beſtod här af ſamma lera, ſom det ſtora fältet vi öfverfarit, och var här ännu mjuk och ſeg. På åtſkilliga ſtällen voro perpendiculaire ſtrata formerade af en rödaktig ſkör jord, hvilka ofelbart med tiden blifva ſkiffer, inneſluten i kalkbårg, ſådane, ſom finnas på åtſkilliga ſtällen i Judéen, närmaſt Döda Hafvet. Stenar vid ſtranden voro endaſt qvarts af åtſkillig färg och ſtorlek. Vi följde hela våſtra Hafs-ſtranden åt. Jag fann där Qvarts-ſtenar i

Skif-

Skiffer-form, et af de raraſte Naturalier jag öfverkommit på hela min reſa. Vid elden luktade denna ſten, likaſom Hafvets beck. Til bevis, at han däraf är hopkommen, ſå väl ſom all ſkiffer i detta land. Vi togo en annan väg hem i vårt läger, och följde den bärgsfoten, ſom ſkiljer i vår tid Steniga Arabien ifrån Heliga Landet, och var fordom en gränts imellan Iſraëls ſlägte, Cis- och Trans-Jordanum. En Lichen täkte här på åtſkilliga ſtällen vida fälten af den omtalta Ler-Jorden, hvilket var beſynnerligt i en öppen ödemark. *Tamarix*, *Reaumuria*, en *didynamiſt* med grufvelig lukt, Arab. *Baſel*, hvilket betyder lök, växte här och där i denna ödemark. En enda buſke fann jag af *Mimoſa Hort. Upſ.* 46. hvilken blifvit hit planterad af foglar från Arabien, där den har ſit egenteliga hemviſt. På et ſtälle af denna bärgsfot är en liten Inſjö, hvars ſtrander äro beväxte med *Rör*, ſom ej finnas vid Döda Hafvet. På högden af et bärg, ſågo vi det fordom namnkunniga Grækernas Kloſter St. Saba, hvaräſt i de förſta Seculis af Chriſtendomen 40000 Munkar ſkolat blifvit underhållne, de där lefvat i gråttor. Grækerne göra ännu hit Pelegrims-färder, och hafva här Munkar, ſom ej äro andre, än de ſom begått något fel, och blifva hit ſkickade til et ſtraff. Då vi fortſatte här vår reſa, fann jag Arabiens och Heliga Landets *Åkerhöns*; en fogel, ſom aldrig förr varit beſkrefven, hvilket fynd jag enſamt anſåg vårdigt min reſa til Döda Hafvet (*). Deſſe foglar äro ofelbart Iſraëls åkerhöns.

JERUSALEM åter.

Långfredagen inföll den 12, efter Latinernas ſtyl. Hvar och en kan lätt föreſtälla ſig, at den här i Jeruſalem firades mångdubbelt, ſåſom på den ort, där de händelſer tildragit ſig: til hvilkas åminnelſe Chriſtenheten håller denna dagen helig. Ceremonierna i

He-

Heliga grafven voro i dag deſſe. (*a*. Gingo vi in i Kyrkan kl. 3 efter middagen, då Officium begyntes efter vanligheten, och ſlöts därmed, at Superioren föll på knå vid den heliga grafvens dörr, och gjorde bön. (*b* Kl. 6. gingo vi in i det lilla Conventet, ſom Latinerne hafva bredevid Kyrkan, i hvilket man går in i Sacriſtian. Där ſpiſade vi aftonvard, ſom väl var den eländigſte måltid jag haft i all min lefnad. Den beſtod af et hufvud Lactuca; Bröd och vin måſte årſåtta förluſten, två vigtige Articlar, til männiſkans vederqveckelſe och uppehälle, hvilka altid voro fullkomligen gode hos Munkarna At båttre njuta friheten, ſom är en ſvår ſak, at vinna i et Kloſter, gick jag in med en Jeſuit, ſom var Pelegrim i en annan Kammare, där vi med Hebrons vin och et hårligt bröd, bakadt med olja, togo en vederqveckelſe, at kunna uthärda en hel natt och en hel dag vid Ceremoniernas åſkådande. En Capuſin, ſom ſtraxt infann ſig i vårt ſällſkap, gjorde båttre aftonmåltid, än vi båda två, och det i kraft af en artig Canon bland Munkarna, den han anförde. *Humidum non rumpit jejunium.* Jag bör dock ej glömma, at han ſatte *modice ſumtum* in parentheſi. (*c*. Kl. 8. begyntes Proceſſion til de märkvärdiga ſtållen i Kyrkan. Medan denna påſtod, höllos 7 Predikningar på åtſkilliga ſpråk, hvilka utgjorde den upbyggeligaſte förråttning af alt, ſom förehades. Den förſta hölts i Sacriſtian, förrän Proceſſen gick ut, under hvilken Munkarne undergingo Diſciplin, ſom de kalla, eller *piſkade* ſig til åminnelſe af CHRISTI lidande. Både predikan och förråttningen gjordes imellan dem, utan at någon annan var åſkådare däraf. Därpå kom proceſſion ut i Kyrkan, och ſtannade förſt där *CHRISTI kläder* blefvo *bytte*, hvaråſt den andra predikan hölts, ſom var på Franſyſka, af en Nederländſk Munk. Därnåſt på *Flagellations-ru-*

met

met ej långt därifrån. Sedan gingo vi up på *Korsfäſtnings-orten*, Grækerna tilhörig, ſom under den har ſit präktiga Chor. Där höltz den 3:dje predikan, på det ſtället, där CHRISTUS ſkal blifvit faſtnaglad vid Korſet, och den 4:de ej långt därifrån hvaråſt korſet blifvit nedſatt, efter hvilket ännu viſes hålet, ſom är öppet, rundt, af en half ſpans Diameter, och rundt omkring beſlagit med Silfver, öfver hvilket Grækerne hafva et vackert Altare. Af deſſa var den förſta Franſyſk, hållen af ſamma Munk, och den andra på Italienſka, af en Tyſk. Vi gingo ned härifrån, och kommo förſt til ſtenen, där *CHRISTI kropp* blifvit *ſmord*, hvaråſt predikades på Arabiſka, och ſiſt ſlöto vi Proceſſionen kl. 11 vid grafven, hvaråſt en långſam och ifrig Spanſk Predikant pröfvade vårt tolamod.

Den 15 gick jag ut, at beſe de ſtällen i Staden, ſom återſtodo; och viſades ſåſom märkvärdige. 1). Det ſtället der gamla Staden haft en ända, ſom nu vid paſs år midt i den nya. 2). Där *St. Veronica* torkade CHRISTI anlete med den bekänta Svetteduken. 3). Där *CHRISTI dom* låſtes up, *JESUS Nazaræus Rex Judeorum*, hvaråſt ſtår en afbruten Colonne, upreſt af St. Helena, til åminnelſe af ſjelfva platſen. 4). Där CHRISTUS föll ned utmattad af korſets tyngd. 5). Orten hvaråſt Pilatus viſade CHRISTUM för folket, och ſade: *Ecce homo*, ſom är en lämning af en Theater, en hval-boge, nog hög. 6). Där *Maria Magdalena* undfick ſyndernas förlåtelſe, hvaråſt är en eländig Turkiſk Mosqué. 7). *Herodis palats*, ſom en Turk hade til ſtall. 8). Det torn, ſom längſt förſvarade ſig mot *Veſpaſiani* anfall. 9). Stället där en port varit af *Salomons Tempel.* 10). Grottan där *Jungfru Maria* ſkal varit född, öfver hvilken är en ſtor väl bygd Mosqué, ſom tilförene

va-

varit en hårlig kyrka. Den hade en vacker gård, hvaråst *Iris florentina*, *Jasminum fruticosum*, *Amygdalus* och *Rhus coriaria* växte. 11). En gammal fyrkantig fordom präktig Cistern eller damm, i hvilken Ängelen rörde i vatnet vid *Betesda*, hvilket vatten kommit från Fons signatus. 12). En port af *staden St. Mariæ*, som var igenstängd, så väl som alla de andre, under Pelegrims tiden. 13). St. *Helenæ Hospital*, som varit en prägtig bygnad, hvaråst ännu Turkarne hafva et fattig-hus. Där vistes 7 stora kopparkitlar, som skola varit ifrån dess första bygnad, af hvilka 2 ännu åro brukbare. 14). *Pilati Palats*, som nu år Turkiska Gouverneurens säte, mäst förstördt. 15) Därifrån sågo vi *Salomons Tempel*, som nu år en åttkantig väl vid magt hållen Mosqué, med en hårlig plats utanföre. När man går ut från gården af Pilati hus, vises det rum, där *Sancta Scala* stått, som förvaras i Rom för en dyr helgedom. 16). *Petri fängelse*, som ännu brukas af Turkarna, til de grofvaste missgerningsmåns håkte. 17). Grækernas Capell, där Abraham skal varit, då han ville *offra Isac* på Calvaria. *Heliga Grafven* år midt uti den kyrkan, som år upbygd öfver de heliga orter, i medelpuncten af det Chor, som hörer Latinerna til och utgör medlet af kyrkan. Capellet omkring grafven är fyrkantigt, består af 2 kamrar, den yttersta af 12 Personers rymd, den inre hälften mindre. I den inra är en *Kista* af Marmor, vid den ena sidan, längs efter Väggen, öfver sjelfva begrafnings rummet. Öfver denna hånga en stor myckenhet lampor, alla Secterne tilhörige. Capellet lutar til undergång och kan ej upråttas för Secternas oenighet. Midt för dören af ingången hafva Grækerne sit prägtiga Chor, och öfver det år *korsfästelse-orten*, Grækerne tilhörig, halftrundt. Det stora Choret år åfven til et Gallerie, af hvilket Armenianerne hafva en del af 7. Pelare

lare til sit Capell. *Syrerne* hafva under detta, sit Capell. *Copterne* hafva sit bakom heliga grafvens Capell, så at det gör en tilökning af det samma. Latinernas Sacristia är under deras Gallerie, ur hvilken man går in i deras lilla Convent, i hvilket stadigt är 10 a 12 Munkar.

Jag såg det den 16:de, som jag aktade ej minst af alt hvad jag sett i Jerusalem. Det var Latinska Conventets Pharmacopée, som med sit rika förråd af Simplicia och Præparata kan med säkerhet räknas för en af de dyrbaraste i hela verlden. Det märkvärdigaste var, at se den ansenliga myckenhet, som dess magasin innehölt af de aldradyraste simplicia. Alla slags Balsamer voro där til några 1000 Piasters värde. Den dyrbare Mumia mineral. ifrån Persien, som säljes til 3. Ducater, var där til flere ℔. Alla Indiska och Americanska Medicamenter kommo hit från Spanien och Portugall, och äro til största delen bara skånker. Här beredes det i dessa länder så utropade Jerusalems Balsam, som är en præparation af alla slags Balsamer och en hop aromata uplöste i Sp. V. Däraf göres i Jerusalems Pharmacopèe, hvart år, i sommarsolståndet, en sats, som kostar 150 Ducater. Det har en förträffelig verkan i utvärtes friska skador; men invärtes är det för hetsigt. Det gifves dock i blodspottning och efter Contusioner, in til 10 a 12 droppar. Hela Pharmacopèn är värderad til 100000 Piaster.

Græker, Armenianer, Syrer och Copter, som alla följa Julianska Calendern, hade den 17:de sin Påskafton. Vi gingo kl. 2 efter middagen at bese den namnkunniga *Heliga elden*, et af de synnerligaste uptog, som kan ses vid någon Gudstjenst. Alla dessa slags Christne tro, at om Påskafton stiger up utur he-

heliga grafven en onaturlig eld, den de kalla helig. De tro, at deras präſter, genom et mirakel, nedkalla den af himmelen på denna dagen. En Präſt af hvarje Sect, går kl. 2. in i den heliga grafven. Den Grækiſka i ſjelfva innerſta kammaren och de andre 3 i et Capell, ſom är bakom ſamma kammare, Copterna tilhörigt. De göra där enſamne bön, hvilkens verkan den menige hopen tilſkrifver elden. I Choret omkring grafven förehafves imedlertid af Grækerna, de aldraoordenteligaſte Chriſtna i hela verlden, en hop uptog, aldeles ſådane, ſom deras förfäder beſkrifva vid ſina Bacchanalier och afgudatjänſter. Poikar hoppa, danſa, ſkrika, föreſtälla döden och upſtåndelſen, och tuſende andra galenſkaper, dem Indianerne ej ſkulle begå inför ſina Pagoder. Detta göra de, ſom de ſåga, at upvårma jorden, på det elden ſå mycket låttare må komma fram. Kl. 4 begyntes en Proceſſion af alla 3 Nationerna, och en liten ſtund efter, bars ut en lampa ur grafven, hvilken ſkulle vara uptänd af den heliga elden. Det var i detta ögnablek, ſom man kunde med ſkål ſåga ſig ſe förödelſens ſtyggelſe ſtå i det heliga rummet. Där blef et fåktande med facklor och blåſs, af hvilka hvar och en ville tända up ſin vid den heliga elden, ſom förorſakade et ſtörre och vederſtyggeligare buller, än det kan vara på et torg eller en öppen ſkådeplats. Det artigaſte var, at ſe huru Turkarne handterade Grækerna, vid denna deras högtid. De ſtålde ſig vid paſs 12 ſtycken ſtarka och föra karlar fram för ingången af grafven. Somlige med piſkor, och ſomlige med påkar, och utan anſeende til ſtor eller liten, hög eller låg, andelig eller verldſlig, delte deſſe ut i den tilſtormande hopen ſtryk, hals öfver hufvud. Sjelfva Biſkops-kåpan ſkontes ej; ty då Grækiſka Biſkopen bars utur grafven på Axlarna af ſina åhörare, med den heliga lampan i handen, fick

han

han oförvarandes en dryg påkslång öfver den ena handen. Desse måste dock tåla et slikt förfarande, och det med nöje, förblindade af vidskepelse. Vore ock icke den anstalt på Turkarnas sida, at med våld förekomma, så mycket möjeligt år, oordningen, så kunde aldrig denna Act aflöpa, utan någon olyckelig händelse. Frankerne eller Latinerne anse med förakt denna de öfriga Secters vidskepelse, och de, som taga sit förnuft til råda, göra det samma, men här måste en dum allmoge underhållas vid en förut fattad vidskepelig inbillning, och år det viss, at af Græker kommo ej 10 Pelegrimer årligen, i stället för 1000:de nu, om det ej vore at se den heliga elden: at låta den gå sig öfver ansigtet, (och qvinfolken öfver bröstet): at låta där brånna något af sina knåfvelborar och skägg: at därmed helga sig. En annan stark drif-fjäder af deras Pelegrims-färd, år, at tvåtta sig i *Jordan*, hvars vatten år ej mindre helgande, ån det förra elementet. At först taga den heliga elden af Biskopen, år en vigtig sak, och följakteligen dyr på en ort, där helgedomar kosta dryga utgifter. Därtil anmåler sig någon rik Köpman, merendels någon Armenian eller Syrian; emedan Grækerne åro til största delen fattige. Denne går in i ytterssta kammaren, där Biskopen ger honom förssta elden i sin fakla ur den lampan, som Biskopen tändt up i den innersta kammaren, vid denna heliga elden. För 3 år sedan betalte en Armenian från Persien, förssta elden med 30000 Sequiner, en Summa, som til åfventyrs aldrig gifvits för något svar af Delphis orakel. Dylika inkomster delas imellan de 4 Conventerna, til deras underhåll; ty år klart, at vidskepelsens vid magt hållande, år dem angelägen. Latinernas eller de Romerska-Catholskas Convent *St. Salvator* i Jerusalem, år det mågtigaste och rikaste. Det innehafves af Franciscan-Munkar af Observatin-reglen, som åro hopsatte af alla slags Europei-

ſka Catholſka Nationer. Deras antal år anſenligt; men olika efter tidernas olikhet. En kan altid räkna dem til 100, mer eller mindre, Laici och Clerici. De blifva där 3 år, förutan Spaniorerne, ſom hafva frihet at viſtas där i 6. Deras förmån år *Guardian*, *Vicarien* och *Procuratoren*: af deſſa år den förſte altid Italienare, och blir vid ſyſlan i 6 år. Den andre en Franſos, och den 3:dje en Spanior. Den ſiſtas arbete år det vigtigaſte; emedan han har at göra med hela hushållningen, både för heliga grafven och Conventet, och har altſå årligen under ſina händer, til det minſta, en half Milion Livres. Så högt kunna den heliga grafvens och Conventets inkomſter räknas, af hvilka göres föga beſparing. Inkomſterne komma af allmoſor, de måſte ifrån Spanien och Portugal: från de folkſlag, ſom låta Barbarerne förſtöra ſin handel, och röfva i ſit egit land, utan at använda en Piaſter til deras näpſande, ſom ſkicka hvart år en ſå anſenlig ſumma til Jeruſalem, at upåtas af Turkar, deras argaſte fiender, och af Munkar, onyttige invånare i Europa, och onödige i Jeruſalem, där de viſſerligen ej göra Chriſtenheten en ſtyfvers gagn, om en ej vil tro, at deras andäktiga ſten-kyſſande har någon förborgad verkan. Frankrike ger något litet. Et folk, ſom lärdt at tänka, kommer ſmåningom ifrån et orimmeligt bruk; men öfvergifver det ej hufvudſtupa, at ej ådraga ſig olägenheter. De Franſke hafva efter hand från Konung LUDVIC den Heliges tid, kommit på helt andra tankar, än korsfärder och Jeruſalems offer. Från Tyſkland åro ſkänkerne til den heliga grafven ſparſamme. *Primum quæ neceſſaria, deinde quæ opus ſunt*: Sade en Tyſk Munk mig vara Canon, ſom år hinderlig för barmhertighets verk i detta land. Hos Polackerna, ſå ifriga Catholiker, år aldrig frågan om allmoſor, och ſällan om Pelegrimer.

Då

Då jag den 18. tog afsked af Armenianska Patriarchen, lät han föra mig i sin kyrka *St. Jacob*, som är i hans Convent, at se dess prydnader. Desse äro synvarde. De äro ofelbart de rikaste och dyrbaraste, som ges i någon kyrka i Österlanden, och til åfventyrs gå de up emot de största och rikaste kyrkors prydnader i Christenheten. De bestå i Chor-Kåpor, Biskops mössor, Mässhakar, Kalkar, Biskopsstafvar, Ostensorier m. m. En del af rent Guld, och de öfrige af Silfver förgylte och alle rike af ädla stenar. Prästе-prydnaderne äro alle af de präktigaste Indianiska tyger, och en stor del med dyra stenar utsirade. Deras lampor i kyrkan alla af Silfver, väl arbetade, och i vacker ordning hängde, utgöra åfven en stor summa. Alle desse prydande sattes up i dag på sit stora bord i Choret, at på St. Jacobi Fäst visas för menigheten. Latinernas prydnader äro präktige och kanske arbetade i bättre smak; men de tilstå sjelfve, at Armenianernas öfvergå dem i rikedom. Grækerne komma ej i jämnförelse med någondera.

Jag såg utom staden 1:o *Konungarnas grafvar*, uthuggne i Kalkbärget; men ej af den vackerhet, som de Alexandriniske. Portarne voro af en hårdare kalksten, på en axel nedfalne. 2:do *Jeremiæ grotta*, hvaräst han skrifvit klagovisan. 3:tio *Jeremiæ fångelse*, som är en graf full med vatten, vid hvilken stod en af de forna Konungars Likkistor, väl arbetad af Marmor, utur hvilken Turkarne gifva sina häftar dricka. 4:to förbi *St. Stephans* port och där bredevid stället, där denna Martyr blef stenad, som var en liten utmärkt klippa. 5:to St. *Mariæ graf*, öfver hvilken är en vacker kyrka, men utan prydnader. En vacker gård utanföre, med en 3 famnars tjock Hägg eller *Padus*. Nedgången i kyrkan är en trappa, 5 famnar bred, 46 steg lång. *Sanctuarium*, som hör-

de Latinerna til, i hvilket år grafven en kista af Marmor. *St. Annæ*, *St. Joachimi* grafvar på en sida af trappan, och på den andra, *St. Josephs*. 6:to Grottan dår Christus *svettades blod*, uthuggen i bårget, med några tjocka pelare under. Gethsemane, et rum dår Christus förmante Apostlarna. 7:mo *Gethsemane* på slutningen af oljobårget, en liten vacker plats, med 6 gamla oljotrån, Latinerne tilhörige, som låto dem vaktas af en Turk. 8:vo Dår *Christus* blef *fången*, en vinkel imellan 2:ne murar. 9:no Dår *Lårjungarne* hade en liten stenbådd ej långt dårifrån. 10). Dår *Thomas* undfick St. Mariæ gördel, då hon for til himla. 11). En smal våg up til *oljobårget*, full med flintsten; på högden et Capell på det rum, dår Christus *farit up til himla*, rundt, med en Cupel, utan prydnader, med en vacker gård omgifven med en mur 12). Vid nedgången, dår *ångelen syntes* Maria, och sade henne förut sin död. 13). En grotta dår *St. Placida* i 37 år lefvat vid vatten och bröd. Hår hafva Turkarne et bönehus, dit ingen Christen får gå in. 14). På andra sidan om bårget sågo vi från en plats döda Hafvet och Jordan. 15). Dår Lårjungarne frågade Christus om *ytterste domen*. 16). Dår Christus lärde lårjungarna *Fader Vår* &c; dår var en förstörd Column. 17). En liten grotta dår Apostlarne skola hopsatt *trosbekännelsen*. 18). *Propheternas grafvar* längre ned vid bårgets sluttning. 19). En *dal Josaphats*, med hans graf. 20). Dår bredevid *Absalons graf*, et litet hus med et spitsigt coniskt torn. I denna dal hade Judarne en sin begrafningsplats. 21). Längre ned i dalen dår *Christus fallit*, då Han blef tagen. 22). På en bårgssluttning, ofvantör dalen, en grotta, hvaråst *Lårjungarne gömde* sig, då Christus blef fången, vid hvilken voro 2:ne columner. 23). *Zachariæ Barachiæ sons graf* uthuggen i bårget. 24). Jungfru *Mariæ brunn*, som ännu har vatten; men år ohyggelig. 25). Hårifrån

ifrån ſynes på högden af bårget, på vänſtra handen, lämningar af Salomons ſtad *Silvia*, där han hade ſina 300 frillor. Huſen bebos nu af fattiga bönder. 26). En gammal damm, där den mannen ſkulle tvättat ſig, ſom var blind. 27). Trädet där *Eſaias* blef ſågad i 2 ſtycken. En *Morus alba* ſtod där i blomma. Munkens fabel, at den ej bär frukt. 28). *Nehemiæ brunn*, där han underhöll den heliga elden. 29). En grotta på en högd, där 7 *Apoſtlar gömde* ſig, förbi Porta Aurea, ſom var tilmurad. 30). Tilbaka öfver Sions bårg.

RESAN til BETHLEHEM.

Jag satt mig före, at jämväl besöka BETHLEHEM och fick därföre af Commendanten i Jerusalem en Officerare och af Procuratoren en Munk, at ledsaga mig, med hvilken jag den 19:de om morgonen reste ifrån Jerusalem. Landet var i förstone tämmeligen slätt och jämnt, samt jorden arbetad och sådd med säd, hvarjämte äfven syntes någon *Tobaks*-plantering. På halfva vägen viste et ställe, som sades vara det, hvaräst Propheten *Elias sofvit*, då ängelen uppenbarade sig för honom. Det var en aflång utgröpning i en klippa af en människas längd, hvilken skyltes af et olivetrå. Jag kan ej säga, om Propheten funnit hällebårget så arbetat, som det nu är, eller om senare tiders folk hafva däruti utholkat en art säng, at göra sagan så mycket troligare. Men vare huru det vil, så var stället rätt beqvämligt at sofva på. Grækerne hafva här bredevid, på vänstra handen om vägen, et gammalt Kloster, som bär namn af Propheten Elias, hvilket de efter deras religion flitigt besöka; men ej Latinerne. Straxt därjämte visas ock en *graf*, som gifves ut för *Rachels*, hvilken är af gammal byggnad, stor, väl bygd med en Dome öfver. Under den öfriga hälften af vägen, som återstod, var landet stenigt och obrukadt, och bar föga annat, än några *Olive*-trän, af hvilka dock de förnämste voro förstörde för några år sedan i en örlog, som Bethlehemiterne haft sins emellan. Efter 2 timmars resa, kommo vi kl. 9 til BETHLEHEM, en stor by, belägen på en högd, med förstörda hus och liderliga invånare, dels Christna Catholiker, dels Mahometaner, alle Arabiske bönder. Jag gick in, at taga mig härbärge i Conventet, hvilket Latinerne innehafva, som är stort, väl bygdt, öm-

gif-

gifvit med ſtarka murar, belågit nedanföre byen något affides på vänſter når en kommer dit. I detta Conventet åro ſtändigt 10 a 12 Munkar. Jag blef här ganſka väl emottagen och undfågnad af Superioren, en munk ifrån Dunquerque, ſom varit fält-präſt i Franſka Arméen då den tog in Berg op Zoom, och af Organiſten, en Munk från Thuringen, 80 år gammal, friſk och karſk, hvilken hade känt och talt med Sveriges nu varande Archi-Biſkop Herr Doct. HENRIC BENZELIUS, då han var i Bethlehem. Jag använde förmiddagen at beſkåda det, ſom gjort denna ofynliga fläck märkvärdig och namnkunnig i hela den Chriſtna verlden, jag menar den ort, ſom här viſes, och föregifves vara den, där *CHRISTUS* blifvit *född*, och lagd i krubbo. Uti en Grotta under jorden, i hvilken vi ſtego nid genom några trappeſteg, viſas deſſe 2 ſtållen, nämligen på vänſtra handen *Födelſe-rummet*, och på den högra, rummet där Barnet blef lagt i krubban. Öfver båda 2 åro ſmå Altare, med ſtadigt brinnande lampor. Öfver Grottan år bygd en ganſka vacker Kyrka, af en beſynnerlig Architectur, ſom ſkal vara den ſamma, hvarefter St. Pauls Kyrka i Rom år bygd. Sjelfva Grottan år under Choret. Utan för denna kyrka år en annan, genom hvilken man åfven går in i Conventets rum, hvilken år ſtor, väl bygd, med 2 rader ſköna Marmor Pelare. Denne år obrukad, och tjänar til ingen ting. Här viſes ock det rum, hvaråſt *St. Hieronymus* ſkal haft ſin Schola och Capell. Latinerne åro enſamme ägare af deſſa heliga orter i Bethlehem, och kunna hvarken Græker, ſom dock hafva här et litet Convent, eller andre Secter beſöka dem, utan deras tilſtånd. Vi foro efter middagen bårt, at beſe några märkvärdiga orter på andra ſidan om Bethlehem, vid hvilka viſtes några Minnes-märken, ſom ſades varit til, ifrån den tid Judarne voro i ſin högd. Vi följde då en

bårgsfot efter, ſom låg på högra handen. Et annat bårg ſträkte ſig åt vänſtra ſidan, hvarimellan var en dal, i hvilken menes, at *Salomon* haft en af ſina Trågårdar (*Hortus Salomonis*), och efter berättelſe, ſkulle detta varit hans *tilſlutna örtagård*, om hvilken talas i Höga Viſan IV: 12. At Salomon här kunnat anlagt en Trågård af de många han ägt, kan väl belägenheten göra troligt, talt den är föga behagelig af Naturen, på ſluttningen och djupet af en dal; men den kan anſes för ſådan, ſom en ſå ſtor Prints, ſom Salomon, hade utvalt, at med konſt göra en ohyggelig natur behagelig, hvaruti man vet at många ſtore Prinſar velat viſa ſit Måſterſtycke. Det, ſom tyckes aldramåſt bidragit til denna ortens prydnad, har varit vattu-ledningen ifrån den brunnen, om hvilken jag ſtrax ſkal tala, hvilken gått förbi denna dal til Bethlehem, och altſå under vågen väl kunnat tjäna, at vatna och pryda en Trågård. På et ſtälle i dalen, finnes några lämningar af gamla byggnader. Efter 2 timmars reſa, kommo vi til det vattu-ſpräng, ſom viſes under namn af *Salomons förſeglade brunn*. Detta är en kålla, ſom rinner up ur jorden i en Grotta, uthuggen i et bårg. Den beſtår af flera kamrar, alla väl, och efter reglor uthugne och arbetade i klippan. Litet nedanför denna kålla, närmare åt Bethlehem, åro de 3 fyrkantige dammarna, den ena efter den andra, hvilka, igenom en underjordiſk ledning, få ſit vatten från ofvannämde kålla. Härifrån ſkal, i Salomons tid, gått en vattu-ledning, ända til Jeruſalem, ſom förr vatnet intil Staden, och i Templets Ciſterner. Därifrån ledes ännu vatten til Bethlehem, och ſkulle med mycken lätthet kunna ledas til Jeruſalem, om Bethlehemiterne, affagde fiender til Hieroſolymiterne, ville tillåta det. Vatnet i denna kålla är lättdruckit, och ej af det aldrakallaſte ſlaget. Ej långt ifrån kållan är et gammalt Caſtell,

an-

anlagt ofelbart i korstårds-tiden, och ännu tämmeligen väl behållit; men obebodt och ofruktbart. Under återresan til Bethlehem, visades, något på högra handen, långt ifrån oss, et coniskt berg, hvilket invånarne ännu kalla *Franska berget*, til et minne ifrån korstårds-tiden, då de Franske lämnat vedermälen af sina härtårder, ända intil sjelfva kärnan af landet. Vi foro förbi Bethlehem, och litet på andra sidan kommo vi til det rum, dår Angelen för *Herdarna* uppenbarades, hvarvid år en Grotta, i hvilken de stiga ned, som dår vilja begå sin andakt. Medan mine följesagare gjorde detta, hade jag tilfälle, at betrakta en slags *plog*, som var brukelig i detta landet til Jordens upkörande, vid hvilken jag märkte något, som jag ej sett på andra ställen, nämligen, at de längs efter den slå eller lilla stake, som går til plogbillen, fästa et rör, vid hvilkets öfversta ända, de satt en tratt af läder. Under det Åkermannen plöjer jorden, vatnar han henne, genom detta påfund, med det samma. Han bår under vänstra armen en lädersäck fyld med vatten, som hånger på axelen. Utur denna släpper han vattnet in i tratten, som genom röret vattnar jorden, då hon upköres: behändigt medel at i torr väderlek fukta en jord, som ofta i brist af vatten år ofruktbar. Jag hvilade natten öfver i Bethlehem, och vände, om morgonen, om igen til Jerusalem, sedan jag botaniserat i denna negd. En sjukdom var gängse bland Munkarna i Bethlehem, hvilken jag skulle tagit för främmande, om jag ej haft öfverflödiga tilfällen, at lära kånna honom i Norden. *Skörbjugg*, den jag aldrig tilförene sett i Ægypten eller Levanten, hade hår inritat sig i Klostret. Munkarne, som stadigt voro instängde innom sina murar, af fruktan för Araberna, nödgades i sina faste-dagar åta salt fisk; emedan de åro aflägsne från Hafvet, och hade således dragit på sig denna sjuk-

dom. De voro ej i okunnighet om *Cochlearia*, det ſtörſta botemedel, ſom konſten uptäkt mot denna pläga; men den ſtod ej at finna. Jag gaf altſå anledning på en annan växt af ſamma ſlägte, hvars verkan afven är pröfvad, det var *Naſturtium aquaticum*, hvilken jag ſåg växa til öfverflöd, vid Salomons brunnar i fuktigheten. Af denna böd jag Munkarna, ſom voro Scorbutici, präſſa ſaften, och dricka med mjölk, hvilket de efterkommo, och funno ſig, ſom jag ſedan fick veta i Cypern, väl däraf. Bethlehem är et teſtamente til Mecca, därföre ſtår det ej under Gouverneurens befallning i Jeruſalem, utan under den ſom ſtyrer i Jaffa, hvilket på ſamma ſätt hörer til Mecca. Detta bidrager, utan tvifvel, mycket til Bethlehemiternas ſjelfsvåldiga lefnad, hvilken ock väl ſtigit ſå långt, ſom hos något folk kan ſke. De äro näſtan i en ſtändig ſtrid, antingen ſins emellan, eller med Hieroſolymiterna, eller med invånarena i Hebron, eller med någon annan af de när liggande byar, och deras tviſtigheter aflöpa aldrig utan blods utgjutelſe, ſom ſtundom är anſenlig nog. För 5 a 6 år tilbaka, hade de i Bethlehem med Hebronitanerna, et ſådant krig ſins emellan, vid hvilket ſtupade å båda ſidor ſtörſta delen af både byarnes bäſta invånare, och negden omkring Bethlehem blef aldeles ödelagd: deſs ſäd upbränd: deſs oljoträn nedhugne, hvars ſtubbar ännu viſades til et ömkeligt vedermäle af denna härfärd. Bethlehemiterne fara näſtan aldrig in i Jeruſalem, i ſynnerhet akta de ſig före, at komma innom deſs portar, om de hafva något uteſtående med deſs Regering eller invånare, hvilka ſnart ſkulle finna utväg, at innom ſina murar hämnas på en fiende, den de ej hafva ſå lätt före utom dem, at angripa. Daremot måſte ock de ifrån Jeruſalem taga ſig til vara, vid oroliga tilfällen, at våga ſig för långt ut på fältet, åt ſidan af Bethlehem, i ſynnerhet, ſom

at

at endaſt vara boende i Jeruſalem, vid ſådant tilfälle år tilräckeligt, at göra en människa olyckelig, ſom på intet ſätt det förtjänt. Sins imellan har detta folk åfven ſtadiga tviſtigheter, icke om Religion, hvilket eljeſt åſtadkommer ſå mycket buller i Jeruſalem. Bethlehemiterne åro ej ſå ſamvetsgranna i detta mål. Där bo Chriſtne och Mahometaner om hvarandra, utan at någonſin oroa hvarandra för Religionen, utan de hafva andra ämnen til ſina trätor. Til exempel: deras rättighet at ſkjutſa Pelegrimer: den at taga Caffar af de reſande, af hvilka et partie år i beſittning, och et annat vil tilvälla ſig. Bethlehemiterne åro utom deſs, ſå väl ſom alla invånare i Palæſtina, både Chriſtne och Mahometaner, delte i 2:ne partier, ſom de kalla röda och hvita fanan, hvilkas endaſte ſyftemål år, at undertrycka det ena det andra. Turkarne taga detta i akt til ſin fördel, at kufva et land, hvars invånare åro oenſe, med en hand full folk, hvilket ſkulle koſta dem nog möda, om de vore förenade. Men ingen lider mera af de laglöſa Bethlehemiter, ån deras grannar Munkarne i Bethlehems Kloſter. De vore lyckelige, om de kunde vara i ſäkerhet därmed, at de dageligen åro inſtängde innom ſina Kloſter-murar; men i ſjelfva ſina kamrar måſte de frukta hvar dag, at blifva angrepne af deſſa röfvare, i ſynnerhet om det år någon orolighet å färde. När de ſå öfverfalla Munkarna, göra de det, antingen at af dem få något til lifsuppehälle, hvilket merendels felas för deſſa, ſå väl, ſom för alla dem, ſom lefva af röfverier, eller angripa de Munkarna, til at med våld tvinga dem, at köpa en myckenhet af Raband, Modeller at Chriſti graf, Kors och flere dylika ſaker, hvilkas förfärdigande år alla byens invånares endaſte göromål. Af deſſa ſe de ſig altſå i Jeruſalems Kloſter öfverhopade med en ſådan myckenhet, at Procuratoren ſade mig, det han

viſst

viſst hade i Kloſtrets Magazin för 15000 Piaſter, Sanctuarier. En ſumma, ſom ingen ſkulle tro kunna ligga i ſådana ſaker. En otrolig myckenhet däraf går årligen til alla Catholſka länder i Europa, aldramåſt til Spanien och Portugal. En ſtor del betalas af Turkar, ſom årligen komma at göra denna handel. En hop ſkickas öfver af Munkarna i Jeruſalem, at lämnas ſåſom ſkänker til deras Ordens Gynnare, och deſſe bli båſt betalte med andra af långt mera värde, ſom ſkickas åt dem tilbaka. Ingen Pelegrim reſer bårt, ſom ej förſer ſig med något förråd af deſſa varor, och på detta ſättet blifver Sanctuariers förfärdigande, et ſtändigt och ſäkert näringsmedel för invånarna i Jeruſalem och Bethlehem, med hvilka de kunde drifva ſå trygt Monopolium, ſom Hollåndarne med Canel och Moſchater. Deras behändighet, at väl arbeta deſſa ſaker, i ſynnerhet Radband, och en Påfvelig Conſtitution, ſom ger långa Ablater åt dem, hvilka hafva radband, ſom kommit ifrån de heliga orter, åro omſtändigheter, ſom ån mer ger Varan en ſäker Credit. Under återreſan til Jeruſalem, viſtes mig det rum, dår Propheten *Habacuc* blef tagen af Ängelen, ſom förde honom til Babylon; jämväl et annat rum, med några ruiner af en bygnad, hvaråſt min vägviſare ville låta mig veta, at Patriarchen *Jacob* häft ſit hus. Om denna Patriarchens palats varit ſådant, ſom de måſt brukelige i Palæſtina ån i dag, et tält af Get-ragg, ſå båra väl deſſe ruiner en oförtjänt åra af hans namn.

Jag begaf mig den 21. efter middagen från Jeruſalem, i ſällſkap med en hop Munkar, och hade förſkräckeliga vågar i 4 timmar ifrån Staden. *St. Jeremiæ Convent* var öfvergifvit och förſtört, ſedan Munkarne för lång tid tilbaka, dår blifvit mördade. Hår betaltes Caffar. Vi fingo åter ſe Medel-Hafvet

et

et ſtycke dårifrån uppå Judeéns bårg. Detta var en ganſka beſvårlig dagsreſa, på hvilken vi med möda funno en droppa vatten, at ſvalka oſs med. Om aftonen kommo vi fram til Rama.

Vi beſågo den 22. St. Georgii kyrka i Rama, ſom var en gammal prågtig bygnad under jorden, med vål bevarade pelare, tåkte med en *Mucor obſcure viridis*, och låg på en vacker plats. 40 Martyrers Kyrka hade ock i ſin tid varit vål bygd under jorden, men var nu förſtörd. Vidare viſtes oſs låmningar efter et Benedictiner Convent, ſom nu var förvandladt i en Mosqué. Deſs prågtiga kläck-ſtapel var ånnu behållen, från hvilkas högd hela Judeén kunde ſynas. Turkarne ſåga, at berörde 40 Martyrer, varit 40 röfvare, ſom blifvit aflifvade, och anſe dem för helige i ſin Religion, åfven ſå vål ſom Catholikerne i ſin; dårföre begynte de juſt i deſſa dagar ſin valfård, den de årligen göra til denna orten, til ſina röfvares åminneſſe.

Den 24. reſte jag bittida om morgonen från Rama, och kom efter 3 timmars tid tilbaka til *Jaffa*, öfver det hårliga och fruktbårande fåltet, ſom år imellan deſſa båda Ståder. *Rama* år en liten, men tåmmeligen vacker Stad, ganſka vål belågen på et fruktbårande fålt, ſom frambringar Vin, Bomull och Spanmål. Ehuru detta år en Landſtad, ſå drifver han dock en tåmmelig handel. Dår år en Franſk Conſul med 3 Köpmans-hus, hvilka hår uphandla Bomull, ſpunnen och oſpunnen, aſka, och en ſtor myckenhet ſåpa. Rama år i vår tid märkvårdig dåraf, at den Turkiſke betålhafvaren, ſom under Titul af Bey ſtyrer Jeruſalem, Gaza och Rama, har ordenteligen hår ſit ſåte, til hvilken alle Chriſtne, ſå vål, ſom Turkiſka Kejſarens underſåtare, ſom gå

til Jeruſalem, måſte årlägga en afgift af några Piaſter, hvilket utgör en vacker inkomſt. Frankerne åro endaſt härifrån undantagne.

Jag kom den 30:de för middagen til Staden ACRE, efter 26 timmars ſeglande ifrån Jaffa. Vi gingo in med vår lilla båt, ſom fört oſs öfver, i hamnen, en vik (Golfo), emellan bårget Carmel och bårget af Galiléen, vid hvilkas fot Acre år belägen, brede vid inloppet af Golfen. Vi funno här 3 Franſka Köpmäns fartyg, hvilken Nation är den endaſte, ſom ännu drifver handel på denna plats, och afhåmtar deſs varor, af hvilka den redbareſta år oſpunnen *Bomull*, ſom ſtiger ſomliga år til 10000 baler, hvardera af et kantar om 100 landets Rottoli. Jag tog härbärge i Franſöſka Munkarnas Convent, ſom år det endaſte Europeiſka här i Staden, och lyder, ſom alle andre i Syrien och Ægypten, under Spaniorerna i Jeruſalem, hvaråſt jag blef undfångnad til mitt fullkomliga nöje. Man år i alla Conventer i Syrien och Heliga Landet, båttre härbärgerad, ån i Jeruſalem, både til bord och kammare. Efter middagen beſökte jag Franſka Vice Conſulen, ſom år här med 5 Köpmän, hvilka drifva härifrån handel på Marſeille. Emot aftonen gick jag ut i Staden, at beſe det märkvärdigaſte. Jag menar det arbete, ſom en gemen Arab, hvilken nyligen uphåfvit ſig til Herre öfver Galiléen, låtit anlägga omkring ſtaden, en 4 famnars hög mur, förſett den med 2:ne ſtarka portar, begynt en Baſtion vid et hörn utom muren, och et Palats innom den ſamma. Et arbete, ſom en Rebell fullbordat innom 6 månaders tid; hvilket ej Turkiſke Kejſaren vårdat göra på någon Syriſk plats uti flera hundrade års förlopp, ſom han varit landets Herre; däremot hade alt det arbete, hans föregångare, de Chriſtne Prinſar nedlagt, haft fullkomligt råd-

rådrum på ſamma tid, at falla til ſin ödegång. Sedan Maltheſer-Riddarne blefvo Herrar öfver Acre, har ingen tänkt på at befälta orten, ſom dock är en nyckel til Galiléen. Vår omtalte Arab har betjänt ſig af lämningarna, efter deras förſtörda palats och Caſteller, ſamt af upgråfda Miner efter gamla Ptolomeis, til ſit verks fortſättande, och efter allmänna ryktet, hade någon anſenlig af de gamla nedgrafd rikedom, kommit honom til paſs vid denna bygnad. En afbruten Granit-Column viſtes mig bland de upgråfde Miner, af de Ægyptiſkas tjocklek. Denna af de gamla ſå högt vårderade ſten, har fordom blifvit förd ända til Syrien, at pryda deras prägtiga bygnader. Öfver en af de nya ſtadsportarna, ſom vetter mot Nazaret, hade Araben låtit i ſten uthugga 2:ne Lejon, ſom är vårdt at märkas dårföre, at det är gjordt af En Mahometan, hvilka til följe af ſin Religion, aldrig böra tåla bilder; men ſjelfve Turkarne i vår tid, göra mindre väſende af några ſmå Articlar i deras Religion, än deras förfäder. Vid hemgången gingo vi i Minerna af et St. Claræ Kloſter, för Turkarnas tid innehaft af Franſiſcan-Munkar, och ſkal blifvit anlagt den tid, då et Fruentimmer, til at ſlippa ſina enträgne älſkare, hade hjärta, at hugga af ſig näſan, och lefva här i enſlighet med en ſtympad natur, häldre, än at roa ſig ſjelf och andra, med en fullkomlig.

Den 2 Maj, reſte jag från *Acre til Nazareth.* Utom ſtaden hade vi, på högra handen, lämningar af den här fordom belägna ſtaden. Däromkring var en brukad åker, på hvilken Kornet nu bärgades, ſom vid denna tiden blir mogit här i landet. Til deſſa ruiner höra de ſtora högar, här ſynas, ſom öfver alt åro bevåxte med gräs, hvilka ſkolat blifvit hoptörde med människlig hand, för Städſens beqvämligare byg-

byggnad. Et fält möttе ſedan af $\frac{1}{4}$ Svänſk mils vidd, ſom årligen bär en myckenhet god Bomull, hvars frön, vid denna årstiden voro nyligen utſådde. Vi foro förbi en by, Rame, ſedan detta var ſlutadt, ſom har Chriſtna invånare. På andra ſidan om denna, beſtod marken af ſmå bärg, eller rättare högar, bevåxte med örter, och emellan dem vackra dalar. Då denna mark flöts, hade vi rundt omkring oſs, de ſkönaſte Lundar af Öſterländſka Eken (*Quercus fol. laciniatis aculeatis*), hvars Tenthredo hade bygdt ſin hårda galla, i hvilken låg deſs Larva, utom andra förtorkade, dårifrån Inſectet redan var utfluget. Landet håromkring liknade vårt Öſt-Göthland. Från deſſa lundar kommo vi på det härliga *Sebulons* fält, ſom viſſerligen innehåller mer ån en half Svänſk mil i längd, och $\frac{1}{8}$ i bredd, aldeles obebodt; men ej obrukadt; emedan på deſs ſtörſta del planteras Bomull. Vi foro tvärt dårôfver, och hade vid deſs början en af de forna Iſraëls brunnar, förſtörd, och vid deſs ſlut, en vacker Ekelund, i hvilken åfven funnos några *Boktrån* (Fagus ſylvatica), dår togo ſmå bärg och dalar vid, hvilka vi följde til *Safuri*, en by, bebodd af Græker. Dår ſtego Munkarna af, at vörda ruinerna efter en gammal förſtörd Kyrka, ſom ſkal blifvit bygd til St. Annæ och St. Mariæ Moders åra, ſom här ſades haft ſit hus. *Bi* ſköttes i denna by til ſtor myckenhet, och med ſolkets vinſt, ſamt ringa möda. De göra ſina biſtockar, af hoppakkad lera, 2 alnar långa, och en half aln i Diameter, ſom i Ægypten: lägga dem til 10 a 12 ſtycken, den ena på den andra, på bara jorden, utan underbygnad. Öfver hvarje 10, föra de up et litet murverk, ſå at deras bihus liknar fullkomligen våra bönders hunde-buſor. På dem, i hvilka bien arbeta, mura de igen öpningen, och lämna endaſt et litet hål, til deras ut-och in-gång. På de tomma lämna

na de öpningen ledig. Folkets boningar voro elände kojor, af svagt murverk eller hoppackad jord, i hvilka de ligga på bara jorden, hafva en liten ingång vid marken, et rökhål på väggen, men utan fönster eller annan öpning. Et litet stycke ifrån denna by, tog en annan slags mark vid, bårgig, och full med hård kalksten, aldeles som Judéen, af hvilken den är en fortsättning under samma meridian genom flera länder, hvilket är märkvärdigt. Samma växter synas äfven här, som i Judéen, som tilförene ej varit så allmänne, och somlige sällsynte, såsom *Kali fruticosum*. Vi kommo til NAZARETH kl. 3 efter middagen. Sedan vi gjort en angenäm resa i et land, där man har både säkerhet och goda vägar.

Vi gingo den 2. ut at bese NAZARETHS märkvärdigheter, så snart vi vore om aftonen framkomne. Desse äro: en vacker Kyrka i Conventet öfver denna ortens helgedom, på det rum där *Bebodelsen* skedde. Där vistes en Colonne, som sades hänga af sig sjelf. Utom Conventet i byen en sten, som Munkarne gåfvo ut för CHRISTI bord, där Han åtskillige gångor spisat med sina Lärjungar. Den är stor, jordfast, och sluttar med sin platta sida, består af Judéens allmänna hårda kalksten. Han skal fordom varit öfverdragen med järnplåtar, hvarefter ännu synes märken. Därifrån ginge vi til en liten kyrka, som sades vara upbygd på samma ställe, där en Synagoga stått, i hvilken *Christus* ofta *predikat* under sit vistande i Nazareth. Hon hade tilförene hört Grækerna til, från hvilka hon blifvit tagen af Araberna, hvilka däraf velat göra en Mosqué; men de hade lämnat hänne, för en viss summa åt Latinernas Convent, som nu är ägare däraf. Detta har skett så nyligen, at de ännu ej haft tid, at använda någon kåstnad på dess prydnad, hvilken de snart tänka för-

retaga. Et rum dår *Josephs* CHRISTI fosterfaders hus varit, i hvilket stålle nu endast åro några låmningar af en Arabisk hydda. Sjelfva rummet innehafves af Araber, som dårvid hafva behållna hus. Nedanför byen, utmed vågen åt Acre, år en god brunn, som hörer byen til, vid hvilken Munkarne låsa Ave för 7 års indulgens; emedan den helige Modren dår hade skolat i sin tid håmtat vatten. Dåritrån går man til en stor vacker grotta, af Naturen utgråfd i hårda kalkbårget, som år et vackert Naturens stycke; men ej någon Helgedom. *Nazareth* år i vår tid en stor by, belågen i en dal, med stenhus efter landets bruk, starke och väl behålne; men af oansenlig bygnad. Byen utgör vid påkommande oroligheter imellan Samaritanerna och Galiléerna, som ofta tildrager sig, 100 stridbara mån. *Invånarne* åro Araber och Christne, största delen Catholiker, och några få Græker, som hafva en enda Präst. *Franciskanernas* Convent år stort, omgifvit med fasta murar, rikt och har stadigt från 22. til 15. Munkar, hvilka hafva hår större myndighet, ån på någon ort i hela det Heliga Landet, och til åfventyrs i hela Österlanden. De arendera af Pachan i Seyde Nazareth, med 2 andra byar i Galiléen, årligen för 4000 Piaster. Emot denna afgift hafva de frihet, at pålågga skatt på byarnas invånare, och låta straffa de brottsliga. Med et ord, at styra både Araber och Christna efter sit godtycko, til hvilken ånda de hafva, under sin lydna en Arabisk betålhafvande i byen, som under deras förordnande förer styrelsen.

Vi reste från *Nazareth* til bårget *Tabor*. Landet år hårligt, och består af lundar, imellan hvilka på et stålle var en dal, hvarigenom *Samarien* syntes på höger, upföre et bårg, strax på denna sidan om Tabor. Nedan för detta bårg går vågen, som löper

från

Ægypten til Damas och Conſtantinopel, ſom år ſtor, bred och vacker. Efter 2 timmars reſa från Nazareth, begynte vi ſtiga up för TABOR, ſvalkade af deſs ljufliga dagg, och vederqvekte af deſs ſköna Gete-hjordars mjölk. Det var en timmas våg up til ſpetſen, ſtenig och ſvår; men ſom ej hindrade oſs at kunna rida. Öfverſt var et vackert fält, på ſidan ſtenigt, imellan hvilka ſtenar voro lämningar af en kyrka och bygnad, ſom de Chriſtne där anlagt, hvarvid Pelegrimerne begå ſin andakt. Härifrån ſågo vi Galiléens och Samariens härlighet, vid hvilkens åſkådande man med ſkal kan ſåga, *här är oſs godt at vara*. Efter 6 timmar gingo vi neder af bårget, ſedan jag där botaniſerat. Bårget är rundt, har inga afſåttningar, vid paſs 4 timmar i omkrets, härligt och fruktbarande. Därifrån kommo vi på et litet fält, vid hvilkets ſlut var en Chan med marknads-plats, där Araberne ſålde och köpte Häſtar, Åſnor, Cameler, Nöt, Får, Getter m. m. Där begyntes *Eſdralons fält*, och räkte en timmas våg til en by. Vid början däraf, ſyntes tydeligen *Tabor* och *Hermon*. På detta vida fält, ſom minſta delen är brukadt, hålla Araberne ſtundom ſlagtningar, då de äro oenſe, och den nu varande rebellen Daher, var för några år ſedan, flere månader i fält på denna ſlätt emot Pachan af Seide. På detta fält räkade jag en Arabiſk Jägare, med en *Falk*, och ſköna Jagthundar. Arabernas inſigt i Jagt är beſynnerlig. När Eſdralon var åndadt, togo högder och dalar vid, ſom voro bara, endaſt några buſkar af Nabca ſyntes hår och där. Med detta fält begynte den beſynnerliga ſtenart, ſom utgör *Tiberiadiſka* bårgen. Vi hade mycket beſvär på detta fält af våra Häſtar, ſom oroades af Häſte-flugor, och af en gruſvelig hetta. Vi vederqvekte oſs i ſkuggan af et ſtort *Fikon-trå*, under hvilket var en brunn, där en herde med ſin boſkap

hade ſit tilhåll; dock utan hydda eller hus. Här betraktade jag Oxar och Kor af Galiléen, ſom utgör en märkelig del af detta landets rikedom. De åro alle af ganſka liten art, bevis, at Climatet ej förorſakar ſtörre eller mindre växt hos deſſa kreatur; Bårgaktiga orter och fält göra ſnarare åndring; på de förra åro Nöten mindre, ſåſom i Galiléen, och på de ſenare ſtörre, ſåſom i Ægypten och Skåne. Samma mark med högar och fält följde oſs ända til TIBERIAD, dit vi kommo om aftonen för Solens nedergång, ſedan vi, nåſt framför Staden, ſtigit ned för en bårgaktig våg. Vi begofvo oſs, utan at ſtiga af våra håſtar, ſtraxt til denna Stadens *Varma bad*, hvaråſt jag uppehöllt mig tilräckelig tid, at beſkrifva deſs vatten, ochra, och omliggande nägd (*). Vi foro in i denna lilla Staden, och togo vårt natthårbärge i en gammal kyrka, ſom ſkal vara anlagd på det rum, dår *Petrus* undfick de vigtiga *nyklar*, ſom deſs eftertrådare påſtår ſig åga, med hvilka ſå ſtort buller ſkedtt i verlden. Vi åto, drucko och ſofvo i detta heliga rum, hvars väggar knapt hade något tak, och tjänte endaſt nu åt Araberna til ſtall. Vi gingo ſedan utåt Tiberiſka Hafvets ſtrand, och låto deſs Fiſkare bringa oſs Fiſk. Jag anſåg, ſom märkvärdigt, at jag här fant ſamma ſlags fiſkar, ſom i Nilen, *Charmuth* (*Silurus*) *Bönni* (*Mugil*), och en *Sparus* (*galilæus*). Vatnet i denna ſjö år ſött; men ej ſårdeles kallt; dock lått-druckit.

TIBERIAD år en liten ſtad, bebodd til hälften af Araber, ſom dår åro Herrar, och til andra hälften af Judar, ſom betala ſkatt til de förra. De Chriſtne hafva här ingen fribet, och om här finnes någre få, ſå åro de förborgade til ſin Gudstjänſt. Staden år nyligen befäſt, af den ofta omtalte Schek Daher, ſom här år född, och regerar i ſin födelſe-ort, ſå-

ſåſom en Envälds Herre. Han har låtit upföra murar omkring Staden, och anlagt et Caſtell på en högd utom Staden. Vid hela förſvars-verket, hade han dock ej mera än 6 ſmå Järn-Canoner; men han hade brukat et annat medel, åtminſtone mera uråldrigt än Canoner til Fäſtningens förſvar. Han hade öfverſt omkring muren låtit lägga löſa ſtenar några alnar högt, hvilka vid en belägring kunde rullas ned, och göra fienden ſkada. Sedan han befäſt Staden, har han redan en gång varit belägrad af Pachan i Seide, hvarefter ännu ſyntes märken i muren; men ej blifvit intagen.

Den 4 foro vi bittida om morgonen från Tiberiad, och ſågo på höger Bethulis eller Saphet, dit Judarne af andakt begifva ſig, at frambringa ſin öfriga tid. Vi följde ſedan en bred ås, ſom hade dalar på båda ſidor. Vid högra kanten på denna, en half timmas våg från Tiberiad, viſtes ſtället, dår CHRISTUS *ſpiſat* 4000 *mån*, på hvilket til åminnelſe lågo en hop ſtora ſtenar. Längre fram hade vi bårget, dår CHRISTUS hållit ſin *bårgs predikan*, hvilket år högt, ſtenigt och ojämt. Vid bårgsfoten var et Arabiſkt läger, til hvilket jag gick, at beſe deſſa naturliga månniſkors lefnad. Deras Qvinfolk åro faſelige, halfva anſigtet bart, klädde ſom manfolk, nederſta läppen fårgad blå. Smör bereddes i en låderſåck, ſom var hängd på 3 upreſta ſtånger, i form af en Conus, och drogs af och til af 2 Qvinfolk. Längre fram, viſtes rummet, dår Lårjungarne *pläckat ax*, på hvilket var en ſten-ryſja. Hår begynt kalkſten med Olive-trå, ſom längre in i Galiléen ej ſynas.

CANA i Galiléen var en liten by, bebodd af Catholſka Græker; kyrkan öfver rummet dår *Chriſtus förvandlade vatten i vin*, har endaſt ſina murar utan tak. Sacriſtian år en bondeſtuga. I byens

Kyrka vifas en ftenbunke, 3 fot i diameter, en half i högden, fom gifves ut för en af de *Krukor*, hvilka voro fylde af vatnet, fom förvandlades, famt en hufvudfkalle, fom vördades för St. ANASTASII.

Vi ginge den 5 om morgonen ut, at beföka bårget, där invånarne i Nazareth ville *ftörta Chriftum* utföre, då Han hade predikat för dem. Det är et högt ftenigt bårg, belägit några böffefkott från Nazareth, beftår af den här vanliga kalkften, och är fullt med vackra växter. Öfverft vid defs topp mot Söder är en brant klippa, hvilket fkal vara det ftället, fom gör bårget märkeligt, och är nog hifkeligt at anfe, famt tjänligt at fkaffa en människa om lifvet, fom ftörtes därutföre. *Jaffa* är en by, af dem fom tillika med Nazaret begripes under Munkarnas arende, dit vi foro efter middagen. Munkarne göra andäktiga refor hit, at vörda denna plats, där de fåga, at *Zebedæus* bodt, hvilken de vifa i en trågård, fom är full af Granat- och Fikona-trån, dem Munkarne efter hand låtit plantera, och var den endafte jag fett i Galiléen, och nog behagelig för fin belägenhet, och fina unga vackra trån. Några ftenar viftes på et ftälle i denna trågård, fom fades utmärka ftället, där *Zebedæi hus* ftått. Men det jag fant märkvärdigaft vid denna by, var den myckenhet af *Mandragora*, fom växte i en dal nedanför byen. Jag fick ej det nöjet, at fe denna växt i blomma, hvars frukt vid denna tid fatt mogen på ftjelken, fom låg bårtvifnad vid jorden; men åtfkillige af rötterna, hvilka jag dock hade fvårt vid at få hela, emedan nbyggarne ej bruka någon fpade, utan en flags jord-yxa, med hvilken de hacka up jorden, och fkada med det famma roten, fom på några gick 3 a 4 alnar djupt. At denna Mandragoræ tid, at blomma och mogna fin frukt, torde man kunna någorlunda dömma om den varit Rachels *Dudaim*. Deffe bures til henne i hvet-

an-

anden, hvilken år i Galiléen vid denna tid, eller i Maij Månad, och då åro Mandragoræ-blommor redan förbi. Den växer öfver alt i Galiléen; men i Judéen har jag ej blifvit henne varse, eller hört talas om, at hon finnes. Araberne här i byen kalla henne med et namn, som i deras språk betydde djefvuls mat. Jag fant äfven här i Oljotråna *Camæleon*, hvilken jag förde med mig lefvande ända til Acre, och fant, under det jag förde honom på låttaste sättet, at få honom at ymsa färg från svart til brokot eller gult, bestå dåri, at täcka honom eller svepa honom in i et kläde. Så snart han då togs ut, var han hel förvandlad.

Jag öfvergaf den 10 bittida om morgonen, Acre, sedan jag där hvilat i några dagar, efter min resa i Galiléen. Jag tog då vägen åt Seyde, beledsagad af en enda Ryttare. Större sällskap behöfdes ej i Syrien, där de hafva vågar, i synnerhet som där är för en Frank, äfven så säkert som i Christenheten. Vi följde hafsstranden åt, och hade först 2 timmars väg, som var vacker öfver alt, beväxt med de allmänna växter, förutan hvilka jag här såg *Salix* Saffaf, som jag ej förr blifvit varse, och en otrolig myckenhet *Absinthium*. Vi hvilade vid en bäck, under et *Fikona-trå*, hvars löf voro hölgde med den lilla hvita Phalæna gregaria (*). Härifrån begynte de faselige bårgen, som följa Hafvet åt, öfver hvilka vi reste i några timmars tid, stundom til fots stundom til häst. Desse skjuta ut 3 stora uddar i Hafvet, af hvilka en kallas af de sjöfarande Cap. Blanc, at den hvita kalksten, som utgör alla dessa bårg. På den samma är et gammalt förstördt Castell, från Maltheserнas tid, sådant som man ser flera vid denna kusten. På andra sidan om detta var vägen grufvelig; men bårgen behagelige, af den myckenhet växter, som täkte dem. De första bårgen togo en ända och vi finge utmed Hafvet en jämn väg. Jag var nu så når Hafvet, at

jag ej kunde afhålla mig, at gå til deſs ſtrand, och ſöka naturalier; men den grufveliga hetta, ſom mötte mig, förorſakad af ſolſtrålarnas fördubblade kraft vid Hafvet, gjorde mit viſtande hår ganſka kårt. Det var det åfventyrligaſte ſtälle jag på lång tid beſökt. Om jag ej ſnart dragit mig i ſkuggan mot bårgen, ſå torde min vettgirighet kåſtat mig för mycket; ty hufvudet begynte redan vimla, och kroppen ville ej längre bäras af fötterna, då jag fant hvila, och ſvalkades under et *Lagertrå*, hvilken växt begynte hårviſa ſig, oſynlig i Galiléen och Judéen. På et ſtälle under denna jämna våg hade vi en fontaine, dår vi betalte Caffar, och på et annat beſåg jag några få ruiner af *Scanderette*, en af Alexandri Magni ſtåder, aldeles i grund förſtörd, ſå at platſen icke en gång var bebodd. I ruinerna växte en *Rubus*, den jag ej tilförene ſett. Bårgen togo åter vid, och voro de ſamme genom hvilka ALEXANDER MAGNUS gjorde ſig våg, at föra ſin Armée. Vi följde ſamma våg öfver ½ timmas tid, ſom var af olika bredd, från ½ til 3 famnar på ſomliga ſtållen. Et arbete, ſom har fordrat en ALEXANDER til ſit verkſtållande. Detta ſtället år ſåkert et af de fördelaktigaſte i verlden, at afſtånga framfarten för en Armée, dår man på ena ſidan har otilgängeliga bårgsklippor, och på den andra ſtora Hafvet, hvars ſtränder åro befäſtade med perpendiculaire bårg, från hvilka ingen undanflykt gifves. Vi kommo efter middagen, kl. 4, til den förſta märkvårdighet, ſom finnes på denna vågen, nämligen de namnkunnige *brunnar*, dem de reſande gifva namn af *Salomons*, hvilka fordom genom en vattuledning gifvit vatten åt Tyrus. De åro 3, alle uthuggne i et bårg, ſom beſtår af ſandſten, et Bôſſeſkott aflågſne från Hafvet. Två af dem åro fyrkantige, den ena belågen nedanför den andra, hvardera vid paſs 3 alnar i fyrkant. Den 3:dje år den märkvår-

vårdigaſte. Den år rund, och har åtminſtone 100 fot i Diameter. Denne har 2:ne utlopp, vid hvardera år en ſmal rånnel, til hvilken vattnet går, genom 2:ne runda öpningar, och faller in i en Concha. Ur denna faller vattnet, nu för tiden, ned på några Qvarnhjul, ſom däraf kringföres; men fordom har det gått in i den vattuledning, efter hvilken ännu ſynes lemningar, ſom varit uthuggen i ſandbårget, och fört vatnet 2 timmars våg til Tyrus. Lämningarne af vattuledningen åro innantil täkte med en *ſtalactit*, ſådan, ſom finnes vid vattuledningarna i Öſterlanden, och har där blifvit ſatt af vatnet, den tid det gått därigenom. Detta år et präktigt ſtycke af ålderdomen, en ſtor Konungs arbete, och lämningar efter et mägtigt folk. De viſte ej hvarifrån vatnet kommer, ſom ſtadigt fyller deſſa brunnar; men jag ſlutar naturligen, at det har ſin uprinnelſe från et underjordiſkt ſprång, ſom löper in vid deras botten. Brunnarne åro omgifne med åtſkilliga växter, ſtora trän, af *Salix Saſſaf*, mycket *Ricinus* och *Vitex agnus caſtus*. En myckenhet ſmå *Myror*, af de allmänna, arbetade här i murarna, ſå at om Salomon någonſin reſt på denna negd, hade han väl kunnat haft tilfälle, at anſtälla ſin betraktelſe öfver deſſa djur. Vi följde Hafsſtranden, ſom här utgjorde en liten åker, i 2 timmars tid, och kommo til *Tyrus*, ſom nu kallas *Zur*, där vi togo natthårbårge. Ingen ſtad af dem, ſom fordom haft ſtort namn, är ſå i grund förſtörd, ſom denne, om icke Troja. *Zur* år nu knapt en eländig by, ſom fordom varit TYRUS, Hafvets Drottning. Där år vid paſs 10 invånare, Turkar och Chriſtne, ſom lefva af fiſkeri. Tiden har lämnat här och där några ſtycken af ſönderbrutna murar til vitnen, at de förr utgjort präktiga byggnader. Jag ſåg i deſſa på åtſkilliga ſtällen vackra Marmor-Porphyr- och Granit-

ſtycken. Zur kunde ännu ſättas i båttre ſtånd, än den år. Deſs hamn, ſom år båttre ån den i Acre och Sejde, kunde hår til nog bidraga. Franſka Köpmåns fartyg ſöka ordenteligen i denna hamn ſin ſåkerhet i vintertiden, då de ej finna den i de andra. Den regerande Schek Daher i Acre, har föreſatt ſig, at hår uprätta et Magazin för Bomulls nederlag, och husrum för en handlande, hvilket kunde bli en början til platſens båttring, åtminſtone tjänte han oförlikneligen därmed de reſande, ſom nu åro hår på det aldraeländigaſte ſättet hårbärgerade. Alla reſande klaga ſig öfver Zurs loppor, hvilka de ſåga hår vara förſamlade från alla verldenes ändar. Jag ogillar ej deras klagan. Denne och andre olägenheter gjorde hårbärget ſå obehageligt, at jag håldre ſteg til håſt, och reſte hela natten öfver en vacker jämn våg, genomſkuren af båckar och floder, til deſs jag om morgonen kom til Sejde. *Nerium Oleander*, ſom jag hittils ej blifvit varſe, begynte nu ſynas på vågen imellan Zur och Sejde.

Vi kommo den 14 til Sejde (SIDON). Denne ſtadens trågårdar utgöra deſs ſtörſta märkvärdighet, och tillika deſs Rikedom; ty var mit förſta göremål i dag, at beſöka dem. De ſträcka ſig en fullkomlig Franſk mil omkring ſtaden, innehålla Granat-Apricos-Fikon-Mandel-Pomerants-Citron-och Plommon-trån, til ſådan myckenhet, at ſtaden årligen kan afſåta til andra orter anſenliga laddningar af deſſa frukter; men de ömnigaſte, och de, ſom utgöra deras rikedom åro *Mulbärsträn*, af hvilka en oändelig hop Silkes-maſkar födas. *Cordia Sebeſten* år et ſällſynt trå i Ægypten, vildt i Heliga Landet, oſynligt i Natolien; men ſå allmänt i trågårdarna vid Sejde, at fogel-limmet, ſom göres af trukten, utgör en märkelig handels Artikel för ſtaden. *Rhus Sumach*

och

och en *Rubus fol. ternis* växte här af sig sjelfva. Vin växer ej omkring Sejde. Det frambringas til myckenhet från bårgen af Antiliban och Caschevan. Några Auctorer upräkna Tamarinden bland Sejdes trän; men jag vet icke på hvad för et trå de misstagit sig, då de tagit det för Tamarind, som ej växer på hela denna negden, icke en gång vildt i Ægypten.

Vi beskågo den 16 de forna Syriska Konungars grafvar, et stycke utom denna stad. De åro uthuggne i kalkbårget, och hafva sin öpning jämt med jorden, så stor, at en kan gå in i de måsta, utan besvår. De bestå af hvalfde kamrar, några famnar i fyrkant, utarbetade i bårget, i hvilkas väggar åro aflånge Nicher. Här och där synas några svaga lämningar efter några uphögde listor, öfver nicherna, och efter någon röd målning, sådan, som i de Ægyptiska vid Alexandria. Desse åro utomdess af sämre arbete, än de Israëlitiske vid Jerusalem, och hafva ingen ting, som liknas med de Ægyptiska vid Alexandria, efter hvilkas Modell de dock synas varit gjorde. En stor del af dem åro öpne, och tjéna nu til herda-kulor eller vildjurs nåsten; men det skulle ofelbart löna mödan för en Antiquitets ålskare, at söka längs efter detta bårget, om icke där finnes flere, som ej varit öpnade, hvaraf utan tvifvel där ännu torde vara et stort antal. Staden är ej stor: har emot sjösidan några vackra hus, af hvilka de Franskas är det störste, och ansenligaste. Hamnen är förstörd af den bekanta Rebellen EMIR FACKARDIN; ty måste Europeiske fartyg ankra på redden, och om vintertid söka hamn i Zur. Vid hamnen är et mäst förstördt Castell, hvilket har några Canoner, och en liten vakt. Staden styres af en Pacha af 3 svantsar, hvilkens befäl sträcker sig öfver hela negden til Acre, och öfver Galiléen, samt öfver de där omkring liggan-

gande bårgen af Antitiban. Invånarne åro til ſtörſta delen Turkar, en ſtor hop Maroniter, många Catholiker, och något antal Græker. Armenianerne hafva här hvarken Kyrka eller hemviſt. Här år et Franſiſkaner- och et Capuciner-Convent i Franſka Kan, ſamt et hårbårge för Jeſuiter, ſom hafva ſit Convent på Libanon. De Franſke åro den enda Nation, ſom här drifver handel, och utgör 9 handels-hus, med en Conſul, ſom har under ſig Vice Conſulen i Acre. Deras handel år, i anſeende til ortens omſtändigheter, anſenlig, och år den endaſte, ſom gör at det gamla Sidon ej aldeles liknar ſin Syſter Tyrus. De laſta årligen för Frankrike 20 fartyg, och dårutöfver. De varor, ſom orten aflåter, åro en myckenhet ſpunnit bomullsgarn, och något ſilke, hvilka 2:ne åro de redbaraſte, och ſtiga åtminſtone årligen til en Million livres. Dårnäſt bör räknas Sidentyger och måſt de vattrade vackra halfſidentyger, ſom komma från Damas och här utlaſtas til anſenlig myckenhet för de Franſka, hvarifrån de afſåndes på Jtalien; ty i riket åro de förbudne, ehuru de Franſke ej gå up emot dem, i godhet. Aſka, Olja och Gallåpler utgöra åfven någon liten del af denna ſtadens varor. De låta komma Kläden, Speſerier, Spanſkt järn, och Fårgerier, hvilka varor näſtan alla åter afſåttas på Damas, hvilken ſtad uppehåller handelen i Sejden, och Baruth, ſom böra anſes ſåſom deſs hamnar. En myckenhet Specie Piaſter kommer åfven årligen hit från Marſeille, hvilka måſt afgå til Damas, hvareſt, ſå väl ſom på hela Syriſka kuſten, detta myntet år det måſt gångbara, aldramåſt $\frac{1}{4}$ Piaſter, Patiner kallade, hvilka gälla 15 Med. På reſan från Acre til Sejde foro vi förbi et ſtälle där en herde hvilade med ſin Geta-hjord, en af de ſtörſta ſom jag ſett i deſſa länder; han höll ſin middagsmåltid, ſom beſtod af halfmogna hvete-ax, dem

han

han ſtekte, och åt dem med ſamma Appetit, ſom en Turk ſit Pillaus, ſamt fägnade åfven ſina gäſter med ſamma rätt, och gaf oſs därpå ſpenvarm mjölk at dricka. Stekte ax är en urgammal rätt i Öſterlanden, om hvilken talas i *Ruths Bok.* I Ægypten äro de ibland den fattiga hopens allmänna föda, ſtekte af Maitz eller Turkiſkt hvete, och af deras Dura en art Milium. Längre gick ej konſten vid människoſlägtets början, än at taga gröna eller mogna ax, torka eller ſteka dem, därmed at ſläcka ſin hunger, och därvid ſtannar den än i dag hos de folkſlag, ſom ej underhjälpa Naturen. Men hvad åtſkilnad är icke imellan et väl tilredt bröd, och et halft moget ſtekt ax? *En graf* utom ſtaden åt hafs-ſidan, där 3 Pachar voro begrafne, och ej långt därifrån *en förſtörd Kan*, där Venetianerne bodt, den tid de här drefvo handel, och där de vid en Krigstid med Turkarna blefvo alle hugne i ſtycken, kunna märkas vid denna ſtad. En brunn, ſom har ſit vatten af et underjordiſkt ſprång, på ſamma ſätt ſom Salomons, är ej långt ifrån ſtaden, och kallas *Sidons brunn*; emedan den forna ſtaden ſträkt ſig ända dit, ſom nu är en timmas väg från Hafvet. *Eliæ by* är en af de närmaſte til Staden, där denne Prophet ſkal bodt, och gjort mirakel; i ſynnerhet det med *Enkan af Zarepta.*

Vidſkepelſe, en allmän ſmitta bland alla ohyfſade folkſlag, har ſit hufvudſäte hos Öſterlänningarna. Jag har i ſynnerhet funnit det vid den inbillning de göra ſig, ſom ſköta Silkesmaſkar, beſynnerligen Qvinfolken, hvilka ſnart ſagt i hela verlden hafva en ſlång, af de gamle Ægyptiers religion, hvad ſkräck och vidſkepelſe angår. De tro faſt i hela Öſterlanden, at om någon främmande ſer maſkarna, ſå är alt hopp om deras lyckeliga arbete för-

lo-

loradt. Detta har varit orſaken, at jag under alt mit viſtande i Smirna och under alla mina reſor i Natolien och Archipel, dår ſilke frambringas, ej varit i ſtånd, förr ån i dag, eller den 18 Maji, at få ſe Silkesmaſkarna. Omkring Sejde år i hvar trågård en riskoja, i hvilken de vid denna tid föddes, växte, ſpunno och förvandlades. Min dräng, ſom ock var en driftig Armenian, ſkaffade mig tilfälle, at gå in i en af deſſa, dår jag betraktade detta rika kråk, ſå allmänt och ſå värderadt i Öſtra verlden; men aldrig tillyſſeſt förundradt.

Den 21 beſåg jag Stadens vattuledningar, et verk från gamla tider anlagt, år det vackreſta, ſom ſtaden ånnu har i behåll. Vattnet föres dårigenom 2 mil våg, från bårgen til ſtaden, och delas genom rör ut til hela ſtaden, ſom år måſt brukeligt i alla Öſterlåndſka orter, dår inga brunnar åro. Närmaſt vid ſtaden, har denna vattuledning något, ſom år gammalt. Den löper på ſin mur, genom en ſtor del af ſtadens trågårdar, och har på båda ſidor en ſkog af hopväxte trån, af alla dår befintelige ſlag. På några ſtållen år Canalen öppen, men ſtörſta delen år täkt; på et och annat ſtålle åro öpningar på båda ſidor, genom hvilka vattnet delas til trågårdarna, ſom med ſit utlopp gör ſmå angenåma vattufall, och en behagelig verkan imellan de gröna tråna.

RE-

RESAN på CYPERN.

Jag öfvergaf *Sejde* den 23 Maji 1751, och med det samma den Syriska kusten, hvilken jag för många hinder skul, ej kunde vidare besöka. Jag steg om bord på et litet Franskt Fartyg, med hvilket jag gick öfver til Cypern. Vi kastade den 28 ankar på redden af *Larnaco*, en by, dår Europeiske Consulerne, och de Handlande hafva sit såte, af hvilka en del år belägen vid sjelfva stranden, och den öfrige, som år den störste, en fjerdedels timma dårifrån. I den förra har Neapolitanske Consulen sit hus, och i den senare den Franske, Ängelske, Venetianske, och Ragusiske. Jag gick in hos Venetianiske Consulen Brigardi, som åfven var Consul för Sverige, och vistades dår de dagar, jag väntade på Cypern, at få tilfälle, at fortsåtta min återresa. Som detta var åndamålet af min resa til Cypern, så gjorde jag mig ej råkning, at kunna göra många resor omkring, at bese Ön, hvartil denna årstiden aldeles åro tjånlig, då man på Cypern för hetta skul om dagen, knapt kan gå tvårt öfver gatan, och måste altså til resor betjåna sig af nåtterna. Årstiden var åfven förbi, at herborisera, dessutom ger ej landet något besynnerligt i detta åmne; ty fant jag det ej lönа mödan, at hår företaga några långa utfärder. Jag gjorde altså ej på Cypern mer, ån 2:ne små resor. *St. Crux*, det högsta bårg på ön, var det förста, til hvilket jag begaf mig.

Då jag den 9 Junii om aftonen företog resan endast med min dräng och en vågvisare, fri på Cypern från bevåpnade ledsagare, som ej behöfvas i et land, hvaråst man aldrig hört talas om, at en resande blifvit oroad på sina vågar. Vi redo på mul-

åsnor,

åsnor, allmänna resetyg på detta land, hvaråst påstås, at desse djur åro de bäste i sit slägte, som finnas i Levanten. Dårföre de ock köpas härifrån til Syrien, som däremot lämnar hästar åt Cypern för de få, som hår hafva magt at underhålla dem. Vågen til bårget år bred, och jämn. Medelmåttiga bårg, och vida dalar upfylla hela negden. Bårgen bestå af en rästfärgad Kalksten, saturerad af Victriol. I dalarna fans åfven någon grå Kalusten, ren, och obemängd, hvilken syntes til större myckenhet vid bäckar, dår vatnet var uttorkadt. I bårgsskråfvorna lyste hår på många ställen *Blyglants*, och *Kopparkjes* samt en myckenhet små bårgs-Crystaller. Af dessa stenar finnes en skön art, som år stor och klar, åt sidan af Paphos, af hvilka jag såg en vacker Klasa hos Franska Consulen. Någon hade för några år sedan, visat dem vid Turkiska Kejsarens hof, och gifvit dem ut för Diamanter. Han vant åfven bifall af folk, som voro åfven så starke kännare, som han, och Turkiske Kejsaren blef intalt, at en Diamant-grufva gafs uti hans Rike, skickade dårföre arbetare til Cypern, at dår samla dessa skatter. De kommo ock verkeligen dit, begynte arbeta, och platsen blef strängt aktad; men alltsammans uphörde innom en kårt tid, då man blef varse, at man tagit glimmor för Guld, och låtit platsen bedraga sig, at företaga et såfångt arbete. *Myrten*, *Tall* (*orientaliſk*), *Ciſtus ladanifera* och *Andrachne* voro fylde med *Rhododaphne* eller Nerium, som nu stod i blomma. På denna resan finge vi se åtskilliga byar, bättre bygde än allmänt år i Levanten, med korsverks-eller stenhus. I en af dem, som var ej långt från bårget, fore vi in, efter midnatten, at hvila, hvaråst en herde inrymde mig sin hvilostad under et Olivetrå; emedan det var för sent, at kunna få hårbårge i något hus. Jag roade mig med, at på en klar himmel beskåda en stor Månans

för-

förmörkelſe, ſom denna natten inföll, och fortſatte, för Solens upgång, min reſa. Nedan för bårget på en ſlät park, ſyntes på högra handen en liten Grækiſk kyrka. Sedan vi vore förbi den ſamma, begynte vi ſtiga up åt bårget, och komme efter en half timas tid til deſs ſpets. Vågen var jämn, god och bred, ſå at vi ej behöfde ſtiga af. På öfverſta ſpetſen af bårget, är en liten Grækiſk Erimitage, med en liten kyrka, och 3 a 4 kamrar. Där råkade jag en Munk, ſom lämnade mig ſin hydda til härbärge. Jag trodde mig ej vara mer på Cypern, ſå var all ting förändradt på denna bårgſpets. I ſtället för en brännande hetta, at hvilken en må förſmäkta på andra ſtällen af ön, vederqvecktes jag här af den aldrabehageligaſte kyla. Cyperns i ſynnerhet Earnacas tjocka, ſjukliga, och jag tör nåſtan ſäga, giftiga luft, kännes ej på denna högd, där jag märkte af ſjelfva anedrägtens förändring, at jag kommit i en ren, lätt och ſund luft. När jag härtil lägger en utſigt, ſom på en ſida föreſtäller Hafvet, och på de öfriga hela ön, ſå långt jag kunde hinna med ögonen, ſå kan man föreſtälla ſig, at detta ſtälle måtte vara et af de ljufvaſte på hela Cypern. Jag förebrådde Frankerna, vid min återkomſt, och förundrade mig dåröfver, at de, ſom innehade det aldraohyggeligaſte och oſundaſte ſtället på hela ön, ej förſågo ſig med några ſommarhus på detta bårg; til hvilka de kunde fara, at ömſa luft. De kommo alle öfverens dårom, at orten dårtil ſkulle vara den tjänligaſte; men ſå länge de ej tänkt på at anlägga ſommarhus, ſå hade de ej eller kunnat utſe någon plats dårtil. Det, ſom hindrade, at göra detta bårg til et fullkomligt vackert bonings-ſtälle, vore en ſlätt öfverſt på deſs ſpets, ſom beſtår ej af annat, än ſtenar och klippor, bland hvilka, för Munkarnas boning, med möda år funnen en liten jämn plats;

men längre ned vid fluttningen skulle väl kunna finnas tjänlige platser, så många en ville. De endaste Naturalier jag fant märkvärdige på högden af bärget, voro *Stenmossar*, (Lichen. imbricat) hvilka jag ej på något annat ställe i Levanten sett af flera slag, och til större myckenhet.

Famaguste är värdt at se, då en är på Cypern, om ej för hvad den nu är, dock för hvad den varit tilförene, nämligen: den fästaste ort på landet, och den namnkunnigste i Historien. Jag reste dit den 13, i följe med en Angelsk Köpman från Alep, och Angelska Consulens Drogueman. Vi följde Hafvet efter, och använde nästan hela natten til vår resa, samt kommo för dagningen til Staden. Portarne låtas ej up, förr än Solen är upgången; ty använde vi den återstående tiden, at hvila hos en Grækisk Diaconus, som bodde utan för Staden. När tid var, begofve vi oss in i Staden. Turkarne hafva där samma uptog, som i Jerusalem och Damas, at de ej tillåta någon Christen, vare sig Frank eller infödd, at rida in igenom Stadsporten. Därföre at lämpa oss efter en, ehuru litet förnuftig ordning, stege vi af vid vindbryggan, som vanligt var, och gingo til fots genom porten, där vi stege åter til häst. Så snart vi vore inkomne, rede vi omkring i hela Staden, och omkring Vallarna i sjelfva Fästningen. I Larnaco hade en Angelsk Köpman, benämd FRUDVORD, bygt et hus, det största och vakraste som nu förtiden ses på Cypern, som har den största och skönaste sal jag sett i hela Levanten. På hela resan imellan Larnaco och Famaguste, säge vi åtskilliga hus, dem han låtit bygga för sit nöje, af hvilka största delen voro förfalne. I Famaguste ginge vi först up, at göra besök hos Commendanten, och at af honom få tillstånd, at bese Fästningen. Sådan, som Staden och Fästningen

är,

år, var den ock som förde befälet dåröfver, en usel karl, utan betjäning, och utan alla tecken af en befälhafvande Officerare, hvilka Turkarne aldrig underlåta, at låta lysa, åtminstone med en hop betjänter, hvilka stå omkring dem, då de därtil äga medel, som Commendant-sysslan på Famagusste ej meddelar. En Turkisk befalhafvande måste altid löna sig sjelf, det år: han måtte taga med rått och orått, så mycket och ofta mer, än han behöfver af dem, som stå under hans lydno; men denne hade ej andra än 2 a 300:de liderliga knektar under sin styrelse; ty kunde han ej hämta mycken inkomst. Fästningen har, sedan den tiden Turkarne tagit den från Venetianerna, aldrig blifvit bättrad eller omlagad; ty lutar den närmast til sin undergång. Där skola räknas inemot 200 Canoner, de samme, som varit där, då Fästningen togs in; men knapt var en enda af dem brukbar. Til Guarnizon voro här vid pass 300 man af de så kallade Levanti, som åro egenteligen de Soldater, som tjåna på Turkiska Flottan, och år det lideligaste folk, som Porten har i sin tjänst. Hamnen för Galéererne, som år väl belägen, och betäkts af Fästningen, var i grund förstörd. Jag har aldrig sett sådan myckenhet af *Aloë vera*, på något ställe, som på vallarna af denna Fästning. Från fästningen gingo vi at bese *St. Sophiæ* Kyrka, som nu brukas af Turkarna til Mosqué. Den år af Gotisk Architectur, stor, och har i sin tid varit vacker. En jordbäfning hade skadat hänne, för några år sedan ansenligen, och Turkarne, de okunnigste byggmästare i verlden, hafva på et eländigt sätt botat det, som blifvit fördärfvadt. Grafvar, Monumenter och Capeller, som varit upråttade af de Christna, voro i grund förstörde. Jag kunde endast se några likskrifter på gålfvet i kyrkan, dels på Latin med gamla Gotiska bokståfver, dels på ny Grækiska, och åfven

af deſſa blef jag ej flera varſe, ån de, ſom voro närmaſt til dörren, hvaråſt en Chriſten efter Turkarnas vidſkepeliga bruk måſte ſtanna. Tvårt öfver gatan från kyrkan voro de ruiner, efter det palats, ſom Venetianſke Gouverneuren i deras tid bebodt. Där ſyntes åtſkilliga Colonner af Granit och Porphyr, ſamt Venetianſka Lejon på åtſkillige ſtållen i murarna, dels uthugne, dels uphögde. Staden Famaguſte år nu i uſlare tilſtånd, ån fåſtningen. Alla huſen, ſom varit i Venetianernas tid, åro dels i grund förſtörde, dels obrukelige. Där ſkola nu ej vara i hela ſtaden öfver 300 invånare, af hvilka de måſte åro Turkar, hvilka innehafva de eländiga lämningar, ſom åro qvare, af en fordom ſå vacker och namnkunnig ſtad.

Jag hade alt ſedan min afreſa ifrån Sverige, med beſynnerlig upmärkſamhet anſett Foglar, ſom viſa ſig i vilda Hafvet. Så tidiga tilfållen jag hade, at ſe deſſa vandringsmån, under min reſa til Smirna, ſå oſynlige hade de ſedan varit för mig hela den öfriga tiden. Den förſte jag nu blef varſe, viſte ſig den 28, emot aftonen, och var en liten fogel, af en Sparfs ſtorlek, gråaktig, med brunt bröſt, och hvit under vingarna, hvilken ſtundom ſatte ſig ned på vågen, och deſs imellan lyfte ſig up; men ej långt ifrån vattubrynet: följde altid fartyget in til mörkret. Denne var ej någon våder-ſpåman, hvilket år förånderligt vid denna tiden, på denna redden af Medelhafvet, och behöfver altſå inga ſpåmån. Han var utgången til ſjöſs i det vackra och ſtilla Hafvet, at ſkaffa ſig näring af några ſmå Inſecter, ſom flyga öfver vattu-brynen, dem han fångade. Aflägſenheten tillåt ej fullkomligen beſkrifva honom; men Inſecterne åro et ſlags ſmå vattu-mygg.

Den

Den 30 fore vi förbi Cacamo, och Chateau Rouge i Caramanien. På båda ſtällen voro hamnar, i hvilka laſtades ved för Ægypten, ſom Caramaniſke ſkogarne aflåta til ymnoghet. På det förra rummet ſades en fördränkt ſtad ſes under Hafvet, och ruiner efter en annan på faſta landet. Den ſenare har lämningar af et Caſtell, ſom är et af de oråkneliga, hvilka Maltheſer-Riddarne anlagt, ända ifrån Gaza til denna negden.

Efter 15 dagars ſeglande från Cypern, fingo vi den 2 Julii vid Solens nedergång ſe *Rhode*, ännu på 12 mil aflägſet, på hvilken längd et bärg St. Catharina ej långt ifrån Staden ger deſs förſta kånning.

Sedan et ſtåndigt lugn alt ifrån Cypern gifvit oſs en lång och ledſam reſa, finge vi den 5 efter middagen, et önſkeligt våder, ſom förde oſs om nattetid förbi denna ö, under hvilket våder vi ſågo en ſtor hop *flyg-fiſk*, lyfta ſig up öfver Hafsbrynet, til vid paſs 2 famnars högd, och för vådrets ankomſt blefve vi varſe en myckenhet Delphiner löpa i vattubrynet, altid ſåkre våder-ſpåmån. Om aftonen på något aflägſe håll, beſkådade vi *Rhodes* Stad, med ſina Fåſtningsverk, behållne ännu i ſtånd, ſedan Turkarna togo dem ifrån Johaniter-Riddarne. RHODUS har en god hamn, i hvilken altid åro några Turkiſke Krigsſkepp. Där bygges åfven fartyg för Porten, hvartil ön, ſom är ſkogrik, meddelar ämnen. Där åro inga Franker, endaſt en Franſk Conſul utan Nation, ſom dit förordnas af Franſka Ambaſſadeuren i Conſtantinopel, på ſamma ſått, ſom andre ſmå Conſulater. Ön ſtyres af en Pacha, är fruktbärande; men deſs invånare åro til ſtörſta delen Turkar och några Græker, hvilka drifva Öens handel, ſom ej aflåter några vigtiga varor, om ej någon bomull, Tjå-

ra och ſmått ſkepsvirke. XIMIA år en liten, nåſtan obekant ö, gent emot Rhodus, den vi hade om morgonen på högra handen, vård at märka, för det beſynnerliga näringsmedel Grækerne deſs invånare där hafva. På Hafsbotnen omkring deſs kuſter finnes Hafs-ſvampar (*Spongia officinalis*) til ſtörre myckenhet, än på någon annan ort i Medelhafvet. Det år af denna växtens upfiſkande, ſom invånarne göra et handtverk och en inkomſt, ſom ej år at förakta; emedan deras vara har altid ymnog affåttning i Turkiet, där ſvampar brukas til otrolig myckenhet, vid deras ſtändiga badning och tvåttning. En piga på denna ö, får ej tilſtånd at gifta ſig af ſina anhöriga, förrän hon ſamlat en viſs myckenhet ſvampar, och förrän hon kan viſa prof af ſin fårdighet, at taga up dem på et föreſatt djup.

Vi hade hållit ſjön i 20 dygn, då vi den 8 finge ſe Stanchio. Vår reſa begynte blifva lång, och mera eftertänkelig, ån vi i början förmodat. Man tager ordenteligen ej ſtort förråd om bord, til en reſa igenom Archipelago, utan gör ſig altid räkning, at kunna lägga til i en hamn, och finna det, ſom briſter. Med ſamma förſlag ginge vi ock från Cypern, med några dygns förråd, i tanka, at i Rhode eller Stanchio förſe oſs för den återſtående delen af reſan; men vi blefve något illa tilfreds, då vi ſåge oſs nåſtan utan vatten, och med ringa förråd af andra nödvändigheter, och då vi i det ſamma blefve underråttade af fartyg, ſom möte oſs, det Påſten var ſtark i bägge de hamnar, på hvilka vi gjort oſs förſlag, hvilka altſå voro otilgängelige. Detta vårt tilſtånd, gaf mig tilfälle til en artig anmärkning. Vi hade om bord en Dervich (Turkiſk Munk), ſom kom til oſs, och klagade ſig jämmerligen, ej öfver briſt på bröd, churu det redan flere dagar hade felats honom; utan på en för honom nödvändigare Vara, ån bröd. Han hade i 2 dagar varit utan Opium, och fant

ſig

ſig däraf i et tilſtånd, ſom gaf honom en fruktan, at finna ſin graf på Hafsbotten. Jag ſåg med ömkan en ung karl blifva mager, utmärglad med en darrande kropp, betagen af matthet och tidiga ſvimningar. Sådane blifva de, för hvilka en fördärfvelig vana gjort en nödvändighet, at åta Opium, hvilka dock i vår tid bland Turkarna ej åro få allmänne, ſom tilförene. Bruket af Opium ſträcker ſig nu knapt längre ån til dem, ſom hafva något at ſyſla med Religionen, och dem, ſom vilja vara ſtränge efterföljare af Mahomets förbud af ſtarka drycker. Janiſarerne hafva funnit utväg, at förklara lagen, och utſluta bränvin därifrån, hvilket de ſåga Propheten ej hafva förbudit: emedan det är beredt med eld, och all ting, ſom gått genom eld är rent och omenligt. I följe af denna härliga utläggning hafva näſtan alle Turkiſke Soldater öfvergifvit Opium, ſom gjorde dem galna och darrande, och antagit bränvin, ſom gör dem raſande och vattuſiktiga. Vår Capitaine blef föranlåten, at ſåtta vår Dervich i land på kuſten af Natolien eller mindre Aſien, där han kunde finna ſit nödvändiga Opium, ſom ej fans om bord. Han förſökte imedlertid, ſåſom et palliatif, at taga en ogemen ſtark Doſis af Venetianiſk Theriac, men utan önſkad verkan. En kropp, ſom blifvit van vid ſtarka läkemedel aktar ej lindriga. Den, ſom gjort en vana af, at taga Scamonium röres ej af Manna; man ſer undertiden faſeliga exempel i Öſterlanden af deras öde, ſom åro vane, at taga Opium, och komma at athålla ſig därifrån. Min reſekamrat, H. Titzyon, ſom länge varit Ängelſk Factor i Aleppo, berättade följande: En Perſiſk Prins var van, at viſſa timmar taga Opium. Vid en reſa hade hans betjänter glömt, at taga Opium med ſig. Hans tid kom, han begärte ſit Opium, hvilket ej fants. Prinſen, ſom viſſte hvad påföljd det kunde hafva, at ej på vanlig tid taga ſin doſis, ſkickade flere betjänter genom åtſkilliga vägar, at i

haft bringa det, ſom deras förſummelſe hade lämnat tilbaka; men til hans och deras olycka, hade deras Herre reſt til andra verlden, då den förſte innom 2 timmars tid kom tilbaka. En Angelſk Köpman, ſom länge viſtats i Iſpahan utan ſällſkap, hade där begynt at taga Opium, at därmed fördrifva ångſliga ſtunder. En fördårfvelig vederqveckelſe, hvilken omſider för honom blef ſå nödvändig, at han til at förekomma en olycka, ſom kunde hända honom, om han funne ſig utan den ſamma, låt faſtſy pungar med inlagt Opium, vid ſina gång och ſång-kläder, at altid däraf hafva et ſäkert förråd.

Vi kaſtade ankar för STANCHIO den 12. Julii, ſedan vi blifvit underråttade, at Peſten ej varit där; men väl gent emot på faſta landet i Natolien. Til ſtörre ſäkerhet ginge vi dock ej i land, och ſkickade endaſt vår båt, at hämta vatten, ſom var den nödigaſte proviſion för oſs. Stanchis har ingen hamn, utan Fartygen måſte lägga ſig för ankar, et Canon-ſkott från landet, i den Golfe, ſom är emellan ön och faſta landet, til hvilken ingången på båda ändar är nog ſmal; men deſs redd är vid och öpen, hvilket gör, at Fartygen i vintertiden, ej gerna ankra för Stanchio, utan gå häldre öfver på andra ſidan, hvaräft de under faſta landet finna ſmå hamnar, ſom gifva dem ſtörre ſäkerhet. På Stanchio, en mil utom Staden, är en källa, ſom invånarne gifva namn af *Hippocratis* källa; jag har ej kunnat bli underråttad om detta namn drager ſit urſprung ifrån gamla Grækernas tid, då man kunde ſäga, at denna vore den endaſte åminnelſe, ſom är qvar efter den ſtora Läkare-konſtens Fader, i deſs födelſe-ort. Til äfventyrs, torde ock någon Venetianiſk Medicus, under den tid de voro ägare af ön, gifvit källan det-

detta namn, til at förnya åminnelsen af den förſta Man, ſom ön frambragt. Grækiſka Biſkopen på denna ö, har 5000 Piaſters inkomſt af räntor, dem Turkarne lämnat orörde, då de tagit ön i beſittning. En af de anſenligaſte inkomſter, ſom nu för tiden någon Grækiſk Prelat äger i ſåker inkomſt. Biſkopen i Smirna, kan ſtundom hafva 15000 Piaſters inkomſt; men ock ſtundom hälften mindre; emedan den beror på allmoſor, aldramäſt ſådana, ſom han bekommer den dagen, då han beſöker hvart hus, och beſtänker dem med det heliga vattnet; hvilken dag lämnar i hans pung från 6 til 10000 Piaſter, efter deſs åhörares gifmildhet och förmögenhet.

DESCRIPTIONES

RERUM NATURALIUM PRÆSTANTIORUM,

CONFECTÆ

IN

ITINERE ORIENTALI,

IMPRIMIS

per ÆGYPTUM & PALÆSTINAM

SEU

PARS SECUNDA.

Classis I.

QVADRUPEDIA

Simia	1	ægyptiaca.	Equus	8 superbus.
	2	æthiops.	Camelus	9 Dromedarius.
Canes	3	varii.	Cervus	10 Camelopardalis.
Mele	4	Ichneumon.	Capra	11 Gazella.
Vespertilio	5	ægyptiacus.		12 angolensis.
Mus	6	Jaculus.	Ovis	13 Aries.
Hippopoth.	7	amphibius.		

QVADRUPEDIA.

1. SIMIA. (ægyptiaca) *cauda elongata, clunibus tuberosis nudis.*

CAPUT subrotundum, pilosissimum, imprimis pone auriculas. *Auriculæ* ut in aliis speciebus.

Rostrum teres, oblongum, basi crassiusculum, apice magis attenuatum. *Facies* nuda, nigrescens.

CORPUS crassum, breve, parum versus inguina superiora contractum, pilosissimum.

PEDES æquales, teretes, crassiusculi, pilosissimi.

Digiti 5-5, æquales, excepto pollice, qui brevior & crassior: omnes unguiculati. *Ungues* rotundati, depressi.

CAUDA elongata, longitudine corporis, teres, versus apicem parum tenuior, pilosa.

Clunes protuberantes, convexi, nudi s. rubentes coloris instar carnis excoriatæ.

COLOR corporis totius fuscus, & paululum ex viridi-flavescens. *Abdominis* albescens.

MAGNITUDO ursi juvenis. *Longitudo* supra 2 pedes. *Altitudo* fere 1. ped. & ½. *Crassities* fere 2 pedum.

Adspectus horridus & versus posteriora detestabilis. Facie externa ursi. *Ingenium* crudele, perfidum & difficulter domandum.

LOCUS *Æthiopia.*

Cairi vidi a circulatoribus allatam & circumductam ad spectacula instituenda circa inundationem Nili.

2. SI-

2. SIMIA (æthiops). *Linn. syst. n.* 7? *sed fig. Alpini non* respondet.

CAPUT subrotundum. *Rostrum* obtusiusculum, breve. *Dentes* ut in homine. *Mystaces* subrigidi, breviusculi, sparsi sine ordine. *Nasus* oblongus, æqualis, parum elevatus. *Nares* oblongi, basi remotiores. *Supercilia* pilosa: pilis longis, molliusculis. *Auriculæ* subrotundæ, margine inæquales: *Coma* subrigida, candida, erecta, copiosa, parum longa ad tempora infra auriculas.

Facies lanuginosa.

CORPUS teres, æquale, versus inguina parum angustatum.

CAUDA corpore longior, teres, basi crassior, apice æqualis, subtus ad basin valde pilosa.

Lumbi latiores; *Crura* angustiora.

DIGITI 5 - 5, omnes unguiculati, plantarum longiores.

COLOR: *Caput*, *Dorsum*, *Latera*, *Cauda* & *Crura* supra ex cano & virideſcente mixta. *Facies* nigreſcens.

Abdomen, *gula* & *crura* subtus candida. *Crura* anterius cana. *Cauda* subtus ferrugina. *Linea* candida tenuis, proxime super supercilia, transversaliter per frontem extensa.

MAGNITUDO Felis domesticæ.

LOCUS *Æthiopia*, unde in Ægyptum copiose a Nigris affertur.

Fœmina menstruat. Satis docilis est.

3. CA-

3. CANES

VULPES *Auctorum.*

Animal commune & frequentiſſimum eſt Terræ ſanctæ, circa Bethlehemum in ſaxoſis copioſe invenitur & ſtragem ingentem edit in gregibus caprarum non nunquam. Juxta Monaſterium *S:ti* JOHANNIS in deſerto, non minori copia adeſt tempore uvarum, vineas omnino deſtruens, dum ſine cuſtode illas invenit.

CANIS *Chical* Turcarum. Adhuc majori copia invenitur juxta Jaffam, circa Gazam, & in Galilæa. Diſcutiendum quodnam horum animalium fuerit Vulpis Samſonis. Certe animal fuit & quidem unum horum.

CANIS *domeſticus.*

Liburni in Italia dum canes per plateas abundant, ne latratu quietem hominum perturbent vel alia producant incommoda, homines a Magiſtratu juſſi veſpere per plateas fruſtula panis veneno præſentiſſimo infecta diſſeminant; hæc a canibus manducata, momento citius illos interimunt; mane ante ortum ſolis iidem miniſtri curru plateas circumambulant, canum mortuorum centenaria colligunt, & extra urbem ad locum ſepulchralem Judæorum exportant.

4. MELES (Ichneumon) *digitis mediis longioribus, lateralibus æqualibus, unguibus ſubuniformibus.*

Linn. ſyſt. 6. MELES unguibus uniformibus, leucophæa.

Alp. ægypt. t. 14. *f.* 3. Mus Pharaonis. *figura non multum congrua.*

CA-

CAPUT prominens, oblongum. Latera capitis juxta aures compressa, infra oculos logitudinaliter parum protuberantia. *Vertex* subconvexus; *Frons* valde declivis, seu perpendiculariter fere a vertice pergens, fere plana, sensim versus oculos usque ad rostrum angustata.

Rostrum longiusculum, dorso convexum, deorsum versus valde angustatum, inde ad latera versus marginem maxillæ superioris declive, planiusculum, versus oculos valde depressum & quasi excavatum, nudiusculum, apice nudum, obtusiusculum, subcallosum, integerrimum.

Maxilla superior, quæ totum rostrum constituit, inferiore multo longior; subtus integra sulco parvo in medio notata. *Inferior* triangularis, apice obtusa.

Nares semilunares, ad apicem rostri juxta latera ejus. *Margo* superior narium valde convexus vel gibbosus, gibbor ex dorso apicis rostri prodeunte.

Oculorum orbita oblonga, ad utrumque canthum angustata, anterius & ad latera excavata. *Oculi* proxime supra rostrum, ad latera capitis, perpendiculariter sub auriculis, parvi, extra orbitam non extantes. *Pupilla* elliptica, atra. *Iris* grisea.

Auriculæ juxta basin capitis, ad latera ejus, rotundatæ, breves, erectæ, lanuginosæ, ambitu amplæ ratione corporis. *Apertura* aurium ampla. *Lobi* 2, erecti, lanuginosi, lati, paralleli, apice ciliati, lineares in anthelice. *Pili* rigidiusculi, copiosi, erecti ad tempora, qui aurium aperturam tegunt.

La-

Labia latiuſcula, reflexilia, dentes utrinque tegunt, quorum inferius antice immobile. *Myſtaces* breves, ſparſi, parum rigidi, ſimplici ſerie longitudinali in utriusque labii margine diſponuntur in utraque maxilla.

Dentes inciſores in utraque maxilla 6, breviuſculi, apice obtuſi, exterius convexi, interius planiuſculi, ſulco parvo longitudinali in medio interiore ſuperficie notatæ, æquales. *Canini* 2 in utraque maxilla, qui in ſuperiore longiuſculi, compreſſi, exterius convexi, interius parum incurvati; In inferiore erecti, craſſiuſculi, recti, exterius plani, ſulcati, obtuſi. *Molares* in ſuperiore maxilla 4, duo utrinque, lobati: lobis 3, quorum medius in anterioribus longior, cylindricus, obtuſiuſculus; laterales breviſſimi; in poſterioribus brevis, craſſus, apice planus; laterales anterioribus paulo longiores, ſimplices, baſi craſſiores, apice obtuſi; poſticus lobatus lobulis minutiſſimis.

Rictus oris mediocris, corpori proportionatus. *Apertura* oris ſubtus.

Lingua plana, apice obtuſa, ſuperficie ſuperiore ſcabra, aculeis brevibus retrorſum ſpectantibus.

Collum breviſſimum, cylindricum, capiti & corpori parallelum, hoc paulo anguſtius.

Corpus cylindricum, ſupra caudam parum declive.

Abdomen planiuſculum. *Lumbi* compreſſi, anteriores poſterioribus breviores. *Poſtici* anterius craſſiores.

PEDES: Crura anterius convexa, pilosa pone planiuscula, nuda; exteriora posticis breviora. *Digiti* utrinque 5, horum 1. (pollex) brevissimus, a reliquis remotissimus, in latere inferiore pedum directus sub reliquis quatuor, *medii* lateralibus sunt longiores, æquales. *Laterales* breviores, æquales; *Omnes* subtus lobati, lobo convexo, compresso, omnes ad basin membrana, unus alteri connectuntur. Plantæ pedum anteriorum & posteriorum lobulis 3*bus* elevatis notatæ, quorum medius lateralibus media parte altior, altero medio ab illis complexus, compressus, convexus. *Laterales*, unus utrinque, convexi, crassiusculi. *Lobi* taleoli, in anterioribus pedibus, unus., in utraque anteriore parte elevati, obtusi, convexi, postice pedi paralleli. In posterioribus 2 in utroque, prope latera pedis, ovati, minimi, parum elevati. *Fossula* inter lobos tali & plantæ, irregularis, ampliuscula, rugosa, in anterioribus quam posticis aliquanto profundior. *Ungues antici* compressi, acuminati, parum arcuati, subtus longitudinaliter excavati, terminales, æquales. *Postici* fere recti, compressi, dorso convexi, apice obtusi, subtus longitudinaliter excavati; terminales æquales, anticis paulo breviores & crassiores.

CAUDA cylindrica, basi crassior, sensim usque ad apicem attenuata, pilosa, apice tenuissima, pilis terminata, caput & corpus simul longitudine æquans. *Anus* sub basi caudæ. *Folliculus* ante aperturam ani circularis, amplus, ex marginibus ani reflexibilibus constructus. *Vulva* (in femina) proxime ante anum, intra lumbos, apertura pennæ anserinæ. *Mammæ* inquinales, approximæ, proxime ante lumbos (non nisi stigmata ipsarum vidi).

Pr-

PILI totum animal tegunt, qui in *roſtro* ſtricti breviſſimi; in *capite* breviuſculi ſubrigidi; in *auriculis* omnium breviſſimi, molles; in *pedibus* ſtricti, rigidiſſimi; in *Abdomine* & ſuperficie interna lumborum breviuſculi, ſubrigidi; in *Collo*, *dorſo*, *lateribus*, *femoribus* exterius, & *cauda* longiuſculi, haud denſi, rigidi; omnes retrorſum ſpectantes, decumbentes; ad *baſin caudæ* ſubtus parciores, rigidi.

COLOR: roſtrum & pedes ex griſeo-nigreſcunt; *Reliqvum* univerſum corpus griſeo-nigreſcente & albido mixtum, coloratum; pili ſcilicet ex ſegmentis æqualibus, alternantibus conſtant, quorum alterum albidum, alterum ex griſeo nigreſcens; in omnibus vero primum & ultimum albida; quo longiores ſunt pili, eo plura ſunt ſegmenta & contra, vix altra ſeptem & infra quinque numeravi.

MAGNITUDO Cati vulgaris vel paulo major.

LONGITUDO totius ab apice roſtri ad extremitatem caudæ ſpith. 5½. A roſtro ad caudam ſpith. 2½. A baſi caudæ ad extrem, ſp. 1. poll. 4. Caput ab apice roſtr. ad vert. palmæ 1. Roſtri infra oculos poll. 1. Spatium inter oculos & auriculas poll. 1. Colli poll. 2. *Latitudo* frontis inter auriculas poll. 1. Verticis poll. 2. *Altitudo* totius anterius, a margine ſcapulæ ad extremitatem pedis antici, ſpith. 1. poll. 1½. poſterius a margine Iſchii ad extrem. ped. poſtic. ſpith. 1. poll 2. Pedum anteriorum cum lumbis ſpith. 1. Pedum poſter. cum lumbis ſpith. 1. poll. 1. *Craſſities* roſtri media, poll. 2½. *Colli* ſpith. 1. Corporis circa medium ſpith. 1½. Caudæ ad baſin poll. 3. Caudæ circa medium poll. 1½. Caudæ verſus

sus apicem, digiti min. Caudæ apice calami scriptorii. Crurum poll. 1. *Latitudo* lumbor. anter. poll. $1\frac{1}{2}$. Post. poll. 2. Plantæ pedum poll. plus quam $\frac{1}{2}$. Longitudo digitorum mediorum cum unguibus poll. 1. Spatium inter digitos expansos poll. 1. *Diameter* folliculi ani poll. plus quam $\frac{1}{2}$.

ATTRIBUTA. 1. Locus Ægyptus inferior & superior, extra inundationem in campis & ad ripas Nili, inundationis tempore in hortis & juxta pagos. 2. *Calcaneis* incedit insidiose cum silentio & sæpe rependo. 3. *Vescitur* herbis, ovis atque gallinis & ultimas nocte insidiis necat, dum juxta villas commoratur. 4. *Ova Crocodili* etjam in Ægypto superiore, juxta ripas in arena depositа, effodit & manducat, quo ipso multiplicationi pernicioſi hujus animalis obicem ponit. 5. *Cicur* evadit haud difficulter & sæpiuscule in domibus Ægypti felis instar obambulat, qualem per aliquot annos habuit Dn BARTON, hodie Anglorum in Æg. per 19 annos Consul Generalis. Cfr. BELLON. 6. Vox est murmurans, dum valde irascitur ejulans.

NOMEN Arab. *Nems.* Galli in Ægypto commorantes, qui omnibus rebus, quas non cognoscunt sua imponunt nomina ficta, appellarunt hoc animal *Rat de Pharaon*, quod sequti qui latine relationes de Ægypto dederunt *Alp Bellon.* Murem Pharaonis effinxerunt. *Muris* denominationi, apud Historiæ Naturalis ignaros, ansam dare potuisset similitudo quædam coloris & pilorum cum *Mure* agresti Ægypti, qui idem est ac ille. *Linn. Fn. suec.* 28. quare autem *Pharaonis* cognomen addiderint, ipsi respondeant. Tempore *Pharaonum* sub Muris nomine cognitum fuisse ani-

animal noſtrum, opinari vetat Ægyptiorum ſapientia, cujus procul dubio non minima fuit pars rerum naturalium recta deſcriptio & diverſarum rerum diverſa nominatio, nec hodie Arabibus *Phar* appellatur, quod nomen eſt Muris, ſed nomine ante dicto inſignitur.

Fabula de introitu in fauces Crocodili eſt.

5. VESPERTILIO *ægyptiacus.*

CAPUT. *Dentes inciſores* in maxilla ſuperiore 2, longiores. *Canini* 2 utrinque, quorum unus longior, alter brevior. *Molares* 4 utrinque, obtuſiores, breves; Maxillæ inferioris dentes anticis dentibus ſimiles.

Nares in apice maxillæ ſuperioris parum diſtantes, protuberantes foraminibus minimis.

Myſtaces ſeriebus 2 conſtructi, una ſupra alteram: Pilis minimis, molliſſimis.

Auriculæ parum acuminatæ, Lobulo in inferiore parte auris, oblongo, acuminato, libero.

Pedes anteriores unguiculo unico digito inſtructi. *Poſteriores* 5, quorum interiores paulo breviores.

CAUDA longitudine corporis, alæ utrinque affixa.

ALÆ totum corpus a pedibus anterioribus cingunt, lateribus latiores, verſus caudam anguſtiores.

CORPUS totum ſupra fuſcum, ſubtus albicans.

MAGNITUDO Muris domeſtici minimi.

LOCUS *Roſette* ad ripas *Nili* in hortis.

6. MUS (Jaculus) *pedibus posticis longissimis, cauda extremo villosa. Act. upsl.* 1750. *p.* 17.

Corpus obovatum, versus caudam angustius, declive.

Caput oblongum, vertice subconvexum, lateribus parum protuberans.

Rostrum breviusculum, apice truncatum, crassum. *Apertura oris* subtus minima. *Maxilla superior* maxima, totum rostrum constituens. *Maxilla inferior* tenuis, brevissima, obtusa, sub altera abscondita, nec nisi sub gula visibilis.

Dentes anteriores in utraque maxilla 2, hinc convexi, apice acuminati.

Nares in apice rostri, margini ejus superiori quam inferiori propiores: foraminulis ampliusculis, semilunaribus, extrorsum flexis, superius angustioribus, non longe a se invicem remotis. *Tuberculum* parvum, subrotundum, parum elevatum supra nares, terminatum inferius duobus processibus lineari-longitudinalibus, in quorum medio sinus longitudinalis, linearis, parum profundus, inferius parum amplior. *Mystaces* copiosissimi, per 3 series digesti, quarum 1:ma circa marginem rostri inferius ad latera ejus dispositа, constat radiis numerosissimis, breviusculis, mollibus, albidis. 2:a proxime supra nares, ad latera superiora rostri, constructa Radiis rigidis, antecedentibus paulo longioribus, parcioribus, nigris. 3:a inter has media, inferius versus basin capitis protracta, radiis instructa paucis (circiter 10 utrinque), rigidissimis, longissimis, quorum unus omnium longissimus, corpus longitudine superat, ex albis & nigris mixta.

Ocu-

Oculi ad latera capitis, vertici quam gulæ, basi capitis quam apici rostri propiores, respectu corporis magni, protuberantes, toti atri.

Auriculæ ad basin capitis, juxta verticem, erectæ, oblongo-ovatæ, amplæ, ratione capitis magnæ, apice obtusæ, postice declives, margine anteriore perpendiculari inflexo, posteriore convexo erecto tenui: auriculæ nudæ sunt & anterius distinctissimis pilis perreptatæ; duplicatura parva ad basin marginis anterioris.

Pedes *anteriores* proxime pone collum, brevissimi, subteretes, subnudi, terram nunquam attingentes, adeoque manuum loco semper sub collo recondit, ut vix conspiciantur. *Digiti* quatvor, incurvati, fissi, tenues, fere æquales. *Ungues* arcuati, infra medium attenuati.

Posteriores Pedes longissimi, anterioribus triplo longiores, corporis vero dimidia longitudine, compressi, nudi.

Femora nuda, pedibus continua, iisque similia; ut in avibus scolopacibus. *Digiti* conjunctim sumti, s. Planta longiuscula, crassa, pone lanuginosa, *digitis* tribus, fissis, compressis: mediis parum longioribus. *Ungues* recti, breves, compressi, acuti.

Cauda obsolete quadrangularis, æqualis, longissima (Corpore triplo longior), pilis brevissimis rigidis tecta, extreme spatio trium digitorum, pilis longis molliusculis distinctis obsita.

Pili longiusculi, molles, densi, corpus totum tegunt.

COLOR *Capitis*, *Corporis* usque ad media latera, pallide fuscus. *Laterum* reliqua pars & *abdomen* candida. *Pili* candidi in arculum dispositi, corpus proxime supra caudam terminant. *Cauda* pallide fusca. *Pars* extrema caudæ, quæ maxime pilosa, supra extremitatem nigra, extremo vero apice candida. *Auriculæ* & *Pedes* coloris carnei.

MAGNITUDO corporis ut in Mure domestico majore. *Mensuratio Cap.* poll. 1. *Corp.* poll. $2\frac{1}{2}$ *Caud.* spith. $1\frac{1}{2}$. *Post. ped.* spith. $\frac{1}{2}$. *Ped. anter.* infra pollicem. *Myst.* longiss. poll. 3.

QUALITATES. Pedibus solis posterioribus incedit, adeoque saliendo ambulat. Quiescens pedes abdomini applicat & supra genua flexa sedit. *Cibum* manibus capit ut Glires reliqui. *Somnum* amat, dormiens de die, noctu semper vigilans. Triticum, panem tritic. & semina Sesami edebat. Hominem non valde metuit, non tamen facile cicur evadit, propterea semper in cavea servandus, qua ratione per plures menses, imo integrum annum, aliquando in domo quadam Cairi fuit servatum, animalculum hoc.

LOCUS *Ægyptus*, S. inter ægyptum & arabiam.

NOMEN Arabicum *Garbuha.* Gallis in Ægypto degentibus: *Rat de montagne.*

OBS. Si veterum methodum quis imitari vellet, in describendo hoc animali, dici certe posset habere illud CAPUT *Leporis*, MYSTACES *Sciuri*, ROSTRUM *Suis*, CORPUS, AURES & PEDES ANTERIORES *Muris*, PEDES POSTERIORES *Avis*, & forte CAUDAM *Leonis.* En monstrosum animal ex veterum modo describendi

&

& quod monſtrum hodie eſſet, ſi ante 2000 annos delineatum fuiſſet. An huic deſcribendi methodo originem debeant monſtroſa pleraque animalia, Gryphes, Monocerotes etc. etc; dum ſcilicet partes veri animalis, quod deſcribere volebant, ex ſimplici intuitu cum alius cujusdam cogniti compararunt, unde fictum aliquod exſtitit, quod *Pictores*, operum naturalium Simiæ, ſemper in pejus redegerunt. Certe indagatione res digna videtur.

7. HIPPOPOTAMUS. Anmåkningar dårom efter en trovårdig mans berättelſe, ſom lefvat 12 år i Ægypten.

1. Huden af en fullkomlig ſtor Hippopot, år af den ſtorlek ock tyngd, at man dårmed kan laſta en *Camel*.

2. Hippopot. har en outſlåckelig fienſkap med Crocodilen, hvilken han altid dödar, ſå ofta han råkar honom. Detta hat, jåmte andra orſaker, bidrager mycket til Crocodilernas utödande, ſom eljeſt i anſeende til den myckenhet ågg de lågga, ſkulle förgöra hela Ægypten.

3. Man ſer aldrig Hippopot. i Ægypten nedan för Cataracterne, dårföre åro de endaſt öfre Ægyptens Invånare, ſom om honom kunna ge någon efterråttelſe, och ſom ganſka få, ock ſnart ſagt ingen Europé, åtminſtone ingen, ſom förſtått Natural Hiſtorien, reſt i denna del af Ægypten, ty hafve vi ganſka få efterråttelſet om djuret, ſom år hit håmtadt. De ſom reſt i Indien hafva haft battre tilfälle, at få hårom kunſkap. Huden föra Ægyptierna, faſt ganſka ſål-

lan, til Cairo, men at föra detta djuret är omöjeligt. Til Frankrike är en hud öfverſkickad, ſom lärer förvaras i Kongl. Menageriet.

4. Hippopot. gör Ægyptierna anſenlig ſkada på de ſtällen dår han viſtas. Han går i land, ock ödelägger i en liten ſtund hela fältet, det de beſått med ſåd eller Trifolium, ock dår han går fram, lämnar han intet grönt efter ſig, emedan han är glupſk, och tager anſenligen til lifs i ſin ſtora kropp. Til at någorlunda göra ſig fria från denna ſin ſkadesman, och at förröda honom, hafva de et artigt grep: De utmärka de ſtällen dår han brukar måſt at gå i land at föda ſig, dår ſtrö de ut en ganſka ſtor myckenhet *Lupiner*. När djuret kommer i land glupande och ſnålt, tager han för ſig hvad han förſt öfverkommer, ſom doger at åta, och fyller altſå buken med lupiner, beger ſig dårpå tilbaka til vatnet, och dricker ſå mycket ſtörre myckenhet, ſom de torra lupinerne gifva honom en odrägelig törſt, och detta är, ſom förorſakar hans undergång; ty lupinerne begynna at ſvälla af vatnet, och innan kårt finna Ægyptierne honom död på ſtranden, upſvullen ſom af det ſtarkaſte gift.

5. Ju mer Hippopot. går i land, ju båttre hopp hafva Ægyptierne om Nilens tilråckeliga tiltagande:

6 I Djurets exerementer ſåga Ægyptierne ſig måſt ſe hans mat.

8. CAMELEN blir i Ægypten til 1000 ſkålpunds vigt. Födes i briſt af tjänligare näring med ſönderſtötta Dadel-kårnor. Paras i Ægypten i December Månad.

9. E-

9. EQVUS. *Linn. S. N.* 1. *Svet.* Häſt.

Eqvui feri in campis deſertis Tartariæ Crimenſis inveniuntur, a domeſticis cauda multo majori diſtincti, teſte *Juſti*, qui ibi perigrinatus eſt.

10. CERVUS *Camelopardalis.*

Linn. Syſt. N. 1. *Cervus cornibus ſimpliciſſimis, pedibus anticis longiſſimis.*

Bellon. 179. Camelopardalis.

Giraffa.

Alpin. Ægypt. Zurnap. Arab.

Caput prominens. *Labium* ſuperius craſſum, inferius tenue. *Nares* oblongæ, amplæ. *Pili* rigidi, ſparſi in utroque labio, anterius & ad latera. *Supercilia* rigida, diſtinctiſſima, ſerie una pilorum compoſita. *Oculi* ad latera capitis, vertici quam roſtro, ut & fronti quam collo propiores. *Dentes* - - - *Lingua* - - - *Cornua* ſimpliciſſima, cylindrica, breviſſima, baſi craſſa, in vertice capitis ſita, piloſa, baſi pilis longiſſimis rigidis tecta, apice pilis longioribus erectis rigidiſſimis, apicem longitudine ſuperantibus cincta. Apex cornuum in medio horum pilorum obtuſus, nudus. *Eminentia* in fronte, infra cornua, inferius oblonga humilior, ſuperius elevatior ſubrotunda, poſtice parum depreſſa, inæqualis. *Auricula* ad latera capitis infra cornua ponc illa poſita.

Collum erectum, compreſſum, longiſſimum, verſus caput anguſtiſſimum, inferius latiuſculum.

Pe-

PEDES: Crura cylindrica, anterioribus plus quam dimidio longioribus; tuberculum crassum, durum in genu flexum. *Ungues* bisulci, ungulati.

CORPORIS figura - - - *Pili* brevissimi rigidi, universum corpus, caput & pedes tegunt. *Linea* pilis rigidis longioribus per dorsum a capite ad caudam extensa.

CAUDA teres, lumborum dimidia longitudine, non jubata

COLOR totius corporis, capitis & pedum ex maculis fuscis & ferrugineis variegatum. *Maculæ* palmari latitudine, figura irregulari, in vivo animali ex lucidiori & obscuriore variantes.

MAGNITUDO Cameli minoris. *Longitudo* totius a labio superiore ad finem dorsi spith. 24. *Long. capitis* spith. 4. *Colli* spith. 9 ad 10. *Pedum anter.* spith. 11 ad 13. *Ped. Poster.* spith. 7 ad 8. *Long. Cornuum* vix spithamalis. *Spatium* inter cornua spith. $\frac{1}{2}$. *Long. pilorum* in dorso poll. 3. *Latitudo* cap. juxta tuberculum l. eminentiam sp. $1\frac{1}{2}$. prope maxillam sp. 1. Colli utrinque prope caput sp. 1. in medio sp. $1\frac{1}{2}$. ad basin sp. 2 ad 3. *Latit. later. abd.* anterius sp. 4. posterius sp. 6 ad 7. *Crassities pellis* ut Corii Cervi vulgaris.

LOCUS Regio *Sennar* & *Æthiopia* in silvis frondosis.

OBS. Animal elegantissimum, mite, quod paucissimi Zoologi & vix ullus præter Bellonium vidit, nullus vero perfecte descripsit, nec figuram convenientem dedit.

Descriptio antecedens juxta pellem animalis facta, animal vero non dum vidi.

CA-

11. CAPRA. (Gazella *africana*.)

Cornua erecta, longiuſcula, nigricantia.

Magnitudo Gazella communi major, velocior, & magis fera eſt communi, ut vix niſi a Falcone venatico capi queat.

Locus circa *Aleppum*.

An ſpecies in Oriente communis varietas, vel diſtincta ſpecies, quod cornua ſvadere videntur?

CAPRA *Gazella africana*. *Linn. S. N.* Tabaci fumum amat hoc animal, adeo ut vivum captum Venatoris fumantis fiſtulæ absque metu approximaverit, timidum alias præ multis animal, unicum forſan, præter hominem, quod odore herbæ venenatæ & fœtentis delectatur.

Venationem Gazellæ africanæ omnium velociſſime inſtituunt Arabes cum *Falcone gentili*; vidi egregium hoc ſpectaculum prope Nazareth in Galilæa. Arabs conſcendens Equum velocitate inſigni, Falconem ſupra manum, ut Venatorun eſt, tenebat, Gazellas ſupra monticulum animadvertens, avem relaxabat, qui linea recta, ſagittæ inſtar, advolavit & animal adgrediebatur, ea ratione ut ungves unius pedis in genam, alterius vero in gulam intruderet, oblique ſupra dorſum animalis alas extendendo, qvarum una verſus auriculam alteram directa erat, altera vero verſus iſchium oppoſitum. Infeſtatum animal ſaltum edidit humana longitudine duplo altiorem & illum faciendo ab ave relinquebatur, ſed ſauciatum animal, vigore & velocitate privatum, ab hoſte interim infeſtatur, qui hoc adgreſſu gulæ omnes infigebat ungves, & firmiter animal tenebat, quod ſupra eqvum inſequens venator vivum capiebat, mox vero cultro gulam præſcidit, cui Falconem apponebat, qui ſanguinem ibi coagulatum mercedis inſtar de-

devoravit, juvenem itidem Falconem adhuc tironem gulæ applicabat. Hac nempe ratione instruitur & gulam animalis currentis apprehendere assvescit, quod omnino necessarium, si enim in coxam vel alium sese conjiciat locum, non præda solum sed & prædatore privatur venator; animal enim expergefactum, sed non mortali sauciatum vulnere, citato gradu montium cacumina & loca deserta petit, quo abreptus adgressor semper prædæ affixus sequi, & a patrono alienatus tandem perire cogitur.

12. CAPRA angolensis.

Angora Getter, åro en besynnerlig varietet af Capra vulgari, bekanta för sina mjuka och Silfverhvita hår, hvars like ej finnes på någon annan ort. Engelsmån och Hollåndare hafva för lång tid tilbaka, med sin stora vinst, gjort Angora Getter hår til en af de rikaste handels articlar från Levanten. Man vet at det år af det samma, som de sköna Ängelska Camlotter göres. Det öfverföres til största delen spunnit til Europa, wåfves dår och såljes förfårdigadt öfver hela verlden, åfven åt dem, från hvilka det år kommit rådt. Fransmånnerne dela nu vinsten med dem, som varit upfinnare af samma handel, men aldrig kunde såkrare och mera förnuftigt förslag uptankas, at vånda en så ådel vara til sit lands nytta, ån det, hvilket Herr Commercie-Rådet ALSTRÖMER wärkstålt, då han låtit komma sjelfva djuren til Sverige i tanka at dår fortplanta dem. Vi finge i dag 4 stycken öfverskickade från Angora til Smirna, af Herr Björling, som af Herr CommerceRådet dit blifvit affårdad i denna affigt. Det år det vackraste Djur man kan med ögonen se,

ſe, ſkildt förutan ſina omtalte hår, från vår allmänna Get med kårtare kropp, lågre ben, bredare och plattare ſidor, ſamt mindre och råtare horn, jag ſkulle ſnart göra den til et ſårſkildt Species, ſå mycket mer, ſom den ſtändigt forplantas innom ſit ſläkte, utan at förblanda ſin art.

13. OVIS Aries.

På tånderna af Fåren i Ægypten har jag ſett fåſta ſig en *ſkorpa*, ſom aldeles har anſeende af en *Koppar-kies*. Man blir den varſe, hålſt den tiden då de åta gräs, ſom år nåſtan endaſt Lucern. Det ſamma ſkal åfven vara allmänt med Fåren på Antiliban.

Claſſis

Classis II.

AVES.

Vultur 14 Percnopterus.
Strix 15 Otus.
16 orientalis.
Psittac. 17 cubicularius.
18 obscurus.
Moned. 19 Pyrrhocorax.
Corvus 20 ægyptius.
Picus 21 minor.
Alcedo 22 rudis.
23 ægyptia.
Merops 24 galilæus.
Ardea 25 Ibis.
Tringa 26 ægyptia.
27 autumnalis.
28 tridactyla.
Charad. 29 autumnalis.
30 alexandrinus.
31 ægyptius.
32 kervan.
33 spinosus.
Fulica 34 atra.
Anas 35 diamata.
36 nitolica
Mergus 37 tinus.
Larus 38 smirnensis.
39 canescens.
Sterna 40 nigricans.
41 nilotica.
Gallus 42 Meleagris.
Tetrao 43 orientalis.
44 israelitarum.
Columba 45 variæ.
Alauda 46 hispanica.
Sturnus 47 vulgaris.
Ember. 48 melitensis.
49 africana.
Motac. 50 yvica.
51 ruffa.
52 hispanica.

14. VULTUR. (Perenopterus.) *capite nudo, gula plumulosa.*

Caput prominens, triangulare, vertice planum, lateribus pone oculos parum convexum, ante & sub oculis sulcatum sulco oblongo lato profundo; totum nudum, parum rugosum: *plumularum* minimarum simplicium pauciſſimarum linea irregulari per verticem longitudinaliter disposita.

Plumulæ, ejusdem figuræ, frequentiores in gula. *Setæ* pone basin rostri ante oculos, rigidiusculæ, longitudinaliter sitæ, haud copiosæ.

Oculi proxime infra verticem, ad latera capitis, rostro quam basi propiores, protuberantes. *Pupilla* maxima, atra. *Iris* vel potius tunica adnata, quæ palpebris tegitur, candida. *Orbita* lanceolata. Palpebræ mobiles.

Supercilia setis rigidiusculis, basi clavatis, apice acuminatis obsita.

Aurium aperturæ ad basin capitis, juxta latera, nudæ, magnæ cute marginis duplicata, margine circumquaque setis molliusculis cinctæ.

Rostrum magnum, robustum, basi cylindraceum, apice compressum valde aduncum. *Maxilla superior* multo longior, incurvata. *Cera* crassa, coriacea, æqualis, flava, a basi rostri ultra dimidium seu ante nares extensa.

Nares basi quam apici, margini quam dorso maxillæ superioris propiores, lanceolatæ, amplissimæ, margine inferiore plano, superiore fornicato.

Lingua oblonga, æqualis, profunde canaliculata marginibus sursum reflexis, apice obtusiuscula.

COLLUM breviſſimum, cylindricum, ſuperius plumis erectis tectum, ſubtus anterius nudum, plumulis adſperſum, pone plumoſum.

Corpus plagioplateum ſive *dorſo* & abdomine horizontaliter depreſſis, planis. *Latera* planiuſcula.

Alæ demiſſæ, lateribus applicatæ, decreſcentes & præciſæ.

Remiges XXVIII, quorum 1 brevior, 2, 3 longiores, æquales; 4-10 ſenſim decreſcentes. Reliqui duplo breviores, æquales, intimis paulo longioribus. *Pennæ* exteriores robuſtæ, margine interiore infra medium præciſo, decreſcente.

CAUDA cuneiformis. *Rectrices* XIV, ſenſim utrinque ab extremis ad medias adcreſcentes, ut mediæ duæ lateralibus vix ſint longiores.

PEDES longitudinis proportionatæ, ut in congeneribus.

Femora ovata, plumoſa. *Crura* cylindrica, nuda, verrucoſa. Verrucis ſuborbiculatis, depreſſis, contiguis.

Digiti 4: anteriores 3, poſticus 1. Ex anterioribus medius lateralibus longior; laterales æquales: exteriore medio membrana robuſta ad baſin connexo, interiore libero.

Poſticus lateralibus longitudine fere æquat; omnes ſubtus lobati, lobis convexis, qui in poſtico & antico interiore majores. *Ungues* magni, robuſtiſſimi; medius lateralibus minus incurvatus, convexus; *Laterales* compreſſi, incurvati. *Poſticus* arcuatus, reliquis robuſtior; omnes apice acuminati, ſubtus plani.

Co-

COLOR maſculi & feminæ diverſus. *Mas* totus candidus præter remiges, qui atri & margine exteriore cani, exceptis 1 & 2, qui toti atri. *Fœmina* tota fuſca, *collo* ſupra & *humeris* parum nigreſcentibus. *Maculæ* candidæ in margine humeri. *Remiges* ut in mare, niſi quod 4 exteriores atri ſint. *Caput* in mare intenſe flavum, in fœmina debilius flaveſcens. *Roſtrum* in utroque, quousque cera tegitur, flavum, reliqua parte atrum

Pedes, crura & digiti fuſca. *Ungues* atri.

Magnitudo Milvi.

LONGITUDO a vertice ad apicem caudæ ped. 2. *Roſtri* poll. 2. *Caudæ* ped. ½ *unguium* poll. ½. *Latit.* in medio dorſi ſpith. 1½.

Extra *Cairum* in acervis maximis ex rejectamentis urbis cadaveribus repletis, ubi & lamiæ in vicinia, una cum canibus domeſticis feris promiſcue habitant, ſimulque cum illis cadaveribus veſcitur & quisquiliis. In foro Rohneli infra caſtellum, ubi capitis damnati plectuntur, quovis mane & veſpere, ſimul cum *Milvis* magna copia conveniunt ad capiendas eleemoſynas ex carne recenti, quæ ex Magnatum legationibus illis præbentur.

Adſpectus avis horridus eſt, quantum quis videre poteſt: Facies ſcilicet nuda rugoſa; Oculi magni, atri; Roſtrum atrum, rapax; Pedes magni prædæ inhiantes & totum corpus ſordibus pollutum; qualitates ſunt quæ horrorem incutere valent adſpicienti.

USUM præſtat majorem, ut incolæ Ægypti venerabunda ſatis mente providentiam Creatoris in il-

lo agnoscere sciant: cadaverum omnia videbis plena ex Asinis inprimis & Camelis circum Urbem Cairensem & millenaria hujus Avis, simul vides, qui antequam cadaver putredinosa exhalatione aërem implere incipit, illud destruunt. Societatem peregrinatorum Meccam quotannis abeuntium sequi & quisquilias ex pecoribus mactatis, ut & cadavera Camelorum, sub itinere morientium, devorare narrant incolæ, & ex illis narravit Maillet Descr. Ægypt; ipse vero non oculatus sum testis. Non alte volat, nec homines metuit. Uno occiso omnes circumvolantes illum circumdant more Cornicis cinereæ, locum autem, quem inhabitant, non relinquunt, ne quidem sclopetæ tonitru expergefacti, sed momento citius illum recuperant. Insectis aut vermibus vesci vix crederem, cum in campis aut paludibus rarissime conspiciantur, nec congeneres hanc diætam adstruunt. *Ibidem* antiquorum Ægypt. hanc fuisse Avem conjicit *Maillet*, sed ex omnibus opinionibus hæc minimo applausu digna. Avem impuram, rapacem, nec forte adeo communem tempore, quo cadavera plateas non replevere Ægypti, tanto honore prosequutam fuisse gentem sapientem difficulter credimus. *Ibis* si unquam invenienda in *Scolopacum* ordine *Linn.* quærenda, & me judice pro *Ardea alba*, adeo in Ægypto communi & familiari, summa est verisimilitudo.

Arabibus RÂCHÆME. Gallis in Æg. habitantibus *Chapon de Pharaon* vel *de Mahometh* audit, denominationis rationem dat *Maillet*, quod Caponem referat, nisi quod magnitudine superet, quænam convenientia? non unica hæc est denominatio ridicula rebus imposita.

15.

15. STRIX. (Otus) *capite aurito pennis 6.*

Cairi vidi vivum, Ægypto non infrequens.

Oculi magni, virides, elegantiſſime citrei, *Pupilla* parum atra; inter miracula naturæ reponendi.

Caput magnum, rotundum. *Pennis* erectis, juxta aurium aperturam auriculas mentientibus.

Color lucido-ferrugineus. &c.

16. STRIX (orientalis) *facie piloſa, futura criſpato-plumoſa in dorſo roſtri.*

Linn. Fn. Sv. 49?

Rostrum aduncum, compreſſum, convexum, *Maxilla inferiore* multo longiore. *Lingua* plana, oblonga, medio longitudinaliter ſulcata, apice emarginata, latitudine palati.

Nares in medio roſtri, ad latera oblique a margine ſuperiore ad inferiorem directæ, flexuoſæ, literam S repræſentantes, amplæ. *Oculi* in anteriore capitis parte, toti atri, pupilla vix diſtincta, niſi aliquali radiorum reflexione.

Area oculorum utrinque ſeu Facies tota plumoſa vel ſi mavis piloſa, plumulis pinnatis: pinnulis ſimplicibus, diſtinctis, capillaribus. *Annulus* ex plumis criſpatis baſin capitis pone aream cingit, *proceſſum* per medium roſtri emittens, qui aream oculorum in duas diſtinguit.

Caput rotundum, craſſitie corporis, vertice convexum.

Collum capiti & corpori continuum.

Corpus utrinque convexum

ALÆ successive præcisæ. *Remiges* XXIV: 5 longiores, æquales; 4 successive decrescentes; reliqui omnes æquales, partem interiorem alæ apice linearem constituentes, egregio ordine imbricatæ.

CAUDA apice linearis: *Rectrices* XII, æquales.

PEDES: lumbi ovati plumosi. *Crura* teretia, pilosa, versus genu parum crassiora. *Digiti* 4: 3 anterius posticus 1. Ex anterioribus interior & medius æquales, longiores; exterior hisce brevior, retrorsum versatilis; posterior exteriore brevior; omnes subtus lobati: *ungues* arcuati, compressi, acuminati, subtus integri, planiusculi, supra convexi, æquales, excepto extimo, qui parum brevior.

COLOR: *Rostrum* albicat. *Area oculorum* subcandida cum macula ferruginea ante oculos & supercilia ferruginea. *Annulus* capitis ferrugineus cum apice plumarum in gula nigrescente & punctis nigris minimis superioribus adspersis.

Caput, *Dorsum* & *Humeri* composita ex maculis ferrugineis & canis, quæ posteriores lineis minutissimis nigrescentibus tinguntur. *Lineæ* oblongæ, latiusculæ, medio nigræ, utraque extremitate albicantes, supra maculis canis asperguntur; sitæ vero sunt istæ lineæ in extremitate plumarum, una in utraque longitudinaliter costam terminantes. *Margines* humerorum ferruginei, punctis nigricantibus adspersi.

Alæ & *Cauda* ex maculis ferrugineis & nigricantibus alternatim compositæ; *remigibus* apice canis, margine interno candidis: *Abdomen*, *Cauda*, *humeri* subtus & *femora* subtus albicant, punctis majusculis nigricantibus adspersa.

Pe-

Pedes albicantes. *Ungues* atri.

MAGNITUDO Ululæ.

LOCUS Ægypti, Syriæ &c. rudera & ædificia deserta, etiam habitata nonnunquam.

NOMEN *Arab.* Ægyptiis *Massasa.* Syris *Bane.*

VORAX est quam maxime in Syria, dum vespere fenestras invenit apertas, ædes intrat & infantes custode destitutos necat, hinc a mulierculis valde pertimescitur.

17. PSITTACUS (cubicularius) *cauda cuneiformi, digito interiore postice truncato.*

CAPUT, *corpus* & *rostrum*, *nares* &c. ut in reliquis speciebus.

CRURA plumosa. *Digiti* 4: duo antici, duoque postici, ut in reliquis. Horum tres sunt unguiculati, posticus nempe exterior & 2 anteriores; posticus vero interior est truncatus & mutilus.

OCULI ad latera capitis æquali distantia a vertice & gula. *Pupilla* magna, atra. *Iris* duobus annulis angustis composita, quorum interior coloris aquei, exterior albidus. *Supercilia* tuberculosa, subtus flava, supra albida.

ALÆ corpore longiores, apice acuminatæ, supra caudam extensæ, decrescentes. *Remiges* fere 22, quorum exteriores tres longiores, reliqui ordine decrescentes.

CAUDA cuneiformis, valde attenuata, longitudine corporis. *Rectrices* XII, quarum duæ mediæ longiores.

Color *Rostri*: *Maxilla superior* fere tota sanguinea, excepto margine, apice & inferiore parte dorsi, quæ nigrescunt. *Maxilla inferior* tota atra. *Linea* nigrescens, recta, angusta, ab oculis ad nares extensa. *Gula* atra; *annulus* ater utrinque a gula ad dimidium colli extenditur, qui, ubi color ater definit, fulvus evadit & collum superius cingit, inferius latior, superius angustior.

Caput, *Corpus* & *Abdomen* lucide viridia. *Humeri* paulo saturatius virides.

Remiges obscure virides, margine inferiore extimo lucido.

Rectrices exteriores lucide virides, cum costa atra angusta media, quæ longissima ex viridi cœrulescens, cum costa itidem atra.

Digiti albidi. *Ungues* fusci.

Magnitudo Turturis.

Longitudo corp. spith. 1. *Colli* poll. 1. *Capitis* supra verticem poll. dimidii. *Maxill. super.* poll. $\frac{1}{2}$. *Caudæ* spith. 1. poll. 2.

Locus *Æthiopia*, unde Cairum lueri causa ab Æthiopibus transfertur.

Facies tota externa pulcherrima. *Sonum* edit clangentem, fastidiosum, ad articulatum quodammodo formandum etiam facile adsuescit. *Vescitur* præcipue seminibus *Carthami officin.*

18. PSITTACUS (obscurus) *niger*, *vertice cinereo-nigrescente vario*, *cauda cinerea*.

Caput oblongum, lateribus compressum, dorso depressum, respectu corporis satis magnum.

Ro-

Roſtrum totum latum, craſſum, obtuſiſſimum, aduncum, capite triplo brevius. *Maxilla ſuperior* ſubconvexa, inferius latiuſcula, dorſum verſus magis contracta, mobilis. Ad baſin maxillæ ſuperioris infra nares ſulcus conſpicitur, quaſi imbricata eſſet maxilla, ex quo ſulcus longitudinalis ad apicem pergit. *Apex* maxillæ ſuperioris aduncus extra maxillam inferiorem, quo ad quartam ſui partem extenſus, extremitate obtuſiuſculus. *Lobulus* utrinque ad baſin apicis, maxillæ inferiori dum clauditur os, ſupra impoſitum. *Maxilla inferior* ſuperiore craſſior, magis convexa, brevior, quantitate apicis ſuperioris, baſi ſubtus gula diſtans, poſterius æqualis; apice obtuſa & fere emarginata; ſinus ſemicircularis ad baſin apicis. *Nares* proxime ſupra roſtrum, perfecte circulares, magnitudine pennæ gallinaceæ.

Oculi vertici quam gulæ, naribus etiam quam baſi capitis propiores. *Iris* flava. *Pupilla* nigra. *Area* oculorum usque a fine maxillæ ſuperioris ad initium verticis latitudine, & a naribus, fere usque ad baſin verticis longitudine nuda, rugoſa, pilis vix conſpicuis obſita.

Aurium apertura oblonga, transverſalis, ab oculis æquali ſpatio, ut oculi a naribus, diſtans, baſi capitis quam vertici multo propior, plumis tenuibus & membrana retractili tecta.

Remiges circiter 20: 1, 2 reliquis longiores; 3, 4, 5, paulo breviores, æquales; 6. 7. 8 ordine decreſcentes; reliqui æquales breviores.

Cauda cuneiformis. *Rectrices* circiter 10, laterales breviores intermediis longioribus.

PEDES, crura plumosa, usque ad flexuram tarsi.

Digiti 4: antici 2 & postici 2; ex anterioribus internus exteriori tribus articulis brevior est posterioribus, interior exteriori dimidio brevior; omnes digiti squamosi, squamis imbricatis, articulis duobus infimis impositis; reliqua pars pedis tuberculata, tuberculis levibus, circularibus, parum elevatis.

Lingua crassa, apice obtusissima & fere semicirculari, lateribus marginata, marginibus sursum inflexis, unde canaliculata evadit.

Ungues adunci, obtusiusculi.

COLOR: *Rostrum* nigrum. *Area* oculorum alba. *Vertex* ex cinereo & nigrescente variegatus. *Collum* & *Alæ* supra nigra.

Abdomen & crura cinerea, cum lineis transversalibus canis. *Tubercula* pedum nigra. *Ungues* nigri. *Cauda* tota cinerea.

MAGNITUDO Graculi.

19. MONEDULA Pyrrhocorax.

ROSTRUM arcuatum, dorso cultrato-obtusum, lateribus convexum. *Maxilla superior* supra inferiorem margine parum extensa: ambæ apice æquales. *Nares* ad basin rostri, oblongæ, ovatæ, amplæ, breviusculæ, tectæ. *Lobi* duo, unus utrinque, ad latera baseos maxillæ superioris, plumosi, convexi, densi, apice semicirculares, nares tegentes, in dorso maxillæ spatium emarginatum inter se relinquentes. *Setæ* subrigidæ marginem inferiorem loborum constituunt, quæ ad gingivas usque extenduntur. *Lobi* in maxil-

la

la inferiore, unus utrinque, antecedentibus duplo minores, oblongi, parum convexi, apice ſublineares, ſinum maxillæ inferioris tegentes, qui ad baſin eſt. *Lingua* brevis, æqualis, apice ſubtriangularis. *Oculi* ad latera capitis, proxime infra verticem, baſi roſtri quam capitis, multo propiores. *Orbita* oblonga, lanceolata, ciliata. *Pupilla* ex atro cœruleſcens. *Iris* duobus annulis conſtructa, quorum interior griſeus, exterior ex albido rubeſcens.

CAPUT vertice convexum, lateribus parum compreſſum: *Fronte* perpendiculari, convexa.

COLLUM breve, craſſum, corpori continuatum.

CORPUS ovatum, verſus caudam ſenſim in conum anguſtatum. *Dorſo* & lateribus valde convexum.

ALÆ præciſæ. *Remiges* 14, quorum 5 exteriores æquales, longiores; reliqui dimidio breviores, æquales.

CAUDA apice linearis. *Rectrices* 4, æquales.

PEDES: Crura breviuſcula vel corpori proportionata, ut in congeneribus. *Femora* plumoſa. *Digiti* 4: tres anteriores, poſticus unus. Ex anterioribus medius reliquis longior; poſticus anterioribus æqualis, ſed robuſtior. *Ungues* omnes arcuati, maximi, compreſſi, acuminati, ſubtus ſinuati; *medius* lateribus longior, verſus interiora parum intortus; *poſticus* omnium robuſtiſſimus, apice obtuſiuſculus.

COLOR *Roſtrum* & *Pedes* fulvi; reliquæ omnes partes intenſe atræ.

MAGNITUDO Corvi Monedulæ. *Linn. S. N.*

Lon-

Longitudo totius ped. 1. poll. 1. *Capitis* a basi rostri ad basin cap. poll. 2. *Colli* poll. 3. A collo ad initium caudæ poll. 6. *Caudæ* poll. 4. *Rostri* poll. 1 ½. *Crurum* poll. 3. *Digiti* longiss. poll. 1. *Ungues* longissimi diameter poll. ½.

Locus Ægypti inferioris campi & tecta mense Septembri & Octobri circa finem inundationis.

Cibus est insectum Ægypto particulare, quod Blattæ affine *.

20. CORVUS (ægyptius) *viridi-maculatus, dorso medio cæruleo.*

Rostrum subulato-cultratum, rectum, acuminatum, respectu corporis longissimum, robustum, lateribus convexis. *Maxillæ* subæquales, superiore paulo majore.

Nares ad basin rostri, immediate infra caput, angustissimæ, lineares, parum oblique sitæ, medio inter marginem & dorsum rostri, area excavata subtriangulari superius cinctæ.

Caput subprominens, vertice depressum, lateribus parum compressum. *Oculi* ad latera capitis in medio, cærulescentes.

Lingua triangularis, acutiuscula, brevissima, membranacea ad basin maxillæ inferioris. *Setæ* minutissimæ, ad basin maxillæ superioris juxta latera, ante oculos, molliusculæ, erectæ.

Collum teres, corpori proportionatum. *Corpus* ovatum.

Alæ decrescentes. *Remiges* XXII: 1, paulo brevior; 2. 3. 4. longiores, æquales; 5-9 sensim decre-

creſcentes; reliqui breviores æquales, duo interiores breviſſimi.

Cauda apice ſublinearis. *Rectrices* XII, fere æquales.

Pedes breviuſculi, tenues. *Femora* plumoſa. *Crura* teretiuſcula, tenera. *Digiti* 4: anteriores 3; poſt. 1. *Anteriores* fiſſi: interiore medio dimidio breviore; extimo medio fere æquali, illique dimidia ſui parte coalito. *Ungues* arcuati, acuminati, compreſſi, medio longiore.

Color: *Saturate viridia* cum maculis parvis ex cæruleo virideſcentibus ſunt *vertex*, *collum* ſupra & *humeri*. *Saturate viridia* absque maculis ſunt latera colli & dorſi. *Linea* longitudinalis lata per medium laterum colli percurrit, cujus dimidia pars anterior ferruginea, altera dimidia candida.

Lucido-cæruleum eſt dorſi medium longitudinaliter a collo usque ad caudam. *Gula* albicans. *Abdomen* ferrugineum. *Remiges* margine externo ſaturate virides, interno nigreſcentes, ut etiam primi apice nigreſcunt. *Rectrices* ſaturate cæruleſcentes.

Roſtrum & *Setæ* atræ, macula ferruginea utrinque, pone baſin roſtri. *Pedes* ſanguinei, ungues nigreſcentes.

Magnitudo Alaudæ.

Longitudo tota poll. 4. *Roſtri* poll. 1⅛ lat. lin. 3. *Ped.* poll. 1½. *Caudæ* poll. 1. *Colli* poll. 1.

Locus: *Ægyptus* in arboribus. *Vivit* inſectis; Scolopendræ & Scorpionis rudimenta in ventriculo inveni.

21. PI-

21. PICUS (minor) *Linn. Fn. Svec.* 83.

ROSTRUM hexaëdrum, rectum, apice æquale, subcompressum. *Angulus* maxillæ superioris supremus acuminatus, ad apicem rostri excurrens; laterales sulcati e naribus oriundi, in medio fere maxillæ desinentes. *Angulus* maxillæ inferioris ut & latera subconvexa. *Lingua* longa, apice acuminata, rigida, simplex. *Nares* ad basin rostri fasciculo pilorum rigido omnino tecti.

REMIGES XIX. 1 brevior; 2. 3. æquales; reliqui ordine decrescentes.

CAUDA cuneiformis. *Rectrices* IX: lateralibus utrinque brevioribus, apice obtusiusculo bifido; reliquis longioribus, apice acuminatis bifidis.

PEDES tetradactyli. *Digiti* anteriores 2, posteriores totidem. Ex anticis interior exteriore parum brevior. Ex posticis interior exteriori dimidio brevior. *Ungues* arcuati, acuminati, compressi, terminales, longitudine digitorum dimidia.

COLOR: *Caput* proxime supra rostrum pallido-ferrugineum. *Tempora* & *Gula* pallido-alba. Linea nigra a rostro ad capitis finem infra oculos.

Vertex in masculo coccineus, in fœmina niger.

Collum ex nigro & albo variegatum.

Pectus & Abdomen in masculo pallido-ferrugineum lineis longitudinalibus nigris; in fœmina pallido-album. *Uropygium* roseum in utroque sexu. *Dorsum* & *humeri* nigra.

Tectrices alarum extimæ maculatæ, intermediæ nigræ, interiores candidæ, quæ ultimæ convolutis

tis alis, maculam candidam magnam utrinque in dorſo efficiunt.

Alæ nigræ, adſperſæ maculis candidis, magnitudine piſi ſubrotundis in interioribus, oblongis in extimis, tribus lineis diſpoſitis.

Rectrix quævis maculas 6, tres in quovis margine, continet, quarum quæ in margine interno oblongæ, apice ſemicirculari, baſi lineari ſub alis conſpicuæ; quæ in margine externo ſunt, quæ in alis ſuperius videntur.

Cauda nigra Rectricibus extimis apice maculatis.

Roſtrum & Pedes nigreſcentes.

MAGNITUDO Turdi pilaris. *Fn. ſv.* 188.

Longitudo roſtri poll. 1. *Ped.* poll. 2.

Fœmina mare paulo major.

LOCUS Smirnam ex *Natoliæ* ruricolis allata. Vix migratoria eſt.

22. ALCEDO (rudis).

ROSTRUM cultrato-ſubulatum, rectum, dorſo & lateribus baſi protractum, anterius lateribus compreſſum, dorſo acuminato-convexum; poſterius lateribus convexum, dorſo depreſſum, ſulco utrinque proxime infra dorſum exaratum profundo apicem non attingente, apice obtuſiuſculum, reſpectu corporis longum, robuſtiſſimum. *Maxilla inferior* ſuperiore longior. *Lingua* breviſſima, latiuſcula, depreſſa, apice cuneiformis, marginibus prope baſin crenata. *Oculi* roſtro quam baſi capitis, vertici quam gulæ propiores. *Iris* atra. *Pupilla* obſcure griſea vel ex nigro multum participans. *Orbita* oblonga.

Mem-

Membrana nictitans plumosa, candida. *Nares* juxta basin rostri, infra dorsum, obliqui siti, lineares, angustissimi, parum flexuosi. *Caput* oblongum. *Vertex* depressus, latera parum compressa. *Corolla* plumosa, tenuis, decumbens caput terminat.

Corpus ovatum, latera convexa, dorsum parum depressum.

Collum breviusculum, subcontinuatum.

Alæ sublineares: *Remiges* XXIV: 1. paulo brevior; 2. 3. 4. longiores, æquales; Omnes reliqui parum breviores, æquales.

Cauda linearis. *Rectrices* 6, æquales.

Pedes brevissimi. *Femora* plumosa. *Crura* brevissima.

Digiti 4: anteriores 3, posticus 1; Anteriores fissi (ut in Mure); *Medius* reliquis longior. *Exterior* medio paulo brevior, illique dimidia parte coalitus. *Interior* medio multo brevior & basi tantum coalitus. *Omnes* anteriores compressi, posticus vero cylindricus. *Ungues* arcuati, compressi, canaliculati, medius subacuminatus, reliqui truncati, lobati lobulo medio ampliore, lateralibus multo brevioribus, tenuiores.

Color: *Plumæ* in gula & pectore, ad visum & tactum superficie sunt sericea aliquantum splendente.

Rostrum atrum, ut & pedes. *Gula* & *Pectus* sericeo candida, macula magna, una utrinque, atra, circa medium pectoris. *Caput* atrum, cum pauxillo albido, linea candida ad basin rostri incipiens & supra oculos ad basin capitis percurrens, quæ juxta oculos angustatur. *Corolla* ex atro & candido mixta. *Abdomen* & *Humeri* subtus candidi.

Alæ

Alæ, *Dorſum*, *Collum*, *Cauda* ex candido & ater variegata.

Magnitudo Turdi.

Longitudo tota ſpith. 2. *Roſtri* poll. 2. *Pedum femoribus* poll. 2. *Colli* poll. 1½. *Caudæ* poll. *Craſſities* roſtri ad baſin poll. ½, ad apic. 1. 2.

Locus Ægyptus circa ripas Nili, quas Lari inſi ſuper aquam volitans captat, dum roſtrum lon gum & robuſtum infra ſuperficiem aquæ in trudit.

23. ALCEDO ægyptia.

Caput porrectum vel linea recta a corpore continuatum, parvum, oblongum, lateribus compreſſum, vertice multum depreſſum, ſupra baſin roſtri planum.

Roſtrum porrectum, rectum, cultratum dorſo, lateribus convexum, verſus apicem magis compreſſum, apice ſubacuminatum, baſi ad latera usque ad oculos producta, reſpectu corporis magnum, robuſtum. *Maxilla ſuperior* inferiori ad latera parum ſuperextenſa, apice paulo longior. *Nares* prope baſin roſtri, medio inter marginem & dorſum maxillæ, oblongo-lanceolatæ, ſub margine ſuperiore oblique ſurſum tendentes, margine ſuperiori membranaceo. *Sulcus* levis, brevis, rectus ex naribus per medium maxillæ ſuperioris percurrit. *Lingua* baſi canaliculata, apice acuminato-triquetra, palati dimidia longitudine. *Oculi* ad latera capitis, proxime ſupra baſin roſtri, vertici quam gulæ propiores. *Pupilla* ampla, orbicularis, obſcure cærulea (ſaphirina). *Iris* fulva, coloris aurei

egregii, tenuiuscula. *Orbita* ovato-lanceolata, versus caput rotundata, versus rostrum in spatium parvum lanceolatum elongata. *Collum* brevissimum, corpori continuatum, vel potius vix a corpore distinguendum. *Pectus* protuberans, compresso-angulatum, angulo a gula usque ad abdomen continuato, cultrato-convexo.

Dorsum depressum, planum, inclinatum versus caudam, angustiuscuculum. *Latera* compressa, planiuscula, perpendiculariter ab humeris pergentia. *Humeri* obtuso-angulati, anguſti.

Alæ decrescentes. *Remiges* XXIV; quorum 4 exteriores longiores, subæquales; reliqui sensim decrescentes.

Cauda brevis, alis tecta, illisque non longior, apice æqualis, linearis, angusta. *Rectrices* 10, æquales.

Pedes respectu corporis longi. *Crura* antice convexa, postice compressa. *Femora* parvo spatio supra genua nuda. *Digiti* 4: anteriores tres; posticus unus. *Medius* lateralibus paulo longior. *Extimus* medio ad basin ope membranæ connexus; interior liber. *Posticus* anterioribus paulo brevior, ad latus interius lobus pedis, pone anteriorem intimum positus. *Ungues* terminales, compressi, subtus sinuati, parum incurvati. *Posticus* reliquis longior, robustior, arcuatus.

Color: *Rostrum* nigrescens. *Brunnus* cum maculis oblongis ferrugineis est in pectore, humeris, dorso & capite. *Gula* ex albido ferruginea.

Latera corporis brunna cum maculis lucido ferrugineis, in apice plumarum latiusculis.

Remigum maculæ albæ, in apice plerumque a parte interiore costæ.

Re-

Rectrices ſubcinereæ.

Abdomen & *femora* albida cum maculis longitudinalibus, latiuſculis, cinereis proxime ſupra caudam totam candidam. *Pedes* pallide virideſcunt. *Ungues* nigreſcentes.

MAGNITUDO Cornicis cinereæ.

Longitudo roſtri poll. 2.

Latitudo ad baſin poll. plus quam $\frac{1}{2}$.

Altitudo a plano ad marginem humeri ped. $\frac{1}{2}$, poll. 3. *Pedum* cum fœmor. ped. $\frac{1}{2}$.

Longitudo digiti medii poll. 2. *Unguis* poſtic. lin. 3.

LOCUS *Ægyptus inferior* circa Cairum in Cycomoris & Dactylis nidificans, & in campis cibum quærens ex Ranis, inſectis, etiam piſciculis in campis inundatis. *Sonus* Cornicis vulgaris.

24. MEROPS *galilæus* * *an Merops Apiaſter?*

ROSTRUM parum arcuatum, cultratum, lateribus parum convexum, atrum. *Maxilla ſuperior* parum longior.

Lingua laciniata. *Nares* ad baſin roſtri, oblongi.

Iris coccinea. *Pupilla* cœruleſcens.

CAPUT proxime ſupra roſtrum albidum, deinde lucido vireſcens, ad latera ante oculos cœruleo vireſcens. *Latera* capitis longitudinaliter nigra. *Gula* citrea, terminata ſegmento nigro.

COLOR. *Abdomen* cœruleo-virideſcens. Intenſe feruginea ſunt vertex, collum ſupra, & dorſum anterius. *Humeri* lucido ferruginei, apice obſcure virideſcentes. *Dorſum* maxima parte flaveſcens, ad latera albidum.

REMIGES 7 priores saturate-virides; medii ferruginei; interiores virides; omnes apice nigri.

CAUDA acuminata, longit. corporis. *Rectrices* saturate virides, mediis apice attenuatis, cœruleo-virideſcentibus; omnes ſubtus canæ.

CRURA breviſſima, nigra. *Digiti* IV. cum poſtico: Anteriore inter. breviſſimo, exteriore medio connato. *Ungues* arcuati, atri.

MAGNITUDO Turdi.

LOCUS *Galilæa* in campis.

Arab. Varuar.

25. ARDEA (Ibis) *tota alba, pedibus atris, unguibus arcuatis maximis.*

CAPUT compreſſum. *vertex* ſubconvexus. *Roſtrum* dimidio capite longius, rectum, compreſſum, apice acutiuſculum, baſi ad latera usque ad oculos producta. *Maxillæ* æquales. *Nares* prope baſin roſtri, lanceolati, ampliuſculi, ſulco ad apicem inferiorem ex margine ſuperiore narium prodeunte. *Oculi* proxime ſupra baſin roſtri, ad latera capitis. *Pupilla* atra. *Iris* albida, cincta annulo atro. *Lingua* baſi canaliculata, apice cylindrica, tenuiſſima, maxilla brevior.

COLLUM longum, erectum, ſubcompreſſum, tenuiſſimum.

CORPUS: dorſum & latera convexa. *Abdomen* parum depreſſum poſtice, antice ſubcultratum.

PEDES longiſſimi. *Crura* ſupra genua ſpatio pollicis nuda. *Digiti* 4: *anteriores* tres; *poſticus* unus. Ex anterioribus medius reliquis longior; Omnes baſi

basi membrana firma unus alteri connexi. *Posticus* anterioribus brevior. *Ungues* semilunares, terminales, compressi, longi, robusti, postico reliquis longiore.

CAUDA brevis, apice linearis. *Rectrices* 8, æquales.

ALÆ decrescentes. *Remiges* 19, successive breviores.

COLOR totius avis candidus.

Rostrum flavescens, apice parum nigrescens. *Pedes* atri.

MAGNITUDO Gallinæ l. Cornicis.

Longitudo avis erecti ped. 1. *Colli* spith. 1. *Corporis* spith. 1. *Cap.* supra vert. poll. 1. *Rostri* a basi lat. ad ap. poll. 2. a margine vert. apic. poll. $1\frac{1}{2}$. *Caudæ* poll. $2\frac{1}{2}$. *Pedum* ab abd. ad extrem. unguium unc. 2. Digitorum poll. 2; longissimi unguium poll. $\frac{1}{2}$.

Latitudo corp. supra dorsa palmaris; capitis supra vert. poll. 1. Alarum juxta humeros unc. 1. extrem. unc. 2. *Caudæ* poll. spatium inter digitos expansos poll. $1\frac{1}{2}$.

LOCUS *Ægyptus inferior*, in locis sub inundatione ab aqua liberis & post inundationem ubique, ubi aquæ recesserunt maxima copia conspicitur.

Victus Insectis & Ranis parvis, quibus terra ægypti abundat sub & post inundationem & hoc ipso egregium præstat officium in Oeconomia Naturæ. In hortis tempore præsertim matutino & vespere magna copia interdum convolant, ut aliquando integras *Palmas* illis tectus observaverim. *Situm* habet erectum dum quiescit, caudam scilicet demittit ut pedes postice te-

gat, pectus vero & collum erigit & in altum extollit.

Obs. Ibis veterum Ægyptiorum, quod hæc fuerit avis, potius crederem, quam ulla alia, quia:

a). valde est Ægypto communis & fere propria.

b). serpentes & edit.

c). Vasa quæ in sepulcris inveniuntur cum avibus conditis hujus sunt magnitudinis.

26. TRINGA (ægyptiaca) *longirostris, fusco albidoque variegata.*

Rostrum cylindricum, convexum, arcuatum, obtusiusculum, longum. *Maxilla superior* inferiore longior, basi parum depressa, lateribus sulcata, sulco a naribus infra medium extenso. *Sulcus* a basi ad nares extensus, unus utrinque infra dorsum. *Maxillar. margines* æquales, superiore intra inferiorem excepta. *Nares* prope basin rostri, oblongæ, longiusculæ.

Collum mediocre, cylindricum.

Dorsum depressum; Latera convexa.

Alæ furcatæ. *Remiges* circiter XIX: 2 exteriores longiores æquales; 4 deinde sensim breviores; mediæ reliquis breviores; interiores longiores exterioribus paulo breviores; apice cuneiformes, margine exteriore prope apicem dentatæ.

Cauda apice æqualis, sublinearis. *Rectrices* XI, quarum 2 mediæ paulo longiores, supra apicem utrinque emarginatæ.

Pedes longiusculi: dimidia *femora* nuda. *Digiti* 4: *anteriores* 3 æquales, basi connexi. *Posticus*

cus 1 breviſſimus, tenuis. *Ungues* breves, ſubrecti, compreſſi, medio exterius convexo, interius perpendiculari. Poſticus breviſſimus, parum arcuatus.

Color: *Roſtrum* & Pedes atra. *Color* totius ex maculis fuſcis & nigricantibus mixtus. *Abdomen* albicat cum paucis maculis nigricantibus oblongis. *Cauda* lineis albicantibus & nigreſcentibus compoſita.

Magnitudo Gallinæ.

Locus *Ægypti* humida Menſe Septembri.

27. TRINGA (autumnalis) *longiroſtris, dorſo abdomineque purpuraſcente.*

Rostrum ſubteres, compreſſum baſi magis quam verſus apicem, arcuatum, apice obtuſum, baſi dorſi parvo ſpatio depreſſum, cæterum convexum, longum. *Maxillæ* æquales, margine hiantes: ſuperior profunde ſulcata, ſulco ampliore a baſi incipiente anguſtiore, quorum prior in medio maxillæ terminatur, alter ad nares ſub primo percurrit. *Sulcus* brevis prope apicem maxillæ in dorſo. *Nares* prope baſin roſtri, infra dorſum ejus, ovato-lanceolatæ, baſi amplæ. *Oculi* proxime ſupra baſin roſtri. *Orbita* circularis. *Iris* griſeo-fuſca. *Pupilla* atva.

Collum cylindricum, longitudine corporis abſque cauda.

Dorsum depreſſum; Latera convexa.

Alæ furcatæ. *Remiges* XXIV. quatuor exteriores & totidem interiores, reliquis longiores æ-

quales. Reliqui utrinque sensim breviores usque ad medios, qui brevissimi.

Cauda cuneiformis. *Rectrices* 9, æquales.

Pedes longi. *Fœmora* plusq. dimidio nuda. *Digiti* 4: anteriores 3, posticus 1; longiusculi, basi connexi, subtus longitudinaliter lobati. *Postico* dimidio breviore.

Ungues terminales, fere recti, compressi, subtus sinuati versus apicem, reliqua parte integri, plani.

Color. *Rostrum* & *Pedes* atri. *Caput* & *Collum* ex fusco nigrescente & albo variegatum albis lineis, in vertice majoribus, in collo vero non nisi punctis minutiusculis. *Dorsum* totum purpurescit, ut & abdomen. *Humeri* & *Cauda* obscure viridescunt & splendent. *Remiges interiores* ex viridi purpurascunt, *exteriores* vero lucidius sunt virides ut & medii, margine vero interiore in utrisque parum obscuriore.

Magnitudo Gallinæ.

Longit. Rostri poll. 5. *Colli* ped. ½. *Caudæ* poll. 4. a basi colli ad apicem caudæ ped. 1. Totius a capite ad extrem. caudæ ped. 1½. *Pedum* cum digitis & fœmora ped. 1. *Digiti medii* ped. ½. *Crura* & *Femora* nuda ped. ½. *Femora* plumosa ped. ¼.

Locus *Ægyptus* mensibus autumnalibus.

28. TRINGA subtridactyla.

Rostrum teretiusculum, lateribus parum compressum. *Maxilla* superior basi parum depressa, versus apicem convexa. *Sulcus* utrinque a naribus

bus ad basin rostri, in maxilla superiore & inferiore. *Lingua* apice parum emarginata, basi elevata laciniata.

ALÆ ad dimidium expansæ, bifurcatæ. *Remiges* XV: quorum 7 interiores breviſſimi. *Plumæ* humerorum interiores 4 paulo longiores.

RECTRICES 12.

PEDES ad dimidia femora nudi. *Digiti* 3 sublobati, ad basin membrana connexi. Loco *Pollicis* tuberculum minimum unguiculatum. *Ungues* latiusculi, convexi, apice fere obtusi, lobulis digitorum, quoad dimidiam partem, tecti.

COLOR: *Caput*, *Collum* supra, *Dorsum*, *Humeri* & *Cauda* ex nigrescente & albo variegata, maculis nigrescentibus ubique majoribus. *Gula* & Collum subtus ex fusco & albo variegata, maculis fuscis minoribus. *Abdomen* totum & *Cauda* subtus candida. *Pedes* & *Rostrum* nigrescentes. *Remiges* nigrescentes, in medio macula alba oblonga notatæ.

MAGNITUDO Columbæ.

29. CHARADRIUS autumnalis.

ROSTRUM teres, rectum, longum; dorso ad basin parum depressum, anterius connexum, lateribus versus apicem compressis. *Maxilla superior* inferiore paulo longior, apice spatio minimo uncinata. *Inferior* apice recta, subacuminata, utraque maxilla margine rotundata, vel margo versus palatum inflexus spatio infra nares. *Nares* oblongæ, prope basin & marginem maxillæ su-

perioris. *Sulcus* a basi rostri, supra nares, ad medium percurrit rectus, basi angustior, apice profundior, unus utrinque. *Sulcus* minimus angustus longitudinalis in dorso rostri ad basin. *Sulcus* ad basin maxillæ infer. prope marginem, ad medium marg. excurrens. *Lingua* minima, triangularis, acuminata. *Oculi* ad latera capitis; medio inter gulam & verticem, rostro quam basi capitis paulo propiores: *Caput* lateribus parum compressum, vertice convexum.

Collum cylindricum, mediocre.

Corpus dorso parum depressum, lateribus & abdomine convexis.

Alæ forcipatæ. *Remiges* fere XXVI: horum 5 exteriores reliquis, quorum 1 cæteris longior, reliqui 4 successive breviores; 6 interiores dictis breviores, sed medii longiores. Medii reliquis breviores, inter se invicem inæquales.

Cauda ratione corporis mediocris, apice cuneiformis. *Rectrices* fere 12, æquales.

Pedes longissimi, corpus totum longitudine superantes, toti nudi, nec nisi minimo spatio ad basin fœmorum plumosi. *Crura* & *femora* æqualia magnitudine & figura, compressa, dorso plana, margine inferiore compresso sulcato. *Digiti* tres absque postico, basi membrana connexi; margine longitudinaliter lobati, horum medius paulo longior lobo lineari angusto. *Ungues* subrecti, convexi, obtusiusculi: latere interiore in omnibus plano, exteriore convexo, incumbentes, subtus lobo digiti tecti.

Color. *Rostrum* nigrum. *Candida* sunt gula & parvum spatium capitis supra rostrum, Collum sub-

ſubtus, Abdomen & Cauda ſubtus, dorſi extremum & Rectrices exteriores 2 utrinque. *Cinerea* ſunt Caput, Collum & Rectrices mediæ. Ex *atro viridiſcentes* ſunt Humeri & Remiges 5 exteriores. *Nigra* cum plumis apice albicantibus ſunt dorſum & Remiges medii. *Pedes* coloris ſunt carnei.

MAGNITUDO Pici cornicini.

Long. totius a vertice ad extrem. caudæ ped. 1. poll. 1. Roſtri poll. 3. Fœmor. poll. 4. Crur. poll. 5. Digiti medii cum ungue poll. $1\frac{1}{2}$.

Craſſities ſupra med. abd. ſpithamalis, Colli pollicis 1. Roſtri ad baſin pennæ anſerinæ.

LOCUS Menſe Octobri advenit in *Ægypti* Paludoſa.

30. CHARADIUS alexandrinus.

ROSTRUM teretiuſculum, apice parum compreſſum, rectum, longitudine digiti intermedii. *Nares* oblongæ, ad baſin roſtri, margini maxillæ ſuperioris approximatæ: Sulcus ſupra nares ex baſi roſtri utrinque unus, inferius latior, deorſum decurrens, ſupra marginem maxillæ terminatus. *Lingua* canaliculata; margine membranacea, acuta.

PEDES dimidia longitudine corporis, parum ſupra genua nudi. *Digiti* tres, membrana ad baſin connexi; intermedio longiore, lateribus æqualibus. *Ungues* tenues, parum declives.

ALÆ ſubforcipatæ. *Remiges* XXIV: duæ extremæ æquales, reliquæ ſucceſſive breviores usque

que ad tres intimas, quæ longiores, 2 parum apice acuminatæ.

CAUDA cuneiformis, dimidia longitudine corporis. *Rectrices* 12, omnes æquales.

COLOR. *Rostrum* & *Pedes* nigri. *caput* supra rostrum album, hinc macula ex griseo nigrescente, transversali, latiori notatum; reliqua pars capitis fusca. *Collum* supra annulo albo cinctum, ad cujus latera maculæ duæ griseo-nigrescentes. *Dorsum* totum fuscum, ut & humeri. *Remiges* ex griseo nigrescentes, costa in 1 tota alba, in reliquis dimidia. Intermediæ 4 macula alba oblonga in parte exteriore notatæ. Interiores apice albæ. *Tectrices* alarum 7 exteriores ex grico nigrescentes, reliquæ fuscæ, omnes apice albæ. *Rectrices* tres utrinque candidæ, intermediæ ex griseo nigrescentes. *Collum* & *abdomen* totum subtus candida.

MAGNITUDO Alaudæ.

LOCUS *Ægypti* Canalis, qui aqua ex Nilo Alexandrium transfert, ubi Insectis pascitur.

Inventus d. 24 Maj. 1750.

31. CHARADRIUS ægyptius.

MAGNITUDO Turdi.

ROSTRUM versus apicem parum compressum, magis dorso convexum, cultratum, versus apicem parum declive, atrum, basi superius squamosum, squama unica levi solubili ab utraquæ parte dorsi supra nares. *Maxilla superior* inferiore parum longior.

Lin-

Lingua membranacea, basi plana, antice canaliculata, apice obtusa, parum emarginata; ad latera emarginationis leviter lacerata.

Nares ad latera maxillæ superioris juxta basin ovato-acuminatæ, ampliusculæ, marginibus superioribus elevatis, subtus gibbis. *Oculi* toti atri. *Corollula* pone verticem, brevis, acuminata, vertice parallela.

Alæ subæquales. *Remiges* XX. 2 exteriores æquales, longiores; 3-5 parum decrescentes; reliqui sensim decrescentes.

Cauda apice linearis. *Rectrices* XI, æquales.

Pedes: *Crura* minimo spatio supra genua nudi. *Digiti* 3 absque postico, medio parum longiore *Ungues* parvi, convexi, compressi, parum acuminati, lateralibus incurvatis, medio rectiusculo.

Color: *Atra* sunt vertex, latera capitis, dorsi medium quod pone acuminatum & annulus ad basin pectoris. *Candida* sunt gula, humeri subtus, linea longitudinalis a rostro ad basin capitis supra oculos extensa, abdominis medium anterius & margo dorsi. Ex *albido flavescunt* Pectus, latera abdominis, Fœmora & regio Ani. *Cana* sunt latera dorsi, humeri toti, & Cauda, excepto apice, qui superius linea atra notatur, extreme vero candidus. *Remiges* candidi cum fascia lata in medio & apice atris. Crura & digiti cœrulei. *Ungues* atri.

Locus Ægypti plana.

Vescitur Insectis.

32. CHA-

32. CHARADRIUS (Kervan). *Ardeis affinis avis est.*

Caput porrectum, depressum, parum compressum, magnum.

Rostrum rectum, æquale, lateribus parum compressum, dorso cultratum, longitudine capitis. *Maxillæ* subæquales, æquales, superior inferiore parum brevior, basi parum sulcata, dorso ad basin angulato angustata, angulo oblongo convexo antice elevato. *Nares* oblongæ, parum flexuosæ, basi quam apice rostri multo propiores, amplæ, longiusculæ, antice obtusæ, pone acuminatæ.

Lingua oblongo lanceolata, apice acuminata, minimo spatio membranacea & canaliculata, juxta marginem sulcis levibus irregularibus notata, albida.

Oculi ad latera capitis, magni. *Pupilla* atra, subelliptica. *Iris* lata, elegantissime citrea, margine exteriore venis & punctis obscure rubentibus perreptata. Orbita oculi circularis, antice sinuata, cincta annulo nudo flavescente, margine superiore a plumis capitis versus inferiora continuatis fere tecta, exterius cincta annulo plumoso, pectinato, brevi.

Collum breviusculum, porrectum, subæquale, cylindricum, plerumque reponens.

Corpus dorso parum depressum, lateribus convexum, abdomine planiusculum, versus caudam valde attenuatum, apice acuminatum, *Humeri* parum elevati.

Alæ forcipatæ. *Remiges* XXV, horum 9 priores successive breviores; 9 medii æquales, reliquis bre-

breviores; 7 inferiores longiores; medii apice cuneiformes, corpore breviores.

CAUDA cuneiformis, mediocris longitudinis. *Rectrices* XIII, fere æquales.

PEDES longi, supra genua spatio pollicis nudi, qui, dum incedit, toti nudi conspiuntur. *Digiti* 3, quorum medius reliquis longior. *Laterales* medio connexi ad basin ope membranæ, quæ exterior longior & latior. *Ungues* dorso cultrati, apice subobtusi, breves, parum curvati.

COLOR *Caput*, *Corpus*, *Collum*, *Pectus* & *Alæ* fusca cum lineis nigrescentibus: *Abdomen* candidum. *Remiges* 14. priores atri, ex his 1. 2. 7. 8. maculis oblongis candidis irregulariter notati. *Reliqui* ejusdem cum corpore coloris.

Tectrices alarum 7 priores atræ, *Reliquæ* ejusdem cum corpore coloris. Hinc *Alæ* clausæ margine exterius ex lineis candidis & nigris variegatæ, posterius atræ; versus apicem maculis albicantibus notatæ. Linea longitudinalis per humeros percurrit albida, tincta lineis & maculis ferrugineis atque nigrescentibus.

Rostrum apice atrum, basi citreum ad latera; dorso vero atrum. *Pedes* albescentes. *Ungues* nigrescentes.

MAGNITUDO Cornicis.

LOCUS Ægyptus inferior, in Lucis ex Acacia ægyptiaca (Mimosa) circa pagum Abusir & Sackhara, circa sepulchra antiquorum Ægyptiorum, & in desertis.

Arab. Kervan.

Sonum edit tinnientem a *Pici cornicinini Fn. Svec. 79.* non multum differentem, quem elevat & submittit successive satis eleganter.

Usus *Turcæ* & *Ægyptii* quando vivum habere possunt multi æstimant ob sonum & in cavea curiose servant.

Caro ejus duriuscula est & saporis aliquo modo balsamici, optimi.

Voraciſſimus est & carnivorus. *Glires* infestat & cupide devorat & hoc utilitatem Ægypto præstat terram ab illis repurgando, quæ hisce animalibus abundat, hinc inter purificatores Ægypti locum invenit. Raro bibit & dum juvenis in Ægypto educatur, per plures menses, aqua illi non porrigitur, sed solo nutritur carne recenti inaqua macerata, quam voraciſſime deglutit. Deserta loca inhabitans ab aqua abstinuere adsuescit. Vivum servari in Ægypto per 2 menses, hinc Smirnam demandavi.

33. CHARADRIUS spinosus.

Rostrum teretiusculum, rectum, breve, dorso depressum, apice compressum, supra nares profunde, dorso leviter sulcatum, atrum. *Maxilla superior* parum longior, parum declivis; *inferior* recta, subacuminata, basi leviter sulcata. *Nares* lineares, longiusculæ. *Lingua* teretiuscula, canaliculata. *Caput* supra atrum, inferius ad latera candidum.

Collum mediore, supra candidum, infra atrum.

Dorsum & *humeri* griseo cinerea, humeri subtus candidi. *Tuberculum* spinosum, acutiusculum breve ad initium marginis inferioris humeri, ex osse humeri procedit.

Re-

REMIGES ſenſim decreſcentes, atri.

CAUDA linearis, anguſta. *Rectrices* X, dimidia parte ſuperiore candidæ, altera dimidia atræ.

Abdomen atrum. *Pectus* ad latera candidum, medio atrum.

PEDES reſpectu corporis longi, atri. *Femora* dimidia nuda. *Digiti* 3 absque poſtico. *Ungues* parvi, interius plani, exterius convexi, medio longiore.

MAGNITUDO Columbæ.

LOCUS. Ægypti inferioris loca paludoſa, menſe Septembri. *Nomen* Gallicum Dominicanus, collo ſcilicet nigro, lateribus candidis, convenientiam aliquam habere videtur cum religioſorum ordinis Dominicani veſtitu.

33. CHARADRII ſpinoſi, *alia deſcriptio.*

ROSTRUM rectum, breve, baſi parum depreſſum, verſus apicem compreſſum (cuneiforme), apice obtuſiuſculum, lateribus ſupra nares ſulcatum, ſulco largo extra nares extenſo. *Maxillæ* æquales. *Nares* oblongæ, perviæ juxta baſin, margine ſuperiore parum flexuoſæ, inferius lineares. *Lingua* longitudine maxillarum, apice obtuſa, integra, medio ſulcata ſulco tenuiſſimo.

Oculi ad latera verticis, roſtri quam baſi propiores. *Iris* ſanguinea, *pupilla* nigra. *Vertex* ſubconvexus, *Criſta* plumacea, acuminata, ſupra collum reflexa, tenui, brevi baſi terminatus.

COLLUM breve, cylindricum. *Dorſum, Latera* & *Abdomen* convexa.

Alæ decrescentes. *Remiges* XXIV: 1 brevior; 2, 3, 4, sensim longiores; reliqui decrescentes.

Cauda apice linearis. *Rectrices* 12, æquales.

Pedes. *Femora* dimidia nuda. *Digiti* tridactyli absque postico, medio longiore. *Ungues* parvi, parum arcuati.

Color: *Rostrum* & *pedes* atri. *Vertex* ater. Latera capitis & collum supra & ad latera candida. *Abdomen* & pectus, collum subtus & gula atra. *Dorsum* fuscum. *Humeri* cinerei, margine inferiore candidi, subtus candidi. *Remiges* atri.

Cauda superiore dimidia parte candida, altera atra. *Regio* ani candida. *Rectirices* 2 exteriores utrinque apice candidæ. Margo Alarum infra humeros candida.

Magnitudo Columbæ.

Longit. tota spith. $1\frac{1}{2}$. *Rostri* poll. $\frac{1}{2}$. *Colli* poll. $1\frac{1}{2}$. *Pedum* & *Femor.* spith. 1. Cap. supra vert. poll. 2.

Gallis Dominicanus.

34. FULICA atra.

Magnitudo Cornicis cinereæ.

Rostrum compressum, rectum. Dorsum rostri s. maxilla superior versus apicem magis convexa, parum declivis, in medio s. supra nares magis compressa, versus basin continuata & dilatata antrorsum & fronti, quoad dimidiam partem, laminæ instar forma ovali imposita. *Nares* in medio rostri, oblongo lanceolatæ, satis amplæ, per-

perviæ. *Maxillæ* edentulæ. *Faux* denticulis mollibus obſita, qui poſterius 4, anterius vero tribus, & verſum apicem 2 lineis longitudinalibus diſponuntur. *Lingua* apice obtuſiuſcula, membranacea, leviter laciniata, baſi elevata denticulata, dentibus in extremitate baſeos, ad latera utrinque duobus magnis ſubduris, acuminatis, inter quos alii minores conſpiciuntur. Ante magnos iſtos duo aliquanto minores conſpiciuntur, cæterum glabra.

Pedes pone æquilibrium, ab ano ſcilicet vix trium digitorum ſpatio diſtantes; lumbi ad anteriora non flexilia, ſupra genua pollice dimidio nudi, quod ſpatium poſtice & ad latera colore virideſcente tegitur. *Digiti* 4: intermedius longior, laterales duo paulo breviores, poſticus reliquis triplo brevior; omnes diſtincti & lobati. Lobi in quovis digito anteriore tres, utrinque ſemicirculares. In poſtico digito lobus tantum unus. *Ungues* oblongi, declives, apice parum incurvati, acuminati.

Remiges XIX, quarum 1 ſequentibus paulo brevior, 2 ſequentes longiſſimi, reliqui ordine breviores.

Cauda rotundata. *Rectrices* breviſſimæ, duorum fere pollicum longitudine, molles.

Color: *Atra* ſunt Collum, dorſum, humeri & cauda; ab initio humeri per integrum alæ marginem linea alba decurrit.

Abdomen totum, pectus & lumbi obſcure cinerea.

Alæ ſubtus lucide cinereæ, ſuperius nigreſcentes.

Roſtrum albidum apice parum nigreſcens.

Pedes nigrescentes. Ubi plumæ desinunt postice colore virideſcenti tinguntur.

Longitudo Rostri pollic. $1\frac{1}{4}$. *Lat.* ad bas. $\frac{3}{4}$. *App.* $\frac{1}{4}$. *Colli* cum cap. ped. $\frac{3}{4}$ Lat. *Alæ expansæ* ped. 1. cum pollic. 1. *Longit.* Caudæ poll. 2. *Cruris* nudi poll. 3.

Digiti intermed. poll. 3. later. $2\frac{1}{2}$. postic. 1. unguis intermed. poll. $\frac{1}{2}$. Later. $\frac{1}{4}$. Lat. lobor. digitalium poll. $\frac{1}{2}$.

Abdomen valde plumosum. *Membrana cellulosa* admodum crassa & pinguedine repleta.

Ventriculus crassus, robustus, arena repletus.

35. ANAS (*damiatica*) grisea, rostro apice plano lato rotundato.

Rostrum basi valde ascendens, versus caput convexum, versus apicem plano-convexum, depressum latum, apice rotundatum. *Crista* longitudinalis, elevata, breviuscula, ad basin rostri, supercilio latior, inferius angustior, ad cujus latera foveæ duæ conspiciuntur oblongæ, utrinque una. *Sulcus* marginem rostri superius circa apicem & ad dimidia usque latera cingit, æqualis, parum profundus. *Sulcus* alius latera marginis maxillæ superioris longitudinaliter percurrit. *Angulus* elelevatus, convexus, æqualis, inter hos sulcos marginem rostri cingit superius ad dimidium, qui crassiusculus; alius marginem maxillæ cingit angustior infra sulcum inferius. *Sulcus* latus, brevis, triangularis, ater, apicem rostri terminat.

Nares supra medium rostri, prope dorsum, ellipticæ, amplæ, margine superiore elevato, area atra inferius cinctæ.

Ma-

Maxilla ſuper. inferiore longior & multo latior, anterius maxillæ ſunt æquales. *Dentes* lamelloſi, transverſales, in utraque maxilla. *Lingua* planiuſcula, medio ſulcata, apice obtuſa.

Collum flexuoſum, parum compreſſum. *Dorſum* depreſſum. Latera convexa.

Alæ ſubforcipatæ. *Remiges* ultra XX: 8 priores ſenſim decreſcentes. *Medii* præciſi, breviores, æquales. *Interiores* paulo breviores.

Cauda cuneiformis, integra. *Rectrices* circiter XV, ſubæquales.

Pedes natatorii, digito poſteriore breviſſimo, ungue obtuſo.

Color. *Nigra* cum leviſſimis lineis fuſcis ſunt Caput, Colli ſuperius dimidium, Humeri & apex Caudæ. *Candida* ſunt pectus, colli medium inferius, dorſum, latera abdominis, abdomen ſubtus & Cauda. *Ferruginea* ſunt annulus magnus dorſum circa initium prope collum cingens & macula oblonga in extremitate alarum prope dorſum. *Atro-virideſcentes* ſunt Remiges.

Magnitudo. Anate Boſchas paulo major.

Locus Littora *Ægypti*, juxta Mediterraneum frequentiſſima, inprimis in ſinu juxta *Damiatam* & inter *Alexandriam* & *Roſettam* prope portum Bichie, ubi vivi capiuntur rete.

36. ANAS nilotica.

Caput ad latera compreſſum, vertice parum depreſſum.

Collum dorso & anterius convexum, lateribus parum compressum, basi crassius, cylindrico-conicum, flexuosum, fere continuo supra humeros quiescens, unde brevissimum adparet.

Rostrum dorso convexum, lateribus parum compressum, apice unguiculato-aduncum, unguiculata parte parum angustata, declive, obtuso-convexum. *Maxilla superior* inferiore spatio partis aduncæ longior, margine & basi calloſa inferiori superextensa. *Callus* marginem longitudinaliter terminat, parum elevatus, æqualis, coloris ex sanguineo purpurascentis *Callus* alter basin cingit. Parum elevatus, obscure purpurescens verrucis 4: duabus ad utrumque latus elevatis notatus. *Sulcus* longitudinalis, rectus, profundus, a basi maxillæ superioris. Versus apicem pergit, callum marginis a subſtantia ossea distinguens, supra apicem terminatus. *Sulcus* brevis pone basin partis unguiculatæ incipit utrinque & versus nares brevissimo spatio pergit, parum profundus. *Nares* prope basin rostri juxta dorsum maxillæ superioris propinquæ, ellipticæ, ampliſſimæ, breviusculæ, perviæ, margine calloso elevato obscure purpurascente cincti.

Lingua longitudine palati, in medio canaliculato sulcata, apice obtusa, extremitate minima membranacea, margine ciliata ciliis breviusculis, basin versus reflexis, infra apicem terminatis. *Dentes* lamelloſi, transversales, lineares, ad latera utriusque maxillæ exterius in inferiore, inferius vero in superiore. *Tubercula* scabra in palato.

Oculi ad latera capitis, rostro quam basi capitis & vertici quam gulæ propiores, parum protuberantes:

tes. *Orbita* circularis. *Pupilla* atra. *Iris* fulva. *Pectus* valde convexum, vel potius ventricosum. *Humeri* & *latera* convexa, versus caudam sensim angustata. Humeri s. tectrices alarum dorsum constituunt & ad caudam usque extenduntur, quod in medio sulcatum, sulco longitudinali spatio amplo, a collo ad caudam percurrente.

Alæ præcisæ, valde plumosæ, basi alarum seu humeris tectæ. *Remiges* XVIII, quorum 8 exteriores longiores, subæquales; interiores duplo breviores, æqvales.

Cauda longiuscula, apice rotundata. *Rectrices* 10, æquales.

Pedes in æquilibrio. *Femora* crassiuscula, conica, plumosa, proxime supra genua nuda. *Digiti* 3, membrana natatoria connexi. *Posticus* brevissimus, apice obtusus, crassus, truncatus. *Ungues* subrecti, longi, compressi. *Pars* unguiculata rostri cana. *Rostri* superficies albido-rubescens: margines sanguineo-purpurescentes basis obscure purpurea. *Ferruginea* sunt: (*a*). *Annulus* angustus proxime supra basin rostri. (*b*) *Area* oculorum satis ampla. (*c*) *Macula* magna ad basin colli supra, in spatio quod supra humeros quiescit; reliqua pars colli ad verticem ex cano grisea.

Color: *Albida* cum maculis canis vel cinereis sunt gula, latera colli superius, & vertex cum linea pone aream oculorum. *Fusco-albida* cum lineis transversis parum nigricantibus sunt *Pectus*, quod aliquantum ex griseo habet, cum lineis nonnullis canis oblongis ad latera abdominis, abdomen & fœmora.

Tectrices alarum superiorum griseæ, cum lineis transversis nigricantibus versus apicem, proxime supra caudam aliquid ex ferrugineo habentes absque lineis nigrescentibus. Tectrices 2 subtus sunt candidæ.

Humeri supra & subtus candidi, cum linea atra prope apicem transversali.

Cauda supra atra, subtus lucido ferruginea.

Remiges 8 priores atræ, cum macula candida prope apicem in margine lato, excepta 3:tia quæ tota atra. *Interiores* marginem exteriorem viridem, interiorem atrum habent.

Pedes toti rubescunt. *Ungues* atri.

Magnitudo Anatis cauda forcipata Linn. S. N. 9, sed multo altior, potius media inter hanc & Anserem vulgarem.

Altitudo a plano ad humeros ped. 1; poll. 2. *Crurum* cum *femor.* ped. ½. poll. 1.

Long. totius a superficie pectoris ad apicem caudæ ped. 1. & ½. *Caudæ* poll. 4. *Rostri* poll. 1¼. *Colli* ped. ½ extensi requiescentis vero circiter pollicum duorum. verticis poll. 1.

Latitudo verticis inter oculos poll. 1. 2. *Rostri* poll. ½. *Plantæ pedum* poll. 1½. *Caudæ* extremitatis poll. 3. *Dorsi* supra humeros ped. ¼.

Locus *Nilus* in ægypto superiore, nec alibi nisi forte in sinubus *maris rubri.*

Arab. Bah.

Cicuratur haud difficulter, & in ægypto inter anseres domesticos vivit.

37. MERGUS tinus.

Rostrum cylindricum, basi crassiusculum, ad apicem parum attenuatum, apice obtusum; maxilla superior adunca. *Dentes* in utraque maxilla, subulati, acuminati, æquales; in superioris extremo margine utrinque una dentium series, in inferiori paulo infra marginem, series itidem una utrinque. *Lingua* canaliculata, denticulorum una series ab utraque parte canaliculi, qui parvi sunt & molles. Denticulorum in fauce series 2, lingualibus æquales. *Nares* in medio fere rostri, ellipticæ, amplæ, perviæ, margine superiore inæquali, gibbo minimo in medio.

Remiges circiter XXIV: 9 ordine decrescentes; reliquæ breviores, æquales.

Rectrices 9, breves, æquales: primis paulo brevioribus.

Pedes natatorii, non longe ab ano remoti. *Digiti anteriores* 3, medio longiore; posterior unicus reliquis triplo brevior, lobo postice instructus. *Digitus interior* lobo laterali auctus est. *Ungues* convexi, incurvati.

Color: *Area* oculorum & vertex ex nigro viridescentes. *Linea* transversalis nigra utrinque ad latera pectoris; alia latior proxime supra humeros. *Dorsum* maculis tribus componitur, quarum media nigra, oblonga, magna, figura irregularis; laterales candidæ, superius latiores, inferius angustiores. *Humeri* nigrescentes.

Alæ nigræ, in medio macula candida, magna, longitudinalis. *Tectrices* alarum candidæ. *Remiges* omnes interiores a 9:na apice candidæ. *Cauda* nigra.

Abdomen candidum; latera abdominis pallida, lineis transversalibus pallidissime nigrescentibus distincta. *Plumæ* per abdomen satis densæ. *Plumæ* verticis leviſſimæ & longiores, quæ cristam fere mentiuntur.

Magnitudo Anatis minimæ.

Locus Ex *Tino* Insula Smirnam advecta, æstate septentrionem inhabitat.

38. LARUS smirnensis.

Rostrum subconvexum, compressum, rectum. *Maxilla superior* inferiore longior, apice incurvata, curvatura unguem repræsentante. *Maxilla inferior* apice declivis, parum reflexa. Basis maxillæ superioris elevata; sulcus ad latera partis elevatæ utrinque unus. *Nares* parte anteriore hujus elevationis ellipticæ, amplæ, nudæ, sibi admodum propinquæ. *Area* inter nares, postice paulo latior, anterius angustior. *Angulus* longitudinalis elevatus in medio areæ, versus basin excurrens. *Sulcus* e naribus per dorsi latera excurrit utrinque unus, rectus, terminatus circa initium curvaturæ inferius. *Maxilla inferior* lateribus sulcata; sulcus utrinque unus in medio maxillæ rectus, terminatus ubi pars reflexa incipit. *Gibbositas* infra apicem s. partem reflexam maxillæ inferioris. *Sulcus* profundus sub maxilla inferiore, basi lata, versus apicem angustatus. *Lingua* brevissima, apice obtusiuscula, medio canaliculata, marginibus utrinque denticulatis erectis: denticuli subasperi, versus basin reflexi. *Faux* superius denticulata. Denticulorum lineæ tres, quarum media duplicata, levis; laterales subasperæ, versus basin re-

reflexæ. *Fornix* ad baſin faucis ſinuata; lineolæ denticulorum utrinque una.

Corpus oblongum, latera convexa, dorſum & abdomen parum depreſſa.

Alæ inciſæ. *Remiges* 1, 2, reliquis longiores; 5. ſeqq. ordine breviores; reliquæ circiter 20 breviſſimæ, æquales.

Cauda brevis, apice rotundata.

Rectrices circiter 20: extremi paulo brevioribus.

Pedes prope caudam, ad latera abdominis affixi. *Digiti* membrana connexi, natatorii, 3, quorum 2 exteriores æquales, interior paulo brevior. *Ungues* dorſo anguſtati, declives, brevior & intermedius latere averſo convexus; adverſo vero perpendicularis; extimus autem eſt *Tuberculum*, poſtice proxime ſupra digitos pedum breviſſimum.

Color: *Roſtri*, *capitis*, *colli*, *dorſi*, *alarum* & *caudæ* ſuperius atra; inferius candida. *Membrana* digitorum & digiti interiores albidi, exterior ater. *Crura* interius albida, exterius nigreſcentia.

Magnitudo Graculi.

Longitudo Roſtri pollic. 2. *Colli* poll. $2\frac{1}{2}$. *Corporis* ſpith. $2\frac{1}{2}$. *Caudæ* ſpith. 1. *Alarum Rectr.* long. ſpith. $2\frac{1}{2}$ brevium ſpith. 1. *Digitor.* poll. 2. *Cruris* ad ſupremum artic. poll. 2.

Latitudo in medio dorſi ſp. 1. & poll. 1. *Alæ* expanſæ ſp. 2. *Caudæ* poll. 2.

Locus In *Portu Smirnenſi* captus.

39. LA-

39. LARUS canescens.
Larus albus, dorso cano. *Linn. syst. nat.* 1?

MAGNITUDO Lari majoris.

Collum & abdomen candida.

Dorsum canum. *Humeri* maculis magnis fuscis irregularibus adspersi.

Remiges nigricantes. *Cauda* apice linearis, atra.

LOCUS. Ex mare mediterraneo forte adveniens, visus juxta Nilum, Februarii 26.

40. STERNA nigricans.

MAGNITUDO Turdi.

ROSTRUM capitis longitudine, subulatum, superius convexum, apice compressum, supra nigrum, subtus flavum. *Nares* oblongæ. *Cera* nulla.

Caput cinero-album, vertex cum nucha nigrescentes.

Collum totum candidum. *Humeri* nigrescentes. *Dorsum* canum, latera versus caudam fusco vel ex fusco nigro & albo variegatum.

REMIGES 1, 2, 3, nigrescentes; cæteri cani. *Primores* extra caudam protensi & corpore duplo longiores.

RECTRICES. - - -

PEDES natatorii ex rubro flavi. *Ungues* oblongi, supra convexi, nigri. *Crura* ad flexuram genuum tuberosa, tuberculo extante.

Dentes nulli.

Alæ

Alæ canæ, ut dorſum inferius nigreſcentes, corpore duplo longiores & caudam longitudine ſuperantes.

41. STERNA nilotica.

ROSTRUM rectum, apice valde compreſſum, ſubacuminatum, dorſi ſubcultratum, lateribus verſus caput parum productum, ante nares ſulcatum, ſulco breviſſimo. *Maxillæ* æquales: inferior juxta baſin parum gibba. *Dentes* nulli. *Nares* juxta baſin roſtri ampliuſculæ, oblongæ, perviæ, margine ſuperiore lineari, inferiore parum excavato. *Lingua* apice tenuis, attenuata, bifida. *Oculi* vertici quam gulæ multo propiores, toti atri.

ALÆ præciſæ. *Remiges* XVIII: 1. omnibus longior; 2. paulo brevior; 8 ſequentes ſenſim decreſcentes. Reliquæ hiſce plus quam duplo breviores, æquales, interioribus paulo longioribus.

CAUDA furcata, apice utrinque acuminata. *Rectrices* XII: 1. utrinque reliquis longior; 2, 3, ſucceſſive breviores; reliquæ intermediæ hiſce paulo breviores, æquales.

PEDES natatorii. *Digiti* 4 in æquilibrio. *Tres anteriores* membrana connexi; *poſticus* breviſſimus, liber ex anterioribus, *medius* reliquis longior; *extimus* interiore parum longior. *Ungues* ſupra convexi, ſubtus excavati.

COLOR. *Roſtrum* atrum. *Caput* & *Collum* ſupra cinerea cum maculis parvis nigricantibus. *Area oculorum* nigra cum maculis parvis albicantibus. *Dorſum*, *Alæ* & *cauda* cinerea. *Remiges* exterio-

res

res saturate cinerei. *Abdomen* totum, *Collum* subtus & *gula* candida. *Pedes* carnei. *Ungues* atri.

Magnitudo Columbæ.

Longitudo tota spith. 2. *Rostri* poll. 1. *Colli* poll. 2. *Pedum* spith. dimidiæ.

Locus est Nilus.

Nomen Arabibus: Abu nures.

Larum esse facies externa svaderet, cum maxilla inferiore parum gibba, sed rostrum rectum impedit.

Locus Mensis Januarii initio Amnem Trajani Cairum preterfluentem gregatim intrat, escam capiens in luto post inundationem aquæ residuo, quod quærit sunt præcipue insecta aptera, pisciculi & sordes; notabilis sic inter Ægypti purificatores.

42. GALLINA (Meleagris) *vertice corneo. Linn. syst. nat.* 62. 2.

Rostrum conicum, apice incurvum, dorso acute cultratum, lateribus ab utraque parte dorsi fere perpendiculariter declivibus, parum convexum. *Sulcus* tenuis, juxta dorsum rostri longitudinaliter extensus, fere ad apicem, utrinque unus. *Sulcus* alius tenuis in medio rostri longitudinalis, parum incurvatus, ultra dimidium rostri extensus. *Maxillæ* imbricatæ: superiore supra inferiorem margine extensa; Superior inferiore multo longior. *Crista* ad basin rostri incipiens & ad initium capitis terminata, parva, oblonga, inferius bicruralis, cruribus deor-

deorſum ſupra nares vergentibus, baſi & marginibus ex lamellis, area vero ex capillis membranaceis conſtructa.

Nares ad baſin roſtri, juxta latera, ſubtriangulares, fornicatæ, foraminibus 2: *bus* inſtructæ, quarum alterum internum, longitudinale, parum flexuoſum, anguſtum; inferius ſuperius paulo latius, marginibus cinctum æqualibus, nudis, margine interiore in medio ſinuato; externum amplum, triangulare, baſi latiſſimum, apice anguſtius, cinctum exterius margine ſuperiore membranaceo, annulo nudo, qui pone elevatus, craſiuſculus, anterius tenuior, cinctus plumulis ſimplicibus, qui ſuperius & ſubtus minimi, pone longiuſculi, antice vix conſpicui. *Palearia* juxta gulam directe ſub oculis, membranacea, craſſiuſcula, ſuperiore ſuperficie convexa, ſubtus concavo-ovata, verſus apicem parum attenuata, apice obtuſa, rotundata, baſi margini maxillæ ſuperioris affixa, cæterum libera, retrorſum magis quam deorſum directa, baſi antice & pone area ſub nuda cincta. *Setæ* erectæ, rigidiuſculæ, ante palearia ad baſin maxillæ inferioris.

Oculi ad latera capitis, roſtro quam baſi capitis multo propiores. *Area* oculorum nuda, rugoſa, latiuſcula. *Orbita* ovato-orbiculata, antice ſinuata. *Supercilia* elevata, leviſſime ſtriata, ciliata, ciliis ſimplicibus ſetaceis, in margine ſuperiore longiuſculis, in inferiore breviuſculis. *Membrana nictitans* ex inferiore parte orbitæ oriunda inferiorem marginem ſupercilliorum conſtituens. *Pupilla* atra. *Iris* intenſe griſea.

Aurium aperturæ ad latera capitis juxta ejus baſin, orbiculares, ſetis erectis tectæ, amplæ. *Aper-*

turæ

turæ aliæ sub his directæ, perpendiculares, oblongæ, amplæ, margine anteriore lobatæ, lobo in medio marginis obtusiusculo.

Caput oblongum, respectu corporis parvum, lateribus parum compressum, fronte perpendiculare, pone convexiusculum, Vertice & fronte tectum crusta cornea, durissima, rugosa & fossulis excavata irregularibus; infra & pone verticem nudum Tuberculum, in anteriore parte verticis elevatum, assurgens, compressum, oblongum, dorso depressum.

Collum ovatum, assurgenti porrectum, versus caput attenuatum, basi crassiusculum, cylindricum, plerumque retractum, tumque non conspicuum, breviusculum, tertia fere parte corporis. *Annulis* ex plumis erectis ad initium colli.

Corpus ovatum, utrinque acuminatum. Dorsum, humeri & latera admodum convexa. *Dorsum* infra medium usque ad apicem caudæ valde declive.

Alæ *clausæ* ovatæ, apice obtusiusculæ; *expansæ* vero parum decrescentes, lateribus angustiores. *Remiges* XX: quorum 8 exteriores longiusculi, subæquales; reliqui vix sensibiliter decrescentes.

Cauda dorso continuata & unita, ut supra distincta non percipi possit, cuneiformis, deorsum flexa. *Rectrices* 16, subæquales, lateralibus ab utraque parte minutissime decrescentibus.

Pedes. Femora ovata, exterius convexa, interius planiuscula, plumosa. *Crura* subcylindrica, nuda, squamosa: squamæ anterius magnæ, transver-

verſales, imbricatæ; pone parvæ, irregulares, imbricatæ longitudinis proportionatæ. *Digiti* 4: anteriores 3, poſticus 1; ex anterioribus medius lateralibus longior. *Poſticus* breviſſimus, anterioribus altior. *Ungues* terminales, incurvati, robuſti, parum acuminati, ſubtus plani, lateribus compreſſi, dorſo convexi.

Color totius corporis, Alarum & Caudæ ex maculis parvis, regularibus, æqualibus, candidis, annulo atro cinctis, inter quas lineolæ minutiſſimæ, nigricantes & albicantes, per areas rhomboidales interſperſæ, elegantiſſime variegatus.

Collum maculis deſtitutum & ſolis lineolis variegatum transverſalibus. *Humeri* apice tinguntur lineis atris & candidis, alternis, longitudinalibus, latiuſculis, longiuſculis, quæ faſciam transverſalem in medio alæ formant oblique aſcendentem. *Annulus* colli ater ut & ſupercilia.

Roſtrum ſanguineum cum criſta. *Palearia* lucido-cœrulea, ut & latera capitis, quæ nuda. *Areæ* oculorum coloris obſcure carnei cum pedibus. *Ungues* fuſco-nigricantes, atri.

Magnitudo fœminæ media inter Gallum gallinaceum & Gallo-pavonem fœminam.

Longitudo tota ſpith. 3. *Colli* ultra ſp. 1. *Caudæ* ſp. 1.

Locus: *Subjectum* deſcriptum ex Nubia erat allatum, ex Mercatoribus Nubiis, qui quotannis dictas Gallinas, Simias, Pſittacos Cairum venales apportant. *Vox* dum elevatur vel intenditur ſingularis eſt, ſcurrilem dicere vellem, ſed difficulter explicatur terminis, quod auri-

bus concipitur, dum comparatio deeſt. Refert aliquo modo vocem Gallinæ domeſticæ fœminæ, ſed magis ſonora; illud habet particulare quod ad ipſum cranium penetret & inexplicabili modo caput afficiat; mihi ſaltem hoc accidit; periculum faciant alii an idem fiat. Hanc vocem ſonoram non niſi primo mane edebat, continuo vero quilitat ut Gallo-pavo fœmina. Veſpere loca alta eligit ad dormiendum, ut Gallina vulgaris. Domeſtica eſt in *Nubia* & aliis Africæ locis, ut & in America. Placidi eſt ingenii & homines non abhorrens. Elegans eſt Avis quantum quis videre poteſt, ut poſt Pavonem & Trochilum merito tertium obtinere debeat locum inter egregias aves. Non ſplendet fulgenti colore, ſed forma egregia & regularis diſpoſitio macularum illud quod placet exhibet.

43. TETRAO orientalis.

* Mas.

Rostrum gallinaceum, breve, craſſiuſculum, nigricans. *Nares* ad baſin roſtri, ſemitectæ, breves, amplæ, oblongæ. *Lingua* teretiuſcula, brevis, acuminata, ſupra canaliculata.

Alæ præciſæ. *Remiges* circiter XXVIII, quorum 9 externæ decreſcunt, reliquæ breviſſimæ, internis paulo longioribus.

Cauda cuneiformis. *Rectrices* 15, mediis paulo longioribus, lateralibus decreſcentibus.

Pedum crura breviſſima, antice plumoſa, poſtice nuda. *Digiti* 4. cum poſtico; anterior medius longior; laterales illo breviores, æquales; omnes breviuſculi & ſatis craſſi, membrana craſſa, parum

rum lobata ad basin juncti, nigricantes. *Ungues* parum incurvati, obtusi, atri.

Color: *Ferruginea* sunt margines Capitis inferiores, Gula, Collum, superius & ad latera. *Cana* sunt Caput supra & Pectus. *Atra* sunt Gula, Abdomen, Remiges exteriores toti subtus & apices interiorum. *Candidæ* sunt Remiges interiores & apices Rectricum. *Abdominis* anterior pars ex lineis albis & atris variegata, deinde spatio pollicis ferrugineo-cana. Ex maculis pallide ferrugineis & cano-nigricantibus componitur dorsum totum, humeri & Cauda. *Remiges* exteriores supra ex nigro canescunt cum costa atra. *Lumbi* atri; crura anterius albicant.

Magnitudo Perdicis ruffæ.

Locus: *Natoliæ* saltus; Ægyptus? *Tempus* inveniendi menses hibernales.

* Foemina.

Caput totum, collum, dorsum, humeri & cauda ex lineis transversalibus, irregularibus, atris & spatiis irregularibus, majusculis, pallide ferrugineis mixta. *Pectus* pallide ferrugineum adspersum maculis regularibus, subrotundis, atris. *Margo* humeri ferruguneus. Reliqua ut in mare.

44. TETRAO israëlitarum.

Rostrum conico-incurvum. *Cera* ad basin rostri biloba, lobo ovato convexo, elevato, utrinque uno, medio membrana depressa rugosa, conjuncto. *Lingua* oblongo-acuminata, plana, integra.

ALÆ decrescentes. *Remiges* XXII: 1 brevior, 2 brevior, 3, 4, 5, 6, 7 æquales; reliqui decrescentes.

CAUDA cuneiformis, apice rotundata, superius convexa. *Rectrices* XIII, æquales:

Nares sub lobo ceræ, semitectæ, semilunares. *Supercilia* subnuda, glabra (non papillosa), Ciliis sparsis, brevissimis, una linea dispositis, margine instructæ.

PEDES imbricato-squamosi. *Digiti* IV cum postico. *Anterius* medius longior. *Posticus* brevis, porrectus. *Ungues* compressi, incurvati.

COLOR. *Iris* angusta, grisea, rufescens. *Pupilla* atra.

Rostrum flavum. *Caput* & collum cana. *Gula* obscure ferruginea, ut & linea pone rostrum sub oculis. *Macula* albicans ad basin rostri, ante oculos & supra ceram. *Macula* candida ad latera capitis, pone oculos.

Dorsum & *Pectus* ex cano rufescentia. *Humeri* & *Cauda* supra ex cano rufescunt cum lineis minutissimis, transversalibus, levissime nigricantibus.

Cauda subtus ferruginea. *Remiges* margine interiore leviter nigricant, externæ ex maculis levissime ferrugineis albicantibus & lines nigricantibus componuntur.

Abdomen subtus & anus lineis longitudinalibus latis ferrugineis & albis tingitur. *Latera* abdominis ex lineis longitudinalibus, albicantibus & ferrugineis, latis & nigris angustioribus constant, seu pennæ margine interiore ferrugineæ, medio albicantes, & margine exteriore nigricantes. *Pedes* flavi.

MA-

MAGNITUDO Turturis.

LOCUS in desertis *Terræ sanctæ* juxta litora *maris mortui* & *Jordani*, inter jordanum & Jericho, nec non in desertis *Arabiæ petreæ*.

PEDICULUM alit, qui fuscus, *Abdomine* ovato, anterius angustiore, pone rotundato, plano, margine utrinque striato; *Clypeo* plano, transversaliter oblongo; *Capite* minutissimo; *Pedibus* longiusculis, tardigradis.

Hæc si ulla avis est ab Israëlitis in deserto pro cibo assumta, in locis quippe ab illis peragratis communis.

PERDRICIS speciem *griseam* vulgari minorem copiose circa Pyramidas Ægypti & ubique in desertis inveni. Hæc procul dubio locum habet in ornithologia Sacra.

An Selau?

Nomen ejus arabicum est Katta.

45. COLUMBA *tuberculis rostri triangularibus totis furfuraceis.*

Columba domestica. *Linnæi Syst.* 72. *n.* 2.

Varietates hujus tres notatu dignissimas & singulares habui Cairi A:o 1751.

1. COLUMBA *area oculorum lata nuda rugosa pallide sanguinea*, ex Arabia.

2. COLUMBA *crispa.*

Magnitudo & omnes partes ut in vulgari. Humeri plumulis erectis fasciculatis, intortis, brevibus

adsperguntur, quæ corollulas quasi efformant, hinc crispatæ apparent.

Tota nivea; est atras inveniri mihi narratum, sed ipse non vidi.

Locus *India*.

3. Columba *arabica tremula*.

Magnitudo ut Col. domestica. *Collum* retrorsum incurvatum.

Caput porrectum semper tremulum.

Pectus maxime convexum, sursum spectans, præcipue in fœmina.

Locus Arabia Felix, unde ego illam habui Cairi.

Color subjecti descripti erat in capite, abdomine, alis, gula & superiore parte colli subtus, una cum fascia in medio dorsi *candidus*. In humeris, dorso & collo inferius, pectore & cauda splendide *purpureus*; communis maxime est hic color in dicta varietate, sed et aliæ inveniuntur diversi coloris ejusdem formæ.

Elegantissima & maxime est singularis varietas ex omnibus fere dixerim huc usque congnitis. Situs dum incedit particularis est, apparet enim dimidia parte, pectore scilicet & parte abdominis sursum elevata (gallice renversé) & hoc in fœmina multo magis, quam in mare. In Columbino genere differentia specifica desumenda est a tuberculis ad basin rostri, est igitur character Columbæ domesticæ: *Columba tuberculis triangularibus totius furfuraceis*. Turturis vero *Columba tuberculis rostri ovatis reticulato-squamosis pone furfuraceis*.

Columba *vulgaris Arab.* Hamarn. *Columba* angulis rostri ovatis reticulato squamosis. *Turtur* Auct. *Arab.*

Arab. Jamarn. *Columba* pectore maculato *Fn. Svec.* 175. *Arab.* Josie.

Hæc ultima Cairi migratoria est; ab impletione Amnis Trajani ad ejus exsiccationem speluncas ædium adjacentium inhabitat, reliquo tempore anni non conspicua.

Columba vulgaris domestica. Nidum hæc ratione construit. Mas stramenta colligit & fœminæ decumbenti porrigit; porrigit vero non directe, sed collum suum supra collum fœminæ extendit, adeo ut illa latere adverso materiam pro nido rostro comprehendat, quam sub ventrem intrudendo, undiquaque nidulum afformat sphæricum. Hac methodo incedebat columba area oculorum nuda sanguinea ex Arabia, quam Cairi per tempus alui.

46. ALAUDA hispanica *pag.* 15.

Dorsum ex fusco & obscure flavescente variegatum.

Gula albicans.

Pectus & *Humeri* ex albicante & fusco variegata.

Rectrices extremæ utrinque margine exteriore & dimidio interiore albæ; 4 nigricantes; 2 intermediæ paulo breviores & dilute nigricantes.

Remiges fuscæ, margine extremo exterioris utrinque albicante; reliquarum flavescente.

Abdomen albicat subtus, lateribus ex fusco & albicante variegatum.

Vidi in *Mediterraneo* ex littoribus *Hispaniæ* advenientem 1749. Novembr. 18.

Persecuta procul dubio supra mare fugam petiit lon-

longo itineri marino minime apta, cum non nisi per parva spatia volare adsveta sit supra terram, ubi subinde reponit, eadem vero occasio cum non offeratur supra undam, vidi plures misere pereuntes, dum sese reponere vellent, & hanc unicam vix ex unda liberatam.

47. STURNUS vulgaris.

ROSTRUM rectum, dorso convexum, a dorso ad latera declive, planiusculum, apice parum obtusum, atrum. *Nares* ad basin rostri prope dorsum, ampliusculæ, oblongæ, margine superiore elevato. *Lingua* membranacea; apice lacera, emarginata.

COLOR. *Collum* brevissimum, ex nigrescente purpurascens, punctis parvis fusco albicantibus numerosissimis adspersum.

Caput ejusdem cum collo coloris.

Dorsum purpurascens cum maculis albido-ferrugineis frequentibus oblongis. *Humeri* ex atro viridescentes cum maculis albidis.

Alæ nigrescentes cum maculis albidis, ut & Cauda.

PEDES digiti 4: tres anteriores, posticus 1; ex anterioribus medius longior; laterales paulo breviores æquales. *Posticus* longitudine medii; omnes una cum cruribus atri. *Ungues* arcuati, compressi, longi, terminales, æquales, nigricantes.

Gall. Eturnier.

Lo-

Locus: *Ægyptus* tempore hibernali, ex Europa auſtraliore, Gallia & Italia adveniens.

Vox ſcurrilis.

48. EMBERIZA melitenſis *pag.* 16.

Caput & *Dorſum* fuſco-flaveſcentia. *Citrina* ſunt pectus & dorſum proxime ſupra caudam. *Humeri* virideſcentes.

Rectrices & *Remiges* fuſci, margine externo extreme flaveſcente.

Abdomen candidum.

Vidi in mare Mediterraneo ex *Maltha* ad navem noſtram advenientem A:o 1749. Nov. 3.

49. EMBERIZA africana *pag.* 46. *an Chloris. Fn. Suec.* 202.

Rostrum ſupra, apice & lateribus canum, baſi albicans; ſubtus canum, baſi & lateribus albidum.

Color. *Gula* ex fuſco & pallide flaveſcente variegata.

Pectus ex pallide rubro & flavo variegatum.

Abdomen album, latera abdominis pallide flaveſcentia. *Caput* circa oculos pallide flaveſcens, ſupra totum fuſcum.

Dorſum pallide griſeum. *Humeri* intenſe griſea.

Remiges 1. 2. 3. nigri, margine interno albido & margine interiore & exteriore albi; 6 reliqui margine exteriore griſei; interiore albicantes; omnes apice pallide griſei.

Rectrices omnes nigri, margine exteriore & interiore albi, margine exteriore inferius pallide flavescentes.

Ex *Africa* advol. d. 1. Nov. 1749.

50. MOTACILLA (yvica) *corpore fusco-virideſcente, pectore ferrugineo.*

Color. *Roſtrum* & *pedes* nigri. Ex fusco & rufo variegata sunt *Caput* supra, *dorsum*, *alæ* & *cauda*.

Collum & *caput* subtus pallido fusca.

Abdomen pallide lateritium.

Dorsum proxime supra caudam rufum.

Remiges XX: 1:*ma* breviſſima; omnes margine externo ut remiges *Albæ*, superius, ubi a pennis dorsi teguntur, macula alba notatæ.

Lingua bifida, parum emarginata.

Locus: Ex insula *Yvica* advolata d. 18. Octobr. 1749. & in nave capta.

51. MOTACILLA corpore ex fusco-virideſcente, pectore ferrugineo. *pag.* 15.

Roſtrum subulatum, rectum. *Maxilla ſuperior* subconvexa, *apice* parum adunca. *Lingua* lacero-emarginata. *Fulva* sunt pectus & collum subtus; ex fusco virideſcentia sunt caput, dorsum totum, alæ & cauda. *Subferruginea* humeri subtus, & tectrices alarum superiores apice suo extremo.

Album levi ferrugine tinctum eſt abdomen.

Magnitudo Reguli minimi.

Vidi & deſcripſi in mare Mediterraneo prope littora *Hiſpaniæ*, ubi ex terra in navem advenit 1749. Octobr. 15.

52. MO-

52. MOTACILLA hiſpanica. *pag.* 14.

Magnitudo Troglodyti. Fn. Sv. 236.

Roſtrum ſubulatum.

Corpus totum ſuperius ex fuſco vireſcens, ſubtus citrinum.

Alba & *cauda* fuſcæ.

Pedes & *ungues* nigreſcentes.

Ex littoribus *Hiſpaniæ* navem accedit d. 15 Oct. 1749.

Veſcitur muſcis.

AVIUM MIGRANTIUM adventus i ÆGYPTUM. obſervatus Anno 1750.

Menſe SEPTEMBRI & OCTOBRI, ſub finem primi, & initium ſecundi, adveniunt ex ordine *Scolopacum*:

ARDEA (Grus) ex Græcia & Turcia.

ARDEA (virgo) *cinerea criſtis candidis reflexis.* Unde adveniat non certo mihi conſtat. Ægypti indigenam eſſe aſſerunt Ægyptii & æſtate Provincias Regni Auſtraliores incolere, autumno vero inferiorem Ægyptum petere, quod ſi verum a reliquarum avium natura abit, quæ a borea ad auſtrum pergunt, autumno hæc contra, nutrimento convenienti ducta, procul dubio a congenerum recedens conſuetudine. Quam Smirnæ deſcripſi ex Græcia adductam aſſeruerunt Turci nautæ, quodquomodo cum Ægyptiorum narratione conciliandum?

TRINGA autumnalis. *

TRINGA ægyptia

TRIN-

TRINGA Vanellus. *Linn. S. N.* 4. Copiose adest mensis Octobris initio & culinam intrat, tota hyeme restat. Circa Cairum vidi 1750. Decemb. 15.

TRINGÆ aliæ species diversæ in antecedentibus descriptæ.

PELECANUS *Onocrotalus* auctorum medio mensis Septembris Ægyptum venit, angulum acutum cohorte formante, ut *Anseres* vulgares dum peregrinantur, æstivo tempore Mare nigrum & Græciæ litora inhabitans, sub itinere Smirnæ & in aliis Natoliæ litoribus aliquot dies commoratur, nec longinque a terra firma cursum instituit. Alte volat. Damiatæ & ad ripas insulæ Deltæ in mediterraneo nonnulli semper restant, maxima vero pars Ægyptum superiorem petit.

FICEDULÆ mense Septembri adveniunt.

ALAUDÆ, CARDUELIS, PASSER domesticus & aliæ hujus ordinis semper manent.

Mense Novembri. *Pluviales* omnes abundant hoc mense in locis ab aqua relictis, copiosam escam ex ranis minimis invenientes, toto fere vere manent, ex Europa forte advenientes, nec in Natolia & insulis minore hoc tempore adsunt copia.

ANAS Boscas Linn. Syst. Nat. 17. initio hujus mensis primum in mensa apparuit; Sclopetis occiditur, haud copiose invenitur.

ANAS Penelope Linn. S. N. 22. circa medium & finem mensis hujus adsportabatur viva, magna in copia; nocte retibus capitur in locis paludosis proxime ante omnimodum aquæ discessum.

Men-

Menſe *Martii*. TETRAO Coturnix. *Linn. S. N.* 8. menſe hoc Ægyptum ſumma copia venit. Meſſis vero Tritici adeſt eodem hoc menſe, venientes igitur cohortes Coturnicum, ut maturo Tritico ſeſe ſaturent, agros replent, inter ſegetem ſe abſcondentes, non autem ignorant præſentiam prædatorum ruſtici Ægypti, ipſi prædæ inhiantes, dum igitur agrum plenum judicant, rete ſegeti ſuperinjiciunt, margines agri circumquaque cingunt, ſicque aves expergefactæ aërem liberum quærentes, rete inveniunt & inſigni numero hac tempeſtate in cibum adhibentur gratiſſimum.

TRINGÆ, CHARADRII aliæque aves ſcolopaces peregrinantes Smirnæ videbantur in Decembri & Januario 1749, eosdemque in Ægypto eadem tempeſtate proximo anno 1750 videbam. Hinc patet, quod aves peregrinantes non omnes ſimul unum clima aut eundem locum inhabitent, ſufficit quod nutrimentum & aërem temperatum inveniant, ut in loco quodam hibernent. Nec illi, qui in Ægypto videntur ex iisdem regionibus adveniunt, ac illi, qui in Natolia hieme reſtant, cum experientia mihi conſtet, Aves a borea ad meridiem ſemper recto pergere, nec ab oriente in occidentem vel contra curſum inſtituere. Hinc credibile, quod illi, qui in Natolia hieme reſtant, adveniant ex Moſcoviæ, Tartariæ &c. confinibus; qui Ægyptum vero petunt ex Græciæ & Europæ auſtralioris partibus oppoſitis.

AVES DAMIATA Ægypti 1751.

FULICA. *Linn. Fn. Suec.* 130.

ANAS

Anas *grisea mediocris*, *rostro apice plano lato rotundato.*

Pelecanus *Onoerotalus*, candidus erat quem Damiatæ vidi, fuscus Smirnæ; ex maxilla superiore vasculum præparant Damiatæ incolæ pro aqua ex naviculis eliminanda.

Cygnus auctorum juxta litora Damiatæ prope Ægypti.

Poulle *de* Ris Gallis. Ex gallinaceo ordine. *Corolla coccinea*, *reflexa in vertice.* In agris Oryzæ copiose, tempore quo crescit. Nondum tempus aderat ut adferri posset; hoc tempore per deserta dispersæ pullos excludunt, mense majo & reliquis advenientes, agros Oryzæ incolunt, alimentum pretiosum a natura sibi destinatum capientes.

ANIMALIA visa in *Terra Sancta.*

QUADRUPEDIA.

1. HYSTRIX (*cristata.*)
In monte tentationis Christi prope *Jordanum.*

2. CANIS (*aureus.*) *Turcice* Chical.
Prope *Jaffam* in sepibus.

3. CANIS (*Vulpes vulgaris.*)
Prope *Bethlehemum* & in *Philistæa* in vinetis copiose.

4. CAPRA (*Gazella africana.*)
In monte *Thabor.*

5. CERVUS (*Dama.*)
In monte *Thabor.*

AVES.

AVES.

6. FALCO (*Percnopterus.*)
Circa *Hierosolymam.*

7. FALCO (*venatorius.*)
Apud *Arabes.*

8. FALCO (*Tinnunculus*)
Ad *Nazareth* in rupibus.

9. VULTUR.
Prope *Canam* in Galilæa.

10. MONEDULA (*cærulea.*)
In Quercetis *Galilææ* copiose.

11. PICUS (*viridis*).
Ibidem.

12. MEROPS (*Apiaster*) in nemoribus & campis inter *Acrim* & *Nazareth.*

13. MOTACILLA (*Luscinia.*)
In Salicetis *Jordani* & Olivetis Judeæ.

14. ALAUDA (*campestris.*)
Ubique.

15. CARDUELIS.
Prope *Nazareth* in hortis.

16. TETRAO (*Perdrix rufa.*)

17. TETRAO *Israelitarum.*
In deserto juxta mare mortuum.

18. TETRAO (*Coturnix.*)
In *Galilæa.*

19. COLUMBA (*Turtur.*) cinerea, collari nigro.

20. COLUMBA (*Palumbus.*)
In *Galilæa.*

Clas-

Classis III.

AMPHIBIA.

Lacerta	53	Crocodilus.	Coluber	60 Vipera.
	54	Chamæleon.		61 paradoxus.
	55	Stellio.		62 Haje.
	56	ægyptia.		63 Aspic.
	57	Gecko.	Anguis	64 Jaculus.
	58	Stincus.		65 Colubrina.
	59	nilotica.		66 Cerastes.

53. LA-

53 LACERTA (Crocodilus).

Velum palatinum ad initium gulæ in utraque maxilla, basi liberum, in inferiore acuminato-angulatum, in superiore lineare gulam claudens, dum inferius ad superius parallele applicatur, illam aperiens dum superius ab inferiore recidit, continuatio est membranæ robustæ, glabræ, flavescentis, quod totum palatum superius & inferius tegit.

Lingua nulla.

Trachea annulis cartilagineis, integris constructa, vix digiti minimi crassitie, æqualis.

Pulmones 2, una ab utraque parte cordis, oblongi, integri, respectu magnitudinis corporis parvi, coloris lateritii.

Vesiculæ bronchiales distinctissimæ, magnæ, spuma repletæ.

Cor, medio inter pulmones, juxta dorsum in fovea situm, triangulare, parvum, musculare, haud robustum. *Auricula* una a parte dextra, cordi proportionata, illique imposita. *Cameræ* cordis duæ, quarum *Sinistra* multo amplior & totum fere cor constituens cum valvulis & rugis, parietem vero habet dextra tenuiorem; *dextra* minima, angustata (vix digitum primum admittens) pariete robustiore. *Pericardium* membranaceum, robustum, albidum, apice cordis adnatum.

Diaphragma membranaceum, tenuiusculum.

Oesophagus membranaceus, robustus, parietibus crassis, pollicis capacitate. *Venticulus* robustus, parietibus crassissimis, rugis vel plicis crassis,

densis, frequentibus intus obsitus, capacissimus, lapides quarzosos Nili insigni copia continens.

Intestinum flexuosum, mesenterio adnexum proxime a pyloro, spatio spithamali, ampliusculum (2 fere pollicum capacitate); ibique excrementis nigro-virideſcentibus duriusculis nullius figuræ repletum, reliquum intestinum 14 spith. longitudine, æquale, vix digiti minoris crassitie, canali perforatum angustissimo, pennæ fere gallinaceæ capacitate, parietibus instructum crassissimis, robustissimis, vix flexibilibus, quarum 2 lamellæ conspiciuntur, exteriore crassiuscula, albida; interiore, quæ canalem format, multo crassiore, coloris lucide carnei. Extreme spithamæ fere dimidiæ spatio ampliusculum est, quod ut rectum considerari potest.

Hepar bilobum, lobo uno ab utraque parte ventriculi, qui oblongi, subtriquetri, superius crassiusculi, inferius parum attenuati.

Vesica fellea inter ventriculum & alterutrum lobum, ovi gallinacei magnitudine, repleta bile spissiuscula, coloris saturate viridi, saporis amarissimi, mensura vasculi Theæ.

Pancreas juxtà pylorum, ovatum, respectu reliquarum partium maximum, longitudine plusquam dimidiæ spithamæ, latitudine palmæ, intus rugoso-cellulosum, cellulis succo flavescente repletis.

Renes oblongo-ovati, æquales, magnitudine proportionata.

Omentum satis crassum, intestino supra impositum, pinguedine copiosa repletum.

Mem-

Membrana celluloſa abdomini ſuperextenſa, craſſa, valde pinguedinoſa.

PHYSIOLOGIA.

Sanguis floridus, tenuiuſculus, ex abſciſſa arteria magna erumpens haud magna copia; cæterum vaſa pulmonum, muſculorum, reliqua, fere ex ſanguia; ſanguinis igitur rubicundi ad magnitudinem animalis non eadem eſt ratio ut in quadrupedibus, ſed multo inferior, ut in toto amphibiorum ordine.

Bilis & *ſuccus pancreaticus* majori copia adſunt, quam in ullo alio animali cujus reliqua viſcera ejusdem eſſent magnitudinis, placuit nempe naturæ menſtrua digeſtioni deſtinata, copia inſigni ſubminiſtrare Animali carnivoro, omnia absque prætereunte maſticatione & ſine ſalivæ miſcella devoranti.

Lapides ingerit in ventriculum ad digeſtionem crudæ ſublevandam, more avium granivorarum, quæ & diminuationis & concoctionis opus ventriculo committere debent, maſticationis beneficio deſtitutæ.

Excrementa per anum non eliminari referunt Ægyptii, ſtructura inteſtini juxta pylorum hoc affirmare videtur; non enim facile concipi poteſt, qua ratione excrementa tranſire queant canalem adeo anguſtum ac hujus inteſtini, qui ſolo chylo transvehendo videtur ſervire; ſtercus vero ex inteſtini initio per pylorum ventriculum ingredi, & ex illo per gulam rejici ſvadet ſtructura, quod quotidie ſe videre aſſerunt Nili ſupra Cairum accolæ, qui in terram prodire animal dicunt, quoties gulam exonerandi illi adeſt deſiderium.

Folliculus adeſt avellanæ magnitudine ſub axillis in ætate provectioribus, materiam ſpiſſam, quæ

Moschi odorem spirat, continens; Sollicite hic quæritur ab Ægyptiis, dum Crocodilum aliquem ceperunt, magnum quippe ab illorum magnatibus inter odoramenta habitus; in illo quem dissecui nullus ejusmodi aderat folliculus.

Coit antrorsum, mas feminam mediante rostro vertit & supra dorsum durante coitu restare facit.

Ova, quæ possidet, mediæ sunt magnitudinis inter gallinacea & anserina, obducta crusta dura, parum inæquali, nebulosa albicante, quæ ex fœmina XXX pedum longitudine exemta sunt.

Pinguedo sola inuncta in Rheumatismo, aridura & rigiditate tendinum, præstantissimum est Ægyptiorum remedium.

Fel ad oculos valere perhibent. Contra *Sterilitatem* usitatum est & certum remedium fœminarum, intus sumunt solum ad gr. vj. & pessum faciunt externe c. lana bombycis.

Oculi Crocodili ex Aphrodisiacis ab Arabibus commendatis primum est & summum, & ex illorum fide omnibus confectionibus *Dia-satyrii - Hyacinthi* &c. imo *Ambræ* anteponendum.

Damnum inexplicabile plebeculæ Ægypti adfert in Ægypto superiore, dum fœminas, quæ aquam haurire veniunt & infantes juxta ripas fluvii ludentes & natantes sæpissime necat & devorat. In ejusdem ex aqua exemtæ, ova (7) fœminæ ventriculo invenerunt illi, qui illam coram D:n. Barton Consule Angliæ dissecuere. ossa fœminarum ex brachiis & cruribus fœminæ cum annulis quæ ornamenti instar gestare solent.

Piscatorum retia si occurrat rumpit & ipsi piscatores periculo exponuntur manifesto. Hamum pi-

sca-

ſcatorium inveni in diſſecti velo palati inferiore, qui illud perforaverat.

An LEVIATHAN (Crocodilum) *homo extrahere poſſit?* quæſtionem proponit *Hiobus* cap. 4. v. 20. quærendo negat; notum ſcilicet fuit, etiam illius tempore, artificium animalis piſcatorum hamos & alia inſtrumenta deſtruendi.

Ex vivo deſcripſi Cairi 1751. M. Jan. 30.

Partes externas deſcripſit Linnæus *Amœn. acad.* 1. *p.* 122.

54. LACERTA (Chamæleon).

Cor minimum, triquetrum.

Palmo unicus infra Diaphragma, hypocondrium ſiniſtrum occupans, maximus, tenuiſſimus, conſtructus vaſis ſanguineis paucis & veſiculis aëris plurimis, diſtinctiſſimis, amplis, terminatus inferius appendicibus 5. ſ. 6, teretibus, membranaceis, fiſtuloſis, inæqualibus, cui ſingulæ veſicæ aëreæ adnectitur, connexus ope Peritonæi Hepati ad latus & ventriculo infra.

Hepar bilobum, Lobis compreſſis, ovatis, interiore breviore, magnitudinis proportionatæ, coloris ex rubicundo nigreſcentis.

Veſica Fellis ovata, magnitudine piſi, bile lucido-viridi repleta; inter lobos hepatis ſita.

Ventriculus oblongus, cylindricus, utrinque anguſtatus, longitudine poll. 1½, craſſitie fere digiti minoris parietibus robuſtis.

Inteſtinum tripliciter inflexum, meſenterio adnexum, plusquam ſpithamale, verſus anum valde craſſum, atrum.

Renes juxta ſpinam dorſi prope anum, oblongi, parum incurvati, ſuperficie ſtriati, margine altero parum ſinuati, rubicundi.

Veſicam urinariam invenire non potui.

Ductum renalem usque ad anum perſecutus ſum.

Ovaria ſubtriangularia, triquetra, flava, juxta Iſchia, unum utrinque, longit. poll. ½.

Lien prope renes, orbiculatus, nigreſcens, parvus.

Coſtæ in medio lateris, ad angulum acutum flexæ & in medio mobiles.

Muſculi intercoſtales tenuiſſimi, membranacei.

Lingua apice triangularis, attenuata, ſcabra, hinc muſculoſa, robuſta, fiſtuloſa, baſi anguſtiore, longiſſima, fiſtuloſo officulo longitudinali in medio, quod ab oſſe hyoides continuatum.

PHYSIOLOGICA.

a) In ventriculo rudimenta variorum Inſectorum inveni, Tipulæ, Coccionellæ, Papilionum.

b) In excrementis, quod notatu digniſſimum, partem ſpicæ Hordei integram vidi.

c) Mutatio coloris.

Iracundus eſt quem morbum hoc animal facile concipit inprimis iratus, hinc vix niſi iracundus colorem mutat ex nigro in flavum vel virideſcentem, qualis ejus eſt bilis, qui per corpus expanſus facile conſpicitur, ob muſculos tenuiſſimos & cutem pellucidam.

Denna *ådlan*, om hvilken de gamla Auctorer ſå mycket berättat både ſant och oſant, jag menar, den ſom alla natural-Scribenter gjordt ſå bekant under

der et hopflickat namn *Chameleo* ſkaffade jag mig lefvande vid denna tiden, då våren framlåckade den utur de hål, dår han om vinteren gjömmer ſig. Detta artiga djur har ſit egenteliga hemviſt omkring Smirna, i ſynnerhet åt negden af byn Sedizeud: hår ſpetar den i trån och ſpringer i ſtenhoparna. Folket i landet har ſagt mig, at han har ſit bo uti iholiga trån; jag har det ej ſjelf ſett; men at han klifver i qviſtarna af Platanus, Olive-tråd, etc. det har jag ſett. Det år ingen, ſom icke vet hvad ſom beråttas om detta djurets egenſkaper, huru han antager allahanda ſlags fårgor, och huru han lefver af luften, utan at ſöka något annat til lifvets uppehålle.

Jag förſummade icke tilfålle, at på en ort, dår et ſå mårkvårdigt djur bor och viſtas, göra mig underråttåd om deſs natur. Landsfolket, ſom jag hår om frågat, har ſagt om fårgſkiftningen, at om man ſåtter för honom et klåde eller något annat ſom år fårgat, ſå tager han ſtraxt an den fårg, ſom objectet har, det han ſer. Om födan hafva ſomliga velat förſåkra mig, at han lefver endaſt af luften, utan at någonſin åta något, men andre hafva ſagt, at de ſedt det han tagit et ſlags ganſka ſmå myggor.

Det jag ſjelf ſett på den, ſom jag en rund tid haft lefvande hos mig, vil jag nu beråtta, och förſt om *fårgen*: at han tagit annan fårg, når jag ſatt för honom något fårgat object, har jag aldrig ſett, ehuru jag gjordt förſök med alla ſlags fårgor, på åtſkilliga ſaker, blommor, klåden, målningar m. m. Den fårg ſom han aldramåſt har, år *Stålgrå* eller *Svart*, ſom ſtöter något på grådt. Denna afkläder han ſig undertiden, och blifver al-

deles *Svafvèl-gul*, som år den andra fårg jag sett honom oftast antaga. Denna gula fårg har jag sett honom antaga mörkare, så at han stötte något på grönt, och ljusare, då han kom närmare til hvitt än gult. Flera fårgor såg jag aldrig honom iklåda sig, aldrig röd, blå, violett etc. Jag år altså i den tankan, at alt det man gjordt vålende af om Camæleontens fårgskiftning, består deruti, at han vid vissa omständigheter förvandlar sin svartaktiga fårg, som år den egenteliga, uti *Gul*, som blir ibland mörkare, och ibland ljusare. Denna ombytning gör han nog ofta. Jag märkte i synnerhet 2:ne tilfållen, som altid gofvo honom anledning härtil, den ena var når jag satte honom i starka solskenet, och den andra var, når jag retade honom at blifva arg, som skedde endast därmed at jag stack på honom med fingret. Når han ifrån svart ville blifva gul så begynte underdelen af fötterna (plantæ & palmæ pedum) hufvudet och dess possa under halsen (gula saccata) först at skifta, hvilket sedan merendels fortsattes öfver hela kroppen. Åtskilliga gånger såg jag honom brokot eller tecknad med stora stråckar af båda sina fårgor öfver hela kroppen, hvilket gjorde honom vacker. Då han var svartgrå, spände han ut *Refbenen* och *hypochondria*, då skinnet satt tått in til kroppen, och han såg mera fyllig och vacker ut; men så snart han blef gul, drog han ihop dessa delar, blef tunnare, tom mager och stygg, och ju mera han stötte på hvitt, ju tomare och styggare var han, och aldra eländigast såg han ut til skapnad, då han var brokot til fårgen. Denna hade jag lefvande 24 dygn, från den 8 Martii til den 1 April, utan at han någonsin hade tilfälle, at få något til lifvets uppehålle. Han var

un-

under hela tiden qvick och liflig, Klef up och neder i sin bur, älskade at nalkas til dagsljuset, och rullade stadigt omkring med sina ögon, som åro et af de första Skaparens mästarstycken. De sidsta dagarna kunde dock märkeligen synas, at han tynade af och led af hunger. Han förmådde ej längre hålla sig fast vid galleret af buren, uton föll af matthet ned, då en Skölpadda, som med honom var i samma rum, bet honom ock bidrog til hans död.

55. LACERTA (Stellio).
Lacerta Coſtordilos. *Tournef. itin.* 1. *p.* 119. *t.* 120.

Rostrum breviſſimum, obtuſum, declive. *Maxillæ* æquales.

Nares ante oculos, ad latera capitis, prope roſtrum, orbiculatæ.

Oculi ad latera cap. in medio. *Orbita* margine ſuperiore protuberans, cultrata. *Supercilia* crenato-tuberculata, *pupilla* parva atra, *palpebræ* mobiles, leves. *Vertex* depreſſus, ſquamoſus, parum concavus, juxta oculos elevatus.

Collum plicato-rugoſum, ut & latera capitis pone oculos. *Gula* ſaccata, ſacco longitudinali, compreſſo, cultrato. *Area aurium* excavata.

Corpus depreſſum, ovatum; *latera* abdominis protuberantia. *Dorſum* ſulcatum, ſquamoſum: ſquamis acumine terminatis. *Lineæ* tres Tuberculorum Spinoſorum in utroque latere abdominis, quorum utrunque ſquamis fere 7 elevatis, aculeatis componitur.

Cauda cylindrica, corpore longior, squamis spinoso-angulatis, verticillatis obsita.

Lumbi & *crura* squamoso-spinosa. *Digiti* 5 utrinque, mediis longioribus. *Ungues* incurvati.

Color fuscus cum maculis nigris & albicantibus, sed maculas lucido-virideſcentes nonnunquam etjam assumit & amittit ad latera abdominis & capitis, quo ipso ad naturam Camæleontis aliquantum accedit, quique adeo non solus hac gaudet facultate colores mutandi.

Longit. corporis infra spithamam. *Caudæ* spith. 1.

Locus *Natoliæ*, *Syriæ* & *Palæstinæ* rudera.

Arab. Hardun.

Ab Turcis necatur, dicunt enim quod caput declinando illos imitetur, dum orationem faciunt.

LACERTA Chamælon.

In Ægypto vidi paulo minorem Asiatico, non vero valde frequens est.

56. LACERTA (ægyptia) *cauda verticillata squamis denticulatis, pedibus pentadactylis.*

Caput subtriangulare, protensum, collo continuum, illoque paulo elevatius.

Rostrum obtusum, brevissimum, a capite vix distinguendum, supra depressum inæquale, postice ad latera eminentiis duabus, una utrinque, terminatum.

Oculi pone rostrum, ad latera capitis, superiori parti capitis quam gulæ propiores. *Pupilla* atra. *Iris* fusca. *Fossulæ* duæ, una utrinque, oblongæ, proxime supra oculos, pone eminentias rostri.

Area

Area oculorum profundior (reſpectu eminentiarum capitis & roſtri), oblonga, tuberculis minimis adſperſa. *Spatium* inter oculos oblongum, parum elevatum, parum anguſtatum. *Vertex* in medio capitis, pone ſpatium prædictum, illo paulo elevatior, transverſaliter oblongus, breviſſimus. *Spatium* pone verticem (baſin capitis) parum declive, verſus poſteriora latiuſculum planum. *Foſſulæ* duæ, oblongæ, latiuſculæ, una ab utraque parte hujus ſpatii, oblique poſitæ. *Latera* capitis protuberantia, inæqualia.

Excavationes duæ, una utrinque, pone has protuberantias, ad baſin laterum capitis ſemilunares, ſatis profundæ, glabræ, æquales, fundo membranaceo; an auriculæ?

Nares 2, utrinque una, ampliuſculæ, rotundæ, margine membranaceo cinctæ, juxta apicem roſtri, proxime ſupra maxillam ſuperiorem.

Maxillæ æquales, latiuſculæ. *Labia* mobilia, maxillas tegentia, quorum ſuperius utrinque ad latera terminatur tuberculis ſquamoſis, quæ marginem ejus cingunt & denticulos mentiuntur. *Maxillæ* 2 oſſibus quævis componitur. *Tubercula* hæc ab utroque latere ſunt XII, quorum 4 poſteriora acuminata, reliqua vero convexa, obtuſiſſima. *Apex* labii hujus glaber. *Labium inferius* ſquamis ſimplicibus, oblongis, margine ſuo tegitur.

Denticuli ſerraturæ ſunt oſſium maxillæ, in maxilla ſuperiore, XLIII circiter, tres anteriores, laterales vero utrinque XX; ex anterioribus medius latiſſimus, parum convexus, margine ſemicirculari reliquis omnibus longior. *Duo* reliqui parum acuminati, parum convexi, medio bre-

breviores, unus ab utraque ejus parte, lateri ejus impositi. *Laterales priores* 8, minutissimi, approximati, apice sublineari; *posteriores* XII, majores, apice distincti, subacuminati, postremis obtusioribus. *Denticuli* in maxilla inferiore utrinque circiter 20. Anteriores brevissimi, vix distinguendi; reliqui obtusissimi, approximati, longiores.

Collum cylindricum, capite continuum, ejus crassitie, illoque duplo longius, basi latiusculum.

Corpus utrinque valde depressum, versus utramque extremitatem angustatum, postice magis, sed spatio breviore; antice minus, spatio vero paulo longiore, medio latum.

Latera convexa, parum protuberantia i. ventricosa.

Cauda cylindrica, corpori continua, ejusdemque longitudinis, protensa, sensim usque ad apicem angustior, squamis spinosis verticaliter dispositis tecta superius, inferius vero squamis oblongis, glabris. *Annuli* squamarum sunt XXII, majores squamis fere X compositi, & successive minori numero. *Squama* quævis oblonga, parallelogramum constituens, cujus anguli sunt præcisi, in spinam postice terminata, quæ ad angulum obtusum a corpore squamæ procedit.

Pedes IV, ad utramque corporis extremitatem duo *Anteriores* proxime infra collum, ad latera corporis, cylindrici, posterioribus medio fere brevioribus; *Femora* brevia, cruribus haud crassiora; *crura* femoribus duplo longiora, illis continua & flexura sola ab illis distincta. *Posteriores* proxime supra caudam, ad latera corporis, prio-

prioribus duplo fere longiores. *Femora* longitudine crurum, illis multo crassiora, inferius parum angustiora. *Crura* medio inferiore parum compressa, superiore cylindrica. *Digiti* singulorum pedum 5, in anterioribus paulo minores, in omnibus compressi, squamosi, inæquales; duo exteriores reliquis breviores, æquales; reliqui qui interiori proximus est illo paulo est longior, qui illum sequitur longior & illum excipiens, qui 4tus est, ab interiori omnium longissimus. *Lobi pedum* plures. *Ungues* terminant omnes digitos compressi, declives, acuminati, parum uncinati.

Squamæ caput, pedes & totum corpus tegunt, quæ in capite hexa- & octagonæ, mixtæ, magnæ, elevatæ, glabræ; in pedibus rhomboidales & subrotundæ, quarum priores planæ, glabræ; posteriores spina acuminata nonnullæ instructæ, quæ ex medio ipsarum elevatur; in digitis oblongæ convexæ, apice obtusæ, imbricatæ 3:*bus* lineis in quovis digito dispositæ. *Squamæ dorsi* subimbricatæ, minutissimæ, subrotundæ. *Linea* per integri dorsi medium transcurrit, quæ squamis non distinctis componitur, visu tamen percipi potest. *Squamæ abdominis* tetragonæ, imbricatæ, glabræ, dorsalibus triplo longiores, elevatiores.

Tubercula squamosa, fragilia, elevata, subrotunda, videntur *a*) per capitis & colli partem superiorem hinc inde sparsa. *b*) per latera corporis, inprimis versus caudam, ubi nonnulla irregulariter sparsa. *c*) Linea horum tuberculorum transcurrit subtus per medium femorum, quæ paulo majora, albicantia, puncto fusco in medio notata.

Cuticula tenuis, facile excorianda.

Co-

Color. *Caput dorsum* & *pedes* fusci. *Abdomen digiti* & *cauda* ex brunno albicantia. *Gula* ex fusco & flavescente variegata.

Longit. tota ab apice rostri ad apicem caudæ spith. $3\frac{1}{4}$. *Capitis* c. rostro poll. 2. *Colli* poll. 3. *Corporis* spith. 1. poll. 2. *Caudæ* spith. 1. poll. 2.

Latitudo capitis supra verticem & colli poll. $1\frac{1}{2}$. *Corporis* juxta collum palmæ 1. juxta caudam poll. 2. *Corporis* juxta medium palmæ $1\frac{1}{2}$.

Altitudo pedum anteriore palm. 1. poll. 1. *Posteriore* palm. 2. *Crassities colli* & *cap.* poll. 5. *Rostri* poll. 3. *Caudæ* ad basin poll. 5. Juxta medium poll. 4. versus finem poll. 1. Apice digiti minimi Crurum anteriore & femor. poll. 3. Femorum posteriore poll. $4\frac{1}{2}$. Crurum poster. poll. 3.

Latitudo loborum pedis poll. 1.

Longitudo digiti minimi poll. $2\frac{1}{2}$.

Locus: *Ægyptus* plana & montosa.

57 LACERTA (Gecko) *cauda tereti mediocri, pedibus cristatis subtus longitudinaliter lamellosis.*

Caput protensum, subrotundum, vertice parum depressum, lateribus protuberans.

Rostrum subprominens, longiusculum, declive, obtusiusculum.

Maxillæ una alteri imposita, perfectissime *æquales.*

Nares in apice maxillæ superioris, approximatæ, tuberculis nonnullis parum elevatis cinctæ.

Oculi inter rostrum & caput, ad latera, medio inter verticem & gulam magni, sphærici, parum protuberantes, coloris variegati.

Spa-

Spatium inter oculos oblongum, latiuſculum, medio ſinuatum, proxime ſupra oculos elevatum. *Palpebræ* circulares, tenues, margine parum crenatæ.

Aurium aperturæ medio fere inter baſin capitis & oculos, ad latera ejus, ſemilunares, perpendiculares, amplæ.

Dentes minutiſſimi, ſerrati, denſi, acuminati, in utraque maxilla.

Lingua obtuſiuſcula, lata. *Gula* plana, antice ad apicem maxillæ inferioris ſquamarum duabus lineis tecta, cæterum glabra.

COLLUM diſtinctiſſimum, longiuſculum, lateribus & ſubtus anguſtatum, ſupra convexum.

CORPUS oblongo-lanceolatum, baſi anguſtatum; dorſum & abdomen depreſſa, latera convexa; parum protuberantia.

PEDES 4, ad utramque corporis extremitatem 2, anteriores margine corporis inferiori affixi, poſteriores vero baſi ejus. *Anteriorem femora* ovata, cylindrica, craſſa, inferius anguſtiora, cruribus longiora. *Crura* ut in anterioribus.

Digiti omnium pedum figura & numero æquales, longitudine parum differente, exteriores quippe aliquanto breviores, numero ſunt 5 in ſingulo pede; qui cylindrici, ſupra glabri, ſubtus transverſaliter crenati, apice *criſtati*: *lobulus* vel criſta una utroque latere apicis, quæ ſubtus longitudinaliter in lamellas diviſa, margine vero crenulata. *Sinus* longitudinalis ſubtus lobulos diſtinguit, qui apice in emarginationem terminatur. *Ungues* nulli.

CAUDA teres, attenuata, longa, corpus & caput ſimul

simul sumta longitudine æquans. *Ani* apertura transversalis subtus ad basin caudæ.

COLOR. *Corpus*, *Caput* & *pedes* glabra, levia. *Punctula* minima, elevata, splendentia, per totum dorsum sparsa. *Foraminula* minima per abdomen. *Squamæ* ampliusculæ, molles, spatium minimum inter lumbos subtus tegunt.

Dorsum, *caput* & *cauda* supra albida cum maculis transversis griseis, irregulariter sparsis. *Gula*, abdomen & cauda subtus albida.

LONGIT. tota ab apice rostri ad extremitatem caudæ poll. 4. *Pedum* poll. 1.

Latit. maxilla poll. ½.

LOCUS. *Cairi*, ubi in domibus intus & extra frequentissima Maxime singulare est animalis hujus *venenum*, quod ex lobulis digitorum exhalat; quærit animalculum loca & quascunque res sale marino imbutas vel tinctas, hoc dum invenit aliquoties supercurrit & currendo venenum post se relinquit maxime noxium.

Vidi *Cairi* mense Julio 1750 duas fœminas & unam puellam morti propinquas, quæ caseum manducaverant recentem salitum, in emporio emtum, in quo animalculum hoc venenum deposuerat. Quam acres sint exhalationes digitorum, vidi aliquando Cairi, dum animalculum supra manum currebat religiosi cujusdam, qui illud capere voluit, mox per integrum spatium ab animale tactum, oriebantur pustulæ minimæ cum rubore, calore & parvo dolore, omnino ut in illis, qui *Urticam* tetigerunt. *Sonum* edit singularem ex gula prodeuntem, Ranarum haud absimilem, quem noctu inprimis percipere licet.

58. LA-

58. LACERTA (Stincus) *cauda tereti mediocri, pedibus pentadactylis: digitis lobato-squamosis, squamis lævibus nitidis.*

Caput porrectum, corpori continuum, oblongum, breviusculum, sensim ad apicem attenuatum, *Vertice* convexum, *lateribus* parum compressum, sinuatum sinu lato ab apice ad basin capitis longitudinaliter percurrente.

Maxilla superior inferiore longior, depressa, tenuis, obtusa, vel sublinearis, subtus plana, apicem capitis s. rostrum constituens, lateribus supra inferiorem extensa. *Maxilla inferior* triangularis, apice obtusa, a superiore lateribus & apice tecta.

Nares ad latera maxillæ superioris juxta apicem circulares, ampliusculæ. *Lingua* cordato-acuminata, basi emarginata, apice attenuata, acuta, substantia crassiuscula carnosa.

Rictus mediocris. *Dentes* in utraque maxilla, linea una utrinque dispositi, contigui, breves, æquales, apice obtusiusculi, lateribus continguis compressi.

Oculi ad basin capitis, proxime infra verticem. *Orbita* oblongo-lanceolata. *Iris* fusca. *Pupilla* nigricans.

Collum nullum, nisi partem corporis a capite ad pedes anteriores, quæ capiti contigua, collum appellare velis.

Corpus ovato-oblongum, cylindricum, versus caput & pedes posteriores parum angustatum, pone pedes posteriores sensim usque ad extremitatem attenuatum, apice tenuissimum, dorso angulatum, angulo longitudinali, convexo, elevato, paulo infra basin capitis incipiens, & juxta pedes posteriores terminatum.

CAUDA nulla alia, nisi pars corporis infra pedes posteriores.

PEDES quatuor, æquales. *Priores* spatio pollicis a basi capitis remoti. *Posteriores* pollicum 2 spatio supra apicem corporis siti, utrique ad latera abdominis. *Crura* compressa, æqualia, medio geniculata, margine exteriore crassiore, interiore magis compresso. *Digiti* utrinque 5, fissi, tenuiusculi, supra convexi, subtus planiusculi, ab extimo ad intimum succesſive breviores, in articulos divisi, qui in longissimo 7 sunt. *Squama* superficiem articuli tegit, quæ ad latera utrinque in lobum extenditur, hinc margines digitorum lobato squamosi; squamæ hæ successive sunt imbricatæ, seu basis unius sub altera recondita in superficie, margine vero distinctæ sinu subtriangulari; figura lobi infimi in omnibus digitis semicircularis, situs oblique apicem respiciens. *Apex digitorum* spatio minimo nudus, obtusiusculus, supra parum convexus subtus concavus, qui unguium loco inservit.

SQUAMÆ caput, pedes & corpus totum tegunt. *Squamæ* verticis amplæ, irregulares, paucæ. *Maxillæ superioris* margo tegitur squamis 5, perpendicularibus, latiusculis, subimbricatis, margine parum crenatis. *Corporis* imbricatæ, ampliusculæ, molles, rhomboidales, lateribus oppositis latioribus. *Abdominis* & pedum ejusdem cum corporis figura & situ, sed minores. *Squamæ* omnes læves, nitidæ & tenues.

COLOR. *Vertex cap.* ex glauco flavescens. *Dorsum* ad media latera annulis nigricantibus & lucido griseis alternantibus tingitur. *Laterum* reliqua pars, gula, abdomen & pedes albida.

LON-

Longitudo ſubjecti deſcripti ped. ½. poll. 1. *Capitis* lin. 6. *Pedum* poll. 1. lin. 2. A baſi cap. ad ped. ant. poll. 1. lin. 3. Inter pedes poll. 3. a ped. poſt. ad extrem. poll. 2. lin. 6.

Craſſities circa medium corporis poll. 2. *Capitis* circa medium poll. 1. *Corporis* infra ped. poſter. poll. 1. lin. 6. verſus apicem calami ſcriptorii.

Locus *Arabia petræa* prope mare Rubrum, & *Ægyptus ſuperior* prope Nilum.

Aphrodiſiacum eſt inſigne Orientalibus in multo uſu, ab Europæis vero derelictum. Datur animalis Caro in pulverem redacta, cum excipiente quodam ſtimulante, etiam juſculum ex recenti decoctum adhibetur ab Arabibus. Ex ægypto ſuperiore & Arabia Alexandriam & inde Venetias & Maſſiliam transfertur, unde Pharmacopœi Europæ illud habent.

Error fere omnium auctorum dum piſcem credidерunt Scincum marinum.

59. LACERTA (nilotica) *cauda tereti longa, corpore toto glabro, ſquamis angulo obtuſo notatis.*

Caput oblongum, depreſſum, protenſum, capiti continuum, ab illo bene diſtinctum, illoque poſtice elevatius.

Roſtrum oblongo-triangulare, depreſſum, planum, angulo longitudinali in medio notatum, apice obtuſum, protenſum, longiuſculum.

Oculi ut in altera ſpecie (Lacerta *cauda verticil. ſquamis corp. minimis &c.* vid. deſcr.) *Spatium* inter oculos oblongum, valde anguſtatum, parum e-

levatum. *Fossulæ*, una utrinque, ad latera hujus spatii amplæ, semilunares, parum profundæ.

Vertex rhomboidalis, latiusculus pone hoc spatium. *Fossulæ* duæ, triangulares, parum profundæ, pone verticem, ad basin angulorum capitis. *Fossulæ* 2, ampliſſimæ, profundæ, ad latera capitis, juxta ejus basin, infra prædictas fossulas.

Area auricularum ut in altera sp. Basis capitis elevata, emarginata.

Maxillæ æquales: *inferior* magis acuminata. *Rictus* respectu capitis amplus.

DENTICULI haud multi (fere 10 in utraque maxilla), sparsi, remotiſſimi, acuminatiſſimi, anterius convexi, postice parum concavi.

COLLUM cylindricum, æquale, capite duplo longius.

CORPUS non admodum depressum, antice vix angustatum, postice vero juxta basin multum contractum. *Latera* corporis infra medium parum protuberantia.

CAUDA teres, cylindracea, superius plusquam dimidia parte, reliqua vero triangularis, angulo longitudinali in utroque latere, attenuata apice tenuiſſimo, squamis glabris tecta, corpore plusquam duplo longior.

PEDES ut in specie antecedente. *Digiti* ut in specie antecedente; proportio vero parum differt. In *pedibus anterioribus* intimus reliquis duplo brevior; 2, 3 paulo breviores; 3, 4 æquales reliquis longiores; 5, qui extimus, hisce paulo brevior, & 2:do æqualis. In *posterioribus* intimus & extimus reliquis breviores, 2 ab intimo illo

illo longior, 3 & 4 reliquis omnibus longiores, æquales.

Ungues ut in ſpecie antecedente.

Squamæ Caput tegentes, ſubrotundæ, elevatæ, glabræ. *Dorſi* oblongæ, per annulos imbricatos corpus verticaliter cingentes, diſpoſitæ; *tuberculum* elevatum, poſtice altius, convexum, craſſiuſculum, anterius vero in acumen tenue deſinens, in medio cujusvis ſquamæ conſpicitur. *Punctula* minutiſſima, albicantia tuberculum hoc cingunt, prope marginem ſquamæ. *Abdominis ſquamæ* prismaticæ, tuberculo oblongo, margine elevato punctulato cincto inſtructi. *Squamæ* pedum & caudæ ut dorſi, inferiores vero pedum ſubrotundæ.

Linea dorſalis lata, quatuor lineis ſquamarum a reliquis figura differentibus conſtructa; ſquamæ hæ ejusdem ac abdominalium ſtructuræ.

Color. *Corpus* totum ſuperius lucido-fuſcum, tuberculis nitidis albicantibus. *Abdomen* albicans.

Longit. totius ab apice roſtri ad apicem caudæ pedum Sv. 3. poll. 2; ab ap. roſtri ad finem colli ſpith. 1. poll. 1; a fine colli ad caudam ſpith. 1½. *Roſtri* longit. poll. 1½. *Capitis* ejusdem cum roſtro. *Caudæ* ſpith. 3½. *Pedum* ut in altera ſp.

Latit. corp. max. palmæ 1. *Roſtri* ad baſin poll. ½, ad apic. digit. min. *Capitis* ad baſin poll. 3. circa medium digitalis, juxta apicem calami ſcriptorii. Reliquarum partium ut in ſpec. antec.

Locus. *Ægypti* paludoſa prope Nilum.

Fabula Ægyptior. quod ex ovis Crocodyli in terram depoſitis generetur hoc animal, ex illis vero, cum in aqua deponuntur, proveniant Crocodyli.

60. COLUBER (Vipera.) *scutis abdominalibus* 118, *squamis caudalibus* 40, *cauda aculeata.*

Caput supra verticem parum, inter oculos valde depressum, ad latera valde protuberans & a corpore elevatum.

Rostrum obtusissimum, brevissimum. *Maxilla superior* emarginata.

Nares ante oculos, proxime supra marginem rostri, transversales: *Fossula* longitudinalis in gula, pone marginem maxillæ inferioris profunda.

Oculi prope rostrum in superiore parte capitis. *Pupilla* lanceolata, angusta, perpendicularis, atra. *Iris* flavescens ex griseo.

Dentes parvi, scabri, in utraque maxilla, duoque longiores, acuminati, arcuati, in vagina latentes, in superiore ad latera rostri, directe ante oculos.

Lingua apice bicuspidata.

Corpus versus caput cylindricum, tenuius, in medio fere quadrangulare, crassum, versus caudam cylindricum, attenuatum.

Cauda infra anum conica, brevis, attenuata, apice aculeo terminata, parum incurva.

Scuta abdominis 118, oblonga, apicibus rotundata, in lamellas divisibilia, horum 1:*mum* & ultimum minima, semicircularia.

Linea longitudinalis per medium abdominis percurrit, quæ scuta plicatilia reddit. Lineæ 2 longitudinales, una utrinque, parum elevatæ, subtus ad latera abdominis scuta prope apicem percurrentes.

Squamæ caudam tegunt, quarum subtus 20 paria numerantur, ab illis, quæ caudam supra & ad la-

latera tegunt figura vix diſtinguenda, omnia ſubrotunda, imbricata. *Squamæ* corpus & caput tegentes, ovatæ, ſubimbricatæ, vagina ad baſin cinctæ, angulo longitudinali ſuperiore ſuperficie notatæ.

Color. Totus ſupra ex ferrugineo albidus cum maculis intenſius ferrugineis, ſubtus totus albidus.

Cauda extremo annulis tribus nigreſcentibus cincta.

Long. tota ſpit. 2. poll. 1.

Craſſities corporis verſus collum poll. 2 l. 2. Long. *caudæ* poll. 1. Craſſities *colli* in medio poll. 1½. *Cauda* calami ſcriptorii.

Latitudo cap. ſupra verticem poll. ½.

Locus. *Ægyptus.*

Ex hoc in Ægypto deſumuntur omnia, quæ in Pharmacopeis a Vipera expetuntur: ⊖ *Viperæ*, *Viperarum Caro exſiccata*, *Trochiſci viperini*, ex hoc omnia parantur & pro uſu incolarum & pro exportatione in Europam. Venetias inprimis ingens quantitas quotannis transfertur, pro Theriaca paranda, hæc igitur *vera vipera Pharmacopœorum.*

Abſcondito artificio domatur a ſerpentum captoribus in Ægypto, a quibus vivum, vegetum, dentibus magnis adhuc inſtructum, nudis manibus ex ſacco protrahi, tractari, tandemque necari hiſce meis pluries vidi, dum Cairi degebam.

61. COLUBER (cornutus) *ſcutis abdominalibus* 150, *ſquamis caud.* 50, *tentaculis in vertice duobus.*

Caput, Corpus, Rostrum, Maxillæ, Oculi & Lingua ut in *Vipera Ægyptiaca*.

Dentes in maxilla superiore nulli. *Officula* 2 in palato longitudinalia, *Denticulis* instructa, numero fere X, qui acuminati, parum arcuati, versus gulam reflexi, æquales. *Denticuli* in maxilla inferiore prope marginem, ab utraque parte apicis, 3 l. 4; in apice nulli, nec posterius in maxilla inferiore.

Tentacula (cornua?) duo, utrinque unum, ad latera verticis, in margine superiore orbitæ oculi, erecta, parte aversa parum arcuata, eademque parte parum canaliculata, subdura, membrana tenaci vestita, basi squamis minimis una serie erectis cincta, brevia, orbitæ oculorum dimidia longitudine.

Cauda infra anum cylindracea, sensim angusta usque ad apicem, ubi tenuissimo aculeo terminata.

Viperæ Ægypti duplo longior.

Scuta abdomen tegunt n:o 150, figura & situ speciei antecedentis. *Squamæ* caudam subtus tegunt n:o. 50 l. 25 paria.

Color. *Caput* supra dorsum latera & cauda ex maculis lucide ferrugineis & fuscis amplis irregularibus mixta.

Abdomen albidum, una cum gula & cauda subtus.

Longitudo totius ped. 3½ lin. 3. *Caudæ* poll. 2½.

Crassities digiti maximi circa abdomen, Caudæ calami scriptorii.

Locus: *Ægyptus*.

62. CO-

62. COLUBER (Haje) *ſcutis abdomin.* 206, *ſquamis caudalibus* 60.

Caput multum depreſſum, parum ad latera compreſſum. *Roſtrum* obtuſiuſculum, terminatum ſquama caudata, convexa, craſſa. *Maxilla ſuperior* inferiore longior, ſubtus emarginata.

Oculi in medio capitis, ad ejus latera, proxime infra verticem. *Iris* fuſco-cæruleſcens. *Pupilla* albicans. *Nares* prope roſtrum, ante oculos, oblongæ, ampliuſculæ, perpendiculariter ſitæ, apertura poſteriora reſpiciente.

Rictus pro ratione magnitudinis haud amplus. *Labia* ſ. ſpatium a margine maxillæ exterioris ad denticulos craſſum, in utraque maxilla. *Denticuli* in oſſe maxillæ, infra labia, prope palatum, minutiſſimi, ad ſenſum ſcabri, in utraque maxilla linea una diſpoſiti. *Dentes* magni, nulli.

Lingua in 3 partes diviſa: a) *Baſis*, quæ elevata, oblonga, craſſiuſcula, anterius libera ſ. ab apice ſeparata. b) *Apex*, qui compreſſus, tenuis, lanceolato-acuminatus, poſtice baſi tectus, antice & ad latera liber. c) *Setæ* duæ, teretes, acuminatæ, flexiles, ſub apice linguæ oriundæ, & extra illum, una ab utroque ejus latere extenſæ, eoque longiores.

Gula ſquamis irregularibus tecta, quæ 5 diſponuntur lineis, quarum tres *mediæ* longitudinales, verſus apicem duabus tantum conſtant ſquamis oblongis, inferius vero tribus. *Lateralis* utrinque ſquamis conſtruitur irregularibus, ſupra minoribus, infra latiuſculis.

Scuta abdominis oblonga, lata, transverſaliter a gula usque ad anum extenſa, numero ſunt CCVI.

Squamæ caudam tegunt ab ano usque ad extremitatem numero CXX, bina & bina per paria 60 disposita, oblonga tetragona. *Squamæ dorsales* oblongo-ellipticæ, innumeræ, membrana tenui cohærentes, majusculæ.

Corpus cylindricum, crassum.

Cauda versus apicem angulata, tenuissima.

Longit. tota ped. Sv. 6. ab extremitate caudæ ad anum spit. 2.

Crassities maxima poll. 3. *Caudæ* digiti min. versus apicem calami scriptorii.

Latitudo cap. ad basin poll. 1½. supra oculos poll. ½.

Vivus gulam, & collum inflat iratus, ut corpore quadruplo crassiora evadant.

Locus: *Ægyptus inferior.*

Arab. Haje.

63. COLUBRI duas species vidi in Cypro.

1:o ASPIC una appellatur ab incolis; de hoc dicunt:

a.) quod veneno scateat præsentissimo, intra aliquot horarum spatium cum gangræna universali necans.

b.) Quod colores mutet secundum terram cui incumbit, ut si in terra requiescat ferruginea, qualis admodum communis in Cypro, ferrugineus appareat, si in atra, ater & sic porro, qua variatione stratagematis instar utitur, ad insidias eo facilius struendas, non adeo facile detegendus, dum colores loci imitatur, nihilominus in aprico restans, ad insultum valde paratus.

2:o

2:o De ALTERO narrant:

a.) Quod cum primo inimicitiam gerat & illum interimat.

b.) Quod individua ejus ſe invicem devorent.

c.) Quod *Paſſeres*, Alaudas & alias aviculas velocitate incredibili, dum requieſcunt adgrediatur, & integras devoret, quod ipſe vidi.

64. ANGUIS (Jaculus) *ſquamis abdominalibus* 186, *caudalibus* 23.

CAPUT ſupra convexum, lateribus parum compreſſum, apice declive, parvum, pone maxillas parum protuberans.

ROSTRUM obtuſum, breve. *Maxilla ſuperior* longior, craſſa, parum emarginata, magis acuminata; *inferior* tenuis, obtuſior.

Lingua ut in *Angue Ceraſte*, ſed non canaliculata.

DENTICULI in utraque maxilla, minutiſſimi, ſubulati, acuminati, horum 2 in maxilla inferiore prope apicem, unus utrinque, longiores reliquis, magisque acuminati.

Oculi ut in altera ſp. *Nares* alterius ſimiles, ſed minores.

SQUAMÆ abdomen & caudam ſubtus tegunt, quæ a gula usque ad anum ſunt 186, quæ abdominales ſunt; ab ano vero ad apicem caudæ 23. omnes ejusdem figuræ & magnitudinis ut in præcedente. *Squamæ* in dorſo & lateribus abdominis ut in antecedente, itemque in gula & capite.

Anus prope caudam, apertura ampliuſcula. Cauda breviſſima, craſſiuſcula, apice obtuſa.

Co-

Color ut in antecedente, maculis vero albidis dorsi frequentioribus & paulo angustioribus.

Longit. tota spith. 2. *Caudæ* poll. 1. *Capitis* poll. $\frac{1}{4}$.

Crassities minor quam in antecedente.

65. ANGUIS (colubrina) *squamis abdominalibus* 180, *caudalibus* 18.

Caput, *Lingua*, *Corpus* etc. ut in reliquis speciebus *anguis*.

Dentes breviusculi, crassiusculi, robusti, pauci.

Squamæ abdominis circiter 180. *Caudæ* 18, omnes oblongo-hexagonæ. *Squamæ* reliquæ dorsi & abdominis rhomboidales, ampliusculæ.

Cauda brevissima, subacuminata. *Anus* prope caudam apertura ampliori.

Color. *Fuscus* est cum maculis rhomboidalibus, albicantibus parvis.

Longit. tota spith. 5.

Crassities maxima poll. 1.

Locus: *Ægyptus*.

66. ANGUIS (Cerastes) *squamis abdominalibus* 200, *caudalibus* 15, *dentibus maxillas perforantibus*.

Arab. Harbaji.

Caput subtriangulare, parvum, vertice parum depressum, lateribus ad basin protuberantibus, anterius infra oculos declivibus.

Rostrum obtusum.

Ocu-

Oculi in medio capite, ad latera verticis, parvi, rotundi, fuſci.

Nares proxime ſupra apicem roſtri, oblique ſitæ, directe ante oculos.

Maxilla ſuperior inferiore parum longior & paulo acutior, ſubtus parum emarginata. *Rictus* mediocris.

Lingua baſi muſculari, craſſiuſcula, brevi, apice truncata, canaliculata, in medio canaliculi ſ. foraminis ſtigmate nigro notata. *Setæ* duæ, ſub lingua prodeunt, flexiles, acuminatæ, ejusdem longitudinis.

Dentes a) duo molares, unus utrinque ad baſin maxillæ ſuperioris maximi, maxillam perforantes & illam egreſſi duo cornua formantes. *Baſis* ipſorum, quæ proprie dentium loco inſervit, inæqualis, marginibus angulata, ſcabra, medio convexa. *Apex* cornua conſtituit, quæ pone ſunt convexa, antice parum arcuata, longitudinaliter excavata, apice acuminata unguiculum fere, avis vel Amphibii omnino referunt, unum ab utroque latere verticis, pone oculos ſitum. Dentes hi mobiliſſimi ſunt, & facillime ex ſuo foramine tolli poſſunt. b) *Denticuli* alii minutiſſimi, acuminati, in utraque maxilla.

Gula & *Caput* ſquamis tegitur ſubrotundis.

Corpus cylindricum, verſus caput anguſtius.

Squamæ abdomen & caudam tegunt oblongo-hexagonæ, transverſaliter poſitæ. *Abdominis* circiter 200. *Caudæ* 15. *Squamæ dorſi* minutiſſimæ, elliptico-oblongæ, denſæ, ſubimbricatæ; *Laterum* abdominis rhomboidales, imbricatæ, numeroſiſſimæ.

Anus

Anus prope caudam, apertura parva. *Cauda* breviſſima, apice obtuſa.

COLOR. *Caput* ex albido & nigreſc. variegatum. *Dorſum* totum nigreſcens, cum maculis albidis, magnis, irregularibus, hinc inde repentibus. *Abdomen* albidum. *Latera* ex maculis nigreſcentibus & albidis parvis variegata.

LONGITUDO tota ſpitham. 3. ab ano ad apicem caudæ poll. 2. *Capitis* poll. ½.

Craſſities digiti minoris.

Claſſis

Classis IV.

PISCES.

Muræna	67	Anguilla.
Echeneis	68	Neucrates.
Gobius	69	Paganellus.
Scorpæna	70	Porcus.
Chætodon	71	m: rubri.
Sparus	72	Mormyrus.
	73	Aurata.
	74	orientalis.
	75	niloticus.
	76	galilæus.
Labrus	77	Pavo.
	78	niloticus.
	79	orientalis.
Sciæna	80	umbra.
Perca	81	ægyptiaca.
	82	Luth.
	83	nilotica.
Scomber	84	Trachurus.
	85	Ductor.
Silurus	86	Clarias.
	87	anguillaris.
	88	Myſtus,
Salmo	89	niloticus.
Atherina	90	Hepſetus.
Mugil	91	Cephalus.
Clupea	92	Aloſa
Cyprinus	93	orientalis.
	94	rufeſcens.
	95	Dentex.
Mormyr.	96	Caſchive.
Tetraod.	97	Fahaka.
Syngnatus	98	

67. MURÆNA (Anguilla) *Fn. Suec.* 290.

Color dorsi in subjecto mihi viso singularis erat. *Lineæ* parvæ, oblongæ, utrinque acuminatæ, per universum dorsum dispersæ, altera linea alteram ad angulum rectum secante, una versus caput ad angulum obliqvum directa, altera contrario situ.

Lineæ hæ densiores in nonnullis locis maculas majores efficiunt, omnes ex fusco nigrescunt.

68. ECHENEIS (Neucrates)

CAPUT maxime depressum. *Scutum* in dorso capitis ellipticum, ultra longit. operculorum extensum, lateribus liberum, anterius parum angustius, postice latiusculum, superficie striis 23 notatum.
Striæ transversales, margine parum serratæ, omnes versus caudam reflexæ. *Linea* per medium scutum percurrit longitudinalis. Inferiora scuta obliqua segmenta habent. Infime spatio pollicis scutum glabrum est, antice spat. $\frac{1}{2}$ pollic.

Nares 2 utrinque, proxime ante maxillam superiorem infra scutum, oblique positæ, ampliores. *Maxilla inferior* superiore duplo longior, parum acuminata, superior obtusior. Linea longitudinalis glabra, in medio maxillæ inferioris. *Denticuli* confertissimi, in utraque maxilla, linearum circiter X: omnes minimi. Palatum ad sensum scabrum. *Lingua* cartilaginea, apice semicirculari, in maxilla inferiore ad superioris longitudinem extensa.

Oculi magni, protuberantes, scuto verticali quam gu-

gulæ, roſtro quam baſi capitis propiores. *Iris* argentea. Pupilla cana.

OPERCULA *branch.* cute tecta, adeoque uniformia, rotundata, ratione capitis parva. *Apertura branch.* ampla. *Membrana branchioſtega* oſſicula 9 continet, arcuata, flexilia, ordine breviora usque ad infimum, quod minimum. *Branchæ* 4, magnæ, craſſiores; tubercula Branchiar. lineis duabus, quæ in 1:*ma* una pectinata. *Linea lateralis* dorſo approximata, difficile diſtinguenda, recta. *Umbilicus* in medio abdominis, maximus.

PINNÆ totius VII. PECTOR. 2, proxime infra opercula branch. juxta ſuperiorem partem capitis, apice acuminata. *Rad.* 19 cute tecti.

P. VENTRALIS fere directe ſub pectoralibus, apice rotundatæ. *Rad.* 6, ramoſiſſimi.

P. DORSALIS unica, a medio dorſi ad caudam extenſa, anterius altior, ſucceſſive humilior. *Rad.* 39, quorum 1, 2, 3, breviores, reliquæ usque ad decreſcentiam longiores, omnes ramoſiſſimi, apice ſupra pinnæ membranam parum extenſæ, albicantes.

P. ANI ab umbilico ad caudam ſ. ejusdem cum dorſi extenſione & figura. *Radii* 36.

CAUDA apice linearis, laciniata. Rad. circ. 16.

COLOR *Pinnæ* & dorſum nigreſcens. *Abdomen* glaucum; linea lucida per media latera abdominis, latior.

LONGITUDO ſpith. 4½.

Latit. ſ. craſſ. ſupra umb. ſp. 1. poll. 2; infr. ſp. 1. verſus caudam poll. 2. *Longit.* ſcuti in cap. poll. 7.

LOCUS: *Alexandria.*

Arabis Chamel l. Ferrhun, rariſſimus in hiſce aquis.

69. GOBIUS (Paganellus)

Artedii est 2:da species & variatio, quam ille proposuit sub nomine biuncialis, eadem est species, nam magnitudine variat hic piscis.

Caput & *Corpus* teretiusculo-compressa, corpus versus caudam cathetoplateum. *Caput* lateribus parum cathetoplateum, ventricosum, superius inæquale, parum declive.

Os mandibulis clausis sursum spectans. *Rictus* mediocris. *Mandibulæ* æquales, semicirculares, latiusculæ, labia reflexilia. *Denticulorum* in maxilla utraque lineæ 3, quorum exteriores s. qui in linea 1:ma acuminati, parum arcuati, paulo longiores; interiores breviſſimi, scabri. Lingua basi connexa, in medio ad latera utrinque angustata, apice linearis, deorsum reflexa, inferius fauci ope membranæ adnexa superficie sua superiori punctulis nigricantibus adspersa.

Oculi vertici maxime vicini, haud procul a rostro remoti, protuberantes, cute communi tecti, sibi invicem approximati. *Iris* flava, *pupilla* cœruleſcens. *Spatium* ante oculos inter illos & mandibulam superiorem elevatum, inter oculos vero planum. *Sulcus* pone oculos utrinque deorsum spectans s. transversalis, supra opercula branchiarum decurrens.

Nares proxime ante oculos, ad latera spatii elevati, ad angulum obliquum disposita.

Opercula *branchiarum* laminis 2:*bus* constant: superiore multo majore, circumferentia semicirculari, superficie multum convexa, subtus gulæ, ope membranæ expansibilis annexa; osſiculum oblongum margini ejus subtus annexum, po-

postice lamina inferiori arcte connexa. *Lamina inferior* multo minor, segmentum circuli referens; anterior anguſtior, postice latior. *Apertura* branchiarum anguſtior, caudam ſolum reſpiciens, verſus gulam clauſa.

Membrana Branchioſtega utrinque affixa, ab uno lateri gulæ, ab altero lamellæ inferiori operculorum. Branch. Margine angulatæ, angulo interiore reliquis lougiore. Oſſicula habet 5, diſtinctiſſima, quorum 1:*mum* reliquis latius, arcuatum; ſequentia æqualia, baſi arcuata; 4:*um* rectum, apice molli longiore terminatum, qui angulum interiorem membranæ efficit. 5:*tum* minimum, tenuiſſimum. *Branchiæ* 4, tenues & parvæ, longe a baſi operculorum remotæ.

Linea lateralis medio inter abdomen & dorſum percurrens, minime elevata, & vix niſi colore, quæ obſcurior, a reliquo diſtinguenda, recta, latiuſcula. *Sulcus* paulo infra caput, in anteriore dorſi parte incipiens, & paulo ſuper pinnam dorſalem deſinens, linearis, tenuis, anterius paulo amplior.

Anus in medio abdomine, ſatis ampla.

P. Dorsales 2, ſibi admodum propinquæ: 1:*ma* oſſiculorum VI, quæ ſimpliciſſima, tenuia, ſubrigida, apice flexilia: omnia apice ſupra membranam aſſurgentia, poſtremum reliquis paulo brevius. 2:*da* offic. XVII quorum 1:*mum* ſimplex, reliquis paulo brevius, apice molle. 5. ſeqq. ordine accreſcentia; reliqua æqualia, usque ad ultimum, quod reliquis brevius; omnia apice remota & caudam verſus reflexa; poſteriora ſupra membranam aſſurgentia, pollicis ſpatio ſupra caudam deſinentia.

P. Pectorales proxime sub opercula Br., abdomini quam dorso propiores, basi carnosæ, latiusculæ, ossic. XVII; extremis utrinque successive brevioribus; intermediis longioribus; omnibus versus basin glabris, æqualibus, inde usque ad apicem intermediis transversis distinctæ, ramosissimæ.

P. Ventrales duæ, sed in unam coalitæ, quæ medio canaliculata (infundibiliformis Art.) quasi apparet, sive marginibus utrinque sursum reflexis, quæ intermedium spatium subconcavum inter se relinquunt, directe sub pinn. pectoralibus. Membrana connectens radios extremos, ad basin pinnæ humilis, a superficie libera, hinc infundibiliformis. *Radii* XII: 6 utrinque, quorum ultimum utrinque brevissimum, reliqua successive adscendentia, ad intermedia quæ longiora, æqualia, spatium inter se relinquentia, unde pinna apice bifurca, laciniis acuminatis; omnia ossicula apice ramosa.

P. Ani ossic... longitudine a cauda ac p. dors. 2 distans; 16 anteriora breviora; reliqua ordine adscendentia ad postrema, quæ longiora & apicem pinnæ acuminatum reddunt.

Caudæ cuneiformis, apice acuminata, Radiis XX: ultimis brevissimis, reliquis ordine adscendentibus.

Squamæ densæ, asperæ, elliptico-oblongæ, altero latere parum angulato longitudinaliter striatæ, altero sublineari.

Color Ex olivaceo & albicante variegatus per totum corpus & pinnas. P. dors. 2, ad basin ossiculorum, maculas atro-rufescentes habet, quales etiam ad p. caudæ basin duabus lineis disponuntur, quæ oblon-

oblongæ, ſuperioribus longioribus & ad radios officulorum p. ani linea una.

Abdomen ſupra anum albidum. Gula flaveſcens. Linea lutea pinnam dorſi 1:*mam* terminat, quæ transverſalis & ad 5:*tum* officulum extenſa. Macula coccinea oblonga in pinnæ caudalis radio decimo paulo infra initium.

MAGNITUDO *biuncialis*; a. cap. initio ad p. d. 1:*mam* pollic. 2; ab initio p. d. 1:*a* ad 2:*dam* poll. ½; ab initio p. d. 2. ad finem pollic. 2; a fine p. d. 2. ad caudæ initium poll. ½.

Longit. caudæ pollic. 1.
Longit. p. ani pollic. 1½. } 3 ſpithamas continentem vidi in quo reliqua proportionate longiora.

LOCUS in *Portu Smirnenſi* captus & deſcr.

Græc. hod. γοβια

Appendix ad Deſcr. Gobii.

Muſculi abdominis ſupra anum tenuiſſimi. *Peritonæum* argenteum, verſus abdominis muſculos, verſus dorſum nigreſcens.

Hepar magnum, ventriculum & partem inteſtini ſequens, albidum, ſubtus venis rubicundis perreptatum, integrum, cordato-ovatum, ventriculo ſubtus, ope ligamenti, annexum. *Ventriculus* brevis, oblongus, craſſiuculus. *Inteſtinum* ſimplex, flexuoſum, inferius anguſtatum. *Meſenterium* latum, tenue, venis diſtinctiſſimis tinctum.

Lien oblongus, craſſiuſculus, breviſſimus, utrinque acuminatus, ſub ventriculo ad ejus initium ductui pneumatico ope membranæ tenuiſſimæ annexus. *Ductus pneumaticus* anguſtus, longitudine ventriculi, ejus orificio inferiori inſertus,

infra initium vesicæ aëreæ incipiens. *Vesicula aërea* a Diaphragmate ad anum extensa, versus diaphr. ampla, versus anum circa medium angustata, adeo ut utriculi figuram gerat.

Vesiculæ seminales, in mare, ab utraque parte vesiculæ aëreæ, una utrinque, eique uno margine ope membr. tenuissimæ annexæ, illius longitudine, sed inferius ultra illam extensæ, superius vero apicem ejus non attingentes, oblongæ, supra planæ, subtus angulatæ, bifidæ.

Renes juxta spinam dorsi, longitudinales. *Appendices pylori* nullos, in pluribus individuis examinatis, observare potui.

Tubercula in superficie concava branchiarum lineis 2. disponuntur, quorum extima in 1:ma subpectinata, reliqua brevia, obtusa, distinctissima.

79. SCORPÆNA *pinnulis ad oculos & nares. Art. Gen.* 47.

Caput & *Corpus* cathetoplateum. *Caput* declive. Corpus anteriore parte convexum, latiusculum, posteriore declive versus caudam.

Maxilla superior inferiore longior. Ossa maxillæ tria: anterius semicirculare, posteriora, unum utrinque, triangularia, basi libera. *Denticuli* in fauce & maxillis minutissimi, aliquot lineis dispositi.

Lingua glabra, obtusissima, brevissima. *Rictus* oris magnus.

Oculi sibi valde vicini prope verticem capitis, ori quam fini operculorum Br. multo propiores, satis

tis magni. *Pupilla* nigrescens. *Iris* ex aureo rufescens.

Aculei per universum caput plurimi, subacuminati. *Tubercula* 2, elevata, supra oculos, semicircularia, inæqualia, sub quibus alia duo minora. *Fovea* inter oculos, basi triangularis, apice oblonga. Pinnulæ 2:æ ad oculos, parvæ, membranaceæ, & aliæ minores juxta nares. *Tuberculum* triangulare supra maxillam superiorem. *Nares* proxime supra hoc, infra oculos, satis magnæ, rotundæ.

Operculæ Branch. laminis 2:bus constructæ: *Superior* inæqualis, terminata aculeis quatuor, quorum postremus longior, anterior obtusior, *inferior* triangularis, margine membranaceo. *Anguli* duo, longitudinales, elevati, apice aculeati, versus basin hujus laminæ. *Membrana Branch.* offic. 7, arcuata: superioribus longioribus, latiusculis; reliquis ordine minoribus.

Pinna Dorsi unica, per totum dorsum extensa, medio humilior. *Radii* XXI: quorum 12 aculeati, simplices; 9 apice divisi. Ex aculeatis 1:*mo* brevior; 2:*dus* 3:*tio* 6 seqq. æquales; 3 hos excipientes omnium brevissimi. Ultimus ex aculeatis his duplo longior. Ex divisis 7 spinosis sunt longiores, 2 ultimi reliquis paulo breviores.

P. Pectorales abdomini quam dorso propiores, apice rotundatæ. Radii XVI, apice divisi: 6 inferiores ordine decrescentes; reliqui æquales.

P. Ventrales proxime sub pectoralibus. *Radii* VI: quorum ultimus aculeatus.

Cauda apice linearis. P. caudæ Rad. XIII: omnes apice divisi.

P. Ani caudæ, quam capiti propior, offic. VIII: quorum 3 aculeata: 1:*mum* brevius; 2, 3, æqualia; reliqua apice divisa, aculeatis longiora, æqualia.

Squamæ parvæ, leves. *Linea lateralis* supra operc. branch. ad finem capitis incipiens, initio parum deorsum flexa, cæterum recta.

Græc. hod. σκορπινα.

Locus: In *Portu Smirnensi* capta & descr.

71. CHÆTODON (maris rubri) *aculeis in utroque latere ad caudam duobus.*

An Chætodon *nigrescens, cauda albescente æquali utrinque aculeata.* Art. spec. 90.

Caput cathetoplateum, declive, lateribus compressum, dorso convexum, apice seu rostro obtusum, rotundatum.

Apertura oris respectu magnitudinis parva. *Maxillæ* æquales, inferior latior. *Labia* reductilia, dentes vix tegentia.

Dentium linea una in quavis maxilla, qui contigui, acuminati, hinc convexi, inde parum incurvati, planiusculi, æquales.

Sinus in gula, proxime sub maxilla inferiore, ad angulum obtusum inflexus, valde profundus, aperturam gulæ mentiens, cujus margines labia representant, quorum superior inferiori superextensus, & anterius processum parum protuberantem habet.

Opercula Branchiarum rotundata simplici lamella, vel duabus arctissime unitis constant, quod in sicco subjecto distinguere non potui.

Mem-

Membrana Branchioſt. operculis tecta, quantum in ſubjecto ſicco videre licuit, oſſic. erant 4, quorum 1 longiſſimum, rectum, planum, gracile; 2. primo æquale, ſed brevius; 3. 4. minutiſſima, triangularia.

Branchiæ ſpina conica robuſta, ſuperius planiuſcula, ſubtus & lateribus convexa, apice convexa, obtuſa, e baſi capitis oritur ante oculos; a baſi lata partem poſteriorem verticis conſtituente angulum acutum a capite, elevatur, ultra dimidium dorſi capitis extenſa.

Oculi juxta baſin capitis, proxime infra verticem, magni.

Corpus valde cathetoplateum, latum, tenuiuſculum, lateribus planiuſculum, dorſo & abdomine cultratum, a capite ad caudam ſenſim declive, juxta caudam anguſtum, teretiuſculum minimo ſpatio.

Pinnæ in univerſum VII. PECTORALES juxta operc. br. perpendiculariter ſitæ, gulæ quam dorſo paulo propiores, apice oblique decreſcentes. *Radii* XVII, quorum 1 ſimplex; reliqui ramoſi, nodoſi.

P. VENTRALES in abdomine directe ſub pectoralibus, adeoque roſtro valde approximati; *radii* VI, quorum 1. ſpinoſus, teres, acuminatus, robuſtus; reliqui ſimplices, nodoſi.

Pinna ANI, paulo infra ventrales incipiens, ad caudam fere extenſa per univerſum abdomen: *radii* XXVI, quorum 1. 2. ſimplices, ſpinoſi, robuſtiuſculi; reliqui fiſſi, nodoſi.

P. DORSI unica, ab initio dorſi ad extremitatem extenſa, æqualis, vel ſenſim paulo humilior.

Radii XXXIII. horum 6. priores simplices, aculeati, robusti; reliqui fissi, nodosi.

CAUDA lata, apice linearis; *radii* circiter XXVI, omnes ramosi exceptis exterioribus, qui simplices, nodosi, brevissimi. *Aculei* utrinque duo, juxta caudam ad latera corporis, unus ante alterum horizontaliter positi, falcati, robustissimi, lati, plani, striati, mediante basi expansa, lata, robusta, corpori affixi; anterior posteriore longior est in latere adverso, brevior vero in averso, vix sine intentione singulari Creatoris.

Linea later. pone oculos incipiens, & spatio pollicis infra dorsum percurrens, eadem directione ac P. dorsi.

Anus proxime ante p. ani, inter hanc & ventrales, adeoque capiti valde proximata, ampliuscula, margine subcalloso cincta, orbicularis vel subovata.

Squamæ contiguæ, densissimæ, parvæ, corpori affixæ, superficie asperæ, unde corpus ad tactum digito, a cauda versus caput ducto, asperum valde sentitur.

LONGITUDO ab apice rostri ad extremitatem caudæ ped. 1¼. *Capitis* poll. 4; ab apice rostri ad p. ventr. poll. 5; a P. ventr. ad p. ani poll. 1½; a p. ani ut & dorsi ad caudam poll. 2. *Longit.* spinæ capitis a basi ad apicem poll. 3; partis elevatæ poll. 2. *Caudæ* poll. 3.

Latitudo maxima juxta p. ani & dorsalis initium spith. 1. poll. 1; ad lineam later. spithama; ab illa ad p. dorsi pollicis. In medio laterum spith. 1. juxta caudam spatii teretis crassities poll. 2. *Caudæ* latitudo poll. 3. *Aculeor.* lin. 6; latitudo ad basin lin. 5.

Lo-

Locus: *Mare rubrum. Cairi* ſiccatum, repletum vidi & deſcripſi.

72. SPARUS (Mormyrus) *maxilla ſuperiore longiore &c.*

Caput & corpus cathethoplatea. *Caput* parum declive, roſtrum acutiuſculum.

Dorſum parum depreſſum. *Dorſum cap.* acutum; *abdomen* convexum, *latera* mediocriter convexa.

Maxilla ſuperior, inferiore paulo longior. *Dentes* in maxilla & a lateribus faucis lineis 4. l. ſ. diſpoſiti; anteriores acuminati; poſteriores ſ. molares tuberculati, poſtremis majoribus.

Opercula *Branch.* laminæ 2, ſubrotundo-angulatæ, ſuperiori angulo obtuſo anterius terminato, inferiori angulo minimo acutiuſculo poſtice. Angulus longitudinalis in lamina ſuperiori illam in 2 partes dividens, quarum ſuperior area, ut & lamina inferior ſquamoſa; pars vero intermedia ſ. inferior lamina ſupra glabra, nitida, margine inferiori longitudinaliter ſtriata. Oculi, nares & lingua ut in *Sparo Aurata. Membrana Branch.* oſſic. quinque, diſtincta, lata, robuſta, ſuperficie exteriore convexo, interiori plano, ordine ſucceſſivo, a primo ad poſtremum longiora. *Branchiæ* 4. Tubercula Branch. in 1:æ Branchiæ linea extima pectiniformes; reliqua brevia rotunda.

P. Pectorales abdomini quam dorſo multo propiores, ſub medio operc. branch. ſitæ, oſſic. XV: 1, 2, apice ſimplicia, breviora; 4 longiora; reliqua ſucceſſive decreſcentia; omnia apice ramoſa;

sa; 15 ego numeravi ossa. *Artedius* 14. *Vide Artedi, genera p.* 37. *n.* 9.

P. Ventrales proxime sub pectoralibus, a se invicem remotæ, *officulis* sex: 1 simplex, nodosum, reliquis longius. 2 longitud. primi, apice bifidum; sequentia successive breviora ramosa. *Anus* infra medium abdominis. P. Ani offic. XIII: tria priora spinosa, robusta, brevia, quorum 1:*mum* reliquis brevius; sequentia æqualia, apice ramosa.

P. Dorsi unica; offic. viginti tria aut ultimum officulum ex ramosis, bipartitum erit, aut offic. 24; posterius ego crederem, nam usque ad basin ab antecedente distinctum, & apice distinctissime ramosum, quamvis tenuius. Undecim aculeata, robusta, quorum 1:*mum* brevius reliquis, 2 brevius tertio, tertius quanto, 4. 5. 6. æqualia, reliqua successive breviora. Ex ramosis omnia fere æqualia, exceptis anterioribus, quæ parum breviora.

Cauda bifurca offic. XVIII: 1:*mum* utrinque simplicissimum, nodosum; reliqua ramosa, intermedia breviora.

Squamæ magnæ, ellipticæ, altero latere convexo, altero lineari, longitudinaliter striatæ.

Linea lateralis juxta basin operc. br. incipiens, dorso multum approximata (pollicis spatio distans), recta, æqualis.

Annuli (*fasciæ*) transversales, nigrescentes, utrinque a pinna dorsi ad medium abdominis percurrentes, numero fere 9 ad 11, quorum intermedii longiores; spatia intermedia ut & abdomen, argentea.

Caput ex cæruleo argenteum.

Locus: *Portus Smirnensis.*

73. SPA-

73. SPARUS (*Aurata*).

Art. gen. Sp. 1.

Corpus & Caput valde cathetoplatea. *Dorſum* acutiſſimum. *Abdomen* craſſiuſculum, ſubtus ſupra anum planum, infra acutum. *Corpus* proxime ſupra caudam, infra p. dorſi & ani, anguſtatum. *Dorſum* & caput ab initio pinnæ dorſalis valde declive.

Caput ſuperius glabrum, coloratum.

Oculi proxime infra verticem, æquali diſtantia a fine operc. branch. & apicem capitis, magni. *Iris* argentea, *pupilla* nigra.

Nares 2 utrinque; Una proxime ante oculi orbitam ſuperiorem, oblonga, ampla, ſulcum verſus oculum emittens. *Altera* ante illam, vertici paulo propior, minor, rotunda.

Tubercula 2, unum utrinque, pone nares majores, in ſuperiore & anteriore parte orbitæ oculi.

Rictus oris parvus. *Lingua* baſi craſſa, apice cylindrica, inferius palato ope membranæ annexa. *Labia* lata, reflexilia, apice tenuiora, lateribus craſſa, dentes tegunt.

Dentes primores in utraque maxilla 6, longiores, ſuperficie externa convexi, parum arcuati; interna concavo planiuſculi, apice parum obtuſi. *Poſteriores* ſ. molares in inferiore maxilla 16, octo utrinque, tuberculati. In maxilla ſuperiore 10 utrinque, tuberculati, priores apice aliquantulum acuminati. *Tuberculorum* intra dentes, lineæ tres. 1:*ma* tuberc. habet circiter 12, quorum 3 poſteriora majora, anteriora minutiſſima; 2:*a* ſ. intermedia 10; 2 poſtrema omnium maxima, ſequentia 3 ordine majora, 5 anteriora mi-

minima; Linea tertia quæ extima & tuberculis maxillæ proxima, tuberc. 5, postremis majoribus, anterioribus paulo minoribus; inter hanc & sequentem superius lineola 4. l. 5 tuberculorum parvorum. *Fauces* & *Lingua* glabra. *Denticuli* minimi pone anteriores, acuti.

Operc. Branch. rotundata, angulata, squamosa. Angulus unus utrinque, mollis, in medio laminæ superioris angulo arcuata, margine longitudinaliter leviſſime striata.

Membr. Branchioſt. offic. 5, robusta, lata, distincta, parum arcuata, ordine ab interiori minora. *Branchiæ* 4. Tuberc. lineæ 2, in superficie concava, quorum extima, in 1:*ma*, longiora mollia.

Linea lateralis in parte super. operc. branch. incipiens, dorso multum approximata, initio parum deorsum flexa.

Pinna DORSI unica, duor. pollicum spatio a capite incipiens, & unius pollicis spatio a cauda desinens. *Offic.* XXIV. horum 11. robusta, spinosa; reliqua apice ramosa, mollia; ex spinosis 1:*mum* breviſſimum, 2 paulo longius, 4 sequentia longiora, æqualia; reliqua ordine breviora. Ex mollibus, anteriora longiora, reliqua succeſſive parum decrescentia.

P. PECTORALES abdomini multum approximatæ, apice attenuatæ, satis longæ. *Offic.* XVI: 4 prima a dorso numerando ordine adscendente majora; 3 sequentia longiſſima; reliqua ordine descendente decrescentia; omnia apice ramosa, & superficie transversaliter incisa.

P. VENTRALES, proxime sub pectoralibus in abdomine, a se invicem valde remotæ. *Offic.* VI. quorum 1:*mum* sequenti paulo brevius, spinosum, sim-

ſimpliciſſimum, robuſtum; reliqua ramoſa, ſucceſſive decreſcentia.

P. Ani *offic.* XIV: horum 3:*a* ſpinoſa, robuſta, quorum 1:*mum* breviſſimum; reliqua ramoſa, quorum 4 anteriora longiora, ſequentia ſucceſſive breviora.

Cauda medio bifurca. *Pinna* offic. XXII. ramoſa, transverſaliter articulata; 2 intermedia breviora; reliqua utrinque ab illis ordine aſcendentia; ultima vero ſimplicia, breviora. Membranæ, inter officula intermedia, latiores baſi, apice anguſtatæ.

Color: *Caput* ſuperius nigreſcens. Macula aurea inter oculos. *Corpus* ſupra lineam later. lineis 6 nigreſcentibus & totidem albicantibus conſtat, horum nigræ latiores, albicantes vero anguſtiores. *Corpus* reliquum infra lin. later. argenteum. *Squamæ* amplæ, ſubellipticæ, longitudinaliter ſtriatæ, ſtriis in centrum latere ſuperiore ſquamæ concurrentibus.

Peritonæum nigrum, latera abdominis interius inveſtiens. *Inteſtinum* meſenterio laxo diſtinctiſſimo annexum. *Meſenterium* venis eleganter diſtinctum. *Inteſtinum* tripliciter intortum. *Appendices pylori* tres, craſſi. *Veſica aërea* longitudinaliter per ſpinam dorſi extenſa.

Magnitudo varia, cubitalis & ſupra.

Græce hod. σιπηρις, Aurata.

Locus: *Portus Smirnenſis.*

74. SPARUS orientalis.

Longitudo corporis palmaris. *Latitudo* maxima pollic. unius.

Cor-

Corpus compressum, dorsum parum acuminatum, latera subconvexa, ut & abdomen.

Caput compressum, dorso cap. declive, versus apicem parum acuminatum. *Labia* in utraque maxilla reflexilia.

Dentes in utraque maxilla: *anteriores* acuminati, duo longiores; *posteriores* s. molares tuberculati & labiis omnino tecti, ut non nisi illis resciſſis videri possint.

Maxilla tenuissima. *Oris apertura* angustissima.

Oculi ori quam fini oper. br. multo propiores, cute laxa tecti. *Iris* ex albo virideſcens; *pupilla* nigricans.

Opercula Branch. rotundata, angulo laxo, subacuto terminata, squamis tecta, superior lamina limbo serrato terminata.

Membrana Branchiostega offic. 5. gracilibus, quorum duo anteriora minima.

Linea Lateralis dorso valde approximata, circa finem pinnæ dorsi sursum deflexa, ad caudam recte pergit.

Pinn. Dorsi rad. XXIV, quorum 8 posteriores longiores, apice fissiles & molles; reliqui spinosi, simpliciſſimi.

Pinnæ Pectorales rad. X, ramosis, abdomini quam dorso propiores.

Pinnæ Ventrales rad. VI, ramosis, medio inter anum & gulam sitæ, laxæ, abdomine insertæ.

Pinna Ani rad. XIII, quorum 2 priores simplices, spinosi; reliqui apice fissiles, molles.

Pin-

Pinna CAUDÆ apice æqualis rad. XVI, quorum 2 extremi breviſſimi.

COLOR: *Dorſum* fuſcum ſupra lineam lateralem. Latera infra lineam lateralem lineis 4 fuſcis notata. *Abdomen* albicans maculis fuſcis adſperſum.

Pinnæ DORSI, ani & caudæ maculis ferrugineis plurimis notatæ. *P. pector.* & *ventr.* albicantes; vidi & viridem ejusdem ſpeciei varietatem, cujus ſola caudæ pinna maculis ferrugineis erat adſperſa.

LOCUS: *Smirna.*

Addenda. Branchiæ 4. parvæ. *Squamæ* amplæ, duræ ſed non aſperæ, figura irregulares; omnes tamen baſi rectilinea, verſus baſin longitudinaliter ſtriatæ.

75. SPARUS niloticus.

CORPUS & Caput cathetoplatea. *Caput* ad apicem parum acuminatum. Latera parum convexa.

Abdomen & *dorſum* æqualiter, nec multum convexa.

Dentes in utraque maxilla 2: primores longi, arcuati, acuti. *Canini* in utraque maxilla, duo. *Molares* utrinque circiter 24; omnes labiis tecti.

Oculi vertici capitis quam gulæ propiores, roſtro etjam quam fini operculorum branch multo propiores. *Iris* pallido rubeſcens. *Pupilla* nigreſcens.

Opercula branch. triangularia, angulo valde obtuſo

terminata, constant osse unico, apice extremo cartilagineo molli, qui cutis est continuatio.

Anus in abdominis medio.

Pinna DORSALIS unica, radiis XXI: quorum 7 primi simplicissimi, reliqui apice bifidi.

Pinnæ PECTORALES rad. XIII apice bifidis, abdomini quam dorso propiores.

Pinnæ ventrales 2 sibi vicinæ, oss. V. bifidis, capiti quam ano propiores.

Pinnæ ANI ossic. XIV bifidis.

CAUDA æqualis ossic. XIV. 1:*mum* utrinque simplex, reliqua 4fida.

COLOR. *Caput* superius nigrescens; maculæ flavescentes, tres anteriores majores, posterioribus paulo minoribus. *Latera capitis* & operc. br. supra flava. Opercula br. macula nigra terminata. In dimidio latere linea cœrulea utrinque. *Dorsum* ex fusco nigricans, hinc linea cœrulea quæ superiori continua, deinde in mucrones 16 divisa; sequitur linea flava, supra lata & obscurior, deinde angustior & saturata magis. Macula nigra in utroque latere infra lineam flavam ubi angustari incipit. Hanc excipiunt mucrones 12 cœrulei, superioribus æquales & alternatim respondentes. Latera dimidia & abdomen album. *Cauda* ex fusco & flavo variegata.

Pinnæ DORSI ossic. 2:*dum* apice rubrum. *Pinnæ* reliquæ albidæ.

Membr. Branch. oss. 5, quorum 1:*mum* reliquis dimidio brevius.

LOCUS: *Nilus.*

Incolis Girelle.

76, SPA-

76. SPARUS galilæus. *Art.*

Corpus & *Caput* cathetoplatea. *Caput* valde declive.

Roſtrum breve. *Maxilla* ſuperior longior. *Apertura oris* parva. *Denticuli* conferti in maxillis; palatum & lingua glabra.

Nares medio inter oculos & roſtrum, prope verticem, parvæ, orbiculatæ.

Oculi in medio capitis prope verticem, protuberantes, magni, *pupilla* atra. *Iris* fulva, ſubtus & ſupra margine nigreſcens.

Opercula Branch. ſquamoſa. *Membr. branchioſt. Rad.* V. *Branchiæ* 4, ſupra pectinatæ.

Pinnæ VII. Dorsi unica, per totum fere dorſum extenſa. *Rad.* XXXI: 14 poſtremi molles, longiores. Anteriores ſpinoſi; 1 *mus* breviſſimus.

P. Pectorales acuminatæ, *Rad.* XI: medii longiſſimi.

P. Ventrales ſub pectoralibus. *Rad.* VII.

P. Ani prope caudam. *Rad.* XV: tres anteriores ſucceſſive longiores, ſpinoſi.

Cauda æqualis. *Rad.* fere XX, ramoſi.

Anus infra medium abdominis.

Dorſum & Abd. infra anum acuminata. *Linea later.* prope dorſum recta.

Color. *Viridia* ſunt Caput, dorſum & pinna ani. *Latera* abdominis *argentea.* Abdomen *albidum. Pinnæ* albidæ.

Longitudo ſpith. & poll. 2. *Latit.* ſpith. $\frac{1}{2}$.

Squamæ amplæ, leves deciduæ.

Locus: Lacus *Genezareth* in Galilæa.

77. LABRUS Pavo.

CORPUS oblongum. *Latera* admodum convexa, prope caudam compressa, plana. *Abdomen* supra anum convexum, infra acuminatum. *Dorsum* subrectum, acutum.

CAPUT cathetoplateum; latera capitis infra oculos valde protuberantia; *vertex* parum acuminatus, ante oculos versus rostrum satis declivis.

Rostrum acuminatum, breviusculum, distinctissimum. *Maxillæ* æquales, inferiore parum acuminata, superiore obtusa. *Labia* crassa, mobilia, dentes tegentia.

Dentes in maxilla utraque, acuminati, teretes, parum admodum in superiore incurvati; horum duo anteriores in utraque maxilla reliquis duplo sunt longiores & illis robustiores, qui in superiore distant a se invicem, in inferiore vero connivent. *Dentes* in fauce videre non potui.

Lingua ad fauces membranacea, tenuiscula, apice obtusa libera.

Opercula br. lævia, glabra, cuticula tecta: lamella superior triangula angulo versus gulam spectante. *Inferior* irregulari membrana crassa terminata, superiorem latitudine æquans.

Oculi prope verticem ad latera capitis. *Pupilla* atra. *Iris* cœrulea cincta interne annulo rubente.

Membr. Branchiost. nuda, radiis instructa VI, gracilibus, successive minoribus, superioribus latiusculis.

Gula acuminato-angulata.

Pinnæ in universum VII. DORSI unica, instructa ra-

radiis numero XXI, quorum 8 anteriores breviuſculi, duplicati (Art.) reliqui his longiores, ramoſi, omnes valde diſtantes.

P. PECTORALES proxime operc. Br. abdomini quam dorſo multo propiores, apice anterius rotundato-obtuſæ, poſterius declives. *Rad.* XIV ramoſis.

P. VENTRALES directe ſub Pectoralibus, admodum breves, *Rad.* VI: 1 ſimpl. brevior nodoſus; 2, 3. longiores; reliqui decreſcentes omnes ramoſi.

P. ANI ab ano ad caudam extenſa, brevis. *Rad.* XIV: 3 priores breviſſimi ſimplices, aculeati; reliqui longiores ramoſi.

Cauda bifurca, medio plana, angulis acuminatis. *Rad.* XVI: medii 6 æquales, breviores; reliqui utrinque longiores; extremis breviſſimis; omnibus ramoſis.

Linea later. dorſo valde approximata, prope caput parum ſurſum incurvata, deinde recta ad caudam tendens.

Anus in medio abdominis, apertura parva orbiculari.

COLOR admodum varius & egregius. *Roſtrum* cœruleo virideſcens. *Gula* & abdomen ſupra anum cana. *Vertex* & latera abdominis.... *Caput* griſeum, lineis cœruleis flexuoſis reptantibus, latiuſculis notatum.

Dorſum ante pinnam, ſupra lineam lateralem, parvo ſpatio lucido virideſcens.

Macula flava ad radices pinn. pector. *Pinnæ dorſ.* radius primus lucido viridis; 2, 3, 4, ſanguinei;

reliqua pars apice cœrulea, hinc atra & infime lucido viridescens, quorum quisque color partem constituit. *P. Pector.* canæ, apice nigricantes. *P. Abdom.* canæ. *Ani* dimidia parte infer. nigricans, altera cœrulea.

Cauda ex lineis & maculis rubentibus & cœruleis composita, radiis exterioribus & angulis nigricantibus. *Latera abd.* ex lineis transversalibus virideſcentibus & griseis vel ferrugineo-flavescentibus composita.

Fascia lucida viridis ad initium abdominis & linea angusta ejusdem coloris ante fasciam brevior.

Squamæ amplæ, leves, striatæ, tenaces.

Longitudo spithamalis. *Latit.* poll. 2.

Locus *Mediterraneum* ad litora Syriæ inprimis.

78. LABRUS niloticus.

Caput & *Corpus* cathetoplatea. *Caput* superius basi & anterius convexum, lateribus parum convexum, supra oculos planiusculum vel potius parum excavatum, apice seu rostro brevissimo, obtuso, sursum spectante. Caput a basi ad oculos & lateribus squamis tegitur, ante oculos superius nudum; ab apice ad basin valde ascendens.

Apertura oris parva. *Lingua* cultrato-convexa, cartilaginea, crassiuscula, versus apicem angustior, palato affixa.

Maxillæ æquales. *Denticuli* in maxilla utraque 4 fere lineis dispositi, qui in exteriore linea breves, tenues, teretes, parum incurvati, apice scabro-uncinulati, per paria remoti; reliqui minutissimi, scabri; lingua, palatum & fauces glabra.

Nares,

Nares, utrinque una, ad latera verticis, medio inter oculos, orbiculatæ, parvæ.

Oculi in medio fere capitis, vertici quam gulæ propiores. *Pupilla* obſcure-cœrulea. *Iris* argentea, annulo flaveſcente interius cincta.

Opercula Br. laminis 2 compoſita: ſuperiore ſubtriangulari angulo obtuſo, inferiore rotundata, lata, margine inæqualiter repando; utraque ſq amis tecta. *Membr. Branchioſt.* radiis componitur 5, arcuatis, ſucceſſive brevioribus, inferiore teneriore. *Branchiæ* 4, ſuperficie arcuatæ, pectinatæ; tuberculis in exteriore longioribus, in interioribus breviſſimis.

Dorſum cultratum, parum verſus caudam declive. *Latera* parum convexa. *Abdomen* a gula ad anum craſſiuſculum, planiuſculum, pone anum compreſſum cultratum.

Spatium corporis a pinna dorſi & ani ad caudam, præciſe anguſtatum, compreſſum, attenuatum, latiuſculum.

Pinnæ in univerſum VII, quorum una dorſi, ani & caudæ maculatæ.

P. Dorſi unica ad initium dorſi incipiens & paulo ſupra caudam terminata, poſtice alta. *Radii* XXX, quorum 17 aculeati, ſimplices, robuſtiſſimi; 13 molles, ramoſi. Ex ſpinoſis 1. eſt breviſſimus; 2. 3. ſucceſſive longiores; reliqui 3:*tio* paulo longiores; omnes æquales, mollibus breviores. Ex ramoſis 5 anteriores ſucceſſive longiores; 8 ultimi reliquis longiores, æquales; omnes ſpinoſis longiores, ultimo breviſſimo. *Membrana* pinnæ dorſalis inter radios ſatis lata, apice radiata, radiis fere 8.

P. PECTORALES juxta operc. br. prope abdomen, apice acuminatæ. *Rad.* XV. supremus brevissimus, 2 tertio paulo brevior & 3 quarto; 4, 5, longissimi, æquales; 6 brevior; reliqui sensim breviores, ad infimum qui brevissimus. Priores 5 simplices, nodosi ut & 4 inferiores, reliqui ramosi.

P. VENTRALES fere directe sub pectoralibus, in margine abdominis, remotæ, apice acuminatæ, longitudine fere pectoralium. *Radii* VI, quorum 1 spinosus, robustus, secundo dimidio brevior; 2, 3 longissimi, æquales, nodosi; reliqui sensim breviores, ramosi.

P. ANI prope caudam, brevis, directe sub dorsalis fine terminata, pone altior.. *Radii* XII, quorum 3 priores spinosi, robusti, successive longiores, mollibus dimidio breviores, & primo qui brevissimus. Reliqui 9 fere æquales, nodosi, simplices.

CAUDA apice linearis integra. *Rad.* XX, extimis 2 successive utrinque brevioribus, simplicibus, nodosis, reliquis nodosis aliquot, plerique vero ramosi.

Linea lateralis vix notabilis, rectissima, medium laterum utrinque percurrens, ex lineolis separatis composita.

Anus longe infra medium abdominis, apertura orbiculata, mediocris.

Squamæ amplæ, leves, facile deciduæ, subcordatæ: margine superiore rotundato, parum emarginato, integro; inferiore sublineari, crenato, sulco longitudinali a sinu marginis superioris ad medium squamæ percurente.

To-

Totus glaucus, excepto abdomine & operculis br. quæ argentea.

Pinnæ maculatæ tinguntur maculis oblongis, majusculis, regulariter disposítis, nigricantibus; reliquæ pinnæ albicant.

MAGNITUDO bipedalis. *Latit.* spith. 2.

LOCUS: *Nilus*, cujus optimus piscis.

Arabis Bulti.

79. LABRUS orientalis.

CAPUT & *corpus* cathetoplatea. *Rostrum* s. pars infra nares brevior, obtusiuscula. Pars capitis inter oculos & nares convexa, parum sulcata, pone oculos acute angulata. *Angulus* longitudinalis, postice acuminatus, antice latus planus. Sulci l. fossulæ ad partem anteriorem hujus anguli utrinque duæ, latiusculæ, sed minime profundæ.

Nares ante inferiorem fossulam, 2 utrinque, medio inter oculos & rostrum ad angulum obliquum, sibi admodum vicinæ; posterior linearis, anterior elliptica.

Oculi ad latera capitis, rostro quam fini oper. br. multo propiores. *Iris* argentea cum annulo interno flavescente. *Pupilla* atra. *Maxilla* inferior longior, acutior, crassior. *Lingua* apice obtusiuscula. *Dentium* in maxilla utraque linea una, acuminati, exterius convexi, a se invicem remoti, foramina in maxillis inter dentes, non nisi stylo immittendo invenienda. *Denticuli* in officulo triangulari palati & ad basin linguæ. *Rictus* amplus.

Opercula branchiarum squamis tecta. *Lamina superior* inferiore paulo latior, circumferentia semicirculari, versus gulam satis gibbosa, margine integra. *Inferior* semicircularis, versus dorsum latior gibbo minimo exstante; versus gulam angustior, margine leviſſime crenata.

Membrana branchioſtega osſicula 7 diſtinctiſſima continet, quorum 1, 2 arcuata longiora, reliqua fere recta, ordine breviora usque ad extimum, quod breviſſimum. *Branchiarum* apertura ampliſſima. *Branchiæ* utrinque 4: prima tuberculor. habet lineam unam, quæ pectinata; reliquæ tuberculor. habet lineam unam, quæ vix conſpicua & fere ſolum ad ſenſum ſcabri.

Pinnæ DORSI 2, ſibi admodum vicinæ. P. dorſi 1:*ma* capiti quam caudæ multo propior, oſſic. VII, quæ omnia apice indiviſa, flexilia, baſi latiora diviſibilia: 1. breviſſimum, 2 longius, 4 ſeq. longiora æqualia, ultimum brevius. Pinna complicata humilis & vix conſpicua. Oſſiculum longitudinale ad baſin pinnæ dorſo affixum, quod pinnam depreſſam repræſentat. P. DORSALIS ſecunda in medio dorſi incipiens & fere ad caudam extenſa, anterius longa, poſtice humilior. oſſic. XXVI. quorum 1. ſeq. brevius, apice indiviſum, rigidum, 2. 3. 4. longiora reliquis; 2:*dum* apice indiviſum, flexile, nodoſum; 5 - 11 ſucceſſive breviora; reliqua usque ad finem breviſſima, præter ultimnm quod paulo longius & ex 2:bus compoſitum apparet; omnia apice ſunt ramoſa.

Pinnæ PECTORALES proxime ſub operc. br. in medio latere, oſſic. XVI. quorum 1. ſimplex; 2:*do* dimidio brevius eique adnatum, 2. tertio pau-

paulo brevius, apice ſimplex, nodoſum. 3. 4. bifida, nodoſa, æqualia. Reliqua ſucceſſive breviora usque ad infimum, quod breviſſimum.

Pinnæ VENTRALES directe ſub pectoralibus, ſibi ad modum vicinæ, membrana abdomini utrinque connexa: oſſic. VI. quorum 1. ſecundo paulo brevius, apice indiviſum, rigidum; reliqua nodoſa, ramoſiſſima, ordine breviora.

Anus in medio abdominis. P. ANI proxime ab illo incipiens & eodem ſpatio cum pinna dorſali ſecunda a cauda diſtans, ejusdemque cum illa figura. Oſſic. XXVII, horum 1 ſecundo duplo brevius, ſimplex, ſubaculeatum; 2 ſimplex, flexile, nodoſum; 3-12. ordine breviora; reliqua ad finem breviſſima, omnia ramoſa; ultimum paulo longius & in ramos ad baſin diviſibile.

CAUDA ad modum bifurca, oſſic. fere XXIX: quorum 2 extima breviſſima, ſimplicia, adnata. Reliqua ordine accreſcentia & decreſcentia, intermedia 7. l. 6. breviora æqualia.

Squamæ oblongæ, leves, inæquales, facile abradendæ.

Linea lateralis ad baſin operc. branch. incipiens, dorſo approximata, ad initium pennæ dorſalis ſecundæ parum deorſum flexa, & a dorſo remotior, inde in rectam mutata, ſupra caudæ medium terminatur.

COLOR *Caput* & dorſum nigreſcens. *Maculæ* una utrinque ſubflaveſcens, proxime ſupra operc. br. laminam primam oblonga; *ſulci* ſupra roſtrum cap. ejusdem coloris. Macula nigreſcens ad radicem pinnarum pectoralium. Opercula br. latera & abdomen argentea. *Pinnæ* omnes

al-

albescentes, præter priorem dorsi cujus radii nigri, ut & primus radius pinnarum pectoralium.

Longitudo spitham: 4; a rostro ad finem pinnar. pector. & ventr. spith. 2; hinc ad initium p. ani sp. 1; ad finem p. ani sp. 1; ad finem caudæ supra sp. 1.

Latitudo maxima spithamalis, capitis sp. $\frac{1}{2}$.

Locus Smirnæ.

60. SCIÆNA umbra.

Caput & *corpus* cathetoplatea. *Vertex* convexus, declivis.

Rostrum breviusculum, obtusissimum, apice convexum. Os subtus, rictus amplus.

Maxillæ dehiscentes, superior (quæ rostrum constituit) obtusissima, apice integra, inferiore multo longior & supra illam extensa. *Foramina* VII juxta marginem apicis in maxilla superiore, quorum tria inferiora ampliſſima, oblonga, pervia, ex quibus meatus versus verticem interius ut in naribus penetret; 4 superiora, parva, angusta, orbiculata, non pervia. *Foramina* 2 sub margine ejusdem maxillæ, transversaliter oblonga, margine lobata, non pervia. *Maxilla* inferior obtusiuscula. *Cirrhus* sub apice max. inf. perpendicularis, breviſſimus, obtusus, rigidus, sessilis, tuberculum potius quam cirrhum referens.

Lingua cartilaginea, plana, obtusa, ad basin faucium, subtus tota libera, breviuscula.

Denticuli minimi, plurimi, conferti a) in maxilla super. osſiculo arcuato, quod extrahi potest, &

ab

ab illis eſt liberum b) in maxilla inferiore. *Fauces*, palatum & lingua glabra.

Nares infra verticem, proxime ante oculos, utrinque binæ, quarum *anterior* elliptica, ampla, patula, lobulo non tecta, ut in multis piſcibus. *Poſterior* ovato-acuminata, pone acuta, antice obtuſa, anteriore paulo inferior, longa.

Oculi apici quam baſi capitis, vertici quam gulæ multo propiores, magni, planiuſculi, cute communi non tecti. *Pupilla* ſubelliptica, utroque latere parum gibba, atra. *Iris* argentea, latiſſima.

Opercula Br. laminis 2 compoſita, quorum *ſuperior* ſubtriangularis, angulo inferiore obtuſa, margine acute ſerrata, ſerraturis per paria remotis; *inferior* irregularis, lata, apice angulo terminata acuto.

Membrana Branchioſtega marginem lamellæ infer. operc. Br. baſi & anterius cingens. *Radii* VI, horum 1. latiſſimus, parum arcuatus, antice gibboſus, verſus apicem attenuatus; reliqui ſucceſſive minores usque ad ultimum, qui minimus, 2, 3 parum arcuati, reliqui recti, omnes compreſſi.

Branchiæ IV æquales. *Tubercula* rigida remota, in ſuperficie arcuata, duabus lineis diſpoſita.

Dorſum a baſi cap. ad initium p. dorſalis valde adſcendens, inde ad caudam ad planum inclinatum regulariter deſcendens, admodum acutum. *Latera* verſus abdomen craſſiuſcula, in medio fere plana vel parum admodum convexa, ſupra lin. later. verſus dorſum attenuata.

Abdomen convexum inter p. Ventrales & anum; ante p. Ventralem planum, juxta p. ani acuminatum, infra p. ani convexiuſculum.

Pin-

Pinnæ in universum VII. P. DORSALIS paulo infra initium dorsi incipiens, & proxime supra caudam terminata, simplex, sed duplici similis, seu in 2:as partes divisa, quæ basi cohærent. *Pars anterior* brevior posteriore, radiis constat X: omnibus simplicibus & aculeatis, horum 1. omnium brevissimus, 2. tertio dimidio fere brevior; 3. 4 æquales; reliqui longiores successive decrescentes usque ad ultimum, qui brevissimus. *Posterior pars*, anteriore triplo longior, ad caudam fere extensa, *radios* habet XXVI, quorum 1. secundo plusquam dimidio brevior, simplex, aculeatus; reliqui omnes apice fissi vel ramosi, æquales, exceptis 6 ultimis, qui paulo breviores, æquales.

P. PECTORALES infra angulum operc. br. prope abdomen, acuminatæ. *Radii* XVIII, 1. brevissimus, reliqui priores ascendentes, posteriores descendentes.

P. VENTRALES prope gulam, fere directe sub pectoralibus, remotæ, *radii* VI, quorum 1 simplex, aculeatus, secundo duplo brevior; 2. 3. æquales; reliqui decrescentes; omnes ramosissimi.

P. ANI brevis, proxime infra anum, pone libera, *radii* IX, duorum 1 vix conspicuus aculeum refert minimum; 2 simplex, aculeatus, robustus, tertio brevior; 3, 4 æquales, longiores; reliqui decrescentes, ramosi.

CAUDA apice sublinearis, parum in medio emarginata, *radii* fere XVIII: exterioribus brevissimis simplicibus nodosis; reliqui ramosi, basi interstitiis musculosis distincti, quæ squamis teguntur.

Anus

Anus infra medium abdominis, orbicularis, ampla.

Linea later. ad marginem ſupremum operc. Br. incipiens, hinc parum deorſum pergens, ſemper æqualiter a dorſo ſpatio pollicis diſtans, infra medium lateris parum inflexa deorſum, ſed mox ſurſum pergens usque ad extremitatem caudæ, quam mediam percurrit.

Squamæ caput totum, operc. br., corpus ad baſin caudæ tegunt, quæ fere rhombiodales, inferius obtuſæ, ſuperius verò & lateribus angulatæ, ſuperficie ſtriatæ, margine inferiore parum ſerratæ, ſubſcabræ, amplæ, rigidæ.

Abdomen albidum; reliqvum totum corpus & caput ex lineis undulatis argenteis & flaveſcentibus compoſitum.

Pinna ani rubeſcens. *Dorſi* fuſca cum lineis longitudinalibus albidis duabus vel tribus. *Membrana* marginem opercul. br. tegens atra eſt.

Longitudo communis ſpitham, 4.

Latitudo ſpithamalis in med. abd. a roſtro ad oculos poll. 1. Ab oculis ad p. d. palmæ 1. ab initio p. d. ad caud. ſpith. 2. Latitudo juxta caudem poll. $1\frac{1}{2}$.

Peritonæum argenteum, tenax.

Ventriculus ſimplex, acuminato-oblongus.

Inteſtinum longum, tripliciter inflexum. *Appendices pylori* 6, craſſi.

Ovaria 2, ad latera inteſtini utrinque unum.

Hepar oblongum, ſimplex, lateri abdominis alteri oppoſitum.

Veſica aërea oblonga, ſimplex, ampliſſima, membranacea, robuſta.

Re-

Renes juxta ſpinam dorſi, craſſiuſculi, oblongi.

Locus: *Mare mediteraneum* juxta Damiatam Ægypti. *Arabis* ſchiffch.

Obs. *Dentes* in faucibus ponit Artedius, ſed nulli adſunt, maxillæ ſolæ denticulis inſtruuntur.

Foramina 3 magna in extrema maxilla ſuperiore Artedi non inveniuntur; maxillæ ſuperioris margo foraminibus pluribus perforatur, ut in deſcriptione patet.

Pinnæ dorſi 2:dæ rad. 24. habet Arted. ſed 26 in plus quam 10 ſubjectis numeravi. Reliquarum etiam pinnarum radii aliter ſeſe habent, quam deſignavit immortalis Auctor, qui vero ſimiles ſuis non oculis examinavit mediterranei maris piſcium.

81. PERCA ægyptiaca.

Caput & *Corpus* cathetoplatea. *Caput* porrectum. *Roſtrum* longiuſculum. *Dorſum* vix aſcendens, *vertex* planus.

Oculi prope verticem. *Iris* purpurea cincta interius annulo aureo. *Pupilla* cœrulea. *Nares* ante oculos utrinque, hinc ut in Keſchr.

Denticuli minimi ſcabrii a.) ad baſin linguæ. b.) in palati medio & ad latera, c.) in maxilla utraque. *Maxillæ* æquales.

Operc. Br. lam. ſuperior aculeato-ſerrata, aculeis verſus marginem exteriorem ſurſum reflexis, ſerraturis in baſi lamellæ acuminatis æqualiter diſtantibus, inferior angulato acuminata, cincta membrana albida.

Mem-

Membrana branchioſt. rad. VIII. *Branchiæ* IV Tuber. in exter. pectinata.

Pinnæ VII. *Dorſi* bifida. *Pars anter.* rad. IX aculeati ſimpl. anter. & poſter. breviſſimi. *Pars poſter.* rad. XV: 1. acul.

P. pector. infra med. later. *rad.* XV ramoſi.

P. Ventr. directe ſub pectoralibus; *rad.* VI: 1 acuto.

P. ani prope caudam, rad. XIV: 1. 2. 3.. ſimpl. aculeati ſucceſſive longiores, reliqui ramoſi decreſcentes.

Cauda parum bifurca; *rad.* VIII nodoſi vel ramoſi.

Anus infra medium abdom. haud magnus.

Linea later. recta prope dorſum.

Squamæ rhomb. cap. operc. br. & corpus tegunt, *Caput* ante oculos nudum.

Color argenteus infra, fuſcus ſupra lineam later.

Pinnæ Ventr. ani & ultimi radii 2:dæ dorſi rubent. Caudæ fuſca.

Append. pyl. inteſt. hepar & veſica aërea ut in 1:ma artedii.

Magnitudo 1:ma Artedii.

Promiſcue ad litora Mediter. Ægypti.

Arabis Charms, Damiatæ.

Videtur *Sciænæ* Arab. Keſchr. (vid. deſcript.) varietas, maxima ejus diffentia conſtat in cauda.

82. PERCA (Luth) *dentibus longiuſculis, diſtichis, acuminatis inferius duplicatis.*

Forma cathetoplatea.

Caput oblongum, *Vertice* parum acuminatum, *lateribus* sub oculis convexum, pone perpendiculare.

Rostrum acutiusculum. *Rictus* oris magnus.

Maxillæ inæquales, superiore longiore & ampliore. *Dentes* in solis maxillis; lingua fauces & palatum glabra. *In superiore* longiusculi, conici, incurvati, remoti, posterioribus brevioribus. *In inferiore* ejusdem cum super figuræ, sed duplo breviores & juxta apicem duplicati.

Lingua magna, cartilaginea, apice obtusa, depressa, basi convexiuscula, subtus ad basin palato ligamento adnexa, antice libera. *Fauces* & lingua totæ interius flavæ.

Nares proxime ante oculos utrinque binæ, admodum remotæ; *posteriores* transversaliter ellipticæ ampliusculæ, *anteriores* angustiores orbiculatæ.

Caput totum & operc. Br. squamosa. *Lamina super.* operc. Br. margine anteriore leviſſime serrata, angulo autem, qui obtusus, aculeato, aculeis paucis (4. l. 5.) rectis breviusculis acuminatis depressis. *Inferior* ut in reliquis speciebus.

Membrana Branchiost. offic. habet VII: 1 maximum arcuatum exterius gibbum, reliqua ordine minora. *Branchiæ* ut in reliquis.

Dorsum parum a cap. assurgens; ante p. dorsi convexum; ab illo ad caudam sensim declive, acuminatum. *Latera* convexa supra lin. later. attenuata. *Abdomen* convexum.

Pinnæ VII. *Dorsi* 1 duplicem referens, ut in congener. *Anter. rad.* X: 1. aculeus breviſſimus; 2. 3:tio brevius, 3, 4. æquales, longiores, reliqui de-

decreſcentes, 2 a 7 ſimplices apice molliuſculi, 8, 9 aculeati rigidi. *Poſter. rad.* XXX: 1 ſimpl. aculeatus, breviſſ. 2, 3 ſimpl. molles; reliqui ramoſi, æquales, exceptis poſtremis, qui paulo breviores.

P. Pector. prope abdomen acum. rad. XVII nodoſi vel ramoſi.

P. Ventr. proxime ſub pector. *rad.* VI; 1. ſimpl. flexuoſus, reliqui ramoſiſſimi.

Cauda apice integra rotundata, *radii* fere XX.

Anus & Lin. later. ut in congeneribus.

Magnitudo Sciænæ 1:*mæ.*

Habitat cum 1:*ma* & reliquis promiſcue circa litora Damiatæ.

Arabis Luth.

83. PERCA (nilotica) *maxilla inferiore longiore, lamina ſuperiore op. br. anterius aculeata.* *Art.* 9.

Figura capitis & corporis cathetoplatea.

Caput oblongiuſculum juxta roſtrum glabrum. *Vertex* anguſtatus, ſubacuminatus inter oculos, ante illos parum convexus. *Latera capitis* anterius & poſtice planiuſcula, medio parum convexa.

Roſtrum attenuatum, apice ſubacuminatum, longiuſculum, ſurſum ſpectans.

Maxilla ſuperior inferiore brevior, illaquæ multo obtuſior, *Inferior* ſubacuminata, ſuperiore longior & latior. *Rictus* oris ſatis magnus, valde ſurſum directus. *Dentes* minimi ſcabri a) in maxilla utraque conferti lineis fere 4 diſpoſiti. b in

officulo 3:angulari palati pone maxillam superiorem. c.) ad latera palati, longitudinale stratium denticulis minimis confertis obsitum.

Lingua cartilaginea compressa horizontaliter lateribus versus basin parum protuberans, ante medium laterum parum emarginata, apice obtusa teniuscula, subtus omnino libera, basi gulæ ope ligamenti adnexa.

Oculi juxta verticem ad modum vicini, rostro valde approximati protuberantes, nulla cute communi tecti. *Pupilla* rubicunda cincta annulo fusco. *Iris* pallide rubescens.

Nares utrinque 2 proxime ante oculos, infra verticem, anteriores lobulo tectæ, posteriores patulæ, haud magnæ subovatæ.

Opercula branchiarum squamis tecta, lamellis tribus constructa; *superior* subtriangularis latere anteriore & angulo aculeatis basi pectinato-serrata. *Aculei* lateris 3 acuminati, duri, breves, angulus unus robustus, acuminatus, longiusculus. *Serraturæ* baseos æquales, distinctæ pectinatim, acuminati breviusculi. *Inferior* triangularis latere anteriore subconvexo, posteriore lineari, basi lineari a superiore tecta, angulo aculeato, aculeo compresso, acuminato majusculo. *Anterior* superioris & inferioris margini anteriori subjecta, in medio divisa, hinc duplex dici potest, tenuis seminularis, apice angulo subacuto molli terminata.

Membrana Branchiostega officula VII. continet, arcuata, compressa, successive breviora, duobus primis ab operc. tectis.

Branchiæ IV. tuberculorum in superficie arcuatæ lineæ 2, quarum 1:*ma* in duabus prioribus tuber-

bercula habet pectinata rigida longa, in 2:*da* sunt breviſſima ſcabra, convexa, qualia ſunt in utraque linea duarum inferiorum.

Dorſum a capite ad p. D. parum adſcendens convexum; ab initio p. D. ad finem declive parum acuminatum; pone p. d. cum abdomine anguſtatum, rectum, convexum.

Latera abdominis ſupra lineam lateralem parum, infra vix convexa. *Abdomen* ante p. ventr. planum; inter p. ventr. & ani convexum; juxta p. Ani parum acuminatum; pone p. ani planiuſculum, attenuatum.

Pinnæ in univerſum VII. *Pinna dorſi* unica ſed duplicem metiens, in medio nempe usque ad baſin diviſa, ſed contigua, ſupra medium dorſi incipiens & pollice medio ſupra caudam terminata. *Anterior* ejus pars oſſiculis VIII. aculeatis robuſtis conſtat, horum 1. breviſſimum, rectum, acuminatum; 2. 1:*mo* duplo longius, parum arcuatum, acuminatum; 3 omnium longiſſimum, parum arcuatum, robuſtiſſimum, obtuſiuſculum; reliqui ſucceſſive breviores usque ad infimum, quod breviſſimum; omnia recta aculeata. *Poſterior* anteriori ad baſin continua, Radiis inſtructa XIII, quorum 1. ſimplex aculeatus; 2:*do* dimidio brevior; 6 ſequentes ſenſim longiores, 8-11 reliquis longiores, 2 poſtremi breviores, omnes ramoſi. *Membrana* partem anteriorem formans ampla eſt inter pinnas.

P. Pectorales juxta operc. Br. abdomini quam dorſo multo propiores, tenues, apice æquales, ſublineares. *Radii* XVI: exterioribus 3 utrinque ſucceſſive brevioribus, reliqui æquales, omnes ſimplices nodoſi.

P. Ventr. in abdomine proxime directe ſub pectora-

ralibus, apice oblique rotundatæ. *Radii* VI. quorum 1 simplex, aculeatus, robustus, 2:*do* dimidio fere brevior; 2. 3:*tio* paulo brevior; 3 sequentes sensim decrescentes.

P. Ani directe sub 2:*da* Dorsi anterius humilior. *Radii* XII, quorum 3 priores simplices aculeati, robusti, reliquis dimidio breviores; 1:*mo* brevissimo; 7 sequentes æquales; 2 posteriores successive breviores ex his 2 anteriores sunt simplices, apice molles, reliqui ramosi, omnes nodosi.

Cauda apice integra rotundata. *Radii* fere XX. ab exterioribus qui utrinque breviſſimis ad medios sensim longiores, mediis 4 longioribus æqualibus, omnibus ramosis.

Anus infra medium abdominis.

Linea lateralis supra laminam superiorem operc. branch. pone oculos incipiens, prope dorsum usque ad p. dorsi initium parum arcuata currens, hinc magis deorsum tendens, circa medium p. dorsi 2:*dæ* deorsum incurvata, deinde recta per medium lateris ad caudam usque pergens.

Squamæ mediocres tenues, molles, non valde tenaces, lateribus & basi lineares, apice rotundatæ, subasperæ, breviſſime serratæ, corpori & operc. branch. impositæ.

Color: *Fusca* sunt vertex, dorsum ad dimidia latera abdominis, opercula Br. proxime ad verticem, pinna dorsi & caudæ. *Exalbido argentea* operc. br. inferius, latera abdominis dimidia & abdomen. *Albidæ* sunt reliquæ pinnæ.

Peritonæum tenue argenteum. *Appendices pylori* fere VI. crassi, longiusculi. *Vesica aërea* ampla per

per totum abdomen juxta ſpinam dorſi usque ad anum extenſa.

Magnitudo ingens; vidi 4 a 5 pedum longitudine & 100 ℔ pondere.

Locus: *Nilus* juxta & ſupra Cairum.

Arabis Keſchr. *Gallis* in ægypto Variole.

Sapor carnis dulciuſculus, optimus. *Conſiſtentia* haud dura. *Color* candidiſſimus.

Inter optimos *Nili* piſces, qui dum integer grandiſſimus aſſatur, ut in ægypto ſit, egregium tabulæ adfert ornamentum.

Obſ. Facies externa Percæ generi valde aſſimilatur.

84. SCOMBER *Trachurus*.
Trachurus Auctorum.

Caput cathetoplateum ſ. compreſſum, vertice convexum, glaberrimum, gula parum compreſſum, dorſo continuatum, infra nares ad mandibulam ſuperiorem parum declive; gula vero valde declivis & convexa; oris aperturam directe ante oculos diſponens.

Os obtuſum; mandibula ſuperior anterius craſſior, ad latera tenuior magis acuminata, lateribus craſſior. Oris apertura reſpectu capitis parva.

Denticulorum a) in utraque mandibula ordines fere duo. b) in fauce pone maxillam ſuperiorem ſ. antice; Fauces vero poſtice glabræ. c.) in lingua.

Lingua cartilaginea, apice ſemicirculari, lateribus deflexa, medio linea candida diſtincta, cæterum punctis fuſcis notata.

Oculi rostro quam basi capitis, vertici quam gulæ propiores, magni, pupilla ex nigro cæruleſcens, magna; *Iris* egregie argentea, virideſcente & rubicundo colore intermixtis. *Macula* cryſtallina, pellucida, magna, triangularis, proxime ante oculos verſus verticem.

Nares proxime ante maculam cryſtallinam, una utrinque, ſibi ad modum vicinæ, in vertice oblique ſinuatæ.

Opercula Branch. rotundata, laminis 2:bus compoſita, quarum ſuperior minor inferiore, quæ angulo minutiſſimo in medio terminatur. *Membrana Branchioſt.* oſſicula 7 utrinque habet, quorum extimum minimum, reliqua ordine majora, omnia viſibilia, nec intimum ab operculis tectum. *Branchiæ* utrinque 4, extima longiore, reliquis ordine parum brevioribus. *Prima* ſ. maxima tuberculorum habet duos ordines, quorum unus habet tubercula in parte concava breviſſima, baſi rotunda, apice anguſtata; alter vero pectiniformis, cujus tubercula capillaria. Reliquæ 3 duos ordines habent tuberculorum, quæ primis maximæ ſunt æquales.

Sulcus in medio dorſi, haud procul a pinna dorſali, unus utrinque linearis.

Pinnæ DORSALES 2. *Prior.* oſſic. VIII. borum 1. ſecundo dimidio brevius, apice ſimplex ſed molle, & ſequenti ſuperius arcte annexum; 2 tertio paulo brevius, ſimplex, molliuſculum; 3, 4, reliquis longiora, 5 paulo brevius, quinto tertia parte brevius ut & 7 octavo, 8 omnium breviſſimum; omnia ſimplicia & ſubaculeata. Hac membr. ad ſecundam continuata.

Secunda cum priore ope lobuli membranæ primæ con-

connexa, anterius altior, posterius humilior & ad caudam usque extensa. *Offic.* XXXII quorum 1:*mum* secundo dimidio brevius, apice simplex, adnatum, 2 apice bifidum, 3 quadrifidum, longitudine secundi; reliqua ordine breviora ad duodecimum; ab illo ad finem omnia æqualia, ultima basi arcte connexa & vix distinguenda; omnia apice 4:fida & ultima bifida.

P. Ani offic. XXX, horum 2 prima aculeata breviſſima, reliquorum primum ſequenti dimidio brevius, apice ſimplex, 2 & 3 longiora; reliqua ordine decreſcentia, omnia apice quadrifida, ultima baſi arctiſſime connexa. Sulcus inter officula aculeata & reliqua, in quo priora reconduntur interdum.

P. Pectorales medio inter abdomen & lineam lateralem, proxime ſub angulo, longæ, apice attenuatæ, offic. XX, horum ſeptem ſuprema a medio pinnæ ad apicem longitudine creſcunt, quatuor ſequentia ſunt longiſſima, quæ apicem conſtituunt; reliqua ſuperficie inferiore ordine decreſcunt.

P. Ventrales ſibi admodum vicinæ, offic. VI. 1:*mum* brevius ſimplex, annexum; reliqua in duos ramos diviſa, quorum uterque quadrifidus.

Cauda admodum bifurca. Radiis circiter X utrinque, præter intermedios breviores.

Linea Lateralis dorſo approximata, in parte ſuperiori operc. branchiorum incipiens circa medium pinnæ dorſalis; ſecunda multum incurvata, infra flexuram ſerrata; aculei circiter 16 utrinque, caudam verſus reflexi, breviores, acuminati, extreme ad latera utrinque angulum elevatum efficientes.

Squamæ valde exiguæ, inæquales, margine integræ supra lineam lateralem, infra vero ellipticæ, uno latere longitudinaliter striatæ.

Figura corporis cathetoplatea s. compressa, latera satis convexa, dorsum & abdomen parum angustata.

Color. *Dorsum* versus caput parum nigrescens, supra lineam lateralem cæruleſcens, infra argenteum. *Pinnæ* omnes albidæ, præter dorsi secundam, cujus ossa prima superius nigrescunt. *Anus* in medio abdomine.

Ventriculus triangularis. *Hepar* biliosum, haud magnum.

Lien parvus, ater, oblongus, lateribus convexus. *Appendices pylori* a 10 ad 14. *Flexura* intestini duplex. *Peritonæum* tenue, membranaceum, candidum.

Longitudo pedalis. ad initium pinn. Pector. spithama. Initium p. dorsi 1:*ma* spith. 1½. ad finem p. dors. 2:*da* spith. 2; ad finem caudæ poll. c. dimidio. *Longit.* pinn. pector. poll. 2½.

Locus: *Mare Mediterraneum*, *Smirnæ* captus & descriptus.

85. SCOMBER (Ductor) *dorso monopterygio, radiis primis pinnæ dorsalis aculeatis.*

Caput parum compressum, superius convexum, glabrum & fere nitidum, anterius obtusum.

Corpus cathetoplateum, latera parum compressa. *Dorsum* totum convexum, carnosum. *Venter* convexum, minus quam dorsum.

Os mediocre, rictus haud magnus.

Ma-

Maxilla ſuperior duobus oſſiculis ultimo conſtat, quorum interius ſ. capiti proximum inferius latum, ſuperius attenuatum, cum oſſe capitis ope membranæ dilatabilis connectitur; exterius ſ. roſtro propius, inferius attenuatum, ſuperius latiuſculum, priori oſſi per ſimilem membranam connexum. Cum rictum expandit, extenduntur hæ membranæ & oſſa a ſe invicem ſecedunt. *Maxilla inferior* pariter oſſiculis duobus: extimum tenuiſſimum interiori latiſſimo per ſimilem membranam junctum.

Nares: duo foramina utrinque, ori quam oculis multo propiores, ut in *Scombro* vulgari.

Roſtrum nullum, ſed caput anterius obtuſum.

Oculi mediocres, rotundi, ad latera capitis. *Pupilla* rotunda, nigra. *Iris* colore nigro-citrino mixto.

Membrana Branchioſtega oſſic. VII. omnino ut in priore. *Opercula Branchiarum* laminis 2 conſtructa, inferior rotundata, ſuperior angulo obtuſo terminata, interiori impoſita.

Denticuli exigui in utraque maxilla & linea laterali palati, & ſquamæ ut in priori.

Color. *Faſciis* X cingitur, quarum 5 albicantes, reliquæ 5 nigreſcentes, alternatim diſponuntur. Albicantes ſupra lineam lateralem cæruleo colore nitent.

Caput ſupra nigrum, ad latera cæruleum.

Cauda nigra, ad angulum utrumque macula alba terminata.

Pinnæ reliquæ nigreſcentes, *Venter* albus.

Pinnæ Pect. a lateribus ſitæ, oſſiculorum XX, quæ omnia parum ramoſa.

P.

P. Ventrales ad basin sibi admodum propinquæ & fere coalitæ, officulorum V, ramosissimorum; sulcus ab hac pinna ad anum fere extenditur.

P. Dorsi unica, a dimidio dorsi extensa, pollicis spatio a cauda terminata, officulorum XXVIII, quorum 4 priora brevissima, simplicia, aculeata; sequentia 13 longissima, sensim breviora, mollia, apice divisa, præter primum quod simplicissimum. Hæc 8 excipiunt multo breviora. Ultima 4 paulo sunt longiora, omnia apice divisa.

P. Ani ab ano ad eundem cum P. dorsi terminum extensa, offic. XVI quorum unumquodque in quatuor ramosa divisum. Primum vero aculeatum brevissimum.

Cauda admodum bifurca ut in sp. prima, officulorum XVI longiorum, præter brevia intermedia; Extremo indiviso, reliquis ramosis.

Eminentiæ 2 laterales ut in sp. priore. *Sulcus* transversalis in dorso proxime supra caudam. *Branchiæ* & reliqua viscera ut in sp. priore. *Appendices Pylori* XXV.

Longitudo spithamalis.

Crassities supra anum pollicum 2, versus caudam digiti minoris duplo major.

Locus: in *mare medit.* prope *Ysicam*, naves continuo persequentur.

Nautis Loots Manke dictus.

Piscivorus est, pisciculos enim minutissimos continebat ventriculus, satis multos, quos laceratos dignoscere non licuit, genus *Cyprinum* referebant.

86. Si-

86. SILURUS (Clarias) *Scheilan niloticus*, *pinna dorſali ſecunda adipoſa*.

CAPUT depreſſum, porrectum. *Corpus* compreſſum. *Dorſum* inter pinnam dorſi & caput cultratum, tectum ſcuto oſſiculari robuſto usque ad caput continuato.

Oculi ad baſin capitis, prope marginem ejus ſuperiorem. *Foſſula* longitudinalis ad verticem capitis inter oculos.

Nares duæ utrinque, prope roſtrum, ad latera ſpatii depreſſi, una ante alteram, oblique ſitæ. *Lobulus* parvus ex anteriore procedit.

Roſtrum obtuſiuſculum. *Maxilla* ſuperior inferiore duplo longior. *Rictus* anguſtiſſimus, ſubtus ante gulam maxilla ſuperiore tectus.

Dentes breves, ſcabri; in maxilla ſuperiore oſſicula 7, longiuſcula, ſurſum arcuata, compreſſa, in faſciculum diſpoſita, apice uncinata, baſi maxillæ inferioris affiguntur, proxime ante linguam & longitudinaliter ſupra maxillam usque ad apicem extenduntur.

Cirrhi 6; horum 2 longiſſimi, unus utrinque ad marginem inferiorem maxillæ ſuperioris; prope apicem 2 alii hiſce dimidio breviores; unus utrinque ad latera maxillæ inferioris; duo ultimi, inter hos poſiti, breviſſimi, antecedentibus duplo breviores, ſibi approximati.

Operc. Branch. lamella una conſtant, quæ oblonga, inferius in angulum obtuſum terminata. *Apertura branch.* minima.

Membrana Branchioſt. ſubtus gulæ coalita, Radios habet 6, fere rectos, introrſum parum arcuatos, ſuc-

succeſſive breviores: 1:*mus* latior & longior reliquis, robuſtus, ſub operc. Br. dimidium tectus.

Os robuſtum, magnum, ſub angulo anteriore membranæ br. incipit, & inferius ſupra Pinnam pector. extenditur, corpori affixum, margine ſuo inferiore robuſtiſſimum, ſuperiore in lamellam triangularem extenſum.

P. Pectorales infra hoc os, ad latera gulæ, remotiſſimæ. *Radiis* conſtant IX, horum 1 os robuſtiſſimum, reliquis longius, compreſſum, apice aculeatum, parum arcuatum, margine utroque aculeatum: ſerraturis in margine inferiore longiori deorſum ſpectantibus, & in exteriore contra. *Reliqua* mollia, apice ramoſa, ſucceſſive breviora, quorum 1:*mum* longitudine fere æquat, robuſtum.

P. Dorsi duæ: *prima* capiti quam caudæ propior, proxime poſt angulum acutum dorſi, *oſſiculo* habet VII, quorum 1:*mum* robuſtiſſimum, aculeatum, dorſo cultratum, rectum; *Reliqua* mollia, ramoſa, ſucceſſive, breviora, quorum 1:*mum* robuſto parum longius. Secunda Pinna dorſalis adipoſa, erecta, convexa, prope baſin paulo altior, a priore ſpatio pollicis remota, ad caudam extenſa.

P. Ventrales in medio abdomine, paulo a ſe invicem remotæ. *Oſſic.* VII: omnia ramoſa, ſucceſſive breviora. 2:*do* primo paulo longiore.

P. Ani proxime infra anum, a cauda ſpatio pollicis diſtans. *Rad.* XII: quorum 1 reliquis brevior, 2 hoc longior, 3 paulo longior; reliqui longiores, æquales; 3 priores apice ſimplices, flexiles; reliqui ramoſi.

Cau-

CAUDA valde bifurca. *P. Caudæ* radiis conſtat fere XXXII: 16 utrinque, quorum 3 medii breviſſimi.

Linea lateralis ſub medio operc. br. incipiens, anterius parum flexuoſa, deinde recta per medium lateris utrinque percurrens, elevata, punctulis nigris diſtincta.

Squamæ nullæ; *Cutis* tenax corpus totum tegit.

COLOR. *Glaucus* ſupra, ſubtus albidus.

Longit. ſpith. 1½. Latit. juxta p. dorſi 1. palm. ½; *Cap.* ſupra vert. poll. 1. *Corpus* juxta caudam poll. ½. *Long.* pinn. pectoralis oſſ. rob. poll. 1.

LOCUS: *Nilus*.

Arabis Scheilan.

Punctura quam facit cum oſſe pinnæ pectoralis robuſto venenata eſt. Coquum aliquando vidi in navi mercatili Svetico ex punctura hujus piſcis mortuum.

87. SILURUS (Anguillaris) *Charmut niloticus*.

Caput valde depreſſum, lateribus infra oculos parum protuberantibus.

Corpus a capite ad medium pinnæ dorſalis cylindricum, convexum, infra pinnam dorſalem parum, verſus caudam vero valde compreſſum. *Puncta* elevata, æqualia, per totam ſuperficiem capitis. *Sulcus* oblongus, latiuſculus, parum profundus, poll. ½ longitudine, glaber, in vertice capitis apici quam baſi ejus propior. *Sulcus* ovatus, minimus, ad finem proceſſus capitis medii. *Proceſſus* capitis tres, qui baſin ejus efficiunt & cum totidem dorſi alternant, adeo ut os occipitis tri-

cu-

cuspidale sit, horum medius triangulum acutangulum. *Sulcus* brevissimus ab apice processus intermedii sursum tendens, sulci 2 longitudinales ad latera hujus incipientis, & ad pinnæ dorsi initium extensi. Latera dorsi ab utraque parte horum sulcorum, elevata & quasi protuberantia. Sulcus tenuis flexuosus a naribus, supra oculos, oblique ad basin capitis deorsum tendens.

Rostrum s. apex capitis obtusissimum & segmentum circuli omnino efficiens. *Maxilla Super.* paulo longior.

Oculi juxta marginem capitis, rostro quam basi ejus multo propiores, parvi, protuberantes. *Iris* tenuis, aurea. *Pupilla* atro-cærulea, circulo fusco iridem cingente exterius.

Nares duæ, utrinque una, ante oculos, medio inter illos & rostrum, a margine capitis paulo quam oculi remotiores, oblongo-lanceolatæ, ampliores.

Cirrhi in *maxilla superiore* 4: duo utrinque, & in inferiore totidem. Primus ad angulum anteriorem narium oriundus, brevissimus, basi parum crassiori, apice capillari. Alter ad angulum maxillæ superioris proxime sub naribus oritur, longissimus, basi conica admodum crassa, sensim attenuatus, apice capillaris. In *maxilla inferiore* 4: duo utrinque, approximati ad latera maxillæ, extimus sub cirrho longissimo maxillæ superioris, omnes basi crassiores, apice attenuati, exterioribus paulo longioribus. *Lobuli* duo, membranacei, ante cirrhos minimos, proxime supra marginem maxillæ superioris, minimi, laxi.

Denticuli plurimi, brevissimi, conferti a:) in maxilla inferiore & superiore, in spatio semicirculari rubicundo apicibus lineari dispositi b.) in pala-

palato, ubi etjam tale conſpicitur ſpatium, annulo albido a denticulis maxillæ ſuperioris diſtinctum, paulo anguſtius & arcuatum magis.

Lingua obtuſiſſima, cute craſſa obducta, ad apicem usque gulæ alligata.

Opercula Branch. minima, lamina una conſtant, quæ oblonga, irregularis, oſſibus lateribus capitis ope membranæ craſſæ affixa.

Membrana Branhioſtega tota nuda, gulæ impoſita, altera alterius marginem ſuperius tegente, craſſiſſima cute obducta. *Officula* utrinque habet X, parum arcuata, ſatis robuſta, ordine breviora: 1:*mum* reliquis longius, 2:*dum* paulo brevius; reliqua tria & tria æqualia ſucceſſive alternatim breviora. *Apertura Branch.* anguſtior, ſed longa. *Branchiæ* 4: Tubercula in ſuperficie concava omnium linea una, quæ pectinata brevius acuminata ſubrigida, in intima reliquis breviora.

Linea lateralis infra protuberantiam dorſi, ad baſin capitis incipiens, initio ſurſum parum incurvata, mox deorſum pergens & media latera usque ad caudam percurrens, elevata, anguſtiſima. Puncta albida, parum elevata, diſtantia, proxime infra lin. later. per univerſam ejus longitudinem diſpoſita.

Squamæ nullæ. *Cutis* ſatis craſſa.

Anus in medio abdominis, amplitudine pennæ anſeris. *Sulcus* albidus ab ano ad gulam, per medium abdomen percurrens. *Venæ* albidæ; ab utraque parte ſulci 12, utrinque flexuoſæ, abdomen transverſaliter percurrentes.

Pinnæ in univerſo corpore ſeptem. Pectorales proxime ſub oper. Br. pone latera capitis, apice acuminatæ. *Officula* X, quorum ſecundum pau-

lo brevius, robustissimum, apice acuminatum, margine suo externo aculeatum, aculeis circiter 18, brevissimis, acuminatis, distinctis, quorum, qui basi proximi minimi. Offic. 2, 3, 4. longiora, æqualia; reliqua successive breviora; omnia ramosa; ultimum brevissimum, simplex, nodosum.

P. Dorsalis unica, per totum dorsum extensa, a capite & cauda dimidio pollice distans, ejusdem ab initio ad finem altitudinis. *Radii* LXXII: quorum 3 primi & ultimi reliquis parum breviores; omnes simplices, apice molles, versus caudam reflexi.

P. Ventrales proxime supra anum positæ, remotæ, acuminatæ. *Rad.* VI, omnes ramosi.

P. Ani ab ano ad caudam extensa, æqualis. *Rad.* LIX: quorum primus & ultimus brevissimi; 2, 3, reliquis paulo breviores; reliqui omnes æquales, figura & directione radiorum p. dorsi.

Cauda apice rotundata, *radii* XXI: quorum 1:*us* utrinque brevissimus, nodosus, simplex; reliqui ordine ascendente crescentes usque ad 4 medios, qui reliquis longiores, æquales.

Color. capitis supra, dorsi supra, lineæ lateralis, cirrhorum maxillæ superioris & pinnarum dorsi & anus glaucus s. chalybeus cum maculis copiosis, irregularibus, ex fusco nigrescentibus. *Laterum* infra lineam lateralem lucidior. Abdominis, gulæ & cirrhorum maxillæ inferioris albidus.

Pinnæ Pectorales Ventrales & Caudæ rubescunt.

Longit. tota spitham. 2. in subjecto descripto; ab initio rostri ad finem processus triang. cap. poll. 3½;

$3\frac{1}{2}$; ad initium p. dorſ. pollic. $\frac{1}{2}$; a roſtro ad anum ſp. 1; ab ano ad caud. 1; Longit. p. dorſ. ſpith. 1; p. ani ſp. $\frac{1}{2}$; caudæ poll, 1.

Latit. capitis juxta apicem pollic. 2; in medio & ad baſin poll. 3.

Craſſities corporis juxta initium p. dorſalis poll. 6; juxta anum poll. 5.

Latitudo partis compreſſæ, juxta medium p. ani poll. $1\frac{1}{2}$; verſus caudam poll. 1; *Caudæ* expanſæ poll. $1\frac{1}{4}$; ad longitudinem plurium pedum excreſcit.

Peritonæum nullum; membrana muſculos abdominis inveſtiens & illis arctiſſime cohærens albida venis tincta.

Hepar in duos lobos longitudinales diviſum cum apice, qui tertium conſtituit.

Veſica fellea magna.

Ventriculus oblongus, craſſus. Appendices pylori pauci 3. l. 4, tenuiſſimi. Inteſtinum dupliciter intortum.

Lien triangularis ex atro rubicundus. *Renes* longitudinales.

Veſica aërea nulla.

Locus: *Nilus* circa Roſette & Cairum.

Arab. Charmuth.

Adde Ventriculus oblongus, longus, robuſtus.

Inteſtinum longiſſimum, ſemel tantum inflexum ſed valde flexuoſum. *Append.* pylori minutiſſimi, pauci, paulo infra initium inteſtini 3. l. 4.

Hepar trilobum, haud magnum, coloris lateritii.

Ovaria parva, albida, juxta partem inferiorem abdominis. *Renes* longitudinaliter spinæ dorsi impositi, sub qua *Vesica aërea* angusta, longa. *Lien* irregularis, parvus, atro-rubicundus circa medium intestini.

88. SILURUS (Mystus) *Schilbe niloticus.*

Caput plagioplateum. *Corpus* cathetoplateum. *Dorsum* angulum obtusum cum capite formans & ad pinnam dorsi valde ascendens. *Vertex* planiusculus, sulcatus, inæqualis. *Latera* cap. pone oculos protuberantia, convexa, carnosa. *Apex* obtusissimus, semicircularis.

Rictus amplus, sursum spectans. *Maxillæ* æquales. *Lingua* tota obtusa, cartilaginea, crassa; palato adnata, glabra. *Denticuli* a) maxillam utramque replent, densissimi, copiosissimi, minutissimi, acutissimi, versus palatum reflexi, lineis fere tribus l. quatuor dispositi, qui ob densitatem & copiam vix distingui possunt. b) *Os* semicirculare in palato pone maxillæ denticulos, aliis ejusdem figuræ repletum. Cirrhi in utraque maxilla in universum VIII, videlicet 2 supra nares, utrinque unus; 2 alii in gingivis, qui reliquis sunt longiores basi conica; 4 in gula, quorum 2 longiores ad ejus latera; reliqui breviores oblique ante illos positi.

Operc. Branch. laminis 2 constat, quorum superior musculo tecta, margine rotundata; inferior parva, margine irregulariter angulata, nuda. *Membrana Branchiost.* nuda, radiis instructa X, parum arcuatis, successive brevioribus: superiore latiusculo, longiore, introrsum incurvato. *Branchiæ* 4, superficie arcuatæ; pectinatæ tuberculis

in

in 2 exterioribus capillaribus longiuſculis, in 2 reliquis breviſſimis.

Oculi ad latera capitis, prope roſtrum, parum protuberantes. *Iris* flaveſcens. *Pupilla* nigricans. *Nares* prope angulum maxillarum utrinque una, orbiculatæ.

Dorſum convexum, a p. dorſi ad caudam recta pergens, vixque declive. *Abdomen* ante anum, inferius valde protuberans, ſeu potius ſaccatum, imprimis dum cibo impletum eſt, pone anum cultratum, ſurſum verſus caudam anguſtatum.

Latera valde compreſſa, plana, perpendicularia.

Pinnæ in univerſum VII. P. Dorsi unica, parva, juxta initium dorſi. *Radii* VII. quorum 1 ſpinoſus, robuſtus, margine interno ſerratus, externo glaber, apice acuminatus; 2 primo paulo longior, nodoſus; reliqui per gradus decreſcentes, ramoſi.

P. Pectorales juxta operc. br. in medio laterum. *Radii* XII, quorum 1 os robuſtum, oblongum, acuminatum, margine interno aculeatum, aculeis fere 16, dorſum ſpectantibus; reliqui ramoſi, ſucceſſive decreſcentes.

P. Ventrales fere ſub dorſali, ſed paulo propius verſus caudam. *Radii* VI: ſucceſſive decreſcentes: 1*mo* nodoſo; reliqui ramoſi.

P. Ani ab ano ad caudam extenſa, anterius paulo altior. *Radii* LXII: quorum 1. minutiſſimus vixque conſpicuus, mollis; 2, tertio dimidio brevior; reliqui fere æquales, conjunctim parum decreſcentes; omnes ſimplices, nodoſi.

Cauda admodum bifurca. *Radii* XX: omnes nodoſi, exteriores & interiores ramoſi, mediis brevioribus.

Linea later. ad angulum superiorem oper. br. incipiens & recta ad caudam pergens, dorso valde approximata, angusta, sulcata. *Sulcus* per medium laterum percurrens, latiusculus.

Anus capiti quam caudæ multo propior, apertura oblonga.

Squamæ nullæ; *Cutis* lævis, tenuis, gracilis, totum corpus tegit.

Color. Caput, dorsum supra lineam lateralem, pinnæ dorsi & caudæ *fusca*. Latera abd. & abdom. ante p. ani *argentea*. Abdomen pone p. ani & gulæ albida. *P. pectorales* ventrales & ani albida. *Linea* nigricans per cacumen dorsi a capite ad caudam extensa. *Linea* cana, lata, supra lateralem per latera abdominis a capite ad caudam percurrens.

Appendices pylori pauci, crassi.

Longitudo spithamalis. *Longitudo* juxta medium abdominis poll. 2. *Caput* supra verticem poll. $\frac{1}{2}$.

Locus: *Nilus* circa Cairum.

Vescitur piscibus; inveni pisces satis magnos ex Cyprini genere in abdomine; abdomen piscibus repletum relaxatur, hinc ante anum valde protuberans.

Species hæc distinguitur pinna dorsi, quæ minima & os primum aculeatum habet.

89. SALMO, niloticus, *cauda squamosa*.

Caput cathetoplateo-plagioplateum, oblongum, teretiusculum. *Corpus* cathetoplateum: *Vertex* convexus. *Latera capitis* convexiuscula, anterius basi planiuscula.

Ro-

Roſtrum (ante oculos) cylindricum, longiuſculum, vix attenuatum, apice obtuſum; craſſum, convexum; *apertura oris* parva, tecta ad gingivas proceſſu maxillæ ſuperioris prominente libero, apice rotundato.

Maxillæ æquales longitudine, ſuperior vero inferiore multo craſſior. *Labia* reflexibilia, gracilia, dentes tegunt ad dimidium fere. *Dentes* in maxilla utraque, capillares, tenues, contigui, apice ſcabri, longiuſculi, latera verſus mobiles & flexiles, horum in maxilla inferiore ordo unus, in ſuperiore duplex, ſpatio intermedio diſtincti.

Lingua depreſſa, cartilaginea, tenuis, apice obtuſa, ſubtus libera, ſupra glabra.

Nares prope roſtrum, ad latera verticis, utrinque 2: poſteriores ſemicirculares, amplæ; anteriores anguſtæ, diſſipimento libero, latiuſculo a ſe invicem diſtinctæ, anterioribus lobulo parvo tectis.

Oculi ad latera capitis, medio inter opercula br. & roſtrum, cuti communi craſſa tecti. *Iris* argentea. *Pupilla* glauca.

Operc. Branch. laminis 3 conſtructa, quarum ſuperior angulo rotundata, margine tenuis, nuda, ſuperficie muſculo tecta; altera ſubtriangularis, lata, præcedenti directe annexa; ultima ſub hujus margine anteriore procedens ſemicircularis, anguſta.

Membrana Branchioſt. nuda, radiis IV inſtructa, quorum primum reliquis majus, latiſſimum, parum arcuatum. 2 primo paulo brevius, anguſtius, medio incurvatum. 3 ſecundo brevius, baſi latum, medio parum incurvatum, inde ad

apicem præcise attenuatum. *Branchiæ* IV, tuberculis pectinatis in superficie arcuatis instructæ, quorum sunt lineæ 2 in unaquaque, quæ in 1:*ma* linea exteriori reliquis sunt multo longiora, in omnibus reliquis tenuissima.

Dorsum a capite parum ascendens, a pinna dorsi versus caudam declive, attenuatum, pone caput planiusculum, leviſſime sulcatum, hinc convexum, juxta pinnam dorsi anteriorem acuminatum, pone illam convexum.

Latera abdominis parum convexa, juxta caudam latiuscula.

Abdomen convexum ut dorsum, infra P. ani sursum angustatum.

Pinnæ in universum VII. P. Dorsi 2: Prior in medio dorsi. *Radii* XXIII, quorum 1. breviſſimus, 2:*do* adnatus. 2. tertio brevior, reliquis dimidio brevior. Omnes simplices, apice molles, sed non ramosi, nec nodosi.

P. Dorsi altera minima, ex dorso oblique ascendens, pone perpendicularis, apice obtusa, squamis tecta ex cute continuata, *radiis* destituta, basi crassa, adeoque vix pro pinna, sed pro lobo excute præcedente habenda, medio inter p. dorsi & caudam.

P. Pectorales pone gulam, prope abdomen, apice acuminatæ. *Radii* XVII: 4 priores longiores; reliqui sensim decrescentes; priores simplices, apice molles; reliqui bifidi.

P. Ventrales directe sub dorsali, in medio abdominis. *Radii* X: 1 secundo paulo brevior; 2 reliquis longior; reliqui sensim breviores. Duo 1 & 3 ultimi simplices nodosi; reliqui ramosi.

P.

P. ANI prope caudam, basi squamis minutissimis tecta. *Radii* XVI: quorum 1 minutissimus, 2 paulo longior, 3 triplo longior; omnes uno alteri adnati; 4 sequentes æquales, reliquis longiores; reliqui successive decrescentes; 7 priores simplices, apice molles; reliqui ramosi, ultimis simplicibus mollibus.

CAUDA squamis tota tecta, excepto margine, qui nudus, admodum bifura, angulis obtusis rotundatis. *Radii* utrinque fere XX, extremis successive brevioribus.

Linea lateralis a basi operc. Branch. usque ad extremitatem bifurcationis caudæ extensa, rectissima, dorso quam abdomini multo propior, elevata, tenuis.

Anus caudæ, quam capiti multo propior.

SQUAMÆ parvæ, asperæ, capice serratæ, densæ, tenacissimæ, lineis rectis imbricatim dispositæ.

COLOR. *Vertex* ex fusco nigricans. *Opercula Br.* argentea. *Abdomen* albidum. *Latera* abdominis & dorsum ex lineis tenuibus glaucis & latiusculis, glauco-albidis componuntur longitudinaliter. *P. Dorsi* & *caudæ* glaucæ, reliquæ albidæ.

Peritonæum tenue, coloris argentei. *Appendices pylori* pauci, crassi, longiusculi, 5. l. 6. *Vesica aërea* juxta dorsi vertebras, oblonga, ampliuscula.

LOCUS: *Nilus*, imprimis juxta Cairum.

Magnitudo ingens centum sæpe ℔ pondere; subjectum descriptum pedale erat.

Arabis Nefasch.

Sapor carnis dulcis, optimus inter plurimi æstimandos *Nili* pisces.

90. ATHERINA Hepsetus.

Caput & *corpus* compressa; Caput superius plagioplateo-angulatum. *Dorsum* convexum, crassum, rectum, æquale. *Abdomen* paulo angustius, infra anum parum declive. *Latera* perpendicularia.

Maxilla superior protractilis, offic. 6, quorum primum, marginem constituens, tenuissimum, ellipticum; duo alia, unum utrinque, huic inferius ad angulum acutum conjuncta, superius apici oris annexa membrana tenuissima dilatabili; inter hæc & os marginis alia; inter illa & maxillam infer. officula 2, superius maxillam superiorem & apicem oris unientia. *Maxilla inferior* antice crassa, postice lata, 2, unum utrinque.

Os valde sursum elevatur, *Gula* declivis. *Rostrum* obtusum. *Rictus* amplus. *Denticulorum*, in quavis maxilla, linea una, qui minutissimi scabri.

Oculi magni, ad latera capitis, a rostro quam operc. br. paulo remotiores, proxime infra verticem capitis. *Iris* argentea. *Pupilla* nigra. *Anguli*, in verticem capitis, duo, longitudinales, alter versus rostrum, qui ex officulis (vid. max. sup.) & rostrum unientibus oritur, alter ad basin capitis. Fovea transversalis inter utrumque angulum, proxime supra oculorum medium.

Operc. Branch. lamina 1:*ma* triangularis, apice obtusa; 2:*da* rotundato-angulata, angulo obtusiusculo in medio. *Squamis* tota opercula teguntur. *Membrana Branch.* officula 6 habet, quorum extimum brevissimum, tenuissimum; reliqua ordine longiora; intimum basi latissimum. *Branchiæ* 4, tenues. Tuberculorum in superficie concava lineæ duæ, quæ brevissimæ acuminatæ subaspe-

aſperæ. Linea vero 1.*ma* branchiæ 1 pectiniformis.

Linea lateralis recta, æqualis, dorſo quam abdomini paulo propior.

Anus in medio abdominis. *Nares* non obſervare potui.

P. DORSI 2, harum prior in medio dorſi, offic. octo: 1. ſecundo paulo brevius; 2, 3, 4, æqualia reliquis longiora; tria reliqua ſucceſſive breviora, qvorum infimum breviſſimum; Omnia apice indiviſa, ſimpliciſſima, ſubrigida. Altera officula habet XI, qvorum 1:*mum* breviſſimum aculeatum; 4 ſeqq. longiora; reliqua ſucceſſive breviora, apice bifida.

P. PECTORALES dorſo qvam abdomini propiores; apice cuneiformis, offic. XII: quorum infima breviſſima.

Pinn. VENTRALES ano quam capiti propiores, a ſe invicem remotæ, offic. VI: quorum extimum brevius ſimplex; reliqua ramoſiſſima nodoſa æqualia; infimo paulo breviore.

P. ANI proxime infra anum, offic. XIII: 1 brevismum, rigidum vel ſubaculeatum, 2 arcte affixum. Tria ſeq. longiora; reliqua ordine breviora, apice bifida.

CAUDA parum bifurca. Radii XX: extimi utrinque breviſſimi; 4 ſeq. utrinque longiores, æquales, reliquis intermediis ordine brevioribus.

Peritonæum atrum, ſuperius ſubtus argenteum. *Inteſtinum* ſimplex, rectum. *Append. Pylori* fere 6, tenuiſſimi. *Veſica* aërea ampla, oblonga, juxta ſpinam dorſi ad finem pinnæ ani extenſa.

SQUA-

Squamæ pro magnitudine corporis satis amplæ, imbricatæ, extremitate caput adversa lineares, cum angulo in medio minimo, longitudinaliter leviſſime ſtrictæ, altera caudam reſpiciente ſemicirculari; latera perpendicularia.

Roſtrum ſ. margo cap. & maxillæ ſuperior nigreſcunt. *Dorſum* cap. fuſcum. Argentea ſunt opercula Branch. abdomen & latera.

Linea *lateralis* nigreſcit. Linea lata, proxime ſublaterali nitido-argentea, per medium latus usque ad caudam extenſa.

Color: *Dorſum* ſ. pars tota ſupra lin. lat. albida, tincta punctis minimis nigris per rhombos diſpoſitis. *Rhomborum* ſunt ſeries 5: una per dorſum excurrens ſuperius & 2 aliæ infra hanc utrinque usque ad lin. later. *Puncta* ſaturate atra, his majora, inter rhombos hinc inde ſine ordine diſperſa.

Puncta minima, nigra, proxime infra lineam latam argenteam, linea una diſponuntur.

Pinnæ omnes albeſcunt.

Longitudo varia, deſcripti, qui e maximis erat, ſpithamalis. A roſtro ad finem operc. Branch. ſupra pollic. $\frac{1}{2}$; a fine cap. ad p. dorſ. 1: *mum* poll. $1\frac{1}{2}$; a p. d. 1 ad 2. pollic. $\frac{1}{2}$; a fine p. d. 2. ad initium caudæ infra poll. 1; *Caudæ* poll. $\frac{1}{2}$.

Longitudo maxima perpendicularis juxta pinnas pectorales poll. $\frac{1}{2}$.

Piſciculos ex ſpecie ſua devorat. Ineſcatur *placenta* ex aqua & farina compoſita, ex qua fruſtula ſupra rete tractatile circulare (*håf*) conijciuntur, huic cibo inhiantes piſciculi adcurrunt innumeri, tuncque rete elevans piſcator bonam fa-

cit

cit mercaturam, qua ratione breviſſimo tempore inſignis illorum colligitur copia.

Locus: In *Portu Smirnenſi* proxime ad ædificia urbis.

Turcice Jumiſch Baluk h. e. Piſcis argenteus.

Græce hod. ἀθερινα.

91. MUGIL Cephalus.

Caput depreſſum. Roſtrum cylindricum attenuatum, ſuperius angulatum, angulis duobus parum elevatis, longitudinalibus, ſulco inter angulos, poſterius latiore, anterius anguſtiore recto. Sulci a latere angulorum, unus utrinque, inæquales, minus profundi, punctis elevatis notati, puncta talia, ad baſin capitis ſuperius & ad apicem ſupra maxillam, 2:*abus* lineis diſtinctis utrinque conſpiciuntur. Tuberculum parum elevatum, triangulare, dorſum capitis anterius terminans.

Oris apertura in dorſo capitis, haud procul ab apice roſtri.

Maxilla ſuperior apice ſemicirculari, medio ſinuato.

Maxilla inferior extra ſuperiorem extenſa, apice obtuſa, convexa integerrima, ſuperiorem infra apicem excipiens, tuberculo proxime ſub apice inſtructa, quod ſinui ſuperioris reſpondet.

Denticuli 1:mo in maxilla ſuperiore minutiſſimi. 2:do in oſſe triangulari, quod maxillam ſuperiorem terminat, dentes 4. acutiſſimi, quorum ſuperiores breviores, inferiores longiores 3:o ad latera faucis una linea utrinque, denticulor.

lor. acuminatorum, quorum pinna utrinque brevis, proximi 2 longiores, spatio longiori distinctæ, postremi breviſſimi. 4:to in maxilla inferiore linea una utrinque denticulorum acutorum æqualium, quorum anteriores minutiſſimi. denſi, reliqui longiores ſpatio diſtincti.

Lingua cartilaginea, denticulata, apice ſemicirculari, lateribus deorſum reflexis.

Rictus oris, reſpectu capitis, ſatis magnus.

Gula ope membranæ usque apicem expanſibilis.

Oculi in medio capitis, ſatis magni, *pupilla* nigra, *iris* argenteo-virideſcens.

Nares 2 utrinque, prope verticem proxime ſub oculis, parvæ.

Opercula branch. laminis 2 conſtant, quorum *ſuperius* quadratum, inferiori adnatum; *inferius* rotundo-angulatum, angulo obtuſo in medio terminatum.

Membrana Branchioſtega officula ſeptem habet, parum arcuata, quorum intimum reliquis latius & longius, reliqua ordine minora, usque ad extimum, quod minimum. *Branchiæ* 4 utrinque, quarum infima minima. Omnes tuberculis deſtitutæ, quorum loco ſcabrities in ſuperficie arcus ſuperioris. *Linea lateralis* elevata, recta, dorſo, quam abdomini propior, ad caudæ medium percurrens, ad baſin capitis ſupra op. br. incipiens.

Pinnæ PECTORALES medio inter dorſum & abdomen, proxime ſub opercul. Branch. ſitæ, apice inæquales, rad. XIII: horum ſupremus brevior; 2, 3, paulo longiores reliquis; cæteri or-

ordine decreſcentes, apice diverſi, duo vero infimi breviſſimi, quorum tamen ſuperior paulo longior.

Pinnæ DORSALES duæ: prior oſſic. V. apice indiviſa, vix vero aculeata: 4 æqualia, poſtremum paulo brevius; ſulcus a pinna hac poſtice oritur longitudine pinnæ. *Poſterior* oſſic. XI. quorum anteriora longiora, reliqua ordine decreſcunt; omnia apice bifida.

Pinnæ VENTRALES ſibi vicinæ, in medio abdomine ſub P. dorſi priorem oſſic. VI, æqualia, apice ramoſa.

Pinna ANI ſub P. dorſi poſteriorem oſſic. 10: 1. breviſſimum, ſimplex; 2, 3. 4. longiora; reliquis apice bifida, præter intermedia breviora.

SQAMÆ parvæ, tenues, figura irregulari, margine integræ, firmæ adhærentes, corpus & operc. Br. tegentes

COLOR. *Caput* ſuperius ex nigro cæruleſcens. *Dorſum* ſupra l. latera nigreſcentia. *Abdomen* infra l. lat. argentea. Pinnæ omnes albeſcentes. *Opercula Branch.* argentea.

Corpus parum, compreſſum; *dorſum* & latera convexa; *abdomen* ſubconvexum, ut figura ſit tereti.

LONGITUDO tota ped. 1. ſuec; *Capitis* a roſtro ad finem operc. ſpitham. 1; ad pinn. dorſ. 1. & ventr. ſpith. 1; ad pinn. dorſ. 2: *dam* & ani ſpith. 1; ad finem caudæ ſpith. 1.

LOCUS: *Mare Mediterraneum*, *Smirnæ* captus & deſcriptus; eſt etiam in Nilo frequens.

Arabis Buri.

92. CLU-

92. CLUPEA (*Alosa*) apice maxillæ inferioris bifido, maculis nigris. *Arted.*

Caput & *corpus* compressa. *Dorsum* subconvexum. *Abdomen* acutissimum. *Capitis vertex* depressus; sulcus rhomboidalis inter oculos a basi capitis ad rostrum extensus, parum ad latera profundus, in medio elevatus. *Striæ* oblongæ, utrinque ad basin sulci.

Nares apertura una utrinque præditæ, rostro quam oculis propiores. *Rostrum* obtusiusculum, breve, sursum spectans. *Rictus* oris amplus.

Maxillæ æquales; superior minimum emarginata, inferior parum acuta. *Lingua* apice acuminata, marginibus deorsum flexis; Crista elevata perpendicularis ad basin linguæ. *Denticulos* nec sensu attingere, nec oculo armato videre potui. Puncta plurima, parva, nigricantia in maxilla inferiore.

Oculi vertici quam gulæ, rostro quam fini operc. br. propiores. *Iris* argentea. *Pupilla* nigrescens.

Operc. Branch. laminis tribus constructa, quarum duæ superiores semicirculares, apice obtusissimæ, altera quæ suprema latiore; altera vero quæ media tenuiore. Infima linearis, reliquis latior, ad latera utrinque obtusa, margine inæqualis.

Membrana Branchiost. ossiculis 6. componitur, imbricatis. Horum *primum* latissimum, subrectum, apice lineare angulo inferiore interno, in apicem acuminatum extenso. *Secundum* oblongum, margine interno infra apicem excavatum, margine externo rectum. *Tertium* rectum, oblongum, basi lati-

tius, apice acutisſimum. *Quartum* figura antecedentis, ſed apice anguſtiore. *Quintum* oblongum, tenue, baſi latiuſculum, apice capillare. *Sextum* brevius, tenuisſimum, totum capillare. Omnia flexilia baſi annectuntur oſſicula, quæ duobus componuntur oſſiculis, arctiſſime connexis, quorum ſupremum tenue alterum latiuſculum.

Apertura Branchiar. ampla. *Branchiæ* 4, omnes appophyſibus pectiniformibus inſtructæ, quæ in 1:ma longisſimæ, in infima brevisſimæ.

Linea lateralis dorſo quam abdomini multo propior, vix conſpicua, & colore, qui parum flaveſcit, ſolo diſtinguenda.

Anus pollicis ſpatio a cauda diſtans. *Serraturæ* abdominis 30 acuminatæ, exemtæ duobus oſſiculis, in *triangulum* acutangulum diſpoſitis, conſtantes, paulo infra gulam incipientes & ad anum extenſæ.

Pinnæ in univerſo corpore ſeptem. PECTORALES juxta angulum inferiorem laminæ infimæ operc. branch. una utrinque, remotiſſimæ, apice ſucceſſive acuminatæ, radiis XV, quorum 1:mus ſimplex nodoſus; reliqui ramoſi; 4 priores æquales longiores reliquis; reliqui ſucceſſive breviores.

P. VENTRALES medio inter anum & gulam ſitæ, remotiores, parum ſupra ſerraturam abdominis, apice oblique deſcendentes; reliquæ ſucceſſive breviores; duæ infimæ æquales. *Lobulus* ſquamoſus ad latera pinnarum ventr. unus utrinque, oblongo lanceolatus, liber.

P. ANI ab ano fere ad caudam extenſa, ſubæqualis. *Radii* XVIII, quorum 1:mus breviſſimus,

simplex nodosus; reliqui simplices, molles, nodosi; ultimi duo ramosissimi, membrana crassa tecti, in plures ramos apice divisibiles, quæ tamen basi uniuntur.

P. Dorsi unica, capiti quam caudæ paulo propior, anterius longior. *Radii* XIX, horum 1. brevissimus, simplex, nodosus. 2 paulo longior. 3, 4, 5, longiores reliquis, simplices, nodosi; reliqui ordine breviores, ramosi; Ultimus antecedentibus paulo longior, apice tenuis.

Cauda admodum bifurca Radiis circiter XXVI: exteriores duo breviores utrinque, reliqui utrinque longiores usque ad intermedios, qui breviores.

Squamæ magnæ, levissimæ, densæ, non deciduæ, figura irregulari, valde imbricatæ.

Color. *Dorsum* canum. *Latera* Operc. branch. & abdomen argentea. *Pinnæ* albicæ, primus radius pinnæ dorsalis & extremi anguli caudæ nigrescunt. *Macula* flavescens in operculis branchiarum sub oculis versus dorsum, una utrinque, quæ in dextro latere magis conspicua. Spatium quod tegitur a pinnis pectoralibus, parum rubescit. *Membrana* quæ opercula branch. intus tegit atra est.

Appendices Pylori in duas series divisi, circiter 30 utrinque, inflati, breves, obtusi. *Ventriculus* in 3 lobos divisus. *Intestinum* longissimum, flexuosum, tenue. *Ovaria* 2, oblonga, ad latera abdominis, parum lata. *Vesica aërea* oblonga laxa.

Venter ingens piscículos plurimos Jumisch Balus continebat.

Longitudo spithamalis.

Latitudo maxima ad pinnam dorsi pollic. 1½.

Cras-

Craſſities dorſi pollic. ½. *Latit.* ad caudam digit. minoris.

Gallis Sardaine. *Arabis Cair.* Sagboga.

Locus *Mare mediterraneum* ad Smirnam, & in litoribus Ægypti juxta Roſette. Conſcendit Nilum usque ad *Cairo* menſe & Decembri & Januario, aſſatur origano repletus, ſic eſus ebrietatem fere producit.

Guſtu reliquis ſui generis haud inferior piſcis, inprimis aſſatus cum Oleo Olivar. l. Butyro.

Clupeam eſſe ſerraturæ abdominis & tota ſtructura ſuadet.

Membranæ autem branchioſt. ſtructura paulo aliter ſe habet, quam in reliquis ſpeciebus. Octo enim ſunt ejus oſſicula, ſed horum duo, ſecundum longitudinem reliquis non ſunt parallela, at transverſaliter illis impoſita, unum ſupra alterum; ideoque ego illa oſſicula, baſin reliquorum appellavi, quod forte differentiam ſpecificam dabat.

Maculæ, præter duas majores infra branchias, conſpiciebantur 4, partim ſupra, partim infra, partim in ipſa linea laterali, irregulariter diſpoſitæ, paulo infra majores. Dein paulo poſterius aliæ 3 in triangulum diſpoſitæ, quæ majores erant, quarum 2 in ipſa linea, una infra illam. Aliæ multo minores vix conſpicuæ, propius ad caudam hinc inde conſperſæ.

93. CYPRINUS orientalis.

Caput compreſſum. *Vertex* convexus. *Roſtrum* acutiuſculum. *Maxilla* ſuperior longior, craſſa.

Nares, 2 utrinque, obliquæ, ante oculos prope rostrum.

Oculi rostro quam basi, multo vertici quam gulæ propiores. *Iris* argentea. *Pupilla* fusco nigrescens.

Dorsum valde ascendens, sulco levi transversali a capite distinctum, cultratum supra p. dorsalem, infra magis convexum.

Latera parum convexa, sensim angustata.

Membranæ Branchiostegæ ossic. 3, parum arcuata, imbricata, exteriora breviora.

P. DORSI in medio dorsi, ante alta, post brevis, *Rad.* XII. 1. brevissimus; 2 medio brevior, 3. 4 longissimi robustissimi, reliqui decrescentes; 3 ultimo æqualis; 1: simplex nodosus, reliqui ramosi.

P. PECTORALES juxta abdomen, sub operc. br. acuminatæ, *Rad.* XVI decrescentes. Primi simplices, nodosi.

P. VENTRALES sub p. dorsi, successive rotundatæ. *Rad.* IX. ramosi, 1. nodosus.

P. ANI caudæ quam ventralibus propior, ante altior, pone decrescens, *rad.* VIII: 1. dimidio brevior, simplex, nodosus; 2. 3 longitudine æquales; reliqui decrescentes.

Cauda bifurca, *radiis* XXII. Exteriores brevissimi, longiores; sequentes successive decrescentes; medii dimidio breviores.

Linea lateralis ad partem superiorem operc. br. incipit parum deorsum inflexa, abdomini quam dorso paulo propior, lineolis distinctis una serie compositis.

Bran-

Branchiæ 6. Tuberc. breviſſ. 2 lineæ. *Dentes* ad orificium ventri, 2, acuminati. *Palatum* ſpongioſum, glaberrimum. *Squamæ* ſubrotundæ, glabræ, molles.

Cauda & p. ani ſanguinea. *Color* argenteus.

94. CYPRINUS rufeſcens.

Branchiæ 4 part. arc. tuberculis pectinatis minutiſſimis, in extremo paulo longioribus. *Operc. Br.* lam. 2. a) ſuperius arcuata, inferius rotundata, medio protuberans, verſus gulam extenſa. b) rotundata margine extremo utrinque lamellula longit. aucta.

Membrana Branch. oſſ. 3, æqualibus, parum arcuatis, latiuſculis imbricata.

Apertura br. mediocris. *Apert. oris* minima, margine membranaceo tenui cincta.

Dentes nulli, ad ventriculi orificium ſpatium fornicatum tuberc. 6, transverſis, levibus, duabus lineis diſpoſitis.

Caput rectum, vertice & lateribus convexum. *Roſtrum* breviſſimum, obtuſum, ſurſum magis quam deorſum ſpectans. *Nares* in vertice, prope roſtrum, proxime ante oculos, 2 utrinque, diſſepimento membranaceo diſtinctæ, ampliuſculæ.

Oculi ad latera capitis, roſtro quam baſi capitis multo propiores.

Iris argentea, macula rubra in margine ſuperiori. *Pupilla* nigra.

Dorſum & *abdomen* convexa. *Latera* ſupra pinnam ani valde convexa, infra compreſſa; ſupra caudam valde compreſſa, perpendicularia.

Corpus a capite assurgens ad p. dorsi, declive. *Corpus* infra pinnam dorsalem sensim attenuatum, declive, ante pinnam dorsi fere rectum.

Pinnæ VII. Dorsi in medio dorsi sensim decrescens. *Radii* XVIII: 1. brevissimus, simplex; 2 3. dimidio breviores, simplices; 3. 4. 5. æquales simplices; reliqui sensim breviores ad septem posteriores, qui æquales; reliqui dimidio breviores; omnes ramosi.

P. Pectorales sub lamella Branchiarum prope abdomen, infra lineam lateralem, tenues, acuminatæ. *Radii* XVII: 6 primi æquales longiores, quorum 1 simplex, nodosus; 5 ramosi; seq. sensim decrescentes ad infimum, qui minutissimus.

P. Ventrales in medio abdominis, remotiusculæ, decrescentes. *Radii* IX: 1 simplex, nodosus; 2. 3 paulo longiores, ramosi; reliqui decrescentes; ultimi simplices, nodosi.

P. Ani proxime infra anum, parva. *Radii* VII. decrescentes; 1 simplex nodosus, reliqui ramosi.

Cauda bifurca *Rad.* XXIV: 2 exteriores utrinque brevissimi, 4 sequentes reliquis longiores æquales, 3 sequentes decrescentes, 4 medii reliquis breviores; omnes ramosi, præter extimos, qui simplices, nodosi.

Linea lateralis ad superiorem marginem operculorum. Br. incipit, deorsum tendens, hinc per medium latus ad caudam recta pergens lineolis oblongis distinctis, una serie constans.

Anus caudæ quam pinnis Ventralibus propior. *Squamæ* molles, glabræ, subrotundæ.

Color: Ex *glauco rufescunt* vertex, caput, & totum corpus supra lin. lateralem. *Argentea* sunt oper-

opercula, gula & abdomen; dorſum in apice parum nigreſcens.

MAGNITUDO: *Longit.* poll. 3. *Cap.* 1. 5. a c. ad p. d. l. 7. p. d. l. 6. a p. d. ad caudam poll. 1. *Caud.* l. 6. *Latitudo* juxta p. d. init. l. 7. infra p. d. l. 5. juxta caudam l. 3. *Altitudo* p. d. ant. l. 6. poſt. l. 2. *Latit.* capitis ſupra verticem l. 4.

Radius p. pectoralis exterior ſpinoſus. Oculi coloris pallido aquei lucis radios ſpeculi inſtar reflectunt, vel ut opalus colores pro ſitu mutant, ſcilicet directe adſpecti nigreſcunt, longitud. coloris aquei & prout mutatur ſitus lucidior & obſcurior evadit.

95. SALMO Dentex.

CAPUT longiuſculum, verſus apicem, acuminatum, vertice convexum, lateribus planum, apice rotundato obtuſum, ab apice ad dorſum parum adſcendens. *Corpus* cathetoplateum.

Maxillæ æquales. *Apertura oris* admodum parva. *Labia* reductilia, haud craſſa, dentes tegentia, inferiore magis libero.

Lingua cartilaginea, craſſiuſcula, convexa, ſubacuminata, extremo apice libera.

Dentes a) in maxilla utraque, qui in inferiore ſatis magni, robuſti, hinc convexi, inde excavati, lateribus compreſſi, apice lobato acuminati, lobulo ad latera, uno utrinque, tenui, obtuſiuſculo, acumine in medio parum incurvato, acuto; hi ſerie una diſponuntur numero VIII. Duo vero alii pone illos, qui in medio ſunt, diſponuntur in palato, adeo ut dentes anteriores maxillæ inferioris ſunt duplicati; in ſuperiore magnitudine antecedentium, mediis duobus lobulato-

cuminatis, acumine antecedentium breviore; reliquis integris obtusis, subtus planis; hi unam seriem constituunt b.) Altera series dentium in palato immediate post antecedentes, qui crassi, breviusculi, obtusi, inæquales, tuberculati subtus. *Fauces* & lingua glabra.

Oculi ad latera capitis, apici ejus quam basi multo propiores. *Pupilla* atra. *Iris* argentea.

Nares infra verticem, prope rostrum, amplæ, semilunares, anteriore margine lobulo membranaceo tecto.

Branchiæ 4. superficie concava pectinatæ. *Operc. Branch.* laminis 2 composita, utraque margine rotundata, glabra; squamæ aliquot duræ, connexæ ad angulum superiorem laminæ superioris pone oculos. *Membr. Branchiost.* officula III. arcuata, latiuscula, gracilia, imbricata, inferiore minore.

Dorsum fere rectum, admodum convexum. *Abdomen* ante pinnas ventrales convexum, a p. ventralibus ad anum sensim angustatum, ab initio ad finem p. ani cultratum, a pinna ani ad caudam convexum, una cum dorso sensim attenuatum.

Pinnæ in universum VII. P. Dorsi in medio dorsi. *Radii* X: horum 1 secundo dimidio brevior. 2, 3, reliquis longiores, æquales; reliqui successive breviores; 3 priores simplices, nodosi; reliqui ramosi.

P. Pectorales proxime infra operc. branch. juxta marginem abdominis. *Rad.* XV: 1. simplex, nodosus, secundo paulo brevior; 2 reliquis longior; reliqui successive breviores, ramosi.

P.

P. Ventrales capiti quam caudæ paulo propiores. *Radii* X: 1, 2 longiores, æquales; reliqui sensim decrescentes; 1 nodosus; reliqui ramosi; squama oblonga libera inter abdomen & angulum exteriorem pinnarum ventralium.

In subjecto descripto altera pinna IX. habebat radios, altera vero X. errore forsan naturæ.

P. Ani juxta anum incipiens, supra caudam terminata. *Rad.* XXIV: 1. brevissimus, secundo adnatus; 2 tertio brevior; 3, 4, 5. longiores, æquales; reliqui successive decrescentes, ad ultimos 6, qui breviores æquales. Tres priores simplices, nodosi; reliqui ramosi.

Cauda admodum bifurca, dimidia parte inferiore sanguinei coloris. *Radii* XXV: 7 mediis brevioribus, extimis brevissimis. Exteriores simplices nodosi, reliqui ramosi.

Lobulus ex cute continuatus, oblongus, erectus, brevis, apice rotundatus, inciso-crenatus, in dorso prope caudam, directe supra finem pinnæ ani.

Linea lateralis anterius sursum flexa versus angulum super. Opere. br., deinde recta ad caudam pergens, abdomini quam dorso multo propior, elevata, ex lineolis distinctis composita.

Anus caudæ quam capiti multo propior, apertura oblonga.

Squamæ suborbiculatæ, amplæ, leves, molles, facile deciduæ.

Color: *Glauca* sunt vertex capitis, dorsum & suprema laterum abdominis.

Lineæ 3. s. 4. longitudinales, per partem glaucam laterum percurrentes, obscuræ, fuscæ. *Argentea* sunt operc. branch. latera abdominis & abdomen.

Pinna Dorsi glauca. *Ani* albida cum radiis 1 & 2 rubente.

Ventrales albidæ, ut & pectorales. *Caudæ* dimidia superior glauca, altera dimidia sanguinea.

MAGNITUDO pedalis. *Latit.* spithamea.

LOCUS *Nilus*.

Arabis Kalb-El Bar, h. e. Canis marinus.

Obs. SPARUM piscem hunc dixit Auctor, qvum vero facies & figura & color omnino Cyprini, membrana Branchiostega radiis tribus tantum, & pinnæ ventrales sint Abdominales nequit Sparis thoracicis adsociari, adeoque inter Salmones locum concessi, ut servarem genus naturale.

96. MORMYRUS Caschive.

CAPUT compressum, fere oblongum, lateribus, imprimis pone oculos, dorso & gula convexis, valde declive, *Rostrum* admodum declive ante verticem capitis acutiusculum, cylindricum.

Maxilla inferior longior; maxillæ ad latera clausæ: *Apertura oris* minima, tubularis.

Oculi pone rostrum, proxime infra verticem, parvi, non protuberantes. *Pupilla* nigrescens. *Iris* argentea.

Dentes aliquot, acuti, tenuissimi, in apice utriusque maxillæ. Maxillæ posterius, palatum & fau-

fauces glabra. *Lingua* oblonga, planiuſcula, carnoſa, gulæ affixa, longitudine gulæ.

Opercula br. lamina una, ſimplici, irregulari, inferius terminata membrana. *Membr. Branchioſt.* nuda, magine operc. & gulæ affixa, tenuis, parva, *radium* unum oſſeum, rectum, apice extra membranam extenſum, in medio habens. *Branchiæ* 5, gradatim imbricatæ: *Tubercula* minima, ad utrumque marginem ſuperficiei concavæ, una linea diſpoſita.

Corpus valde compreſſum, latiuſculum, tenuiuſculum; Latera plana, Dorſum cultratum, a baſi capitis ad pinnæ dorſalis initium valde aſcendens, inde ad caudam ſenſim declive, juxta caudam tenue, proxime ſupra caudam craſſiuſculum & fere clavatum. *Pinna* in univerſum VII.

Pinn. Dorsi unica, haud longe ab initio dorſi incipiens & per integrum dorſum ad caudam usque extenſa, æqualis, humilis. *Radii* fere 80, æquales; omnes ſimplices, molles, flexuoſi.

P. Pectorales proxime infra opercula br. gulæ quam dorſo paulo propiores, apice ſuperius acuminatæ, inferius decreſcentes: *Radii* X: 5 ſuperiores longiores, æquales; reliqui ſenſim decreſcentes; primi ſimplices, nodoſi; reliqui ramoſi.

P. Ventrales medio inter anum & gulam, tenues, acuminatæ: *Radii* VI, ramoſi; interioribus brevioribus.

P. Ani proxime infra anum, brevis, parva: *Radii* XIX, ſucceſſive decreſcentes.

Cauda admodum bifurca, *Radii* circiter XXIV, mediis brevioribus. *Anus* infra medium abdominis.

Li-

Linea lateralis infra marginem superiorem operculorum Branch. incipit, & per media laterum currit, infra pinnam ani parum incurvata.

Squamæ minimæ, læves, oblongo-rotundatæ, totum corpus tegunt; caput vero cute obducitur absque squamis.

Color *glaucus* supra lineam lateralem, infra vero lucido carneus est. *Vertex* capitis egregie auratus.

Longitudo spithamalis. *Latitudo* juxta P. Ventr. pollic. 1.

Locus *Nilus*.

Arab. Caschive.

97. TETRAODON (Fahaka) *corpore teretiusculo, abdomine inflato utrinque aculeato, infra anum glabro.*

Caput magnum, depressum, ab oculis ad apicem declive, lateribus convexum & parum protuberans, vertice longitudinaliter sinuatum (sinu lato medio profundiore) corpori continuum, eademque cum illo cute tectum & aculeatum, ut corpus.

Rostrum breve, crassissimum, obtusissimum, porrectum, glabrum, declive. *Rictus* angustus, apertura oris anterius, sed labio superiore superius tecta, ut non appareat nisi subtus. *Labia* crassa, carnosa, dentes tegentia dum clauduntur, mobilia & flexibilia ut in quadrupedibus, adeo ut dentes omnino denudari possint; superiore parum longiore in apicem.

Dentes 2 utrinque maxillas constituentes, maximi, robusti a basi humiliori usque ad medium rostri sensim ascendunt, ibique sibi invicem concurrunt

runt & coadunantur, apicibus angulato acuminatis, emarginatis sinu distinctis.

Lingua ad basin angulos elevatos, qui sinu distinguuntur, habet, ut in avibus; substantia est carnosa, crassissima, obtusissima, vix ad palati dimidium extensa, & gulæ alligata, nisi parvo spatio libero juxta apicem. *Velum* membranaceum in maxilla inferiore semilunare dentibus ab utroque latere & anterius affixum, sub quo apex linguæ reconditus. *Palatum* glabrum.

Oculi ad marginem verticis, pone basin rostri, cute communi tecti.

Pupilla aquea. *Iris* flavescens, cincta annulo sanguineo.

Nares juxta basin rostri, obliquæ, ante oculos & ab illis haud remotæ, una utrinque. *Lobuli* bini, basi coadunati, molles ex naribus oriuntur, in qua foramen narium absconditur difficillime inveniendum.

Apertura branchiarum ad basin capitis juxta abdomen, angusta, vix digitum minimum admittens, membrana molli tecta, quæ tamen non est Branchiostega. *Systema Branchiale* non nisi sublata cute conspicitur, tunc vero in conspectum venit.

Opercula br. duabus lamellis composita, quarum inferior transversaliter oblonga, apice rotundata, brevis, membrana tecta; superior subtriangularis, extreme rotundata, superficie musculo forti tecta. *Membrana Branchiost.* superius operculo Br., inferius musculo laterali adnectitur nullibi aperta vel libera, ossiculis constat IV, rectis, robustis, æqualibus. *Branchiæ* 3, non nisi aperta membrana Branchiost. conspicuæ, æquales, su-

superficie concava tuberculorum acuminatorum linea duplici instructæ, quæ minima.

Corpus cylindraceum, supra anum crassum, infra anum omnino cylindraceum, angustum. *Dorsum* depressum, parum sulcatum. *Latera* valde convexa, carnosa. *Abdomen* ab ano usque ad gulam constat sacco membranaceo, inflato, respectu corporis amplissimo; infra anum abdomen est planiusculum æquale.

Pinnæ in universum V, basi pinguedinosæ, crassiusculæ.

P. PECTORALES ad aperturam branch. oriundæ, apice lineares, æquales, breviusculæ. *Radii* XXI, quorum 1 reliquis duplo brevior, simplex, nodosus; reliqui omnes æquales; 2 & ultimus simplices, nodosi; reliqui omnes ramosi.

P. VENTRALES nullæ.

P. DORSI juxta finem dorsi, prope caudam, rotundata, magnitudine pectoralium. *Radii* XII, quorum 1 reliquis dimidio brevior; reliqui successive ascendentes & ad ultimos decrescentes, qui iterum dimidio breviores; 1, 2 simplices, nodosi; reliqui ramosi.

P. ANI directe sub p. dorsi, oblonga, acuminata, pone libera, longitudine dorsalis. *Radii* IX mediis longioribus; duabus simplicibus, nodosis; reliquis ramosis.

CAUDA respectu corporis magna, apice linearis, cute communi tecta. *Radii* XI: 1. brevissimus; 2 longior; reliqui omnes æquales. Duo exteriores utrinque simplices, nodosi; reliqui ramosissimi; omnes basi robusti.

Linea lateralis in vertice capitis juxta oculos incipit, hinc semicirculum flexuosum transscribendo

do marginem inferiorem oculi itidem flexuosi prætercurrit & postquam sulcum ad abdomen emisit, sursum sese inflectendo ad marginem dorsi pergit cursu incurvato, juxta pinnam dorsi deorsum, ad latus abdominis descendit, mox vero ad angulum acutum ascendit & linea recta ad caudam per medium latus continuatur; sulcata est & tenuissima.

Anus saccum abdominis terminat, amplus, calamum scriptorium maximum admittens, cinctus annulo membranaceo, molliusculo, cujus margines introrsum flectuntur, umbilicum quadrupedium satis referens.

Aculei parvi, acuminati, conferti, subrigidi, totum caput excepto rostro, saccum abdominis, dorsum & latera super anum tegunt.

Corpus infra anum dorso foraminulis confertissimis notatum; lateribus & subtus glabrum. *Cutis* crassa corpus totum & caput tegit.

Color. *Caput* supra ex fusco nigrescit. *Dorsum* & latera ex lineis albicantibus fusco-nigrescentibus componuntur, quæ in dorso ex utraque parte sibi invicem ad angulum acutum occurrunt, latera vero recta percurrunt. *Abdomen* saccatum albicat; pars vero infra anum ex albido flavescit. *Pinnæ* omnes albidæ, excepta caudæ, quæ lineis longitudinalibus, ut latera notatur.

Interna: *Hepar* maximum, irregulare lobulis duobus minoribus sub maximo, coloris lateritii.

Vesica fellis olivæ parvæ magnitudine, ovata.

Peritonæum membranaceum, robustum.

Cor parvum, pyriforme, compressum, cum auricula corde majore.

Re-

Renes juxta aperturam ani, unus utrinque, ab utraque parte intestini, ovato oblongi.

Vesica urinaria juxta orificium ani, ad latus renis sinistri, ovata, satis magna.

Ventriculus inflatus, membranaceus, magnus, simplex, versus alterum latus extensus.

Lien parvus, ovatus, compressus.

Intestinum mediocriter longum, crassiusculum, æquale, tripliciter inflexum.

Vesicam aëream ut & *ovaria* videre non potui.

LONGITUDO spithamæ. *Caudæ* poll. 1. *Cap.* ab apice ad basin poll. 2. *Rostri* poll. ½. *Pinnarum* lin. 6.

Crassities cap. palmæ 1. abdominis circa medium sacci abdominalis palmar. 2. infra anum pollicis humani.

Latitudo cap. inter oculos poll. 1. *Dentium* perpendicularis juxta apicem lin. 3. longitudinalis a basi ad apicem poll. ½. *Caudæ* poll. 1½.

Ad ingentem magnitudinem excrescere incolæ ægypti mihi dixerunt.

LOCUS. *Nilus* Ægypti circa Cairum, ubi non nisi a brevi tempore visum, antiquitus incognitum asserunt accolæ; a mare mediterraneo forte conscendit.

Arabibus Fahaka.

Pungere cum aculeata sua cute, dum recens captus, in manum adsumitur & post puncturas oriri pustulas ut post urticationem, mihi retulerunt *Nili* piscatores.

Carnem ejus esse venenum præsentissimum communiter asserunt ægyptii, facti varietatem experimento adstruere non mihi data est copia.

OBS. a) *Ostracion Artedii* esse docent numerus pinnarum, aculei, imo attributa omnia cum Artedianis

nis congrua, nullam autem notam ſpecificam ex Artedii huic accomodandam video, nova igitur erit ſpecies. *Membranam Branchioſt.* huic generi negat *Artedius*, hanc autem ſpeciem examinent quotquot poſſunt Ichthyologi & videbunt aperta gula membranam Branchioſt. ut in ſpinoſis margini operc. br. adnexam, quamvis exterius minime conſpicuam. Inſpiciant etiam, quibus offertur occaſio, reliquas ſpecies & forte analogiam videbunt in parte adeo eſſentiali, qua totum hoc genus carere vix mihi perſvadeo.

98. SYNGNATHUS marinus.

LONGITUDO tota ped. 1; roſtri ab ore ad oculos pollic. 1; cap. ad ocul. ad finem operc. branch. pollic. circiter dimid.

Craſſities verſus caput paulo anguſtior, ſupra pinnam dorſi digit. minoris, verſus caudam calami ſcriptorii. Anguli ſupra finem pinnæ dorſ. 7, unus utrinque, ad latera dorſi verſus caput, ſpatium paulo anguſtius relinqvunt, quod deinde latius evadit, ſed circa finem pinnæ dorſalis iterum anguſtius, ubi anguli deſinunt. Ad latera piſcis unus utrinque, qui ſupra finem pinnæ dorſ. laterales ſunt, ſed ibi ſurſum aſcendentes dorſales evadunt, & in locum ſuccedunt præcedentium & ad caudam continuantur. Ad latera abdominis unus utrinque ad caudam continuati. In medio abdominis unus ad anum continuatus, infra anum canalis conſpicitur & ab utraque ejus parte latera abdominis ſunt reflexilia, quod in uno exemplari coincidit, ſed non in altero. Spatio trium digitorum ſupra caudam ſunt iterum connatæ.

CORPUS a capite ad finem pinnæ dorſalis heptan-

gulare. A fine pinnæ dorſ. ad initium caudæ pinnatæ quadrangulare, ſenſim verſus caudam attenuatum.

Caput compreſſum, latera capitis, quæ opercula branch. conſtituunt, parum protuberantia: dorſum capitis angulo acuminato elevatum l. gibboſum.

Roſtrum ſubcylindraceum; in dorſo anguli duo, qui initio ſpatium valde anguſtum relinquunt, pone oculos dilatantur & circa capitis medium, ubi incipit angulus capitis, coeunt. (rictus ejusdem cum roſtro latitudinis h. e. calami ſcriptorii minoris). *Mandibulæ* paulo ampliores, ut quaſi elevatum apice appareat roſtrum. *Mandibula ſuperior* obtuſa, ſuperius & ad latera tuberculis elevatis notata; *inferior* parum acuminata.

Oculi in anteriore capitis, circa initium roſtri, prope dorſum capitis, valde proquinqui, protuberantes. *Iris* fuſca. *pupilla* nigra parva. Tuberculum utrinque ante oculos ferrugineum, parvum. Tuberculum in gula, fere ſub regione oculorum, ſpinoſum ad poſteriora flexile, ſed non ad latera; nec anterius.

Opercula Branch. apice rotundata, lateribus parum protuberantia. *Aperturæ* branchiarum nullæ. Branchiæ teguntur membrana tenui, pellucida, utrinque connata.

Pinnæ PECTORALES proxime ſub operculis branchiarum, ad latera, abdomini quam dorſo propiores, minimæ, apice æquales, radiis X molliſſimis.

Pinna DORSALIS unica, ſupra anum incipiens, capiti quam caudæ propior: rad. XXXVI. ſimpliciſſimi & molles.

Pin-

Pinna CAUDÆ rotundata, rad. VI.

Striæ faſciculatæ parum elevatæ totum corpus ornant Faſciculi circa qvemqve angulum incipiunt, & in medio ſpatii intermedii ſibi occurrunt, conſtat faſciculus quisque radiis intermediis longiſſimis 7. cum 4. l. 6 minoribus utrinque.

P. VENTRALES & ANI nulla.

COLOR: *Rhombi* margine albicantes, area fuſci, nitentes, in ſpatio dorſali & laterali ſuperiori inter faſciculos alternatim diſponuntur; in ſpatio laterali inferiori maculæ fuſcæ, transverſales, alternantes cum faſciculis.

Abdomen totum albidum, in cujus parte ſupra anum rhombi cum faſciculis videntur, ſed infra usque ad caudam glabrum exiſtit.

Classis V.

INSECTA.

COLEOPTERA.

Scarabæus	99	Ceratoriæ.
Curculio	100	Cypri.
Chrysomela	101	Cichorii.
Cerambyx	102	smyrnensis.
Gryllus	103	arabicus.

LEPIDOPTERA.

Sphinx	104	Caput mortuum.
	105	ejusque larva.
Phalæna	106	Ficus.
	107	nazarethi.
	108	amygdali.
	109	Bombyx.

NEUROPTERA.

Ephemera	110	Coa.

HYMENOPTERA.

Cynips	111	Ficus.
	112	Caricæ.
	113	Cycomori.
	114	ægyptius.
Tenthredo	115	sodomitica.
	116	dactyli.
Ichneumon	117	natoliæ.
	118	vitis.
Apis	119	mellifera.

DIPTERA.

Culex	120	cypri.
	121	ægypti.
Musca	122	buphthalmi.

APTERA.

Acarus	123	citri
	124	testudinis.
	125	galilæus.
Aranea	126	vitis.
	127	coa.
	128	anomalus.

DUBIA.

scutellata	129	an Larva Silphæ?
indeterminata	130	

99. SCARABÆUS Ceratoniæ.

Caput ſubtus, minimum, apice retuſum, transverſaliter oblongum. *Maxillæ* vix conſpicuæ, filiformes, prominentes.

Antennæ clavatæ, apice longitudinaliter fiſſæ: laciniis tribus ſucceſſivis, craſſiuſculis, apice obtuſis; ad latera capitis.

Oculi pone antennas, minimi, parum elliptici.

Thorax maximus, longitudine fere abdominis, ejusdemque craſſitie, oblongus, antice rotundatus, declivis, pone truncatus, dorſo convexus, aculeatus: aculeis nudo oculo non conſpicuis, confertis, ad ſenſum ſcabris; margine ad latera utrinque aculeis 3 majusculis inſtructus, & duobus paulo minoribus in margine anterius.

Abdomen oblongum, convexum, antice truncatum, pone declive retuſum, verſus apicem parum attenuatum inferius.

Elytra II, glabra, apice deflexa. *Alæ* tenuiſſimæ, apice parum acuminatæ, latiuſculæ, elytris tectæ.

Pedes VI, remoti, 4. per totum abdomen utrinque extenſi; 2 thoraci affixi, apice fiſſi.

Color. *Ferruginea* ſunt caput, antennæ & pedes. *Atra* ſunt thorax & abdomen ſubtus. *Elytra* ex maculis nonnullis pallide & intenſius griſeis componuntur, quarum illæ ſuperius, hæ magis verſus apicem. *Alæ* exalbidæ.

Magnitudo Coccionellæ minimæ.

Longit. fere lin. $1\frac{1}{2}$. *Abdomen* fere lineæ integræ. *Thoracis* paulo ultra lineam $\frac{1}{2}$.

Locus: In *Ceratonia* ad alas foliorum, ubi foveam formaverat, inveni *Cairi*.

100. CURCULIO (Cypri) *mediocris, fuscus, linea longitudinali atra in dorso.*

Locus: In *Cypro.*

101. CHRYSOMELA (*Cichorii*). *

Os porrectum; Rostrum (pars capitis infra oculos) longiusculum, oblongum, parum depressum. *Mandibulæ* articulato-clavatæ, utrinque duæ, quarum exteriores longitudine fere rostri; interiores breviſſimæ, craſſæ.

Caput oblongum, in basin & rostrum divisum, quorum *illa* pone oculos, subconvexa, oblonga, latiuscula; *hæc* ante oculos oblonga, parum attenuata, apice præcisa.

Oculi ad latera capitis, juxta apicem baseos, parum protuberantes, mediocres, elliptici, oblique positi.

Antennæ ad latera capitis, proxime ante oculos, articulatæ (moniliformes *Linn.*); articulis subrotundis, superius craſſiuſculis, depreſſis, inferius tenuiuſculis, dimidia parte superiore crassiore, inferiore tenuiore, apice parum acuminatæ.

Thorax ovatus, convexus, apice tenuiore, basi latiore.

Abdomen ovato-oblongum, dorso parum cultratum, lateribus declive, subtus convexum, ante pedes posticos parum gibbum, pone subcarinatum.

Elytra dura, abdomine parum breviora, apice rotundata, inter utraque quasi emarginata.

Alæ

* *Insectum medium inter* Dermesten, Curculionem & Cantharidem; *de quo videatur* Dermestes Cichorii. *Muſ. Lud. Ulr.*

Alæ ſtriatæ, pellucidæ, longitudine elytrorum.

PEDES VI: quorum 2 thoraci; reliqui abdomini affixi; ultimi juxta abdominis medium poſiti; omnes longiuſculi, æquales, unguibus fiſſis.

COLOR: Totus ater, exceptis elytris, quæ fulva cum maculis VIII atris, in utroque IV; quarum 2 poſteriores maximæ, transverſaliter oblongæ, margine irregulari, una poſt alteram ſita; ſuperiore aliquanto minore; 2 anteriores parvæ, ſubrotundæ, paralellæ.

LONGITUDO tota poll. 1.

LOCUS: Per totum orientem in flore *Cichorii*, quibus veſcitur, invenitur.

102. CERAMBYX ſmyrnenſis.

CAPUT oblongo-rotundum, anterius declive, poſterius ſeſſile.

Os prominens, articulatum maxillis ſuperioribus articulis tribus, quorum extimus longior craſſior; inferioribus articulis duobus breviſſimis.

Oculi duo, unus utrinque parvi, in medio capitis, ad latera ejus, proxime infra antennas. *Integumentum* oculorum punctatum.

ANTENNÆ ſetaceæ, articulatæ, capitis medio affixæ, vertici quam ori propiores, longitudine fere corporis: *Articuli* X, ſubimbricati; omnes inferne anguſtiores, ſupremo craſſiores; Infimus reliquis major, qui ordine ſucceſſivo ſunt minores; ſecundus a capite inferiore extremitate elevatus.

THORAX teretiuſculus, ſubconvexus, ad latera utrinque mucronatus: *Mucrone* uno utrinque breviſſimo, in medio lateris. *Sinus* inter thoracem

& abdomen, distinctissimus, parum angustatus, lateribus quam dorso profundior.

Abdomen ovatum, elytris tectum, convexum, anterius truncato-cordatum, postice obtusiusculum.

Annuli ventrales 5, quorum 2 superiores latiores, longiores; 2 sequentes tenuiores; infimus longior, angustior, triangulari-obtusus.

Apertura ani transversalis ampla.

Elytra figura & magnitudine corporis, externam corporis partem s. anum non tegentia.

Pedes VI, tres utrinque, quorum 2 thoraci, 4 abdomini affixi.

Crura articulis 3 constructi, quorum *supremus* ovato-oblongus, convexus, latior; *medius*, superius angustior, inferius latior, apice inferiore emarginatus, denticulatus; *infimus* articulatus: articuli 4, quorum 3 superiores apice superiori attenuati, inferiori crassiores emarginati; *infimus* convexus, tenuis, uncinatus, terminatus uncinulis 2: *bus* acuminatis.

Color: *Villi* brevissimi, densi, totum animalculum supra tegunt, hinc ad sensum levissimum & sericeum est.

Per capitis & thoracis dorsum *linea alba* tenuis decurrit. *Linea atra* latior, utrinque acuminata, proxime infra hanc lineam, una utrinque. *Linea fusca* latissima hanc excipit & ad gulam usque sese extendit.

Corpus linea dorsalis capitis continuata, quæ marginem interiorem elytrorum candidum efficit. *Linea atra* capitis continuata maculam atram utrinque inferius emittens. Spatium candidum, lan-

lanceolatum, verſus caput latius, verſus caudam anguſtius. *Linea atra* hoc excipit æqualis, maculam atram ſuperius emittens, quæ altera minor, oblonga & fere illi oppoſita. *Linea fuſca* marginem elytri terminat.

Antennæ & pedes ex fuſco-rufeſcunt. *Abdomen* fuſcum.

MAGNITUDO Cicindelæ arenariæ.

LOCUS: Circa *Smirnam*, in cœmiterio Judæorum copioſe, menſ. Martio.

103. GRYLLUS arabicus.

Gråshoppors nytta til föda i Arabien.

Under mitt viſtande i Ægypten har jag användt all håg, at få underråttelſe *om Gråshoppor ån i dag användas til föda, antingen i detta land eller de näſtgränſande orter*? Jag har om denna efterråttelſe varit angelågen, emedan jag häller före, at ſvar på denna frågan ſkal kunna afgöra den emellan Skriftens uttolkare tviſtade ſaken om *Johannis* föda i öknen. Om, nämligen, denna heliga mannens ἀκρίδες, med hvilka han uppehöllt ſit lif, varit *Gråshoppor*, ſom ordet betyder hos alla Græciſka Auctorer, eller om deſſa ἀκρίδες varit en *frukt* at et ſlags träd, eller om de varit et ſlags *foglar*. Den förſta meningen år antagen af alla dem, ſom Skriften uttolka, utan at tänka på andra uttydningar ån den ordet ger vid handen. Andra, ſom öfverſatt eller uttolkat Nya Teſtamentet, hafver velat låta ſe ſin fintlighet, då de giſſat, at *Johannes* aldrig åt Gråshoppor i öknen. Det år en onaturlig ſpis, ſåga de, hvilken aldrig någon människa tagit til lifs, ock ſom år aldeles otjänlig til näring, ock detta år deras ſtarkaſte

skål, hvarmed de vilja kullkasta den rätta meningen, och denna inbillade onaturlighet, har, som jag menar, varit den endaste anledning at söka ändring där ingen har rum, och at bry sin hjärna med, at gifva *Johannes* en annan föda, än den han verkeligen åtnöt, under sin stränga lefnad i ödemarken. Kan det nu bevisas at Gråshoppor än i dag tjäna til spis för folkslag i den negden där *Johannes* lefvat, så faller meningen om omöjeligheten och onaturligheten af denna föda, och den aldra enfaldigaste gör då denna slutsats.

Om Gråshoppor åtas än i dag på de orter där *S. Johannes* lefde, så ser jag ingen omöjelighet, at Han ju kunnat hafva sin näring af samma kråk, som Evangeliska historien ger vid handen, hvilken altså behöfver ingen ändring, ἀκρίδες blir det de varit, och förbytes hvarken til fogel eller frukt.

Om Gråshoppor åtas af några folkslag i vår tid i Österlanden, bör afgöras af en resande på dessa orter, som antingen med egna ögon ser sanningen däraf, eller skaffar sig efterrättelse af dem, som varit på den ort, där de kunnat få njuta sanningen däraf, om hvilkas upriktiga intygande han bör vara så försäkrad, som om han sjelf varit åsyna vitne därtil. *Orten* där man bör inhämta denna efterrättelse är *Arabien*, et land som för Europeer är otilgängeligt, och altså säger det sig sjelft, at det har varit hit intil och lärer bli hädanefter, nästan omöjeligt för en resande från Europa, at närvarande här om göra sig försäkrad. Påliteliga berättelser af lands-folk, som där rest och sett landsens bruk, åro då de endaste man kan hålla sig til, ock af hvilka vi kunne vänta vårt ljus i den omtvistade saken, ock

des-

deſſa har jag under mina reſor i Aſien och Ægypten med all flit budit til at ſkaffa mig. Jag har frågat *Francker*, ſom länge lefvat i Orienten, om de hört talas om, at Gråshoppor här åtas? De hafxa alle ſvarat mig, ja, och de påliteligaſte, jag fått ſvar utaf, åro de, ſom varit i Ægypten (Chaſſin förſta Franſka Drogueman i Alexandria, ſom varit i Ægypten i 30 år) och Alep (Bonard Franſk Canceller i Smirna, ſom varit länge i Alep) ſåſom de orter på hvilka år beqvämligaſt at hårom få höra talas. Jag har frågat *Chriſtna* af landets invånare, *Armenianer*, *Græker*, *Copter*, och *Syrianer*, ſom här åro födde, och ſom mycket reſt i Syrien omkring röda hafvet och i Ægypten, om de viſte, om Gråshoppor åtas af Araberne? Alle hafva ſvarat mig at de dels ſett dem åtas, dels hört i allmänhet omtalas, at de vore en nog brukelig föda i Arabien. De påliteligaſte jag här kan anföra åro de Græker med hvilka jag talt, ſom reſt til *Berget Sinai*, där Grækiſka förſamlingen hafver et namnkunnigt Convent. *Araberne* åro däromkring öfver alt, ty kunna de hafva godt tilfälle at få veta deras hushållning. Jag har åtanteligen råkat en perſon, ſom hårom gifvit ſtörre uplysning och ſtarkare förſäkran än alle de andre. En *Schék*, med hvilken jag hade bekantſkap i Cairo, ſom var en af de lärdaſte och ſkickeligaſte där fans, ſom hade i 6 års tid viſtats i Mecca, år den, ſom meddelt mig den ſamma. I närvaro af Herr *Le Grand*, förſte Franſka Drageman i Cairo, och Herr *Fourmont*, Brodersſon af de lärda Fourmonts i Paris, hvilken var hitſkickad af Franſka Kongl. Bibliotheket at öfva ſig i Orientaliſka ſpråken, frågade jag om han viſte det man i Arabien brukade Gråshoppor til föda? hvaruppå han gaf

mig

mig följande svar: I *Mecca* som måste taga sin spannmål från Ægypten, regerar undertiden hungersnöd, då missväxt år i det land, som är dess kornbod. Folket får här, som kring hela verlden, vid dylika svåra tilfällen, tänka på at uppehålla lifvet med ovanlig spis. Gråshoppor få då äfven rum i deras af nöden inrättade spiskammare. De mala dem på sina hand-quarnar til mjöl eller stöta dem i stenmortare til fint pulver. De blanda detta mjöl med vatten til en deg, och göra däraf tunna kakor, dem de grädda på samma sätt, som sit vanliga bröd, på en jern-häll, den de göra het, och detta tjenar då i stället för bröd til lifvets uppehälle i brist af något tjenligare. Jag frågade vidare om icke Gråshoppor utom detta nödfall, hafva ordenteligen något rum ibland Arabernas spis? Jo, svarade min *Schek*, det är icke ovanligt at se dem, utom den tid då landet plågas af hungers nöd, äta Gråshoppor. De koka dem då först en god stund i vatten och stufva dem sedan med smör och gjöra på detta sättet af Gråshopporna en art frecasée, som just icke är af oangenäm smak, efter hans berättelse, som sjelf ätit däraf. Jag underrättade mig vidare af min *Schek*, om Arabernas Gråshoppor vore i något mål olika dem, som finnas i Ægypten? hvartil han svarade nej, och sade at han ej sett andra i Arabien, än de samma som i Ægypten af större och mindre slag, at stora och små tages utan åtskilnad til föresagd nytta, och at vid vissa årstider dessa kräk äro til äfven så ansenlig myckenhet i Arabien, som de i Ægypten i vår tid äro sällsynte, hvaräst de åtminstone aldrig utgöra någon lands-plåga, som i andra orter.

104. SPHINX (Caput mortuum) *thorace punctis duobus atris notato.*

Caput porrectum, vertice convexum, apice obtusum, emarginatum.

Oculi 2, unus utrinque, ingentes, protuberantes, totum latus capitis utrinque constituentes; *membrana* oculorum exterior dura, subcornea, tota contecta lineis se invicem transversaliter secantibus, subtilissimis, oculo nudo non conspicuis. *Proceſſus* duo, unus utrinque, ex capite ante oculos, ad latera proboscidis, oculis pro orbita anteriore servientes.

Os (Lingua) spiralis, horizontaliter compressus, crassiusculus, latus, æqualis usque ad apicem, ubi sensim attenuatus, superiore superficie versus basin angulato canaliculatus, angulo parum elevato longitudinali in medio, canaliculis duobus subtilibus ad ejus latera, unus utrinque, versus apicem subtus canaliculatus; *Apice* Lingua est bifida, laciniis parum acuminatis conniventibus; *sinus* in quo proboscis reconditur, profundus, a proceſſibus capitis antea nominatis, utrinque formatus.

Antennæ ad basin capitis, margini ejus proxime supra oculos affixæ, compressæ, latiusculæ, crassiusculæ, æquales, basi parum attenuatæ, apice acumine tenuissimo molli terminatæ, dorso glabræ, lateribus & antice lineis transversalibus plumosis striatæ.

Thorax transversaliter oblongus, angustus.

Corporis pars anterior S. *clypeus* dorso & lateribus convexa, subtus femoribus pedum anteriorum conniventibus tecta.

Abdomen conicum, extreme parum attenuatum.

Seg-

Segmenta abd. IX: quorum 2 superiora ex femoribus 2 3 connatis componuntur; reliqua 6. annulis transversalibus, latis, apice linearibus constituuntur; ultimum vero triangulare, apice sensim attenuatum. *Ani* apertura in apice hujus squamæ horizontalis ampla. *Apertura* alia longitudinalis, subtus in medio ejusdem ultimæ squamæ cumprædente coincidens.

Pedes VI, utrinque 3 sibi invicem valde propinqui, quorum primum par thoraci, altera duo corpori affixa. *Articuli pedum* 3, quorum 1:*mus* compressus, supra æqualis, linearis, subtus protuberans. 2:*dus* brevis, teres, terminatus setis rigidis. 3:*tius* teres, sensim attenuatus, terminatus unguibus duobus arcuatis, acuminatis. *Femora* in 1.*mo* pone soluta, in reliquis corpori affixa, in omnibus oblonga, subconvexa, crassiuscula, lanuginosa.

Alæ IV, prominentes: duæ anteriores, totidemque interiores. Harum *Primores* oblongo triangulares margine inferiore usque ad apicem perpendiculari, recto; superiore infra medium recto, deinde ad apicem obliq.e descendente; *Apex* alarum angulo obtuso terminatur. *Inferiores* triangulares, basi oblique rotundata angulo obtusissimo terminata, prioribus triplo breviores.

Color *Caput* & *Oculi* atri. *Antennæ* dorso atræ, lateribus ex cano albescentes.

Thoracis latera & pars anterior Clypei supra atro parum canescunt. *Clypeus* ipse tingitur: a) linea ferruginea post spatium canescens. b, hanc excipit spatium semilunare, tricuspidatum, latiusculum, cuspide medio lateriore, quod ex fu-

fuſco atreſcit; c, ad latera cuspidis medii ſunt maculæ duæ ferrugineæ, duobus punctis atris in medio, utrinque unus, notatæ. d. Hinc maculæ oblongæ, irregulares, ex fuſco atreſcentes, in medio linea anguſta ferruginea diſtinctæ a ſe invicem, & ad marginem extremum ſuperius macula atra oblonga notatæ e. Has excipit annulus ſemilunaris, ferrugineus, in cujus medio macula ex atro caneſcens, orbicularis. f, ſegmentum deinde ſequitur irregulare, apicibus craſſiuſculum ferrugineum. g, Maculæ 2, transverſaliter oblongæ, atræ, clypeum terminant, quæ ſpatio minimo ferrugineo diſtinguntur.

Thorax ſubtus ſegmento atro & ferrugineo componitur.

Femora omnia ferruginea. *Pedes* omnes atri, cum annulis ferrugineis ad articulationes. *Abdomen* ex ſegmentis atris & ferrugineis, quorum illa latiora conſtructum.

Alæ primores griſeo & atro irregulariter mixto tinguntur, cui mucor quaſi canus adſpergitur. *Maculæ* nonnullæ albeſcentes ad marginem inferiorem, infra medium conſpiciuntur, quæ cum atris minimis mixtæ, quales etiam nonnullæ ad initium alarum conſpiciuntur. *Alæ inferiores* ex frrrugineo flaveſcentes, cum maculis nigreſcentibus magnis.

Longitudo totius a roſtro ad extremitatem alarum poll. 2.

Locus *Cairo* in ædibus rariſſima.

105. SPHINGIS Larva; *an Caput mortuum?*

Caput retuſum. *Sulcus* in medio capitis, terminatus ſupra roſtrum ſpatio triangulari utrinque ſulcato. *Pe-*

Pedes pectorales utrinque tres, subcylindracei, parum arcuati, acuminati, nigri cum maculis minimis albis.

PECTUS supra rugosum: rugæ 5, latiusculæ, distinctæ quarum ultima angustior.

Pedes abdominales utrinque 4. crassi, breves, rugosi, pilis minimis sparsis subtus emarginato-pectinati.

Pedes infra anum 2, reliquis similes & æquales, versus anum lobum latiusculum emittentes.

Rugæ corporis 8, latæ, quarum ultima triangularis apice.

CAUDA in extremitate dorsi supra rugam terminalem, cylindrica, rigida, apice tenuissima, recurva, tecta tuberculis distinctis, copiosis, acuminatis, scabris, in apice minimis.

CAPUT citreum. *Linea* oblonga, superius acuminata ab utroque capitis latere longitudinaliter.

THORAX pallido-citreus. *Corpus* lucido-citreum, lineis & punctis tinctum. *Lineæ* utrinque 7, ab abdomine versus dorsum oblique procedentes, caudam respicientes, per paria in dorso sibi occurentes, ubi in angulum acutum coëunt; hæ pallide sunt purpureæ, margine inferiore parum obscuriore. *Puncta* parva, orbiculata & elliptica, atra, supra has lineas & spatia citrea irregulariter sparsa. *Puncta* 9, utrinque successiva, in margine inferiore laterum abdominis, quorum unum utrinque juxta caput; in thorace nulla; omnia majuscula, elliptica, atra.

Longitudo poll. 6. *Crassities* poll. 1. lin. 4. l. digiti minoris.

Ster-

Stercus oblongum, 8:gonum, profunde ſtriatum.
Locus: *Ægyptus*, horti Cairenſes.
Eruca & *Chryſalis* menſe Septembr. & Octobr. adeſt.
Veſcitur foliis *Badingan* Arab. quæ ſpecies *Solani*.

106. PHALÆNA (Ficus) *minima gregaria candida*.*
Oculi atri. *Antennæ* ſimplices.
Alæ æquales, ovatæ, abdomine breviores. *Abdomen* ovato-acuminatum, craſſiuſculum.
Juxta viam inter *Acrim* & *Tyrum* prope promontorium album, ubi *Alexander* viam per exercitum in monte aperuit, ibi in *Ficu* gregatim vidi.

107. PHPLÆNA parva atra ſubtus ferruginea.
Locus in *monte præcipitii Chriſti* juxta *Nazareth*.

108. PHALÆNA (*amygdali fructus*).
Antennæ ſimplices, filiformes, longitudine plus quam dimidia abdominis, nigricantes.
Alæ IV, depreſſæ, oblongæ, æquales, longitudine abdominis.
Abdomen ovato-acuminatum, canum.
Thorax minimus, ſubrotundus, parum gibbus, flavēſcens.
Color faſciatus, faſciis transverſalibus fuſco albicantibus & fulvo flaveſcentibus alternatim diſpoſitis.
Longit. lin. 2.
Singulare quod hic fructus *Phalænam* producat dum plerique alii *Dermeſten* quendam vel *Tenthredinem* vel aliud quodcumque foveant.

109. PHALÆNA Bombyx.
Silkes-maſkarnas ſkötſel i Syrien.
Fröna läggas i et varmt rum. *Qvinfolken* bära dem

ofta i barmen, eller lägga dem i fången emellan bolstren, dår klåckas de ut, och åt maſken gifves genaſt Mulbårs-löf, vid hvilka han fåſter ſig. Han åter och växer då öfver 40 dagar, under hvilken tid de ligga på lafvar, ſom göras af rör, uti en Ris-koja. En gång om dygnet öfverhöljas de med Mulbårs-löf, och kråla ſig up genom löfven deras föda, hvilka de täcka, då åter et annat ſtratum af löf höljes öfver dem och ſå beſtåndigt. Då de begynna ömſa färg, reſes up torra risbuſkar af åtſkilliga växter, i hvilka de ſpeta up och begynna ſpinna. Då de lycktat at ſpinna, tagas de af deras bon; hvilka man vil nyttja til Silke, ſom år ſtörſta delen, låggas i hett vatten och nyſtas up til en hårfva; dem, hvilka man vil bevara til frön, låter man lefva och förvandla ſig til Fårilar. Då Fjårilen år framkommen utbredes i rummet et ſvart täcke, på hvilket han ſåtter ſit frö, ſom bevaras til et annat ſlåktes framalſtrande, ſedan det blifvit ſamlat i ſmå ſåckar ſom hånga vid täcket.

Åſke-dunder förſtör ofta maſkarna. *Myror* åro deras fiendet, hvilka hindra at Ægypten ej kan åga denna rikedom, ſom årligen kåſtar detta land några milioner.

Seyde aflåter årligen från 3 til 40000 liv. ſilke och *Tripoli* til åfven ſå många millioner. Från den förra orten går det måſt til *Damas*, hvaråſt dåraf tilvårkas de vakra vattrade half-ſidentyger af Bomull och ſilke blandade, hvilka ej kunna eftergöras af ſamma godhet på någon annan ort. Från *Tripoli* går det måſta ſilke til *Europa*, afhåmtadt af *Fransmån* och Ängelsmån. Af det *Syriſka* Silket år det ſom kommer från *Baruth* måſt aktadt, hvilket tilverkas på *Antiliban*.

110. EPHEMERA (Coa) *alis 2 erectis ovatis; alteris 2 planis lineari lanceolatis apice intortis.*

Caput pendulum. *Roſtrum* conico-acuminatum, longiuſculum.

Mandibulæ lateribus roſtri ſubtus affixæ, illoque longiores, teretes, capillares, glabræ, utrinque una.

Oculi ad latera verticis, utrinque unus, parvi, globoſi, protuberantes.

Antennæ in fronte capitis inter oculos approximatæ, capillares, erectæ, longitudine abdominis.

Thorax oblongus, convexus, breviuſculus.

Abdomen dorſo anterius gibboſum, cæterum oblongum, cylindricum, ſegmentis tenuibus compoſitum, apice forcipatum, forcipe aculeis binis utrinque uno compoſita, qui longiuſculi, teretes, acuminati.

Alæ IV maxime inter ſe differentes, 2 nempe margini ſuperiori dorſi affixæ, ovatæ, latiſſimæ, erectæ, margine ſuperiore lineari, inferiore convexo, apice anguſtatæ, baſi rotundatæ. 2 *alteræ* lateribus abdominis pone dorſum affixæ, juxta abdomen longitudinaliter extenſæ, ab apice ultra medium lineares, ſubtus concavæ, reliqua ſui parte ovato-lanceolatæ, verſus apicem latiuſculæ, intortæ, antecedentibus duplo longiores coſta per medium illarum longitudinaliter currit, quæ per margines partis alarum lateriores radios utrinque emittit pinnatos. *Coſta* juxta marginem alarum ſuperiorum longitudinaliter percurrens, inter quem & marginem ala eſt radiis ſimplicibus transverſalibus.

Alæ ſuperiores cæterum recticulatæ.

Pedes VI. utrinque 3, duo thoraci abdomini affixi, graciles, unguiculis tenuibus apice inſtructi.

Caput, rostrum, oculi, antennæ *nigricant*. *Thorax* & dorsum supra ex *flavo & nigricante* variegata. *Abdomen* subtus & supra lineis constat longitudinalibus variegatis ex flavo & nigricante, inter quas, conspiciuntur transversales tenuius flavescentes, latera vero abdominis nigricant.

Alæ superiores ex albido virescunt cum maculis magnis, irregularibus, concatenatis, nigricantibus. *Maculæ* 2 nigricantes, oblongæ, juxta marginem superiorem & puncta aliquot nigricantia, juxta inferiorem prope apicem.

Alæ inferiores parte sua lineari dimidia superiore ex albido virescentes, altera dimidia nigricans pars tota ex maculis oblongis alternantibus eorundem colorum componitur.

Longit. corporis ab apice ad capitis verticem lin. 6. *Alarum super.* poll. 1. *inferior.* poll. 2. *Antennarum* lin. 3.

Latitudo alarum super. juxta medium lin. 5. ad apicem lin. 2. & *inferiorum* in parte lata lin. 1.

Locus. *Insula* Meteline & Stanchio (olim Cous) in Archipelago.

111. CYNIPS Ficus.

Caput subrotundum, postice elevatum, protractum, minimum, a thorace distinctum spatio intermedio angustissimo, longiore.

Thorax oblongus, convexus, ab abdomine vix distinctus.

Abdomen longitudine thoracis, oblongum, crassiusculum postice. *Aculei* duo sub cauda, superiore longiore, crassiore; inferiore breviore, tenuiore.

Antennæ teretes, basi crassiores, proxime supra ba-

baſin articulatæ, anguſtatæ, ſupra articulationem ramoſæ, ramulis imbricatis minimis.

Alæ IV: duæ utrinque, quarum *Inferiores* lanceolato-oblongæ, ſuperiore margine convexæ, inferiore gibbæ, apice acuminatæ, reliquis duplo minores; *Exteriores* ovatæ, ſuperficie leviſſime punctatæ.

Pedes VI; utrinque 3, omnes thoraci affixi, articuli pedum 3, quorum *infimus* longior, tenuior medio; *medius* latior, ſulcatus, ſuperiore longior; *ſupremus* breviſſimus, latiuſculus.

Ungues non conſpicui; ſuperficies interna articuli infimi piloſa.

Os: maxillæ impoſitæ, acuminatæ, inferiore longiore. *Corpus* totum rufum. *Alæ* albicant.

Locus: Circa *Smirnam*.

Ficus fœminas inhabitat, quorum germina excavata ab illo reperi & in quovis fere germine unum reconditum.

An Cupido Ficus qui farinam genitalem ex caprifico in ficum transfert? *Gallæ* locum obtinet heic ficus; germina corrodit inſectum, quod plus damni, quam utilitatis fructui adfert. An hæc progenita officio deinde fungitur mediatorio.

Inventus & deſcriptus d. 6 Apr. 1750.

112. CYNIPS Caricæ.

Partes omnes ut in antecedente.

Abdomen oblongum, tenuius quam in antecedente, utrinque parum acuminatum, a thorace diſtinctiſſimum. *Spatium* inter thoracem & abdomen anguſtiſſimum, longius.

Aculeus caudæ unicus, corpore duplo longior, capillaris, verſus caudam ſubtus carinatus, craſſior, parumque piloſus, reliqua parte tenuis glaber, æqualis. *Aculeus* alius abdomen terminans, minimus, craſſiuſculus, ſubrigidus.

Locus: In eadem, cum altero, Ficu habitat.
An præcedens ex altero sexu? An diversa species?

113. CYNIPS Cycomori.

Caput hemisphæricum, basi lineare, superficie convexum, sinu longitudinali medio excavatum, apice & lateribus rotundatum, thorace paulo latius.

Thorax oblongus, convexus, in segmenta divisus tria, æqualia, primo anterius acuminato.

Abdomen ovatum, convexum, corpore paulo latius, basi parum acuminatum, lateribus juxta basin parum excavatis.

Antennæ clavatæ, articulatæ, verticis medio insertæ, approximatæ, capite duplo fere longiores.

Oculi ad latera capitis, infra antennas, prope marginem, minimi, protuberantes.

Pedes VI, utrinque 3, omnes thoraci affixi, clavati, unguibus destituti, vel saltem non conspicui oculo mediocriter armato.

Alæ VI: membranaceæ, tenuissimæ: 2 majores ovatæ; 2 minores, oblongæ, altero margine lineares, altero rotundatæ, clausæ dorso longitudinaliter impositæ eriguntur.

Aculeus caudæ triplex, capilliaris, tenuis, flexilis, longitudine corporis, apice parum crassior.

Color Totus splendido-ater. *Alæ* exalbidæ, radios purpureos reflectentes. *Pedes* & aculeus ex albido ferruginei, apice pedum saturate ferrugineo.

Magnitudo Formicæ minimæ Ægyptiacæ.

Longitudo totius corporis partis lineæ $\frac{3}{4}$.

Locus *Cycomori fructus*.

114.

114. CYNIPS ægypti.

CAPUT transverſaliter oblongum, tenue, *Os* prominens. *Maxillæ* ſimplices.

Antennæ filiformes, ſimplices, in vertice capitis remotiuſculæ, breviuſculæ.

Oculi ad latera capitis, pone antennas, parum protuberantes.

Tuberculum parvum, elevatum, in vertice capitis inter antennas.

THORAX teretiuſculus, breviſſimus, convexus.

ABDOMEN breviſſimum, craſſiuſculum, æquale, utrinque convexum, apice obtuſo truncatum.

ACULEUS *ani* breviſſimus, ſimplex, craſſiuſculus, conicus.

Alæ IV, erectæ, membranaceæ, exalbidæ, obverſo ovatæ. *Interiores* breviores, anguſtiores. *Exteriores* corpore duplo longiores, & extra illud extenſæ, latiuſculæ.

Pedes VI, tenuiſſimi.

COLOR totius corporis ſaturate viridis eſt, *alarum* juxta apicem ſuperiorem leviter purpuraſcens.

LONGITUDO corporis cum capite & thorace lin. ½. alarum exter. lin. 1.

LOCUS in variarum arborum foliis Ægypti, in Cycomori foliis inprimis vidi.

115. TENTHREDO *ſodomitica*.

ANTENNÆ ſimplices, longiuſculæ, approximatæ in apice verticis.

THORAX oblongo-ovatus. *Abdomen* cylindricum, apice obtuſum. *Aculeus ani* triplex, longiuſculus (longitudine fere antennarum).

CORPUS ferrugineo-rufeſcens.

LONGITUDO 4 linearum.

LARVA ovata, craſſiſſima, parum hirſuta, longitudine lin. 6.

Locus in fructu *Astragali christiani* (*Poma Sodomitica*) qui in monte *Thabor* & juxta mare mortuum.

116. TENTHREDO Dactyli.

Caput oblongum, teretiusculum. *Os* terminale.

Antennæ teretes, articulatæ, æquales, longitudine dupla capitis, in apice verticis approximatæ.

Oculi minutissimi, vix protuberantes, ad latera capitis, utrinque unus.

Thorax brevissimus, transversaliter oblongus, levissime marginatus, latitudine capitis.

Abdomen conicum, depressum, versus apicem sensim attenuatum, thorace & capite simul conico, levissime erenatus.

Alæ IV, oblongæ, membranaceæ, tenuissimæ, exalbidæ, dorso longitudinaliter impositæ.

Pedes VI: 2 thoraci, reliqui abdomini affixi.

Color Totus ater.

Longitudo lin. $\frac{1}{2}$.

Locus in caudice Palmæ Dactyliferæ, Damiatæ inveni.

117. ICHNEUMON natoliæ.

Caput ellipticum, transversaliter positum, antice & postice planum. *Os* subtus; Mandibulæ brevissimæ, capillares, tenues.

Antennæ in fronte, basi admodum approximatæ, filiformes, æquales, porrectæ, basi elevatæ, apice simplices, tenues, longitudine abdominis.

Thorax ovatus, parum compressus, antice obtusus, pone parum acuminatus, declivis, abdomine dimidio brevior.

Ab-

Abdomen anterius pediculatum, pedunculo tenui, ſurſum reflexo, inter thoracem & abdomen; proxime a pedunculo abdomen attenuatum eſt, verſus extremitatem vero craſſiuſculum, obtuſum, parum compreſſum, parum incurvatum.

Aculeus Ani duplex, radiis filiformibus, dimidia longitudine abdominis, qui, dum dehiſcunt ſuperius, abdomen infra carinatum efficiunt.

Alæ IV, membranaceæ, erectæ, pellucidæ, nervis perreptatæ, ovatæ, interioribus brevioribus.

Pedes VI, longi, omnes thoraci affixi, articulatione infima aculeati, aculeo antrorſum poſito; *Ungues* fiſſi, tenuiſſimi, nudo oculo vix conſpicui.

Color. *Caput*, *thorax*, *antennæ* & aculei ani nigra. *Abdomen* & *pedes* ferruginei.

Longit. totius ab apice antennarum ad apicem aculei lin. 3. *Antennar.* lin. 1. *Thoracis* c. capite lin. ½. *Abdominis* lin. 1. *Aculi* lin. ½. *Pedum* lin. 1½.

Locus: *Natolia.*

118. ICHNEUMON Vitis.

Caput ſubgloboſum. *Antennæ* filiformes, longitudine fere totius corporis, ad latera capitis juxta apicem extremum.

Oculi ad latera capitis, prope baſin, majuſculi, nigricantes.

Thorax ovatus, parum elevatus, parvus.

Abdomen ovatum, apice acuminatum, longitudine capitis & thoracis ſimul.

Alæ IV, ovatæ, membranaceæ, ſolidiuſculæ, nervoſæ, breves, latiuſculæ.

Aculeus *ani* triplex, longitudine abdominis.

Pedes VI, longitudine proportionata.

COLOR. Totus ferrugineus. *Thorax* & caput saturatius; *abdomen* dilutius.
LOCUS: *Smirnæ* visus in dorso foliorum Vitis.
LONGIT. linearis.
Obs. Promiscue cum præcedente alius invenitur cujus color totus ater. *Aculeus* ani nullus. *Antennæ* reflexæ vel intortæ, antecedentis breviores. *Alæ* lanceolatæ albidæ longiores prioris. *Longit.* priore brevior. an mas?

119. APIS mellifera.
Egyptiska Bistockar åro de besynnerligaste i detta slägte. De åro gjorde af stybbe och lera, af hvilka blandade och hårdt packade, göres en iholig cylinder af en spans diameter, och så lång man vil, från 3 til 6 alnar, som torkas i solen, at han blifver så fast, at man kan handtera honom såsom man vil. Jag såg vid en by emellan *Damiata* och *Mansora* några 1000 sådana stockar, af hvilka man rest up planck omkring husen, sedan de lyktat at tjäna til sit förSta ändamål.

120. CULEX. Cypri minimus subfuscus, antennis brevissimis fasciculis plumosis, alis ovatis.
Insectum *Cypro* endemium est, summam creans molestiam, morsu sensibiliter doloroso, quem noctu infligit, quique pustulas relinquit diuturniores & magis inflammatas illis, quæ ex Culice ordinario.

121. CULEX (ægypti) *articulationibus candidis.*
MAGNITUDO Culicis vulgaris. *Linn.* Syst N. 1.
COLOR. Ex fusco canus. *Crura* cana cum annulis candidis, parvis, circa articulationes & in articulis.

Pun-

Puncta candida ad marginem dorſi in corpore ſub alis utrinque, plura, longitudinaliter ſita.

Annulus candidus ad baſin thoracis, inter illum & corpus.

Linea candida, perpendicularis juxta oculos, utrinque una, parva.

Locus *Ægyptus*, Culice communi rarior.

122. MUSCA Buphthalmi.

Os ſimplex, clavatum, ſurſum reflexum, in ſinu reconditum ſubtus.

Oculi magni, oblongi, griſei. *Capitis* pars anterior citrea.

Antennæ in vertice anterius, porrectæ, approximatæ, clavatæ, breves, in dorſo ſetam gerentes.

Thorax oblongus, convexus, nitidus, obſcure viridis.

Alæ IV, *interiores* breviſſimæ, ovatæ; *exteriores* longitudine abdominis, margine exteriore recto, interiore convexo, apice obtuſæ.

Squama plicata & ſtylus capitatus inter alas & thoracem.

Abdomen ovatum, depreſſum, parum convexum, 4 ſegmentis atris nitentibus, & 6 maculis citrinis, utrinque tribus, linea nigra in medio diſtinctis compoſitum.

Pedes VI, omnes in thorace.

Aculeus ani breviſſimus, bifidus, craſſiuſculus, anum terminans, retractilis.

Magnitudo Ape vulgari minor.

Locus In *Buphthalmo* communi Æg. communis juxta *Damiatam*.

123. ACARUS Citri.

Caput oblongo-acuminatum. *Antennæ* teretes, articulatæ.

Pedes VIII: utrinque 4, usque ad caudam extenſi.

Cor-

Corpus ovatum, convexum.
Color *griseus* est.
Magnitudo vix linearis.
Locus: Vidi in *Citro maxima carne solida subdulci*, Ital. Cedro, inter mucorem, dum putrescere incepit fructus.

124. ACARUS testudinis.
Caput oblongum, minimum; sulcus longitudinalis in dorso capitis. *Os* minimum, ad apicem capitis.
Oculi duo, minutissimi, unus utrinque ad capitis latera.
Thorax capite brevior, parum convexus, sessilis, postice parum supra dorsum elevatus.
Abdomen maximum, ellipticum, anterius angustius, posterius latius & rotundatum, subconvexum.
Pedes VIII: utrinque 4, articulati, omnes abdomini affixi, in medio abdominis desinentes, proxime infra thoracem incipientes, æquales: *Articuli* 5, quorum proximus corpori reliquis brevior, elevatus, reliqui æquales, oblongi. *Ungues* tenuissimi, basi latiusculi, medio lobati, apice uncinati.
Antennæ nullæ; sulci duo proxime infra thoracem in dorso, brevissimi, longitudinales.
Color. *Corpus* totum, caput & thorax superius nigrescentia, subtus albida. *Articuli pedum* nigrescentes, intermedia albida.
Magnitudo Cimicis domesticæ.
Habitat in *Testudine terestri.* (Linn. Syst. Nat. sp. 2.) in cujus inguine reconditur & corpori tenaciter adhæret.
Reduvio. Linn. Fn. Sv. 1192. similis.
Locus: *Smirnæ* inventus & descriptus Mens. Martio 1750.

125.

125. ARANEUS galilæus.

COLOR. *Atra* ſunt caput, dorſum & pedes ſupra; *Ruffa* latera abdominis & pedum.

MAGNITUDO mediocris.

LOCUS circa *Fontem Salomonis* in ſaxo cotaceo *Galileæ*.

126. ARANEA vitis.

In dorſo foliorum *vitis* duas ſpecies *araneæ* inveni in *Natolia*.

PRIOR. *Magnitudo* infra mediocrem. Tota lucido-viridis.

Abdomen ovatum, haud craſſum. *Thorax* oblongus, parvus dorſo rugoſus.

Caput ſubrotundum, ſupra parum gibbum, parum ſtriatum. *Vertex* anterius retuſus. *Oculi* VI in apice *verticis* atri, admodum parvi, lineas 2 formantes, quarum ſuperior 2, inferior 4 continet.

Pedes VI, thoraci affixi, longitudine totius corporis, articulorum 3.

Tela groſſa, fuſca.

ALTERA Magnitudo infimi ordinis, candida. *Abdomen* globoſum.

127. ARANEA Coa.

THORAX ovatus, convexus, ater, punctis minimis albicantibus adſperſus.

ABDOMEN ovatum, depreſſum, atrum, ſtriis tenuiſſimis candidis in margine.

PEDES XII albicantes.

LONGITUDO lin. 1½.

LOCUS: Inſula *Cous* in Archipelago.

128. CANCER anomalus.

CORPUS quadratum, ſubtus & ſupra parum convexum, poſtice parum declive convexum. Latera parallela, inæqualia, linea obliqua elevata,

pone

pone medium lateris utriusque in margine superiore corporis angulo acuto incipiens & inferius juxta initium pedis penultimi desinens, spatium triangulare versus superiorem corporis marginem productum, ab hac linea & dicto margine formatum, posteriorem laterum partem efficit. *Margo* anterior testæ linea elevata flexuosa in cujus medio scutum prominet oblongum, breviusculum, declinatum, antennas a se invicem distinguens. *Anguli* duo triangulari acutanguli, corpus anterius, utrinque unus, terminant.

Antennæ pedunculatæ, pedunculis breviſſimis, crassiusculis. *Basis* antennarum brevis, crassa, glabra; *apex* fissilis, capillis plurimis longitudine dimidia antennarum constans.

Oculi duo, utrinque unus, oblongo-ovatus, antennas longitudinaliter amplectens, longitudine antennarum dimidia, usque a basi capillorum ad finem fere baseos crassæ extensæ. Tota fere oculi pars in anteriore parte conspicitur, postice vero unum latus gibbum, breve, alterum lineare spatium angustum inter se relinquentia, hinc antennæ postice longiore spatio quam antice nudæ.

Fossulæ in anteriore parte capitis ad latera oculorum, illorum figura & magnitudine, illosque deflexos excipientes.

Os subtus in anteriore corporis parte. *Mandibulæ* binæ, utrinque una, oppositæ, irregulares, osseæ, albicantes.

Rima longitudinalis, aperta ab ore ad medium abdominis extensa. *Officula* duo, oblonga, compressa, apice transversaliter claviculata, margine interno ciliata, ad latera rimæ, ejusque longitudine utrinque unum.

Pe-

PEDES XII, utrinque 6; horum 1:*mi* minimi, in medio abdominis ad basin officulorum procedentium siti, approximati, Interiore superficie concava, exteriore planiuscula. *Articuli* horum 5, quorum 1:*mus* latissimus, ovato-oblongus, secundo duplo longior, apice angustior, basi latiore. 2:*dus* subquadratus, utrinque linearis, basi cum primo arcte cohærens, versus apicem parum angustior. 3:*tius* & 4:*tus* oblongi, irregulariter angulati, superior inferiore longior. 5:*tus* qui ultimus, oblongus, hinc convexus, inde concavus, apice ciliatus, binorum præcedentium longitudine. Omnes articuli margine inferiore ciliati. 2:*dum par* ad latera abdominis, remotiores, cheliformes, articulis 5, quorum 1:*mus* brevissimus, irregularis, abdomini affixus. 2:*dus* medio nodosus, subtus in angulum acuminatum versus anteriora desinens. 3:*tius* maximus, triangulari-oblongus, supra cultratus, subtus compressus, æqualis, lateribus perpendicularibus, marginibus inferioribus serratis. 4:*tus* subrotundus, supra convexus, latus, subtus compressus, angustissimus, latere posteriori convexo, anteriore denticulato acuminato; apices utrinque truncati, superiore latiore serrato, inferiore angustiore. 5:*tus* reliquis oblongior, utrinque subconvexus, latere posteriore leviter serrato, anteriore glabro. *Apex inferior* emarginatus, superior unguiculatus, unguiculis media longitudine articuli, altero ex articulo continuato fixo, altero eidem in articulato, mobili, uterque extreme parum uncinatus & margine inferiori denticulatus, denticulis parvis, inæqualibus, obtusiusculis. 3, 4, 5, & 6 pedum parium, structura æquales, ad latera abdominis successive versus marginem superiorem corporis producti,

&

& ultimi ad basin testæ, quæ ad angulos suos est emarginata positi sint. Omnes articulos habent sex, quorum 2 infimi breviſſimi, irregulares, 3:*tius* omnium longiſſimus & dimidiam longitudinem pedis quasi constituens, superius convexus, subtus planiusculus, margine utrinque linea longitudinali distinctus, interno plerumque glabro, externo leviter serrato & ciliato, utrinque versus apicem angustato, truncato. 4:*tus* breviſſimus, infimus tamen paulo longior, oblongus, irregularis, interne apice inflexus, superior oblique truncatus. 5:*tus* longitudine dimidia longiſſimi, ovatus, subcompreſſus, linea longitudinali per superficiem mediam utrinque extensa, apice utrinque truncato, superiore horizontaliter, inferiore oblique. 6:*tus* articulus præcedente paulo brevior, oblongus, angulatus, angulis fere sex, sed minus distinctis, parum arcuatis, angulis binis oppositis ciliatis, apice inferiore truncato, superiore acutiſſimo simplici. *Proportio* horum pedum hæc est: ut primus seu cheliformi proximus, sequentibus spatio articuli ultimi sit brevior. 2:*dus* (qui 4:*tus* in numero universali) reliquis omnibus longior. 3:*tius* (5:*tus*) antecedenti quantitate duarum linearum brevior. 4:*tus* (6:*tus*) reliquis ex hisce 4 brevior, & antecedenti spatio fere duorum articulorum superiorum inferior. Articulus infimus pedis 2:*di* & 3:*tii* margine suo interiore ciliis instruitur longiſſimis oppositis.

Cauda extremitati corporis, in medio proxime sub testa affixa, oblongo-lanceolata, basi linearis, apice subacuminata, sursum inflexa, fossula excepta, usque ad medium abdominis extensa, *scutis* 8 composita, quorum 2 infima linearia, tenuiſſima, reliquis longiora, 3:*tium* his latius, line-

neare, inferius latiuſculum. 4:*tum* ſubquadratum. 5:*tum* quadratum. 6:*tum* oblongum, latelateribus parum convexum, apice emarginatum, reliquis longius. 7:*mum* transverſaliter ovatum, tenue. 8:*vum* baſi ſurſum emarginatum, apice ſubacuminatum, ciliatum, ciliis bifurcatis. *Appendices* ſub cauda duo, baſi ejus affixi, cæterum liberi, baſi articulati articulo breviſſimo, reliqua ſui parte continui, integri, teretes, parum arcuati, longitudine caudæ, apice clavato, bifidi, denticulo ſub claviculis in ſuperficie inferiore.

Scuta ab utraque parte caudæ 5; quorum 1:*mum* tenuiſſimum, lineare. 2, 3, & 4 quadrato-oblonga, angulo eorum interiore externo rotundato. 5:*tum* oblongum, irregulare, ad medium abdominis extenſum; omnia corpori tenaciter affixa.

Teſta figura & magnitudine corporis, illudque totum tegens, usque ad caudam extenſa, utrinque libera & facile a corpore ſeparanda.

Color. *Dorſum* ex fuſco-violaceum. *Cauda* in medio, item ad latera albicans. *Pedes* dilutiſſime albidi, ut & pedum articuli infimi. *Oculi* griſei. *Antennarum baſis* dilute violacea, apex ſ. capilli albidi.

Longitudo & *Latit.* corporis poll 1 $\frac{1}{4}$. *Longit.* pedum *minimorum* poll. $\frac{1}{4}$. *Cheliformium* poll. 1 $\frac{1}{2}$. *Longiſſimorum* poll. 2 $\frac{1}{4}$. *Caudæ* long. infra poll. 1. Latit. $\frac{1}{4}$. *Antennarum* poll. $\frac{1}{2}$.

Singulare eſt huic Inſecto, quod mare, cujus eſt incola, tempore veſpertino poſt ſolis occaſum deſerat & litora ſabuloſa petat, ubi velociſſime currit, inſigni ſatis copia; *Singularis* eſt ſitus oculorum in antennis, antennarum ſtructura, ut & appendices ſub cauda.

Locus *Maris fundus* & litora circa *Ægyptum* & *Syriam*, in Alexandriæ littore ego capiebam in *Majo*.

129. SCUTELLATA.

Testa *Caput* & *corpus* tegit ovata, anterius angustior, postice latior, margine anterius & ad latera integro, postice inciso, corpore latitudine parum excedens, capite vero multo latior, scutis 13. imbricatis transversalibus composita, horum 1:*mum* semicirculare, antice convexum, postice sublineare, medio parum gibbosum. 2:*dum* & 3:*tium* oblonga, antice parum convexa, postice in segmentum circuli excavata, lateribus linearia submarginata. 4:*tum* lanceolatum, tenuissimum. 5:*tum* oblongum, æquale, antecedente paulo longius, apicibus sub 3:*tio* reconditum. 6:*tum* & 7:*mum* oblonga, recta, reliquis longiora, versus extremitates parum latiora, apicbus linearia submarginata. 8:*vum* & 9:*num* oblonga, æqualia, parum arcuata, extremitatibus utrinque latiora. 10:*mum* antecedente brevius, medio excavatum, extremitatibus latissimum, lineare, inferius angulatum. 11:*mum*, 12:*mum* tenuissima, semicircularia apicibus attenuata. 13:*tium* ovato-oblongum, latiusculum, breviſſimum, anterius lineare, postice convexiusculum, emarginatum.

Corpus figura & magnitudine testæ, dimidia parte a capite ad abdominis medium pedibus tectum, altera vero scutis 6 compositum, quorum 5 testæ 5:*to* & 6:*to* similia, ultimum vero lobis 3:*bus* constructum, quorum medius oblongus, apice semicircularis l. convexus; laterales triangulares; sinus parum profundus oblique medium lobum a lateribus distinguit, qui inferius parum emarginatum.

Caput oblongum, inæquale. *Frons* perpendicularis. *Os* prominens.

Ma-

Maxillæ 4, articulatæ, antennas referentes, ad latera oris positæ, utrinque duæ, quarum superior longior articulis 4; inferior brevior vero 3:*bus* componitur. *Articuli maxillarum* teretes, inferius angustiores, superius crassiores, vel potius clavatæ.

Antennæ subulatæ, simplices, basi articulatæ, vertici capitis infra oculos affixæ, dimidia longitudine corporis.

Oculi ad latera capitis in superiori ejus parte, testa fere tori tecti, utrinque unus, ovatus, vertici continuus. *Membrana* tenuissima mollis, vel potius corpus quoddam gelatinosum caput testæ a dorso affigit.

THORAX nullus, nisi scutum 1:*mum* testæ thoracem dicere velis.

Pedes VI, utrinque 3, sibi valde propinqui, a capite usque ad medium abdominis extensi. Omnes articulis 4 compositi: articuli oblongi, compressi, primo brevissimo, 3:*tio* aculeato, aculeis subrigidis acuminatis; ultimo apice unguiculato, unguiculis bifidis. *Pedes anteriores* reliquis breviores, ad latera capitis positi, scuto 1:*mo* testæ affixi, articulus 3:*tius* horum brevissimus. *Medii* longiores 2:*do*, scuto affixi. *Ultimi* reliquis omnibus longiores, 3:*tio* scuto adnexi; Substantia pedes affigens eadem est ac quæ caput affigit.

Anus in apice corporis, apertura ampla, transversalis.

COLOR. Ex brunno nigrescens (testitudinis); apex scuti primi in testa albescens.

LONGITUDO poll. 1. *Latit.* media poll. $\frac{3}{4}$. anterior poll. $\frac{1}{2}$.

LOCUS: *Canalis* exsiccatus *Nili* in Cairo Mensibus Majo, Junio etc. usque ad repletionem canalis.

130. INDETERMINATA.

Caput transversaliter oblongum, supra parum depressum. *Os* in anteriore parte capitis. *Maxillæ* ad latera oppositæ.

Oculi bini, ad latera capitis protuberantes. *Antennæ* filiformes, simplices, thorace tripio longiores.

Thorax breviſſimus, subconvexus, terminatus postice angulis duobus, ab utroque lateræ uno.

Abdomen oblongum, longiſſimum, depressum, subtenue, squamis articulatis imbricatis circiter 8 compositum. Squamæ transversaliter oblongæ, quarum ultima apice bifida.

Alæ duæ, reticulatæ, ovato-lanceolatæ, basi thoracis juxta squamas affixæ, longitudine fere corporis.

Pedes VI, longiſſimi, saltatorii. *Articuli* pedum 3, æquales, quorum infimus subtus leviter aculeatus, apice unguiculatus, unguiculis 2.

Color. *Caput*, *thorax* & *abdomen* supra subfusca, cum lineis parvis longitudinalibus, ferrugineis, sparsis, paucis. Omnia hæc subtus albicantia, ut & pedes & antennæ.

Alæ ex fusco nigrescunt.

Magnitudo Libellulæ mediæ. *Long.* totius poll. 1½. *Ped.* poll. 1.

Locus: Campi arenosi Ægypti juxta Alexandriam, ubi Grylli instar per saltum currit. Mense *Majo* cepi.

Obs. Dum animalculum primum vidi, caput observavi perfectum cum omnibus suis partibus, pedes itidem & antennas omnino evolutas, alas vero comperui nullas, solasque squamas illas tenues ad finem thoracis. Novum hariolatus sum

me

me inveniſſe Inſecti genus, quodque ad *Apteras* vel, re melius penſitata, ad *Hemipterarum* Claſſem demandandum. In ſcatulam individua quædam ſpinulis perforata & affixa repono, quæ dum poſt unum alterumve diem inviſo, en duo animalcula, quæ involucrum depoſuerant tenuiſſimum abdomen & alas involvens, alasque expanderant magnas diſtinctiſſimas. *Caput* igitur in Inſecto noſtro & reliquæ partes ſunt perfectæ & expanſæ alis adhuc latentibus, ſingulari ſane qualitate.

Facies externa Libellulis aliquantum accedit.

Classis VI.

VERMES.

Sepia	131	octopodia.
Cochlea	132	Pomatia.
	133	syriaca.
Concha	134	græca.
	135	ægyptiaca.
	136	Pecten Dytine.
	137	Pinna.

131. SE-

131. SEPIA ὀκτωπόδια *Græcis modernis.*

Caput depreſſum, breviſſimum reſpectu tentaculorum, baſi rotundatum.

Abdomen ſuperius apertum, quadriloculatum: Loculi duo majores, diſſepimento perpendiculari diſtincti; minores ſupra illos verſus dorſum diſſepimento transverſali ab illis ſeparati.

Foramen *transverſale* in margine ſuperiori abdominis, pennæ anſerinæ magnitudine, quod eſt orificium canalis intra tunicas abdominis ſpatio dimidii pollicis decurrens, per quem humor effunditur. Tubus ſupra hoc foramen membranaceus, infundibuliformis, margine ſuperiori corpori adnexus, inferiori liber, apertus utrinque, apertura ejus ad baſin pollicem, ad apicem pennam anſerinam excipit.

Ad latera utrinque lobum emittit, lateribus corporis annexum, anterius liberum.

Collum corpore multo anguſtius, breviſſimum, ſubcylindraceum.

Caput parum elevatum, ad ſenſum tuberculoſum, ſubdurum.

Oculi ad latera capitis, unus utrinque, magni, protuberantes.

Rostrum capite triplo longius, verſus caput anguſtius, verſus tentacula latius, terminatum Tentaculis 8 longiſſimis, æqualibus, ſupra glabris convexis, ſubtus tuberculatis, ad baſin membrana connexis, inferius craſſis, ſenſim decreſcentibus apice tenuiſſimis. *Tuberculorum* in quovis tentaculo lineæ duæ. Foramen in centro tuberculorum annulis 4 cinctum, quorum intimus latior, albicans; proximus tenuis, fuſcus; ſequens tenuis, albicans; extimus tenuis, fuſcus.

Maxillæ duæ (ſ. forceps) intra tentacula, ad api-

cem rostri, corneæ, quarum altera minima, altera multo major, basi triloba, lobo laterali utrinque uno semicirculari, margine membranaceo postico triangulari obtusiusculo; apex maxillæ antrorsum acuminatus, basi elevatus & a corpore reliquo maxillæ distinctus, obtusus, margine postice leviſſime membranaceus.

COLOR: *Dorsum* superius, caput & basis tentaculorum maculis nigro-rufescentibus adspersum. *Tentacula* superius fusca, subtus albida. *Abdomen* albidum; macula viridis sub orificium abdominis, quod etjam annulo viridi cingitur.

LONGITUDO ped. $\frac{1}{4}$; *Tentacul.* ped. $1\frac{1}{2}$; *Colli* poll. 1; *Capit.* poll. $\frac{1}{2}$.

Humorem non atrum mittit.

132. COCHLEA Pomatia.

Obs. sub ambulando ex ore emittit humorem glutinosum coloris argentei, qui super telam laneam expansus lamellas format longas, latas, tenaces, continuas, quæ digito tactæ facile evanescunt.

An materia ex qua calculus cohlearum (gemma) ut & crusta interna testæ formatur? Ex Ægypti monticulis copiose asportant rustici tempore jejunii Græcorum in cairo. *Nutritur* farina triticea per longum tempus, qua ratione milliaria coëmta per plures septimanas vivas conservant, ut semper recentes habeant.

133. COCHLEA (syriaca) *subtus subplana margine apicis ampliata, superius in spiram convexam elevata, subtus in centro foramine candido vel maculis ferrugineis irregularibus notata, parva.*

Terrestris est juxta litora maris in *Natolia*, variis plantis insidens, inprimis JUNCO *tereti acuminato*; juxta portum Smirnensem copiose inveni.

Cum

Cum operculo deſtituatur orificium loco, cui affigitur, applicat materiam glutinoſam protruſam ad orificium, qua mediante loco, cui placet, adhæret & orificium eadem materia operculi loco tegit.

134. CONCHA (græca) *ovato-cordata angulis reflexis transverſalibus.*

Animal bilabiatum. *Corpus* primarium cartilagineum, cuneiforme, baſi craſſius, apice compreſſum, lineare, duriuſculum. Anguli ad latera utrinque apicis, unus utrinque; quorum alter major, ſubacuminatus; alter multo minor, obtuſiuſculus.

Labia membranacea, tenuia, margine cartilaginea, integra.

Corpus cartilaginoſum breve, craſſiuſculum, latere verſus baſin labia proferens.

Testa bivalvis, rotundato-cordata, convexa, valvulæ a latere juxta baſin minimo ſpatio clauſæ ſ. ſerratæ, transverſaliter angulato-ſulcatæ. Anguli elevati, margine omnes verſus baſin reflexi; horum extimus qui marginem cingit reliquis craſſior, interiore ſuperficie leviſſime crenatus; reliqui ordine usque ad centrum ſ. baſin decreſcentes; omnes verſus extremitatem utramque profunde, ſpatio vero intermedio leviter ſinuati & in ſegmenta parva, obtuſa diviſi.

Sinus ovato-lanceolatus, longitudinalter leviſſime ſtriatus ab una parte baſeos conſpicitur; ab altera vero oblongus, glaber, maculatus. *Sulci* ſ. ſinus inter angulos poſtice viſibiles, ſub margine angulorum decurrentes; horum ſupremus latior reliquis, duos angulos tenuiores continens; reliqui ordine decreſcentes.

Color: *Candidum* eſt animal. *Teſtæ* angulorum

sinus ruffescunt, segmenta albicant, sinus ad basin lanceol. rufescit, oblongus ex maculis albidis & nigrescentibus variegatus.

Locus: *Mare Mediterraneum.*

Usus. Cibus jejunii tempore, Græcis.

135. CONCHA ægyptiaca.

Animal bilabiatum: labia tenuia, margine crassiuscula, crenata, supra testam expansa. *Corpus* oblongum: apice calloso, lineari, lateribus producto, medio latiusculo, tenui, subgelatinoso.

Cartilaginosum corpus juxta alterum latus, nitidum, fibrosum, breve. *Velum* juxta alterum latus expansum: protuberantiis duabus, acuminatis, brevibus, intus concavis.

Tentacula minutissima, capillaria, altero latere e testa exeuntia pro affigendo animali ad locum fixum.

Testa cordata, a peripheria semicirculari in basin centralem contracta, versus unum latus inclinata, bivalvis: valvulis convexis, intus fornicatis, clausis, æqualibus. *Serratura* latiuscula ab alterutro latere centri, operculo testaceo nitido. *Annuli* parum elevati, anguſti, semicirculares, leves, nisi proxime supra serraturam, ubi parum scabri, a centro ad peripheriam transversaliter valvulas cingunt, quo centro propiores eo magis sibi invicem propinqui.

Color: Segmentum serraturæ supra impositum *glaucum* est, reliqua pars albicat, adspersa lineis ferrugineis, hinc inde irregulariter, sed pulchre projectis; aliis angulum acutum formantibus; aliis transversalibus liberis; aliis perpendiculariter parallelis.

Ani-

Animalis ad basin toti ferruginei superficies interna ut in conchis nitida.

Diameter longitudinalis a peripheria ad centrum lin. 7; *Latitudinalis* ab uno margine ad alterum lin. 7.

Locus: *Mare rubrum.*

Editur in Ægypto, ex portu maris rubri *Suez*, Cairum portata insigni quantitate quotannis.

136. CONCHA *Pecten Dytine.*

Animal bilabiatum. Labia membranacea, tenuia, albida, super valvulam testæ utrinque sese expandentia. Margo labiorum duplicatus & circa duplicaturam fimbriatus.

Ventriculus figura semilunaris, interius sinuatus, exterius convexus, lateribus convexus, apice liber, basi corpori cartilaginoso connexus *Albicante* substantia, molli, friabili constans. *Appendix* basi corporis hujus inferius adnectitur, parvus, collo seu sinu angustiore versus apicem anterius distinctus; pars ejus corpori proxima, major, ovata, rima longitudinali notata; pars anterior seu caput subgloboſum, rima itidem notatum. *Posterius* æqualis, convexus, ejusdem cum corpore coloris & substantiæ (an genitalia?)

Corpus fuscum, descripto corpori versus basin continuatus (an intestina cum ano?). *Corpus cartilaginosum* crassum, nitidum, labia perforans, testas uniens.

Testa bivalvis. *Valvæ* æquales, cordatæ, basi parum angustatæ, versus basin magis convexæ, versus apicem magis planæ; basi serrata s. clausa. Processus ad basin, lateralis unus utrinque, quorum alter major, triangularis, apice & basi linearis; alter multo minor, sublinearis, angulatus. *Major* processus unius valvulæ margine po-

postremo parum intortus & apice a corpore testæ distans.

SUPERFICIES *testæ* longitudinaliter sulcata, angulata sulcis versus peripheriam latioribus, profundioribus versus basin in centrum concurrentibus tenuissimis; Anguli cum sulcis alternantes, versus centrum læves, tenuissimi, versus peripheriam tuberculis elevati. Tubercula erecta, acuminata. *Basis* testarum, corpore nigro, firmo, subrotundo clausa.

Testa externe versus basin ex ruffo & albido variegata, interne nitide rufescens.

NOMEN vernaculum Græc. hod. δηττινη.

137. CONCHA (Pinna) *testis basi rotundatis latissimis apice acuminato-angulatis.*

Auctorum Pinna.

Græc. hod. πινα.

ANIMAL bilabiatum. *Labia* gelatinosa, interius tenuia, pellucida, venis albidis tincta; lateribus triplicato-fimbriata, rugosa, fimbriis labii superioris colore lateritio, inferius fusci.

Auriculæ parvæ, semilunares, apice attenuatæ, basi latiores, lateritiæ.

Os cartilagineum, tubulosum, basi amplum, apice tenuius, albidum.

Ventriculus oblongus, magnus, membranaceus, nigricans, materia nigra pulverulenta, subarida repletus.

Corpora cartilaginosa bina, unum corpus perforans & testas uniens, quod longum, crassum & robustum; alterum ad apicem testæ valvulas uniens, brevissimum, crassiusculum, robustum.

TENTACULA ex corpore juxta corpus cartilagineum primum oriunda, innumera, capillaria, ad sensum fericea, barbam mentientia, extra valvu-

vulas infra medium teſtæ porrecta, teſtam fundo maris affigentia.

Gemmas rubentes & flaveſcentes continet lentis magnitudine.

TESTA bivalvis (valvæ æquales) ovato-acuminata, baſi rotundata, compreſſa l. apice attenuata, quadrangulata, medio convexa; altero margine recta, æqualis quod dorſum; attero, medio protuberans, verſus apicem anguſtata, quod abdomen appellare licet.

Latera ſ. ſuperficies verſus baſin compreſſa, verſus apicem angulata, convexa, angulo medio usque apicem ſucceſſive anguſtiore; latera ab utraque parte delcivia, hinc quadrangularis verſus apicem eſt.

Apertura in extremo apice digiti minimi magnitudine.

Serratura duplex, una juxta apicem, altera paulo ſuperior; utraque lamina oblonga conſtans, quæ dum ſeparantur valvæ, alteri illarum adhæret.

Superficies externa fuſca, extremo apice coloris albo-nitidi, verſus apicem nuda, ſulcato-angulata. Anguli obtuſiſſimi, tuberculati. Tubercula ſ. elevationes imbricatæ, planæ, læves apice acuminatæ. Reliqua pars glabra, hæterogeneis maximam partem tecta. Margines fimbriati.

Superficies interna glabra, nitida, verſus apicem albo-nitida (coloris gemmei), reliqua pars ferruginea.

OBS. 1. Hæterogenea, quæ in teſtis reperi, fuere: *Corallina*, *Lichenes foliacei*, *Milleporæ cruſtaceæ*, *Madreporæ* fruſtula exigua & exuvias teſtaceas vermis flexuoſi oblongi.

2. SEPIA *tentaculis octo* Gr. hod. *ὀκτωπόδια* hoſtis eſt infenſiſſimus hujus animalis, quæ, quam primum aperitur teſta, irrepit & animal deſtruit, ſi non

non impediatur; habitat vero in quavis testa ASTACUS minimus testa molli (Cancri species) ex quo semper unus, interdum plures adsunt, dumque aperitur testa hoc animalculum in fauce semper restat & quam primum hostem appropinquatem vidit, ambulationem instituit, ex quo motu admonitum animal Conchaceum tectam claudit & hostes evitat, hospiti gratissimo salutem adscribens suam.

Mirum sapientissimi Creatoris institutum.

3. Græcis tempore jejunii pro cibo inservit animal, ut omnia reliqua Testacea & Zoophyta, dum non carnes solummodo, sed & Pisces religiosis illis sunt interdicti.

TENTACULA s. barba adeo est subtilis ut filum sericeum æmulet, & si sufficienti quantitate obtineri posset, ut potest, si provide colligatur, ad egregia ☉pera contexenda satis apta videtur.

PLAN-

PLANTÆ.

Iris	1	tuberosa.
Cornucopiæ	2	cucullatum.
Hypecoum	3	procumbens.
Anagallis	4	monelli.
Mirabilis	5	Jalapa.
Solanum	6	incanum.
Cordia	7	Myxa
Lycium	8	europæum.
Chenopodium.	9	ægyptiacum.
Cicuta	10	virosa.
Linum	11	usitatissimum
Ornithogalum	12	umbellatum.
Aloë	13	vera.
Lawsonia	14	spinosa.
Anonyma	15	dubia.
Anagyris	16	fœtida.
Cassia	17	Sopher.
	18	Hiarsciamb.
	19	Ketschta.
Punica	20	Granatum.
Rosa	21	varia.
Nymphæa	22	Lotus.
Dubia	23	Schike.
Mimosa	24	Lebbeck.
	25	nilotica
Anemone	26	coronaria.
Clematis	27	orientalis.
Origanum	28	ægyptiacum.
Nepeta	29	syriaca.
Orobanche	30	lævis.
Draba	31	verna?
Lathyrus	32	ægyptiacus.
Dolichos	33	Lablab.
Carthamus	34	tinctorius.
Artemisia	35	Dracunculus.
Viola	36	odorata
Arum	37	Colocasia.
Urtica	38	ægyptiaca.
Platanus	39	orientalis.
Momordica	40	Lufla.
	41	Ballamina.
Cucurbita	42	lagenaria.
	43	Citrullus.
Cucumis	44	sativus.
	45	Melo.
	46	Chate.
Ceratonia	47	Siliqua.
Ruscus	48	aculeatus.
Musa	49	paradisiaca.
Ficus	50	Cycomorus.
Phœnix	51	dactylifera.
Bryum	52	ægypti.

1. IRIS tuberoſa. *Linn. Spec.* 54.
SPATHA convoluta, dorſo angulata, lateribus inflata, apice acuminata, imbricata, viridis.
COR. *Petala* reflexa, apice rotundata, parum emarginata, obſcure purpurea, ad ſenſum ſericea. Linea longitudinalis ab apice ad baſin percurrit, lata, nitide virens. Latera petali utrinque membranacea, venis dilutiſſime purpureis tincta, quæ verſus apicem reflectuntur & ſaturatiores ſunt. NECTARIUM: fovea ad baſin petalorum erectorum.
GERMEN obtuſe trigonum, oblongum.
FOLIA canaliculata, quadrangularia.
LOCUS circa *Smirnam*.

2. CORNUCOPIÆ cucullatum. *Linn. Spec.* 54.
Denna växt fant jag i dag (d. 22 Martii) omkring *Smirna* åt negden af Barnaba, och är en bland dem, ſom jag aldramåſt åſtundat, at finna under hela min reſa.
Det är et gräs, ſom til ſin ſkapnad är ganſka åtſkildt från alla af ſitt ſlägte. Jag var ſå mycket mera nögd at finna det, ſom det är en växt, hvilken ganſka få Botanici, äfven de ſtörſte, haft tilfälle at lefvande få beſkrifva. Des hemviſt är här omkring Smirna, hvaråſt det växer i dalarna, och deſs förutan vet man ännu icke, at det finnes någorſtädes i verlden vildt, ej eller har man ännu ſett det i någon Botaniſk Trägård. Jag beſkref det fullkomligen, ſamlade ſtånd däraf tilräckeligen och gjorde anſtalt at få det hemflyttadt til Upſala Trägård, hvarom jag af *Arch. Linnæus* ſå högeligen var anmodad.
CAL. *Involucrum univerſale* monophyllum, infundibuliforme, baſi anguſtius, ore amplum, denticulatum, ſ. profunde crenatum, ſpicam dimidiam

diam usque tegens; membranaceum, basi crassiusculum. SPICA pedunculata, imbricata, ovata, perianthio communi duplo longior, apice antheris coronata. GLUMA bivalvis: *Valvulæ* oppositæ, corollam tegentes, altera alteram excipiens, duplici lamella compositæ, quæ a tergo coalitæ, anterius divisæ, versus basin in pedunculum quasi angustatæ, apice obtusæ & fere semicirculares, oblongæ, æquales.

COR. monopetala (univalvis Linn.) basi lanceolato-angustata, apice linearis, leviſſime lacinata, quod tamen vix nudis oculis observari potest. Magnitudine, situ & figura valvulis glumæ cæterum simillima, ex quibus etjam tegitur.

STAM. *Filamenta* tria, capillaria, extra corollam prominentia. *Antheræ* oblongæ, didymæ, apice utrinque bifidæ, laciniis minimis parum reflexis.

PIST. *Germen* ovatum, minimum. *Styli* duo, capillares, laxi, figura staminum, illis breviores. *Stigmata* cirrhosa s. contorta, extra corollam prominentia.

RADIX fibrosa.

CAULIS ramosus, fistulosus, geniculatus. *Rami* stricti, juxta genicula oriundi, geniculati, fructificationem spicatam in summo gerentes.

FOLIA ex geniculis oriunda, basi spathiformia, fructificationem non dum exspansam tegentia. Inferiora caulem amplectentia, medio angustata, reliqua parte graminosa, linearia, inferius latiora, versus apicem acuminata. Superficie inferiore subscabra, exteriore lævia.

PEDUNCULI incurvati, solidi, spica duplo longiores.

COLOR. *Involucri* communis lucido-viridis. *Spicæ* obscure violaceus, cum striis lucido purpureis.

Antheræ recentes ex flavo albidæ, marceſcentes, ferrugineæ. *Geniculorum* rubens.

Caulis & *Folia* gramineo-viridi colore tinguntur.

LONGITUDO a ſpith. 2. ad ped. 1. ſvec.

Craſſities graminis ordinarii ex Phalaridis genere. Spatium inter genicula pollic. circiter 4; Longitudo ſpicæ pollic. ½; *Pedunc.* fere pollic. unius.

LOCUS circa *Smirnam*, copioſe prope rurale prædium Burnaba, in campis planis ſpatioſis.

TEMPUS: menſe Martii d. 22 St. V. egregie florens lectum.

OBS. Pedunculi incurvati; ſpica ad dimidium perianthio communi tecta, & apice antheris ornata; hoc figuram refert *cornucopiæ* pictorum ſatis adcuratam, hinc ratio nominis patet. Antheram unam ante reliquas marceſcentem in omnibus floribus vidi.

3. HYPECOUM procumbens. *Linn. ſpec.* 124.

CAL. *Perianthium* diphyllum. *Foliola* ovata, concava, acuminata, colorata.

COR. compreſſa. *Petala* quatvor; horum *duo maxima*, oppoſita, triloba, lobulis obtuſis, intermediis longioribus approximatis, lateralibus brevioribus reflexis latioribus angulo longitudinali per dorſum majorum petalorum decurrente; *duo minora* inter majora, unum utrinque, ad baſin usque in duas lacinias diviſum: laciniæ oblongæ, apice obtuſiuſculæ, baſi coalitæ, punctis nigris ad baſin longitudinaliter notatæ. *Nectaria* bina, unum utrinque, oblongum, connivens, petiolatum, petiolo reliqua ejus parte dimidio breviore; Baſi petali minoris affixum fovea Nectarifera ad baſin; antice & poſtice ambo (nectaria) antheras amplectuntur.

STAM.

STAM. *Filamenta* quatvor, capillaria, diſtinctiſſima. *Antheræ* oblongæ, connatæ.

PIST. *Germen* oblongum, cylindricum, verſus extremitates utrinque parum attenuatum, longitudine ſtaminum. *Stylus* nullus. *Stigma* bifidum, reflexum, extra antheras prominens.

PER. *Siliqua* contorta, cylindrica, inæqualis, utrinque ad extremitates acuminata, bivalvis, multilocularis.

Sem. plurima, globuloſa, loculis incluſa.

RADIX fibroſa.

CAULIS ſimplex, teretiuſculus, fructificationes plures in ſummitate gerens. *Pedunculi* breviſſimi, teretes.

PETIOLI ſubtus convexi, ſupra depreſſi.

FOLIA radicalia, compoſita foliolis alternis, laciniatis: laciniis alternis, lanceolatis, acuminatis terminali trifida.

LONGITUDO ſpithamalis.

COLOR. Corollæ citrinus. Foliorum & calycis lucide viridis.

LOCUS: circa *Smirnam*, juxta muros hortorum.

Floret menſe Januarii, lecta d. 6. Jan. 1750.

Nomen Turcicum Bleblebi Tchidgek h. e. Ärt-Blomma.

Apes ex Nectario mel copioſum colligunt.

4. ANAGALLIS monelli?

CAL. *Perianthium* pentaphyllum. *Foliola* acuminata, compreſſa, patentia.

COR. *Petalum* unicum. *Tubus* nullus. Corolla baſi perforata, plana. *Laciniæ* baſi coalitæ, cordatæ, integræ, longitudine calycis. *Nectarium* unguis breviſſimus ad baſin laciniæ, faucem claudens & ſtamina ſuſtinens.

STAM. *Filamenta* quinque, capillaria, inferne an-

guſtiora, piloſa, corolla breviora, unguibus Nectarii impoſita. *Antheræ* impoſitæ, oblongæ, minimæ, didymæ.

PIST. *Germen* globoſum, infra ungues Nectarii. *Stylus* capillaris, ſitu & longitudine ſtaminum. *Stigma* capitatum, ſimplex, depreſſum.

PER. *Capſula* globoſa, membranacea.

SEM. plurima, angulata, receptaculo inæquali libero annexa.

RADIX flexuoſa, perpendicularis, tenuis, fibrillas tenuiſſimas ad latera emittens.

CAULIS ſpithamæ ½; angulatus, ramoſus.

FOLIA ovato-lanceolata, acuminata, oppoſita, ſeſſilia.

COLOR. Cor. intenſe cœruleus, baſi ſ. tubo rubeſcente.

LOCUS. Smirna.

5. MIRABILIS Jalapa.

CAL. *Perianthium* pentaphyllum, minimum. *Foliola* ovata, lanceolata, concava, dorſo longitudinaliter angulata, conniventia.

COR. monopetala. *Tubus* longiſſimus, incurvatus, ſuperius craſſior, patens. *Limbus* patens, quinquelobus, lobis obtuſis, emarginatis, in medio ſuperiore ſuperficie longitudinaliter plicatis; ſpatio inter lobos etjam longitudinaliter plicato, ſed ſubtus.

STAM. *Filamenta* quinque, corolla longiora, capillaria, ex baſi tubi oriunda. *Antheræ* ſubrotundæ, inæquales, erectæ.

PIST. parum declinatum. *Germen* globoſum. *Stylus* longitudine & figura filamentorum. *Stigma* orbiculato-convexum.

CAULIS herbaceus, quatvor-pedalis, craſſitie pollicis, ramoſus.

Fo-

FOLIA cordato-lanceolata, oppoſita, petiolata; *Petioli* breves, ſupra plani, ſubtus convexi.
FRUCTIFICATIO ſeſſilis.
COLOR *Caulis* lucido viridis. *Folia* ſaturate viridia. *Flores* coccinei.
LOCUS. colitur in Cairi hortis & ambulacris.
TEMPUS. floret tota æſtate & autumno.

6. SOLANUM incanum.

CAL. *Perianthium* monophyllum, oblongum, angulatum: anguli communiter quinque, longitudinales; ſemiquinquefidum: laciniis oblongis, acuminatis, dorſo angulatis, interius canaliculatis, nonnullis integris, plerisque bifidis, magnitudine lacinularum. *Aculei* breves, acuminati, rigidi, hinc inde in ſuperficie calycis, maxime in angulis ſparſi; calyx cæterum tormentoſus.
COR. monopetala, rotata, patens. *Tubus* brevis intra calycem abſconditur, longitudine partis integræ calycis. *Limbus* quinquefidus, plicatus, ad medium diviſus, altero medio integro, laciniis triangulato-acuminatis, ſpatiis intermediis ſemilunatis, nervoſis, amplis, dorſo tomentoſis, ſupra glabris.
STAM. *Filamenta* communiter quinque l. ſex, breviſſima, erecta, ſubulata, compreſſa, tubo petali proxime infra limbum inſerta. *Antheræ* oblongæ, angulatæ, conniventes, contiguæ, baſi compreſſæ, apice attenuatæ, ſphacelatæ, tubulatæ tubulis duobus parallelis, uno in apice ſinguli anguli.
PIST. *Germen* perfecte conicum. *Stylus* filiformis, ſtaminibus communiter longior. *Stigma* obtuſum, ſimpliciter vel triduplicato emarginatum, craſſitie ſtyli.

PER. *Pomum.*

COLOR. *Perianthii* anguli cani, ſpatium intermedium virideſcens. *Corolla* purpurea. *Antheræ* flavæ, apice ferrugineæ. *Germen* crude virideſcens. *Stylus* albicans. *Stigma* obſcure viride.

OBS. vix in ulla planta partes fructificationis magis aberrant: *Perianthium* ſemiquinquefidum eſſe debet, ſed laciniæ lacinulatæ & ad baſin usque diviſæ, faciunt ut octo-usque ad decemfidum inveniatur.

Petalum ſemiquinquefidum communiter eſt, ſed haud pauca vidi quatuorfida, & alia quorum laciniæ bifidæ plures quam quinque mentiebantur.

Stam. numerus ſecundum characterem *Solani* quinquenarius eſſet, ſed ex viginti individuis, quæ examinavi, plures inveni, quæ ſtamina ſex habuere & alia quæ ſeptem.

Stylus longior ſtaminibus in Solanis eſt, ita etiam heic in nonnullis, in pluribus tamen brevior, vel ſaltem longitudine æquans.

Stigma in Solanis communiter eſt integrum, in hoc vero ſemper apice emarginatum vel ſulcatum, ſulco in nonnullis ſimplici, in aliis duplici, quod etiam numerum loborum mutat, qui in ſimplicibus duobus, in duplicibus tribus.

FOLIA ovata, angulata, tomentoſa.

CAULIS fruteſcens, tripedalis, ramoſus, craſſitie digiti.

NOMEN Ægyptiis *Meringam.*

Uſus: pro cibo fructus valde communis in ægypto.

7. CORDIA Myxa.

CAULIS arbor ingens, æqualis, ramoſa ramis parcioribus.

Cortex levis, fuſcus, parum rugoſus.

Gem-

Gemmæ protuberantes, bilabiatæ, labio *ſuperiore* convexo, inæquali, lamelloſo, ſtipulæ loco inter pedunculum & ramum poſito; *inferiore* plano, marginato, angulum obtuſum cum ramo formante, ſinu a ſuperiore diſtincto, calloſo, pedunculo pro baſi inſerviente.

Pedunculis teres, parum tortus, latere inferiore planiuſculus, parum ſulcatus, folii dimidia longitudine, pennæ anſerinæ craſſitie.

Folia valde ſparſa, ſubovata, baſi minimo ſpatio anguſtata, apice acuminata, margine integerrima, irregularite undulata, ſuperficie cruſtacea, nervoſa, nervis a dorſo elevatis robuſtis, ſubſtantia exſucca & fere coriacea, colore ſuperius ſaturate viridia, ſubtus pallide virideſcentia, nervis albido-ferrugineis.

Fructus. *Drupa* globoſa-acuminata, petiolata, baſi perianthio tecta, exterius ſicca duriuſcula, interius pulpoſa, pulpa ſemini adhærente tenaciſſime mucilaginoſa, parum adſtringente, parum dulcis.

Semen. *Nux* ovato-acuminata, duriſſima, bilocularis.

Locus: ægypti horti.

Tempus: menſe *Novembri* fructus matureſcunt.

Usus. Sebeſten l. Myxæ fructus Phamacopæis.

8. LYCIUM europæum.

Cal. *Perianthium* momophyllum, minimum, erectum, quinquedentatum: denticulis parvis, acuminatis; ſubquinquangulare: angulo longitudinali, obtuſiſſimo, cuivis denticulo correſpondente.

Cor. *Petalum* unicum. *Tubus* cylindraceus limbo multo longior. *Limbus* quinquepartitus, patens, laciniis ovatis, obtuſiuſculis: Vena longitudi-

nali, cuique laciniæ in tubo correſpondente. *Faux* aperta, patens.

Stam. *Filamenta* quinque, intra faucem corollæ, longiuſcula, (tubi dimidia longitudine). *Antheræ* ſimplices, oblongæ, impoſitæ fauci corollæ.

Pist *Germen* ovatum, parvum, in fundo perianthii, ſquama longitudine & figura germinis cinctum. *Stylus* erectus, filiformis, verſus apicem craſſior. *Stigma* integrum, truncatum, orbiculatum.

Caulis. Frutex plusquam humanæ altitudinis, virgultuoſus, ramoſiſſimus, ſpinoſus: *ſpinis* breviuſculis, robuſtis, acuminatis, rectis, plerumque ad baſin foliorum.

Folia oblanceolata, baſi producta, anguſta, tuberculo breviſſimo ſcabro ex caule prodeunte inſidentia, quinque vel plura ex eodem tuberculo prodeuntia.

Pedunculi filiformes, longiuſculi (longitudine partis anguſtatæ foliorum), intra folia ex eadem baſi prodeuntes, fructificationem unicam ſuſtinentes.

Color. *Corolla* pallide purpurea. *Stigma* virideſcens. *Folia* lucide viridia ut & *Perianthium* & *Pedunculi*.

Locus: *Ægyptus* inferior, extra Cairum, in dumetis prope ripam Nili.

9. CHENOPODIUM ægyptiacum.

Cal. pentaphyllus: Foliola concava, apice obtuſa, deflexa, margine leviſſime membranacea, patentia.

Cor. nulla.

Stam. *Filamenta* quinque, capillaria, foliolis oppo-

posita, calyce breviora, patentia.. *Antheræ* didymæ, erectæ.

Pist. *Germen* brevissimum, vix distinguendum. *Stylus* conicus, crassiusculus, longitudine staminum, integerrimus. *Stigma* bifidum, coronatum laciniis reflexis.

Per. nullum; semen infra calycem reconditum & basi styli tectum.

Sem. unicum, subrotundum, apice parum productum, subcompressum, parvum.

Caulis fruticosus, ramosissimus. Ramis radicalibus longitudine 2 l. 3 spithamarum, teretibus.

Folia oblonga, hinc convexa, inde planiuscula, obtusa, carnosa. *Fructificationes* sessiles, acervatæ, ex foliorum alis.

Radix arborescens.

Locus: Alexandriæ rudera prope maris *Mediterranei* litus.

Tempus: floret Mense *Majo*.

Usus in Acetariis ab Ægyptiis adhibetur, ob gustum salino-aromaticum, satis bonum. *Sal alkali* forte ab hac in aliis regionibus paratur & parari potest; in Ægypto vero *Mesembryanthemum* hunc in finem semper adhibetur, quod in iisdem ruderibus Alexandriæ cum hac planta communiter & copiose crescit.

10. CICUTA virosa. *Linn. Fl. sv.* 239.

Copiose crescit ad litora *Nili*, imprimis ad margines insularum undique. In insula parva inter Cairum vetus & pagum Gissa, illi, in qua est Nilometrum, opposita a meridie, vidi ego mense Novembri 1750, folia ejus copiose enata, a Bovibus vero & Bubalis, qui pascua ibi habebant quod notatu dignum est, omnino intacta, dum omnes circumstantes herbas sedulo devoraverant.

cfr. obſ. de *Phellandrio* & *Cicuta* in *Diſſert. de virib. Plant.* quam jam primum ipſe ſub adeo diverſo cœlo ἀυλοπτης adſtruere poſſum, & argumentum præbere, quod natura ſibi ubique ſit ſimilis.

11. LINUM ſativum. *Bauhin. pin.* 214.

Colitur copioſiſſime in *ægypto*, præcipue in Inſula *Delta*, & juxta Damiatam. Ingenti quantitate præparatum exportatur quotannis Venetias & Liburnum. Molle eſt & bonum, non tamen Europæum bonitate ſuperans. Telæ contexuntur adhuc hodie ex Lino in Ægypto, ſed groſſiores & nullius pretii reſpectu ad Europæas; a Turcis tamen copioſe coëmtæ, etjam ab Europæis pro uſu viliore. Non melioris texturæ fuiſſe lintea illa antiquorum Ægyptiorum adeo decantata, docent illæ, quæ adhuc hodie Mumiis circumvolutæ videntur. Tempore autem quo Ægyptus ſolus artem poſſidebat linum colendi & lintea texendi optima erat. Denſæ nunquam ſunt telæ Ægyptiorum ut Europeæ, ſed leviter contextæ, hinc molliores & magis flexiles, & eadem ratione diutius durant, non enim adeo cito rumpuntur ac noſtrates, quæ ob nimiam denſitatem fragilitati magis obnoxiæ. Linteo ſolo, ſola Ingigofera tincta, plebs ægyptica induitur & melius habentes pallium nigrum ex lana ſuperimponunt. Grande admodum creſcit Linum in Ægypto, quatvor pedum longitudine vidi caulem, & arundinis vulgaris craſſitie.

Tempus: floret menſibus hibernis.

12. ORNITHOGALUM umbellatum.

Cal. *Spatha* monophylla, laciniata, marceſcens: laciniæ tres, longitudine corollæ, ovatæ, apice acuminatæ.

Cor.

COR. dimidia parte erecta, reliqua patens; *Petala* sex, basi coalita, lanceolata, singula singulum filamentum sustinente; Linea longitudinalis per medium singuli petali decurrens.

STAM. *Filamenta* sex, plana, basi latiora, apice attenuata, simplicissima, ad basin petalorum inserta, petalis dimidio breviora. *Antheræ* didymæ, erectæ.

PIST. *Germen* subglobosum, angulatum, angulis sex. *Stylus* subulatus, longitudine staminum. *Stigma* simplex, breve, obtusum.

RADIX bulbosa, solida. *Folia* linearia, graminea, marginibus pubescentia, superficie glabra. SCAPUS brevissimus. FRUCTIFICATIO umbellata, *Pedunculi* circiter X, corolla triplo longiores, teretes. COLOR corollæ candidus.

LOCUS: circa *Smirnam* haud procul a mare, extra muros hortorum, lecta d. 6 Jan. 1750.

13. ALOE perfoliata vera.

Symbolica est planta Mahometanis in ægypto præsertim, religioni quodammodo dicata, omnes nempe Mecca ex religioso itinere reduces, plantam hanc supra portam ædis, quæ juxta plateam publicam est suspendunt, nec certius habebis signum possessorem domus sanctum adeo perfecisse opus, sempiternam quam promoveri credit felicitatem, symbolo semper virente significaturus. Superstitionis pleni ægyptii dicunt, quod, suspensa supra portam planta, impediat ne dæmones vel spectra domum intrent, & huic scopo supra portas Christianorum, & Judeorum, qui omni ævo nugas lubenter auscultarunt, appensam videbit, qui Cairi perambulat plates. Extra Cairum vix eandem consvetudinem observas-

se

ſe memini. In hortis ægypti communiſſima planta.

Usus. aquam ex illa diſtillant ægyptii in Pharmacopoeis Cairinis venalem, ad tuſſim cohibendam, ab illis commendatam. Datur etjam aqua hyſtericis & aſthmaticis cum fructu. Quantum valeat in *Ictero* ſine febre adhuc recenti, ipſe vidi. Dabat Chirurgus expertus Gallus Copto 40 annorum Icterico aquam ex Aloë diſtillatam quatvor vaſcula Theæ de die, qui intra quatridum ſanatus eſt, remedio noſtris Pharmacopoeis hucusque ignoto, ſed quod locum meretur ſuum, nec difficulter comparandum, cum in Provinciis Auſtralioris Europæ facile coli poſſit planta.

Arabice Sabbara.

14. LAWSONIA ſpinoſa.

Cal. *Perianthium* quadrifidum, monophyllum. *Tubus* ſubrotundus, breviſſimus: *Laciniæ* lanceolatæ, acuminatæ, parum convexæ, patentes, diſtantes, perſiſtentes.

Cor. *Petala* quatvor, ſubrotunda, baſi anguſtiora, cum laciniis calycis alternantia, illisque parum longiora, patentia, verſus finem vero floreſcentiæ rugoſa & complicata.

Stam. *Filamenta* octo, apice attenuata, reliqua parte craſſiuſcula, duo per paria approquinquata, intra lacinias calycis ſita, illorumque baſi affixa, illis duplo longiora. *Antheræ* ſubrotundæ, incumbentes, ſulco in medio notatæ.

Pist. *Germen* globoſum. *Stylus* ſimplex, figura & magnitudine ſtaminum. *Stigma* minimum, apicem ſtyli conſtituens.

Radix fibroſa, arborea. Caulis arbor humanæ altitudinis, ramoſus: Rami teretes, tenues, in acumen terminati.

Flo-

Flores per *Racemos* disponuntur, qui decompositi, ex ramulo majori minoribus prodeuntibus, quibus insident *Petioli* flores sustinentes, florum longitudine, capillares, oppositi.

Folia copiosa, lanceolata, proxime sub ramulis, sessilia, terminata basi angustissima brevissima plana, quam petiolum, si velis appellare licet.

Color. *Calyx* lucidissime viridis. *Corolla* flava. *Filamenta* & *stylus* albicant. *Antheræ* & *stigma* brunna. *Linea* albicans ab utraque perte rimæ in antheris. *Caulis* lucide fuscus. *Folia* lucide viridia. *Pedunculi* ex viridi albicantes.

Locus *Ægyptus* superior & inferior & *India*.

Tempus floret a Mensis Maji initio usque ad initium Augusti, in Ægypto, flores successive propellens.

Usus: folia in pulverem subtilissimum redacta in aquam ferventem infunduntur, ex quantitate ut fiat pasta, quæ alligatur unguibus manuum & plantis pedum & per noctem integram manet, color inde efficitur fulvus, qui orientalibus populis in dictis partibus in deliciis est. Durat color per tres l. quatvor septimanas, antequam illum renovare opus est. Usus in ægypto adeo antiqvus ut ungves Mumiarum eodem colore tinctas observaverim. Ingenti copia ex ægypto quotannis portatur Pulvis, ut divitiæ appellari possit possessio plantæ.

Nomen Arab. Chenna.

Flores siccati odorem spargunt fragrantem, quæ a defloratis tolerari non potest.

15. ANONYMA dubia.

Cal. *Perianthium* pentaphyllum. *Folia* triangularia, subacuminata, margine & apice membranaceo colorata, persistentia, corolla duplo breviora.

Cor.

Cor. Petala 5, obtusa, concava, ovata, staminibus breviora.

Stam. *Filamenta* octo, capillaria, apice reflexa. *Antheræ* didymæ, erectæ.

Pist. *Germen* tetragonum, breve. *Stylus* germini continuus tetragonus, longitudine staminum. *Stigma* quadrifidum, laciniis reflexis, apice clavatis.

Per. *Capsula.*

Facies est *Ericæ.*

Rad. fibrosa.

Caulis. frutex tripedalis, ramosus. *Rami* virgultuosi.

Folia triangularia, minima, imbricata, sessilia.

Flores pedunculati. *Pedunculi* minimi, teretes, infra folia oriundi.

Color. Corolla candida. Caulis rufescens. Folia pallide viridia.

Tempus floreſcentiæ Mense Martio.

Locus. Circa *Smirnam* ad fossas aquosas.

(*Hanc plantam enodare non potui, nec similem inter Authoris pl. siccas vidi; forte species Ericæ*).

16. ANAGYRIS fœtida.

Cal. *Perianthium* monophyllum, tubulatum, proxime supra tubum, postica imprimis parte, ventricosum, tubo striato; *limbus* quinquedentatus denticulis duobus superioribus brevioribus; omnibus acuminatis.

Cor. papilionacea. *Vexillum* obcordatum, basi coarctatum, apice sinuatum, lateribus semicirculare, connivens, alas amplectens, superficie interna versus apicem elevatum & maculis nigris parvis plurimis notatum, alis dimidio brevius. *Alæ* pedunculatæ, pedunculis compressis, membranaceis, posteriori alarum parti suffixis, apice ob-

obtusissimæ, basi angulatæ, angulo obtuso e regione pedunculi; anteriore parte rectilineæ, posteriori semicirculari; lateribus convexæ longitudine alarum, ab alis non distantes.

Carina diphylla: Foliola alis similima, in media parte convexa, membrana tenui cohærentia, stamina tegentia usque ad pedunculorum initium.

STAM. *Filamenta* X, deorsum parum incurvata, basi crassiuscula, apice attenuata, limbo tubi imposita, basi levissime & spatio vix visibili cohærentia, longitudine carinæ. *Antheræ* didymæ, erectæ, ovatæ, compressæ.

PIST. pedunculatum, pedunculo longitudine tubi, fundo tubi affixum. *Germen* oblongum, flexuosum, compressum, longitudine tubi. *Stylus* dimidia longitudine germinis, teretiusculus, incurvatus. *Stigma* minimum, simpliciſſimum.

PERICARPIUM *Legumen*.

CAULIS fruticosus. *Petioli* posterius convexi, anterius canaliculati. FOLIA ternata: Foliolis ovato lanceolatis, apice obtusis, lateribus conniventibus. *Pedunculi* teretes, longitudine calycis, in racemum disposiți.

COLOR. corollæ fusco-flavescens. *Calycis* ex fusco virescens. *Folia* subcana.

LOCUS: circa *Smirnam* locis depressis.

TEMPUS: floret mense Januario.

17. CASSIA (Sopher) *foliolis quinque parium ovato-acuminatis, successive ab infimis ad superiora longioribus.*

LEGUMEN teres, æquale, lateribus convexis, marginibus parum attenuatis apice obtuso cum acumine, valvulis transversalibus numerosis (fere sexaginta) instructum, quæ membranaceæ, tenuissimæ. SE-

Semina ovato-orbiculata, basi acumine obtusiusculo terminata, compressa, medio spatio ovali parum excavato notata.

Caulis. Arbor.

Folia quinque-pinnia. *Foliola* ovato-acuminata, petiolata, petiolo brevissimo; margine levissime ciliata; infima reliquis minora; reliqua per paria successive majora usque ad suprema, quæ reliquis longiora; lanceolata. *Rami* & *Radix* canaliculata.

Glandula subgibbosa, apice parum acuminata, anterius plana sulcata, pone convexa, proxime supra basin Rachidis interiori ejus superficie. *Stipulæ* duæ, una utrinque, subulatæ, parvæ, ad latera ejusdem rachidis. *Pedunculi* ex alis, breves, florem unicum sustinentes, plures ex eadem basi prodeuntes.

Color *foliorum* anterius obscure virideſcens, pone lucido-viridis. *Flores* lutei.

Odor fortiter fœtens, omnino corticis *Sorbi* aucupariæ.

Locus. Cairi horti.

Nomen Arab. *Sopher.*

18. CASSIA Fistula Hiarsciambar.

Radix arborea. Caulis arboris plerumque flexuosus, superficie levis.

Folia octo in quovis ramulo, alterna, parum distantia, nullo impari, ovata, apice emarginata, superficie glabra, supra obscure rufescentia, subtus lucide viridia.

Petioli brevissimi, teretes. *Rami* teretes. Fructificatio ut in *Linn. Generibus.*

a.) *Stylum* ego videre non potui & vix credo aliquem poni debere, cum stigma sit minimum, sessile & extremum punctum germinis constituat.

b.)

b.) Quomodo *ſtigma* aſſurgens dici poſſit non video: germen incurvatum, apice deorſum flexum, ſtigmati eundem reddit ſitum. c.) Roſtrum in *antheris* majoribus, dum recentes ſunt, diſtingui a filamentis non poteſt, dum vero marceſcunt antheræ & hæc pars arida evadit, filamenta vero adhuc vigent, ex quo colligitur Antheræ eſſe partem hoc roſtrum, non vero filamenti, quod in recenti planta errori locum reddere poſſit.

Locus: In ægypto ego vidi & deſcripſi, prope canalem, qui aquam ex Nilo in Alexandriam transfert, in agro fœcundo, ubi inter Palmas dactyliferas aliquot arbores inveniebantur, craſſitie 2 ad 3 ſpitham. & longit. 12 ped.

Tempus floret Menſe *Majo* integro. d. 24 Maj. Flores ejus legi, tuncque in quibusdam Antheras exaridas vidi, in aliis vero corollas non dum expanſas.

Nomen Arab. *Hiarſciambar.*

19. CASSIA *Ketſchta.*

Folia ſex-pinnia. *Foliola* lanceolato-ovata, mollia, exterioribus minoribus.

Locus: India & *Arabia*, rariſſime in hortis Ægypti obvia, ubi tenera arbuſcula ſemel a me viſa. Fructum habere dicitur ſucco albo ſubſpiſſo copioſo plenum.

Nomen *arabibus* Ketſchta.

20. PUNICA Granatum.

Punicam flore pleno variantem caule minore, foliis ſaturatius viridibus, flore ſterili. *Cypri* incolæ Balaustiam appellabant & ut arborem ſingularem mihi monſtrabant, illa imprimis inducti ratione, quod fructum non ferebat myſterii naturæ ignari.

21. ROSA varia.

α. Nomen Arab. in Ægypto hodiernum *Uard.* quod cum Ebræo BARKANIM *Celſ. Hierob.* 2. *p.* 192. nullam habet convenientiam, forte diverſis varietatibus diverſum impoſuerunt nomen Orientales, adeo ut Ebræum olim datum fuerit Damaſcenis *Hort. Upſal.* Arabicum vero illæ β. vel aliæ qua in Arabia communis: Hodie vero *Uard* commune eſt nomen omnibus varietatibus in Ægypto, ubi fere omnes inveniuntur.

β. ROSA *rubra multiplex* H. U. β. communis eſt in hortis Roſettæ & Damiatæ, ubi colitur magna copia pro aqua extrahenda; parvas habet corollas, nec valde odoratas, hinc non magni æſtimatur imprimis Cairi, cum aquam non præbeat niſi parva quantitate & illam vix odoram, quod præcipue hic deſideratur.

γ. ROSA *lutea multiplex* H. U. γ. rarior eſt, inter reliquas colitur Damiatæ & in Ægypto ſuperiore propter elegantiam.

δ. ROSA *alba flore pleno* H. U. δ. colitur copioſe in hortis Provinciæ *Fajhum* in Ægypto ſuperiore, haud longe a Pyramidibus remotæ. Pallida eſt nec omnino candida, potius rubens; corolla eſt multiplicata, pugni ſæpe magnitudine, fragrantiſſimo odore, omnes quas unquam vidi ſuperans. Arbuſculæ inveniuntur inſigni ætate. Hæc pro Aqua diſtillanda ab Ægyptiis & Turcis expetitur. In Fajhum incredibilis copia quotannis diſtillatur & venditur in Ægypto, inque alias terras tranſportatur. Pharmacopœus, officinam in platea Nationis Franciæ habens, quotannis 1500 ℔ coëmit præparatam & in vaſis cupreis cera intus obductis adportatam, quam cum lucro Cairenſibus vendit.

Usus

Usus *aquæ* in luxu orientalium ad manus, faciem, barbam & vestimenta irrorandæ, quæ irrorata fumo Olibani, ligni Aloë &c. adsperguntur, dum laute quis hospitem excipere cupit.

22. NYMPHÆA Lotus.

Cal. *Perianthium* tetraphyllum. *Foliola* ovata, basi parum concava, longitudine petalorum exteriorum, nervosa.

Cor. *Petala* numerosa (18 fere semper), germinis lateri insidentia, triplici serie disposita: horum quæ in *exteriore* ovato-lanceolata, dorso angulo longitudinali parum elevato notata, inter qvem & marginem venæ conspicuæ pellucidæ; basi ungviculo calloso terminata; hæc numero sunt qvatvor. *Mediæ* serici petala oblongo-lanceolata, venosa; basi ut antecedentia illis paulo breviora, vix regulariter disposita, numero sunt octo. *Interiora* oblongo-lanceolata, venis & ungviculis vix conspicuis, angusta, antecedentibus duplo breviora, proxime infra marginem externum germini inserta, numero sex.

Stam. *Filamenta* numerosa (supra septuaginta), plana, erecta, basi lata, sensim versus apicem attenuata, apice obtusa, parum introrsum flexa: Exteriora longiora, qvæ petalis longissimis tertia sui parte sunt breviora. *Antheræ* binæ, superficiei internæ filamentorum longitudinaliter affixæ, filamentorum dimidia longitudine, ex tribus lineis elevatis constructæ. *Pollen* antherarum margini filamentorum adhærens.

Pist. *Germen* obovatum, magnum, supra parum concavum, radiis stigmatis tectum. *Stigma* patens, sessile, ex radiis viginti compositum, qui dimidia sui parte germini adnati, ex margine ad centrum parum declives, superficie scabra, sca-

britie ex fasciculis minimis rigidis fere plumosis composita: altera dimidia pars radiorum erecta, oblongo-lanceolata, basin parum incurvata, superficie glabra, periphæriam germinis cingens. *Tuberculum* rotundum, convexum parum, in centro stigmatis, circa quod radii coëunt.

CAULIS. *Scapus* cylindricus, fistulosus: fistulis quatquor; majoribus, flexibilis, longissimus, fructificationem apice gerens unicam.

FOLIA cordato-orbiculata, peltata, sinu ad basin profundo triangulo, margine dentata: denticulis remotis, triangularibus, acuminatis, spatio emarginato unum ab altero distinguente; superficie nervosa: nervis distinctissimis, crassiusculis, basi elevatis ex umbilico foliorum prodeuntibus.

PETIOLI simplices, unicum folium gerentes, longitudine & figura caulis, sed angustiores.

COLOR *Calycis* exterius saturate viridis venis albidis, basi albidus, intus candidus.

COROLLÆ Petala quatuor exteriora exterius basi albida, angulo per medium dorsi percurrente albido; lineæ latæ, longitudinales, lucido-virescentes, ab utraque anguli parte, venis albidis a se invicem distinctæ; *margines* inferius albidi, versus apicem dilute purpurascentes. *Petala* interiora candida, dorso versus apicem dilutissime purpurascente.

Stamina media parte inferiore ex albido flavescunt, superiore sub vigore flavescentia, dum marcescunt grisea evadunt.

Linea antherarum ex griseo albescunt. *Stigmatis* radii parte adnata ferruginei, parte erecta flavi. *Umbilicus* candidus.

Caulis saturate; *Folia* paulo lucidius viridia.

MAGNITUDO & facies externa *Nymphææ albæ.*

Lo-

Locus. *Ægyptus* inferior copioſiſſime in campis vaſtis, (Birk) Cairi dum aqua Nili inundantur.

Tempus floret menſis Septembris medio, dum Nilus terras inundavit circa finem Octobris fructum ferens, & omnino ad faſtigium ſuum aſcendit.

Nomen Arabicum *Nuphar*. *Nymphæa Ægyptiaca* Alp.

23. DUBIA planta Schihe.

Caulis *Frutex* bipedalis, ramoſus; *Rami* ſimpliciſſimi, teretes, alternatim oppoſiti, parum conniventes. Folia minima, conferta, ſubſeſſilia, laciniata; *laciniæ* quinque pinnatæ cum impari.

Fructificatio pedunculata, orbiculata, depreſſa, parva.

Cal. tetraphyllus: Folia concava, parum gibboſa, transverſaliter oblonga, apice acuminata, acumine inflexa, imbricata.

Color. *Petala* tria, minima, calyce duplo minora, viridantia, margine attenuata.

Stam. plurima, minutiſſima.

Odor. fere Majoranæ.

Nomen Arabis *Schihe*.

Locus. *Ægypti* montoſa Menſe Martio.

Color luridus Origani Majoranæ. *Stamina* flava. Origanæ Majoranæ ſimilis, ſed Polyandra videtur, florentem non vidi.

24. MIMOSA (Lebbek) *foliis pinnatis*, *foliolis oblongo-ellipticis*, *petiolis clavatis*.

Cal. *Perianthium* monophyllum, tubulatum, coloratum, quinquedentatum, denticulis brevibus, acuminatis.

Cor. *Petalum* unicum, infundibuliforme, ſemiquinquefidum, calyce duplo longius, laciniis ſubacuminatis.

STAM. *Filamenta* plurima, longiſſima, capillaria, laxa, baſi concita *Antheræ* incumbentes, minime depreſſæ.

PIST. *Germen* oblongum, compreſſum, hinc gibbum, inde rectum. *Stylus* figura & longitudine ſtaminum. *Stigma* truncatum, minimum, vix conſpicuum.

PER. *Legumen* oblongum, compreſſum, latum, bivalve, parum tortum, ſuperficie rugoſa, venoſum, dorſo utrinque nervo duro cauleſcente munitum, apice acumine longiuſculo canaliculato, anguſto terminatum. *Valvulæ* coriaceæ, planæ, una alteri firmiſſime adhærens.

SEM. pauciſſima, duo vel tria in quovis legumine, remotiſſima, valvulis parum elevatis incluſa, pedunculo capillari adhærentia, ovata, parva, hinc parum convexa, inde concava.

RADIX fibroſa, arborea.

CAULIS arbor. *Truncus* rectus, æqualis; *Cortex* tenuis, læviſſimus. *Rami* teretes, copioſi, ad angulum obtuſum ex trunco prodeuntes.

FOLIA pinnata. *Foliola* oblongo-elliptica, latere adverſo convexa, averſo vero perpendicularia. *Coſta foliorum* lateri perpendiculari magis approximata. *Petioli foliorum* breviſſimi, dimidia parte inferiori clavati, ſ. craſſiores, altera dimidia ſubangulati. *Stipulæ* duæ, minimæ, in latere inferiore petiolorum, ubi pars craſſior incipit. *Foliolorum petioli* breviſſimi vixque diſtinguendi. *Coſta* foliorum teres ſubſtriata. *Pedunculi* breviſſimi, teretes, aggregati, fructificationem unicam ſuſtinentes.

COLOR. *Calyx* & *Corolla* ex albido parum flaveſcentes. *Filamenta*, *Germen* & *Stylus* inferius alba, ſuperius lucide vireſcentia. *Antheræ* virides. *Truncus*

cus ex albido flaveſcens. *Folia* lucide viridia, dorſo pallidiora.

MAGNITUDO (illorum quos vidi) Ceraſi l. Amygdali mediocris altitudine; *craſſities* Trunci vix brachii humani, qui duorum annorum habuere ætatem. In arborem aſcendit vaſtam, ædificiorum altitudine, *longitudo* leguminis pedis 1½; *Lat.* poll. 1. l. 2.

TEMPUS Menſis Julii initio floret.

LOCUS. Ægyptus in hortis Cairi; an fera ibi neſcio.

NOMEN Arabicum *Lebek.*

QUALITATES: folia clauduntur occidente ſole, uno foliolo ad alterum applicato, expanduntur oriente.

Affinitas: *Filamenta* vere in cylindrum baſi coalita; Dum vero facies externa & ſingulæ fructificationis partes cum *Mimoſa* conveniant, vix dubito, quin ſub illo genere comprehendi debeat, non obſtante Filamentorum ad baſin coalitione.

25. MIMOSA. (nilotica) *ſpinis geminatis diſtinctis breviuſculis, foliis duplicato pinnatis: partialibus utrinque octo pluribus.*

ARBOR ingens, ramoſiſſima, gummoſa.

FLORES capitati, lutei, ſpeciei vicinæ paulo minores & obſcuriores.

LEGUMINA articulata, articulis compreſſis longiuſculis, longa, laxa. SEMINA ſubrotunda, compreſſa.

SPINÆ omnino ut in ſpecie vicina, ſed notabiliter breviores, nec verſus apicem attenuatæ, ut in altera.

NOMEN Arabis *Charad.*

USUS: Arabicum Gummi, Gummi Thuris & Succus Acaciæ ex hac arbore deſumuntur, nec ex

Acacia 7. Linn. H. Upſ. ut communiter huc usque creditum fuit.

Obſ. creſcunt promiſcue fere una ſimul cum altera illa *Linn. H. Upſ.* 7. & Mat. Med. 261. atque hæc noſtra; hinc, dum per fatum in Europam non niſi iſta tranſlata fuit, nec ab Alpino diſtinctio facta, factum eſt ut pro vera Acacia Ægyptiaca ab omnibus Botanices & Mat. Med. Scriptoribus habita fuit, quæ numquam pharmaca produxit, genuina vero huc usque non niſi cultoribus ſuis cognita. Ægypti vero optime & ſollicite dignoſcunt unam plantam ab altera & diverſo etjam nomine utramque diſtingvunt, hanc nempe quæ gummi & ſuccum porrigit *Charad*, alteram vero, quæ nullius eſt uſus, *Fetne* appellant.

Differunt vero inſigniter: a) *Magnitudine caulis* qui in *Acacia* vera eſt arbor ingens, in altera vero vix ultra altitudinem octo vel decem pedum adſcendit. b.) *Florum facie externe*, qui in noſtra obſcuriores, paulo minores & neque viſui, neque odori adeo grati, ac alterius qui coloris lucidioris, odoris magis ſvaveolentis, formæ magis convexæ & unitæ. c.) *Figura Leguminum* differentiam efficit maxime conſpicuam, illa enim in noſtra ſunt articulata ut in *Mimoſis ſenſitivis*, in altera vero teretia, cylindrica, unita. d.) *Numero foliolorum partialium* quæ in vera vix infra numerum octonarium, raro ſeptenarium, ſæpius vero ultra usque ad decem &c. inveniuntur, in altera vero qvinqve & ulterius ſemper adſunt.

Locus utriusqve eſt in Ægypto inferiore rarius, ubi in hortis plerumqve coluntur; nonnumqvam tamen ſpontaneæ videntur, ut in deſerto arenoſo prope antiqva ſepulcra Ægyptiorum, in ægypto ſuperiore ubi ex *Acacia* vera imprimis ſylvæ in-

integræ exiſtunt; In *Arabia Petræa*, unde Gummi Arabicum ingenti copia colligitur, juxta ſinum borealem maris rubri, ad montis *Sinai* pedem, unde Gummi Thuris provenit; appellant vero qvotqvot in Ægypto mercaturam ſimplicium exercent, *Gummi Thuris* illud, qvod ex montis Sinai confiniis adſportatur, nomen illo exponentes ex *Thur* & *Thor*, qvod nomen eſt portus in ſinu boreali maris rubri juxta dictum montem, & diſtingvunt ab *Arabico*, qvod per *Suez*, alterum portum maris rubri prope Cairum advenit. Præter hanc differentiam loci, differunt etjam unum ab altero nonnullis attributis. *Thuris* Gummi magis pellucidum, albidum vel coloris omnino expers eſt; *Arabicum* vero, minus pellucet & coloris eſt ferrugineo vel griſeo flaveſcentis.

26. ANEMONE coronaria.

Cal. *involucrum* triphyllum, remotum: *Foliola* oblonga, laciniata ad dimidium, laciniis oblongis, duplicato lacinulatis.

Petala ſex ad octo, erecto-patentia, ovata, parum acuminata, externe parum villoſa, per ſeries diſpoſita.

Stam. *Filamenta* corolla triplo breviora, capillaria, plurima. *Antheræ* didymæ, erectæ, ovatæ.

Pist. *Germina* plurima, minutiſſima, oblonga, in globum cornata. *Styli* vix ulli. *Stigmata* ſimplicia. *Receptaculum* globoſum.

Color. *Petala* intenſe coccinea, ungvibus albida, cum ſtriis pallide coccineis. *Antheræ* purpuraſcentes. *Filamenta* pallide coccinea. *Stigmata* purpuraſcentia.

Locus: *Natolia* circa Smirnam, ad pedes montium & in campis apertis.

Tempus floret menſe Februarii. Lecta & deſcr. d. 11 Febr. 1750.

27. CLEMATIS orientalis.

Cal. nullus, niſi ſtipulas velis a flore remotas, corollam nondum expanſam amplectentes.

Cor. *Petala* quatvor, ovato-lanceolata, ſubrugoſa.

Stam. *Filamenta* circiter 20, receptaculo affixa, membranacea, interius concava, exterius convexa, medio latiuſcula, verſus apicem acuminata, ad baſin parum attenuata. *Antheræ* didymæ, oblongæ, erectæ.

Pist. numeroſa. *Germen* oblongum, parvum. *Stylus* tomentoſus, longitudine ſtaminum. *Stigma* multifidum.

Per. nullum.

Sem. ſubrotunda, inæqualia, incana, caudata, cauda corollam dupliciter ſeparante.

Caulis arbuſcula dupla hominis longitudine.

Folia ovata, inferiori medio denticulata, ſuperiori crenata, glabra, petiolata. *Petioli* teretes, poſterius convexi, anterius canaliculati, folio dimidio breviores, plures ex una gemma oriundi. *Gemmæ* oppoſitæ binæ, ſpatio æquali a ſequentibus remotæ.

Fructificatio pedunculata. *Pedunculi* teretes, capillares, ſtipula terminati, triangulari ſubcompreſſa, lateribus emarginata, angulis ſubacuminata. Pedunculus ſtipulis infixus, brevis, craſſiuſculus, incanus, qui pro receptaculo haberi poteſt.

Locus circa *Smirnam* in ſepibus.

Tempus: Decembri floret, Januario ſemina caudam auctam habere & matureſcere incipiunt.

28. ORIGANUM ægyptiacum.

Cal. *Perianthium* parvum, erectum; *tubus* minimus

mus, cylindricus; *limbus* ſemiquinquefidus: laciniis quatvor, acuminatis, parvis; quinta quæ poſterior lata, obtuſa; omnes longitudine æquales.

Cor. ringens; labium ſuperius fornicatum; inferius bilobum, lobulis rotundis, concavis, baſi anguſtatum.

Stam. quatvor, quorum duo longiora, ſub labio ſuperiore tecta.

Pist. *Stylus* ſimplex.

Radix fibroſa, ſicca, filamenta parva dura ad latera emittens.

Caulis quatuor-pedalis, herbaceus, diffuſus, ramoſiſſimus, ramis ex radice erectis.

Folia cordato-lanceolata, profunde ſerrata, craſſiſſima, ſucculenta, petiolata, rugoſa.

Fructificatio ſpicata. *Spica* longa, ex petiolis longiuſculis confertis compoſita.

Petiolorum faſciculi fere in verticillum diſpoſiti.

Coſta ſpicæ parum flexuoſa.

Locus Arabia? In ambulacris. *Cairi* bis vidi, odoris cauſſa ſervatum.

Odor Origani cretici, ſed fortior, didynamicus, aromaticus, cephalicus.

Nomen Arabis *Zatarhendi* h. e. Origanum indicum.

29. NEPETA ſyriaca.

Cal. monophyllus, quinquefidus. *Tubus* cylindricus: *Laciniæ* acuminatæ, æquales, lanuginoſæ, tubo breviores.

Cor. bilabiata, ringens, tubuloſa. *Tubus* cylindricus, longiſſimus. *Labium ſuperius* convexum, baſi anguſtatum. *Labium inferius* bipartitum, medio anguſtiſſimum, baſi ſuperius ampliatum, inferius compreſſum: laciniæ duæ, ſubrotundæ, baſi coalitæ, apice diſtinctæ.

Pist.

PIST. *Germen* quadripartitum. *Stylus* ſimplex, capillaris, longitudine ſtaminum, apice antrorſum incurvus. *Stigma* bifidum.

STAM. *Filamenta* quatuor, capillaria, longitudine dimidia corollæ, quorum duo paulo breviora, apice antrorſum inclinata, labio ſuperiore tecta. *Antheræ* oblongæ, ſimplices, antrorſum filamentis impoſitæ.

PERICARPIUM nullum.

SEMINA quatuor, nuda, ſubovata, apice obtuſa, hinc convexa, inde angulata, dimidia longitudine calycis.

RADIX perpendicularis, fibroſa: fibræ capillares; radix ipſa craſſitie caulis.

CAULIS quadrangularis, parum intortus, reclinatus, ramoſus, ramis plurimis plerumque radicalibus.

FOLIA numeroſa: *caulina* oppoſita, cordato-rotundata, rugoſa, inciſa, piloſa, petiolata. *Petioli* baſi latiores, ſenſim anguſtiores, hinc convexi, inde plani canaliculati, parum incurvati. *Folia floralia* ſeſſilia, oblongo-cordata, calyces tegentia, bina ſemper oppoſita, ſingula tres vel quatvor includentes fructificationes; interiora minora.

COLOR *corollæ* tubi dilute purpureus; labium ſuperius ſaturatius; labium inferius margine & laciniis ſubtus albidum, ſuperius punctatum, in laciniis tria in triangulum diſpoſita, quorum unum apicem, reliqua lacinias, unam utrinque occupant; puncta in margine labii ſuperioris duo utrinque longitudinaliter, omnia ſaturate purpurea.

Antheræ flaveſcunt, ſ. croceæ ſunt.

Folia exterius obſcure, interius lucide virent.

Caulis rufeſcit in recenti, viridis adultiori.

LOCUS circa *Smirnam*, in hortis & juxta muros copioſiſſima. 30. O-

30. OROBANCHE lævis.

CAL. *Perianthium* triphyllum, longitudine corollæ, coloratum, foliolum anterius lanceolato ovatum, basi concavum, amplum, apice oblongum, basi reliqua tegens. Reliqua duo lateralia, lanceolato-acuminata, basi concava, angustiora, apice attenuata, plerumque laciniata, lacinia una breviore.

COR. monopetala, ringens, dorso apetala. *Tubus* ovatus, amplus, æqualis, limbo brevior. *Limbus* patens. *Labium superius* concavum, emarginatum, anterius nutans, postice subgibbum. *Labium inferius* reflexum, trifidum, lacinia media longior, parum emarginata, basi angustata, compressa, laterales breviores integræ, omnes subrotundæ.

STAM. Filamenta quatvor, subulata, parum flexuosa, sub labio superiore recondita, corollæ basi affixa, quorum duo parum breviora. *Antheræ* incumbentes, cohærentes, altero apice bifidæ acuminatæ.

PIST. *Germen* oblongum, bisulcum, sulcis oppositis, dimidia longitudine styli. *Stylus* simplex, longitudine & situ staminum. *Stigma* semibifidum, obtusum, crassiusculum, nutans. (Linn. obs.) lacinia utraque rimula cruciformi notata.

PER. *Sem.* ut Linn. G. 596.

Specifica Differentia a calyce triphyllo desumenda.

Locus circa Smirnam in Udis. Floret medio Martii.

31. DRABA verna?

CAL. *Perianthium* tetraphyllum. *Folia* ovata, concava, apice distincta, pilosa, dimidia longitudine petalorum.

COR. quadripetala, basi unguiculata, petala cordata usque ad basin bifida, opposita, laciniæ petalorum obverse ovatæ.

STAM.

STAM. *Filamenta* ſex, longitudine calycis, filamentoſa, parum arcuata, quorum duo paulo breviora. *Antheræ* ſimplices, erectæ, Filamentorum longitudine, dimidia petalorum.

PIST. *Germen* ovatum, compreſſum, ſtaminibus longius. *Stylus* nullus. *Stigma* ſimplex, orbiculatum, planum.

PER. *Silicula* oblonga.

RADIX fibroſa: fibræ filamentoſæ. FOLIA radicalia, lanceolata, baſi anguſtata, ſuperficie ſcabra, leviter tuberculata, piloſa, margine ciliata, leviſſime inciſa, ſubtus glabra. CAULIS filamentoſus, ſimplex. PEDUNCULI capillares, caulem terminantes, plures, uniflori.

LOCUS: *Smirnæ* juxta muros hortorum.

TEMPUS menſis Februarii initio, adeoque primo vere.

32. LATHYRUS (ægyptiacus) *pedunculis unifloris, cirrhis triphyllis, foliolis enſiformibus.*

RADIX fibroſo-tuberoſa, tuberculis parvis, oblongis, ſeſſilibus, fibris impoſitis.

CAULIS procumbens, ramoſus, dorſo utrinque acuminatus, margine alatus, membranaceus. *Petioli* pone acuminati, antice plano ſulcati, margine membranacei.

FOLIA gemina, diſticha, enſiformia, apici petioli impoſita. *Pedunculi* uniflori, teretes, ex alis ad angulum acutum diſtantes. *Stipulæ* bicrurales: crura oblongo-acuminata, altero ſurſum erecto, altero deorſum deflexo, inferiore leviter denticulato. *Cirrhi* triphylli: foliola teretia, capillaria

Longitudo bipedalis.

LOCUS. Damiatæ in cultis, inter Trifolium quod ſeminatur.

33. DO-

33. DOLICHOS (Lablab) *leguminibus ovato-acinaciformibus, seminibus ovatis hilo arcuato versus alternam extremitatem. Linn H. Upſ. p.* 14.

Leguminum valvæ ad ſuturam utramque ſcabræ; ſcabrities hæc in dorſo inæqualis, irregularis; in abdomine vero tuberculis conſtat parvis, rotundis, una linea in utraque valvula diſpoſitis.

Tempus floret in *Ægypto* inferiore menſe Septembri.

Locus: Habitare in Ægypto ponit Alpinus, hoſpitatur vero ibi in hortis ubique, nec fera invenitur, ſaltem non in Ægypto inferiore. Aliunde igitur in Ægyptum tranſlata videtur a longis retro ſæculis, forſan ex India per mare rubrum. Ab Europæis primo in Ægyptum adductam quis conijcere poſſet a nomine incolarum hodierno, qui illam *Ful Frangi* h. e. Fabam Europæam appellant.

Usus in ægypto umbracula egregia ex hac conſtruuntur in hortis & ædibus, dum caulis ejus ſcandens arte fulcitur & hinc inde egregie ducitur. Fulciunt vero Ægyptii caulem non modo virgultis ligneis, ſed etiam cordis quibus circumvolutus in varias poſitiones facile conducitur, ut ſic ex foliis facili ratione umbraculum egregium & largum conſtruitur.

34. CARTHAMUS tinctorius. *Linn. H. Upſ.* 251. *Mat. Med.* 277.

Locus: Colitur in ægypto copioſiſſime.

Tempus. Terræ committuntur ſemina menſe . . .; Ter quotannis colliguntur corollæ.

Usus Corollarum in opere tinctorio, quæ inſignem mercem Ægyptiis conſtituunt. Corollas *præparandi* modus hic eſt: recentes colliguntur, collectæ inter duo ſaxa premuntur ut crudior ſuc-

ſuccus exprimatur, qui repicitur; preſſæ in aqua fontana, quæ in Ægypto ſalita, lavantur plus una vice, quo ipſo adhuc ſuccus acris reſtans eliminetur; lavatæ pugillatim aqua eximuntur; pugillus quivis manu bene comprimitur & figuram a preſſione manus acceptam ſervat. Pugilli compreſſi ſupra tecta ædificiorum plana, ſubjectis ſtragulis arundinaceis, expanduntur, huc usque coloris citrei; expanſi ſtragulis teguntur die, ne ſolis æſtu cito & nimis exſiccentur, nocte nudos relinqvunt aëri & rori expoſitos. Rore madefacti colorem mutant ex citreo in rubro flaveſcentem (fulvum), aëre nocturno ſubcalido ſenſim ſiccantur, quem in finem ſemper adſtantes homines ſæpiuſcule ſitum pugillorum mutant, latus inferius aëri exponendo & contra; ſiccati ſervantur uſui & mercimonio a Gallis, Venetis, Florentinis & Anglis avide coëmto ſub nomine *Saffranon*. *Folia* tenera inter Acetaria adhibentur in Ægypto. *Smirnæ* in pulverem redacta lacti recens mulcto imitturtur ad illud coagulandum, qua ratione conficiunt caſeum Ægyptii. *Pſittaci* ſpecies Æthiopica ſeminibus veſcitur, reliquis animalibus certe venenum, illi vero gratiſſima eſca.

35. ARTEMISIA *Draunculus*, *Linn. H. Upſ.* 1. *p.* 256.

Fabula eſt apud Ægyptios generatam fuiſſe plantam ſeminibus *Lini* vulgaris bulbo *Cepæ* vulg. immiſſis & Cepa terræ fertili mandata.

36. VIOLA odorata. *Linn. Mat. Med.* 410. *Fl. ſu.* 715.

Viola martia purpurea. Flore odore. *Bauhin. Pin.* Locus. Colitur in hortis Ægypti copioſiſſime.

TEM-

TEMPUS. floret menſe Decembri Cairi.

USUS. Planta inter maximi æſtimatas ab Ægyptiis & Turcis, ob odorem egregium, & colorem gratum; maxime vero ob uſum inſignem, quam illis præſtat ad potionem (*Sorbet*), quam ex Saccharo Violarum, in aqua ſolutum, præparant & infrequentem adhibent uſum, præcipue dum hoſpites & amicos laute excipiendos volunt. Una vero ex multis aliis hæc eſt potionum ſpecies, quæ omnes nomine ſorbet originis Arabicæ veniunt; ſunt vero reliquæ, decoctum paſſularum; Syr. Capill. Vener. cum aqua mixtus; Liquiritiæ decoctum & forte aliæ; Ambram griſeam magnates nonnunquam potionibus ſuis admiſcent, luxus & libidinis ſummum faſtigium.

NOMEN. Arabice *Neps*.

37. ARUM Colocaſia.

SPATHA monophylla, baſi a dorſo acute emarginata, emarginatione ſcapum excipiens, antice ſubventricoſa æqualis, medio compreſſa, poſtice dorſo angulata, parte ſuperiore incurvata, anterius aperta, apice connivens acuminata, galeæ inſtar ſpadicem tegens. *Spadix* cylindricus, clavatus, ſimpliciſſimus, incurvatus, ſpatha paulo brevior, baſi craſſior, tectus ad baſin anterius germinibus pone, ſcapo continuato, deinde filamentis hinc usque ad apicem nudus.

PIST. *Germina* plura (fere octo), baſin ſpadicis anterius & ad baſin veſtientia, infra ſtamina poſita, orbiculata, convexa, marginibus imbricata. *Stylus* ſimplex, conicus, filamentis brevior. *Stigma* capitatum, villoſum.

STAM. *Filamenta* numeroſa, proxime & immediate ſupra piſtilla, ſpadicem irregulariter inferiori ejus parte cingentia, inferius magis copioſa, ſu-

perius pauciora, conica, erecta. *Antheræ* ſeſſiles, dimidia parte inferiore orbicatæ, depreſſæ, altera dimidia ſuperiore elevatæ, acutiuſculæ, ſegmento ſuperiore pone excavato.

PER. *Bacca* globoſa.

SEMINA plura, ſubrotunda, depreſſa.

RADIX. Bulbus.

CAULIS *Scapus* radicalis teres, cylindricus, æqualis, læviſſimus, maculatus, florem unicum ſuſtinens.

FOLIA ſcapo ſuſtentata, ejusdem cum florifero figuræ, cordato-haſtata, apice acuminata angulis obtuſis, læviſſima.

COLOR. *Germina* & *ſtyli* lucido-virida, *ſtigmata* alba. *Filamenta* alba. *Antheræ* flavæ. *Spadix*, ubi a floribus tegitur, albicat, parte nuda viridis. *Spatha* parte galeata unicolor obſcure-viridis, reliqua parte exalbicantibus & viridibus lineis compoſita, quarum illæ latiores punctis minimis violaceis adſperguntur. *Scapus* floriferus albicat & maculis parvis, confertis, lanceolato-lincaribus, violaceis adſpergitur. *Petiolus* ſuperne viridis, reliqua parte ut floriferus. *Folia* medio virida, ſubtus ſplendentia. *Radix* albida.

LONGITUDO bipedalis. *Longit.* ſpathæ poll. 1½, *Long.* Fol. ſpithamæ 1.

LOCUS. Ægypti culta & horti.

TEMPUS. Floret menſe Novembri.

38. URTICA ægypti maxima.

CAULIS fiſtuloſus, intortus, geniculatus, geniculis ſpithama diſtinctoribus; craſſitie digiti minoris, tripedalis.

FOLIA oppoſita, petiolata, cordato-acuminata, inciſa, laciniis triangularibus: terminali ovato-lan-

lanceolata, basi angustata, subtus nervosa, nervis elevatis. PETIOLI longi, teretes, laxi. STIPULÆ oblongo-lanceolatæ, numero quatvor ad genicula, 2 ab utraque parte petioli, oppositæ. *Aculei* rigidi, acuminati, basi clavatæ.

FRUCTIFICATIO ex alis foliorum floralium, quæ ex alis foliorum maximorum oriuntur, pedunculata.

LOCUS Ægypti rudera, mense Martio.

NOMEN Arabis *Curcis*.(varietas *U. dioicæ*?)

39. PLATANUS orientalis. Linn. spec.

PERICARPIUM nullum; semina in globum congesta.

SEMINA subrotunda, terminata stylo utrinque. *Stylus* inferior semini continuatus, angulatus, sulcatus, inæqualis, versus semen latior, versus receptaculum tenuior & subulatus, pappo insidens. *Stylus* superior (qui stilus pistilli fuit) semini impositus, rectus, tenuis, æqualis. *Pappus* basi styli inferioris suffixus, constans pilis subrigidis, plurimis, erectis, longitudine styli, in fascicum conicum circa illum dispositis. RECEPTACULUM (quod antea gemmæ basis fuit) superius convexum, inferius planum, irregulare, superiore superficie pilis molliusculis tectum.

40. MOMORDICA Luffa. Linn. H. Upsl. 2. *Luffa* Alp. & Vesling. *Liff* & *Luff*. Arab.

LOCUS: horti ubi Palmas haud raro egregio spectaculo conscendit, tegit, & ornat caulem alioquin tristem.

41. MOMORDICA Balsamina.

USUS ejus est in Syria ad vulnera sananda valde famosus. Fructum nondum maturum integrum

cum ſeminibus incidunt, inciſo immittunt oleum olivarum ad digeſtionem, calori ſolis per aliquot dies exponunt, usque dum Colore coccineo imbutum eſt oleum, quod ſervatur ad uſum. Applicatur vulneri recenti cum lana Bombycis. Inter Traumatica euporiſta proximum a Balſamo de Mecca locum dant Syriani huic oleo, quod mature adadhibitum, intra triduum, vulnera non mediocria ſanare experientia firma norunt.

Usus. inſuper caulis & foliorum ad Tegenda umbracula.

Locus. Horti.

Plantæ Cuburbitinæ Ægypti.

42. CUCURBITA lagenaria, *ſeminibus obſolete bicornibus. Linn. H. Upſ.* 1. *p.* 291.

Arabis Charrah.

Usus ad cibum pauperis plebis; coqvunt & aceto adſpergunt & condiunt. Impletur etiam cortex oryza & carne contuſa, ſicque farciminis inſtar paratur.

Locus per Ægyptum univerſum, etiam Arabum deſerta, dum terra prægnante teguntur Alta, provenit toto fere anno.

43. CUCURBITA Citrullus, *foliis multipartitis. Linn. H. Upſ.* 3.

Arabis Batech.

Locus: colitur imprimis ad ripas Nili, in argilla fœcunda, quæ ſub inundatione deponitur, a menſis Maji initio ad inundationem Nili h. e. ad finem Julii vel initium Auguſti. In Inſula Delta, præſertim ad promontorium *Burlos*, veniunt optimi, maximi.

Attributa: poma quæ profert in Ægypto, enormis ſunt magnitudinis, duorum pedum diametro transverſali, & trium longitudinali vidi.

Suc-

Succum continent copioſiſſimum, aquoſum, frigidiſſimum, ad plures libras ex unico haud raro extrahendum. *Caro* cortici proxima albicat, interna lucide-ſanguinea, vel coloris roſei, ſubſtantia quodammodo ſpongioſa, vel, ut convenienti modo rem proponam, refert caro hujus fructus illorum, qui frigore ſemel correpti iterum calori fuere admoti e. g. *Rapæ* vel *Pomi* vulgaris; *Semina* nigreſcunt vel brunna ſunt.

Usus cibum potum & medicinam præbet Ægyptiis. Editur copioſiſſime tempore quo durat, etiam a melius habentibus; plebecula vero quibus nihil datum a providentia præter paupertatem & tolerantiam, tempore quo viget hic fructus, vix alio fruuntur nutrimento & reſpectu illius, quod aliis tempeſtatibus ingerant ex aliis vegetabilibus, optimam cenſent hanc anni periodum; cum pane plerumq. manducant, ſemper crudum, nec ullo modo maturum. *Potus* loco ſervit dum copioſiſſimo ſuo ſucco manducatus ſolatium fert miſeris, ſub fervido cœlo ſitientibus, qui hac ratione non tantam aquæ copiam ingerere coguntur, ac fieret, ſi ſolidiorem ſuccum & præparatum caperent cibum. Bibitur etjam ſuccus purus, dum excavant foveam in fructu recenti, in qua colligitur ſuccus copioſus. *Medicinam* etiam præbet idem ſuccus, ſed non promiſcue ex omni fructu. Datur autem quædam varietas communi mollior & magis ſucculenta, quæ non in tanta copia proſtat, ex prom. Burlas inprimis proveniens: hæc bene matura, fere putredini proxima, excavatur ad partem, ut de altera dictum, ſucco in fovea collecto, aquam roſarum & pauxillum ſacchari miſcent, febri ardenti decumbentibus exhibent & quidem vulgi hoc eſt euporiſton. Ne autem quis credat

adeo frequens esse hoc remedium, ut perhibent *Alpinus* & *Vesslingius*, nonnisi pauxillo temporis spatio adhiberi potest, illo nempe quo maturæ habentur fructus, quod vix ultra tres septimanas extenditur. Est vero egregium solatium febricitantibus ad humectandum & calorem exstinguendum. *Et-Naovi* hæc dicitur varietas Arabice, quod aquosus latine audit. Hinc hallucinatus est Alpinus in derivatione nominis.

Cautela. Non sine circumspectione ingerenda est magna copia Citrulli, intensissime enim frigidus fructus, in æstuante a calore æstivo corpre copiose assumtus, mala non semel protulit insignia, Colicam, Diarrhœas, Dysenteriam, stomachi gravedinem, Dystochiam; alia. Vir Europæus fide dignus mihi retulit se vidisse anno præterlapso Damiatæ mercatorem Damascænum, æstu summo correptum, Citrullum integrum voraciter ingessisse, qui intra aliquot horas subito exstinctus est. Ipse Ægyptum adveniens tempore maturi fructus, egregio adspectu & deprædicato sapore fructus, antea non visi capio, manducandi oritur cupido, frustulum non nisi diætetica adhibita prudentia circa rem insvetam, ingero, refrigeratio vero œsophagi & ventriculi tanta, quanta a glacie hausto, si non major, ulterius periculum facere dissvasit, nec ipse sub integra commoratione in Ægyto, postea ex illo manducavi, nec ulli auctor fui ut refrigorium caperet, gratum quidem sed non periculi & expers. *Vermes* tum cucurbitinos, quam *Tæniam*, tempore quo manducatur Citrullus, satis esse communes, notabile est.

44. CUCUMIS sativus. *Linn.* H. Upf. p. 291.
Locus cum Citrullo & Cucurbita 1 communis.

Usus

Usus: editur cocta & aceto condita a pauperibus, farciminis instar carne & aromatibus repleta & cocta a melius habentibus, quo posteriori modo parata bonum probet cibum.

Tempus. Citrullis aliquanto tardior provenit, sed diutius usque in serum autumnum reperitur.

45. CUCUMIS Melo.

Locus & *Tempus* Citrulli, sed minus frequens culta.

Qualitates. Melo Ægypti magnitudine Citrullum fere æquat, caro ejus nostratis est mollior, sed magis insipida & minime grata illa dulcedine prædita, qua nostrates imprimis ex seminibus Sibericis provenientes gaudent.

Usus. editur, ut apud nos, delectationis gratia a ditioribus, magis quam a plebe.

46. CUCUMIS (Chate) *fructu oblongo ovato.*

Regina Cucumerum, Abdellavi. Alpini.

Locus: Terra prægnans post inundationem Nili circa Cairum, nec in ullo alio loco universi Ægypti colitur, neque aliud fert solum.

Tempus Citrulli.

Qvalitates fructus: parum est aquosus carnis solidiusculæ vel substantiæ fere Melonis, saporis parum dulcescentis, frigidiusculi, minime vero ad frigus Citrulli accedens.

Usus: in mensis magnatum & Europæorum æstivo tempore apponitur, ut summum, jucundissimum & minime timendum refrigerans. Fructus ex suo genere quantum quis huc usque novit excellentissimus. Optarent Principes & Magnates Europæ nostræ ut e solo suo transferri & illorum ingredi posset Macella, dignus enim illorum tabula est fructus.

47. CERATONIA Siliqua.

GEMMA ſimplex oblonga, baſi usque ad medium cauli adnata, apice ſeu altero medio libera, lacinata. *Laciniæ* plerumque tres (interdum quatuor), oblongæ, ſubteretes, apice obtuſæ, harum media longior, & magis elevata; laterales paulo ſubtus, quarum altera longior; *Media* in folium abit & laterales ad baſin exſiccatas relinquit, quæ petiolo coadunantur & baſin ejus craſſiuſculum efficiunt. Quam primum foliolum erupit, aliæ gemmulæ ad baſin ejus oriuntur. Singulare eſt quod ſimplex & integra ſit gemma, nec foliolis compoſita, qualis etjam in Caſſia fiſtula & aliis orientis arboribus. Rudimentum igitur potius dicerem futuri folii quam gemmam, ſic ordinavit natura ut arbores in calidiore poſiti ſolo, gemmis non inſtruantur folioſis, ſcilicet rudimentum folioli non opus habet integumento, quo indiget ſub frigido cœlo, ubi inſignem præſtat utilitatem, embryonem folii hiemali tempore a brumæ vi conſervando. *Vide Amœn. acad.* 2. *p.* 188.

48. RUSCUS aculeatus.

Baccas aliquot accepi inſidentes, quæ aſportarent Smirnam ruſticus Turcicus, qui radices Pharmacopolæ vendebat. In una duo inveni ſemina, una ſuperficie plana, altera convexa, ceterum ſphærica; in altere vero unum tantum, quod tamen multo erat majus reliquis & cujus ſuperficies plana non adeo magna, ut fere globoſum exiſteret; talis creſcendi modus in ſolo natali, qui convenit illi, quem vidimus in Tepidario.

49. MUSA paradiſiaca.

COR. *Petalum* - - - baſi connivens. *Addi debet* nectarium amplectens marginibus. *Nectarium* Linn.

Linn. acuminatum adde denticulatum; nam apex nectarii vel labii inferioris medio acumen emittit, ad cujus latera utrinque sunt denticuli minimi 2 l. 3 inæquales.

Hermaphroditi masculi flores. Linn.

STAM. *Filamenta* sex ponit summus Præceptor, at in innumeris in Ægypto examinatis, non nisi quinque invenire potui, quæ omnia æqualia, compressa, hinc planiuscula & paulum canaliculata, inde convexa, petalo parum longiora, omnia antheris instructa, quæ pistillum cingunt. *Anthera* margini filamenti anterius a medio usque ad apicem adnata, sulco medium filamenti percurrente, margines distinguente, qui apice uniuntur, basi vero separantur & in acumen minimum liberum terminantur. *Antheræ* stylum arcte cingunt, inprimis in spata nondum satis expansa; illarum situs talis est, ut omnes versus stylum dirigantur, illumque sulco illo intermedio excipiant, quem proinde uterque margo antheræ apertis quasi brachiis amplectitur, commodissimo pro fœcundatione situ. *Apice* reflectuntur parum antheræ, ut a se invicem, ut & a stigmate distant.

PIST. *Stylus* assurgens vel retrorsum parum incurvatus. *Fovea* nectarifera superius in acumen sulcatum terminata, inferius orbiculata, ad basin styli proxime supra germen. *Filamentum* capillare brevissimum ante hanc observavi, cujus basis illam tegit, & hoc procul dubio sextum est filamentum Linnæi, dicerem vero potius hanc foveam cum filamento illum tegente nectarium & nectarium Linnæi corollæ petalum alterum seu labium inferius. *Stigma* non capitatum, sed potius clavatum, continuatur enim a stylo, cujus apex superius crassior stigma constituit obtusissimum, vix manifeste angulatum.

COLOR. *Spathæ* maturæ ſtriis tinguntur obſcure purpuraſcentibus colore nullo modo eleganti, cæterum pallide vireſcentes, margine illarum ſecundi ordinis ejusdem cum ſtriis colore.

RADIX lucide viret colore elegantiſſimo. *Antheræ* pallide rubent. *Corollæ* baſis ex albido flaveſcens, apex ex glauco rubens colore triſti. Unicam inveni corollam ſex continentem ſtamina, ſed omnia æqualia & antheris inſtructa, duobus anterioribus baſi coalitis, naturæ errore.

TEMPUS florendi in Ægypto menſe Octobri & initio Novembris, h e. poſt ſeceſſum Nili, ſpadicem propellere incipit; Decembris medio ſpathæ ſicut completæ cum corollis, ejusdem menſis fine & initio Januarii. Spathæ Hermaphroditæ inferiores cum corollis ſucceſſive marceſcunt peracta fœcundatione, aliæ autem ſuperiores itidem ſucceſſive expanduntur. Martio fœcunditas peracta eſt & fructus formatus, qui ſenſim accreſcit usque ad *Majum* dum maturitatem acquiſivit. Floret igitur aëre temperato, terra prægnante humoribus repletiſſima, maturatur ſole calidiſſimo, qualis vernalis in ægypto. Prout decidunt ſpathæ augetur ſpadix, qui ad duorum l. trium pedum longitudinem accreſcit.

FRUCTUS pulpa inter corium nervoſum, dulceſcens, ſolidiuſcula, ſive conſiſtentiæ mediæ inter pulpam Pruni & Drupam Dactyli, parum viſcida & parum farinoſa, facile in ore coliquanda absque maſticatione, ſaltem non inſigni opus eſt. Acceſcit ſubito, nec ultra ſextiduum ab arbore exempta ſervari poteſt in Ægypti Climate. Acceſcens ſaporem omnis habet paſtæ panis crudæ, dum primum fermentari incipit. Haberi poteſt recens in Ægypto a menſis Maji fine ad finem menſis Octobris, copioſe in Roſe-

ſetto, rariſſime Cairi, ubi arbores non deſunt, ſed qui omnes fere ſteriles & vix paucos producunt fructus pro magnatum feminis reſervatis. Fabula ſatis ridicula eſt inter Hortulanos Ægypti, quod Muſæ primum orta fuerit ex nucleo *Dactyli* in radice Colocaſiæ plantato, qua ratione adhuc hodie propagari poſſet, ſi quis periculum facere velit, firmiter ſibi perſvadent. Interrogati vero quare propagandi hunc modum non exerceant, reſpondent quod operæ non ſit prætium, cum ſponte adeo facile proveniat arbor.

ANATOMOMIA. Caulis medulla craſſitie pollicis, fibroſo poroſa: *Fibræ* longitudinales, capillares, ſubtiliſſimæ, molles, tenaces, glutinoſæ, quibus intermixti canaliculi longitudinales anguſtiſſimi, non niſi diſſecta medulla transverſaliter conſpicui. *Lamellæ* hanc caulem totum efformantes, quæ longitudinales, dimidiatæ, altera alteram imbricatim amplectente; in medio caulis margine uno alteri arcte applicato; quæ vis lamina ſemicylindrum efformat, concavum quæ conjunctim cylindrum formant æqualem, levem, nitentem, unitum; *Laminæ* duæ, externa altera, altera interna, fibris longitudinalibus compoſitæ. *Corpus* celloſum ſpatium replet inter utramque lamellam, quod fibris conſtat longitudinalibus, cum valvulis transverſalibus, quæ cellulas efformant oblongo-quadratas, ampliuſculas. *Petiolus* ejusdem cum medulla conſtructionis, ſed fibris robuſtioribus, *Medullæ* eſt continuatio.

50. FICUS Sycomorus.

Gemmæ ſolitaria ad baſin foliorum, ovato-acuminata, apice parum incurvata, parum compreſſa, margine altero parum craſſiore, foliolis duobus compoſita, ovato-acuminatis, concavis, baſi linearibus, marginibus alternatim ſeſe amplectantibus;

unus

unus margo videlicet folioli tegitur ab alterius folioli margine & alter tegit alterius marginem; vel clarius; margo alter folium tegit, alter vero tegitur. Intra folia gemmæ abſconditur Embryo folii futuri aut Embryo gemmæ futuræ, quæ ad baſin iſtius oritur, ejusdemque eſt longitudinis, & completa ante eruptionem novi folii. Hinc ſemper duo folia, præter illud quod viget, in promtu habet natura.

CAL. communis orbiculato-rotundatus, apice valde depreſſus, baſi parum productus, magnus, concavus, carnoſus, pallide rubicundus, apice clauſus *ſquamis* plurimis, quarum exteriores una ſerie breviores; interiores duplo longiores; omnes ſemilanceolatæ, acute inflexæ, margine attenuatæ, integerrimæ. In hujus cavitate floſculi continentur *fœminei* & *maſculi* ut in Ficu carica. MASCULI flores margini calycis proximi. Partes ut in Ficu vulgari. FOEMINEI univerſam cavitatem tegunt. *Perianthium* ut in Ficu carica: GERMEN ovatum, compreſſum, minimum, ſeſſile, ut & flores maſculi, nec pedunculatum ut in Ficu. *Stylus* ut in Ficu. *Stigma* clavatum, depreſſum, induratum, unum alteri arctiſſime cohærens.

SEMEN ovatum, minimum, exſiccatum.

RADIX arborea, latiſſime expenſa.

CAULIS. Arbor vaſtiſſima. *Truncus* quinquaginta interdum pedum diametro conſtat; Tuberoſitates & excavationes truncum inæqualem efficunt. *Rami* plurimi, ingentes, valde in latum extenſi, nec ſurſum ſpectantes, inæquales, tuberoſi.

FOLIA oppoſita, ovato-oblonga, integerrima, petiolata. *Petioli* teretes, tenuiores.

PE-

Pedunculi teretes, craſſiuſculi, erecti, breviores. *Stipulæ* tres triangulares ad baſin calycis, quæ gemmam antea conſtituerunt.

Insecto pungitur juxta maturationis tempus notabili ſatis modo: Inſectum ſpecies eſt ejusdem generis, cum illo, quod ficum pungit (*pag.* 426. *n.* 113.) ſed multo minor & forte ſpecie diverſum. In calyce juxta maturitatem apertura fit, qui duplici ratione efficitur: prima eſt quando ſquamæ, quæ calycem claudunt, marceſcunt & ad interiora reflectuntur, ut fit in *Ficu* vulgari, qui tamen modus in noſtro non adeo communis in paucioribus conſpiciuntur. Alter majori obſervatione, imo admiratione dignus; hoc eſt: paulo infra ſquamas, ad latus calycis, macula oritur in fructu nondum maturo, gangræna in hoc loco corripitur fructus, quæ in circulum ſatis latum, ſæpe digiti minimi latitudine ſeſe extendit, marceſcit, atrum evadit hoc ſpatium, caro corporis (calycis) in medio, ſpatii circumferentia pennæ anſerinæ, corroditur, ut nudi conſpiciantur floſculi maſculi qui margini proximi & via aperta patet animalculo, quod ſulcos varios hinc inde per totam ſuperficiem internam exarat, ſtigmata vero ſemper intacta reliquit, germinibus ſæpiſſime eroſis. Initio ſauciatus locus floſculis adhuc tegitur, poſtea vero foramen evadit apertum & ſatis largum, magnitudine diverſa in diverſis individuis, cujus margines ſemper gangræna correpti, atri, calloſi, inflexi. Eadem hæc gangrænoſa corruptio marginum conſpicitur circa ſquamas, quando in illo loco aperturam fecit animalculum.

Hermaphrodita ne, an *Androgyna* ſit fruticatio, non dum determinare ſuſtineo: *Flores hermaphroditos* eadem cum præcedentibus calyce, videre mihi vi-

viſus ſum, ſumma autem eſt difficultas veram ſtructuram fructificationis enucleare, ob floſculos minimos, ob cruſtam qua intus obducitur calyx, ex ſtigmatibus condenſatis conſtructam & ob canales quos hinc inde facit inſectum, quodque plurimos deſtruit floſculos.

Floſculi Fœminini, qui proximi ſunt ad ſquamas, recentes ſunt, & non dum expanſi, dum reliqui qui in concavitate, demum emarcuerunt. Hi floſculi ſquamis ſemper comitantur, ita ut juxta unumquemque illorum a dorſo ſit ſquama, quæ calycis inſtar monophylli ſquamati floſculo apponitur.

An dentur individua pure maſcula?

Usus: Arbor ab antiquis Ægyptiis adhibita fuit ad conſtruenda conditoria, in quibus corpora mortuorum balſamo condita reponerent. Arbor huic uſui valde apta, quippe quæ putredinem per plurima ſecula non admittit, & non niſi vetuſtiſſima corruptioni obnoxia. *Mumiæ*, ſeu cadavera condita, quæ ex ſepulcris eruta vidi in Ægypto, omnia in fruſto arboris hujus excavato fuere ſervatæ, quod æque ac corpus ibi conditum a 2000 annis reſtitit incorruptum. Umbram porrigit egregiam arbor vaſta, ramoſa & in latum extenſa, qua incolis terrarum ſub fervido ſitarum cœlo, inſignem præſtat uſum & magno illis eſt ſolatio, dum per campos deſertos iter facientes ſub Cycomoro, laſſata & calore evacuata corpora refocillant.

Fructus: guſtui ſatis gratus eſt, dum bene maturus, mollis, parum aquoſus, dulcis, cum minima portione ſaporis aromatici: ego ab ejus eſu, dum primum guſtavi, non niſi difficulter me retinere potui, & ſi ſanum ſatis, recentem illum credidiſſem, inſignem ſatis copiam devorare cupidus fu-

fuiſſem, receptaculum vero etſi ſatis carnoſum, non multum præbet utile, quippe intus ab inſecto valde eroſum, cujus ſulci exarati usque ad ultimam pelliculam ſæpe progrediuntur & totam ſubſtantiam carnoſam corrumpunt.

Locus: in Ægypti citerioris campis & agris ſatis communem vidi.

Tempus: Menſis Martii fine gemmas prodit, & Junii initio maturos fert fructus. Tempore quo gemmas amittere debet, ſauciatur ab incolis, ſine qua præcautione, ut dicunt, fructus non edit.

51. PHOENIX Dactylifera.

Phœnix frondibus pinnatis etc. Linn. Hort. Upſ. 306.

Masculus Flos in diverſa planta.

Cal. Spatha univerſalis integra, monophylla, ovata, utrinque attenuata, *apice* fere complanata, ſuperius parum elevata, ſubtus plana, extreme obtuſiuſcula, lamellis verſus apicem coadunatis; *baſi* oblonga, compreſſa, ſuperius convexiuſcula, ſubtus plana, latere ſuperiore maxime convexo vel potius ventricoſo, inferiore parum convexo; *ſuperficie* exteriore cruſta tomentoſa, lamellata, ferruginea tecta; interiore parum ſtriata; levis ſub hac cruſta, foſſulis linearibus tenuibus confertiſſimis adſperſa; *margine* attenuato cultrata, altero ſurſum, altero deorſum ſpectante. *Rumpens* latere ſuperiore per medium longitudinaliter, poſtea marceſcens, ſed plerumque perſiſtens. *Subſtantia* conſtat membranacea, tenuiore, fibris longitudinalibus compoſita. Spadix ramoſiſſimus, baſi integer, compreſſus, ramos emittens baſi continuatos, ſimplices, baſi ſua triangulari nudos, reliqua parte te-

teretes flexuoſos, floſculis alternis, plurimis, ſuccedentibus tecti. Flosculi ſeſſiles, tuberculo breviſſimo obtuſo (pedunculus?) inſidentes, triquetri, ovato oblongi, obtuſiuſculi. *Perianthium* minimum, perſiſtens, monophyllum, trifidum, laciniæ triangulari-acuminatæ, patentes, baſi ſubtus rugoſo-calloſum, angulatum, angulo in acumen minimum terminato.

Cor. tripartita. *Petala* ovato-oblonga, obtuſiuſcula, planiuſcula marginibus introrſum flexis, unde ad margines parum concava, ſed in area plana.

Stam. *Filamenta* nulla, *Antheræ* oblongæ, angulo-ſtriatæ, parum incurvatæ, corollæ fere dimidio breviores. Corolla non dum aperta apice connivent, in medio autem ſpatio ſemilunari a ſe inviſem dehiſcunt. Numero ſunt ſex, tres plerumque uni, 2 alteri, & 1. tertio petalo ad baſin affixæ.

Stipulæ tres, breves, erectæ, ſubulatæ, connivent, in medio fundi corollæ inter antheras.

Pollen ſubtiliſſimus, copioſus, levis, ex flaveſcente albicans, ſtrias antherarum & ſpatia ſemilunaria replens.

Longitudo ſpathæ ſpith. 4; ſpadicis pars integra ſp. 1.

Anatomia. *Caulis* fibris componitur longitudinalibus, capillaribus, ſolidis, arboreis, æqualibus, parallelis, plurimis, haud multum diſtantibus, inter quas *Corpus* medullare, ſpongioſum, ſubſiccum, ſatis fragile interjicitur. *Caulis* in ſuperficie pedunculos papilloſos emittit in provectioribus arboribus, qui radicis loco inſerviunt, dum caulis prope coronam, illa conſervata, abſcinditur & terræ imittitur. Caulis igitur ſupra terram eſt radicans.]

Fru-

Fruktens PULPA eller mjuka del åtas af människorna. I öfre Ægypten äro många Familier, som endaſt lefva af *Dadlar*; i nedre Ægypten åtas de icke ſå mycket, emedan de älſka hâldre at förvandla dem i pângar; invånarne här ſälja en anſenlig myckenhet årligen, ſom i ſynnerhet föres omkring til ſtâderna i Turkiet, hvarföre man ſer i hvar ſtad Dadlar vara til ſalu. Då Dadlarne äro friſka göra de i Ægypten af dem en Conſerv med ſâcker, ſom är af en angenâm ſmak. KÂRNAN af Dadel-frukten, ſom är ſâ hård ſom horn, tyckes icke ſkulle kunna anvândas til föda för något Creatur. Ægyptierne ſtöta den dock ſönder, mala den på ſina handqvarnar ock föda därmed ſina Cameler i briſt af bättre foder. Af denna kârna ſvarfva de i Barbariet perlor til *Radband*, ſom äro vackra.

BLADEN eller löfven brukas at flâta korgar eller ſnarare et ſlags kârta ſâckar, ſom brukas på reſor och i hushållen öfver hela Turkiet. *Flugviſkor* göras âfven i Ægypten af löfven, ſom äro behändige at med dem jaga från ſig den myckenhet inſecter, af hvilka man plâgas i Ægypten. *Tvagor* at ſopa ſoffor och klåder med, har jag âfven ſett gjorde af Palm-löfven. GRENARNA ſom äro tråaktige brukas til *Staket* omkring deras trågårdar, til *Burar* i hvilka de föra ſina höns, med hvilka de drifva en ſtor handel ſins emellan. Til âtſkilliga andra ſaker, ſom i landtbruk förefalla, betjâna de ſig af deſſa grenar, i ſtället för annat tråd; emedan landet är ſkoglöſt, och altſå andra trådſlag briſta. TRÅDET eller ſjelfva bolen klyfves och brukas til ſamma nytta ſom grenarna. De göra âfven däraf *bjälkar* i ſina hus, ſom äro ſtarke och måſt tjânlige vid mindre bygnader. Til brânſle brukas den âfven, då de icke hafva

tjänligare. Den år lös och ſvampig, och dårföre ej mindre tjänlig at underhålla elden. Hela trådet lågga de öfver ſina Ciſterner, at dårpå låta repet löpa, med hvilka de vinda up vatnet. Det integumentum, ſom öfverklåder trådet emellan grenarna, ſom aldeles liknar en våf, och har ſina trådar, ſom gå perpendiculariter och horizontaliter om hvarandra, detta ſåger jag, år af en anſenlig nytta i Ægypten, håraf göra de alla ſina *rep*, dem de bruka vid ſina Ciſterner och til andra nödvändigheter i hushållet. De hafva åfven *togvårk* af ſamma ſlag på ſina ſmå fartyg, hvilka åro tämmeligen ſtarke och gode. Man råknar i Egypten, at en ågare af Palmträ har årligen en ſequins inkomſt af hvart trå han åger. Det år allmänt at ſe 2, 3 til 400 fruktbårande Dadeltrån, ſom tilhöra en ågare, och icke ſällſynt at en åger 3 til 4000, hvilka efter denna råkning ger en vacker inkomſt af et litet ſtycke jord, den de intaga. Et fullväxt Palmträ intager aldrahögſt 2 alnars diameter, och det enas afſtånd från det andra kan man råkna til fyra alnar.

52. BRYUM ægypti.

Folia radicalia, faſciculata, ovato-lanceolata, acuminata, dorſo angulata.

Capitulum obverſe ovatum.

Calyptra univalvis, lævis, apicis altero lateri impoſita, concava, acumine capillari interdum bifido terminata.

Pedunculus capillaris, rectus, breviuſculus.

Locus: Ægypti muri, ruinæ & Ciſternæ.

Tempus: floret Menſe Novembri.

Plan-

Plantæ Ægypti.

1751. *Martii d.* 12. *florentes juxta Nilum, ad ripas brachii qui Damiatam pergit.*

SCORPIURUS ſulcata.
MEDICAGO polymorpha.
OXALIS corniculata.
PIMPINELLA Aniſum.
CICHORIUM Intybus.
CITRUS Aurantium.
CNICUS benedictus.
CARDUI *ſpeciés foliis radical. ovatis, caulinis pinnatifidis.*
CONVOLVULUS Scammonia.

1751. *Martii d.* 14. *Damiata Ægypti Plantæ.*

1. ADIANTHUM *officinarum* in muris antiquis.
2. RANUNCULUS *foliis trilobo-multifidis*, in hortis.
3. HYPNUM *foliis crenatis*, in udis & parietibus aquæductuum, quod antea deſcriptum. §. 52.

1751. *Martii d.* 16. *Plantæ Damiatæ.*

1. PETROSELINUM Aniſum?
Caulis tripedalis, ramoſiſſimus, quinquangularis.
Folia omnia ternata: foliola inciſa, obverſe ovata.
Umbella tenuis, quinque ut plurimum radiis compoſita, quorum quatuor oppoſiti cruciformes, æquales, longiores; quintus e centro umbellæ breviſſimus. *Umbellatæ* radii copioſiores, ſubæquales.
Locus: ad margines agrorum & aquæductuum, non adeo frequens.
2. SONCHUS pedunculis tomentoſis. Fl. ſv. 643.
3. SENECIO. Fl. ſv. 688? laciniæ lacinulato-denticulatæ.
Locus in hortis & cultis.

4. ALSINE foliis ovato-lanceolatis.
   Caulis ſimplex, ſpithamalis. *Folia* oppoſita, petiolata. *Petioli* quinque ad angulum acutum ex caule diſtantes, canaliculati, baſi connati, foliis longiores. *Fructificatio* ex alis. *Color* dilute viridis.
   Locus inter ſegetes.
5. EUPHORBIA *Peplus*. Fl. ſ. 437. in hortis.
6. PHALARIS panicula tomentoſa.
7. LATHYRUS pedunculis unifloris, cirrhis triphyllis, foliis enſiformibus. vid. Deſcr.
8. MELISSA *hortenſis*. H. Upſ. 1. in hortis.
9. CITRUS *Pomum aurantia Auct.* florens ſimulque fructum gerens, tanta copia in quodam horto, quanta nullibi in Ægypto nec Oriente; vidi elegantiſſimo ſpectaculo, ſoli fertiliſſimi ſignum.
10. FESTUCAE ſpecies communis in Ægypto.

Plantæ Damiatæ 1751. *Martii d.* 19.

MUSA. Linn. Muſ. Cliff.
   Locus copioſiſſime cum *Moro*, *Vite*, *Pruno Perſica*, ſepes formans prætioſiſſimas. *Fructum* demum formaverat qui pollic. 2 erat longitudine, flores maſculos adhuc in apice pedunculi florentes, inferius marceſcentes. Florens brachii humani duplici erat longitudine. *Altitudo* tripliciter humana.
   Mures agreſtes Linn. fructum adhuc immaturum commedunt, arborem conſcendentes, qua ratione integros petiolos denudatos vidi.
   SACCHARUM cultum in agris, ex fruſtulo terra immiſſo ſtolones e geniculis emittere incœperat.
   VITIS tenera folia protrudit culta Ægypti pro Uvis recentibus manducandis, non vero pro vino conficiendo, quod ex inſulis *Candia*, *Cypro*, *Sco-*

Scopuli &c. atque Europa pro usu Christianorum adfertur.

CUCUMERES omnes recentes terræ immissæ erant, juxta marginem terræ elevatæ.

ÆSCHYNOMENE *Sesban Alp.* florens juxta margines agrorum.

SALIX arab. *Saffaf* absque flore.

POENIX *Palma Dactylifera* hac tempestate spatham rumpebat masculam, simulque fœmineam; aggresso spadice fœcundationem peragebant Ægyptii, masculi pollinem super stigmata adspergendo & eodem tempore folia, inter quæ anno præcedenti flos exiverat, cum eorum integumentis, abscindebant.

Plantæ Damiatæ Mart. d. 22. 1751.

SOLIDAGO *Virgaurea* in umbrosis inter Hesperides.

ANACAMPSEROS? *floribus fasciculatis sessilibus in alis, foliis cuneiformibus oppositis*, ad rivulos.

PLANTAGO *major* ad margines viarum.

VICIA *foliis obovatis acuminatis pubescentibus, stipulis deflexis laciniatis, laciniis acuminatis plurimis.* Ingraminosis inter hesperides, scandens, quadripedalis.

MATRICARIA Chamomilla ad margines agrorum.

FESTUCA, PHALARIS, AVENA.

RUMEX *Acetosella* ad rivulos.

CASSIA *Fistula* fructum ferens, foliis & floribus carens & cum foliis absque fructu & flore, rara in Ægypto inferiore.

PHOENIX *Dactylifera* XI. basi connata.

ATRIPLEX vulgaris.

ARENARIÆ species.

LICHENES Montis St. Crucis in Cypro.

1. LICHEN crustaceus flavus.
2. LICHEN crustaceus flavus vel coloris vitriolaci.

3. LICHEN lamelloſus flavus.
4. LICHEN lamelloſus griſeus.
5. LICHEN cruſtaceus griſeus.
6. LICHEN cruſtaceus ater.
7. LICHEN cruſtaceus ex flavo & atro per circulos variegatus.
8. LICHEN foliaceus laciniis ſinuatis.

PANCRATIUM *maritimum* Græcis hodiernis dicitur χρινος. An non ita antiquitus?

CRINUM *Linnæi* Floret in *Ægypto* menſis Auguſti fine.

POLIANTHES *tuberoſa* in *Ægypto* menſe Auguſti floret, cujus flores in oleo oliv. infundunt Ægyptii & oleum odori gratiſſimum hoc modo, ut ex Jasmino parant.

LA-

LAPIDES.

Opalus gemma.
Cos damiatæ.
Natrum ægyptiacum.

Opalen är en i vår tid af de aldramåst sålsynta stenar. Under mit vistande i Alexandria lät andra Franska Drogueman Herr Roboly mig se en sten, at en hasselnöts storlek, arbetad til en jämn halfglob och infattad i en ring, hvilken då man anså honom horizontel hade en fullkomlig Olive färg, men då man höll honom perpendiculer emellan ljuset och ögat hade han en färg, som gick up emot en Rubin af skönaste vatten. Dess ägare hade af en händelse bekommit denna sten oarbetad af en bonde, som funnit honom bland ruinerna och sålde honom för 5 eller 6 styfver. Drogueman, som ej kände honom, vårderade honom ej eller högt, ock frågade mig om jag kjände stenen, och hvad jag mente han kunde vara vård? Jag svarade at den var en Opal; men om dess värde kunde jag ej utlåta mig, emedan jag ej vore van vid dylika varors vårderande, hvilkas pris som oftast beror på köparens tycke och smak, dock sade jag, år stenen vård at acktas, ock skulle aldrabäst betalas af den som ville hafva en fullkomlig samling af ädla stenar, bland hvilka denna är svårast at finna. Någon tid därefter kom ägaren til Cairo, der Herr Lironcourt, Fransk General Consul i Ægypten, en lärd man och älskare af curiositeter, fick se stenen, som behagade honom, och til hvilken ägaren utan svårigheter lämnade honom. Lironcourt emottog skänken med nöje utan at känna hvarken dess namn eller värde, jag blef altså andra gången rådfrågad af dess nya ägare om samma sten och anmodad, at om den såga mina tankar, hvilka jag yttrade på samma sätt som tilförene, och Herr Lironcourt på denna anledning jämförde sin sten med de beskrifningar som Plinius och åtskillige andre Auctorer,

rer, dem han hade ſit i vackra Bibliotheque, gifvit om Opalen, af hvilka han blef ſtyrckt, det min efterrättelſe var grundad. Men vårdet var ånnu oafgjordt då Herr Lironcourt förde ſin ſten med ſig til Conſtantinopel, dit han kårt däreſter reſte. Då han viſade ſtenen för en årfaren kännare, hvilken ſade, at den var en Opal, och at han ſkattade honom vård flere tuſende Ducater. De gamle hafva fullkommeligen känt Opalen, och utan tvifvel haft honom mera allmån än i vår tid. Denna, om hvilken jag talt, har ock ofelbart legat förborgad i Alexandriæ ruiner, ſedan den tid då alla ſlags ädla ſtenar utgjorde en del af deſs mågtiga invånares rikedom. Det år nåſtan ingen art af de ſtenar, hvilka de gamle auctorer omtala ſåſom ädla, dem man ej finner bland ruinerne af Alexandria och gamla Cairo, dels arbetade, dels oarbetade. Jag har ſett Chalcedon, Agat-Onix, Sard-Onix, Carneol, alla fundne på deſſa ſtållen, at ej tala om Smaragder och Saphirer, ſom där finnas nog ofta, och hvilka i vår tid åro mindre ſällſynta ån de förra. Tavernier den upmärkſamma Reſebeſkrifvaren, ſom var ſtor ſten-kännare, ſåger at Opalen ej finnes på något ſtålle i verlden, mer ån i en grufva i Ungern, men de gamla hafva otvifvelaktigt haft både denna och flera, hvilkas hårkomſt i vår tid år obekant ifrån någon ort, ſom i vår tid år kommen i glömſka. Vi vete däremot vågen til Indiernas Diamant-grufvor, hvilken för de gamla ej var banad, dårföre denna ſten, ſom i vår tid år ſkattad den ädlaſte, åfven ſå vål ſom deſs vederlike Rubinen, ej vore ſå allmån hos de fordna verldenes pråktiga folkſlag, ſom de åro i vår tid.

COS Damiatæ Lapis foraminibus excavatus, magnus, inæqualis, ex cæruleo nigreſcens.

Locus: *Palæſtina* & *Galilæa.*

Uſus. Damiatam pro molendinis affertur. Ulterius in loco natali examinandus.

NATRON in Ægypto hodie vocatur Sal e fodina prope Manſuram extractum, lapidi calcareo mixtum, aceto efferveſcens, coloris albido-rufeſcentis. Uſus ejus eſt apud Ægyptios 1) quod pani immittant fermenti loco 2.) Ad lintea lavanda ſaponis loco. Ad dolorem dentium adhiberi cum fructu hoc modo mihi retulerunt: Infunditur Sal pulveriſatum aceto, quod ſtatim efferveſcit & fundum petit. Aceto hoc os lavatur ſub paroxyſmo, quo mitigatur, ſed non tollitur malum.

HI-

HISTORIA NATURALIS PALÆSTINÆ.

I. JAFFA.

HYOSCYAMUS *aureus*.
In muris ædium copioſiſſime, quos verſus mare totos tegit.

d. 2. PARIETARIA *officinalis*.
In muris paſſim.

d. 4. LYCIUM *ſpinoſum*.
In ægypto vidi & deſcripſi frut. hominis altitudine copioſiſſime ad ſepes circum hortos. Ex hoc coronam Chriſti fuiſſe dicunt Monachi Lat. T. S.

EUPHORBIA *foliis oblongis lanceolatis verticillatis*, herbacea, inermis, pedalis.
In ſepibus.

BUPHTHALMUM *foliis duplic. pinnatis*, quod in Coo vidi.
In tectis urbis & ad vias.

BUPHTHALMUM *foliis oblongis laciniatis, laciniis denticulatis oppoſitis*.
Ad margines viarum.

TURRITIS *caule ſimpliciuſculo, foliis radicalibus longis lanceolatis laciniatis: terminali maxima dentata*, quod in Natolia vidi, in arenoſis.

CNICUS *tomentoſus, foliis cordatis amplexicaulibus dentatis integris*. Dentes calyc. baſi maxime tomentoſi.

PAPAVER *Rhoeas*.
Copioſe inter ſpinas.

MALVA *vulgaris*.
Aſiæ ad margines viarum.

* *In*

* *In hortis.*

FICUS *Carica* fœmina.

Elegantiſſimæ erant heic arbores Ficus haud ætate provectæ caule æquali, ramis valde & æqualiter diffuſis, umbroſis foliis egregie viridibus, & fructu uberrimo.

ROSA *Damaſcena* egregia.

TEREBINTHUS copioſe.

CYCOMORUS qui nuper calyces in pedunculis ſuis protuderat, absque Inſecto.

CITRUS *Aurantia* florens copioſe.

AMYGDALUS *Perſica.*

CANNABIS vulg. colebatur paucis plantis ab hortulano ad uſum a Turcis adhibitum, dum folia in pulverem redigunt & Narcoticum inde conficiunt, quod ebrios & obdormientes reddit opii inſtar. Chaſchis confectum appellant, Ægyptiis in multo uſu.

* ANIMALIA *loci.*

CANIS ſpecies Turc. *Schiakal*, communis in Oriente & ægypto, in Palæſtina copioſiſſime adeſt. Speluncas & tramites ejus videbam plurimas in ſepibus ſpinarum, circa hortos. Arabum gregibus pernicioſus, ideoque ab illis quotidie infeſtatus, qui inſigni numero interdum necatos in mare conjiciunt.

Vulpes Simſonis Lib. Jud. hæc haud dubio fuere animalia.

MUSTELÆ ſpecies quæ copioſa in Palæſtina, inprimis tempore Uvarum dum Vineta integra perdit; Campos etiam integros Cucumerum devaſtat.

SCARABÆUS *clypeo pedibus anticis dentatis* in quo Acari parvi copioſiſſimi, unus altero per paria in ſidentes.

CHRYSOMELA *coccinea, elytris thorace medio capiteque nigreſcentibus.*

II.

II. juxta ACRIN.

SILENE *foliis obovatis lanuginosis crassis succulentis.*
In campis Arenosis.

PLANTAGO *caule ramoso, foliis integerrimis lineari lanceolatis ramis brachiatis, spica folioſa.*
In ruderibus.

LAGURUS *spica ovata, compressa, arista tertia longissima intorta.* Folia breviuscula lineari-acuminata, a caule distantia, vaginantia.
Longitudo spithamalis. *Caulis* tenuis.
In arenosis haud frequens.

PHYSALIS *an Alkekengi offic.*? Folia ovata integerrima lanuginosa. Caulis lanuginosus. Filamenta non brevissima, sed longitudine laciniarum, quod observavi.

III. HIEROSOLYMÆ. 1751. *April.* 7.

FESTUCA? *pedalis, foliis linearibus mollissimis.*
Habitat in aridis circa urbem, ovibus & capris grata pascua.

SISYMBRIUM *foliis cordato-lanceolatis, siliquis semiuncialibus longis pendulis, pedunculis capillaribus basi tenuioribus.*
Inter segetes.

GERANIUM *calycibus pentaphyllis, foliis cordato-ovatis inciso crenatis.*
Juxta vias frequentissimum.

GERANIUM *foliis compositis: foliolis alternis pinnatifidis.* Cal. pentaphyllo cum altero cummune.

CYNOGLOSSUM *foliis tuberculatis, scabris, hispidis.*

ASPERUGO *foliis ovatis*; in cultis.

LAMIUM *foliis albis.*

URTICA *romana.*

IV. SION *montis* 1751. *April* 8.

RANUNCULUS *lanuginosus, caule procumbente, foliis quater-*

ternis foliolis pinnatifidis, receptaculo ovato-acuminato.

BETONICA *officinar.* copioſiſſima.

MARRUBIUM *fl. purpureo*, quod in Aſia commune.

BISCUTELLA *ſiliquis orbiculatis didymis, foliis radicalibus lanceolatis dentatis lanuginoſis.*

TRIFOLIUM *minimum montanum, flore purpureo.* Sterilitas ſoli indicatur ex minima hujus ſtatura.

THLASPI *foliis lobato-laciniatis: laciniis ciliatis.*

DRABA *caule nudo, foliis lanceolatis integerrimis margine ciliatis.*

ANTHEMIS *parva, foliis pinnatis capillaribus.*

FESTUCA? *ſpithamalis, foliis capillaribus.* Gramen hoc arenam totam tegit.

HIERACIUM *montanum parvum.*

BUPHTHALMUM *parvum, fol. oblongis dentatis.*

DRABA? *foliis caulinis ovatis baſi anguſtatis, minima.*

V. JERICHO *in valle juxta urbem* 1751. *April. d.* 12.

SOLANUM *fruticoſum quadripedale, caule & foliis ſpinoſis.*

FRUTEX *foliis triangularibus ſplendentibus*, qui maxime communis in omnibus deſertis Palæſtinæ.

ASCLEPIAS *ſcandens fruticoſa, fol. cordato-acuminatis.* In Deſerto argillaceo inter Jericho & mare mortuum.

LICHEN *lamellis convexis* etc. vid. deſcr. in ſuperficie terræ incultæ.

DIDYNAMICA *graveolens, petalis reflexis, foliis viſcoſis, radice fibroſa magna.*

ALLIUM *ſ. Cepa.* Arab. Baſal. in campo prope littora maris.

Tamarix.

KALI *fruticoſum.*

ERICA *ſimplex fruticoſa.* paſſim in Campo.

Mi-

MIMOSA *Schitta* Ebræorum Cels. unicum ejus vidi fruticem in campo prope montes Arabiæ.

VI. *Via St.* JEREMIÆ *inter* Hierosolymam & Ramam.

TEREBINTHUS ubique in fruticosis.
VITEX copiose in vallibus.
TAMARIX in magnis arboribus prope Ramam.
CERATONIA copiosissime in montibus & collibus.
CYCOMORUS rariſſime nec ante Ramam, ubi unus ingens. In interiore Judæa non obvia.
CYNARA campum integrum tegens prope Ramam.
CICUTA in eodem copiose.
CARDUI & CNICI *ſpecies* 6, in cultis.

VII. *ad fontem* SIGNATUM Salomonis *prope Betlehem.*

COLUMBA palæſtinæ.
Magnitudo Palumbi. Cana ſunt collum, caput, pectus & humeri, *Dorſum* canum cum maculis fuſcis. *Rectrices* & *remiges* apice candidæ. *Oculi* & pedes rubeſcunt.
Locus. in Olivetis ſylveſtribus.
Obſ. ſpeciem diverſam a Palumbo indicat facies externa & color canus non fuſcus, cum apicibus rectricum & remigum, candidis.
RANA *corpore ovato, dorſo convexo, tota lucido-viridis*; in luto juxta Piſcinas.
TENTHREDO *faſciata, faſciis candidis atriſque.*
Larva hujus telam ſupra lapides extendit, ſub qua metamorphoſin ſubit. Semperque locum eligit in lapide aliquanto excavatum, ut ſpatium pateat pro corporis agitatione.
Locus in muris Piſcinarum.

SCA-

SCARABÆUS *Buphthalmi parvus, ater lineis candidis.* Copioſiſſime in Buphthalmo communi.

Plantæ.

ADIANTHUM in ipſo fornice fontis.
HYPNUM minimum ibid.
NASTURTIUM *aquaticum* ad ſcaturiginem.
ACHILLEÆ *affinis lutea* inter ſegetes copioſe.
Gramen panicula arundinacea, radice bulboſa. in collibus.
ANAGYRUS *fœtida*, frutex in collibus.
OCYMUM.
ORIGANUM.

VIII. *Montis* THABOR.

CYNOGLOSSUM *hiſpidum.*
ONONIS *fœtida.*
PAPAVER *Rhœas.*
PAPAVER *flore flaveſcente parvo.*
BUPHTHALMUM *dentatum*, commune.
CYNARA.
RUTA.
UMBELLATA cum diſco filamentoſo, comm.
CARDUINA *caule ſpinoſo quadrangulari.*
LASERPITUM *latifolium.*
PIMPINELLA officin.
TRIFOLIUM *foliis ovato-lanceolatis, ſpica oblonga laxa.*
SYNGENISTA cum pericarpiis confertis.
QUERCUS *foliis dentato aculeatis.*
CERATONIA.
SALVIÆ variæ ſpecies.
OCYMUM.
GRAMEN *ſecalinum, radice bulboſa.*
ABSINTHIUM *romanum*; in ruderibus.
ILEX in vallibus.

TE-

TEREBINTHUS.
In rupibus.
MYRTHUS.
Ibidem.
SCORZONERA.
In planis.
CICHOREUM.
Ib. comm.
HEDERA, prope rudera.
CEPA montana.
AVENA montana.

IX. *in Monte* TENTATIONIS *Chriſti.*

CEPA *montana* in petroſis.
CORDIA *ſebeſten* in convallibus infra montem.
RICINUS in altitudinem arboris inſignis, ibidem.
RHAMNUS *Nabca* copioſe ubique in campis & vallibus.
VITEX *Agnus* caſtus, copioſe in campis.
ARBOR *magna ſpinoſa*, *ramis rectis teneriuſculis*, foliis parvis, ovatis, canis. Drupa ovata, ſulcata, ex qua *oleum de Jericho* exprimitur, copioſiſſime in campis floruit & fructum maturaverat. Ad fontem ELISÆ. (*Elæagnus*).
Arbor magna, *flor. loniceræ labiatis lacinatis*, *totis ſanguineis*. Fol. obverſe ovatis ſucculentis lucido viridibus.
FICUS juxta rivulum.
Jericho in ruderibus.
EUPHORBIA *foliis teretibus ſucculentis.*
RANUNCULUS *aquaticus luteus.*
MALVA *ruderum.*
BUPHTHALMUM *commune.*
CHENOPODIUM *ruderum.*
HYSTRIX Sv. Pigg-ſvin, in monte.
CIMEX *aculeata*, *lateribus abdominis valde protuberantibus*, *maculis ferrugineis*; inter petram.

X. *Fons* SALOMONIS *prope Tyrum.*

SALIX *Saffaf.*
VITEX *agnus caſtus*
RICINUS *palma Chriſti.*
CONVOLVULUS *foliis trinis.*
SOLANUM *foliis hirſutis.* Arab. Aneb El Dib.
MERCURIALIS.
PARIETARIA.
Didynamica flor. minimo rubro bipedalis.

XI. VARMA BADEN vid TIBERIAD.

1:o *Urſprunget* år vid foten af et bårg, vid paſs et piſtol-ſkott från ſtranden af Sjön Genezareth, och en fjerdedels timmas våg från ſtranden Tiberiad.

2:o *Bårget* beſtår af en ſvart, pipog, något ſkör ſvafvelaktig ſten, hvilken i bårget endaſt finnes omkring någden af Tiberiad, men i löſa ſtenar åfven vid ſtränderna af *Döda Hafvet*, ſå väl ſom här vid Sjön Genezareth. Här hugges Qvarn-ſtenar af denna, ſom ſkeppas ut vid Acre och föres til Ægypten, hvaräſt jag i Damiata af dem ſåg en otrolig myckenhet.

3:o *Ådran* ſom löper ur bårget år en arm tjock, och år enſammen.

4:o *Hettan* var ſådan, at man kunde ſticka handen däruti, utan at ſkälla ſig, dock vär man nödſakad, at ſtraxt draga hänne tilbaka; det vär ältſå ej kokhett, men i närmaſte graden därunder.

5:o *Lukten* var ſtark ſvafvelaktig.

6:o *Smaken* bitter och något litet ſtötande på kokſalt.

7:o *Ochran*, ſom var deponerad, där vatnet lop fram, var ſvart, tjock ſom en gröt, lucktade ſtarkt ſvafvel, den täcktes med tvänne hinnor, af hvilka den undre var af en ſkön mörkgrön färg, och

den

den öfverſta af en ljusaktig rott-färg; vid början af utloppet, där vattnet gjorde ſmå fall öfver ſtenar, var den förra enſammen, och där liknade hon ſå fullkomligen en *Alga*, at man utan at betrakta hänne på närmare håll, ſkulle tagit den för en växt, det ſom hörde til Sten-Riket, men närmare in til Sjön, och där vattnet ſtod ſtilla, ſyntes båda hinnorna, den gula öfverſt, och under denna den gröna. Et eländigt hus upbygt där brede vid med lafvar til badning, ſom ej var vid magt hållit, på en ort där ingen betjänar ſig af Naturens gåfvor.

XII. MARE MORTUUM.

1:o *Solum argillaceum*, *friabile*, *ſale prægnans*, circum-circa Ægyptiacum.

2:o *Quartzum*, *cruſta ſalina adnata auctum.*

3:o *Globuli argillacei*, *rotundi*, *compacti*, in argilla juxta ripas.

4:o *Schiſtus* in formam Silicis redactus, ſparſus, vagus; in ripis.

5:o *Strata perpendicularia argillæ lamellatæ*, *ferrugineæ*; in argilla communi riparum. An ſchiſtus recens?

6:o *Arundines nullæ.*

7:o *Plantæ nullæ* vicinæ. *Didyma* graveolens paulo remota. *Salina* in campo.

8:o *Aſphaltes* ad alteram ripam colligitur copioſe autumno ab Arabibus, in ripam conjectum & venditur Damaſci pro tincturis lanæ.

9:o *Cochleæ* & *Conchæ* communes in ripis.

10:o *Piſces nulli* ex traditione Arabum, ſed credibile inveniri cum Cochleæ dentur.

11:o *Navigatio* nulla.

12:o *Generatio* montium vicinorum calcarei lapidis mollis, ex diminutione maris.

13:o *Generatio ſchiſti* qui conſpicitur in montibus ex aſphalte.

14:o *Montium remotorum* durities.

15:o Deſcriptio Aſphaltidis, convenientia cum Balſamo Mumiarum; idem. An lacus olim in Ægypto illo repleta, ut ille qui hodie dicitur mare ſine aqua?

16:o *Petrificationes in altero litore maris*, ut in lacubus arefactis Ægypti.

17:o *Poma Sodomitica*: Fructus Solani Melongenæ.

PHI-

PHILOLOGICA SACRA.

Cucumis *Melo* Auctor. Arab. Kaun.
Cucurbita *Citrullus* Battech. Syriac. Jabbas.
Cucumis *sativus* Sv. Gurka. Arab. Chiar.
Cucurbita *lagenaria* Sv. Calabaſſ. Arab. Charrah.
Brassica *sativa* Arab. Krump. Syr. Malfuf.
Cucumis *Colocynthis* Auctor. Arab. Handal.
Momordica *Balſamina*. Auctor. Balſamita.
Momordica *Elaterium* Syrianis dicitur Adjur El Hemar h. e. Cucumis aſini.

Conferantur hæc nomina cum Ebræis ad dilucidationem Loci S. S. ubi de Cucumeribus Ægypti ſit mentio *Num.* 11. 5.

Luc 17. *v.* 6. συκαμίνος. *Ficum foliis integerrimis Cycomorum* antiquis auctoribus & *Ficum Pharaonis* Ægyptiis, Arabibus vero *Giumez* appellatum, indigitaſſe ſervatorem arbore, quam fide in mare tranſportaturis diſcipulis perſvadet, ingentem videlicet arborem digito monſtrabat Salvator, quales hæ ſunt in Judæa & Galilæa, ubi tunc temporis erat Chriſtus. cfr. v. 11. ejusdem capitis. Peſſime igitur *Mulbärs-trå* quod *Morum* ſignificat ſubſtituit Lutherus & poſt illum interpres Svecus, quæ explicatio nec Textui Græco, nec Hiſtoriæ naturali loci congrua.

Luc. 19. *v.* 4. συκομωρέα. Arbor quam conſcendebat Zachæus nanus juxta Jericho, ut prætereuntem conſpiceret Chriſtum. Sycomorum, hoc eſt Ficum *foliis integerrimis* fuiſſe dicit Textus Græcus, hallucinantur igitur Romano-Catholici, Græci & Armeniani, loca Sacra devote quotannis inviſentes, illi namque alium arboris genus monſtrant ex quo illum fuiſſe, qui Zachæo ſervebat,

contendunt; eſt vero illud PRUNO *affinis foliis* obovatis etc. quem deſcripſi, *an Elæagnus* qui in campis juxta rudera urbis Jericho adeo eſt frequens; ex hujus fructu, qui *Drupa* eſt, oleum exprimunt Arabes, quod vendunt dictis peregrinantibus, qui inter ſancta ſua idem conſervant cimelia, & ob ſanitatem etjam particulari quadam vi ſanandi vulnera gaudere credunt, hoc ipſum *oleum Zackæi* appellant, ut virtutem quam poſſidet, commorationi hujus Sancti ejusmodi arbori attribuendam contendunt. Ex *nucleo* fructus, qui ovatus tetragonus magnitudine fere Nucis *Juglandis*, Roſaria conſtruunt Monachi Latini, quæ in Europam ut ſanctuarium inſigne transmittunt & transferunt. Per *Morum* transtulit συκωμωρέα Lutker & Svecus, quod maxime erroneum, a Textu Græco alienum, & Naturalis Hiſtoriæ loci contrarium; Morus quippe in territorio urbis *Jericho*, ubi res accidit, nec hodie creſcit & multo minus tempore Chriſti, ibi colebatur arbor, vix unquam *Judeæ*, parum *Galilææ*, Syriæ vero & monte Libano copioſiſſime culta. *Sycomorum* nec hodie juxta Jericho vidi, ſed invenire potuiſſe tempore, quo terra non erat deſerta, facile credi poteſt, cum in Judea hodie non ſit inviſa, & olim fuerit frequentiſſima, ut ex frequenti ejus patet in S. S. mentione.

Poma Sodomitica ſunt fructus SOLANI *Melongenæ*. Mala inſana Auct. quæ copioſe inveni juxta Jericho, in vallibus prope Jordanum, haud longe a mari mortuo. Quod pulvere intus repleta ſint verum eſt nonnunquam, ſed non ſemper accidit, nempe in nonnullis, quod *Tenebredine* pungantur, quæ ſubſtantiam totam internam in pulve-

rem

rem redigit & corticem solum egregie coloratum integrum relinquit.

BEHEN Nux officin. Balsamum Aaronis.

Ol. Behen per se inodorum commodissimum est ad unguenta & Balsama odorata præparanda. Huic usui frequenter adhibetur ab Orientalibus, qui flores Jasmini, Narcissi &c. in ol. hoc infundunt & unguentum sic conficiunt odoratum, quod capiti, naso, imprimis vero barbæ aspergunt svaveolentium amatores. Nec aliud fuisse illud Balsamum Aaronis, cujus mentio fit in S:a S:a, quo ad capillos illinendos usus est summus hic Sacerdos, & cujus egregium odorem celebrat David.

Behen arbor crescit in monte Sinai & Ægypto superiore; *Arab.* dicitur Festuck El Ban.

SPINA CHRISTI.

Rhamnus *aculeis geminis ad alas foliorum.* Arabibus *Nabk* dicta arbor, frequentissima in Oriente inferiore; hanc porrexisse ramos, ex quibus serta illa aculeata Salvatori mundi imposita contorta, fuit verosimillimum est. Apta erat planta huic negotio, aculeis enim acuminatissimis parvis frequentibus ad dolorem incutiendum commoda, ex ramis flexibilibus, teretibus, molliusculis facile ejusmodi serta contorquebantur,& quod, me judice, pro hac egregium porrigit argumentum hoc est, quod folia colore saturate viridi Hederam referant; voluere forsan calumniatores Christi invenire plantam huic aliquomodo similem, qua Imperatores & Duces coronabantur, ut etjam in ipso pœnæ instrumento calumniam invenirent.

(*est hæc arbor RHAMNUS Spina Christi. OENO-*

PLIA ſpinoſa CB. 477. *NABIA Paliurus athenæi Alp. ægypt.* 16. *t.* 19.)

SPINÆ BIBLICÆ.

Ex plurimis illis ſpinarum ſpeciebus, quarum in ſacris fit mentio, minima pars cognoſcitur & quædam fuerint plantæ. ONONIS *ſpinoſa* ſpinoſiſſima illa & pernicioſa planta, campos integros tegit Ægypti & Palæſtinæ. Non dubitandum quin hanc indicaverint in aliquo loco Scriptores Sacri. Penſitent Philologi quænam ſcripturæ ſpina hæc ſit. *Arabice* hodie in Ægypto dicitur *Akol.* An illa quam in maledictione terræ nominat Moſes; cum Carduis maximis, in Ægypti incultis, promiſcue & copioſiſſime creſcit.

LABRUSCA ſcripturæ Sacræ, inprimis in loco illo *Eſaiæ*: *quid faciam vineæ meæ quod non feci?* exſpectavi ut faceret vineas fecit vero *labruſcas*; SOLANUM incanum in Ægypto commune, ut & in Palæſtina & Oriente indicari hoc loco crederem, ob convenientiam inter denominationem Arabicam *Aneb El Dib* h. e. *Uva lupi.* Certe ad plantam viti opponendam non magis aptam invenire potuit Propheta hac ipſa, quæ in Vinetis frequens & noxia, ideoque expurgatur, quæque aliquo modo caule ſuo fruticoſo vitem refert.

CEPÆ *Iſraëlitarum.* Num. XI. 5.

Allium Cepa H. Upſ. 3. Rôdlôk. *Arab.* Baſal. Hanc fuiſſe ex Ceparum ſpeciebus ab Iſraelitis deſideratis unam, probat uſus copioſiſſimus & præſtantia ejus in Ægypto; non meliorem invenire Cepam illa Ægypti per univerſum orbem certo perſvaſus erit, qui ſemel illam in cibum accepit: dulcis eſt, dum in aliis terris nauſeoſa & acris; mol-

molliuſcula contra quam in alio ſolo, inprimis in ſeptentrione, ubi admodum dura & compactis tunicis, quæ difficulter digeruntur, conſtructa. Hinc non in alio loco minori cum damno & cum majori gratia in cibum adhiberi poteſt, quam in Ægypto, quem uſum circa exitum Iſraëlitarum obtinuiſſe & ad noſtra usque tempora continuatum fuiſſe, docet juſta deſideratio Iſraëlitarum. Editur hodie in Ægypto aſſata, in quatvor partes conſciſſa, cum carnis fruſtulis ibidem aſſatis, quod *Kebab* vocant Turcæ Ægypti & gratum adeo ipſis eſt ferculum, ut in futuro Paradiſo idem ipſis ſuppetere optantes audivi; Juſculum etjam in Ægypto craſiuſculum ex Cepis groſſo modo conſciſſis præparatur frequentiſſime, quod inter edulia optima unquam a me comeſta.

Allium Sativum Linn. H. Upſ. 2. Hvitlök. *Arab.* Tum. Copioſe etjam cibum intrat, ſed ex Iſraëliticis eſſe vix crederem, cum Ægyptus illam non producat, aſportatur nempe ex Inſulis Archipelagi.

Allium Porrum Linn. H. Upſ. 4. (Purjo). *Arab.* Karrat. Hanc ex numero deſideratarum fuiſſe certius eſt, cum inde ab antiquo tempore & adhuc hodie culta ſit planta Ægypti. Proſtat menſibus hibernis & vernalibus copioſe & in deliciis eſt incolis, qui crudam inſtar acetarii cum carne aſſata nempe habentes, illam comedunt; a pauperibus cum pane crudum accipitur, inprimis in jentaculo, qui terram pro menſa habentes porrum ſuum, fruſtulumque panis cum regio vix commutarent prandio.

LEO. Nomen *Arab.* Sabbe.

Locus. Non invenitur in Syria, nec in Palæſtina. Juxta Babylonem (h. Bagdad) copioſiſſime. In

Ægypto non eſt animal indigenum, niſi juxta Lybiæ confinia, interdum ex interioribus Africæ locis adveniens. Quomodo hoc cum locis Siæ Siæ conciliandum, ubi de Leone tanquam Animali Palæſtinæ & Syriæ commune fit mentio, inprimis in Hiſtoria Simſonis? Ubinam acciderit hæc Simſonis cum Leone pugna?

LOCUSTÆ JOHANNIS ἀκρίδες, quas manducavit *Johannes Baptiſta* in deſerto, fuiſſe foliola & ramuſculos teneres arborum quarumcunque opinabatur *Iſidorus Peluſiota*, pater Græcus; ἀκρόδρια hæc dicuntur Græcis cujus loco ἀκρίδες ſubſtitutum eſſe a ſcriptoribus exiſtimant. Eccleſia vero Græca hodierna univerſaliter affirmat ἀκρίδες Johannis fuiſſe veras Locuſtas, Arabiæ communiſſimas & noſtro adhuc ævo, ab Arabiæ incolis juxta Meccam, circa montem Sinai & alibi in cibum adhibitas.

PETRA MOSIS quam perrupit miraculo Exod. 17. 6. & ex qua tabula conficiebat pro incidendis præceptis legis, fuit *SAXUM micaceo-ſpatoſum particulis quartzoſis paucioribus*, *GRANITES* vulgo vocatus, ex quo conſtat mons *Horeb*, in quo miraculum peractum, & mons *Sinai* ex qua exſciſſæ fuere tabulæ, cujusque uſum pro literis & figuris incidendis didicerat Moſes ab Ægyptiis, quorum Obeliſci Hieroglyphici ex eodem ſaxo, miraculo artis ſunt parati.

När Araberna och Turkarna vilja beſkrifva en ſkönhet, bruka de åtſkilliga liknelſer. De likna hännes anſigte med Månan &c. &c. Bland andra är den en af de märkvärdigaſte och näſtan allmän bland dem, at de likna en ſkönhets ögon

vid

vid ögonen af en Gazelle (Gazella Africana Auctorum. *Capra Linn. S. N.* 7.) et djur, som är nog allmänt i Ægypten och Syrien. Jag vil förklara hvarföre jag håller denna liknelsen för märkvärdig. Det är: emedan Salomon i sin *Höga Visa* brukar liknelser, som äro tagne af samma djur; cfr. Text. Hebr. til at yttra sina lifliga tankar om sin skönhet. Man behöfver då intet tvifla, at Salomons *Rå* har varit detta djur: djurets skönhet, dess allmänhet i de länder där Salomon skref sin bok, svarar däremot och Österländningarnas bruk, som än i dag är det samma som Salomons, intygar det samma.

MA-

MATERIA MEDICA.

BALSAMI de MECHA veri, ſ. Opobalſami Deſcriptio.

Color flaveſcens, pellucidus.

Odor fragrantiſſimus, reſinoſo-balſamicus, gratiſſimus.

Conſiſtentia tenaciſſima, digitos conglutinans, in longa fila tractile, calore ſolis in climate Natoliæ vix unquam liqueſcens.

Ex *Mecha* directe allatum a balneatore Turcico vidi, deſcripſi & de uſu ejus inter Turcas reſcivi a) quod ſummum illis habeatur *Stomachicum* ad gr. III. ſumtum, ad debilem ſtomachum corroborandum; b.) quod *vulnerarium* Turcis ſit excellentiſſimum & palmarium, dum in vulnera recens inflicta guttas aliquot infundunt; quo continuato breviſſimo tempore, vulnera maximi momenti perſanant.

Prof til godhet af *Balſamo de Mecca*, ſom anſtälles i Levanten.

Man låter en droppa af Balſamen drypa i et glas rent kalt källe-vatten, om denna droppa ſtannar på et ſtälle öfver vatnet, ſå är Balſamen af ringa värde; men om han i ſamma ögnablick, ſom han ſläppes, ſprider ſig ut, ſom en hinna öfver glaſet, och om man då med et hår, en ända ſilke eller trå, kan lyfta denna hinna af vatnet, ſom hår efter bör vara ſå klart ſom tilförne, ſå är det et fullkomligt tecken til den aldra upriktigaſte och oförfalſkade Mecca Balſam. At finna den ſom håller detta prof, hålla Turkarna ſjelfve för vara ganſka ſvårt, ty knapt finner man annorſtädes oförfalſkad Mecca Balſam, än hos Turkiſka Kejſarn och Magnaterna, ſom få den,

ſå-

ſåſom en dyrbar ſkånck af någon reſande ſom beſökt Mecca. Vil man göra ſig förſäkrad om, at få en ſå dyrbar vara upriktig, ſå måſte man vid den tiden, ſom Pelegrimerne gå åt Mecca, genom vånſkap eller för tilräckeliga pängar, vinna en Turk, ſom ger förſäkran, at ſkaffa den oförfallkad från förſta hand, och då kan man bli viſs om deſs godhet, och at den har den hårliga nytta, ſom oändeliga förſök hos de Öſterländſke folken intyga.

Jag gick ut i ſtaden Cairo i dag (Jun. 20), at ſöka Opobalſamum eller Balſamum de Mecca, hos dem ſom hade den at ſälja, i mening at köpa, om jag funne någon upriktig.

Jag ſåg ſåttet huru en Italienſk Köpman, ſom varit i Cairo i 30 år prövade det, at förſöka om det var upriktigt; det var ſålunda: i en liten Porcellains-ſkål full med kalt rent vatten, lät han drypa några dråppar Balſam, hvilka om de ſtraxt ſpridde ſig ut öfver vatnet i en hinna, och om denna hinna var jämn och ren, och aldeles fri från blåſor, ſå var det tecken til Balſamens fullkomliga godhet, däremot om det drögde något innan det öfverhölgde vatnet, och om hinnan var grumlig, och hade åtſkilliga bublor och blåſor, ſå var det et ſåkert tecken, at den var förfallkad och blandad med andra ſaker. Vidare om hinnan kunde hopviklas med et litet ſtrå, utan at ſkingras eller lämna något oljaktigt efter ſig på vatnet, var den god; tvärt om, då man intet kunde famla hinnan, utan den delte ſig i flera ſtycken, och då den lämnade efter ſig en hop feta färgade particlar på vatnet, kunde man ſluta, at Balſamen intet var upriktig. Jag ſåg båda profven, både af förfallkad och upriktig, och fann dem riktigt grundade. Det ſom gör blå-

blåſorna vid det förſta profvet, och ſom gör at hinnan ſkingras vid det andra, och lämnar orenlighet på vatnet, åro främmande delar, af något ſom blifvit inblandat, at förfalſka Balſamen. Det ſom brukas at ſpåda ut Balſamen med, til at öka deſs myckenhet, men minſka deſs godhet, är *Oleum Seſami*, ſom i Ægypten prāſſas til myckenhet; *Terebinthus cypria*, och *Pinguedo Struthionis*, icke alla på en gång, utan efter omſtändigheterna, de ſom åro til hands för dem, ſom vil förryttra ſin vara, och på detta ſättet är nåſtan all den Balſam utblandad, ſom finnes til ſalu, åfven på ſjelfva ſtället där den hämtas.

Ingen ſom ſkrifvit om Opobalſamum har hit in til haft rätt kunſkap om deſs härkomſt. Alle veta at det kommer från Mecca, och jag tror, at den meningen intagit alla, at det omkring ſamma ſtad hämtas. Vi hafva Reſebeſkrifvare, ſom ſåja oſs ſamma ſanſaga, ſom tala om de trågårdar där Balſam-träden omkring Mecca med mycken ſorgfällighet underhållas, om den rätt Turkiſka Kejſaren har at förbehålla ſig den bäſta Balſam; om den vackt Turkarne hålla omkring träden, at intet af dem må utföras. Alt det har hit in til varit antagit på god tro, ſådant ſom det varit lämnat, af deſs förſta uphofsman, ſom berättat det, på det de icke ſkulle ſåja aldeles intet. Balſam-trädets hiſtoria ſkulle förtjäna en reſa til den ort där det växer, om den vore möjelig at göra för en Europée, men ſom den har varit och lärer blifva omöjelig; ty måſte man förlita ſig på de efterrättelſer man kan hafva af dem, ſom deras Religion tillåter at där reſa, och af dem utvälja de trovärdigaſte. Jag har under mitt viſtande i Ægypten ſökt underrättelſe härom, af päliteliga män ſom varit i Mecca, i ſyn-

ner-

nerhet har jag talt härom med en Aga vid Slottet i Roſette och en Schek i Cairo; med den förra i närvaro af Herr CHABERT Franſk Köpman i Roſette och med den ſenare genom Herr LE GRAND Franſk Drogueman i Cairo. Alle hafva gifvit mig en hel annan berättelſe om den ort där Balſam-träden finnas, än den jag ſett hos Auctorer. De hafva förſäkrat mig, at omkring Mecca ſtad är Balſam-trädet ſå okunnigt, ſom i Ægypten och Turkiet, och at aldrig en droppa Balſam hämtas hvarken vid Mecca eller på många mil däromkring. Den ort därifrån Balſamen kommer är många dagsreſor från Mecca, långt in i ſteniga Arabien. Där växa träden på bårgaktiga ſtällen, och ägas, ſåſom en dyrbar ſkatt af viſſa Arabiſke Familier. Araberne föra Balſamen til Mecca, och ſälja honom den tid, ſom Caravanen från Turkiet och Ægypten ſig där uppehåller, med hvilka den ſedan föres til Damas och Cairo, ock ſå vidare kring hela Turkiet, och om den kan hinna längre, hvilket är ſvårt at tro om den upriktiga, ſom kommer i nog liten qvantitet til Mecca. Turkiſka Kejſaren har ingen rätt at förbehålla ſig den bäſta; Araberne äro fritt folk, de ſälja ſin vara åt hvem de vilja, dock har altid någon myndig man i Mecca, ſåſom förſta Scheken eller någon annan, Commiſſion at årligen köpa up en viſs qvantitet Balſam för Turkiſka Kejſaren; ty kan han väl vara förſäkrad om, at få af den upriktiga. Om *Trädens* anſeende hafva de, ſom varit ſå långt in i Arabien, och där ſett dem, förſäkrat det de hafva löf, ſom äro lika *Myrten*, men något ſtörre. Efter all den underrättelſe jag härom inhämtat, har jag anledning at tro, Herr Arch. LINNÆI giſsning, at Trädet af hvilket Opobal-

ſa-

ſamen hämtas, år en *Piſtacia* eller deſs närmaſte ſlägtinge, och altſå i närmaſte förvantſkap med *Maſtix* - och *Terpenthin* träden.

MASTIX. Maſtiche rectius: cfr. SCHULTZE Mat. Med. Græc. modernis μαστιχα, quæ ex *Scio* inſigni quantitate portatur, maxima copia inter Turcas conſumitur; *Turcarum* nempe mulieres, Imperatoris imprimis & magnatum, reſinam hanc continuo maſticant ad albedinem dentium conſervandam & ut gratum oris halitum ſpirent.

OLIBANUM. officinarum.

Colligitur in Arabia utraque, unde Gieddam, qui portus eſt Meccæ apportatur, exinde per mare rubrum Suez portum Ægypti, & ex illo Cairum adfertur ingenti copia quotannis, etjam per terram cum ſocietate Meccenſi aſportatur. Allatum lapillis commixtum eſt ſpatoſis & micaceis tanta quantitate, ut repurgati, 50 ad 70 ſolummodo ℔. proveniant ex 150 immundati. Marſiliam maxima pars aſportatur, unde ab Hollandis coemitur, qui in Moſcoviam illud tranſportant, ubi pro corio Moſcovitico præparando maxima copia conſumitur, nec parva qvantitas pro fumigatione i Moſcovitarum, & Romanorum Eccleſiis quotannis ſervit. Pretio maxime differt & bonitate, adeo ut pondus 110 ℔. æſtimetur à mercatoribus Europæis in Ægypto, prout melius vel inferioris eſt bonitatis, a 9 ad 23 Piaſtris, cuivis 60 medinis adnumerando. Optimum eſt in lachrymis, quod fragrantis odoris, coloris pellucidi exflaveſcente albicantis, fragile & facile in pulverem redigendum, cujus ſemper parva admodum in magna copia reperitur quantitas, quæ autem a reliquo non ſeparatur, niſi ſpecialiter pro Pharmacopæis deſiderata.

GUM-

GUMMI ARABICI födande kraft.

Abyſſinerne göra årligen en reſa til Cairo, at ſälja ſit lands varor: *Slavar*, *Guld*, *Elephanter*, *Droguer*, *Apinior*, *Papegoijor*, m. m. De hafva grufveliga ödemarker at gå igenom, och väderlekens omſtändigheter kunna under denna reſa vara dem åfven ſå hinderlige, ſom för en Sjöman på Hafvet, at de hafva ſvårt före at göra viſs räkning huru lång deras reſa ſkal blifva, och följaktteligen kan det tildraga ſig, at lifs uppehållet för dem briſter, då reſan blir för lång. Detta hände verkeligen den Abyſſiniſka Caravanen år 1750, hvars förråd blef åndadt, då dem ännu återſtod 2 månaders reſa. Nöden finner på de nårings medel, ſom man förr ej tänkt på, ſå gjorde den åfven här. De måſte ſöka något bland ſina köpmans varor, ſom i denna ytterſta nöden kunde uppehålla deras lif, och de funno dertil ingen ting tjänligare, ån *Gummi Arabicum*, af hvilket de fört med ſig en anſenlig myckenhet. Detta tjente altſå til föda i 2 månaders tid för mer ån 1000 Perſoner.

Gummi Arabicum år geléaktigt (gelatinoſum) och innehåller utan tvifvel nog födande delar. Men här år en fråga: om denna ſpis ej förorſakat hos detta arma folket en grufvelig förſtoppning? Efter all ſannolikhet har den haft den verkan, hvarom jag doek icke inhämtat några omſtändigheter. Men det vet jag, at Caravanen kom lyckeligen an til Cairo, utan at hafva miſt mycket folk, hvarken af hunger eller ſjukdom.

OPIUM. Turcis antea, ſi auctoribus credendum, in adeo frequenti uſu, hodie a pauciſſimis aſſumitur & vix niſi ab aliis, quam qui ſummum

rigorem Muſulmannicæ Religionis ſequuti, a vino & ſpirituoſis potionibus omnino ſeſe abſtinent. Hi vero hodie ſunt ſatis pauci, ſaltem inter plebejos, olim vero plures hanc legem ſancte ſervarunt, & tunc forte opii frequentior fuit uſus. Qui vero hodie Opio indulgent, omnes tremulenti, ſomno dediti, & debiliſſimi temporis progreſſu evadunt, quod videntes Turci, haud ſine ratione periculoſum adeo excitatorium evitant.

CASSIA Fiſtula.

Modus præparandi in Ægypto. Siliqua non dum matura colligitur, introducitur in domum acuratisſime clauſam, ſupra terram ſtratum ſuper ſtratum ped. ½ altitudine conficitur ex foliis Palmæ & ſtramentis, huic in acervum imponitur ſiliqua. Janua tunc optime clauditur & die ſequenti aqua adſpergitur acervus, quod adhuc die ſequenti continuatur; ſic per 40 dies in acervo reſtat, usque ad nigredinem. *Alii* foveæ in terra committunt, ſed nullius æſtimanda, hoc modo præparata.

SCAMMONIUM.

Ex *Maraſch*, locus qui ædes eſt ſummi cujusdam Præfecti Turcici (Pacha), itinere quatriduo ab Aleppo diſtans, & Armeniæ vicinus, præſtantiſſimum quod in orbe invenitur colligitur *Scammoneum*. Inde Aleppum pellibus parvulis incluſum adfertur & a mercatoribus Anglis & Gallis Londinum & Marſiliam transmittitur. Ex monte *Carmel* inſignis etiam bonitatis antea haberi potuit per Acrim, ſed hodie in illo loco vix proſtat, cum collectionem neglexerint Arabes montis accolæ, rapinis potius quam labori cuiquam uti-

utili indulgentes. *Convolvulum* ex quo defumitur inter Nazareth & montem Carmel in declivibus ſponte provenientem vidi.

SCHOENANTHUS officin.

Copioſe creſcit in deſertis utriusque Arabiæ; circa *Limbo* Arabiæ petreæ portum colligitur pro exportatione in Ægyptum.

Uſus a Venetis in Ægypto coemitur, cum Theriacam ex antiquorum præceptis ingrediatur. Inter herbas prætioſas aromaticas & ſvaveolentes, a Regina Arabiæ Salomoni dono datas, una procul dubio hæc fuit, Arabibus ob ſvavem odorem adhuc hodie multi æſtimata.

Nomen Arab. Helfi Meccavi & Idhir Mecchi.

SENNÆ Officinalis *folia*

All *Senna* växer i öfra Ægypten vild. Den ſamlas efter hand af Bedovinerne eller Arabiſke Bönderne, ſom ſålja den til ſin Schek eller hufvudman. När denne ſamlat til någon myckenhet förer han den til Cairo, hvaråſt den köpes ej af hvem ſom vil, utan af den, ſom arrenderat rättigheten at ſålja denna vara åt Européerne, hvilken tilkommer Janiſſarernes corps, ſom lämnar den til förpaktning åt hvem den båſt betalar. I min tid var IBRAIM KIÆSA den våldiga Egyptens härſkare, åfven förpacktare af Sennæ-handelen, hvilken åter hade förpaktat den åt tvänne Judar, ſom åfven hade arrenderat Tullen. Af deſſe tilhandla ſig Européerne årligen den myckenhet, ſom fordras för Europa af denna Vara. De kunna ej eller köpa den hvem ſom vil. De åro förbundne at dela den i 3 delar, en för *Marſeille*, den andra för *Livorno*, och den tredje för *Venedig*, hvilken måſte hvardera afgå för en Köp-

mans räkning. *Senna* är altså en Vara, som näst Moschater och Canel, Holländares ensak, är aldramäst bunden vid Monopolium. Ægyptierne kunna äfven hålla denna vara så strängt som de vilja, emedan den är oumgängelig i hela verlden och finnes ingenstädes af den godhet som i öfra Ægypten. Til Marseille går årligen 600 Båtar, hvardera af 10 Quintal. Et quintal betalas i Cairo med 20 Sequiner mera eller mindre; Sequin at 1100 Med.

MYROBALANI officin.

Myrobalanorum fere nullam habent notitiam Materiæ Medicæ Scriptores, & inter minime usitata sunt remedia nostri seculi, qui in reformata pharmacopæa certe locum non occuparent. Ægyptis autem & Arabibus nondum exoleta est medicina decoctum ex Myrobalanis omnibus, cujus ad ducendam alvum, imprimis in Ægypto superiore, frequens est usus. Laxando corroborat seu adstringit medicamentum hoc, adeoque ubi Rhabarbarum deest, substitui aliquomodo posset, sed ubi ejus adest copia frustraneus esset usus remedii multo inferioris. Arabes Medici Myrobalanorum introducere usum, qui autem apud solos illorum populares hodie servatur. *Botanici* adhuc minore gaudent hujus fructus notitia, natalis locus est India juxta Malabariam & in viciniis Bengalæ, unde per viam Meccæ & Maris Rubri cum reliquis Indiæ simplicibus Cairum adferuntur. In Ægypti superioris urbe *Farschut*, principi Arabi subjecta, vidit arborem Myrobalani R. P. Jeremias Kerner, silesius (Congregat. de propag. fid. Missionar. Apostol.) qui omnes Myrobalanos ex eadem arbore produci asseruit, sed non eodem tem-

tempore maturos fieri, dixit vero incolas loci ſollicite unum ab altero diſtinguere & maturos absque confuſione colligere atque ſecundum diverſitatem diverſa imponere nomina, quæ hæc ſunt: *Chabeli*, *Aſphar Bellili*, *Emblili*, *Hendi*, *Chejri*. Tempore quo in Ægypto commorabar ordinavi ut arbuſcula mihi adportaretur ex Ægypto ſup. quam ante abitum non habere potui.

SPICA CELTICA

Uſus Spicæ Celticæ major eſt apud populos interioris Africæ, Abyſſiniæ, Æthiopiæ, quam apud nos, & adeo quidem inſignis, ut quotannis ex Germania per Venetias tranſportentur in Ægyptum 60 tonnæ, quarum quævis 100 fere thaleris Imperialibus venditur mercatoribus Æthiopiæ. Servit vero apud gentes has ad unguentum conficiendum, quo cutem in mollitiem ejus conſervandam ſub fervidis caloribus, ſimulque ad ſplendorem cutis procurandam, in quo ornatus maximus, ex illorum opinone, conſiſtit.

Mumiæ *Mineralis* nomine venit in Ægypto maſſa quædam bituminoſa, ſplendens, nitida, ſub dentibus friabilis, atra, fere inodora. Ex Perſia provenit. Pretioſiſſima eſt, quippe quæ in Ægypto venditur 3j a 2 usque ad 4 vel 5 nummis aureis (ſequin), prout rara vel bona eſt, ambra igitur griſea longe carior, hinc a magnatibus Ægypti & totius Turciæ, inter reliqua eorum reponitur cimelia, qualia præter hanc ſunt Ambra griſea, Lapides Bezoardici veri, Rhinocerotis cornu, inprimis vaſcula pro capiendo potu ex illo præparata, quæ omnia tanti æſtimantur, quanti lap. prætioſi & eadem cura ac illi quæruntur & cuſtodiuntur. Servit vero *ambra griſea* ad gratæ Deæ cultum promovendum, quem adeo religioſe obſervat hic populus; *Bezoard.* lapis & cor-

nu *Rhinocerotis* ambo alexipharmaca, ſudorifera & venenis ut creditur oppoſita, ut genii tutelares ſancte ſerventur ab hominibus, qui mortem ſic dictam regiam & magnatum ſemper timent. *Mumiæ* vero noſtræ mineralis uſus eſt, ut perhibetur traumaticus. Si experientia reſpondet narrationi Ægyptiorum, ſummum quidem hoc erit vulnerarium, hucusque a mortalibus detectum. Faciunt vero unguentum ex Mumia Minerali pulveriſata cum ol. olivarum, rumpunt crus gallinæ & ligando unguentum applicant, ſi vera ſit Mumia intra trium horarum ſpatium crus callo abducitur & ſanatur & hic quidem eſt modus examinandi dictam Mumiam, quod ſi hoc non edat ſpecimen vix ullius æſtimatur. Hominis vero os fractum intra 24 horarum ſpatium ſanum & integrum fieri debere eodem remedio contendunt. Mumiam ipſam vidi & viſam deſcripſi, experimenta vero facta, non ſub oculis venerunt ob caritatem & raritatem remedii: vidiſſe autem illa & obſtupuiſſe mihi adſeruerunt Chirurgi & Pharmacopoei Cairenſes, quorum probitas fidem illis adhibere ſvadet. *Bituminis* certe eſt ſpecies, ſed an ulla ex detectis haud facile dicam, ſi non prima. *Linn. S. N.* quæ eadem eſt ac Naphta Auctorum Solis calore indurata. *Mumiam Mineralem* dicunt Ægyptii ob ſimilitudinem exactam cum maſſa illa, quæ ex cranio cadaverum conditorum corporum, quotidie in ægyptum eximitur.

UNGUENTUM MUMIÆ.

Egyptierne göra af *Mumia* et unguentum potabibile, på det ſättet at de blanda den pulveriſerad med deras ſmör, det de på deras ſpråk kalla Manteg, detta taga de in då de blifvit ſårade.

En

En trovärdig man i Alexandria, har förſäkrat mig, at han ſett en More, ſom med en knif var ſtungen i ſidan emellan ref-benen, ſom gått genom intercoſtal-muſclarna, hvilken ſtraxt drack ur et mått, vid paſs af ggij af detta ſmör med inblandad Mumia, ſamt ſmorde ſåret med det ſamma, och vardt efter kårt tid utan andra medel fullkomligen botad. *Mumia* beredd til ſmörjelſe brukas åfven ganſka mycket af Ægyptierna, til Läkedom för deras Boſkaps-kreatur, Cameler, Åſnor, Får, Oxar etc. etc. både in och utvärtes; för får, benbrott, emot förhåxning, hvilken de mer ån andre nationer tro kunna ſkada ſina creatur, och vid näſtan alla tilfällen då kreaturen åro ſjuke.

DOMB fructus incognitus.

Drupa ſubrotunda, apice depreſſa, inæqualiter angulata, angulis protuberantibus, punctata punctis parum excavatis.

Subſtantia triplici conſtat: *Corticali*, quæ ſubdura, craſſiuſcula. *Carnoſa*, quæ poroſa poris oblongis, molliuſcula. *Lignea*, quæ craſſiſſima, dura, fibroſa.

Nux figura drupæ, cortice corneo duriſſima, craſſa, cincta pellicula & repleta ſubſtantia duriuſcula albicante.

Color corticis drupæ brunno-flaveſcens maculis magnis inæqualibus & punctis obſcure griſeis. *Subſtantia* carnea flaveſcit. *Lignea* brunna, vel coloris Juglandini ligni. *Nucis* cuticula ferruginea; Cortex exterius nigreſcit, intus albicat, medulla albicans.

Magnitudo tota fere pugni.

Locus: Ægyptus ſuperior, unde in inferiorem parva copia adfertur & pro uſu venditur.

Qualitates: ſubſtantia corticalis ſicca, ſubinſipida, adſtringens; *Carnoſa* acidiuſcula, parum ſucculenta.

Uſus: corticalem cum carnoſa ſubſtantia ægypti crudam manducant adſtringendi, coctam vero alvum laxandi ſcopo.

SAL ARMONIACS beredelſe i Egypten.

Ämnet til Sal armoniac år ſot, ſamlad efter bränd träck utaf allahanda Fyrfotade djur, ſom lefva af växter. Äfven utaf människor. Träcken ſamlas af Egyptierna de fyra förſta månader af året, då deras boſkap, *Oxar*, *Kor*, *Bufflar*, *Cameler*, *Får*, *Getter*, *Håſtar*, *Åſnor*, lefva af färſkt gräs, hvilket i Ægypten år et ſlags *Trifolium*, ſom hvart år ſås och ſkäres. Den tiden då ſånaden lefver af detta gräs torkat, och andra torra växter, då man äfven i briſt af tjänligare föda, ger Camelen ſönderſtötta Dadelkärnor, år träcken icke ſå begärlig til ſotbrännande. Den tiden då Creaturen äta färſkt gräs, åro Egyptierne mycket angelägne om at hafva träcken färſk, ja ſå angelägne at man ſer fattigt folk, ſom hafva ſin näring af deſs ſamling, följa hela dagen efter Creaturen, och med mycken ſorgfällighet gifva akt på, når någon af dem nyſs fält excrementerna. Om träcken år ſå blöt, at han icke kan enſammen håmtas up, ſå beſtrö de den med boſs eller ſtoft af halm, hampa eller lin-ſtjälkar. Då de håmta up träcken, klena de förſt den i ſamma ſtorlek och form, ſom de tagit den af jorden, vid en mur eller vägg, där låta de den ſitta til deſs han år ſå torkad af ſolen, at han år tjänlig at brånna. För ſotbränningen til Sal Armon. åro inga viſſa ugnar inråttade i hvilka träcken brännes, endaſt i den af-

ſigt

ſigt at efter den ſamma ſamla tilräckeligt ſot. Torkad träck är et bränſle i Ægypten, ſom är et ſkoglöſt land, hvilket är allmänt bland det fattiga folket, ſom icke mågtar at köpa den dyra ved, ſom föres hit ſjövägen från Caramanien, hvilken endaſt brännes i de aldrarikaſte hus. De ſom intet annat bränt i ſina ugnar eller ſpiſar än ſådan träck, ſälja ſotet til ſalt fabriquen i den myckenhet ſom häraf finnes, både i ſtäderne och på landet, hvilken är tilräckelig at lämna ömnogt förråd til ſaltbrännerierne. Det är en anſenlig myckenhet af ſådan tärkad träck, ſom dageligen brännes i Egypten. Om landet behöfde den til gödſel, ſå vore det en eländig hushållning, men ſom naturen förſett Egypten med annat ämne til deſs fruktbarhet, nämligen den lera ſom årligen ſätter ſig öfver jorden, under den tid landet ſtår under vatten, ty är folket at berömma, ſom veta at använda en ſå föraktelig ſak och, ſom eljeſt ſkulle tjena til ingen ting, til en märkelig nytta. All träck af de djur ſom tilförne äro nämnde tages utan åtſkildnad. Camelens har aldeles intet företräde för de andra och mycket mindre har deſs urin här något rum, ſom en del auctorer giſſat, ſå länge man varit i okunnighet om ämnet til detta ſalt. De ſom arbeta vid detta verk, ſäga dock, at de gifva förträdet åt det ſot, ſom är brändt af människo excrementer och af Får och Gete-träck, hvar för ſig. Mars och April månader är den tid då man företager bränningen af ſaltet, de öfriga årstider uphör den. *Giza* by, et litet ſtycke väg från Cairo, är den närmaſte ort in til Cairo ſom har någon Fabrique. I Cairo ſtad vet jag ingen vara. På ön *Delta* äro de til ſtort antal. Den ſom är ägare af en by, där et ſådant ſaltſjuderi

år anlagt, låter ſina underhafvande i byn arbeta härvid. Konſten är icke ſtörre, än at den ſländigaſte Mor kan alltſammans uträtta. De ſom arbeta härvid are, ſom alle andre af gemene man i Ægypten, fattige och uſle ſtackare, ſom ſtå under befalet af den, ſom äger deras by, ſom merendels är en af de Turkiſka befälhafvare i landet. Alt det de behöfva til värkets fortſättande, är dem efter vigt lämnadt i händer, och på ſamma ſätt måſte de lämna från ſig ſå mycket ſalt, ſom efter en vedertagen räkning är dem pålagt, ſå at de härvid icke kunna ſälja för ſin egen räkning et enda lod. Det jag nu lyckat at berätta om, ämnet til Sal ammoniac, är det vigtigaſte ſom hörer til deſs beredande, om hvilket måſt alle ſom ſkrifvit både i Chemie och Materia Medica intet annat lämnat oſs, än giſſningar. Sättet på hvilket de af *Sotet* bereda ſaltet är intet beſynnerligt. Det är ganſka enfaldigt, men nog behändigt, utan vidlöftiga anſtalter. En Chemicus, ſom har et väl inrättat Laboratorium, kan dock göra det ſamma med ſtörre aktſamhet, men knapt med mera bequämlighet. Jag vil icke deſs mindre med få ord gifva vid handen Egyptiernas ſätt, hvilket torde lämna en Chemicus anledning at göra det bättre. De bygga en Ugn aflång af tegel och blöt träck, af den ſtorlek at på deſs hvalf eller tak, hvilket är platt, kunna rymmas 50 glas-kolfvar ſtälde i 5 rader, 10 i längden och 5 i bredden för hvar kolf är i hvalfvet et hål, i hvilket han är ſtäld. Glaskolfvarne äro runde, ofvantil ſlutne med en hals af en tums längd och vid paſs 2 tums vidd. Deras ſtorlek är mer eller mindre 2 ſvenſka kanne-mått. Deſſa glas-machiner öfverdragas med lera af den ſom finnes i Nilen, och utan på leran med halm, fyllas ſå

med

med ſot och ſåttas i ſina hål. Eld göres derpå i ugnen, hvartil brukas torkad träck. I förſtone år elden ej ſtark, men ökas ſnart til ſin högſta grad, hvilken de ſom arbeta dervid, kalla helfvetis eld. Denna eld fortſåttes i 3 gångor 24 timmar, efter Egyptiernas ſätt at tala, eller 3 dygn. När elden ſtiger til ſin håftighet, ſer man en rök ſtiga up, då känner man och en ſyrlig lukt, ſom icke år oangenäm. Efter hand ſatter ſig ſaltet innantil vid öpningen af kolfven, hvilken ſnart blir tilſtoppad, ſaltet ökes ſtadigt, til deſs den vanliga tiden år förbi, då ſlår man ſönder kolfven, och tager under deſs hals et ſtyeke Sal ammoniac åfvan til kupigt, under platt, innan til hvitaktigt, utan til ſvart, ſådant ſom vi det ſe föras kring hela verlden. Det ſot, ſom ſamlas i ugnen under brånningen, användes åfven til ſaltets kokande. Vid ſalt-Fabriken, hafva de åfven inrättat en glas-ugn, i hvilken de göra ſina kolfvar, och ſom ingen ting gärna här år utan nytta, ſå kaſta de ſina ſönderſlagna glas-kolfvar tilbaka i glas-ugnen och göra deraf nya.

Ingredientier til de vacka arbeten, ſom arbetas i Tyſkland och Frankrike af Papp, ſom åro Snusdoſor, Kåpp-knappar etc.

Rſt. Ichtyocollæ ℔ij. ♌ Lini ℔jv.
Minii rubri ʒij. Terræ umbræ ʒjv.
Lithargyrii aurei ʒiij. Vitriol albi ʒjv.
Ceruſſæ ʒiß. Colophonii ʒiij.
Electri ʒviij. Spirit. Therebinth. ℔i.
Terræ Tripolitanæ ℔j.

ME-

MEDICA.

1 Peſtis.
2 Febris damiatæ.
3 Synocha.
4 Tertiana.
5 Cephalalgia.
6 Colica.
7 Calculus.
8 Aſthma.
9 Hyſteria.
10 Imaginatio.
11 Tænia.
12 Ophthalmia.
13 Siphilis.
14 Herpes aleppica.
15 Hernia.
16 Sterilitas.
17 Puerperia.
18 Excreta.

1. PE-

1. PESTIS.

Inſtituebam hodie coloquium cum Medico Practico urbis Smirnenſis Santorino & imprimis ab illo ſcire cupiebam an obſervationes quasdam colligere ipſi licuerit circa *Peſtem*, in regione ſæpius diro hoc malo mulctata. Reſponſionis loco mihi dixit, eo minus & ipſum & ejus collegas, aliqua ad hujus morbi illuſtrationem facientia, ſubminiſtrare poſſe, quo arctius recluſi ſunt ab omni, cum decumbentibus graviſſimo iſto malo, conſortio. Nullus enim Medicus conſcientiæ ſuæ ſatisfacere & miſeris opitulari audet, niſi ab hominum conſortio ſe excluſum videre cupiat & in ſuper forte auctoritate publica ad capitivitatem in æde ſua quadraginta diebus tolerandam damnatum. Semel tamen furtivam ſibi extitiſſe occaſionem dixit, quendam febre peſtilentiali laborantem, videndi, qua occaſione inter alia communia mali ſigna, ut peculiare pathogonomicum ſe obſervaſſe retulit *lacrymationem oculorum* & linguam puſtulis albicantibus obſeſſam. Smirnæ 1749. Decembr. 28.

Emot *Péſten* har den bekante Grefve *Bonnevall* funnit et pulfver, ſom haft en förträffelig nytta och har han viſat prof på, at af 100, ſom varit angrepne, hafva knapt 10 kommit om af dem ſom brukat hans pulfver. I Conſtantinopel ſkal ännu finnas en Franſk Chirurgus ſom lärt at bereda det ſamma.

2. FEBRIS *maligna Damiatæ ſingularis.*

Accedit tempore hiberno & vernali imprimis, cum pulſu frequenti, duriſſimo, calore ſummo, ſiti ingenti, lingua ſicco-viſcoſa, oculis trucibus, terminatur inter 2 l. 4 dies cum tumore rubicundo & ſtupore alterutrius lateris totius; brachium

chium vero pes & crus ejusdem lateris imprimis tument, insigniter rubent & dolent; ante hanc crisin serum aliquod fluctuans intra cranium juxta partem inferiorem ossis frontis sentiunt. Crisis hæc non semper boni est ominis, illa enim accedente haud raro ægrotus perit. Si morbum superet æger tumor oedematosus extremitatum &, stupor lateris in plerisque manet. *Arabice Nyslham* appellant, quod *fluxionem* notat *calidam*, ad distinctionem *Apoplexiæ* quam Nysl-bred h. e. *fluxionem frigidam* vocant. Damiatæ 1751. Mart. 20.

3. SYNOCHA.

Snäckor stötes hela med kött och skal, och läggas som et cataplasma under foten, hvilket tjänar för vesicatorium, drager up en blåsa under fotsolan, och är det endaste medel, som i starck hetsig Feber af Grækerna, omkring Athen, Salonique etc. brukas och med nytta användes, hvilket de göra under Febrens högd. Detta bruka Grækerne såsom hus-cur mot alla hetsiga sjukdomar.

4. TERTIANA.

Sympatie-Cur för Frossa brukelig hos Grækerna på Morea.

Så snart den sjuka begynner at frysa, går han ut och stöder sig vid et *Perstice-tråd*, och står der til dess paroxysmen gått öfver, då skal den sjuke slippa frossan och trådet efterhand förtvina. Detta är mig såsom säkert berättat af en Man som varit länge på Moræa och sett det värkställas, där denna sympatie-cur emot Frossan är allmän hos Grekerna.

Man steker et ägg uti eldmörjan, til dess det blir hårdt, sedan beströr man det öfveralt med pep-

par

par och åtes up på en gång. En Svänſk Köpman i Smirna hafver härigenom blifvit fri från Tertian, ſom aldrig ſedermera kommit igen.

5. CEPHALALGIA. Arabiſk hus-Cur mot *Hufvudvårck.*

Araberne bruka vid ſtark hufvudvårk, at med en knif hacka åtſkilliga hål i hufvudet, framför hjeſſan (ſutura coronalis), ſedan de rakat hufvudet, bloden ſom rinner ut, ſtryka de med et hvaſt tråd framåt och låta den rinna, ſå länge de tycka, til des de känna någon lindring. Hålen göras ſå at de icke råka någon ådra, utan endaſt i ſjelfva huden, ſå at detta är en art ſcarification.

6. COLICÆ medicina.

Man tager *bränd ljusveka* och *Tyſk ſåpa* blandar och gör deraf piller, hvilka i Levanten äro fundna et ſåkert medel mot den häftigaſte Colik.

Man gör piller af *Beck* (Bitumen vulgare) til en ärts ſtorlek, af hvilka man tager 3 eller 4 når paroxysmen kommer. Detta ſkal vara et ſouveraint medel mot våder Colic i Tartariet, ſom jag lärde i Smirna af en Man, ſom länge lefvat bland Tartarerna.

COLICA *flatulenta*: gravidarum *Peſſus.*

R:ſ. Nunc. Myriſt. ♆ gr. ij.
℥ Oliv. q. v.
M.

Fiat turunda ex Bombycis lana cui hoc illinatur & applicetur. Inſideat ægra aquæ tepidæ usque ad pudenda per horæ ſpatium, poſtea peſſus prædictus intrudatur. Hoc remedio vidi obſtetricem Cairenſem profligare tormina flatulenta ventris in gravida ſexto menſe, quæ ægra pro ſigno futuri abortus, vel inſtantis partus erronee

ac-

accipiebat; obſtetrix autem exercitata, morbum prædictum prudenter eſſe judicavit.

Peſſaria in multo uſu ſunt Fœminis Ægypti a Medicis & obſtetricibus Europæis, forte haud juſto apud Europæos fere derelicta. Abuſu vero non caret illorum uſus apud populum libidini nimium quantum deditum. Peſſaria in uſum adhibere fœminas ſterilitatem, abortum, & fœcunditatem producentia pro certo mihi narrarunt qui notitiam ejus haberunt Medici, Pharmacopœi, imo Religioſi, quibus ultimis ejusmodi facta, ut conſcientiæ caſus, concredita fuere. Arcana vero quibus fruuntur reſcire non datum fuit, nec curioſa inveſtigatione digna judicavi. Cairi 1750. *Novembr.* 26.

Arabernas Cur för ſina *Häſtar* då de plågas af *Ref* (colica l. Iliaca).

Biörngalla ſtött til pulfver och blandat i Caffe gifves häſten, ſom är det kraftigaſte medel at dampa denna plågan, för hvilken Arabernas häſtar mycket åro fälne. Bjørngalla är ganſka rar hos Araberna; ty köpa de den dyr, når han kan finnas, och förvara ſom en dyrbar ſkatt til detta bruk; man kan derföre icke föråra en Arab en angenämare ſkänk, är et ſtycke upriktig Biörngalla, hvilken de åfven väl känna, och låta icke bedraga ſig med någon af andra djur.

7. CALCULUS.

Folia *Amygdali* ſiccata & in infuſo ſumta ad pellendum Calculum ab Orientalibus adhibentur.

8. ASTHMA.

Man tar en Fiſkmåſe (Larus albus dorſo fuſco. Fn. 126.) hackar den ſönder med kött och ben och ko-

kar til en ſtark ſåpa med vatten och dricker ur på en gång. Lårdt i Smirna, hvaraſt det ſkal vara en brukelig huscur i den ſvåraſte andetäppa.

9. HYSTRALGIA.

Man ſtöter *Maſtix* til pulfver, tager en *Dadel* ur hvilken man tagit kårnan och fyller med detta pulfver. Dadelen ſlutas ihop och lägges på glöd at ſtekas. Den ſjuke ſtåller ſig öfver elden och låter röken, ſom går håraf, och är angenåm, ſtiga vål up åt näſan, och når dadelen vånder igen at röka eller når pulfret är ſmält och blandad med ſaften af dadelen, åter han up den ſamma. Detta alt ſker under Paroxysmen, ſom ofelbart derigenom ſkal håfvas.

Et annat: Äggen af Sepia Octopodia lägges på glöd, och röken deraf drages up genom näſa och mun. Bägge ſåtten åro brukelige i Levanten.

10. IMAGINATIONI *Stratagema.*

Vir Hypochondriacus & animi maxime inquieti, ſemper de fruſtulo quodam ſuffocante, quod in gula ſe ſentire dicebat, conquerebatur. Hunc ſtratagemate curare tentabam. Gallinam mactare facio & ovum immaturum eximere; ægro lene vomitorium porrigo ipſi fiduciam faciens, quod malum illum torquens vomitione tolleretur. Sub vomendo dictum ovum matulæ clanculum immittere facio & operatione finita inter humorem fruſtulum hoc illi videndum offero, qui lætitiam declarans ſummam, ſe ab opprimente malo deliberatum eſſe proclamavit, nec de eodem ulterius lamentationem exhibuit.

11. TÆNIA.

Binnikemaſken ſom i ſynnerhet i vår tid upvåkt åtſkilliga ſtora Låkares upmärkſamhet, är en plåga för hvilken Ægyptens invånare ej eller åro

undantagne, och ſom kan gifva en Medicus åfven i detta land mycken anledning at efterſpana deſs ännu outgrundade natur. Franſka Nationens Chirurgus i Cairo Herr Toumace år den, af hvilken jag förſt blifvit underråttad om denna plågas gångbarhet i Ægypten, och låt mig ſe tre ſtycken af en binnikemaſk, ſom han ſårſkilta gångor drifvit ut från et quinfolk. Det ena var 40, det andra vid paſs 15 och det tredje 10 Franſka pique. Bredden var af den minſta fingren. På denna efterråttelſe, har jag ſedan användt all ſorgfällighet at ſamla de anmärkningar, ſom jag hårom kunnat inhåmta af honom eller andra, ſom practicerat hår på orten, at dermed vinna någon tilökning eller uplysning i en articel, ſom år vård alla Låkares hjelpſamhet. Deſſe åro de ſom jag kunnat århålla. *Binnike Maſken* år ſå allmån i Cairo at Herr Toumace, ſom i flera år hår practicerat, trodde at $\frac{3}{4}$:delar af ſtadſens invånare med den ſamma åro behåftade. Judarne och den menige hopen af Ægyptierna åro de, bland hvilka den år den aldra allmännaſte; Copterne åro åfven til myckenhet deraf angrepne, men Turkarne icke ſå allmänt. Jag har ej underlåtit, at raiſonera med Cairos låkare om *ordſaken* til denna plågas allmånhet hår i landet, och hvarföre den vore allmännare bland ſomliga ſlags invånare ån de andra? Jag har hår uti icke fått någon uplysning, ſom vil betyda något fårdeles. Diæten hafva alla ſagt mig vara orſaken, och dervid har jag ej fått veta något nytt, dock torde den menige hopens elåndiga föda och i ſynnerhet deras nåring, en ſtor del af året, utaf Meloner, Gurkor, Carputſcher och andra jordfrukter förtjåna upmårkſamhet. Hos Judarna hafver en ſagt mig, at til deras maſkar bidra-

ger

ger ganſka mycket deras ſöta ſaker, ſåcker-confectyrer, ſyltſaker, Pruneller. m. m. ſom bland dem i ſynnerhet af deras qvinfolk mer förtäres ån ordentelig mat. Hos barn i allmänhet tro vi at ſöta ſaker hafva ſamma vårkan, om icke at frambringa, dock at underhålla denna ohyra. Turkarne hår ſom annorſtädes lefva af god och vällagad mat. Riis och kött år deras måſta föda. Fiſk åtes ock nog af dem, ſom den fattiga hopen ej måktar at köpa. Nilens fiſk lårer väl icke bidraga til maſkar, ſom man haft anledning at tro den göra, ſom varit hämtad ur andra vatten. *Tecken* af hvilken man hår inhämtar at någon har Binnike-Maſken, har jag med flit efterfrågat, och fått veta, at af *ögonens* och *magens* betraktande har man hår de allmännaſte och ſåkraſte, når nämligen under de förra, ſes en blå ring, och den ſenare då omkring nafvelen onaturligen pöſer; men det ſom har förſåkrat mig at han aldrig behöft at i Cairo ſöka andra tecken til Binnike-Maſkens närvarelſe, ån det ſom år det aldraſåkraſte, nämligen Gurk-Maſkens afgång. Så ſnart han fått veta at någon gjort från ſig Gurkmaſkar, har han aldrig dragit tvifvelsmål at begynna ge honom medel mot Binnikemaſken, hvilkens närvarelſe aldrig ſlagit honom felt. At få veta om någon har Gurkmaſkar lårer knapt på något annat ſtälle vara lättare ån hår. Mer ån hvarannan människa gör dem från ſig hvar gång de gå til ſtols, ſomliga til anſenlig myckenhet, och nåſtan alla utan at ge mycken aktning derpå, oftare ån de rådfråga ſig med Läkaren, då ohyran gör dem plåga, och han frågar dem om de märkt den ſamma. *Läkemedel* hafva de i Egypten emot maſkar inga. De ſöka ej eller någonſin bot af en Läkare för nå-

gon plåga under namn af maſkar. Äfven de ſom veta at de hafva dem, och plågas af alla de olägenheter ſom de plåga förorſaka, begåra endaſt medel för ſymptomerna, til ex. bukref, hufvudvårk, upkaſtning, men tala icke om modren til deſſa plågor, ſom verkeligen hos de måſta om icke alla år maſkar. De tro icke, at deſſe ſmå kråk Gurkmaſkarne, dem de ſe med ſådan lätthet gå ſin våg, kunna förorſaka någon ſjukdom, och den ſom år råtta roten dertil, jag menar Binnke-maſken, drömma de aldrig om, derföre de ock förſkräckas når någon Läkare genom medel drifvit honom ifrån dem. En Läkare måſte derföre ſjälfmant använda ſådana medel ſom kunna häfva ſjelfva orſaken, utan at mycket bry ſig om hvad den ſjuka talar om ſina ſymptomer, mot hvilka han endaſt begår hjälp. Jag har icke fåt veta mer än det enda medel, ſom de, hvilka med förſtånd i Cairo practicerat, användt, men det ſamma har altid haft den värkan, at de icke behöft tänka på något annat. Det år *Petroleum* invärtes gifvit. Herr *Des Barats* Doct. Medicinæ af Faculteten i Paris, och Franſk Conſulair-Medicus i Cairo, år den ſom meddelt mig efterråttelſe om detta läkemedel. Både han och den förrnämde Herr Foumace hafva både två ſett en anſenlig hop i Cairo, hos hvilka detta medel haft en förträffelig värkan mot Binnike-maſken, och den ſom jag ſåg hos Herr Foumace var åfven med ſamma medel nyligen utdrifven. De gifva det 3 dagar å ſlag, til hvilka de taga de 3 ſiſta af månans aftagande. När de 3 dagar gifvit dropparna, förſöka de med en purgation om de kunna drifva af något ſtycke af maſken ſom år dödad, om det ſlår dem felt den gången, ſå vänta de til näſta aftagande må-

ne,

ne, och fortfara på ſamma ſått. *Cairo* 1750. *Julii* 1.

12. OPHTHALMIA ægyptiorum.

Ægyptiernas Ögonſjuka. Ingen ſjukdom år allmännare i Ægypten, och i ſynnerhet i Cairo, ån *Ophthalmia* och *Pſorothalmia*, *röda* och *rinnande ögon.* Vil man veta orſaken hvarföre deſſe ſjukdomar åro endemiſke hos Ægyptierna, ſå kunde man väl förege flere ån en. Den ſtarcka hettan och dårtil det myckna oåndeliga fina dammet, ſom flyger i luften i detta torra land, åro tillräckelige, at göra ögonſjukor allmänna bland deſs invånare. Jag ogillar icke, at deſſe orſaker bidraga, och kanſke på ſomliga orter i Ægypten enſam åſtadkomma denna olycka, men i Cairo ſtad år jag förſäkrad at de icke åro de endaſte. Jag har i denna ſtad anmärkt en orſak til folkets ögneſjukor, ſom år märkvärdigare. Alla hus i Cairo, åtminſtone alla, ſom ligga närmaſt til Canalen, hafva under ſin botten, nedre vid jorden, en grop, ſom ſvarar emot aftrådet, i hvilka excrementerna ſamlas; ifrån denna *ſentina* går en liten ränna ut til den ſtora Canalen, ſom löper genom ſtaden, hvilken ränna år altid tilſluten; endaſt at ränſa ut orenligheten öpnar man rännan en viſs tid om året, juſt då ſtarkaſte hettan begynner, och canalen år full tilförene med ſtinckande dy, ſom blifvit qvar efter vatnet. Denna omſtändighet år den, ſom jag tilſkrifver ſtörſta delen af Cairos invånares ögonſjukor. Träcken och orenligheten, ſom ſtår ſtändigt ſtilla på et ſtälle, delar förſt ſina ſkarpa och ſkadeliga partier oförmärkt med luften, då de ännu åre qvare i ſin grop, dårföre de ej ſå grant kännes af lukten, men deſſe blifva ännu ymni-

gare och mera kåndbare, då de utkaſtade i en fri luft, til öfverflöd i den ſamma utſprida ſit gift. Til at ſtyrka min ſats, at deſſe ſkadelige utdunſtningar äro ſtörſta orſaken til ögneſjukor i *Cairo* behöfver jag icke mer, ån at anföra hvad ſom gaf den lärda RAMAZZINI anledning til ſin bok *de morbis artificum*. Et exempel härpå har jag ſett, ſom var märkvärdigare ån alla andra, och gaf mig förſta tilfälle at falla på deſſa tankar. En 40 års man från Europa hade i 3 års tid viſtats i Cairo och alla år varit anſatt af en grufvelig ögnevärk med inflammation, juſt vid den tiden då ſtancken var ſtarkaſt i Canalen, bredevid hvilken han hade ſin kammare. Han tilſkref ſjelf ſin plåga detta ſitt olyckeliga härberge, hvilken förſvann ſå ſnart orſaken dertil ſtannat, ſom ſker med vattnetts inſläppande i Canalen vid Nilens flödande. *Cairo* 1750. *Junii* 27.

13. SIPHYLIS.

Veneriſka Excreſcentier botade med *tiâru-vatten* i Ægypten.

En karl om 40 år var af Veneriſka ſjukdomen anſatt, ſom hade redan ſlagit ut i bölder, tubercula, och excreſcentier, hvilka intagit hans panna, näſa och haka, ſamt ſatt ſig i de invärtes delar i halſen, och betagit honom målet. En Engelſk Adelsman, ſom reſte i Ægypten fick ſe denna eländiga människa, och förſtod ſtraxt hvarifrån hans ynkeliga tilſtånd hade ſit urſprung. Han ſom viſte at det bekanta *Tjâru-vatnet* med nytta blifvit brukadt i hans fädernesland vid dylika tilfällen, anmodar Engelſka Conſuln i Cairo Herr BARTON, at förſöka om denna kunde genom ſamma medel hjälpas från ſit elände. Han låter ſtraxt komma från Alexandria upriktig Svänſk tjära, från

från et Svånſkt ſkepp, tilreder *tjåru-vatnet* och förordnar den ſjuka at dricka däraf ½ ſtop om daden. Efter en månad begynna de invårtes ſvulnaderna i halſen at gå bårt, och han får båttre vid at tala. Efter hand blifver hans anſigte rent, bölder och excreſcentier förfalla, och då jag ſåg honom, hade han druckit i 3 månader, och var intet mera igen af utſlaget i hans anſigte ån en röd uphögning midt öfver os naſi, ſom dock redan begynte viſa tecken til båttring. *Cairo* 1750. *Julii* 6.

14. HERPES *Aleppina*.

1:o Infantes & Fœminæ nunquam morbum evitant. 2:o Rariſſimi ſunt, ex ſexu maſculo ætate provectiores, qui urbem adveniunt aliunde, & non morbo laborent, ut ſecundum effatum civium ex mille vix unus inveniatur. 3:o Si qui intacti relinquantur, qui capillos nigros habent (temperamenti melancholici) ex obſervatione popularium, potius ſunt quam alii. 4:o ordinario per ſex menſes durat morbus, ſed & exempla ſunt eorum, qui per annum & ultra eodem laborarunt. Fœminarum genas ſæpiſſime occupat, & hac ratione majus damnum deſceſſu, quam præſentia adfert, cicatricem videlicet formoſitati derogantem relinquens. 6:o In viris nihil inconſtantius eſt, quam locus, quem occupat, nonnunquam genas, ſcapulas, nares, imo ſunt quibus glandem naſi vel penis occupavit. 7:o Cauſſam morbi adhuc nemo indagare potuit, cives populi aquam communiter accuſant. 8:o Medelam nullam adhibent incolæ, morbum naturæ relinquentes.

Aleps-mårket ſade vår Commiſſions-Secreter Herr Juſti, at en Armenianſk Drång, ſom tjänte i Svån-

ſka huſet, bar. Några omſtändigheter ſom här om berättas, gjorde mig hogad, at af drängen få fulkomligare underråttelſe härom, ſom ſjelf berättat följande: Alle ſom åro födde i Alepp, och alle, ſom från andra orter komma dit, blifva angrepne af en ſjukdom, ſom på detta ſättet förhåller ſig: På något ſtälle af kroppen, ſtundom flera, ja ofta på 10 eller 12, blifver et utſlag ſom är rödt, litet uphögt, utan hetta, utan värk, ſå at den ſjuke knapt vet at han har det. Det viſar ſig icke i några blåſor eller blemmor. Det varar någon tid, ſtundom långre, ſtundom kårtare; ſlutar ſig åndteligen i en ſtor ruga (eſchara), utan någon förutgången märkelig ſuppuration. När denna år affallen, lämnar det efter ſig et ſtygt djupt årr, hvilket är det ſom folket i Levanten kallar *Alepps märket*, hvilket och alle, ſom någon tid viſtats i denna ſtaden bära, hvilka ockſå hafva ſtörre olägenhet af denna ſjukdomen, ſedan de öfverſtått honom, än då han påſtår, aldramåſt de ſom i anſigtet blifvit märkte. Men der gifves ock undertiden de, ſom efter denna ſjukdom fått bära et långt olyckeligare märke, de nämligen ſom blifvit blinde, då utſlaget angripit ögonen. Den ſom gjorde mig denna berättelſe hade trenne årr, et på hvardera ſidan, rått på kindbenet (mala), tämmeligen djupa af irreguliere figure och liknade aldramåſt de årr, ſom blifva efter brända ſår. De ſom en gång ſluppit ſjukdomen, få den aldrig igen, och merendels dröjer det icke öfver några dagar, förr än en ſom förſt kommer til ſtaden blir deraf angripen. Orſaken til detta tilſkrifves i allmänhet, både, af ſtadens invånare och reſande, vattnet; jag frågade derföre ſamma dräng om han hade ſig några beſynnerliga omſtändigheter bekan-

kanta om vattnet ſom här brukas til mat och dricka, men han viſte intet annat at berätta, än at vattnet ledes in i ſtaden genom vattuledningar från en liten inſjö, och at det hvarken ſmakar eller luktar något ſärſkildt, endaſt at det kännes något ljumt. *Smirna* 1749. *Dec.* 30.

15. HERNIA.

Cauterium Scroti in Hernia valere mihi dixerunt nonnulli in Syria, remedium ipſi experti.

16. STERILITAS. ▽:æ Cariophyll. diſtillatæ quantum continet vaſculum Theæ, bibat tam mas quam Fœmina ante quam lectum eunt. *Euporiſton* eſt Ægyptiorum, qui fœminas per plures annos ſteriles, hoc ſimplici remedio adhibito, concepiſſe aſſerunt. Obſtetrix, quæ hoc mihi retulit, ſæpiſſime cum fructu adhibuiſſe affirmavit. *Cairo* 1750. *Decembr.* 26.

17. PUERPERIA.

Om *Barnfödſel* hos öſterlänningarna ſkaffade jag mig i dag följande efterråttelſe, hos godt folk. a) Jordgummor finnes här både hos Turkar och Græker, ſom endaſt lärt ſin konſt af förfarenhet, utan at vara underviſta af någon. b.) Födſlen för qvinnor här i landet är i allmänhet ganſka lätt, och hör man ganſka ſällan, i ſynnerhet bland Turkarna, at något qvinfolk haft ſvår barnſång, mycket mindre vid ſådan härfärd ſatt ſit lif til. c.) När barnet är födt, ſkiljes nafvelſträngen från placenta ſom hos oſs, och til nafvelſträngen appliceras cauterium actuale eller brännes med et hett jern. d.) Barnets hufvud beſtrös med pulfver af ſönderſtötta gallåplen och Muſcat hop blandadt, hvilken omkring hufvudet gör en ſkor-

pa, den man låter bli qvar til deſs hon af ſig ſjelf faller af, ſom plår ſke efter 8 a 12 dagar. e) Barnets ben och armar, åro Mödrarne eller de ſom anſa dem, mycket angelågna om at böja. De böja til exempel det vänſtra benet tilbaka öfver korſet (regio Iſchiadica) och taga då högra armen och lägga öfver ryggen längs refbenen tilbaka, ſå at hand och tot vid paſs råkas, och tvårt om på andra ſidan. At ſå mycket låttare kunna göra detta, ſmörja de lederna förut med bomolja. Detta göra de ſå ofta de löſa up barnet ur lindan. Jag har hördt qvinnor, ſom påſtått at ſå ofta barnet ſkriker, år intet båttre medel at komma det til tyſtnad, ån at på detta ſättet böja lederna, och at barnet af egen drift likſom ſkal begåra denna ſkötſel. Månne detta icke bidrager en ſtor del, til öſterlånningarnas mjukhet i deras leder, i hvilken Europeerne omöjeligen kunna komma up emot dem. *Grækerne* låta döpa ſina barn ſtraxt de åro födde eller några dagar efter, och det hel och hålna, men uti ljumt vatten, hvaruti de åro klokare ån deras Religions förvanter Ryſſarne, ſom doppa ned barnet i ſjön, i kallaſte vinteren. *Judarne* omſkåra ſina barn på ottonde dagen, hvilket tyckes vara en hård och åfventyrlig operation, för ſå ſpåd kropp. *Turkarne* åro derföre klokare, ſom upſkjuta denna nyttiga Religions act, til deſs deras ſöner hint til åttonde året. *Smirna* 1750. *Febr.* 8.

En Turck i Egypten hade med åtſkilliga huſtrur aflat 40 barn, af hvilka ingen lefde. 2:o En Bey, mördad i Cairo vid paſs för 15 år ſedan, hade vid ſin död 77 qvinfolk i ſin Harem, alla hafvande. 3:o Barn, ſom aflas af Föråldrar i Ægypten, hvilka komma från andra orter, lefva ſål-

fållan, vare ſig af Francker eller Levantiner, dårföre ſer man få barn hos Turkarna, ſom utgöra landets krigsfolk, hvilka alla åro från andra orter i Turkiet, och taga merendels ſlafvinnor från Georgien, Circaſſien, Ryſſland eller andra länder til huſtrur. Deſſa ſenares barnlöshet kan ock til en ſtor del förorſakas af qvinfolkens fördömmeliga bruk at förgöra foſtret, ſå ſnart de märka at de åro hafvande, at därmed ſtändigt bibehålla ſig mannens kårlek och at utſtånga ſina medtåflarinnor. 4:o En annan Turck i Cairo hade dock innom 10 år, med 8 huſtrur, haft 80 Barn, alla lefvande, af hvilka jag kändt några ſtycken.

18. AFTRÄDE. I Damiata har hvart hus ſit aftråde i kôket, en anmärkning, ſom år vård at göras för det hon år beſynnerlig. Man lårer knapt på någon annan ort finna et ſå ohyggeligt bruk. I de andra ſtåder i Ægypten år detta rum altid i ſjelfva huſet dår folket bor, men ej i ſamma rum dår maten lagas.

COM-

COMMERCIA.

1 Divitiæ ægypti.
2 Commercia
3 Gallorum commercia.
4 Aleppi commercia.
5 Damiatæ commercia.
6 Perſiæ commercia.
7 Pondera ægyptiorum.
8 Veſtitus Turcarum.
9 Goſſypium.
10 Coffe.
11 Rókelſe.
12 Vini mangoniſatio.

1. DI-

1. DIVITIÆ *Ægypti.*

Man påstår at Egypten betalar 1000 pungar om dagen i inkomster, af hvilka dock Sultan har minsta delen. Det måsta faller til Beyerna i Cairo, som föra befälet öfver landet, dock vid krigstid kan han icke commendera mer än 4000 man härifrån.

Abdulha Pacha, som Turkiska Kejsaren skickade under mit vistande i Cairo til Egypten at vara Pacha, begärte vid sin ankomst af regeringen 200000 ducater til handpenningar, i afräkning på de rättigheter som han borde i längden upbära, hvilka pengar innom några timmars tid honom räknades i händerna. Han begärte äfven af Ibraim Kiaja 5000 ducater, hvilka ock straxt utan betänkande honom lemnades. Dylika summor räknade på et bräde i största hast, bevisa at Egypten är et bland de riken, som hafva öfverflöd af penningar.

Ibrahim Kiaja, som i min tid var oråttmåtig innehafvare af alt Egyptens välde, gaf den ankommande Pachan (se beskr.), några dagar efter sit intog, en präktig måltid, vid hvilken han med sin stallbroder Rodoau Kiaja, som var den andra af Egyptiska Magnatens Usurpateurer, passade up sjelfva vid bordet. Efter måltiden brakte han honom skånker af 30000 ducaters värde, af håstar med och utan monderingar, Indianska tyger, Diamanter och myntadt Guld. Den som var envälds Herre öfver Egypten kunde utan sin skada göra en dylik omkostnad, men den som emottog skånkerna, jag menar Sultans högsta Embetsman i Egypten, kunde ofelbart intet, utan en invärtes harm, se sig öfverhopad med håfvor af den, hvars förstälta vördnadsbetygande för sin öfverhets utskickade, hade til afsikt, at låta se sin myndighet. Det äro icke de

an-

angenåmaſte ſkånker dem man för viſſa ſtats orſaker år nödgad at taga af den, ſom man gårna ſkulle ſe utan ſtånd at bringa dem.

2. HANDELS *vinſt*.

Den ſom kan håmta en vara ur förſta hand, och ſålja hånne enſammen i den ſiſta, kan vinna alt hvad han vil. Capitalet blir då hos den förſta ſåljaren, vinſten hos den andra, och miſtningen hos köparen. Detta har lagt grunden til Holländares och Engelsmånners rikedom genom handel. Fransmånnerna hafva velat följa deras exempel i Egypten, men de hafva ej hint ſå långt ſom deſſe, de hafva altid låmnat en del af vinſten åt ſina Låromåſtare. En Fransman köper Caffé från Mecca utur förſta hand, han förer det til Marſeille, och ſåljer det dår åt Holländare, Genueſer och Sveitſare med någon vinſt. Deſſe ſålja det vidare åt Tyſkar, Svånſkar, Ryſſar, m. fl. och draga dåraf ſin vinſt, hvilken kunde hafvas enſammen om handelen utſträcktes til ſiſta handen.

3. FRANSMANNERNE i *Cairo*, ſom utgöra 8 handelshus, ſålja årligen åt Turkarna i Egypten 5 a 600 Balar *Kläden*, a 500 ducater Sermahabub hvar Bal. De taga altid noga i akt hvad fårgor, ſom åro måſt i ſolkets ſmak, af dem ſkicka de öfver prof til Frankrike och låta bereda kläden, ſom åro i ſolkets tycke. De kläden ſom Fransmånnerne låta arbeta at förſålja i Levanten, åro icke af ſamma art, ſom de göra för ſig ſjelfva, hvilka åro ſtarka, tjåcka, faſta och af fullkomlig godhet, deremot de Levantiſke åro vål fina, men tunna, löſa och ſnart utſlitna. Störſta afſåttning med kläden i Ægypten år vid Turkarnas Beiram, då hvar och en ſom har råd dertil, må-

måſte hafva en ny klådning. De förnåma i Egypten kläda då hela ſin betjening, ſom hos ſomliga beſtår af 500 a 600 Perſoner, i nytt, hvilket ger Fransmännerna en anſenlig affåttning. Engelsmännerne ſom här icke hafva mer än et hus, hafva föga del i denna förtjänſt, emedan deras kläden åro af långt ſtörre godhet och följakteligen dyrare, hvarföre landſens folk, ſom ej låta göra ſina kläder mer än för et år, taga heldre det de få för båttre pris, ſom har vackert utſeende och bry ſig ej om det invärtes värdet.

Franſka Köpmännerne fingo i dag gods från Frankrike öfver Alexandria för 600000 livres värde, ſom ankommit med et ſkepp från Marſeille, och ſom varit det rikaſte, hvilket i mannaminne varit laſtadt för Egypten, och haft förutan detta en anſenlig myckenhet varor för ſamma Nations Köpmän i Alexandria och Roſette. Deſſe varor beſtodo endaſt i kläden och Cochenille. *Cairo. Jun.* 19.

I *Aleppe*, den vackraſte ſtad i Turkiſka riket, åro 9 Franſka och 8 Engelſka Handels-hus. Engelsmännerne åro här til det ſtarkaſte antal i Levanten, de handla på Perſien och Indien. När Perſien är i rolighet kunna de på ſina Engelſka kläden vinna 300 för 100. Deſſe finna åfven ſå ſtark affåttning i Perſien, ſom de Franſka i Turkiet, af orſak at landet är kallt och fordrar andra än de eländige tunna Franſka kläden; man kan ock tro at det beror på olikheten emellan de folkſlag hos hvilka affåttningen ſker. Turkarne hafva ej affeende på annat än en lyſande färg och et utvärtes prålande anſeende; Perſianerne et långt ſlugare folk åro kännare af varans invärtes värde. Engelsmännerne affåtta vid paſs

8 til 900 balar Kläden i Aleppe och Fransmännerne samma myckenhet. Alepps förnämsta retourvaror äro Silke, Droguer och Teftik. Silket kommer från Persien och är i England et af de mäst värderade.

5. DAMIATÆ *Handel.*

Lin, ospunnit utföres härifrån til stor myckenhet årligen för Venedig, Livorno och något för Marseille. *Lin-väf* beredes här och affattes til Ægyptens ansenliga vinst, för Frankrike och Italien til foder och grofva förnödenheter; men aldramäst för Syrien, Grækeland, Constantinopel och andra Turkiska orter, som årligen här afhämta några 100 Baler hvardera, af 3 alnars längd och 2 i bredd och högd, af hvilka det som mäst affattes säljes från 3 til 500 Piaster. All Ægyptisk väfnad i vår tid är grof, just sådan, som den som allmänna hopen i Sverige bereder, bonde-lärfter, men med den åtskilnaden, at den Ægyptiska väfven är gles, då vår är tät, och i detta afseende håller jag den förra för starkare än vår, hvilket mechanisk eftertanka och förfarenhet gilla. De gamle tala mycket om de forna Egyptjers linne, och våra lärde inbilla sig en del, at det varit af en så fin och kostbar väfnad, at konsten är förlorad i vår tid at kunna hinna til dess godhet. De hafva fallit på denna tanka af det beröm som Grækerne gofvo den Ægyptiska väfven. De hade skäl dertil, emedan de ej sjelfve hade lin eller ägde konsten at bringa det til väfnad. Men då man i vår tid vil jämnföra et stycke Hollandslärft med den väf i hvilken Mumierne äro insvepte, som är af de äldsta och förnämsta Egyptiska Fabriquer, får man snart se, at det praktiga Egyptiska linne blir blaggarn i an-

i anseende til det som konsten tilvårkar i vår tid. Egyptiska linnet var präktigt och åstundadt af Konungar och Förstar, då Egypten var det enda land, som planterade lin, och använde det til nytta.

Hudar och Ris åro de öfrige ansenligaste handels articlar, som Damiata kastar af sig. Genom denna staden går åfven årligen alt det Silke, som upbrukas i Egypten, och kommer från Syrien och Cypern, som utgör en ansenlig myckenhet.

6. PERSISKA *handelen* år efter Thamas Kouly Kans tid i grund förstörd. Ängelsmän och Holländare som voro i Ispahan, hafva med möda kunnat komma dårifrån med lifvet, och nödgats lämna all sin egendom til skösling, då staden flera gångor blifvit hårjad af deras troppar, som stridde om kronan. Til Aleppo kommo tilförene årligen från Persien 1000 balar Silke af aldrabåsta art, hvilka af Frankerna öfverskickades til Europa, som däremot assatte på Persien en myckenhet kläden och andra Europeiska varor. Denna handel år nu aldeles afstadnad. Til Smirna kommo tilförne årligen flera rika Caravaner från Persien, hvilka nu ej mera synas, ej eller handlas mer öfver Bassora på Persien, och detta alt af orsak, at detta rike, tilförene et af de mägtigaste och härligaste i Österlanden, år nu aldeles förstört, dels af Thamas Kouly Kans tyrannie, dels af de Partier som efter hans död stridt om kronan.

7. PONDERA ægypti. *Et Cairinskt Cantar* i allmänhet, tagit för en Egyptens största vigt, innehåller 105 *Rotteli*, som utgöra 38 Turkiska *Ok*. Men i Cairo år et besynnerligt bruk, at hvarje

Vara har ſin ſärſkildta vigt, ſålunda innehåller et Cantar Caffé, ej ſamma vigt, ſom et Cantar Myrrha eller Rökelſe. Hvarje Vara har åfven ſit ſärſkildta ſätt at räkna mynt. En Piaſter til ex. ſom betales för Rökelſe har 60 Medin, då den för en annan Vara har 40 etc.

8. VESTES.

Turkarne måſte vid *Bairam*, deras högtid nåſt efter Ramazan, nödvändigt hafva nya kläder (§. 3) ända til den fattigaſte. Detta ger en anſenlig afſättning åt Europeerna, ſom handla i Turkiet med kläder, i ſynnerhet Fransmännerne. Det åſtadkommer åfven en otrolig koſtnad för dem, ſom hafva ſtora åmbeten, och följakteligen en anſenlig myckenhet flafvar och betjänter, dem de alla måſte kläda i nytt. Man räknar at en Magnat i Cairo ej kan kläda ſit folk vid Bairam med mindre än 20000 ducater.

9. BOMULL är Cyperns förnämſta Vara. Den är den aldrabäſta och mäſt värderade af all den ſom finnes i Levanten, i ſynnerhet eftertrågad i Frankrike och Venedig. I de tider, då årsväxten varit lyckelig, har Cypern aflämnat til 6000 Cantar Bomull, ſom i min tid 1751 betaltes til 170 P:r et Cantar, hvilket tilförene köptes til 150, men miſſväxt ſom några år å ſlag förorſakats af torka och gräshoppor, hvartil kommer landets miſtning på folk, genom Turkarnas tyrannie, hafva gjort dyrheten och näſtan oſynlighet på denna och andra Cyperns Varor.

10. CAFFE-*handel*.

Från Mocka i Arabien til Egypten föres årligen 36000 Balar Caffé och ſäljes för 60 Piaſter hvar Bal. Et Cairinſkt Cantar ſäl-

jes

jes i Cairo til 18 Mahbub hvardera af 110 Medin.

11. RÖKELSE l'Encens, Incenſo, ſåljes efter ſin godhet från 9 til 23 Piaſter, af 60 Med. et Cantar af 110 Rottoli.

12. VINI mangoniſatio.

Sått at göra välſmakeligit VIN med naturens tilhjälp.

Man pläckar *blommor* af vinqviſtar, då de nyſs åro utſlagne och stå i ſin båſta fägring, dem torkar man i ſkugga, ingalunda i ſolen eller ſtark heta: ſtöter dem til pulfver, ſom förvaras. När vinet är präſſadt och lagt på ſit fat at gåſa, tager man föreſkrefna pulfver, knyter deraf in i et kläde, ſå mycket man vil i proportion efter myckenheten af vinet, och hånger i fatet under gåsningen. Ingen ting år naturligare och ingen ting kraftigare at gifva en hårlig lukt och ſmak åt et vin ån detta pulfver. I blomman af en växt ligger quint-eſſence af deſs kraft, hvilken utſprider ſig och låter ſig kånna i ſynnerhet för vår lukt, då växten ſtår i ſin fulla hårlighet. När en ſakta torkning får vid denna tiden hoppacka de utdunſtade fina delar, ſå ligga de i långden förvarade och innehålla blommans kraft. När en ſådan rörelſe, ſom gåsning hos et vin år, kommer at verka på deſſa fina delar, år den nog mågtig at blanda dem med drufvans ſaft, ſom på detta ſått kommer at innehålla alt det ſom år kraftigt både i blomma och frukt. Jag vet at Grekiſka Biſkopen i Smirna, ifrån hvilken detta ſått år kommit til mig, har haft et vin, ſom i ſig ſjelft intet år af den behageligaſte ſmak, hvilkets drufvor våxa vid *Urla*, en ort utom Smirna, men hårigenom fått en lukt och ſmak,

ſom til behagelighet vida öfvergått alt annat vin, ſom kommer från ſamma ort. Jag vet icke om på något annat ſtälle man lärt förr at vårkſtälla detta, men tviflar icke at det ju låter ſig göra på alla ſtällen, dår vin planteringar finnas, ſå vida naturen år ſig alleſtädes lik.

DOCT.

DOCT. HASSELQUISTS BREF

Affände på Orientaliſka Reſan.

Til

Arch. och Ridd. C. LINNÆUS.

Smirna 1749. *Decemb.* 16.

Af alt det jag mig någonſin företagit, har aldrig någon ting varit mig kårare, ån at jag nu får upvakta Herr Archiatern, och aldramåſt då jag får betyga min vördnad från en aflågſen ort.

Den ynneſt Hr. Archiatern beſtändigt för mig hyſer, och den omſorg H. Arch. tåkts draga för min reſas befordran, gifva mig hopp, at H. Archiatern med gunſtigt nöje inhåmtar den efterråttelſe jag har den åran, at låmna om mitt och min reſas tilſtånd til denna dag.

Efter 16 veckors ſjö-reſa, kom jag Gudi lof! hit til Smirna i fullkomligt godt vålſtånd den 27 ſiſtl. November Sjö-lefvernet har icke bekommit mig det ringaſte illa, faſt det haft ſina beſvårligheter; men genom förſigtighet och den Högſtas biſtånd har jag få ſtått emot dem alla, at icke den ringaſte fått ſkada mig. Min hålſa år nu åfven ſå god, ſom den varit i all min lefnad. Jag har aldrig vetat af någon ſjukdom hemma, ej eller hit intil under min reſa. Det måſta jag beklagar, år, at et vildt haf betagit mig tilfålle, at ſe många naturens märkvårdigheter. En fiſk, ſom undertiden faſtnat på en krok, och en ſparf ſom ſtundom våderdrifven hos oſs ſökt hårberge, hafva varit de endaſte, ſom då och då någon ſtund kunnat

förnöja min längtan, och sysselsåtta mig något litet, at beskrifva sig och igenföka sit slägte. De senare, nämligen *Motacillæ* (14), *Emberizæ* (16), *Fringillæ*, *Alaudæ*, hafva oftare hälsat på oss, än vi åstundat; emedan de aldrig varit några goda bodbärare. Det började i Österssjön och räkte til Archipelagen, och slog aldrig felt, at så snart en liten fågel kom om bord, så fingo vi derpå hårdt väder. Desse små kråk betjäna sig af samma djärfhet til sjös, som til lands, at taga sin tillflygt til människan. Det har fallit mig in, at våra Andeliga borde hafva sig denna deras egenskap bekant, så kunde det ge anledning, at tänka efter, hvarföre *Noachs dufva*, som var af samma slägte, var så trogen, at komma tilbaka, hälldre, än at svåfva öfver Hafvet, eller, at vistas på en jord, som var utan människor.

Jag har altid lagat, at få någon fast af dessa små vandringsmän, den jag beskrifvit, och har jämväl 30 sådana beskrefne: en del har jag sett i Sverige, en del icke. Jag hade dem alla oppstoppade; men misste dem genom en förtretlig händelse.

Artigt var at se, når Lårkan (15) kom och ville hälsa på oss, som intet skedde, utan då vi voro när in til något land, huru hon brukade samma sått til sjös, som til lands, at slå sig ned och flyga perpendiculairt up igen; men stackars kråk det bekom henne illa, hon hade icke Uplands åker-fält under sig: hon får icke skapt, at doppa sig i salta vågen, ty blefvo ock de måsta qvar på böljan, då några få kommo undan med litet lif. *Procellaria*, som jag så mycket åstundade at se, har aldrig visat sig, ehuru de tilfällen, vid hvilka han bordt synas, icke felat oss. Jag har ock frågat våra gamla sjömän, som farit på Spanska sjön och Medelhafvet i många år, om de någonsin blifvit någon sådan varse; men ingen har vetat deraf. Dess ställe lärer måst vara stora Ocean åt båda

In-

Indierna, i ſynnerhet den våſtra, ſom jag har anledning at tro. I Archipelagen har jag ånnu icke varit uppe, mer, ån på Ön Milo (17), ſom är en af de ſåmſta; höſten mötte mig åfven der och tilfälle felades, at ſe efter några växter: några hämtade jag dock under det jag gick up til ſtaden, ſom vår in medio Novemb. nåml. *Leontodon*, Fl. Sv. 629. *Nerium*, Hort. Upſ. ſom redan var i frukt. *Lentiſcus*, *Piſtacia*, en *Anemone*, ſom ſtod i full blomma och varierade med hvita och blå. I ſtaden blommade *Dadel-tråden*, hvilkas blommor buros in med deſeren på et ſtålle der vi ſpiſade, ſåſom confiture för nåſan och lukten; et artigt ſått, at åfven tånka på luktens förnöjelſe. *Origanum Majorana* bevarades der i kruka, och gats mig ſåſom en raritet.

En *Tjäder-höna* ſköts der i et Palmtråd. Jag hade aldrig tånkt en ſådan Nordiſk fågel ſkulle finnas ſå långt i Söder, om jag ej ſjelf ſett den ſamma. *Morkullorna* ſyntes ock der, jag har ock ſedermera ſett dem hår; ſå långt i ſöder hafva de ſit vinter-qvarter. Om ſommaren finnas de icke hår.

Fiſkar har jag under reſan icke kunnat få många, ehuru det nåſtan år mit ſtörſta nöje, at arbeta i denna delen. En *Scomber* (85.) har jag beſkrifvit, ſom Artedius icke har bland ſina Species beſkrifven, och jag kan icke finna, at han nämnes bland hans Genera. En *Sparus* fick jag vid Milo, ſom jag åfven håller för ny.

Hår i Smirna njuter jag nu all uptånkelig vålviljoghet och godhet af vår mer ån goda Conſul Herr Rydelius, hos hvilken jag har fritt bord. Af Franſka Conſulen Monſ. Peisonel, den Holländſka Grefve Hochpied, och af några Förnåma Grekiſka Hus viſas mig all politeſſe. Den förſta år en ganſka lård Man, af hvilken jag har ſtort nöje.

Denna ſtadſens Collegium Medicum, ſom beſtår af 5 Doctorer, alla Græker, hvilka ſtuderat i Italien, viſa mig mycken höflighet, och hafva åtſkilliga gånger kallat mig til ſina rådſlag. Här år et ſtälle, ſom jag ſer mig kunna göra mycket i Natural-Hiſtorien, om min långa reſa, ſom mig föreſtår, och mina ſmå reſe-penningar tilſtadde mig här några månaders drögsmål. Hafvet ger här anledning, at få fiſkar och ſjö-kråk. Vilda fåglar finnas här mer, ån någorſtädes, ſom dageligen föras in från land och ſjö. Blomſter-rika bårg dalar och fält, ſkola här vara makalöſa når den tiden kommer; jag kan ock aldrig få önſkeligare tilfälle i verlden, at ſe mig omkring på en främmande ort. Vår Conſuls Drogue-mån, Janiſſarer och håſtar ſtå mig til tjenſt når jag behagar, och jag bor deſſförutan i et hus, der dagelig tilförſel år af fiſk och vildt.

Denna tiden jag varit här, har i ſynnerhet gifvit mig anledning, at ſe de fiſkſlag och ſnäckor, ſom åtas af Grekerna i deras faſta, ſom ännu varar. Jag tror aldrig något folk göra ſig ſå mycket gagn af ſnäckor och ſjö-kråk, ſom Grekerne. Jag har ſett vid paſs 10 Species *Cochleæ*, ſom de åta, der hos oſs den endaſte *Oſtrea* anſes för dugelig. Bland andra ſåljes här en *Sepia*, den de kalla ὀκτωπόδια 131. ſom icke har flera ån 8 tentacula, alla lika långa: hela kråket år en half aln långt, och i proportion tjockt. Om denna hafva Grekerne berättat mig en ſak, ſom jag tyckt vara märkvärdig: En *Cochlea bivalvis apice attenuata, baſi ſemicirculari* 137, finnes här på hafsbottnen i ſtor myckenhet, ſom år en half aln lång: ſå ſnart denna öpnar ſig, paſſar ὀκτωπόδια flitigt up, at hon kan få tilfälle, at krypa in i hennes hus, och då blir hon deſs ſåkra rof; men en liten *Råka*, ſom år nåſtan ſkallös, eller har ganſka tunt ſkal, har et ſtadigt hårbårge i ſnäckan; hon betalar ock väl ſin hushyra, då

hon

hon bevarar ſin vårdinnas lif, ty hon håller ſtadigt utkik i ſnäckans öppning, och då hon ſer fienden nalkas, begynner hon at röra ſig, då ſluter πίνα (ſå kalla Grekerna ſnäckan) igen ſit hus och rofdjuret blir uteſtängt. Jag ſåg ſnäckan förſta gången på Milo, och i alla jag öpnade fann jag en ſådan liten Råka: jag undrade icke litet, hvad den hade der at göra; men då jag kom hit, berättades detta mig förſt af vår Commiſſions Secreterare Herr Justi, en curieus och artig Man, ſom mycket reſt och varit länge här på orten. Det ſamma har ock ſedan blifvit mig ſagt af åtſkilliga Greker, ſom dageligen fiſka och äta båda djuren. Alla tre kråken har jag fullkomligen beſkrefne, tillika med de fiſkar och fåglar jag här intil denna dag ſett, ſom jag åfven alla bevarar, uptorkade och en del i Spiritu Vini förvarade. Beſkrifningen öfver *Fulica* har jag den åran öfverſånda; de öfrige ſkola innan kårt komma efter, ſå ſnart jag hinner at ſkrifva dem, tillika med min Dagbok, rena.

Hvad min reſas fortſättande åt Palæſtina angår, ſå har jag väl varit ſinnad, at förſt gå til Conſtantinopel, och derifrån åt Syrien; men många omſtändigheter göra, at jag lärer ändra detta upſåt och gå ſtraxt härifrån. Här ges oftare tilfälle, at få ſkepp: jag har här närmare väg: jag har ock fått anledning, at om någon tid ſkal här ges et godt tilfälle, at följa med en Armeniſk Patriarch ifrån Jeruſalem, ſom är här i ſtaden. Den väg, ſom nu föreſtår mig, fordrar mer, ån jag trott, om jag ſkal vinna det påſyftade ändamålet. Jag tycker, at det ſkulle vara et ſamvets verk, om en god ſak, ſom hint ſå långt, ſom min reſa nu gjordt, ſkulle *ſuffocari in herba*. Med liten tilökning, förſäkrar jag nåſt den Högſtas biſtånd, at Palæſtina och de omliggande orter, ſkulle bli til ſin Natural Hiſtoria ſå väl uptäckta, ſom någon ort utom Sverige ännu är. Om mina reſe-

pengar tillåto, kunde jag härifrån få med mig en dräng, som kunde vara min Tolk, utan hvilken jag går miste om många härliga tilfällen, at få uplysning, på de orter, der icke så många Europæiska språk talas, som i Smirna; men der äro dessförutan nödvändiga utgifter på de orter, utom hvilka jag icke kan komma et steg.

När jag kommer at resa hem, hoppas jag äga en ansenlig samling både lefvande och döda Naturalier. Af Herr Consul RYDELIUS får jag lefvande Phasianer, af en makalös vacker art från Persiska gråntsen: et slag åkerhöns, Francolins kallade, som icke äro nämnde i Systema Naturæ: Turturdufvor och en upstoppad Onocrotalus. Jag vet ock utväg, at få en Gazella africana, förutan en hop både bekanta och obekanta fiskar, fåglar och örter, som jag redan har och hädanefter skal ständigt samla.

Smirna 1750. *Januarii* 29.

Jag fick nu på ögnablecket weta, at et skepp går öfver til Christenheten, hvilket tilfälle jag ej bör försumma, at med bref upvakta Herr Archiatern.

Jag beklagar endast, at tiden ej tillåter mig, at denna gången göra en sådan Expedition, som jag önskade, nämligen, at öfversända alla mina anmärkningar och beskrifningar, som jag i Natural-Historien hitintil gjort. De skola dock med aldraförsta blifva öfverskickade.

Francolins (43) och *Poulle de Montagnes*, äro nya foglar, som jag tviflar äro beskrefna, och höra til *Tetraonis* Genus, den första har Tournefort i sin resa attagen; men illa. Et slags *Stare* har jag, som sjunger makalöst, är svart och grå, kommer från öarna i Archipelagen och betalas ofta i Constantinopel med 50 Piaster. Jag har en lefvande *Turturdufva* af et besynnerligt rart slag, som är från Abyssinien i Africa, och

är

år krithvit. *Pelecan* (Onocrotalus) har jag upſtoppad. Alla våra Svenſka ſjöfoglar har jag här ſett. Herr Conſuln Rydelius år ganſka curieus, at ſkaffa ſig fåglar, och har nu nyligen gjort anſtalt, at få Strutſar och andra rara fåglar från Egypten, dem Han alla vil ſkicka til Sverige. *Gazella africana* har jag många gånger ſett och väl beſkrifvit. Det år få vackert djur, at Salomon icke kunnat mena någon annan, ån denna med den Rå, vid hvilken han liknar ſin ſköna i ſin Brud-viſa. De finnas ock til öfverflöd på bårgen i Palæſtina och Syria; men facies externa liknar väl icke *Capra*, utan ſnarare *Cervus* Capreolus. *Canis Jackhals* (Chacal) Syſt. Nat. finnes här omkring mer, ån folket önſkar, och jag tänker endera dagen gå ut och ſkjuta en, och ſedan fullkomligen beſkrifva den ſamma.

Jag har botaniceret här några gånger i vinter och aldrig gått fåfängt. Jag ſkal oförtöfvat hafva den åran, at öfverſända hela min örte-ſamling och beſkrifningar. En enda följer imedlertid med innelykt, ſom jag menar lårer vara ny. Jag kan åtminſtone icke få henne under något Genus af Syngeneſia, Monogamia, dit hon dock bör komma. Jag har henne fullkomligen beſkrefven och tilråckeligen uptorkad.

Bevis til vatnets aftagande har jag ej förgåtit at efterſpana. Jag har ock dem, ſom åro ſå klara, ſom ſjelfva ljuſet, och jag tör ſåga tydeligare, ån på något annat ſtålle tagne p. 30; jag ſkal vid förſta tilfälle hafva den åran, at inlåmna dem til Kongl. Vet. Academien. Det år nu 5:te dygnet, ſom kölden här i Smirna år ovanligen ſtark. Florentinſka Thermometern går til 68. Hamnen har vid ſtränderna haft ſå tjock is, at Hollåndare der åkt på ſkriſkor. Det åldſta folk i ſtaden minnes aldrig ſådan köld, ſom varat

rat så länge. Är vinteren proportionerad i Upsala, så bevare GUD vårt Upsala Paradis.

Jag, som år van vid Svensk kåld, skulle ej akta denna; men jag har hår ingen Svensk Kakelugn. Jag måste sitta vid en elåndig kol-eld och skrifva detta, och jag har aldrig i Sverige varit så kulen, som i detta elåndiga landet til sin Architectur.

Jag vet ännu icke, huru snart min Patriarch, den jag hoppas få följa med til Jerusalem, kommer at resa: dock tror jag, at jag ännu drôjer hår en månad.

Smirna den 9 Februarii.

Jag emottager som en högtid hvart enda tilfälle, som mig ges, at upvakta Herr Archiatern, och råknar mig vara på en lyckelig ort, så länge jag har tilfälle, at fullgöra denna min skyldighet.

För några dagar sedan hade jag den åran at skrifva, och öfversända en växt, den jag icke känner, hvars beskrifning nu medföljer: tillika öfver en Sepia. Om något år felat, anhåller jag om Herr Archiaterns gunstiga uttydande; det år gjordt af en begynnare. Jag har nästan nu först under min resa lårt, hvad konst det år, at rått beskrifva et Naturale. Hvar dag år mig hårutinnan en ny Låromåstare, och kan jag håruti med tiden hinna til en liten del, at inhåmta och efterfölja min stora Låromåstares konst, så vil jag icke byta bårt den samma för den största Målares. Inga Naturalier åro svårare at beskrifva ån Testacea och Zoophyta, som dock hår tidigt förekomma, och jag ingalunda vil gå förbi. Jag bjuder dock til så godt jag kan: det, som felas, åger jag i Hr. Archiatern den, som det benågit och visligen råttar. Jag har nu en vacker packa med beskrifningar; jag skal väl oförtöfvat skicka dem öfver, så snart jag hinner, at skrifva dem rena.

In-

Innelykte beder jag Herr Archiatern täktes lämna til Herr Archiatern Rosén och Herr Lif-Medicus Bäck. Jag har lämnat til hvardera en berättelse, den förra om Medicins tilstånd nu för tiden i Smirna: den senare om en hemsjuka i Alepp; hvilkas afskrifter jag vid första tilfälle skal hafva den åran til H. Archiatern öfversända. Jag vil på det sättet upvakta min Gynnare.

Smirna den 6 April.

Ännu år jag på den ort, ifrån hvilken jag några gånger haft den åran, at upvakta Herr Archiatern. Jag har drögt här längre, än jag tänkt, i brist af tjenligt tilfälle; men jag ångrar icke drögsmålet, i anseende til den goda lägenhet jag haft, at i en härlig vår-tid få vistas på en ort, så rik af Naturalier, som denna negden af Natolien år. Hvar dag ger mig nya ämnen, och har gifvit mig i Botaniqven hela denna månaden; så at om jag hade flera til mig, så skulle vi alle hafva nog at sysla.

För liten tid sedan, gjorde jag en resa in i Natolien til staden *Magnesia* p. 38, 8 timars väg härifrån. Jag botanicerade der på de gamlas bärg *Sypilus*, et af de högsta i Asien, der snön bevaras hela året. De växter jag der funnit, skal jag vid min stora Expedition hafva den åran, at ge förteckning på.

Insecter fann jag äfven der: kråk, som aldrig förr på dessa platser blifvit oroade. Jag samlar dageligen en hop af dem, och år artigt, at jag ser en stor del af dem i Fauna; men ock många, som äro dessa orters egne. Den lilla *Flugan* (111), som jag i går tog uti Fikon-frukten, har jag den åran, at innelykt öfversända; den ligger här innesluten i Germen af Ficus Fœm. hvilken den upätit. Om denna år den, som tjenar til Cupido sedermera, kan jag ännu ej säga. Innan jag far härifrån, skal jag hafva tydeligt begrep om

om Fikonets Inſecter, vid hvilka jag redan tror mig få veta något, ſom icke år bekant. Denna måtte vara en *Cynips*, och Fikonet deſs Galla; jag har den fullkomligen beſkrefven.

Chamæleon (54) och *Jord-Skölpaddor* har jag roat mig med en tid, at ſe deras egenſkaper, då jag haft dem i min kammare. Hvad jag vid dem anmärkt, ſkal med Guds hjelp, i ſinom tid bli kunnigt. Af de ſenare ſkulle jag önſka, at hafva några hos H. Archiatern, at pryda deſs Paradis. Det år ganſka lått, at få dem lefvande hem. Jag ſkal göra anſtalt derom. Det år i ſynnerhet artigt at ſe huru de ålſkas.

Cornucopiæ (2), det rara gråſet, ſom H. Arch. täktes få mycket recommendera mig, at upſöka vid Smirna, har jag fått til myckenhet, beſkrifvit och ſamlat, ſamt öfverſånder innelykt. När det blir moget, ſkal jag ſkaffa mig frön til Acad. Trågården, ſom jag hoppas lårer bli den förſta, ſom får in denna artiga växt.

Detta har jag för denna gången i ſtörſta haſtighet den åran, at gifva del af, ſåſom en liten förtekning på mina göremål. Vid min afreſa härifrån, ſkal jag icke underlåta, at affärda en viglöftigare ſamling af mina anmärkningar.

Nu har jag utſatt min hådan-reſa til inſtundande Chriſti Himmelsfärds dag, då jag far härifrån med et Franſkt ſkepp til Alexandria i Egypten, der jag förſt tänker ſkaffa mig ſå mycken efterråttelſe, ſom möjeligit år på en kårt tid, och ſå gå öfver til Palæſtina.

Smirna den 28 Februarii.

Jag år nu i närmaſte begrep, at begifva mig ifrån den ort, der jag några gånger haft hugneliga tilfållen, at med ſkrifvelſe beſöka Herr Archiatern. Jag har i deſſe dagar fått Turkiſke Keiſarens Reſepaſs, och

och väntar hvar dag, at få lägenhet med något ſkepp at fortſåtta min reſa, ſom efter alt utſeende förſt lårer gålla åt Egypten, öfver Cypern til Alexandria och Cairo, hvarifrån jag tånker med den Högſtas tilhjelp, komma til min beſtåmda ort Palæſtina. Jag hoppas, at deſſe orter, i en tilſtundande hårlig årstid, ſkola gifva mig tilråckeliga ämnen til anmårkningar i naturen, hvilka jag önſkar, at med tiden få nedlågga för H. Archiatern. Jag ſkal då ej ſkatta mig lyckligare, ån om deribland finnes några, ſom åro vårde Herr Archiaterns upmårkſamhet och benågna omdöme, då har jag vunnit det högſta åndamål jag kan åſtunda af mina ringa göromål.

Flora begynner nu i detta land, at anlågga ſin hårlighet. *Anemoner* af ſköna varieteter, pryda fålten: *Hyacinthus*, Hort. Upſ. 1 och 3, ſtå öfver alt ut vid vågarna: *Ranunculus* (Chelidon. minus) af en ſtor och ſkön varietet, år allmån i vingårdarna: *Mandeltrådet* blommar på bar qviſt, och ger högderna et hårligt utſeende, der de åro blandade med de ſtadigt gröna Oljo-tråden. Jag önſkar ofta, at deſſe vore ſå viſt Svenſka, ſom *Fumaria*, Fl. Sv. 584, *Draba*. 523, *Thlaſpi*, 532, hår åro allmånne, tillika med åtſkillige andre, ſom jag finner vara ſå väl Natoliens, ſom Sveriges gåſter.

Om *Fikon-trådet* har jag den åran, at meddela följande omſtåndigheter, ſom jag hår inhåmtat och tykt vara märkvårdiga:

At ågarena af Fikona-trån åro mycket angelågne om, at den bekanta Flugan ſkal ſticka Fikonet, och at de tro ſig gå miſte om frukt, då det icke ſker.

At en annan fluga förföljer denna, och dödar henne til ågarens ſkada; hvilket at hindra, ſtryka de på trådet ſtrax nedanför grenarna, en färg, ſom år blandad af gemen rödfärga och vatten, öfver hvilken den ſkadeliga flugan icke går. Sådana ringar har jag

ſett

ſett vara målade på tråden öfver alt; men hvad Inſect det må vara, har årstiden ännu ej tillåtit mig efterſpana, til åfventyrs är det en myra.

At de, ſom ſköta Fikon-tråden, taga de ſvarta Fikonen, (ſå kallas af dem Caprificus), tråda dem up på en tråd i form af et pärleband, ſom de hånga på de fruktbärande tråden, hvilket de tro bidraga til god och ymnog frukt.

At Fikona-tråden åro mycket utſatte för ſkabb, λέπρα Græc. hod. Denna ſkabben fick jag i går ymnogt ſe, hvaruti den beſtår, nämligen af en myckenhet *Inſect-bon*, ſom ſitta på barken af grenarna, ſtora, ſom en kik-ärt, nedkramade ofvantil, med en liten ſpets midt uti, af en ganſka ſkör materia, ſom mellan fingrarna lätteligen ſöndergnuggas: de beſtå af 2 hinnor, af hvilka den inre är brun och den yttre gråaktig, ſådana ſitta altid tre tilſammans, och utgöra en treangel. På ſå många trån jag fann dem voro de uttorkade, och jag har på intet ſätt kunnat finna i dem något märke af lefvande eller dödt kreatur; men jag tviflar icke om, at vid tjänlig årstid få ſe hvad kråk det är, ſom ſätter dem.

At Caprificus mycket planteras omkring Trågårdarna til lefvande gårdesgårdar; trån, ſom jag icke ſkulle tro, at våra Svenſka Hushållare lära driſta ſig, at ge förſlag til ſamma bruk; men huru väl de kunde låta ſig göra med Hedera, om den hos oſs funnos til ſådan ymnoghet, ſom här, har jag lärt af de vackra plank, ſom denna växt utgör omkring denna ſtadens illa håfdade Trågårdar.

Mine beſkrifningar, ſom jag hitintil gjort af djur, fåglar, ſkridfå och växter, ſtiga vid paſs til ſco ſtycken, ſom alla åro fullkomligen beſkrefne; hvartil jag kan lägga åfven ſå många anmärkningar öfver åtſkilliga ämnen i Natural-Hiſtorien. Så många af dem jag hin-

hinner at skrifva rena, skal jag för min afresa hafva den åran, at til Hr. Archiaterns gunstiga vård och omprófvande ófverlámna. En fóljer här innelykt; jag vet icke om denna fágel ár förr beskrifven. Vatnets aftagande ár här på orten sá tydeligt, at det knapt någorstádes kan vara láttare, at bevisa, án här, at Hafvet árligen minskas. Uti innelyckte bref til H. Secret. ELVIUS har jag yttrat mina tankar utförligen három; men jag har ánnu några mig förbehállna, hvilka jag med tiden ónskar få nárvarande meddela Herr Archiatern; dertil vil jag behálla dem för mig sjelf.

Den Högste förlåne oss den tid, at vårt Fädernesland kunde vinna heder och nytta af det, som utlánningar gått förbi på sina resor, vid hvilka, sá vál som mást alt annat, vi blifvit de siste; men Gudi láf! derföre icke de sámste.

Alexandria 1750. *Maji* 18.

Nu har jag den åran, at upvakta Herr Archiatern från en annan verldsens del, án jag hit intil gjort. Jag kom den 13 i denna månad hit til Alexandria, efter mer án 5 månaders vistande i Natolien.

Jag har sett af de fá dagar jag varit i Egypten, på dess magraste stálle, at detta hárliga land kan ge mig ófverflódiga ámnen i Natural-Historien, at arbeta uppå i alla 3 naturens riken. De 4 dagar jag sett mig omkring, hafva gifvit mig anledning, at hoppas mycket. Det förSta jag gjorde efter min hitkomst, var, at bese *Dadeltráden*, detta landets prydnad, och en god del af dess rikedom. Deras blomma var förbi; men jag hade icke dess mindre det nójet, at få se, huru Araberne hjelpa dess parning, at dermed göra sig förSákrade om tilráckelig skörd af en växt, som ár sá angelágen i deras Hushállning, hvil-

ket de vetat många hundrade år, förr ån någon Botanicus tänkt på könets åtskilnad bland växterna. Förrån jag fick fråga Trägårdsmåstaren om denna sak, gaf han mig sjelfmant efterråttelse härom, och ville visa mig, såsom en ganska curieus sak, Han och Hon bland Palmerna eller Dadeltråden, hvilket han icke kunde föreståll sig, at jag såsom en nykommen Frank förr visste, emedan, som han sade, det alle, som tilförene kommit från Europa, at se detta land, ansett denna hans berättelse, antingen som en sannsaga, eller et mirakel. Då Araben såg mig hugad, at härom af honom bli underråttad, följde han mig med min Franska Drogue-man til et Palmträ, som var ganska rikt af spåd frukt, och på hvilket han så väl, som på alla de andra, hade förråttat vigsel eller parning emellan Han och Hon, den tid de voro i blomma. Detta göra Araberne sålunda: då den *Spadix*, som har *Honblommor*, är utsprucken ur sin *Spatha*, söka de på de trån, som hafva *Hanblommor*, hvilka de känna af öfning, en Spadix, som ännu icke är utsprucken ur sin Spatha: denna öpna de, taga ut Spadix, och skära den längs efter i några delar; men akta sig, at skämma blommorna. Et sådant stycke af Spadix, med vidhängande Hanblommor, sticka de emellan de små qvistarne af den Spadix, som har Honblommor längs efter, och vira sedan öfver qvistarna et Palmlöf, i hvilket tilstånd jag såg ännu största delen af de Spadices, som buro sin spåda frukt; men de instuckne Haneblommorne voro bårtvissnade. Härvid gaf min Arab mig följande atveta: a) At om de icke på detta sättet para Dadeltråden, så gå de miste om frukt. b) At de altid bruka den förfigtigheten, at gömma några tillslutna Spather med Hanblommor ifrån det ena året til det andra, at använda til denna nyttan, i fall Honblommorna skulle slå felt, eller lida någon skada. c) At om Spadix

af

af Hanblommorna får ſpricka ut, ſå är han oduglig til parning. Han måſte ha ſin ſvåndom, ſå voro Arabens egna ord, hvilken år förlorad i ſamma ögnablick, ſom blommorna ſpricka utur ſit foder. Derföre måſte den, ſom ſköter Dadeltråden altid paſſa på råtta tiden, at hjelpa parningen, ſom år nåſtan den endaſte artikel af deras ſkötſel. d) At då han öpnar Spatha, ſå åro alla Hanblommorna fulla af et vatten, ſom liknar den finaſte dagg: år af en ſöt och angenåm ſmak, ſom nog liknar den, ſom Dadlarne åga, når de åro färſke; men nog finare och mera aromatiſk; hvilket min Drogue-man åfven intygade, ſom i 32 år varit i Egypten, och altſå haft nog tilfälle, at ſmaka både blommornas nectar och Dadlarna friſka.

Så mycket har jag fått veta om detta Naturens undervårk i et land, der man ſer det hvart år. Om Dadeltrådens nytta och åtſkilliga deras andra egenſkaper, ſkal jag vid annat tilfälle ha den åran, at låmna en beråttelſe. Jag hoppas i framtiden kunna meddela Herr Archiatern en fullkomlig Hiſtoria af denna Palm. Jag ſkulle önſka, at ſå viſt få tilfälle, at beſe alla deſs ſlågtingar.

De öfrige växter, ſom jag hår omkring ſett, åro: *Mimoſa* (Acacia vera.), *Vitex* (Agnus Caſtus), *Ricinus* (Palma Chriſti), *Meſembryanth.* (ex quo Salkali), några ſlags *Chenopodia*. De ſiſte åro växter, af hvilka jag aldrig ſåg et Species i Natolien, der eljeſt all ting växte; men det år ganſka litet jag ånnu ſett af Egypten. Alexandria år deſs elåndigaſte ſtålle, och endaſt en inlaſtnings plats för Egyptens, Arabiens och Abyſſiniens rikedomar. Roſette tänker jag, vil GUD, ſnart ſe, ſom år detta Rikets Trågård, och Nilus, ſom år deſs Natural-Kammare. I Cairo vil

jag bjuda til, at få några Fragmenter af Æthiopiens och Arabiens Natural-hiſtorie. Om Opobalſamum har jag godt hopp, at få veta deſs Hiſtorie. Jag har redan af Mecca-farare fått en hop underråttelſer derom, och väntar endaſt, at vid detta årets ſlut af en Turk få et litet trå deraf, om det är möjeligt, eller åtminſtone en gren, och kan hända blommor, hvarom jag gjort anſtalt. Det ſkulle vara mig ganſka möjeligt, at få växten af *Myrrha* med Caravan från Æthiopien til Cairo. Men dertil fordras tid och någon omkoſtnad; jag ſkal göra ſå mycket nånſin år möjeligt. Om möjeligheten tillåter, ſå vil jag bjuda til, at göra et tåg åt öfra Egypten; men härom kan jag ännu ej ſåga något viſt, förr än jag varit i Cairo. Palæſtina, ſom är mitt hufvudändamål, tänker jag, vil GUD, ſe inſtundande Höſte-tid, och til åfventyrs der förblifva til nåſtkommande Vår, på det jag der må få ſe tvänne de förnämſta årstider i deſſa länder, nämligen Höſt och Vår, då all ting blommar.

Nu är min begåran det Herr Archiatern täcktes deſsförinnan göra mig den åran, at få inhändiga deſs ſkrifvelſe, och då låta mig veta om något år, hvarom H. Archiatern åſtundar, at jag i ſynnerhet ſkal göra mig underråttad, ſamt om Herr Doct. CELSIUS har något ſynnerligt, ſom jag i deſſa Länder bör efterſöka. Jag ſöker väl alt; men kan genom deſſa efterråttelſer få tilfälle, at ſkaffa uplysning i det, ſom jag til åfventyrs utan de ſamma, kunde gå förbi.

Herr Archiatern täktes vara ſå gunſtig och fråga Hr. Doct. CELSIUS, om Botanici Sacri tänkt på hvad den Rättfärdigas Träd Pſalm. 1: v. 3, är för en växt. David tillägger detta Trå några egenſkaper, ſom tydeligen ge tilkänna, at han pekar på någon viſs växt. Samma egenſkaper åro ock ſådana, at de ic-

icke kunna lämpas til någon annan, ån *Nerium* (Oleander), ſom i deſſa länder år til öfverflöd. Et ord om *Johannis Gråshoppor*, ſom gifvit ſå ſtort hufvudbry åt de Lärda. (p.413.) De, ſom neka, at denna Heliga Mannens mat varit deſſa Inſecter, hafva ſin ſtörſta tilflygt dertil, at ſamma kråk åro en obrukelig och onaturlig mat; men om de til at ſtyrka ſin tro, välja fara hit til Egypten, Arabien eller Syrien, och hålla til godo en måltid med Araberne, ſå ſkola de ån i dag bland Landets rätter få et fat ſtekta gråshoppor, den tid de kunna fångas, och efter all liknelſe har ſamma ſpis vankat vid Johannis tid: de gamla tiders bruk åro hår icke underkaſtade ſå många förånderliga moder. Johannis mat år hår icke anſedd, ſom onaturlig, och når jag en gång talte hårom med en förſtåndig Grekiſk Präſt, och ſade, at hos oſs år en ſtark tviſt emellan de Lärde, om Johannes i öknen åtit et ſlags fåglar, eller en ört, ſamt tillika frågade honom, hvilken mening han af deſſe höll för vara råttaſt? ſvarade han mig med åtlöje, at de låra vara lika råtta och lika galna båda två. I deras förſamling har man aldrig tagit denna föda för annat, ån efter bokſtafven, hvilket han icke viſte någon ting vara emot.

Innelykt har jag den åran, at öfverſända en *Libellula*, ſom jag tagit på Meteline ö i Archipelagen. Jag har aldrig ſett detta Species i Sverige, och vet icke om hon år Svenſk, då det år öfverlopps verk, at ſkicka den ſå lång väg. (*p.*423.*n.*110).

Et mått (14 *alnar*) inneſlutit, ſom innehåller tjockleken af den *Platanus*, ſom år et undervärk i vår Faders rike, jag menar Stanchio Hippocratis Födelſe-ſtad. Samma träd har 47 grenar, hvardera en famn tjock, med underſtödde ſtenpelare, och innefattade en vidd, ſom viſt år ſå ſtor, ſom Stockholms Stor-Torg, under hvilkas ſkugga åtſkillige hus,

ſtörre och ſmårre, öfver 20 til antalet åro bygde; jag menar mig hår hafva ſett en af de ſtörſta, åldſta och märkvårdigaſte invånare i naturens växte-rike. Alla mina ſamlingar och anmårkningar, ſom jag gjordt i Natolien, har jag låmnat i Smirna i Conſul RYDELII hus. Jag ſkal hafva den åran, at låmna afſkrifter på en ſtor del af dem, ſom jag i Concept har med mig, ſå fort jag kan hinna. Jag år enſam, hade jag endaſt någon, ſom kunde hjelpa mig at ſkrifva, ſå ſkulle jag arbeta dubbelt ſå mycket; *men hvar tager man bröd i öknen?*

En viſs omſtåndighet, om hvilken detta tilfållet ej tillåter mig, at tala, har yppat ſig för mig, ſom ſkal göra min reſa til Egypten lindrig och fri för mycken koſtnad; men ſedermera i Palæſtina och Syrien fordras vål någon utgift. Herr Conſulen RYDELIUS, hvars godhet jag aldrig tilfylleſt kan berömma, har åtagit ſig, at draga omſorg för mina reſe-penningar.

Cairo 1750. *September* 7.

Sedan mitt ſiſta, har jag ſett mig vidare omkring i Egypten, och haft tilfälle at låra kånna et Land, ſom ſåkert år et bland de mårkvårdigaſte på vårt jordklot. Hvad jag hår haft tilfälle at göra i Natural-Hiſtorien, täktes Hr. Archiatern inhåmta af hosföljande förtekningar. Jag kunde öka deſſa med ſtörre antal; men jag har velat upnåmna de förnåmſta, och dem jag haft tid at utarbeta ſå mycket möjeligt år, under en reſa der man ej har tilgång på Auctorer, ſom åro nödige at jämnföra. Jag bifogar några beſkrifningar, hvilka om Hr. Arch. finner vårdige at gillas, har jag vunnit alt det jag önſkar.

Beſkrifningen om *Sal Ammoniacs* förfårdigande har jag velat meddela Kongl. Vet. Acad. ſådan ſom jag den ſammanfattat, på det ſtålle dår det förfårdigas.

Jag

Jag hoppas, at den ej torde vara obehagelig, så mycket mer, som den år, så vida jag vet, den första, som år utförligen gjord på sjelfva orten, och af et åsyna vitne. Jag lämnar den under öpet couvert til Hr. Arch. med anhållan, det Hr. Arch. täcktes låsa genom den samma, och sedan sluta til försegligen, samt öfverskicka den til Kongl. Vetensk. Academien.

Jag har ej nämt i mina förteckningar, om *Pyramiderne* i Egypten, om *Mumierne* och deras grafvar. Jag bör dock icke förtiga, at jag sett dem, hvilket gör tilfyllest. At vidare uppehålla mig vid dessa saker, vore, at falla i åmbetet för alla båtsmån, hvilka icke underlåta, at vidlöftigt omtala vidden och djupet, och högden och bredden af dessa ovanliga ting, hvilka nu mera ej förtjäna en förnuftig resandes ytterstа upmärksamhet, sedan de åro sedde af mång tusend. En annan ting skattar jag mig mer lycklig at hafva sett i Egypten, som verkeligen ensamt förtjenar en resa til detta land, jag menar *Nilens* flödande, hvilket man med rätta kan kalla et Naturens underverk, underhjelpt af konsten. Det artigaste år, at Egyptiska fälten hafva at tacka våra Nordiska bårg för sin fruktbarhet, och följakteligen landet för sin lycksalighet. Detta år en sak, som utan tvifvel ej år obekant för våra Physici, emedan den år allmänt årkänd bland Egyptens visa, hvilka haft det från sina Mästare genom många leder. Deras sats år, at vatnet, som årligen öker Nilen, stiger up från jorden vid dess nårra pol, förvandlas til skyar och reser sålunda når desse hafva fogelig vind öfver Europa och Africa, ända til Montes Lunæ i Æthiopien, hvarest det faller ned i rågn, rinner i ymnoghet ut för bårgs-klipporna och samlar sig i Nilen, som der har sit ursprung, och nedan för dess fall, ledes genom Canaler öfver hela Egypten, efter de gamla E-

gyptiers visa anstalt. Sådan är meningen om Nilens flödande hos dem af Egyptierna, som tro sig hafva någon insigt i Naturen, af hvilka här ännu finnas några, som härstamma ur Arabiska Scholan. Jag har tykt detta vara värdt at omröra, sådant som jag det fått, och vil lemna andra anledning at efterspana om någon nyttig underråttelse kan hämtas härifrån, i en sak som är utom min cirkel.

Jag blir häldre vid det mig tilkommer, och talar om det som *Botaniken* kan vänta til sin förökning eller uplysning från Egypten. Om detta har jag nu en helt annan idé, än *Alpinus* gaf mig i Sverige. Denne Auctor gaf mig de tankar, at jag i Egypten skulle finna en Botanisk skatt-kammare; men det är ej så. Egypten frambringar rått få växter af sig sjelf. Det måsta, som här finnes af vegetabilier och det som af Alpinus är anteknat, är här planteradt, och underhålles med människlig hand. Man finner altså här en *Flora Oeconomica*, som ofelbart är en af de rikaste under Solen. En ymnighet af spannemål, *Hvete*, *Korn*, *Bönor* och *Lintsor*, en rikedom af *Ris*, et öfverflöd af *Lin*, som detta land årligen frambringar, intyga detta, jämte den myckenhet af *Indigo*, *Safflor*, *Dadlar*, *Cassia* och *Senna*, hvarmed landet riktar sina besittare. Landets och års-tidernas beskaffenhet är sådan, at den ej tillåter många Plantas Spontaneas framkomma, hvarom jag hoppas, om den Högste så täckes, få utförligare meddela mina anmärkningar med Hr. Archiatern en annan gång.

Af alt det här planteras har jag samlat blommor och frön, och alt det jag funnit vildt har jag anteknat, beskrifvit och samlat. Det måsta, som förnöjer mig af det jag funnit här i växt-riket, är den kunskap jag inhämtat om *Dadeltrådet* och *Sycomorus*, 2:ne växter, som allena kunde förtjena en Botanists resa til Egypten. Om det förra har jag med tämmelig lätt-

låtthet ſamlat alt det, ſom hör til deſs fullkomliga kånning; men det ſenare har gifvit mig ſå mycket mer möda. Det år et trå, ſom til ſin Fructification och art at våxa lefva och dö, år ofelbart et af de aldra ſällſammaſte i hela våxt-riket. Jag har öpnat, icke hundrade, utan tuſende tals af deſs fikon (receptacula), innan jag kunnat få någon råttelſe på deſs Fructification; åndteligen har jag dock häruti fått ljus. Det har Calyces Hermaphroditos och Maſculos ſårſkilda, ſom Ficus vulgaris; men de ſenare åro nog ſkilda från dennas. En *Cynips* (113). har ſin boning och arbetar uti Calycibus Maſculis; men om den nånſin går in i Calycibus Hermaphrod. och om den bidrager något til Fœcundation, har jag mycken anledning at tvifla; dock vil jag ſkaffa mig vidare uplysning om detta. Det år åfven beſynnerligt med denna våxten, at Calyc. Maſc. åro dugelige och kunna åtas; men Hermaphrod. tjena til ingen ting, tvårt om mot Ficus Carica. Jag ſkal bjuda til, at ſkicka öfver en telning af detta trå til Upſala Trågård, näſta år, vil GUD, tillika med *Muſa*, *Nabea* (*Rhamnus*), *&c.*

Jag ville tala om *Muſa*, våxternas Drottning; men hon bjuder mig tiga, ſedan hon haft den lyckan at af den ſtörſta Måſtare bli ſå fullkomligen beſkrifven. En rolig ſanſaga vil jag dock anföra, ſom år gångſe bland Egyptens Trågårdsmåſtare om Muſa: De ſåga at den kan frambringas, om man tar en *Dadelkårna* och ſåtter i roten af *Colocaſia*, och at detta varit deſs förſta urſprung: en beſynnerlig Skapelſe-Hiſtoria. Jag har frågat dem, om de någonſin förſökt detta, efter de påſtå ſå hårdt, at det ſlår in, då de ſvarat Nej, och at det icke lönar mödan, emedan våxten framkommer ſå lått af ſig ſjelf: Et fabuloſa juvant. Vid denna tiden åte vi dageligen mogna dadlar och frukten af Mauz. Om det ſtodo til at önſka, at fortbringa några korgar häraf til Upſala,

ſå viſt ſom jag ſkulle med glådje affårda dem. Man talar i Europa om de länders lyckſalighet, ſom hafva ſådana hårliga frukter. Jag tilſtår, de åro gode, at ſmaka en eller annan gång; men för mig, ehuru jag öfverlefvat den åldern, då dylika ſaker behaga ſom måſt, ſkulle jag dock gerna byta mig til en halfſpan af våra goda Svenſka åplen, för en tunna dadlar, och i Egypten ſkulle jag finna tuſendetals, ſom ville göra ſamma handel.

Åplen åro hår ſållſynte. De föras hit från Sinai bårg, dår Grekiſke Munkarne hafva ſköna trågårdar, fulle med de hårligaſte Äple-och Pårontrån, hvarifrån utan tvifvel de ſköna ſte varieteter, ſom finnas i Europa, hafva ſit urſprung.

Efter all liknelſe lårer jag komma at bli qvar i Egypten öfver vinteren, ehuru jag väl ſkulle önſka, at ju förr ju håldre få gå ur tråldomſens land. At reſa i Egypten, år ingen ting mindre ån angenåmt. Det år et land, ſom regeras af Rebeller, hvilka varit Slafvar; år altſå lått at föreſtålla ſig, hurudan ordning och Politie der kan vara. Knapt kan en Chriſten på någon ort vara mer föraktad och ſåmre hållen, ån hår. Det kan väl intet förakt vara mer fråtande, ån at en Chriſten ej har lof, at rida på annat, ån en åſna, och at han til at öka harmen, måſte ſtiga af ſin åsna, då han möter en ſådan, ſom för några dagar ſedan, kanſke varit en röfvare, och för ſin fårdighet at mörda, blifvit antagen vid någon plats ſåſom befålhafvande för en hop rebelliſka ſoldater. Sådant år vårt öde dageligen; och til at undvika alla de omſtåndigheter, för hvilka man år utſatt, måſte vi lefva likaſom i Civil Areſt, hålla oſs inne i våra kamrar, och når vi vilje gå ut i ſtaden eller på landet, förtro oſs i Krigsknektarnas händer, hvilka ledſaga oſs med ſtafrar och ſpjut midt igenom ſina arga bröder. Det år altſå plikta för ſina miſſgårningar, at reſa til Cairo och lefva der någon tid. Jag år dock al-

altid vid luſtigt mod, och Cairos beſynnerliga lefnads art ger mig ſtundeligen anledning til åtſkilliga roliga reflexioner, ſom göra, at jag glömmer at ledas.

Til åfventyrs torde jag i vinter få tilfälle, at göra en reſa til öfra Egypten, i följe med några Angelsmän, ſom väntas hit. Om den ſker, är jag förſäkrad, at den ſkal löna mödan.

Nåſta Vår, vil GUD, tänker jag beſe förſt Palæſtina, ſedan Syrien, bärget Libanon och andra märkvärdigheter; hvilken reſa jag med ſtörre bequämlighet hoppas mig kunna göra i et land der Frankerne åro mer anſedde och hafva ſtörre frihet.

Jag ſkulle önſka, at hafva någon Inſtruction, til at köpa up Arabiſka Manuſcripter för vårt Bibliothek, hvilka här kunna finnas de aldraſkönaſte och för godt köp. Andra Nationer hafva ſamlat nog härifrån; detta tilfälle vore tjenligt, at åfven våra Lärde deraf betjente ſig til vår Nations heder. Igenom den bekantſkap jag ſkaffat mig med några lärda Araber, har jag förvärfvat mig några i Medicinen och Natural-Hiſtorien. Jag ſkulle med mycken lätthet häruti kunna tjena vårt Bibliothek, om jag vore derom anmodad, och hade det i händerna hvarmed jag ſkulle göra. Förblifver etc.

Förtekning på de Rön, ſom Haſſelquiſt gjort och redan utarbetat i Egypten, ſamt voro af honom ärnade til Archiater Linnæus:

1 Anmärkningar om *Binnike-Maſken* i Egypten.
2 Orſakerne til Egyptiernas *Ögonſjuka*.
3 Beſkrifning af et ſlags *ſkabb* vid Nilens flödande.
4 *Balſam de Mecca*, deſs hemviſt, kännetecken, bruk hos Öſterlänningarna, förfalſkning och beſkrifning om trädet.
5 *Mumias* nytta til läkedom i Egypten.

6 En oförmodad nytta af *Gummi Arabicum*, då det i 2 månaders tid uppehållit lifvet på några hundrade människor.
7 *Sal Amoniacs* beredelse i Egypten, sände til Kongl. Vet. Acad.
8 *Cassiæ Fistulæ* beredande.
9 *Gråshoppors* nytta til föda i Egypten.
10 *Dadel-Trådets* nytta i Egyptiernas Hushållning.
11 *Indigos* beredande i Egypten.
12 *Safflors* skötsel i Egypten.
13 *Risets* ans i Egypten.
14 *Mimosa Arabis Lebbecks* hela Beskrifning, sänd til Kongl. Vetenskaps Societeten i Upsala.
15 *Sycomori* hela Historia Naturalis.
17 *Chenopodii*, 2:ne nya slag i Egypten.
18 *Rhamnus Arab. Nabca* beskrifven.
19 *Chenna*, til gul färg mycket brukelig.
21 Et par *stenar* af sällsam art.
22 Beskrifning på alla *Petrificater* i Pyramiderna i Egypten.
23 *Strata Terræ* i Egypten.
25 *Apinior*, 2:ne slag i Egypten; deras beskrifn. p. 189.
26 *Pharaon*, et kreatur, som går i husen som Kattor, med alt märkvärdigt dervid. p. 191.
27 Et slags *Råttor*, hvilka hafva hufvud, som Hare: nos, som Svin: kropp, som Råtta: svants, som Lejon; kunna aldrig röra jorden med framfötterna, utan hoppa som Gråshoppor, hålla sig i bårgen emellan Egypten och Arabien. Hela beskrifningen på detta altför underfama djur, är sänd til K. Vetenskaps Societeten hårstädes. p. 198.
28 *Camelo-Pardalis*, som föga år sedd af någon annan, än BELLONIUS, med dess hela beskrifning, skickad til K. Vetensk. Societet. p. 203.
29 *En Papegoya*, som år den vackraste i sit slägte. p. 235.
30 En liten *Charadrius* ifrån Alexandria.

31 *Strutſen* och deſs ſlägt med Snåpperna.
32 *Caſuarius*, et ganſka litet ſlag ifrån Damiata.
33 En *Dufva*, med raka och upråttade fjädrar på Ryggen. p. 283.
34 En artig *Turturdufva*, allmån i Egypten.
38 Fyra ſlags *Ormar*, noga antecknade med deras Scuta abdominalia, ibland hvilka åro *Ceraſtes Alpini*, eller den råtta *Aſpis* och *Jaculus* eller *Serpens Evæ*, ſom aldrig tilförene varit beſkrefne.
40 Tvånne *Ödlor* i Egypten beſkrefne.
41 *Gecko*, ſom med fötterna utblåſer et farligt gift.
43 *Echeneis* och *Sardaigne* beſkrifning.
55 Tolf *Fiſkar* ifrån Nilſtrömen, ſom utgöra åfven ſå många nya Genera.
56 *Dermeſtes*, ſom åter Dadlar.
57 *Cerambyx niloticus*.
58 En *Fjäril*, utur de underjordiſka gångerna vid Alexandria. p. 417.
60 Två ſingulaira nya Genera af *Inſecter*.
75 Femton nya Species *Inſectorum*.
76 *Cancer curſor Bellon.* eller en Kråfveta, ſom ſpringer på landet. p. 433. n. 128.
77 *Myrorna*, ſom löpa på ſanden vid Pyramiderne i Egypten.
78 Den lilla *Myran*, ſom finnes i huſen vid Cairo, och år en af de ſju Pharaonis plågor.
79 *Africanſka Skorpionen*.

Alt detta, med mycket mera, har Hr. HASSELQUIST redan beſkrifvit i Egypten til alla ſina delar.

1750. *December* 29.

Den 6 Octob. ſiſtledne, var för mig en af de hugneligaſte dagar, då jag på en gång undfick hår i Cairo tvånne Hr. Archiaterns ſkrifvelſer, den ena af den 27 Febr. den andra af den 20 April, båda mig tilſtålde af Herr Conſuln RYDELIUS.

Jag

Jag bekom tillika med Hr. Arch. bref, Hr. Cancellie-Rådet CARLESONS Billet om 130 Ducater Specie, hvilka för mig blifvit öfverſände til Levanten. Detta var mig et hugneligt budſkap, i ſynnerhet då Herr Cancellie-Rådet dertil täcktes bifoga, at mera torde kunna anſkaffas. Det vet ingen i Sverige bättre, ån Hr. Cancelie-Rådet CARLESON, hvad det koſtar, at lefva i Levanten, åfven för den, ſom vil lefva aldraſparſammaſt, hvarom jag på det högſta vinlägger mig. Mitt långſamma viſtande i Egypten har varit nog koſtſamt; men jag hade aldrig underſtått mig, at ſå länge uppehålla mig i et dyrt land, om jag ej vetat annan utväg til mina omkoſtnader, ån mina reſepenningar. En händelſe, ſom jag anſett för en lott, den lyckan mig tilſkyndat, då jag derigenom fått tilfälle, at vinna mit ändamål, ſom är, at underrätta mig om et ſå märkeligt Lands Natural-Hiſtorie. Til åfventyrs hade jag aldrig kommit til Egypten, om ej detta tilfälle mig yppats; åtminſtone hade jag utan det aldrig der kunnat öfverlefva alla årstider, utan hvilken omſtändighet här föga kunnat uträttas af det jag påſyftat.

Nåſt Hr. Arch. gunſtiga omſorg, årkänner jag med vördnad Kongl. Vet. Acad:s, Högvördigſte Herr Arche-Biſkopens, Theologiſka och Philoſophiſka Faculteternes, Hr. Cancellie-Rådet CARLESONS, ſamt de öfriga Herrars frikoſtighet, ſom bidragit til reſepenningar. Är fördenſkul min hörſamſte anhållan, Herr Arch. täktes vid tilfälle hembära dem min ödmjukaſte tackſäjelſe, med förſäkran, at ingen ting ſkal vara mig mer om hjärtat, ån at, der den Högſte ſå behagar, en gång viſa för hela verlden, hvad en ſamlad Svänſk frivillighet kan bidraga til Vettenſkapernas förkofring.

De nyheter Herr Archiatern behagade lemna utur Orbe Botanico, voro för mig åfven ſå många ve-

der-

derqveckelſer i et land, ſom i ſtället för Euphorber, Meſuer och Avicenner, är upfyllt med en hop mumlande teknatydare och ſtröfvande qvackſalfvare, och dår man i ſtället för Alexandrinſka Bibliotheker, ſer millioner mordiſka ſablar och ſpjut: et land, der visſerligen en reſande behöfver all den tröſt han kan århålla. Jag beklagar H. Bibliothecarien Norrelii död, jag hade åtſkilliga ſamtal med denne Lårde Mannen för min afreſa i Zoologia Sacra, i hvilken han hade ſåſom Philologus ſtor inſigt: jag hade önſkat, at få fortſåtta de ſamma med honom vid min hemkomſt, då jag hoppas hafva vunnit någon inſigt i ſamma ſak, ſåſom Naturaliſt. Herr Doct. Celsii höga ålder ſåtter mig i fruktan, at åfven miſſa den förmon jag önſkar mig få, at vid min hemkomſt lemna mina anmårkningar i Botanica Sacra, under denna ſtora Mannens omdöme.

Jag hoppas, at mina beſkrifningar och anmårkningar om *Cornucopiæ*, *Libellula coa*, *Cervus pedibus anticis longiſſimis*, *Mus pedibus poſticis longiſſimis*, *&c. &c.* hvilket jag tid efter annan, dels från Smirna, dels från Egypten haft den åran, at öfverſkicka, åro komne Herr Archiatern tilhanda. *Herpes Aleppina*, om hvilken jag lemnade beråttelſe til Herr Doct. och Lif-Medicus Bäck, år en ganſka mårkvårdig hemſjuka i Aleppe, hvarom jag icke tror, det någon Medicus tilförene något anmårkt. Den upmårkſamhet, med hvilken jag vet, at Kongl. Vetenſk. Academien anſett de anmårkningar, ſom på åtſkilliga orter blifvit gjorde om vattnets aftagande, föranlåt mig, at derom lemna mina tankar til Herr Secreteraren Elvius. Jag vet ej, huru vida denne vittre Mathematicus år hogad för detta Syſtem; men det år jag nåſtan förſåkrad om, at den, ſom ſett de prof af vattnets aftagande, ſom jag funnit på mina reſor, kan ej undgå, at ſtyrkas i denna mårkvårdiga ſats, hvil-

hvilken Herr Archiatern och Sal. Profeſſor CELSIUS med Rön å daga lagt.

För denna gången har jag den åran, at öfverlemna til Herr Archiatern en enſam ſamling, beſynnerlig i ſit ſlägte, juſt ſådan, ſom landet från hvilket den ſkickas Den beſtår af *Ormar* och *Ödlor*, faſeliga djur, Egyptens egenteliga foſter: hvilka endaſt kunna vara behageliga för en Naturens kännare. Jag har ej glömt med hvad ſorgfällighet H. Archiatern befalte mig utſpana någon kunſkap om de gamlas *Hæmorrhois*, *Dipſas*, *Aſpis*, *Seps &c.* om hvilka vi ingen ting vete; men beklagar, at oaktadt all möda jag haft oſpard, at om deſſa de gamlas grufveligheter ſöka underråttelſe, har jag dock icke kunnat vinna mitt åndamål mer, ån med Seps och Aſpis, hvilka, efter den uplysning jag derom fått, åro en och ſamma orm. Hela ſammanhanget af berättelſen, är denna: på ön Cypern finnes en orm, nog allmän af Grekerne, nu för tiden kallad ἄσπικ, den är kårt, ſällan öfver en fot lång; men af en oordentelig tjocklek, ſom ofta går up emot tjockleken af en männiſkas arm. Dennas gift är det faſeligaſte, ſom i vår tid är bekant i Öſterlanden. När han huggit en männiſka, faller hon i en dvala, hvilken ſmåningom förvandlar ſig i en ſtark ſömn, ſom innom 24 timar blir evig, utan några håftiga ſymptomer, eller andra märken til dödskampen, ån at pulſen efter hand ſtadnar och hela kroppen blir i et ögnablick ſvartgul, hvilken innom andra 24 timar rutnar, ſom af en Sphacele.

Finner man då icke i denna enda orm egenſkaperne af tvänne de gamlas, jag menar Aſpis, ſom dödade på ſå lindrigt ſått, och Seps, ſom dödade i ſtörſta haſtighet, med åfven de faſeliga omſtändigheter och påföljder, ſom denna gör ån i dag?

Mån-

Månne de gamle, som aldrig gåfvo fullkomliga beskrifningar på de Naturalier, om hvilka de ville lemna oss någon underråttelse, hos hvilka namn, kännemärken och beskrifningar antingen felas, eller äro så beskaffade, at de snarare sätta deras Läsare i villervalla, än meddela någon uplysning. Månne de, säger jag, icke gifvit två namn åt et djur, efter det hade två särskildta egenskaper? Dylika exempel felas icke.

Det är väl möjeligt, at Lucani *Seps*, är den samma, som Horatii *Aspis*, båda två hafva sagt deras verkan; men ingendera gifvit deras beskrifning. Altså tycker jag, at vi icke göra illa, då vi bjude til, at med de uplysningar, som Natural-Historien gifver, förklara deras meningar, som ej altid tala så tydeligen, som de velat, at deras tankar skulle bli begrepne af deras efterkommande.

Af de ormar jag funnit i Egypten, har jag den åran, at öfverskicka trenne beskrifningar:

Den första är *Vipera ægypti*. Om denne tilförene är fullkomligen beskrifven, så vore den råtta *Vipera officinarum* bekant, hvar ock icke, så har denna så namnkunniga ormen hitintils varit okänd. Jag har altid varit i den tankan, at vår allmänna orm Coluber vulgaris 183. Fn. Sv. 260. varit den samma med Vipera Pharm. men jag ändrade min mening, så snart jag fick se huruvida den ormen af hvilken Venetianerne öfverföra alt det, som fordras i Apothequen af Vipera från Egypten, var skild til antalet af Squamis och Scutis, til hufvud och stjärt, samt kroppens anseende från den, som finnes hos oss. Den råtta Vipera officinalis lärer ock knapt finnas i Italien, emedan den från evärdeliga tider varit hämtad från Egypten til Venedig, hvarifrån dess præparata utspridas öfver hela Europa.

Den andra år en *Vipera cornuta*. Jag har funnit 2:ne ormar med horn i Egypten, ſkilde ånda til ſit genus, emedan den ena år en *Angvis*, den andra en *Coluber*. Så ſkilde de åro til ſit ſlägte, af ſå olika natur åro åfven deras ſå kallade horn. Den förras åro tvånne deſs ſtora tånder, ſom genombåra cranium, ſå at deras baſis tjånar til tand, och deras ſpets til horn. Den ſenares deremot åro ej annat, ån 2:ne aculei fåſtade vid hufvudet.

Jag ſkal icke i haſtighet ſåga, hvilkendera af deſſa Alpinus velat utmårka med ſin Ceraſtes, den han illa ritat och vårre beſkrifvit. Jag ſkulle tro, at han ſett dem båda tilſammans under et namn, efter de bägge hade horn. Det var på detta ſåttet, ſom den forna tiden nögdes at föreſtålla Naturalier, at ge en ritning utan beſkrifning, at rita våldigt ut det, ſom kunde röra hopens nyfikenhet, til ex. *en orm med horn*, utan at ge aktning på naturens inråttning, förr ån vår LINNÆUS lårt oſs, at öpna ögonen vid naturens betraktande och urſkilnad.

Den tredje år den omtalte *Angvis dentibus molaribus cranium perforantibus*.

Af *Ödlor*, den andra gren i detta grufveliga ſlägte, har jag funnit en anſenlig hop, de måſta låra dock vara bekante, förutan några ſmå, dem jag funnit i ödemarken i brånnande ſanden: intet rum år, der ej något ſlags lefvande af naturen fått invisning. Den, hvilken jag har den åran, at öfverſkicka, har jag framför andra utvalt, emedan den år den enda, ſå mycket jag påminner mig, ſom hit intil blifvit anvånd til någon nytta, och icke deſs mindre varit okånd både för Naturaliſter och Medici.

Denna ödla år den råtta *Scincus*, ſom finnes til myckenhet i bårgen emellan Arabien och Egypten, fångas til ſtort antal af Egyptiſke Bönder, torkas och ſåljes til Venetianerne i Cairo, ſom deraf föra öf-

öfver til Europa en anſenlig myckenhet. Jag har haft den lefvande, ſå väl ſom alt annat, det jag hitintil beſkrifvit.

Jag har åfven förvarat alt det jag hitintil beſkrifvit, dels oppſtoppadt, dels i Spiritu Vini, hvarmed jag vid min hemkomſt, der den Högſte behagar, ſkal öka Upſala Natural ſamling. Vid början af nåſta år tänker jag öfverſkicka några ſaker för Herr Archiatern, ſåſom frön af *Behen Nux*, *Caſſia fol. 5-pinnis: foliolis ultimis minoribus.* Fl. Zeyl. och åtſkilliga andra, ſamt bland annat en oppſtoppad *Struts-Fogel.*

Innan jag öfvergifver Egypten, tänker jag ock åfven, vil GUD, öfverſända til Upſala Trägård några Trän, ſåſom *Alkanna*, *Cycomorus*, *Rhamnus Nabea*, *quæ Spina Chriſti*; *Caſſia fiſtula*, *Muſa &c.* Altſammans blir ſkickadt öfver Livorno til Stockholm under Herr Grills adreſſe.

Om möjeligheten tillåter, tänker jag innan kårt företaga en reſa til bårget *Sinai.* Jag har en gång tilförene varit på vägen, at begifva mig til ſamma bårg: men blifvit tilbaka hållen af Arabernas ſtröfverier. Om et förſlag lyckas, ſom jag har i tankan, ſå hoppas jag kunna vinna min önſkan, at ſe denna namnkunniga ort med ſäkerhet.

Derpå vil jag i förſta Våren anträda reſan til Palæſtina, och taga de mått, at jag i tjenligaſte års-tiden kan vara på *Libanon.* Sedan återſtår ingen ort i Levanten, den jag åſtundar, at ſe mer, än Conſtantinopel; hvarifrån jag önſkar, at få åter ſe mit Fädernesland.

Cairo den 18 *Februarii.*

Då jag med närvarande har den åran, at upvakta Herr Archiatern, öfverſkickar jag tillika öfver Livorno, under Herr GRILLS adreſſe, en liten ſamling af Naturalier, på hvilka här följer en förteckning, ſåſom:

Semina.

Caſſia Fiſtula Ex Aeg. infer.
Caſſia Ar. Keſchta ex Arabia.
Caſſia Ar. Sopher ex Aeg. Super.
Nux Behen ex Æg. Super. & Sinai.
Cordia-Sebeſten ex Æg. Super.
Rhamnus: Ar. Nabk ex Æg. infer.
Cucumis. Ar. Abdellavi ex Cairo.
Mimoſa Acacia vera.
Lawſonia Alkanna.
Palmæ Dactyliferæ fructus conditus in duobus vaſis grandibus corio obductis.
Ejusdem Palmæ flos maſculus.
- - - tela baſin foliorum tegens.

Lapides.

Silex opacus variegatus ex deſertis Ægypti.
- - ſemipellucidus per ſtrata variegatus. Onix?
- - ſemipellucidus unicolor; ex deſertis Arab.
Melo ex monte Carmel vulgo.
Argilla arenacea, quam quotannis deponit Nilus.

Animalia.

Falco capite nudo. deſcr.
Oſtracion abdomine inflato. deſcr.
Papilio Sultanus.

Miſcellanea.

Vaſa Argillacea, calore ſolis cocta pro potu frigidæ, ex Mecca & Cairo.
Opobalſamum genuinum ℞. Nomen CAROLI LINNÆI literis Arabicis Kophit ſcriptum.

De åro dels för Herr Archiaterns Bord, dels för deſs Cabinett. Åt det förra åro 2:ne kåril Dadlar åmnade; hvilka jag låtit bereda på et ſått, at jag hoppas det de bevara ſig. De öfrige ſmå ſamlingar ſkatta ſig lyckliga, om efter en lång reſa, Herr Archiat. aktar dem vårdige et rum i det ſenare.

Från har jag ſå många, ſom varit möjeligt at ſjelf hämta mogne på dertil affkilda Trän. Jag vil önſka, at de måtte lyckas, ty jag ſer, at det år näſtan omöjeligt, at öfverſkicka lefvande Trän från Egypten til Sverige. Jag har låtit uptaga och ſåtta i krukor alla beſynnerliga Trän, ſom här finnas, i tanka, at ſkicka dem H. Archiatern tilhanda öfver Marſeille eller Livorno; men de dö emellan händerna för mig, oaktad all aktſam ſkötſel, hvad ſkola de då göra under en ſå lång reſa, på hvilken åfven koſtnaden ſkulle bli odrägelig, i anſeende til vatnet, ſom år en dyr Vara, at köpa af en ſjöman? Den underliga *Cycomorus*, hvars Fructification mer brydt mig, ån alt det

jag

jag hitintil ſett i naturen. Denne, ſåger jag, hoppas jag ſkal komma öfver til Upſala; jag har 2:ne i beredſkap, ſom ge mig godt hopp, hvilka jag tånker ſkicka öfver Marſeille under Herr GRILLS adreſſe.

Af *Falco perinopterus*, en *Oſtracion* och en *Phalæna*, har jag den åran, at öfverſkicka beſkrifningar; den förſta har jag öfverſatt ifrån mit Latinſka Manuſcript på Svenſka, at inlämnas i K. Vetenſk. Academien Tåckes åfven H. Archiatern lemna H. Cancellie-Rådet CARLESON del af Fiſkens beſkrifning, torde Han, ſåſom en curieus Herre, den med nöje anſe.

Mit nyaſte göromål, at hvilket jag vil hafva den åran, at lemna Herr Archiatern efterråttelſe, år en *Crocodils Anatomie*, hvilken jag för några dagar ſedan gjort.

De delar, ſom jag tykt förtjena ſtörſta upmärkſamhet af Crocodilens inålfvor, åro deſs *Gallblåſa* och *Pancreas*.

Skaparens viſa inråttning, ſom i alla deſs verk ligger förborgad, endaſt at människan ger ſig möda at utröna den, lyſer på et beſynnerligt ſått vid omtalte delar.

Crocodilen år, ſom man vet, et kött-åtande djur, glupſkt, jag tror mer, ån något bekant rofdjur; han kan ej tugga, utan måſte ſvålja all ting helt, ty hans maxiller kunna vål öpnas til et grufveligt ſvalg; men kunna ej ledas på ſidorne. Vid en ſådan diæt och ſådant ſått at åta, behöfdes viſſerligen ſtarka menſtrua, at främja ſmältningen: han har ock fått dem, i proportion af ſin ſtorlek, ymnogare, ån något annat djur. En Crocodil den jag öpnade af 3 och en half fots längd, hade en gallblåſa af et Hönsäggs ſtorlek, ſom innehölt 3 uns galla, tjock, af en ſkön ſmaragd färg, och båſkare, ån alt hvad jag nånſin haft på tungan. *Pancreas* var 5

tum långt och en tvår hand bredt, och i alla ſina fållor upfyllt med gulaktig och något fraggig våtſka. Båda två förekomma mig ſtörre, än hos en Oxe, välförſtående, i anſeende til de andra delar hos båda djuren, ſom ej kunna komma i jämförelſe. Deſs tarm, ſom år ſmal, ganſka ſtyf och hopſatt af ſtarka tjocka hinnor, ſamt har en Canal, ſå ſmal, at den knapt tar emot en Styl af en Hönſe-pennas tjocklek, är åfven märkvärdig, aldramåſt derföre, at den har ſit rectum närmaſt intil Pylorus, i ſtället för det, at andra djur hafva det vid Anus, hvilken år upfyld med excrementer, ſom gå ſamma vägen ut, ſom de kommit in, tjenandes den ſmala tarmen til intet annat, än at föra chylus.

Jag har nu redan en månad hvar dag haft det nöjet, at ſe det, ej utan grund utropade Egyptiernas ſått, at utklåcka kycklingar i ugnar. Ingen ting år artigare och intet år låttare at vårkſtålla, än detta optog, det de gamle Egyptier lårt af Crocodilen och Strutſen. Det år et artigt Spectakel, at ſe en ſtor ugn, full med ågg, ur hvilka i et ögnablick uthoppa många tuſendetals nya invånare i vår verld, utan Barnemorſka, och jag hade ſå når ſagt, utan Moder; åtminſtone har hon intet at göra til deras framkomſt. Det år ſå lått at vårkſtålla, at jag år förſåkrad, det hvar Bonde-kåring hos oſs ſkulle kunna göra det i ſin badſtuga, endaſt man ſade henne, at det vore möjeligt, och lade dertil några unts vidſkeppelſe. Det ſkulle ej utan ſtörſta fördel kunna verkſtållas hos oſs, och ge i de ſtora ſtåderne ymnig tilgång af et ſå angenäm rått, ſom en Hönſeſoppa år, i ſynnerhet lagad i Sverige.

Hvad tid och vidlyftigheter fordras icke, at på det naturliga ſättet låta utklåcka 6000 Kycklingar? och i en månads tid komma deſſe fram i Egypten, utan

tan vidare besvår; ån at en Karl har omsorg, at vända åggen och elda ugnen.

Godheten år ej aldeles den samma i dessa konstens alster, som i de naturligen framkomna; det vore för mycket vunnit af konsten, at kunna hinna til naturens fullkomlighet. Det år billigt, at den senare altid behåller sit höga företräde. Skilnaden år, at de Egyptiske Ungs-Höns åro mera torra, och ha ej den saft, som ger en angenåm smak åt dem, som en Höna framklåkt. Denne skilnad torde och komma til en del af sättet, at upföda dem, som i anseende til den myckenhet hår finnes, och det goda köp för hvilket de lemnas, ej kan lofva samma godhet, som i Europa. De Egyptiske födas, som alt lefvande i Egypten måste, af bönor, aldrig brukeliga åt dessa slags kreatur hos oss, som deremot föda våra med god ren säd, då vi vilje, at de skola ge en god rått.

De åro dock gode i Egypten, och långt båttre, ån jag föreståtte mig, i anledning af en berättelse jag derom inhemtat i Europa, och det, som ökar godheten, år det billiga pris, som ej lårer finnas på någon annan ort. Jag har, förutan det jag sjelf anmårkt om ungarnas skötsel, fått derpå en beskrifning från Achmia, en liten stad i öfra Egypten, hvilken år den fulkomligaste, som jag tror hit intils någon ågt. Jag skal vid tilfälle ha den åran, at meddela den med Herr Archiatern.

Jag glömde en anmårkning då jag talte om Crocodilen, hvilken jag gjordt til våra Theologers tjenst. Jag tjenar dem med nöje, de åro mine Gynnare.

Hjob frågar: Cap. 14: 10. *Kan du draga Leviathan med en krok*? At han menar Crocodilen, sluter jag af det, som dageligen sker, och utan tvifvel skett i hans tid i Nilen, nåmligen, at detta glupska djur, långt ifrån, at någon kan draga up honom med

en fiskare-krok, biter af och förstör all dylik fiske-redskap, som i floden utkastas. Jag fann i den jag öpnade 2:ne upsvälgda krokar, den ena i magen, och den andra fastnad i den andra delen af den tjocka hinnan, som täcker dess tvalg.

Huru år det möjeligt, at Hjob kunnat mena Hvalfisken med sin Leviathan, som åtskillige förklarat hans ord, och nyligen en Fransk Auctor, som på sit språk skrifvit de 6 dagars arbeten, jamförde med det, som Hjob och David talt om Skaparens verk? Huru, säger jag, har han kunnat tala om et djur, som aldrig fanns på den orten der han skrifvit, och det på en tid, då han säkert ej hade någon Rese beskrifning öfver Grönland eller Spits-bårgen? Dessutan kommer Hjobs hela beskrifning långt närmare öfverens med Crocodilen, än med Hvalen: endast vi komme ihog, at den år skrefven i en prunkande Orientalisk Stil.

Innan kårt tänker jag vil GUD, ge mig på resan til Palæstina, at der nyttja Vår-dagen. Jag har tilräckeligen varit i Egypten, och GUDI vare låf! väl dragit fram min tid i detta märkvärdiga land, som borde vara Gudars hemvist, om de kunde intaga et rum ibland de dödeliga; men som blifvit dömdt, jag vet ej af hvad för et ödets hårdhet, at hysa Egyptier.

Jag beder, det Hr. Arch. täckes hugna mig med några ord från dess hand, hvilket kunde möta mig i Constantinopel hos Hr. Envoyéen CELSING, eller i Smirna hos Hr. Consuln RYDELIUS. Jag har, som oftast, efterråttelse från den senare, om det märkvärdigaste, som tildrager sig i mit Fädernesland; men jag kan ej åstunda annat af honom, än Statssaker: de Lärde röra mig närmare, och dem hoppas jag af H. Archiaterns ynnest bli mig meddelte. Jag skulle i synnerhet med nöje veta, hvilken blifvet Adjunct i Medicinska Faculteten efter Doct. WALLE-

LERIUS, ſedan han blifvit Chemiæ Profeſſor. Jag giſſar någon af mina Kamerater.

Herr Conſul RYDELIUS år åfven rått curieus, och det, ſom år det förnämſta, emedan det år ſå fållſynt, hans upmärkſamhet har fåſtat ſig vid Naturens ſkatter. Det viſar hans Fågle-ſamling, ſom år den vackraſte någon kan finna i hela Levanten, hvilken i deſſa dagar ſkal bli ökt med åtſkilliga rara fåglar från Æthiopien, Nubien, Arabien, dem jag hår funnit, ſkickar jag lefvande öfver til Smirna, ſedan jag länge bevarat dem hos mig, at upforſka deras natur och lefnads art, ſamt tagit af dem beſkrifning. Bland dem år den präktiga Peintaden (Gallina Syſt. Nat. 2.), hvilken jag fått från Abyſſinien; en fågel, ſom ſkulle hållas för et underverk med ſina ſå ordenteligen teknade fjådrar, med ſin hjelm på hufvudet, och med ſin ſkallrande röſt, ſom år ſå genomträngande, at jag tyckt mig kånna den i ſjelfva Cranium, på ſamma ſått, ſom ſker med viſſa ſträngeſpel. Med alt detta ſkulle han viſſerligen bli förundrad i Europa, om han ej hade den olyckan, ſom Påfågelen, at redan vara allmån, i ſynnerhet på Maltha och i Franckrike. Efter hand torde ock en del af deſſe Fåglar komma öfver til Sverige, om lyckan vil gynna deras reſa.

Cypern 1751. *Auguſt.* 8.

Sedan jag farit igenom Judeen, en del af ſteniga Arabien, Samarien, Galileen och en ſtor del af Syrien, får jag nu ſkrifva från Cypern, dit jag kom för några dagar ſedan.

Et Fartyg, ſom i dag afgår til Marſeille, ger mig anledning, at med närvarande efterkomma min ſkyldighet; faſt jag ej har tid, at öfverſkicka några anmärkningar. Dock kan jag ej lemna min Iſraelitiſka Åkerhöna onåmd: et nytt Species Tetraonis,

den jag fann vid Jordan, och i öknerna under Steniga Arabiens bårg. Det år en art Åkerhöns, ſom mycket kommer öfverens med Perdix ruffa; men ej ſtörre, ån en Turturdufva. Jag väntar i desſa dagar et tjog af dem lefvande, ſom en lofvat, at ſkicka til mig från Jeruſalem, dit Araberne föra tuſende tals, at ſälja vid Pingeſttiden.

Om Natural-Hiſtorien kan ge uplysning i Skriftens utlolkning, ſå blir denna fogel ofelbart Iſraeliternas Åkerhöns, och då kunde den enſammen förtjena en reſa til Jordan. För min del var jag ſå förnögd med detta fynd, at jag glömde mig ſjelf, då jag hade ſå når ſatt lifvet i fara innan jag fick henne fatt.

Förr ån jag öfvergifver Cypern, ſkal jag ſkrifva vidlyftigare och öfverſkicka flere anmärkningar.

Smirna 1751. *Auguſt.* 29.

Sedan jag hunnit ifrån min Egyptiſka och Paleſtinſka reſa til Smirna, hade jag tänkt, at för denna gången få ſkrifva ifrån Conſtantinopel, dit jag verkeligen ſtälde min koſa från Syrien; men Himmelen ſom i år utbredt öfver denna ort alla de plågor, ſom finnas i desſ vredes förråds-kammare, har tilbaka hållit mit upſåt til en tid, at få beſöka denna orten.

Der har innom 3 månaders tid i Conſtantinopel varit en påſt, ſom ſtundom bårttagit 10 til 12000 ſjälar om dagen: en vådeld, ſom varat i 24 timars tid, och lagt många tuſende hus i aſka, och bland andra Janiſſarernas Corps de Guarde: en jordbåfning, och en ſtorm med hagel, ſom förſtört, efter berättelſe, 40000 båtar, och dödat en hop af deras roddare; en början til upror bland Krigsfolket, ſom hotar Regeringen med undergång, hvarvid ej eller felats hungers-nöd. Flera ſkäl behöfves ej, at afſtyrka en reſande, at fara til en ort; men ſå ſnart jag får ſpörja, at den Högſte dragit in ſit ris, det han utſträkt

öf-

öfver denna ſtaden, ſå vil jag bege mig dit, at ſe hvad Naturalier en ſå namnkunnig ort, ſom år belägen vid tvänne Haf, frambringar. Sedan om den Högſte ſå vil, ſkal jag begynna, at tänka på min hem-reſa.

Här innelykt har jag den åran, at öfverſända beſkrifning på den lilla Arabiſka Åkerhönan, hvilken jag fann vid Jordan. Jag menar, at denna fogel ſkal vara ny och ej förr beſkrifven. Om Philologi kunna bevisa, at Selaw varit en fogel, ſå kunna de väl vara förſåkrade, at det ej varit någon annan, än denna; men jag har anledning at tro, at denna ſå omtviſtade Iſraeliternas föda ej varit hvarken fogel eller fiſk, utan ſnarare Inſecter och allraſnaraſt Gråshoppor.

At Selaw varit Flygfiſken har ingen grund af rimliga bevis. Flygfiſken, ſom knapt lyfter ſig 3 alnar från vattenbrynet, och det endaſt i Sol-bårgningen, huru ſkulle han kunnat komma ända up i ſteniga Arabien til ſådan myckenhet, at hela Iſraels läger deraf fingo föda? Äfven om jag ſkulle inbilla mig, at medelhafvet den tiden gått intil murarna af Jericho, ſom i vår tid år tre dagsreſor derifrån, kan jag dock ej begripa detta.

Johannis Gråshoppor, de evinnerligen omtviſtade Johannis Gråshoppor, komma ock ändteligen före. Jag har den åran, at härjemte öfverſkicka en ſamling af alla de Anmärkningar jag kunnat inhämta om denna ſaken, hvilka jag bragt tilſamman, at kunna införas i Kongl. Vetenſkaps Academiens Handlingar.

Philologi måge nu göra Johannis ἀκρίδες til hvad de vilja, til utſpruckne knoppor på alla ſlags trån, ſom en gammal Grekiſk Kyrkofader Iſiodorus Peluſiota, til frukten af Ceratonia, ſom en del uttolkare påſtått, eller til foglar, ſom några Calviniſter, det ſtår alt i deras frihet; men det år viſt, at den ſatſen

år

år sådan, at aldrig Ælianus, Tucydides, Demostenes eller Aristoteles skulle känna honom igen. Min tanka år, at om någon utläggare öfver Johannis ἀκρίδες, anför mera denna slutsatsen: *Johannis åt ej Gråshoppor; ty de ha aldrig blifvit åtne af något Folkslag*; så borde den samma göra en Pilgrims färd til de orter, der de åtas än i dag. Jag år förtåkrad, at han skulle ej länge bli Thomist i denna Artikel.

Medan jag år på ämnet om Gråshoppor, vil jag meddela några andra Anmärkningar, dem jag gjort på mina resor om denna ohyra, hvilken några år bårtföre väl gifvit så mycket, at tala om sig i Europa, at den år vård all den upmärksamhet, som derpå kan göras.

a) Gråshoppan år ej skapt at göra resor öfver vatten, det hade jag tilfälle, at märka nyligen under min åter-resa från Cypern til Smirna. Medan vi lågo några dagar i lugn för kusten af Caramannien, finge vi dageligen några Gråshoppor om bord från fasta landet, och då hade jag et nöje af, at se, hvad desse djuren åro för elåndige Sjömän. Gråshoppan har åfven som Lårkan, fått en egenskap af naturen, at hon ej kan göra lång flygt, utan måste sätta sig nästan åfven så snart, som hon lyft sig up. Når de nu, jag vet ej af hvad för en drift, vilja göra en flygt öfver vatnet, och följa samma sin natur, finna de ej båttre, än Lårkan, sin räkning, om hvilken jag tror mig tilförene hafva öfverlämnat en anmärkning, den jag gjorde på Spanska kusten, der jag såg huru ömkeligen denna fogel omkom, då han ville göra oss et besök om bord. Af Gråshopporna såg jag här likaledes, at för en, som kom om bord, drånkte sig såkert 100, då vi dock ej vore mer, än et pistol-skott från landet. Af denna deras förödeliga sjöfart ses större prof årligen i Smirna, då Grås-hoppor der-

deromkring hårja. Man ſer då i Maji och Junii månad komma från det Södra landet vid hamnen, i mening, at gå öfver til det Norra, en myckenhet af denna ohyra, ſom förmörkar Himmelen, och knapt hafva de öfvergifvit landet, förr ån de, ſom et ögnableck tilförene ſkylte en af dem förhårjad jord, täcka hafvets bryn med ſina as, hvilket ej förorſakar liten olägenhet åt Frankerne, ſom hafva ſina Gallerier vid hamnen, i anſeende til den ſtank, ſom en ſådan myckenhet af deſſa döda djur åſtadkommer, då de drifvas af ſjö-vinden ända up til deras hus. Hvad år för en drift, ſom gör, at deſſa kråken företaga en ſå åfventyrlig fart? Monne detta ej år en Skaparens inråttning, at utöda en förtårande landsplåga? Monne det ſamma ſått at ſe Gråshoppor förſtörde, blifvit märkt vid de hårfärder de gjort några år bårtåt i Europa? Monne en ej, vid deras grufveliga framfarter, ſkulle genom ſkråmſel, eller på något ſått kunna komma dem, at taga vågen öfver vatten, och derigenom förmå dem, at förgöra ſig ſjelfva, ſom genom månniſklig magt ej ſtå eljeſt at dåmpa?

b) Men om Gråshoppor ej kunna göra reſor til ſjös, huru åro de då komne tre dagsreſor öfver hafvet från faſta landet til Cypern, et land, ſom af Turkar och Gråshoppor år i grund förſtördt? Monne på annat ſått, ån at de förſte blifvit ditförde från faſta landet af Syrien med fartyg, i hvilka de inneſtålt ſig och kommit öfver? Men på hvad ſått hafva de kommit til Roſlagen, ſom Herr Archiater Linnæus täcktes viſa mig för min afreſa från Upſala? Monne på annat ſått, ån at de följt fartyg från Danzig, eller någon ort deromkring, hvareſt de den ſommaren ſtröfvade? Monne tro, det då ej ſkulle vara angelägit, at ſjö-reſande blefve tilhållne, at akta ſig före, at öfverföra början til en ſådan grufvelig landsplåga? Jo, på ſamma ſått, ſom de hindras genom

de

de aldraſtrångaſte Förordningar, at ej införa Peſten från beſmittade orter.

c) Om Gråshoppornas ſätt, at göra ſina hårfärder: om deras förſta ort, hvarifrån de göra ſina uttog, och om deras koſa, vet jag ej någon gjordt tilräckeliga anmärkningar i Europa. Jag har haft tilfälle, at göra följande i Aſien och Africa:

Gråshoppor åga, ſå mycket det kan märkas i deſſa länder, ſamma Natur, ſom Fjäll-muſen, at de hålla ſin meridian rätt fram, från Söder til Norr, ſom den förra gör från Norr til Söder, utan at vika af til Öſter eller Väſter; de gå altſå ut från ſteniga eller Öde-Arabien, taga vägen genom Palæſtina, Syrien, Caramannien, Natolien, gå ſtundom genom Bithynien förbi Conſtantinopel, och fortſätta farten genom Polen och ſå vidare, ſom deſſe förflutne åren tildragit ſig. De bryta ej af ſin koſa, til ex. åt Väſter, derföre blir Egypten af dem obeſökt, ſom dock vore dem ſå når til hands. Gråshoppor utgöra altſå ingen landsplåga i detta land i vår tid, ſom de gjorde då Moſes der viſtades, då likväl Grodor, Löss, Toråker, Mygg och all den ohyra, ſom upräknas bland Pharaos plågor, plåga ån i dag både Landſens inbyggare och främmande. De vika ej af i Oſter, derföre höres ock icke, at Meſopotamien eller negden af Euphrat, af dem blir ödelagd. Det åro ej andra orter i Aſien, ån Arabien, Palæſtina, Syrien, Caramannien och ſtundom Natolien åt hafsſidan, de nämligen, genom kvilka jag ſagt dem ha ſin ſträtväg, ſom näſtan hvart år af dem blifva hemſökte, ſtundom hårdare, ſtundom lindrigare.

Om den Hår at Gråshoppor, ſom tågar ut från Arabien, ſamma år då han gått ut, kan hinna fram til Europa, eller om andra och tredje afkomſten fortſätter hårfärden, ſkal jag ej kunna ſäja. Det vore lått, at få veta genom en anmärkning, ſom kunde anſtål-

anſtållas på tvänne orter, då de funnos på endera, och ſkulle kanſke ej vara utan nytta, i anſeende til de medel, ſom derigenom kunde fås, til at utöda eller minſka denna ohyran.

I Aſien, ſå väl, ſom i Europa, går folket ibland i fält emot Gråshoppor, med all krigsruſtning. En Pacha i Tripoli i Syrien, upbådade för några år ſedan 4000 Soldater emot deſſa djur, med tilſägelſe, at den, ſom ej gick med, ſkulle bli hångd. Så kan et ynkeligt Inſect komma en Troupp ſtyffinta Turkar i röreſſe, dem ofta en Ottomanniſk Kejſare med alt ſit envälde ej kan förmå, at gå långre, ån de vilja.

Smirna 1751. *Septembr.* 13.

Jag ſkal innan kårt hafva den åran, at öfverſkicka en hop anmärkningar, dem jag gjordt i Bibliſka Natural-Hiſtorien under min reſa i Palæſtina. Jag har i ſynnerhet varit angelägen om, at efterſpana, om några lemningar funnos af alt det arbete, ſom den ſtore Konung SALOMON nedlagt ſärdeles i växt-rike; om man kunde ſe några ſpor af hans anlagde vingårdar, eller hans planterade trågårdar, om hvilka han ſjelf talar i ſina ſkrifter; ty at ſöka någon uplyſning i den ſlags Botanik, ſom denna Konungen förſtått, håller jag före vara det ſamma, ſom, at leta efter platſen der Babylons torn ſtått; ehuru det är onekeligt, at Salomon efter tidens på hvilken han lefde, och efter nationens, öfver hvilken han regerade omſtändigheter, ägt ſtor, ja ofelbart ſtörre inſigt i Natural-Hiſtorien, ån någon på ſin tid. Men at lemna Salomons Botanik, och komma tilbaka til hans planteringar, ſå är efter dem ej minſta ſpor af qvarlåtenſkap i vår tid; endaſt kan man af tämmeligen ſåkra omſtändigheter få någon kunſkap om platſerne hvaräſt en och annan af deſs luſtgårdar varit be-

belägne, således har jag funnit belägenheten af deſs vingård i *En-geddi*, i hvilken han hade låtit plantera vindrufvor från *Cypern*, vid hvilka han liknar ſin ſköna i ſin Höga viſa c. 1. v. 14. dår åro vingårdar ån i dag underhåldne af Araberne, ſom ſålja vinet åt de Chriſtna, men de frambringa ej mer Cyper-vin, förändrade utan tvifvel genom en lång tid. Det var ej ſå ſvårt för Salomon at få vinrankor från Cypern at plantera, men hvar har han fått Renſka vinrankor dem han planterat vid Hebron, hvilka der ån i dag våxa, och ge ſå fullkomligt Renſkt vin, ſom det Europæiſka, hvilket jag och alle Franker ſom kommit til Jeruſalem druckit för Renſkt vin hos Latinſka Munkarne, hvilke köpa af Araberne den lilla quantitet de vid Hebron årligen bårga. Samma art af vin finnes ej på någon ort i Öſterlanden, ej eller i Archipel, monne denna art drufvor varit inhemſke vilde i förlofvade landet och af Salomon blifvit inflyttade i deſs plantering. Monne Europæerne härifrån ej kunnat få de förſta rankor ſom blifvit ſatte vid Rhen? Det vore troligare ån at Salomon låtit dem komma från Europa; det kan ock hända at båda två åro af lika egenſkaper, och at ſtammen dock år af olika härkomſt.

Smirna 1751. *Septembr.* 22.

Jag utfåſte mig i mit ſiſta af den 3 hujus, at låmna ſvar på de frågor, ſom H. A. behagade föreſtålla i ſit bref af den 11 Dec. förledit år, hvilken min ſkyldighet, jag nu vil efterkomma, ſedan jag förut i mit förra haft den åran, at ſvara på en del.

Jag har ej kunnat få ſe *Tamariſci* Gall-åple; men en liten *Aphis* har jag ſett, ſom bygger et löſt bo emellan deſs löf eller barr, hvilket jag dock ej kan taga för en galla.

Ca-

Calaf är en liten *Salix*, som ej blir något stort Träd, växer med rak bol, har *folia ovato-lanceolata profunde serrata, glabra.* Intet Träd i Egypten är mera namnkunnigt bland Landets inbyggare, och det för det utropade vatnet, som om våren destilleras af dess blommor, hvilket är i långt större bruk i Egyptiernas hus-curer, än Theriak hos våra bönder. Det påkommer dem nästan ingen sjukdom, i hvilken de ej bruka vatnet af Calaf. I Cairo äro Apothekare, hvilkas förnämsta och nästan endaste göromål är, at sälja Calaf; ty så kalla de äfven vatnet. Det är svalkande, befordrar transpiration och något hjärtstyrkande. Är altså ej utan nytta i de continuella febrar, som äro så allmänna i Egypten om sommartiden. Det lärer altså komma i sina egenskaper nästan i jämförelse med de vatten, som i Europa beredas af Flor. Cerasi, Tiliæ och Acaciæ.

Af *Baobab* har jag fått frukt nog; fast jag ej kunnat få se hvarken växten eller blomman; emedan den endast växer längst up i öfra Egypten, dit den är flyttad från inra Africa.

Af *Sesban* följa här blommor inlagde, det är *Æschynemone*, hvilken brukas til häckar omkring Planteringar och gör en vacker utsigt.

Absus är en *Cassia* och Spec. 153. Fl. Zeyl.

Sophora är äfven en Cassia, af hvilken jag öfverskickat frön, och i mit sista bref beskrifning, äfven så väl, som af origanum *Zatarhendi.*

Kali III. Alpini måtte vara et litet Mesembryanth., allmänt i Egypten; men det är något svårt, at utreda Alpini namn, i synnerhet alla hans *Kali.* Jag öfverskickade frön af *Lawsonia* bland min samling förleden vinter och frön af *Musa* voro i mit sista bref, samt Insecten af *Cycomorus* i et näst förut. *Mus ægyptiacus* har jag i Sp. vin. och alla Egyptiska fiskar, af

hvilka jag åfven har några beredda på det sätt, som H. A. lärt mig, at lägga dem på papper.

Hypna och *Lichenes* åro nog sällsynte, dock ej aldeles osynlige i Österlanden. *Pyramiderne*, de ålste bygnader i verlden, hafva inga Lichenes crustacei, som eljest åro så allmänna ålderdoms märken. De kunna ej eller hafva dem; ty det har til åfventyrs aldrig fallit på dem någon rägn-droppe, utan hvilken omständighet desse slags växter ej komma fort. På Jerusalems gamla murar felas de ej af alla slag: och ur väggen vid Salomons brunnar växer et litet *Hypnum*; monne det är hans Isop? Den är åtminstone åfven så liten, som Cedern är stor, och altså den andra extremiteten.

Jag öfverskickade *Nymphææ* beskrifning icke länge sedan. *Cancer cursor*, det lilla underliga djuret har jag beskrifvit p.433; men hvem kan begripa, hvarföre detta kräk altid efter Solens nedgång, skal springa hopetals up utur hafvet på stranden, och hvarföre *Delphinerna* och *flyg-fisken* just vid samma tid lyfta sig up öfver vatten-brynet? De torde alla hafva enahanda drifvande orsak, den vi nu ej begripe. När jag reste från Tyrus til Sidon, följde jag hafsstranden åt, vid afton-ronnan i 2 timars tid, och hade ståndigt det nöjet, at se hela stranden utföre denna lilla kräfvetan löpa hundradetals fram och tilbaka från hafvet och til stranden. Jag tog fast åtskilliga, at se om jag kunde finna dem hafva något, at bära til föda; men jag blef ingen ting varse. Intet kreatur kan med fötterna löpa så hastigt, som denna. I samma ögnableck, som hon ses 3 a 4 alnar från hafskanten, ses hon åfven vända om och vara der tilbaka.

Huru lefva örterne hos Eder i Egypten et halft år utan rägn? har H. A. täckts fråga. Detta tyckes vara nog besynnerligt för oss i Europa, hvarest vi åre vane vid mera vått, än tort väder; men hvad skal

ſkal en tänka, når jag ſåger, at där ges växter i Egypten, ſom lefvat 600 år, och kanſke i all ſin lefnad ej fått 6 unce rågn-vatten til ſin näring, hvilket kan med grund ſåjas om de gamla Cycomori omkring Cairo och i öfra Egypten, hvareſt kanſke hvart annat, eller hvart 3:dje år, falla 10 rågn-droppar. Men om rågn felas Egyptiſka växterna, ſå felas dem derföre ej vatten, Nilen, den underbara Nilen, enſam i ſit ſlägte, årſåtter det, ſom Himmelen dem nekat. Faſta landet i Egygten år en ſjö från början af Auguſti til ſlutet af October. En reſande, ſom vid denna tiden finge ſe Egypten och ej vore förut kunnig om rätta ſammanhanget af vatnets uprinnelſe, ſkulle ſnart ge ut mirakel i naturkunnigheten. Han ſkulle ſåga ſig ſett et haf; men et haf, ſom frambringar andra växter, ån Sargazo, Tång, Rör, Hvalſ, m. m. Han ſkulle ſåga ſig ſett ur hafſens botten ſkjuta up *Cycomori*, *Rhamni*, *Acaciæ*, *Caſſiæ*, *Salices* och *Tamariſci*, hvilka på et hafsbryne utgöra likſom ſmå ſkogar eller trågårdar. Sådan år verkeligen Egyptens utſigt, medan den ſtår under vatten. Då felas altſå ej Egyptiſka växterna, ſom vid den årstiden åro mäſt de beſtändige trån, vatten, och dem, til hvilka naturens mildhet ej kan hinna at ſträcka ſig, föreſer konſten genom vattenverk, vid hvilka Egyptierne hafva ſå mycken behändighet, at gifva trågårdarna ſit vatten.

Efter denna förekommer en annan årstid intil början af April, då vatnet år aftorkadt, och hela landet täkt med den ler-ålta, ſom år vattnets ſediment, hvilken gör Egypten til et ſå välſignadt land. Då får åkermannen ſin ſåd med mindre ſvett och mera förſåkran om ömnig ſkörd, ån hos oſs, hvilket ſker i October och November månader: då framkomma alla Plantæ ſpontaneæ, hvilka i Egypten åro ganſka få, och näſtan inga andra, ån några, ſom komma up

med fåden, hvilkas frön åro öfverförda af flyttfoglar, emedan de åro Europeiſke. Då ſläppa tråna ſina löf, ſom ſker i ſlutet af December och början af Januarii månader, och hafva nya färdiga, innan alla de gamla åro affallne; och at ſådant måtte gå ſå mycket lättare, ſå hafva de mäſta trån ej några löfknoppar (gemmæ); dock finnas de på Cycomoris och Salicicibus; men med få och ganſka löſt ihopfäſtade ſtipulis. Gemmæ hafva ej funnits ſå nödige af naturen på de Södra, ſom de Nordiſka trån; ty är ock häruti ſtor åtſkilnad.

Egyptens rikedom och prydnad *Phœnix* och *Muſa* bereda ſig ock under den årstiden, at frambringa ſina dyrbara foſter. Sedan de förra ſläpt ſina nederſta gamla löf, ſkjuta de nya från toppen, och i det ſamma framſkjuta deſs nya *Spathas* i Decemb. och Januarii månad, och vid ſamma tid framkommer den ſenares blom klaſe.

Denna årstiden ſlutes vid ſkörde-tiden i April månad, och efter den tiden ſynes ej mera tecken til, at Egypten ſtått året förut under vatten.

I deſſa månader Novemb. Decemb. Januarii, Februarii och Martii felas ej rågn i Egypten; men hvad, ſom bör väl märkas, det ſträcker ſig ej längre, än åt närmaſte ſidan af medelhafvet; derföre ſes vid den tiden i Alexandria, Roſette och Damiate, falla, ſomlige år, ſå mycket rågn, at det med kulna dagar ger inbyggarne olägenhet: men vid Cairo ſker det ſällan, vid ſamma tid, at et ſtrö-moln kan ge ifrån ſig några rågn-droppar vid förbigående. Detta har knapt någon Reſe-beſkrifvare ſå noga tagit i akt, derföre hafva de i Europa ej haft riktigt begrep om Egyptiſke Climatet; emedan ſomlige ſåga, at där rågnar, och ſomlige, at där rågnar aldrig, och de hafva både två rätt. När ſkörde-tiden är förbi, jag vil ſåga med Maji månad, börjar en faſelig årstid i Egy-

gypten, en sommar, som år den samme i sit slägte, som Jan. och Feb. månaders vinter i Norrland, år uti sit. Då visar sig en remnad och ödelagd jord, hvilken en grufvelig hetta bragt i samma tilstånd, som de aldrahårdaste frost-nätter göra hos oss, med den skilnad, at vår frusna jord ser snart sin uselhet gömmas under en nyttig och ej obehagelig snö, der den Egyptiske förbrände åger ingen ting, som kan förborga dess skröplighet. Alt lefvande tasar då för Egypten, hvars enda åsyn 2 månader förut, säkerligen förtjenar en resa från Norr och Södra Polen; emedan, efter resandes intygan, med hvilka jag sjelf talt, som sett båda Indierna, hela Europa, största delen af Asien, och den tilgängliga delen af Africa, en sådan syn ej kan ses under Solen, som et Egyptiskt fält, då jorden står i sin gröda, i synnerhet då det åskådas vid den tid och från den ort, som jag såg det i December månads slut; från spitsen af högsta Pyramiden, der jag var i följe med några Ängelsmän, af hvilka somlige förut rest i Öst-andre i Väst-Indien och andre i Barbariet och Europa.

Men detta i vår vinter så behageliga Egypten, är just det, som år så hiskeligt i vår sommar. Foglarne öfverge det då, och intaga Nordligare orter. Växt-riket år ej mindre ödelagt denna tiden. Plantæ spontaneæ åro bårttorkade och cultæ bårgade, endast står sig Ononis Resta bovis och Cichorea; af de förra, hvilka i starkaste hettan blomma, och bland de senare ses Nilens stränder täcka med alla slags Meloner och Gurkor, samt Sesamum, som mognar på fälten, der det sås efter såden, hvilket lärer gifvit några Rese-beskrifvare anledning, at tala om tvänne och trenne skörder i Egypten.

Hela Egypten år dock icke innebegripen i sommarens ödeläggning. Högden omkring Roset-

te och Damiate åro undantagne, hvars fält denna tiden åro prydde med Ris, ſom planteras i Maji och bårgas i October månad, hvartil vattnet upföres utur Nilen med ſtort arbete. Invånarne på deſſa orter hafva då det nöjet, at ſkåda gröna fält, då de öfrige Egyptier ej ſe annat, ån en förbränd jord, men alla Pharaos plågor, grodor, flugor, myggor etc. ſom gynnas af et ruttnat vatten och en fuktig jord, göra huſen nåſtan obebyggeliga, och låta dem altſå dyrt betala ſit nöje.

Det år i denna hetaſte ſommar-tiden, ſom et af de ſtörſta prof af Skaparens milda förſyn kan åſkådas i Egypten. Jag menar den ömnoga *Daggen*, ſom faller om mornar och aftnar, hvilken förekommer, at landet ej i grund ödelägges på et fjerndels års tid, ſom det år aldeles utan vatten, utſatt för den grufligaſte hetta. Tråna draga härutaf ſtörſta nyttan, hvilka, utan at bli fuktade af daggen, omöjeligen ſkulle uthårda hettan, der de dock nu åro frodige, göra blommor och mogna i frukt. På Egyptiſka trån tjenar altſå kronan en viſs årstid til rot, då den genom ſina vaſa abſorbentia drager til trådet den näring utur en fuktig luft, ſom den ſenare en annan årstid inſuper utur en vattnad jord. Det kan ock märkas, at daggen faller vid den tiden, då de tjocka molnſkyarne gå öfver Egypten, ſom komma från Norr och gå til Söder, efter hvilkas ymnoghet och goda utſigt Egyptierne döma om Nilens tilſtundande ymnoghet. Deſſe göra Himmelen dunkel om mornarna; men hindra dock ej, at han ju blir klar om dagen, ſamt om natten ſå lyſande af ſtjernor midt i ſommaren, ſom i Norden de klaraſte vinter-nätterna; hvilken Himmelens utſigt aldrig ändras i Egypten, och har ofelbart ej varit den minſta anledning för de gamla Egyptier och ſe-

der-

dermera för de Egyptiſka Araber, at ſå högt idka Aſtronomien. Jag undrar hvarföre ingen Europeiſk Vetenſkaps Societet fallit på den tankan, at i Cairo underhålla en Aſtronome, hvareſt den aldrarenaſte horizont, et altid blidt climat, och en ſtändigt klar Himmel, ſkulle efter mitt begrepp, ge anledning til låtta och ſtändiga obſervationer. Han ſkulle til åfventyrs finna några ledſamheter af landſens inbyggare, ſom åro fulle med vidſkeppelſer, men åfven detta ſkulle han med låtthet öfvervinna. Han ſkulle finna lårda Araber, myndige Män, ſom både åſka och på ſit ſått idka Aſtronomien, hvilkas beſkydd kunde ſåtta honom utom all olägenhet; koſtnaden härvid ſkulle åfven vara nog drägelig.

Smirna 1751. *Novembr.* 22.

Nyligen har man ſagt mig, at på Ön Metelin i Archipelago ſkal finnas en Inſect, af hvilken den ſom blifvit ſtungen ſvulnar och blir yr, och kan ej botas på annat ſått än med gungande.

Man har åfven ſagt mig både nu och ſiſta gången jag var i Natolien at omkring Bruſſa, den härliga och rika ſtaden, ſkal finnas ſmå ſjöar på de omliggande bårgen, i hvilka ſkal ges en fiſk, ſom har den egenſkapen at han håller vattnet kallt, och til den ändan hämtas til Conſtantinopel af Sultan, at til detta bruk användas i Serraillen.

Hr. Archiatern märker lätteligen, at deſſe anmärkningar åro ofullkomlige och behöfva en hel omſtändelig underſökning. De gamle i ſynnerhet Plinius ſamlade ſådana berättelſer under ſina natural-reſor; men efter de ej varit anförde med tilräckeliga omſtändigheter, har en vårdslös efterverld utan miſſkundſamhet gifvit dem namn af Plinii Fabler, och Plinius ſjelf den ſtörſte ſamlare af Natural-anmärkningar, ſom nånſin varit til, har uppenbarligen blifvit kallad friljugare af dem, ſom ej förſtått hvad han ſkrifvit. Inne-

*** *** ***

Innehåll.

Resan til -	Smirna - -	Pag. 1
	Magnesia - -	22
	Alexandria - -	59
	Cairo - - -	74
Mecca -	caravan - -	85
Mumiernes	grafvar - - -	92
Resan til -	Damiata - -	117
	Heliga Landet - -	124
	Jerusalem - -	128
	Jerico - - - -	133
	Bethehem - -	150
	Cypern - - -	175
Descriptiones	Quadrupedum - -	188
	Avium - -	208
	Amphibiorum - -	292
	Piscium - -	324
	Insectorum - -	409
	Vermium - - -	442
	Plantarum - -	451
	Lapidum - -	507
	Hist. Natural. Palæstinæ -	511
	Philologia Sacra -	521
	Materia Medica - -	528
	Medica - -	544
	Commercia - -	560
	D. Hasselquists Bref til Archiatern *Linnæus* - -	569